
NAZIONALE
8 M
20 — E
8
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
ROMA

SVMMA OMNIVM CONCILIORVM, A SANCTO PETRO VSQVE AD PIVM Quartum Pontificem,

Omnibus Sacræ Scripturæ studiosis utilissima.

Authore F. Bartholomæo Carranza instituti S. Dominici, THEOLOGIAE PROFESSORE.

Prouerb. 8.

QVI AGVNT OMNIA CVM CONSILIO, reguntur Sapientia.

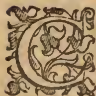
VENETIIS, Apud Hæredes Petri Deuchini.
M D LXXXVII.

QVAE IN HOC VOLVMINE continentur.

ADMODVM ILLVSTRI ET PRAECLARO
D. DIEGO HVRTADO MEMDOCÆ,

Apud Remp. Venetorum Oratori, & in sacrosancta Synodo Tridentina Cæsareæ Maiestatis Vicegerenti.

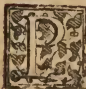
F. Bartholomæus Carranza Miranden. Instituti S. Dominici. S. D.

Vm mecum hisce diebus voluerem Diege, magnum & nobilitatis & studiorum decus, & nostræ laus Hispaniæ, quid mihi potissimum agendum foret, dum Deus Opt. Max. viam aliquam ostendit Concilio futuro, siquando, nunc admodum necessario, in tantis ecclesiæ procellis & vitæ malis subijt animum relegere maiorum nostrorum acta in concilijs antiquioribus. Et puduit me, vt ingenuè fatear nostrorum morum expuere, librum in sinum subinde repetens. Et à quanto culmine decidimus, in segnitiem & oscitantiam nostram in gentē à Christo & redemptam, & factam rerum dominam. Vbi ille charitatis ardor? Vbi animus τῶν χρημάτων κρείττων? Vbi dolorum & mortis contēptus dum gregem traditum custodirent? Denique nihil ferè conuenit præsenti rerum statui, si quis attentius conferat cum illo quem cernere licet in scripturis conciliorum. Quod ut facilius contemplari possem, excerpsi epitomem quandā collatione exēplariorum tum Latinorum, tum Græcorum quoad eius fieri potuit. Quam quum vtilem fore multis arbitrarer, ne idem illis subeundum esset fastigij & laboris, præsertim quibus aut euolluere non uacat, aut comparare non possunt tantum librorum farraginem, è re communi me facturum putaui, si quod mihi sudarū, omnibus impertirem. Proposui verò aliquot quæstiones, velut operis præcursores, necessarias, ni fallor, tractaturis Germaniæ hæreses. Itaque sub tuo nomine editur hoc quicquid est libelli, tum vt studiosis vel ob hoc sit in pretio, tum vt tibi, cui omnia debeo, incipiam nouo ære obligari, si sensero ea suscepisse fronte, qua vel minutissima, quæ tamen ad rem literariam pertinent, amplecti soles. Vale in Christo Iesu.

DIEGVS HVRTADVS MENDOCA,

F. Bartholomæo Mirandæ.

Vlchrum eſt aliquid in dicendo poſſe, quo ab hominibus laude dignis approberis: pulchrius ea quæ mente conceperis, orationeque expreſſeris, ſcripto mediocriter explicare: pulcherrimum, orationi, atque ſcripto ſtudium & laborem adiungere, ne aliquid deeſſe videatur, quo minus & bonis viris, & multis admirationi ſis. Horum primum, cuius quidem velut parentes, altriceſque ſunt prudentia & eloquentia, te penitus conſecutum fuiſſe, locupletisſimi teſtes eſſe poterunt, qui te Bartholomæe Miranda, vel in ſacrarum literarum Gymnaſio (quas publicè profiteris) vel in publica concione audiuerunt: vltimum vero, quod ſemper cum medio coniunctum eſt, tum multis alijs, cum hoc edito libro, in quo breui compendio, Conciliorum prolixitatem circuncidiſti, ita vt multa in eorum libris abundare, in hoc nihil deeſſe oſtenderis, in hoc nihil deeſse oſtẽderis, adeo præſtitiſse viſus es, vt prudentisſimi viri in eligendo, magni Oratoris atque Philoſophi in diſponendo, maximi Theologi in conſiderando, atque declarando quæcunque legentibus impedimento, ob difficultatem, obſcuritatemque futura forent, partes compleueris. Quod autem nomen meum in tuis ſcriptis & conſpici & legi voluiſti, maximas tibi gratias ago. Vale. Nonis Ianuarij, Venetiis.

Index

INDEX PONTIFICVM ROMANORVM ALPHABETICVS.

A, Primam Pagellæ faciem, b, secundam indicat.

Finis Pontificum Romanorum.

INDEX CONCILIORVM
ALPHABETICVS.

Telense

CONCILIO-
rum ordo.

Hispa-

RERVM IN HAC summa Conciliorum maximè insignium, Index Alphabeticus.

Ecclesia-

Hæreti-

Mo-

Photii

FINIS.

FRATER PETRVS SOTO MAIOR,

Ad scholasticos Theologicæ facultatis S. Gregorij, in valle Oletana.

ON ambigo Patres optimi & literis, & morum probitate insignes q̃ probè noueritis omnes nostrum patrem Bartholomęum Mirandem, meum iã olim, simul ac vestrum præceptorem, cuius quidẽ vel animi erga vos propensissimam beneuolentiam, vel in quotidianis sacrę Theologiæ prælectionibus (dum studet maximè vobis esse vsui) improbam solicitudinem, vel in vestræ religionis augmentum flagrantissimam charitatẽ, omnibus vobis multis magnisque argumentis esse perspectam haud me clam est. Sed nunc hoc ipsum nouo quodam officij genere neutiquã vulgari pernoscite. Quum enim animaduertet vestræ vtilitatis studiosissimus maximam commoditatem & accessionem vestris studijs adiectam iri, si lectioni assiduę diui Thomæ, lectio simul Conciliorum esset adiuncta, quibus rebus integrum atque absolutum Theologum ęstimare par est, nam vtrunq; per se indigens, alterum alterius auxilio eget, curauit diligentissimè omnium Conciliorum, quæ hactenus apud nos extant, vastum & immensum opus, decreta in summã quandam cogere, vt sic tãdem facili opera, ac mediocri labore quilibet Theologiæ candidatus omnium Conciliorum notitiam, vt pernecessariam, sic etiam & laboriosissimam, & multi temporis indigẽtem sibi comparare posset. Qua in re eo studio & diligẽtia su datum est, id laboris & operæ est insumptum, vt affirmare liceat, nihil, vel ad fidem, vel ad mores pertinẽs magnis illis Conciliorum voluminibus contineri, quod nõ sit in hac breui epitome summa cum re po situm. Quod ita rem habere facilè compериet, qui-

cunque(modo æquus sit arbiter) experiri volet. Vt interim taceam quod in illa effusissima Conciliorũ lectione nequaquã queas vbique disgnoscere, quodnam concilium generale sit, quòdve prouinciale, cui Pontificis accessit authoritas, cui non accessit. Qua ex re conciliis omnibus integram inconcussamq; stabilitatem ac fidem ad cõfirmationem dogmatum Ecclesiasticorum orthodoxi, aut demunt, aut tribuunt. At verò in hoc compẽdio huic rei maximè data est opera, vt ex multis conjecturis hincinde animaduersis vel ex ipsis conciliis, vel ex aliis grauissimis autoribus difficultas hæc quoad fieri potuit, sit in lucem edita. Generalia vniuersa celebrata sunt pręsente aliquo vicario Pontificis, Prouincialia nonnulla probauit sedes Romana, vt in suis locis iudicatum est. Cętera digna sunt, quæ probarẽtur, quamuis expressa approbatio Pontificis non accesserit. Hac opera noluit vos auocare à lectione integra conciliorum: sunt enim multa in epistolis decretalibus Pontificũ lectione dignissima, quæ compendio concludi non possunt: erit vobis hic labor loco Indicis, quo veterẽ illam, & sanctissimam Ecclesiam præsentem habere possitis, & hanc nostram cum illa conferre. Hinc vos animaduertite Patres optimi, quemadmodum oporteat vos in eum esse animatos, qui vt vobis parceret, nec saluti, nec labori pepercit suo, atque horum rerum, quo vobis compendium hoc traderet, dispendium subire non est grauatus, vt si quid minus, aut laboris, aut operæ in quotidianis lectionibus est impensum quam ipse in vestram vtilitatem cupit impendere, hic cum fęnere compensatum accipiatur.

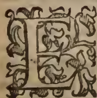
Bene valete Patres in Christo obseruantissimi.

De

De Canonibus Apostolorum variè tradiderunt scriptores Ecclesiastici, vt diligenter annotauit Gratianus in suo volumine Decretorum, distinctione decimasexta. Quidam in totum reiecerunt tanquam Apocryphos. Alij admiserũt sexaginta, vt Zephyrinus Papa scribens Episcopis per Siciliam constitutis. Alij verò quinquaginta recipiunt, vt Leo nonus Papa epistolam Niceti Abbatis. Sexta autem synodus recepit, & probauit 85. in Canone secundo, prout in Græcis & Latinis exemplaribus feruntur. Quam synodum secutus, integros 85. Canones ex Græcis & Latinis codicibus transcripsi.

CANON PRIMVS.

Piscopus à duobus aut tribus Episcopis ordinetur. *Ca. Si archiepiscopus, &c.*

Canon. 2.

Presbyter ab vno Episcopo ordinetur, & Diaconus & reliqui Clerici. *Nec episcopi.*

Can. 3. Quid offerendum sit in sacrificio altaris. *De templo ordina.*

Si quis Episcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, alia quædam in sacrificio offerat super altare, id est, aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, & confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina contra consuetudinem Domini faciens, congruo tempore deponatur. *Sacrificiũ missæ à Domino ordinatum.*

Can. 4. Quæ liceant ad altare offerri.

Offerri non liceat aliquid ad altare, præter nouas spicas, & vuas & oleũ ad luminaria, & thymiama, id est, incensum tempore quo sancta celebratur oblatio.

Can 5 Inter quos primitiæ diuidendæ.

Omnium aliorum primitiæ Episcopo & Presbyteris domum mittuntur, non super altare. Manifestum est autem quòd Episcopus & Presbyteri inter Diaco

nos & reliquos clericos eas diuidunt.

Can. iste sextus per duodecimũ canonem. 6. synodi immutatur.

Canon. 6.

Episcopus aut presbyter vxorem propriã nequaquã sub obtentu religionis abiiciat. Si verò reiecerit, excommunicetur: sed si perseuerauerit, deiiciatur.

Canon. 7.

Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus nequaquã seculares curas adsumant, sin autem, eiiciatur.

Canon 8.

Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, sanctum Paschæ diem ante vernale æquinoctium cum Iudęis celebrauerit, abiiciatur.

Can. 9. Vt omnes ex sacerdotali catalogo facta oblatione communicent.

Missa & sacrificium & obligatio est

Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet ex sacerdotali catalogo facta oblatione nõ cõicauerit, aut cãm, dicat vt si rationabilis fuerit, veniam consequatur: aut si non dixerit, communione priuetur, tãquam qui popolo causam lęsionis extiterit, dans suspicionem de eo, qui sacrificauit, quod rectè non obtulerit.

Can. 10. Vt sine communionis perceptione fideles ab Ecclesia non discedant.

De consd. d. 1. Oẽs fideles.

Omnes fideles qui conueniũt in solennibus sacris ad Ecclesiam, scripturas Apostolorum & Euãgelium audiant. Qui autem non perseuerauerit in oratione vsque dum missa peragitur, nec sanctam communionem percipiunt, velut inquietudines Ecclesiæ mouẽtes, conuenit communione priuari.

Canon. 11.

Si quis cum excommunicato saltem in domo locutus fuerit, iste communione priuetur.

Canon. 12.

Si quis cum damnato clerico veluti cum clerico simul orauerit, iste damnetur.

Can. 13. Sine commendatitijs literis in alia ciuitate non suscipiatur excommunicatus.

Si quis clericus aut laicus, a cõione suspensus, seu communicans, ad aliam properet ciuitatem, & susci-

piatur

piatur prȩter commendatitias literas,& qui susceperunt,& qui susceptus est, cõione priuentur. Excommunicato verò proteletur ipsa correptio, tanquam qui mentitus sit, & ecclesiam Dei seduxerit.

Can.14. Vt propter maiorem religionis profectum Episcopum de vna ad aliam liceat transire Ecclesiam.

Episcopo non licere alienam Parochiam, propria relicta,peruadere,licet cogatur à plurimis.Nisi fortè quis cum rationabili causa compellatur tãquam qui possit ibidẽ constitutus plus lucri conferre,& in causa religionis aliquid profectus prospicere. Et hoc nõ à semetipso pertentet, sed multorum Episcoporũ iudicio & maxima supplicatione perficiat. *Nota.*

Can.15.Vt Presbyteris non liceat propriam relinquere Parochiam.

Si quis presbyter,aut diaconus,aut quilibet de numero clericorũ relinquẽs propriam Parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrãs prȩter Episcopi sui consensum,in aliena Parochia commoretur,hũc vlterius ministrare nõ patimur, prȩcipuè si vocatus ab Episcopo redire contempserit,in sua inquietudine perseuerans. Veruntñ tanquã Laicus ibi cõmunicet. *Nic. con. ca.16. Anti.con. ca.3.*

Can.16. Episcopus, qui commemoratos in pracedenti canone presbyteros admiserit, communione priuetur.

Episcopus verò apud quem moratos esse constiterit,si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans, tanquam clericos fortè susceperit, velut magister inquietudinis communione priuetur.

Can.17.Vt non liceat bigamo gradum ecclesiasticum suscipere.

Si quis post baptisma secũdis fuerit nuptijs copulatus,aut cõcubinam habuerit,nõ potest esse Episcopus,non Presbyter,aut Diaconus, aut prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deseruiunt. *D. 33. Si quis post.*

Can.18.Qui viduam in vxorem duxit,Episcopus aut Presbyter esse non potest.

Si quis viduam,aut eiectam acceperit,aut meretricem,aut ancillam,vel aliquam de ijs,quæ publicis spectacu- *D.34. Si quis viduam.*

ctaculis mancipantur, non potest esse Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deseruiunt.

Can. 19.

Qui duas in coniugium sorores acceperit, vel ui duam fratris, vel filiã fratris, clericus esse nõ potest.

Can. 20.

Clericus fideiussionibus inseruiens abijciatur.

Can. 21.

D. 55. Eunuchus si. Eunuchus si per insidias hominũ factus est, vel si in persecutione eius sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur Eiscopus.

Can. 22.

Idẽ. Si quis absciderit. Si quis abscidit semetipsum, id est, si quis amputauit sibi virilia, non fiat clericus, quia suiipsius homicidia est, & Dei conditionis inimicus.

Can 23.

Ni. con. ca. 1. Si quis cũ clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur, quia suiipsius est homicida.

Can. 24.

Laicus semetipsum abscindens annis tribus communione priuetur, quia vitæ suæ insidiator extitit.

Can. 25. Vt Eps in fornicatione dephẽsus, deponatur.

D. 18. presbyter aut diaconus. Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur, non tamen communione priuetur. Dicit enim scriptura. Non vindicabit dominus bis in idipsum.

Can. 26.

Similiter & reliq Clerici huic cõditioni subiaceãt.

Can. 27. Qui clerici debeant coniugibus copulari.

In nuptiis autem qui ad clerũ prouecti sunt, præcipimus, vt si voluerint, vxores accipiant, sed lectores, cantoresque tantummodo.

Can. 28. Quod episcopus, aut presbyter, fideles peccantes verberare non debeant.

Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconũ percutientem fideles delinquẽtes, aut infideles iniquè agẽtes, & terrorẽ ipsis per huiusmodi dolentẽ incurere, deiici ab officio suo præcipimus: quia nusquam nos hoc Dominus docuit. Ecõtrario vero ipse cum percus

tere

teretur, non repercutiebat: cum malediceretur, non remaledicebat: cum pateretur, con comminabatur.

Can. 29.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus depositus iuste super certis criminibus ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur.

Can. 30.

Si quis Episcopus, aut p̄sbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatē, deiiciatur, & ipse ordinator eius, & a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus à Petro. *Chalced. con ca. 1. Act. 2.*

Can. 31.

Si quis Episcopus secularibus potestatibus vsus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur & segregetur, omnesq́ue qui illi communicant. *19. Siquis Episcopus,*

Can. 32. presbyter qui contempto Episcopo seorsum conuentus, congregauerit, deponatur.

Si quis presbyter contemnens Episcopū suū, seorsum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habens quo reprehendat Episcopū in causa pietatis & iustitiæ, deponatur, quasi principatus amator existēs: est enim tyranus. Et cæteri clerici quicunq; tali consentiūt, deponātur, laici vero segregētur. Hęc autē post vnam & secundam & tertiam Episcopi obsecrationem fieri conueniat. *Can. 33.*

Si quis presbiter, aut Diaconus ab episcopo suo segregetur, hūc nō licere ad alio recipi, sed ab ipso qui eum sequestrauerat, nisi forsitā obierit Episcopus ipse, qui eum segregare cognoscitur. *Nica. con. ca. 5.*

Can. 34. Vt nec etiam Episcopus sine commendatitijs literis in aliena Ecclesia recipiatur. *Anti. con. ca. 6.*

Nullus episcoporum peregrinorum, aut Presbyterorum, aut Diaconorum sine cōmendatitiis suscipiatur epistolis. Et cū scripta detulerunt, discutiātur attentius & ita suscipiātur: Et quidem si prędicatores pietatis fuerint, suscipiātur: sin minus vbi necessaria ipsis suppeditaueritis, ad communionē & vlteriorē ipsos consuetudinē nō admittitote: multa enim per subreptionem proueniunt. *Anti. con. ca. 7.*

Can.35. De Metropolitanis.

Anti.con. ca.9. Episcopos gentium singularũ scire cõuenit, quis inter eos primus habeatur: quẽ velut caput existimẽt,& nihil amplius preter eius conscientiã gerant, quã illa sola singuli,'quę Parochię propriæ & villis, quæ sub ea sunt,competunt.Sed nec ille præter omniũ conscientiam faciat aliquid in eorum parochiis. Sic enim vnanimitas erit,& glorificabitur Deus per Christum in spiritu sancto.

Can.36.Quod non liceat Episcopum in aliena prouincia clericos ordinare.

Episcopum nõ audere extra terminos proprios ordinationes facere,in ciuitatibus & villis,quę illi nullo iure subiectę sunt. Si vero cõuictus fuerit hoc fecisse preter eorũ cõscιẽtias,qui ciuitates ipsas,& villas detinẽt, & ipse deponat,& q̃ ab illo sũt ordinati.

Can.37.Vt qui proprium non receperint Episcopum,excommunicentur.

Anti.con. ca.8. Si quis Episcopus non susceperit officiũ & curam populi sibi cõmissam,hic cõmunione priuetur,quousque consentiat,obedientiam commendãs.Similiter autem & Presbyter,& Diaconus.Si vero perrexerit,nec receptus fuerit,nõ pro sua sententia, sed pro malitia populi, ipse quidẽ maneat Episcopus, clerici vero ciuitatis communione priuẽtur,eo quod eruditores inobedientis populi non fuerunt.

Can.38. Vt bis in anno concilia celebrentur.

Nic.cõ.ca 3. Bis in anno Episcoporũ concilia celebrentur vt inter se inuicẽ dogmata pietatis explorẽt & emergẽtes Ecclesiasticas cõtẽtiones amoueant. Semel quidem quarta septimana Pẽtecostes.scdò uero 12.die mẽsis Hyperetei,id est,iuxta Romanos 4.Idus Octobris.

Can.39.Vt non liceat Episcopo parentibus ex Ecclesiæ bonis aliquid condonare.

Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curã Episcopus habeat,& ea uelut Deo contẽplante dispẽsẽt: nec ei liceat ex eis aliquid omnino cõtingere,aut parentibus propriis(quæ Dei sunt)condonare.Quod si pauperes sunt,tanquã pauperibus subministret, nec eorum occasione ecclesiæ negotia depredentur.

Can.40. Vt ab Ecclesia bonis, sint Episcopi bona diuisa.

Presbyteri & Diaconi, preter Episcopū nihil agere pertinēt: nam Domini populus ipsi commissus est, & pro animabus eorū hic redditurus est rationem. Sin autem manifestæ res Episcopi (si tamen hēt proprias) & manifestę dominicę, vt potestatē habeat. de proprijs moriēs Episcopus, sicut uoluerit, & quibus uoluerit delinquere, ne occasione ecclesiasticarū rerum, quę Episcopi esse probantur, intercidant, fortassis enim aut uxorē habet, aut filios, aut propinquos, aut seruos. Et iustum est hoc apud Deū, & homines, vt nec ecclesia detrimētum patiatur ignoratione rerū Pōtificis, nec Episcopus vel eius ꝓpinqui sub obtētu ecclesiæ ꝓscribātur, aut in causas incidāt q ad eū pertinēt, morsq; eiꝰ iniuriis malę famę subiaceat. *12. quæst. 1. Sint manifesta.*

Can.41. Vt sicut spiritualium rerum cura ad Episcopum pertinet, sit etiam & temporalium.

Pręcipimus, vt in potestate sua Episcopus ecclesiæ res habeat. Si enim animę hominū pretiosę illi sunt creditę, multo magis oportet eum curam pecuniarū gerere. ita vt potestate eius indigentibus omnia dispēsentur per presbyteros, & diaconos, & cū timore omniq; sollicitudine ministrētur. Ex iis autē quibus indiget (si tamen indiget) ad suas necessitates & peregrinorum fratrū vsus ipse percipiat, vt nihil eis possit omnino deesse. Lex enim Dei præcipit, vt qui altari deseruiunt, de altari pascātur: quia nec miles stipendiis proprijs contra hostes arma sustulit. *Præcipimus. 12. quæst. 1. Ibidem, Ex iis autem. Leui. in platib. cap. & Deut. 18. 1. Cor. 9.*

Canon.42.

Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus aleę atq; ebrietati deseruiēs, aut desinat, aut certè communione priuetur. *D. 35. Episc. aut presb.*

Canon.43.

Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciēs aut desinat, aut communione priuetur. Similiter etiam Laicus.

Canon.44.

Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, usuras à debitoribus exigens, aut desinat, aut damnetur.

Canon.45.

Episcopus, presbyter, & Diaconus, qui cũ hęriticis orauerit, tãtũmodo cõmunione priuet. Siverò tanq̃ clericos, hortat⁹ eos fuerit agere vel orare, dãnetur.

Canon.46.

Episcopum, aut presbyterum hęreticorum suscipientem baptisma damnari præcipimus. Quæ enim conuentio Christi ad Belial? Aut quę pars fideli cum infideli?

1.Cor.6.

Can 47. Qui verè baptizatos rebaptizauerint, deponantur.

Episcopus, aut presbyter, si eum qui ẽm veritatem habuerit baptisma, denuo baptizauerit, aut polutum ab impiis non baptizauerit, deponatur. tanquam deridens crucem & mortem Domini, nec sacerdotes à falsis sacerdotibus discernens.

Canon.48.

Si quis Laicus vxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, cõmunione priuetur.

Can.49. Vt fiat baptismus trina mersione.

De cond.4. Si quis epis. Si quis Episcopus, aut presbyter, nõ trinã mersionem vnius mysterij celebret, sed semel mergat in baptismate, quod dari videt̃ in Domini morte, dãnetur. Non enim dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate, sed: Euntes docete omnes gentes baptizantes cos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.

Mar.vlt.

Can.50. Vt si quis ex clero non propter abstinentia bonum à carnibus abstinuerit, deponatur.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, aut quiuis omnino de sacerdotali consortio nuptiis & carnibus & vino abstinuerit, non propterea quòd mens ad cultũ pietatis reddatur exercitatior, sed propter abminationem, oblitus quòd omnia pulchra valde, & quòd masculum & fęminã Deus creauit hominem, sed diffamationibus lacessens creationem Dei vocat ad calumniam, aut corrigitor, aut deponitor, & ex Ecclesia reiicitor. Consimiliter & Laicus.

Can.51. Quòd si pœnitentem presbyter non receperit, deponatur.

Si quis Episcopus, aut presbyter, eum qui à pecca

to reuertitur,non recipit, sed reiicit, deponitor, eo quòd Christum offendat qui dixit, ob vnum peccatorem qui resipiscat,gaudium oboriri in cęlo.

Can.52.Qui propter abominationem tantum carnibus in diebus festiuis non vtitur,deponatur.

Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus carnibus & vino festiuis diebus nõ vtatur, idque per abominationem, non propter exercitationẽ ad cultũ pietatis,deponitor,tãquam qui cauterio notatam habet conscientiam,& multis author sit offendiculi.

Can.53. Vt deponatur clericus qui in caupona cibum sumpserit.

Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit,à communione excluditor,excepto tamen eo,qui necessario in itinere in commune diuerterit hospitium. *Exo1.28.*

Canon.54.

Si quis Clericus Episcopum cõtumelia affecerit, deponitor. Principi enim populi tui non maledices.

Canon.55.

Si quis clericus cõtumelia affecerit presbyterũm, aut Diaconum,à communione segregator.

Canon.56.

Si quis mancum,aut mutuum,surdum ve, aut cæcum aut eum cui vitiosus incessus est, subsannauerit,communione priuator:cõsimiliter & clericus.

Canon.57.

Eps, aut p̃sbyter q̃ neligẽtius circa clerũ aut populũ agit,nec in pietate eos erudit,à cõione segregator. Si verò in ea socordia perseuerauerit,deponitor.

Can.58.Vt Episcopi in necessitate clericos alant.

Si quis Episcopus, aut presbyter,clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit, à communione reiicitor.Sin perseuerat,deponitor, vt qui fratrem suum necauerit.

Canon.56.

Si quis falso inscriptos impiorum libros tanquam sacros in ecclesia ad populi & cleri corruptionem publicauerit,deponitor.

Canon.60.

Si

Si accuſatio contra fidelẽ inſtituaĩ de fornicatio-ne,aut de adulterio, aut quacũque alia actione prohibita,& cõuictus fuerit, in clerum non producitor.

Can.61 .Qui Christi nomen metus cauſa nega-uerit,ab Eccleſia reiiciatur.

Si quis clericus per metum humanũ,vel Iudęi vel Græci, vel hæretici negauerit, ſi quidẽ nomen Chriſti,ab Eccleſia reiiciator:ſi verò nomẽ clerici,deponitor.Pęnitentia tamen ductus,vt Laicus, recipitor.

Cano.62.

Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut oĩno quicunq; ex ſacerdotali conſortio comederit carnes in ſanguine animæ eius, aut à beſtiis abreptũ,aut ſuffocatum,deponitor. Hoc enim lex prohibuit.Sin verò Laicus ſit, à communione excluditor.

Can.63.Vt deponatur qui cum hæreticis orauerit.

Sexto ſynodi cap.55.

Si quis clericus,aut Laicus, ſynagogam Iudęorũ, aut hęreticorũ cõuẽticulũ ingreſſus fuerit, vt preces cũ illis coniungat,deponitor,& à cõione ſecluditor.

Canon.64.

Si quis clericus in concertatione aliquem pulſauerit,& vno ictu ac pulſatione interemerit, deponitor, propter temeritatem ſuam. Sin verò laicus ſit, arcetor à communione.

Canon.65.

[Be]llarminus lib. 2. de Rom. Pontif. De hunc canonem [illegible] apocryphum [illegible] Humbertus Card. [illegible] Nicetam [illegible] canones Apostolorum [illegible] Apti [illegible] sabbatho [illegible] hæreticorum in sabbatho ieiunabat, ne [illegible] honorare viderentur [illegible] die sabbathi requievit. [illegible] illa hæresi extincta iam licet [sa]bbatho ieiunare.

Si quis dominicum diem, aut ſabbatum vno ſolo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor.Sin laicus,è communione eiicitor.

Can.66.Vt quam quis violauerit virginem, ducat in uxorem.

Si quis virginem ſibi non deſponſatam admota vi detinet,à communione ſuſpenditor.Non licitum autem eſto ei aliam ducere,ſed eam detineto quam ſolicitauit quamuis paupercula ſit.

Can.68.Vt bis ordinati deponantur.

Si quis Epiſcopus,aut presbyter, aut diaconus, ſecundam ab aliquo ordinationem ſuſceperit, deponitor,tã ipſe quàm qui ipſum ordinauit, niſi fortè conſtet ordinationem eũ habere ab hæreticis: Qui enim à talibus baptizati, aut ordinati ſunt,hi nec fideles,

nec

nec clerici esse possunt.

Secunda pars huius canonis intelligenda est de Hareticis qui iuxta ritum Ecclesia catholica,nec ordinabant, nec baptizabant,vt Paulianista,& Catapryga,qui sine inuocatione triũ personarũ dispensabãt baptismi Sacramentum.a quibus baptizati (vt explicat can.19. concil. Nicani.& cap.95.sexta Synodi) sunt rebaptizandi. *Author.*

Can.68. Vt deponatur quicunque ex clericis quadragesimam non ieiunauerit.

Si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, aut lector,aut cantor,sacram quadragesimã Paschę, aut quartam feriam, aut Parasceuen non ieiunauerit, deponitor: præterquam si imbecillitate impeditur corporis. Sin Laicus sit, communione priuator.

Can.69.Vt cum Iudæis non liceat ieiunare.

Si quis Episcopus,aut presbyter,aut diaconus,aut omnino quicunque ex clericorum cõsortio,cum Iudæis ieiunauerit, aut communem festum diem cum ipsis egerit,aut lauria festi, nempe Azyma, aut aliud huius generis ab eis susceperit,deponitor.Si Laicus, à communione segregator.

Canon.70.

Si quis Christianus oleum ad sacra gentilium, aut ad Synagogam Iudæorum in festis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, à communione excluditor.

Canon.74.

Si quis clericus, aut Laicus, ceram, aut oleum ex sancta surripiat Ecclesia,à cõmunione seiungitor.

Can.72.Qui in profanos vsus vasa sacra assumpserit,excommunicetur.

Vas autem & argenteum sanctificatum, aut velamen linteum nemo amplius in suos vsus assumito, iniquum enim est. Cæterum si quis deprehensus fuerit,excommunicatione mulctator.

Can.73. Qualiter contra Episcopum procedendum.

Episcopum de aliquo perfide dignos accusatũ homines, ab Episcopis vocari necessarium est. Et si quidem cõparuerit,& cõfessus,conuictusq; fuerit,cẽsura

irro-

irrogator Ecclesiastica. Si verò vocatus non obtemperauerit, secũda quoq; vice vocator missis duobus ad ipsum episcopis. Quod si per contumatiam, nec sic quidem comparuerit, synodus suam contra ipsum pronuntiato sententiam, nequid tergiuersando, detrectandoque iudicium, lucrifacere videatur.

Canon. 74.

In dictionem testimonij contra Episcopum hære ticus non admittitor, sed nec fidelis si solus sit. In
Mat.17. ore enim duorum uel trium testium consistet omne dictum.

Can.75.Vt bona Ecclesiastica consanguineis. Episcopus non conferat.

Item, non oportet Episcopum fratri, aut filio, aut alteri cognato, humano gratificari affectu: nec enim ecclesiam Dei conferre debet in hæredes. Enim verò, si quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio: ipse autem excommunicatione percellitor.

Can. 76.

Si quis oculo defectus, aut obtuso crure existat, & dignus sit, Episcopus efficitor. Non enim mutilatio corporis ipsum polluit, sed inquinatio animæ.

Can. 77.

Qui verò mutus, surdúsue & cæcus est, Episcopus non efficitor: non quia obæso corpore est, sed ne Ecclesiastica impediantur munia.

Can. 78.

Si quis dęmonem habeat, clericus non efficitor, sed nec cum fidelibus preces fundito. Mundatus verò recipitor, & si dignus fuerit, efficitor.

Can.79.Vt à gentilitate conuersus non statim in Episcopum promoueatur.

Qui ex vita gentili aduenerit, & baptizatus est, aut ex conuersatione praua, eum iustum non est protinus promoueri in Episcopum. Iniurium enim est, eum, qui non prius specimen & documentum de se præbuerit, aliorum doctorem existere, nisi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

Can.

Can. 80. Quod non oportet Episcopum publicis se implicare administrationibus.

Dicimus, quod nō oporteat Episcopum, aut presbyterum publicis se administrationibus immiscere, sed vacare, & commodum se exhibere vsibus Ecclesiasticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor. Nemo enim potest duobus dominis seruire, iuxta præceptum Dominicum. *Mat. 16.*

Can. 81. Sine dominorum manumissione serui in clerum non promoueantur.

Serui si in clerum promoueantur citra Dominorum voluntatē, hoc ipsum operatur redhibitionem. Si quando verò seruus quoq; gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noster Onesimus apparuit) & Domini consenserint, manuq́ue emiserint, & domo sua ablegauerint, efficitor.

Can. 82. Vt Episcopus militiæ vacans deponatur.

Episcopus, aut presbyter, aut diaconus qui militiæ vacauerit, & simul vtrunque retinere voluerit, tam officium Romanum, quam functionem sacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæsaris sunt, Cæsari, & quæ Dei Deo.

Canon. 83.

Quisque Imperatorem, aut magistrorū contumelia affecerit, supplicium luito: & quidem si clericus sit, deponitor: si laicus, à communione remouetor.

Can. 84. Qui libri sint Canonici.

Sunt omnibus vobis clericis simul & Laicis venerandi, ac sacri libri, veteris quidem Testamenti, Mosis quinque Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu filii Naue vnus, Iudicum vnus, Ruth vnus, Regum quatuor, Derelictorum ex libro Dierum duo, Ester vnus, de Machabæorum gestis tres, Iob vnus, Psalterii vnus, Salamonis tres, Prouerbia, Ecclesiastes. Canticum canticorum, Prophetarum duodecim vnus, Esaiæ unus, Hieremiæ vnus, Ezechielis vnus, Danielis vnus.

Inquiritur autem à uobis extrinsecus ut adolescen-

ſcentes veſtri addiſcant item Sapientiam eruditi Syrach.

Noſtra uerò (hoc eſt) noui teſtamenti,Euangelia quatuor,Matthæus, Marcus,Lucas, Ioannes, Pauli epiſtolæ quatuordecim , Petri epiſtolæ duæ, Ioannis tres, Iacobi vna,Iudæ vna, Clementis epiſtolæ duæ, & pręceptiones quę vobis Epiſcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ ſunt,qnas omnibus publicare non oportet,ob quędam arcana quę in ſe continēt. Et actiones noſtras Apoſtolorum.

Finis Canonum Apoſtolorum.

SVMMA

SVMMA
CONCILIORVM
PONTIFICVM,

Aliorumque sanctorum Patrum, succinctè complectens omnia, quę alibi sparsim tradita sunt.

PETRVS Apostolus,& princeps Apostolorũ, natione Galilęus, ex vico Bethsaida, filius Ioannis, frater Andreæ, primò sedit in cathedra Epis. Anthiochię annis septẽ. Hinc ingressus est vrbem Romã, Claudio Cęsare, ibiq; sedit in cathedra Epatus annis 25. mensib. duobus, diebus trib. Fuit aũt tporibus Tiberij Cæsaris & Caij,& Tiberij Claudij,& Neronis. Hic scripsit duas epistolas quæ catholicæ & canonicæ nominanĩ,& Euangeliũ Marci, quia Marcus auditor eius fuit,& filius à baptismo. Hic ordinauit duos Episcopos, Linum & Cletum, qui pręsentialiter omne ministerium sacerdotale in vrbe Roma, populo, vel superuenientibus exhiberent.

Petrus primus pont. Anno. 33.

Marcus filius Petri in baptismate.

Beatus aũt Petrus orationi, prædicatione populũ erudiẽs, vacabat: Hic cũ Simone Mago multas disputationes habuit,&c. Idẽ Petrus beatũ Clementẽ Epm cõsecrauit, cui & cathedrã, vel Ecclesiã oẽm disponendã cõmisit (vt refert idẽ Clemẽs in epistola prima ad Iacobũ fratrẽ Dñi) dicens. Sicut mihi gubernãdi tradita est à Dño meo Iesu Chro potestas ligãdi, soluendiq;, ita & ego tibi cõmitto, vt ordines dispositores diuersarũ cãrum, ꝑ quos actus nõ Ecclesiastici profligenĩ,& tu minimè curis seculi deditus reperiaris, sed solũmodo orationi,& prędicationi ad populũ vacare stude. Deinde martyrio cũ Paulo coronaĩ, anno post passionẽ Dñi. 38. ꝗ sepultus est via Aurelia, in tẽplo Apollinis, iuxta palatiũ Neronianũ, ĩ Vaticano. 3. ca lẽ. Iulij. Sub Petro celebratũ est cõciliũ primũ Hierosolymis, cuius exẽplar hẽs in Actis Aplorũ, capite. 15.

Verba Petri ad Clementem.

Primũ concilium Hierosolymis sub Petro.

Linus Episcopus.

Anno.d 70. Linus natione Italus, de regione Tusciæ, patre Herculano, sedit Episcopus annis 11. mẽses tres, dies 12. Fuit autem temporibus Neronis, martyrio coronatur à Saturnino Cõsule, & sepultus est iuxta corpus B. Petri in Vaticano. 9. cal. Octob. *Cletus Epus.*

Linus Episcopus.

Hic nudis capite fœminis ecclesia interdixit.

an. d. 18.

Cletus Episcopus.

Cletus, natione Romanus. patre Aemiliano, sedit annis. 12. mense vno, dieb. 12. Fuit tẽporibus Vespasiani & Titi, & sub Domitiano martyrio coronatur, & sepultus fuit iuxta corpus beati Petri in Vaticano.

Clemens Papa secundus:

And. d. 9:.

Clemens secundus Pontifex. Hic Pontificum ornatus instituit.

Mat. 16.

Linum & Cletum præmisit ambitionis exemplis declinatione.

Clemens, natione Romanus, de regione Cælio mõte, ex patre Faustino, sedit annis. 9. Fuit autem temporibus Galbæ, & Vespasiani. Hic ex præcepto beati Petri suscepit Ecclesiæ pontificatum gubernandũ, sicut ei fuerat à Dominio Iesu Christo cathedra tradita & commissa, vt ipse in Epistola, (quæ ad Iacobũ scripta est) explicat. Sed Linus & Cletus ante eum cõscribuntur, qui ab ipso Principe Apostolorũ ad ministeriũ sacerdotale exhibendum, sunt Episcopi ordinati. Clemens tñ fuit immediatus, & proximus successor Petri in Cathedra pontificali. Obijt martyr anno Traiani tertij. Tenet hoc Ioãnes Papa tertius in epistola decretali ad Episcopos prouinciarum Germaniæ, & Galliæ, & Alexander primus in epistola decretali prima ad orthodoxos. Eusebius verò Cæsarien. ecclesiast. historiæ libro tertio, capite decimoquarto, de Clemente scribit, dicens: In vrbe Roma. 12. Anacleti annis in Episcopatu exactis sacerdotij sedem Clementi tradidit. Et capite 34. Igitur in vrbe Roma tertius ab Apostolis Clemens nouem annis sacerdotio perfunctus Euaristo diuini verbi tradidit ministerium,

Clemens secundũ Hiero 4. pont.

Platina enumerat Clementem Papam quartum à Christo post Linum & Cletũ. Et diuus Hieronymus dicit fuisse quartum, sed alia ratione, quoniam recenset Anacletum prædecessorem Clementis & tertium Papã, qđ tñ cõis snĩa nõ recipit. Ego tñ puto ꝭm, sed in re tam perplexa lectoris arbitrio iudiciũ permitto.

Opinio Authoris.

Extant epistolæ Clementis decretales quinque.

An d. 101.

Anacletus Papa.

Anacletus tertius Papa, natione Græcus, ex patre Antio-

Antiocho, ſedit annos 9.menſes 2.dies 10.Fuit tpib. Domitiani,ſepultus eſt in pace iuxta corpus B.Petri. *Anacletus 3 pont.*

Euſebius eccleſiaſt.hiſt.lib.3. cap.14.ait ſediſſe annos.12. & tradidiſſe ſacerdotium Clementi. *Sub hoc ponti Ioan.apo. migrauit ad dominũ.*

Decreta Anacleti in epiſtola prima.

Sacerdotes, quando Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent,ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino perfectè ſacrat s Deo locis ſacrificare probentur,Iuxta illud Deute.12.Vide,ne offeras holocauſta in omni loco quem videris, ſed in locó, quem elegit Dominus deus tuus Epiſcopus Deo ſacrificãs,teſtes ſecum habeat,& plures,quam alius ſacerdos,cũ quo peracta conſecratione,omnes miniſtri communicẽt, qui voluerint Eccleſiaſticis carere luminib. Sic Apoſtoli ſtatuerunt,& ſancta Romana tenet Eccleſia. De conſecratione diſt.1.cap.Epiſcopus Deo, &c. *Quo loco & quib teſtib. ſacrificandũ*

In fine eiuſdẽ epiſtolæ: Si difficiliores ortę fuerint quæſtiones,ad ſedem Apoſtolicam(ſi appellatum fuerit) referantur,quoniam Apoſtoli hoc ſtatuerãt iuſſu Domini ſaluatoris,vt maiores & difficiliores quęſtiones ſemper ad ſedem referantur Apoſtolicam,ſuper quam Chriſtus vniuerſam conſtruxit eccleſiam, dicente ipſo: Tu es Petrus, &c. *De primatu Eccleſiæ Romanæ.* *Mat. 16.*

Epiſtola ſecunda eiuſdem,in qua de fide,& alijs cauſis rogatus reſpondit ad Epiſcopos Italiæ.

Primò , de ordinatione Epiſcopi habetur ex eius decretis,& di.64 & 75.cap. Ordinationes. Quòd per tres Epiſcopos fiat conſecratio reliquis conſentientibus. Scdò hr̃ de eorũ accuſatione,ꝙ nõ niſi idoneis, & probatiſſimis viris,qui ſuſpicionibus & ſceleribus careant,fieri dẽat, ꝗa dñs ſacri ſui corporis tractatores, à vilibus,& reprobis pſonis infamari noluit,nec calumniari permiſit,ſed ipſe ꝓprio flagello,peccãtes ſacerdotes à tẽplo eiecit.Hr̃.2.q.7.c.Accuſatio quoq;. *A quibus accuſandus & ordinandus Epiſcopus.* *De electione Epiſcoporũ.*

Tertiò de electione.Cùm electionem ſummorum ſacerdotum ſibi Dominus reſeruarit, electionem tñ eorũ bonis ſacerdotibus,& ſpiritualibus populis conceſſit.Habetur di.79.ca.Electionem. Ante Abraham nullus alius vocatus eſt presbyter,id eſt,ſenior, quũ ab Adam vſque ad eundẽ, nõgentos, & amplius an- *De nomine presbyteri.* *Abraham primus appellatus preſbyter.*

nos multos homines vixisse legimus. Abraham verò multo paucioribus annis vixisse conuincitur. Vnde non propter decrepitam senectutem, sed pp sapientiam, sacerdotes presbyteri nominãtur. Exodi vigesimonono. Mosi pręceptũ est, vt eligeret presbyteros. Initium sacerdotij fuit Aaron, licet Melchisedec prius sacrificium obtulerit, & post Abraham, Isaac, & Iacob, sed hi spontanea voluntate, non sacerdotali authoritate ista fecerunt. Quo loco contemplari oportet, Aaron summum sacerdotem, id est, Episcopum fuisse. Porrò filios eius presbyterorum demonstrasse figuram. di. 21. c. In nouo testamẽto. In nouo testamento, post Christum dominũ, à Petro sacerdotalis cępit ordo, iuxta illud apud Matthęũ: Tu es Petrus, & super hanc Petrã ædificabo Ecclesiã meã. Et primus ille ligãdi & soluẽdi potestatẽ accepit à Dño, primusq; ad fidẽ populũ virtute suę pdicationis adduxit. Cęteri verò Apostolicũ eodem pari consortio, honorem & potestatem acceperunt, ipsumque principẽ eorũ esse voluerũt, ipsis quoq; decedẽtibus, in locũ eorũ successerunt Epi. dis. 2. c. In nouo testamẽto.

Gen. 14. De origine sacerdotum. Aaron primus põt. vet. test. Exo. 26. De primatu Petri. Mat. 16.

Flius est ęqualis Patri, quia licet verbũ fuerit abbreuiatũ, nõ tñ minutio Deitatis in Dei filio significat: sed dispensatio susceptę carnis annuntiatur. In qua dispẽsatione non solum patri, sed ẽt angelis, hominis filium legimus minoratum, idq; probat multis testimoniis scripturarum.

De æqualit. patris & filii. Heb. 2.

Tertia epistola eiusdem.

Quæ in summa tractat Anacletus in hac epistola, sunt ita. Primum, à Dño constitutos esse hos duos ordines Episcoporũ, & sacerdotũ, & amplius quam isti duo, nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerũt. Ex quo colligitur reliquos ordines, aut gradus notos in ecclesia nõ à Dño ordinatos, nec ab Apostolis. Secũdò colligitur, Epos superiores esse sacerdotib. aliis, cum loco Apostolorũ successerint. Presbyteri verò septuaginta discipulorũ locũ tenẽt. In sacerdotio cõplexus est Anacletus Diaconos. & Subdiaconos.

Sacerdotũ. & Episcopõrum ordo à Deo constitutus.

Secundum. Romana Ecclesia nõ ab Apostolis, sed ab ipso Dño saluatore nostro primatum obtinuit, &

dis 22 sacro sancta.

eminẽtiã poteſtatis ſuper vniuerſas Eccleſias, ac totũ Chriſtiani populi gregẽ aſſequuta eſt. Scda ſedes eſt apud Alexandriam ſub Marco Euãgeliſta. Tertia apud Antiochiã ſub Petro apoſtolo, q̃ illic priuſquã Romã veniret, habitauit, & Ignatiũ Epm conſtituit. *Quod eccleſia Roma. caput omnium eccleſiarum.*

Petrus & Paulus eodem tempore, & vno die ſub Nerone Principe paſſi ſunt, & ambo ſanctam Romanam Eccleſiam ſua morte cõſecrarunt, & aliis omnibus vrbibus in vniuerſo mundo, eam ſuo uenerãdo triumpho prætulerunt. *Petrus & Paulus vna die paſſi sũt.*

Pro meritis plebis ſæpè paſtores deprauantur Eccleſię, vt procliuius corruãt qui ſequũtũr. Capite.n. lãgueſcẽte, facilius reliqua corporis mẽbra inficiũtur, iuxta illud Iſaiæ.1. Oẽ caput languidũ, & oẽ cor mærẽs. Et illud: Sicut populus ſic Sacerdos: & ſicut Seru⁹, ſic & Dñs eius: & ſicut Aucilla, ſic & Dña eius. *Iuxta merita plebis datur ſacerdos Eſa.14.*

Contra detrectores Prælatorum ſuorum, qui ſenſentia Cham filij Noe damnãtur, quia patris pudenda non operuit, ſed magis deridenda alijs fratribus ſuis monſtrauit. Quia doctor vel paſtor eccleſiæ, ſi à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigẽdus, ſed pro reprobis moribus, magis eſt tolerandus, quã diſtringendus, quia rectores Eccleſię à Deo iudicandi ſunt, vt dicitur in Pſal. 81. Deus ſtetit in ſynagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. 2.q.7.cap. Sententia Cham, & 24.qu.3.ca. Tam ſacerdotes. *Cõtra detractores prælatorũ ſuorũ.*

Decreta Euariſti Papa.

Euariſtus quartus Papa, natione Grecus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, de ciuitate Bethlehem, ſedit annos.9. menſes.10. dies duos. Fuit tẽporibus Domitiani, & Neruæ, Traiaui & martyrio coronatſ, ſepultus iuxta corpus ſancti Petri in Vaticano, Euſebius autem Eccleſiaſt. hiſt.1. ſecus illius annos proſequitur. *An.d.110. Hic titulos in arbe Roma diuiſit preseyteris.*

Epiſtola prima ad Epiſcopos Aphricanos.

Quale debet eſſe legitimum coniugium fidelium, vt a patribus, & Apoſtolis, eorũ q̃ue ſucceſſoribus traditum inuenimus. Non fit cõiugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fęminam donationem videntur habere. Vxor petatur & à parẽtibus propinquioribus ſpõſetur, & ſuo tẽpore ſacerdotaliter (vt mos eſt) cũ pre *Qualia ſint Chriſtiana coniugia.*

Euaristus matrimonia publica benedixit. cibus & orationibus à sacerdote benedicatur,& para nymphis(vt consuetudo docet)custodiatur,& consocietur,& biduo & triduo orationibus vacent,& castitatem custodiant,vt bonæ soboles generentur,& Domino in actibus suis placeãt.Aliter verò præsumpta, non cõiugia,sed adulteria,vel cõtubernia, vel stupra vel fornicationes,potius quàm legitima coniugia esse non dubitare,&c.Habetur.3.q.5.Aliter legiti.

Canon renouãdus in reformatione ad cauẽda clãdestina matrimonia.quæ ipsa Venus solet cõtrahere.

Locus Pauli explicatus. De hoc qđ Paulus.1. Timor 6.dicit:Qui solus hẽt immortalitatẽ,& lucẽ habitat inaccessibilẽ.Qđ nõ de solo p̃re d.sit(vt qdã malè ĩterp̃tati sũt) ꝓbat rõnib.& testi.De filio ẽt hũc locũ ĩtelligẽdũ p⁹pauca subiũgit.

Quodnullus mortaliũ viderit Deum in essentia. 1.Ioan.3. 1.Cor.13. Eam lucem inaccessibilem (quã pater, & filius inhabitant) nullus in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus contueri.Sed dum apparuerit,tũc verè eũ videbit sicut est. Et nõ sicut Moses, cæteriq; Prophetæ per ęnigmata & figurã,sed ipsam veraciter in filio cõtuebitur deitatis imaginẽ.Hic sentit,nullũ Prophetam, nec Mosen vidisse Deum in natura sua.

Epistola secunda eiusdem ad Episcopos Aegypti, quòd Christus sit sponsus Ecclesiæ.

Episcopus Ecclesiã suã nõ dimittat. Sicut vir non debet adulterare vxorem suam, ita nec Episcopus Ecclesiam suam,idest,vt illã dimittat, ad quã sacratus est,absq; ineuitabili necessitate, aut Apostolica,aut regulari mutatione,neq; alteri se ambitus causa coniungat.Et velut vxor,quæ sub manu viri est,obedire dẽt viro suo,eumq; diligere & amare, sic Ecclesiã Ep̃o suo in oĩb.obedire,&amare(vt aĩam suã)dẽt,quia illud fit carnaliter, istud verò sp̃ualiter. 7.q.1.Sicut vir nõ,&c.Vide eruditã,& elegantẽ episto.

In concilijs fol.35. Ne temerè aliquid diffiniamus. Heb.4. Deus omnipotens, vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret,cùm oĩa nuda & aperta sint oculis eius,mala tamẽ Sodomæ noluit audita iudicare,priusquã manifestè agnosceret,Gen.18.Descendã & videbo,&c. Cuius exemplo monemur,ne ad proferendam sententiã vnquã pręcipites simus,aut temerè,& indiligẽter indiscussa quęq;,quoquo modo iudi-

Mat.7. cemus,dicente veritatis voce: Nolite iudicare,&c.

Decreta Alexandri Papæ.

Alexander primus, fuit natione Romanus, tēporibus Traiani, sedit annis 10. mēsib. 7. dieb. 2. De hoc Eusebius ecclesiast. hist. li. 4. c. 4. quintus Papa sub Petro. *An. d. 119. Alexander Papa 5.*

Epistola ad omnes orthodoxos, est erudita epistola.

In sacrificio missarum panis tm̄, & vinum aqua ꝑ mixtū offeratur. Nō debet in calice domini, aut vinū solū, aut aqua sola offerri, sed vtrunq; permixtū, q̄a vtrunq; ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. De consecratione dist. 2. In sacramentorum. *De pane & vino offerendo in sacrificio missæ.*

Aquā sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur, ac purificentur, quod & oībus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulę aspersus sanguine, populū sanctificabat multò magis aquæ sale aspersa, diuinisque precibus sacrata. Et si sale asperso ꝑ Hælisæū prophetā, sterilitas aquæ sanata est, quantò magis diuinis precib. secreta, sterilitatem rerum aufert humanarū, & insidias diaboli auertet, & à phantasmaticis versutijs homines defendet, & coinquinatos sanctificabit? *De aqua benedicta. 4 Reg. 24. De consf. d. 2. c. Aquā sale*

Ibidē, de fide sanctę Trinitatis docet & tradit multa, congestis multis testimonijs veritatis testamenti. *De fide Tri.*

Decreta Sixti Papæ. *An. d. 129. Sixtus. 6. pont.*

Sixtus primus, natione Romanus, tēporibus Adriani sedit annos 10. menses tres. Eusebius Eccle. hist. lib. 4. cap. 5. ait sedisse annos 12. cui subrogatus est Telesphorus 7. Papa sub Petro. *Hic Gallos in fide continuit.*

Hic constituit sacra mysteria, & ministeria, id est, sacra vasa non tangi, nisi à ministris sacratis. *A Sixto habuerunt initia missarū solennia.*

Constituit etiam, vt sacerdote incipiēte actionem missarū, à populo cātaret, Sāctus, Sāctus, Sanctus, &c.

In prima epistola ostēdit ſm fidē patrē esse Deū, & ingenitū, filiū verò (in quo pr̄ uisus est) esse genitum, vnumq; cum patre Deū, nō alium Deū patrem, aliū Filiū. Hęc epist. scripta est ad vniuersos Chri. fideles. *De fide trinitatis.*

Decreta Thelesphori Papæ.

Thelesphorus fuit natione Grecus, temporibus Antonini Imperatoris, sedit annos. 11. menses tres, conuenit cum hoc Eusebius Ecclesiast. hist. 4. cap. 10. *An. d. 13. Thelesphorus 7. pont.*

Summa epistolæ decretalis ad vniuersos scripta.

Huius temporibus inualuit: Valentiniana hæresis. De ieiunijs quadrag.

Statuit septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha clericos oēs à carnibus ieiunare, quia discreta debet esse vita clericorum & laicorum, dicens: Sic ergo à carne & dilitijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs atque orationibus Deo inhærere diu noctuque studeant, dist. 4. ca. Statuimus.

Ter missa celebranda in nocte natiuitatis dominicæ. Luc. 2. Mat. 15. & Act. 2.

Statuit etiam, vt nocte Natiuitatis Dominicæ missas, & celebrent, & hymnum Angelicū in eis solēniter decantent, qm̄ ea nocte ab angelo pastoribus nuntiatus est. Reliquis verò tēporibus missarum celebrationes ante horam diei tertiam minimè sunt celebrādæ, quia eadem hora Dominus crucifixus est, & Spiritus sanctus super Apostolos descendisse legitur.

Decreta Higinij Papæ.

an. d. 143. Higinius 8. pont. Hic patrinū & matrinā baptismo & confirmationi adhibuit.

Higinius Papa, natione Græcus, ex Athenis, sedit annos 4. menses tres, octauus sub Petro.

Extat epistola decretalis ad omnes Christi fideles, de fide Trinitatis satis erudita, in qua de æqualitate personarum in diuinis, multa congerit testimonia.

Ibidē, epist. primā Ioānis docet ad Parthos scriptā.

Extat scd̄a epist. eiusdē ad Athenienses parænetica.

Decreta Pij Papæ.

an. d. 147. Pius pont. 9. Hic Nouati thermas dictas Potentianas dedicauit. Pastor inscribitur ille liber. Non prophanāda res ecclesiast. Lutheranorum iniqua facta.

Pius primus, natione Italus, sedet annos decem & nouem: iuxta Eusebium verò 15. hist. eccle. lib. 4. cā. 11.

Hermes frater huius librum scripsit, in quo refert, quòd ei præcipit angelus Domini (cum veniret ad eū in habitu pastoris) vt Pascha die dominica celebraretur. Hoc approbat in epistola prima Pius papa, & habetur de consecratione. d. 3. c. Nosse vos volumus.

In secunda epistola ad Italos directa.

Prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicant vsibus, & Dn̄o Deo, cui tradita sunt, ea subtrahūt vt suis vsibus inseruiant. Quod si quisquā prę sumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Quod hac tēpestate fecerunt Lutherani. 12. q. 2. cap. Prædia diuinis.

Decretum eiusdem Pij Papæ.

Pęna periurij. 22. q. 5. Qui compulsus.

Qui compulsus à Domino, sciens peierat, vtrique sunt periuri, & dominus & miles. Ille, quia præcepit. Hic, quia plus dominū, quàm animam suam dilexit.

Si

Si liber est, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat, & septem sequentes annos. Si seruus est, tres quadragesimas, & legitimas ferias pœniteat.

Ex eodem.

Si quis per capillũ Dei, vel caput iurauerit, vel alio mõ blasphemia contra Deũ vsus fuerit, si in Ecclesiastico ordine est, deponat: si laicus, anathematizetur: & si quis per creaturam iurauerit, acerrimè castiget, & iuxta hoc quod synodus iudicauerit, pœniteat. Si quis autem talem hominem nõ manifestauerit, diuina condemnatione similiter coerceatur. Et si episcopus emendare neglexerit, acerrimè corripiatur. *22.q.1. Quis peierat.*

De pœnitentia eius, cuius negligentia aliquid de Sanguine Dñi distillat, de conse.d.2.c.Si p negligetiã.

Laudabilis est consuetudo, quia nihil fidei contrarium agitur.

Consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem Catholicam nil vsurpare dinoscitur.

De consuetudine seruanda, quæ non est contra fidem.

Petijstis per Hilarium Chartulariũ nostrum à beatę memoriæ decessore nostro, vt oẽs vobis retro temporum consuetudines seruarentur, quæ à Petri apostolorũ principis ordinariorũ initijs hactenus vetustas longa seruauit. Et nos quidem iuxta seriem relationis vestræ consuetudinem laudamus, quæ tñ contra fidem Catholicam nihil vsurpare dinoscitur.

Decreta Aniceti Papę.

Anicetus, natione Syrus, sedit annos.ij. Papa. *an.d. 159.*

Extat epistola decretalis ad Episcopos Galliæ in qua docet sequenti.

Anicetus põtif. 10. Hic cauit, a paucioribus quàm tribus ne consecraretur episcopus.

Primò tradit Iacobũ (qui dicebatur iustus) à Petro, Iacobo & Ioanne apostolis Hierosolymorum Episcopum fuisse ordinatum, citat Anacletum.2. epistola.

Secundò ibi, ꝙ Archiepiscopi ab oĩbus Episcopis suffraganeis ordinentur. 66.d.c. Archiepiscopus ab oĩb.

Tertiò ibi, vt clerici comam nõ nutriant, sed desuper caput in modum sphęrę radant: quoniã Laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitiæ & grauitatis exemplar esse debent.d.23.c.Prohibet fratres. *Clerici comam non nutriant.*

Decreta Soteris Papæ.

an. d. 263. Soter, natione Cāpanus, ex Fundis, ſedit annis 6.

Soter 11. pō. Et fuit vndecimus Papa.

Huius temporib. Cataphrygarum hæreſis orta eſt.

Epiſtola prima tota eſt de fide, in qua docetur, q̃ Chriſtus in diuinis ſcripturis dicitur ſecundum carnem factus. Nam ſecundum diuinitatem nuſquam à patre dicitur factus, ſed genitus.

Secunda epiſtola ad epiſcopos Italiæ.

Primò conſtituit ſacratas Deo fœminas vel Monachas ſacra vaſa, aut ſacratas palas nō contingere, nec incenſum circa altaria deferre. 23. diſt. Sacratas Deo.

Sacerdotes ſine ſocio ſacerdote non ſacrificent.

Secundò præcipitur ab eodē, vt ſacrificans habeat ſecum adiutorem ſacerdotē, vt ſi aliquo caſu ille qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vices inſequatur intrepidus, & officium inceptum adimpleat. diſt. 1. de conſecratione.

Nullus niſi ieiunus ſacrificet.

Tertiò ibi, vt nullus poſt cibū potumq́;, ſiue qđlibet minimum ſumptum miſſas faceret, nullus abſq; parentis neceſſitatis prouentu miniſter vel ſacerdos imperfecta officia præſumat omnino relinquere. Si quis hęc temerariè præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit. Habetur ubi ſupra. ca. Vt illud. & 7. q. 1. cap. Illud diuinum.

Quartò idem, vt nullus presbyterorū miſſarū ſolennia celebrare præſumat, niſi duobus præſentib. ſibiq; reſpondentibus, & ipſe tertius habeatur, quia cū ab eo dicitur, dominus vobiſcum, & Orate pro me, apertiſſimè conuenit, vt & ipſius reſpondeatur ſalutationi. De conſecratione d. 1. c. Hoc quoque.

Incauta iuramenta nō ſeruanda.

Quintò, ſi aliquid incautius aliquem iuraſſe contigerit, quod obſeruatum in peiorem vergat exitum, illud ſalubri conſilio mutandū nouerimus & magis inſtāte neceſſitate periurādū nobis, q̃ pro facto iuro in aliud crimē maius diuertēdū 22. q. 4. c. Si aliquid.

In cena Domini ab uniuerſis ſumēda euchariſtia.

Sextò idem, quod à nullis in cęna Domini perceptio Euchariſtiæ negligatur, exceptis his, quibus pro grauibus criminib. inhibetur, ab oīb. alijs pcipiendā eſſe, Eccleſiaſticus vſus demonſtrat, cū & pœnitentes eadem die ad percipienda corporis & ſanguinis Dñici ſacrā reconcilientur, de cōſecratione. d. 2. ca. In cęna.

Decreta Eleutherij Papæ. *an d. 177.*

Eleutherius, natione Græcus, ſedit annos 15. menſes tres, duodecimus papa: ſub Petro, tẽporibus Antonini Commodi. Euſebius eccleſiaſticæ hiſt. lib. 5. ca. 22. Lucius Britanniæ Rex huius tempore ſe ab eo Chriſtianum per epiſtolam impetrauit. *Eleutherius pont. 12. Huius tempore Marcionis ſecta variè diuiſa ẽ.*

In epiſtola vnica ad Galliæ prouincias.

De quibus audierat, vt certas eſcas vitarẽt, inſtruit eos (ſecundum Euangelium) nullas eſcas tãquam cõmunes refutari debere, quoniã vniuerſas Deus ad cibos tribuit fidelibus ſuis: probat ex Mat. 15. & Act. 10. *Non quod intrat per os, &c. Poſtera aũt die &c.*

Decreta Victoris Papæ. *an d. 108.*

Victor, natione Apher, ſedit Annos 10. mẽſes 2. Euſebi' eccl. hi. li. 5. c. 28. decimustertius papa ſub Petro. *Victor Pa. 13*

Sequẽtia in epiſtola ad Theophilũ Alexãdriæ Epiſcopũ. *Huius temporis fuit hereſis. Pauli Samoſateni.*

Primò hic inſtruit die Dñica Paſcha Dñi celebrari ſicut cõſtituerat & Pius Papa. De cõſe. di. 3. c. Celebri.

Secundò idẽ præcepit, vt ſi neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, Gentiles ad fidem veniẽtes, quocunque loco vel momento (vbicunque euenerit) ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, tãtũ Chriſtianæ credulitatis cõfeſſione clarificata baptizentur. *Tempore neceſſitatis quolibet tẽpore vel loco baptizandum.* Euſebius lib. 5. eccleſiaſticæ hiſtoriæ. c. 22. & 23. & infra, ſcribit quanta fuerit controuerſia inter Epos & alios fideles de celebritate Paſchæ tempore huius Victoris Papæ: quibuſdam volentibus 14. luna Paſcha Domini celebrandum, quacunq; die ſeptimana luna 14. veniſſet, quãdo Iudæis agnus præcipitur immolari, & tunc ſolui debere ieiunium. Alijs verò volẽtib. ne aliquando niſi in die Dominica, quãdo dominus ſurrexit à mortuis, Dominicum Paſchæ celebraretur myſterium, & in hac ſola ſoluẽdum eſſe Paſchæ ieiunium. Et ob huiuſmodi cauſam congregata ſunt cõcilia nonnulla prouincialia. *Controuerſia, quo tempore celebrãdum ſit Paſcha.*

Extat epiſt. prima Victoris ad Aphros Parænetica. *an. d. 208.*

Decreta Zepherini Papæ. *Zepherinus pont. 14.*

Zepherinus, natione Romanus, ſedit annos 9. menſes 7. tẽporibus Antonini. Euſebius eccleſi. hiſt. lib. 6. cap. 16. eſt. 14. Papa ſub Petro. *Grauiores cauſæ ad ſedem Ro. deferendæ.*

In epiſtola prima ad epiſcopos Sicilienſes.

Tradit illud, quod & alij multi tradiderunt, quòd iudicia Episcoporum, & maiores ecclesię causę, à sede Apostolica sunt terminandæ, quia sic Apostoli & sancti successores eorum statuerunt.

Scribit alterā epistolā Episcopis Aegypti, qua hortatur eos ad patientiā, quia persequebantur, & bonis suis spoliabantur. Est epistola commēdatione digna.

Decreta Calixti Papæ.

an d. 217. Calixtus papa. 15. Calixtus primus. natione Romanus, sedit annos quinque, menses duos. Eusebius eccles. hist. lib. 6. c. 16. Papa. 15. sub Petro.

In Prima epistola ad Benedictum episcopum.

d. 72. Ieiunium quod. Constituit ieiunium quatuor temporum, propter fructuum terrę abūdantiā, iuxta prophetam Zachariç c. 8. ieiuniū quarti, & ieiunium quinti. Quia sicut replemur a domino, frumento, vino & oleo ad alenda corpora, sic repleamur ieiunio ad alēdas animas.

In secunda epistola ad Episcopos Galliarum.

Cū excōmunicatis non est conuersandum. In ea generaliter instituit per diuinas scripturas, seruādos esse à causis illicitis, & cōmonet delinquentes ad pęnitētiam. Ibi etiam vetat, excommunicatos à sacerdotibus ab aliquo recipiendos ante vtriusque partis iustā examinationē, & ne cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo cōicent, nec Aue eis dicat. Et qđ simili excōicationi subiacebūt, iuxta Apostolorū īstitutionē, q̄ sciēter cū excōicatis cōicauerīt

Affinitas cō iunctis interdixit matrimonio. Hic primus prohibet matrimonia inter cōsanguineos. Hos vero sanguineos appellat, quos diuinæ, atque Imperatorū & Romanorū, atque Gręcorū leges consanguineos appellant, & in hęreditatē suscipiūt, nec repellere possunt: talium enim coiūctiones, nec legitimę sunt, nec manere possūt, sed sūt repellēdę. Et si qua ausu temerario attētate sint, authoritate Apostolica rescīdēdę, veniūt, & ca. 3. q. 4. c. Cōsāguineorū.

Ibi, leges humanas rationi & honestati nō repugnātes esse amplectēdas cēsemus, p̄sertim vbi Reipublicę cōsulunt vtilitati, vel Ecclesiasticæ dignitatis authoritatē defendūt, atq; pro adminiculo tuētur, &c.

an. d. 222. Vrbanus pōt. 10. an d. 230

Decreta Vrbani Papæ.

Vrbanus primus, Romanus, sedit annos. 4. 16. post Petrum,

Petrū. Eusebius li. 6.c.18.tradit.8. annis administrasse sacerdotium. Passus est sub Alexandro Imperatore, sub eodem passus est & Calixtus prædecessor eius.

Hic sua traditione multos ad baptismum & fidelitatem conuertit. Tiburtium & Valerianum nobilem virum sponsæ sanctæ Ceciliæ, quos etiam vsque ad martyrij palmam perduxit, cuius monitis, & doctrina multi alij martyrio coronati sunt.

Extat eius epistola decretalis ad vniuersos Episcopos spiritu Paulino digna, per quā statuit, vt oblationes fidelium relinquātur ecclesiis matricibus dispensandæ per Episcopos, iuxta necessitatem fidelium.

Hic refert in eadē, φ in exordio nascentis ecclesię, quū fideles vniuersi venderent oīa quæ possiderēt, & pretiū eorū ponerēt ad pedes Apostolorū (vt legitur in Actis) tūc vidētes sacerdotes summi, & alij atque Leuitæ & reliqui fideles, plus vtilitatis posse afferre, si hæditates & agros quos vēdebāt, Ecclesiis (qbus prę sidebāt Episcopi) traderent eo φ ex sumptibus eorū, tā præsentibus, q̄ futuris tēporibus plurima & elegātiora possent ministrare fidelibus cōem fidē ducentibus, q̄ ex pretio eorū: cęperunt prædia & agros, quos vēdere solebāt, matricibus ecclesiis tradere, & de sumptibus eorū viuere. Ipsæ verò res in ditione singularū parochiarū Episcoporū (qui locū tenēt Apostolorum) erāt, & sunt vsq; adhuc, & futuris semper debēt esse tēporibus. E quibus Episcopi, & fideles dispēsatores eorū, oībus cōem vitā degere volētibus, ministrare cūcta necessaria debēt, prout melius potuerint, vt nemo in eis egēs inueniat. Ipsę enim res fideliū oblationes, appellanī, qa Dño. offerunī. Nō ergo debēt in aliis vsibus, q̄ ecclesiasticis & prædictorū Christianorū fratrū, vel indigentium conuerti, quia vota sunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperū, atque ad prædictum opus explendū Dño traditæ. Si quis autē (quod absit) secus egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Sapphirę percipiat, & reus sacrilegij efficiatur, sicut illi effecti sunt, qui pretia prædictarum rerum fraudauerunt, vt legitur Act. 5.

14.q.1 Videntes autem.

Act.4.

Oblationes fideliū Episcopis credūtur dispēsande, iuxta necessitatem fidelium.

Ecclesię dona nō priuata clericis, sed ad necessitatem singulis singula.

Addidit ad prædicta. Hæc igitur fratres, quæ Ananias

nias & Sapphira passi sunt, valde cauenda sunt, & timenda, quia res ecclesiæ, non quasi propriæ, sed vt cõmunes, & Domino ablatę cum summo timore nõ in alios, quàm in præfatos vsus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegij reatum incurrãt, qui eas inde abstrahunt, vbi traditæ sunt, ne pęnam & mortem Ananię & Sapphirę incurrant, & quod peius est, Anathema, Maranatha, fiant. Et si nõ corpore, vt Ananias & Saphira, mortui ceciderint, anima tamẽ (quę potior est corpore) mortua, & alienata à fidelium consortio cadat, & in profundum barathri labatur.

12. q. 1. Res ecclesiæ.

17. q. 4. Attendendum est.

Vnde attendendum est omnibus, & firmiter custodiendum, ne prædia vsibus sacrorum cęlestium dedicata, à quibusdam irruẽtibus vexentur. Quod si quis fecerit post debitæ vltionis acrimoniã (quæ erga sacrilegos iure promenda est) perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuę deportationis seruetur, quoniam (iuxta Apostolum) tradere oportet huiuscemodi hominem satanę, &c. Memoratis ergo augmentationibus & cultibus, in tantum ecclesiæ quibus Episcopi præsident, Domino adminiculante creuerũt, & tantis maxima pars earũ abundat rebus, vt nullus sit in eis, cõem gerens vitam, indigẽs, sed oĩa necessaria ab Epõ, suisq; ministris pcipit. Ideoq; subijcigit: Si aliqs extiterit modernis, aut futuris tpib. q̃ hæc auellere nitat̃, iam dicta damnatione feriatur.

11. q. 3. quibus episcopi non.

Quod autem sedes in ecclesijs episcoporum excelsæ constitutæ & præparatæ inueniuntur, vt thronus, speculationem, & potestatem iudicandi & soluendi, atque ligandi à domino sibi datam, materiam docẽt. Vnde Matth. 16. legitur. Quęcunq; ligaueritis, &c. Et Ioan. 20. Quorum remiseritis. Ideo ista prætulimus charissimi, vt intelligatis ptãtẽ Epõrũ vrorũ, in eisq; Deũ veneremini, & eos (vt aĩas vestras) diligatis, & q̃b. illi non cõicant, nõ cõicetis, & quos eiecerint, nõ recipiatis. Valde. n. timenda est snĩa Epi, licet iniustè liget aliquem: quod tamen summopere præuidere debet.

Sententia episcopi valde timenda.

Omnes fideles per manuum impositionẽ Episcoporum Spiritum sanctum per baptismũ accipere debent. vt pleni Christiani inueniãtur: quia cùm Spiri-

tus ſanctus infunditur,cor fidele ad prudentiã & cõſtantiam dilatatur,de conſecratione diſt.5.ca.Omnes fideles. Et infra in epiſtola Melchiadis Papę. *De cõfirmatione.*

Decreta Pontiani Papæ.

Pontianus. P. pa.17.

Pontianus Romanus, ſedit annis 9. menſib. quinque:qui cum Hippolito presbytero in Sardiniam inſulã a Maximino Imperatore deportatus eſt,& ibi 12. calend.Decẽbris mactatus:cuius corpus Fabianus Papa reduxit, & Romæ in Cęmiterio Calixti ſepeliuit.

Scripſit duas epiſtolas ad vniuerſos fideles.In prima tractat de honore quo pſequẽdi ſunt ſacerdotes, qm̃ pprio ore corpus Dñi cõficiũt,& populis tradũt.

In ſecunda gñaliter hortat̃ ad fraternã dilectionẽ.

Decreta Antheri Papæ.

Antherus,natione Gręcus, temporibus Maximini martyrio coronatus. Hic geſta martyrum diligenter exquiſiuit, & in Eccleſia recondidit. Propter quòd à quodam Maximo præfecto martyr effectus eſt. Sedit annos tres 18.Papa ſub Petro huius Papę eſt inexplicabilis ferè annorum differentia. *an. d. 239. Antherus papa. 18.*

Scribit rogatus ab Epiſcopis Beticæ & Toletanæ prouinciæ,ſi liceret mutari Epiſcopũ de vna ciuitate in aliam. Reſpondit, licere quidem cõi vtilitate aut neceſſitate fieri,ſed nõ libitu cuiuſquã, aut dominatione: vt Petrus princeps Apoſtolorum de Antiochia tranſlatus eſt Romam,& alij quidã Apoſtolica authoritate mutati ſunt.Euſebius de quadam parua ciuitate, authoritate Apoſtolica tranſlatus eſt Alexandriã, & Felix electione ciuium propter doctrinam & bonã vitam quam habebat, communi Epiſcoprum & reliquorum ſacerdotum ac populorum cõcilio trãſlatus eſt Epheſum. Verum auaritiæ, vel pręſumptione,aut propriæ voluntatis cauſa, non ſunt Epiſcopi mutãdi de ciuitate in ciuitatem, ſed vtilitatis & neceſſitatis. *7 q.1.mutationes epiſcoporum. Quibus cauſis transferendus epiſcopus de vna eccleſia in aliam.*

Decreta Fabiani Papæ.

An.d.243. Fabianus Papa 10.

Fabianus Papa, natione Romanus,ſedit annis 14. temporibus Maximini martyrio coronatur 19.Papa.

Hic fecit ſeptem Subdiaconos,qui ſeptem notarijs imminerent,vt geſta martyrũ in integrũ colligerent. Tpe huius Nouatus hrticus venit ex Aphrica, & ſeparauit *Sub Fabiano papa Nouatus hereticus.*

parauit Nouatianū ab Ecclesia,& quosdā cōfessores.

Huius etiam tempore passa est Ecclesia persecutionem, & multi Christiani a Roma fugerunt.

Sub hoc pon. Cęsar philippus baptismate insignitus ē. Eusebius lib.6.ca.21.hist. Ecclesiast.tradit Fabianum signo colūbę apparētis sup ipsum cęlitus ostensę:quæ ferebat figuram illius, quę super Christum in Iordane descenderat, ab vniuerso clero & populo electum fuisse Episcopum, qui ante Episcopatum habuit vxorem,quæ post martyrio coronata est.

Epistola prima est electione digna.

Præcepit vniuersis ecclesijs, vt ad officia diuina peragenda ordinarēt Diaconos septē cū Subdiaconis & Acolythis, qui diebus dominicis & festiuitatibus solēnibus diuina peragāt ministeria,& omni hora parati sint ad diuinū officium,& quicquid eis iniungitur peragendū. Quod & ipse seruabat Romæ.

Ab hereticis abstinēdum. Ibidē cōmonuit, vt caueāt se ab hoc Nouato,& similibus,qui alterā fidem & doctrinā tenēt, quā Apostoli & successores eorū tenuerunt & docuerunt,ne (quod absit)post eū abeūtes in laqueū satanę cadāt.

A quibus abstinendū est, sicut ab illis quos Apostolos cōmemorat,dicens:Cùm eis nec cibū sumere. Quoniā sic Apostoli statuerunt,dicentes:Cùm excōicatis nō est cōmunicandū. Et si quis cū excōicatis, ꝑuertendo regulas, scienter psallat in domo, aut simul locutus fuerit, aut orauerit, ille cōione priuetᷣ. 11.qu.1.Sicut Apostoli,& s. in canonibus Apost.c.10.

Quotannis chrisma conficiendum. De cōse.d.3. literis nr̄is. *In secunda epistola ad Episcopos Orientales*

Intellexerat literis eorū,nonnullos Ep̄os non per singulos annos in cęna Dn̄i Chrisma conficere, sed duos vel tres annos cōfectionē sancti Chrismatis semel actā cōseruare,qm̄, nec balsamū p singulos annos poterāt reperire, nec necesse est singulis annis Chrisma cōficere, dū vna cōfectio Chrismatis abūdat.Ad quos ait.Errāt,q talia excogitāt,& mēte vesana, potius quā recta sentientes hæc dicunt. In illa enim Die Dn̄s Iesus, postquā cęnauit cū discipulis suis, & lauit eorū pedes(sicut a sanctis Apostolis ꝑdecessores nr̄i acceperūt, nobisq; reliq̄runt) Chrisma cōficere docuit.Ipsa enim lauatio pedū,nostrū signi

ficat

ficat baptismũ qñ sancti Chrismatis vnctione perficitur & confirmat. Sicut igitur ipsius diei solẽnitas per singulos annos est celebrãda; ita ipsius sancti Chrismatis cõfectio per singulos annos est agẽda, & de anno in annũ renouãda, & vetus Chrisma in sanctis ecclesijs cremandũ. Ista à sanctis Apostolis, & à successoribus eorũ accepimus, vobisq; tenẽda mandamus.

Hæc sancta Romana ecclesia & Antiochena à tempore Apostolorum custodit. Hæc Hierosolymorum & Ephesianorum tenet. In quibus Apostoli prẹsidentes hæc docuerunt, & vetus Chrisma incendi, & non amplius quàm vno anno vti permiserunt.

Quomodo Sacerdotes non temerè accusandi, aut reprehẽdendi sint, nisi à magistris suis, qm̃ eorũ causas sibi Dñs reseruare voluit & suo iudicio vindicari. Tolerãdi hi sunt potius à fidelibus, quã exprobãdi, veluti palea cũ tritico, vsque ad vltimũ ventilabrum, & sicut pisces mali cũ bonis, vsque ad segregationẽ, quæ futura est in littore, id est, in fine seculi. Hinc colligĩ Sacerdotes Dñi nõ gladio, nec morte feriendos. *Mali sacerdotes tolerandi, non feriendi. Mat. 13.*

Nullus in iudicio præsumat accusator simul esse & iudex vel testis: quoniã in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes. *11. q. 1. statumus vt si quis*

In tertia ad Hilarium episcopum.

Primò, nullus accusẽ alicubi, quàm in suo loco. Si quis verò iudicẽ aduersum sibi senserit, vocẽ appellationis exhibeat. Appellantẽ aũt non debet afflictio vlla, aut detẽtionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori vitiatã cãm appellationis remedio subleuare, & c. Liceat ẽt in causis criminalibus appellare. Nec vox appellãdi ei denegetur, quẽ supplicio sñia destinarit. *2. q. 6. Sic qui iudicem. De remedio appellationis 3. q. 6. qui crimen.*

Si quis crimen alteri obiecerit, nisi per scripturam se probaturum esse fateatur, non est pro accusatione habendum. Si verò scripserit, si non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit, ipse patiatur. *De pœnã talionis.*

Tertiò idem & si non frequentius, saltem in anno ter homines communicent (nisi fortè qui maioribus criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini. *Ter in anno communicent fideles. De conse. d. 1. & si non.*

30. an presbyter ordinetur 78. d. si quis 30. Quartò idem. Si quis ætatis suæ triginta non impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus, quia & ipse dominus 30. annorum baptizatus est, & sic cœpit docere.

Diebus dominicis fiat oblatio panis & vini. Quintò idem decreuit, vt in omnibus diebus Dominicis, ab omnibus viris & mulieribus oblatio tam panis quàm vini fiat, vt per has immolationes à peccatorum suorum fascibus liberentur.

An. d. 255. Sextò idē: vt presbyter illiteratus missam celebrare non audeat.

Cornelius papa 20. *Decreta Cornelij Papa.*

Cornelius Romanus, sedit annos 2. Vigesimus Papa sub Petro.

Quomodo recōciliandi sint hæreticis. Huius tempore Nouatus Nouatianum extra ecclesiam ordinauit, & in Aphrica Nicostratum.

Hic à Decio martyrio coronatus est, quia noluit ductus ante templum Martis adorare.

Eusebius hist. eccles. li. 7. c. 2. refert eodem tempore Cornelium Romæ, & Cyprianū apud Carthaginem Episcopatū gessisse. Et tūc in Aphrica quęstio exorta est, si oportet hęreticos rebaptizari. Cūq; id à Cypriano, & cęteris penè omnibus per Aphricā sacerdotibus oportere fieri decerneret, Cornelius, & cęteri omnes per Italiā sacerdotes, huiusmodi decretū manente sacerdotali cōcordia, refutarūt: statuētes antiquā à patribus sup hoc traditā regulā debere seruari, quę cōtinebat, Hęreticos sola manus impositiōe purgādos.

In epistola prima.

Tractat de translatione corporum Apostolorum Petri & Pauli, quæ rogatu deuotæ matronæ Lucinæ leuata sunt de Cathecumbis.

2. q. 4. Sacramentū autem. *In epistola secunda ad Rufum episcopum Orientalem.*

Vetat, à summis sacerdotibus, & Dei ministris exigi sacramentum iuramenti, nisi pro recta fide.

Mat. 5. Ibidem testimonijs scripturarum ostendit, quàm alienum sit ab hominibus Christianis iurare, exponens illud Domini. Quod autem his abundantius est, à malo est, id est, ab exigente, & à iurante.

Honestū etiā. Hic pont. Nouatum damnauit. Idem decreuit dicēs. Honestū ē vr̄ vt q̄ in sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cū oī honestate & timore Dei. Et pueri ante annos non cogantur iurare.

De hoc Pontifice meminit Eusebius li. 6. c. 33. Et de Nouato Hęretico, qui spē salutis ademerat peccātibus, ēt si dignè pęnituissent. Hic extitit princeps Nouatianorū, q ab Ecclesia separati supbo noie Catharos, id est, mūdos appellarūt semetipsos. Ob hāc rem conciliū sacerdotale Romę cōgregatū est Epōrū. 60. totidem persbyterorū, cū diaconis multis. Et statuitur Nouatū cum his qui eū sequerent̄, alienū esse ab Ecclesia. Eos verò qui lapsi fuerint in certamine, fraterna cōmiseratione curandos, & fomētis pęnitētiæ medicādos. Scribit de hac re Cornelius vrbis Romæ Epūs ad Ecclesiā Antiochenā, indicans quid statuerit conciliū Romę congregatū, & quid Italis, Aphris, cæterisq; Occidentalibus visum fuerit. De quo Cyprianus librum edidit lapsos ad pęnitentiā cohortando.

Huius tempore (vt refert idē Eusebius) iam Ecclesia habebat ad diuina mysteria peragenda, cum episcopis, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acolythos. Exorcistas, Lectores, Ostiarios. Et viduas habebat ecclesia, quas cum aliis indigentibus alebat.

Item sub hoc Pontifice celebratum est concilium Carthaginēse super ea quęstione: An baptizati ab hęreticis, venientes ad ecclesiam essent rebaptizandi. In quo cōcilio ab omnibus vnanimiter decretum est, ab hęreticis non cōferri verū baptisma, sicut nec datur spiritus sanctus, nec vera remissio peccatorum. Innixi verbis Pauli ad Ephe. 4. Vna fides, vnum baptisma. *Con. Carth. sub Cypriano.*

Audistis, collegæ dilectissimi, qui mihi Iubaianus coepus noster scripserit, cōsulēs mediocritatē nostrā de illicito & prophano hęreticorū baptismo. Et quid ego ei rescripserim, cēsens scilicet quod semel atq; iterū censuimus, hęreticos ad ecclesiā veniētes. Ecclesię baptismo baptizari & sanctificari oportere. Itē lectæ sunt vobis & aliæ literę Iubaiani, quibus pro sua syncera & religiosa deuotione ad epistolā nostrā rescribēs, nō tantū cōsensit, sed & instructū se esse gratias egit. Supest vt de hac ipsa re quid singuli sentiamus, neminem iudicantes, aut à iure cōionis aliquē (si diuersum senserit) amouētes. Neq; enim quisquā nostrum Episcopum se esse epōrū constituit, vt tyrāni- *Verba Cypriani.*

eo terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigat, quã habeat omnis Epus pro licẽtia libertatis & potestatis suę arbitriũ propriũ, tãquã iudicari ab alio nõ possit, cùm nec ipse possit alterũ iudicare, sed expectemus vniuersi iudiciũ dñi nostri Iesu Christi, qui vnus & solus habet potestatẽ & pręponẽdi nos in Ecclesię suę gubernatiõe, & de actu nostro iudicãdi.

Responsio Cecilij. Ego vnum baptisma in ecclesia sola scio & extra ecclesiã nullum. Hoc erit vnũ, vbi spes vera est, & fides certa. Sic enim scriptũ est. *Abilia.* *Ephe. 4.* Vna fides, vna spes, vnũ baptisma. Non apud hęreticos, ubi spes nulla est, & fides falsa. Vbi omnia per mẽdaciũ aguntur. Vbi exorcizat dęmoniacus. Sacramentum interrogat, cuius os & verba cancer emittũt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorũ tribuit sceleratus, & in nomine Christi tangit Antichristus. Benedicit à Deo maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacẽ dat impacificus. Deum inuocat blasphemus. Sacerdotium administrat prophanus. Ponit altare sacrilegus. Ad hęc omnia accedit & illud malũ, vt Antistes diaboli audeat Eucharistiam facere, aut qui illis assistunt, dicãt omnia falsa esse de hęreticis. Ecce ad qualia Ecclesia cõsentire cogitur, & sine baptismo ac venia delictorum cõmunicare compellitur. Quam rem (fratres) fugere, ac vitare debemus, & à tanto scelere nos separare, & vnum baptisma tenere, quod soli ecclesiæ à Deo concessum est.

Cyprianus Carthaginen. dixit.

Sententia Cypriani. Censeo ſm Euangelicã & Apost. contestationẽ, aduersorios Christi, & Antichristos, appellatos, qñ ad Ecclesiã venerint, vnico ecclesię baptismo baptizãdos esse, vt possint fieri de aduersariis amici, & de Antichristis Christiani. Reuocata sunt hęc p Corneliũ in sacerdotali concilio Romę, & per Stephanũ Papam.

an d. 258.

Decreta Lucij Papa.

Lucius pont. 21. Fuit temporibus Galli & Volusiani. Hic episcopum 30. annis minorem repudiauit.

Lucius Romanus, sedit annos tres, à Valeriano martyrio coronatur

Hic præcepit ut duo presbyteri & tres diaconi in omni loco episcopum comitarentur, propter testimonium ecclesiasticum.

Idem cùm ad passionem pergeret, omnem potestatem

tem Ecclesiæ reliquit Archidiacono suo. Stephano successori suo.

Huius meminit Eusebius Histo.ecclesiast.lib.7.c.3.

In epistola prima ad Episcopos Galliæ & Hispaniæ.

Excõicauit bona ecclesię expoliantes, vel ecclesiis vexationem inferentes, quæ erant pauperib. dedicata.

Ibidem de Romana ecclesia tradit, quòd est apostolica mater omniũ ecclesiarum, quæ à tramite apostolicę traditionis nunquam errasse probatur, nec hęreticis nouitatibus deprauata succubuit, secũdùm ipsius domini saluatoris diuinam pollicitationem, qui principi discipulorum dixit: Petre ecce Satanas, &c. Ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, &c. *Ecclesia Ro. in fide nunquam errauit. Luc. 22.*

Idem fecit decretum, ut ministri altaris presbyteri & diaconi tales eligantur, qui continentiam seruent. *81. d. c. ministri.*

Idem, ut clericus solus ad feminæ tabernaculũ nõ accedat, nec frequenter properet sine maioris natu sacerdotis iussione. Et ne solus presbyter cum sola fœmina fabulas misceat. Et si quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus ecclesiæ arceatur. *Clericus matronarum domicilia frequentans deponitur.*

Idem, ut nullus clericus cum extranea habitet fœmina, nisi soror aut proxima fuerit, & cum magna solicitudine fiat. *Ne clericus solum cum fœmina loquatur.*

Non enim ignoro malitias Satanę.

Extant epistolæ Cypriani ad Lucium.

Decreta Stephani Papæ.

Stephanus Romanus, sedit annos. 7: martyrio coronatur. 22. Papa sub Petro. *An. d. 261. Steph. pont. 21. Fuit temporibus Valeriani.*

In epistola prima ad Hilarium episcopum.

Quòd non sint admittẽdi ad gradus ecclesiasticos oẽs illi, qui pro crimine aliquo notantur infamia. Vide. 6. q. c. Infames, ubi omnes ferè peccatores excludit.

Qualia debent esse vestimenta, quibus Domino ministratur, & cultus celebratũ diuinus. Vt sint sacrata, & honesta, quibus in aliis quàm vsibus ecclesiasticis nõ vtantur. Nec ab aliis cõtingantur, aut ferãtur, nisi à sacratis hominibus, ne vltio quæ Balthasarẽ regem percussit, super talia præsumentes veniat diuina. *De conse. d. 1. c. Vestimẽta. Quibus vestibus celebrandum.*

Idem à Sixto papa decretum est.

In secunda epistola.

De accusationibus sacerdotum, de qua te in decretis Telesphori, & Higinij.

Galat. 6. 1. Cor. 13.

Ibi apostolo prohibente, inter Christianos non debet accusationes exerceri: ex quo docetur à Paulo, lites non probari inter fideles. Euseb. de Sixto li. 7. c. 23.

Decreta Sixti Papæ.

an. d. 264. Sixtus pont. 23. Tempore huius exorta est Sabellianorum secta.

Sextus secundus, natione Græcus ex Athenis, sedit annos duos. 23. Papa sub Petro.

Hic sub Decio & Valeriano martyro coronatur. Quia noluit sacrificare dęmoniis, capite trũcatus est, & cũ eo sex Diaconi. Et die tertio post passionẽ illius passi sunt Laurentius eius archidiaconus, Claudius subdiaconus, Seuerius presbyter, Romanus ostiarius & Crescentius lector.

In epistola ad Gratum Episcopum explicat processum personarum diuinarum.

In secunda ad Episcopos Hispanię

Agit de accusationibus & persecutionibus Episcoporum, &c. Consule Eusebium hist. eccle. lib. 7. cap. 4. Et infra tradit multa, quæ huius tempore contigerũt.

Decreta Dionysii Papæ.

an. d. 266. Dionysius pont. 24. Fuit temporibus Galien. ab hoc pontifice incępit ecclesià.

Dionysius Monachus, sedit annos 6. fuit 24. Papa.

Hic presbyteris ecclesias diuisit, & cęmiteria parochiasq; & dięceses constituit. Eius epistolæ nihil habent, nisi generales commonitiones ad obseruationem legis Christianæ.

Huius tempore congregatum est prouinciale concilium in Antiochia.

Huius meminit Eusebius histor. eccles. lib. 7. c. 21. & infra. Aggregatũ vero cõtra Paulũ Samosatenũ, q abiecta & idigna de Christo sentiẽs, negabat eũ de cęlis descendisse, sed à Maria originẽ cępisse, & initiũ habuisse de terra, & cõis naturæ hominem tantũ fuisse. Extat epistola epõrũ Antiocheni cõcilij ad Dionysiũ Papã, & ad alios epos, & vniuersum Clerũ & plebem, contra prædictum Paulum. Apud Eusebium cap. 26.

Decreta Felitis Papę.

an. d. 272. Felix 1. pont. 25. sub Claudio. & Valeriano.

Felix Papa primus Romanus, sedit annos 4. Papa 25. sub Petro.

Hic cõstituit supra memorias ac sepulchra marty

rum Missas celebrari. Quod destruxerunt Lutherani hac nostra tempestate.

Huius meminit Eusebius lib. 7. cap. 27.

Extat epistola eius ad Paternum Episcopum, & altera ad Episcopos Galliæ, quæ tantum generales commonitiones continent. *Sub hoc pont. Manes Præsa. Manichæorũ introduxit sectam.*

Extat alia ad Benignum episcopum, à quo consultus est in reb. fidei, qm̃ quidã in sua Ecclesia dicebãt filium nõ posse propriè videre patrẽ, iuxta illud: Deũ nemo vidit vnquã. Et alij fingebant filium minorem patre, qm̃ pater illi perhibet testimoniũ. Et quia pater inuisibilis dr̃, filius verò visibilis cõprobatur. Atq; cõsultus respondit Felix, Isti ignorantes diuinarum scripturarũ & Apostolorũ iura, ex proprio & adulterino sensu talia fabricant. Nos verò euidentorib. testimonijs veteris & noui testamenti, filiũ patrẽ semp videre posse doceamus. Salomone dicente: Est tecũ sapientia, quę nouit opera tua, quę affuit tibi, cũ faceres orbẽ terrarum, &c. Et in Euangelio: Nemo nouit filium nisi pater, nec patrem quis nouit, nisi filius, &c. Et iterum, Deum nemo vidit vnquam, sed vnigenitus, &c. Item: Vos non nostris eum, ego autem noui eum. Et iterum: Qui ex Deo est, hic nouit Deum. *Ioan. 1. Sapien. 9. Mat. 11. Ioan. 1. Ioan. 8. Ioan. 7.*

Si sereno sensu recenseas scripturas, inuenies non solũ patrẽ filio testimonium perhibentẽ, sed totam simul inseparabilẽ Trinitatẽ. Ego sum qui testimoniũ perhibeo de me, & testimoniũ perhibet de me qui misit me pater. Ioã. 8. &, Cùm venerit paracletus spũs veritatis, ille testimoniũ perhibebit de me, &c. Ioan. 15. Intende, qm̃ in quibus vna testificationis virtus ostenditur nullus ab alio, neq; potior, neq; inferior iudicatr̃.

De filio sæpè diximus, quod secundum hoĩs formã filius visibilis dr̃, secundum verò deitatis substantiã, inuisibilis prædicatur, vt Paulus multis in locis ostendit. Hæc est Apostolorum viua traditio. Hæc sancta & Apostolica mater oĩum Ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec ab hęreticis prauitatib. deprauata succubuit, sed vt in exordio normã fidei Christianæ percepit ab authorib. suis, *Rom. 1. Ecclesia Romana hæreticis prauitatib. nunquam polluta est.*

Apostolorũ Christi principib. illibata manet, iuxta illud Lucę. 22. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. 24. quæst. 1. A recta ergo fide.

Et supra in decretis Lucij papæ.

Decreta Eutychiani Papæ.

An. d. 276. Eutychia.

Eutychianus primus, natione Tuscus, sedit anno vno. Papa. 26. sub Petro.

Hic tpib. suis p loca diuersa. 34. marty. ppriis manib. sepeliuit. Qui et statuit, vt cũ Dalmatica aut Colobio sepelirent. Hui⁹ meminit Eusebi⁹ hist. eccl. li. 7. c. 7.

Fuit tempore Aureliani.

Extat epistola eius prima ad episcopos Beticę prouincię, in qua veritatem dominicæ incarnationis explicat, quomodo sua proprietate utriusque naturæ Deus verus, & verus homo erat.

Extat altera ad episcopos Siciliæ, tantum continẽs generales cõmonitiones, ad fidẽ & pietatẽ pertinẽtes.

Extant decreta eius apud Gratianum. 22. q. 2. c. Statuimus.

Abbatissa præsumens velare virginem, vel viduam, excommunicetur. Qui pęnitentiam periurij agere noluerit, excommunicetur. 20. q. 1. Prædicandum.

Quam duxit fidelis ante baptismum, liberum est illi habere, vel non habere.

In potestate fidelis erit, si quis gentilis gentilẽ vxorem duxerit ante baptismum, post baptismum eã habere, vel non habere. Et infidelem descendentem fidelis sequi non cogitur. 28. quæst. 1. Si quis gentilis.

Contra ebrietatem.

Magnum malum ebrietatis, ex quo oĩa vitia pullulant, Christianis modis omnibus cauere præcipimus. Qui autem hoc vitare noluerit, excommunicandum esse decernimus, vsque ad congruam emendationem.

Idẽ epi & Dei ministri non dẽnt comessationib. & vinolentijs nimis incũbere, considerãtes sniam Dñi, dicentis: Attendite, ne grauenẽ corda vestra, &c. Lucę 21. Moderatè. n. cibũ, & necessariũ sumptũ sumãt, vt (iuxta Apostolũ) sobrii sint, & parati ad seruitiũ Dei.

1. Thes. 5.

Decreta Gaii Papæ.

An. d. 284. Gaius põt. 27.

Gaius natione Dalmata, sedit annos 11. temporib. Diocletiani Imperatoris, cuius meminit Eusebius historiæ ecclesiasticæ lib. 7. cap. 27. Papa. 27. sub Petro.

Gradus, quibus ascẽditur ad episcopatũ.

Hic cõstituit, vt oẽs ordines in ecclesia sic ascenderẽt. Si quis episcopus fieri mereretur, primo fiat ostia-

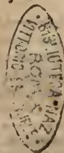
rius, lector, exorcista, acolythus, deinde subdiaconus, diaconus, presbyter. & exinde episcopus ordinaretur.

Extat epistola eius elegantissima ad Felicē epm de veritate incarnationis dñicæ, vbi ostēdit primò q̄ nullius innocētis occisio fuerit redemptio mundi, nec alicuius debitum quisquam suo fine persoluit, nisi filius hoīs Iesus Christus, in quo omnes crucifixi, oēs mortui, oēs sepulti, omnes ēt sunt suscitati, de quibus ipse dicebat: Ego cùm exaltatus fuero, &c. Ioan. 12. vbi secundo postquam multa elegantissima collegit, subdit: Mundum Deo in Christo reconciliatum, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla caro posset saluari. *2. Cor. 5.*

Decreta Marcellini Papæ.

Marcellinus, natione Romanus, sedit annos. 9. tēporibus Diocletiani, quo tēpore fuit persecutio magna, ita vt intra triginta dies, 17. milia hominū promiscui sexûs per diuersas prouincias martyrio coronarētur. *An. d. 295. Marcellinus pont. 28. Sub quo decima Christianorum persecutio fuit.*

Et ipse Marcellinus ad sacrificiū ductus est, vt thurificaret. Q̄d & fecit: Et post paucos dies pœnitētia ductus, ab eodē Diocletiano pro fide Christi cum Claudio & Cyrino & Antonino capite truncatus est, & martyrio coronatus. Iacuerunt verò corpora sanctorum in platea dies 30. iussu Diocletiani. Deinde Marcellus presbyter noctu collegit cum presbyteris & Diaconis, & cum hymnis sepeliuit.

Extat epistola eius prima ad Salomonē epm, in qua damnat errores quorundā dicentiū, Patrē maiorē esse filio, quia illi soli sacrificiū immolatur. Et q̄ filius nullā cum Patre cōionem operum habeat. Et q̄ illud propheticū: Scient gētes, q̄m nomē tibi Deus, tu solus altissimus, de solo patre dictū sit. Psal. 28. Hęc refellit, adductis testimoniis satis idoneis sacrarū scripturarū.

Extat altera epistola ad episcopos Orientales, solas monitiones generalis continens. *Marcellinus sententia du ctus à nemine hominum dānatus, se damnauit. De condemnatione Marcellini pont.*

Hic etiam Marcellinus conuictus est quòd thurificasset in templo Isidis & Vestæ, per Gaium & Innocētium Diaconos, & Vrbanum Castoriū, & Iuuenalem presbyteros, & per. 28. alios testes. Et tandem in synodo. 300. episcoporum, & 30. presbyterorum capute cinere conuolutum habens Marcellinus episcopus vrbis

Romæ,

Romæ voce clara clamans, dixit: Peccaui corã vobis, & nõ possum in ordine esse sacerdotum, qm̃ auarus me corrupit auro. Et subscripserunt in eius damnationẽ & damnauerunt eũ extra ciuitatẽ, dicentes: Quia ore suo condemnatus est & ore suo anathematizatus accepit Marantha. Nemo enim vnquam iudicauit pontificẽ, nec præsul sacerdotẽ suũ, qm̃ prima sedes non iudicabitur à quoquam. Tu eris iudex, ex te condemnaberis, tñ in nostra præsentia. Tu.n.iudex, tu reus. Hoc aũt facto, Diocletianus (dum esset in bello Persarum) audiens ꝙ 300. Epi, & 30. presbyteri in eius damnationẽ conuenirent, iratus in eandẽ ciuitatẽ misit, & multos epos ad martyrij coronam traxit. Inter quos damnatus est & Marcellinus, & (vt tradunt multi) vacauit episcopatus eius anno 7. De condemnatione Marcellini est fermè inexplicabilis scriptorum differentia. Diximus certiora in controuersia quarta.

Concilium Ancyranum post tempora Marcellini Papę celebratum parum ante Nicænum cõciliũ circa annum Domini 308. Sub quo Cęsare, ex scriptoribus constare nõ potest. Fuit prouinciale concilium, sed receptum in 6. synodo generali Cõstantinopoli in Trullo celebrata, vt patet ex 2. Canone sextæ synodi.

Ancyranũ melius dictum ab Ancyra ciuitate sita in Gallatia. celebratũ e, ut Baronius, anno 314. [illegible]

Hoc conciliũ vocat à Gratiano in decretis Anchyritanum, ab alijs Anquiranũ. Cui interfuerunt aliqui Episcopi qui etiam affuerunt in concilio Nicæno. Continet Canones Generales 24. cõtra eos qui inquiri vel dijs thurificabant vel immolabant.

Cap. 1. De presbyteris, qui immolauerunt tempore persecutionis.

D. 50. presbyteros qui.

PResbyteros qui immolauerũt, & posteà certamẽ iterũ inierũt, si hoc ipsum ex fide, & nõ aliquo argumẽto sibimet pręparãtes egerunt, vt iterũ teneri viderenť, aut tormẽtis subijci putenť, tãquã inuiti, si ex fide ergo luctati sunt, & nõ ex cõpacto ad ostẽrationẽ vt caperenť, ipsi fecerũt, hos placuit honorẽ qdẽ sedis ꝓpriç retinere: offerre aũt illis & sermonẽ ad populũ facere, aut aliqb. sacerdotalib. officijs fungi nõ liceat.

Cap. 2. De Diaconis qui immolauerunt.

D. 50. presbyteros qui.

Diaconi similiter qui immolauerunt, posteà autem

iterum

iterum reluctati sunt, illum quidem honorē habere oportet. Cessare vero debent ab omni sacró, ita vt nec panē nec calicē offerant, nec pronūtient. nisi forte aliqui episcorū conscij sint laboris eorū, & humilitatis & mansuetudinis, & voluerint eis aliqd amplius tribuere vel adimere. Penes ipsos ergo erit de his ptās.

Cap. 3. De his qui ex fuga comprehensi sunt.

Qui fugientes timore persecutionis comprehensi sunt, vel à familiaribus, seu à domesticis traditi, & vel bona propria amiserunt, vel sustinuerūt tormēta, vel etiam carcerib: inclusi sunt, & tamē proclamauerūt se esse Christianos, quinetiā perseuerāte violentia ad id vsque perducti sunt, vt manus eorū apprehensas, & uiolēter atractas, super sacrificia imponerēt, illis licet perseuerātibus in fide & Christianos se esse vociferantibus: hoc ergo quod eis inuitis & aliis cogentibus cōtigit, si luctu & mœrore animi acerbè se ferre demonstrēt ipsiq; humili per bonā cōuersationē habitu incedētes dolere se ꝙ inuiti coacti sūt, doceāt hos tāq̄ in culpatos à cōione non verari. Si aūt iā prohibit, sunt ab aliquibus a cōione, maioris diligentiæ & acquisitionis causa, aut per aliquorū ignorantiā, statim recipi oportet. Hoc aūt obseruari cōuenit, & de clericis oībus. Laicos sanè qui in similis necessitatis cās inciderūt tāq̄ si nihil peccauerint, maxime si eos ꝓbabilis vita commendet, ad ordinationem recipi placuit.

Cap. 4. De his qui in locis idolorum cęnauerunt.

De his qui sacrificare coactì sunt, insuper in tēplis Idolorū cęnauerūt, si qui eorū cū habitu cultiore ad tēpla perducti sūt atq; ibi ꝑtiosiori veste adhuc mutata, cęnę participes facti sunt Idolorū, indifferēter sumētes omnia q̄ fuerunt apposita, placuit eos inter audiētes vno anno cōstitui, tribus aūt aliis annis agere pęnitētiā. Sed ex ipso triennio per bienniū tantūmodo orationi cōicare, tertio aūt recōciliari sacramētis.

Cap. 5. De his qui in locis idolorum manducauerunt.

Quotquot autē ascenderunt templa cum veste lugubri, & recumbentes inter alios māducauerūt, flentes: si compleuerint pęnitentiam triennij tēporis, sine oblatione suscipiantur ad communionē, id est, vt ipsi

oblatio-

Quotquot autem non solum à fide Dominica deuiauerunt, sed et insurrexerunt in alios,& fratribus persuaserunt,& rei facti sunt persuasionis,hi p triennium quidẽ inter cathecumenos habeãtur.Per aliud autẽ sexenniũ pęnitẽtiæ recipiãt locũ, alio verò anno, id est,decimo cõionẽ sine oblatione recipiãt, vt cõpleto decennio pfectione fruantur.Ideò aũt ipso tempore etiam vita eorum & conuersatio consideranda est.

Cap. 10. De Diaconis protestantibus cum ordinantur.

Diaconi quicũque cũ ordinantur,si in ipsa ordinatione protestati sunt, dicentes velle se habere vxores, nec posse se cõtinere,hi postea si ad nuptias venerint, maneant in ministerio, propterea q̃ his Episcopus licentiam dederit.Quicunq; sane tacuerũt, & suscepe rũt manus impositionẽ,professi continentiã,si postea ad nuptias venerint,à ministerio cessare debebunt. *d.1.3. Diaconi.*

Cap. 11. De desponsatis puellis.

Despõsatas puellas,& postea ab aliis corruptas,placuit erui, & his reddi quibus fuerãt ante despõsatæ, & si à raptoribus florẽ pudoris sui amisisse cõstiterit. *27.q.2.Desponsatas puellas.*

Cap. 12. De his qui ante baptismũ sacrificauerũt idolis.

Eos q ante baptismũ sacrificauerũt,& postea baptismũ cõsecuti sũt,placuit ad ordinẽ ꝓmoueri,tanq̃ ab oĩ crimine lauacri salutaris sãctificatiõe purgatos.

Cap. 13. De Corepiscopis & eorum potestate.

Vicariis Episcoporum (quos Græci Corepiscopos vocant)non licere vel presbyteros vel Diaconos ordinare,sed nec presbyteris ciuitatis sine Episcopi præcepto amplius aliquid imperare, nec sine authoritate literarum eius in vnaquaque parochia aliquid agere.

Cap. 14. De presbyteris à carnibus se abstinentibus.

De his qui in clero sunt Presbyteri vel Diaconi, & abstinent à carnibus,hoc placuit statui,vt non eas tanquam immundas contemnant,sed contingant. Aquibus quidem qui se abstinere volunt,habeant potestatem, ita tamen vt si quãdo cum oleribus coquantur, eadem tanquã carnibus polluta nõ iudicẽt, sed et his cibũ assumãt,quãuis à carnibus se abstineant. Quod si in tãtum eas immundas & abominabiles iudicauerint,vt nec olera quę cũ carnibus coquuntur,ęstimẽt

comeden-

comedenda, tanquam non cõſentientes huic regulę, ceſſare eos oportet & à miniſterio, & ordine ſuo. Si quis autem huius regulæ monitis non obedierit, ſed carnes (vt dictum eſt) immundas & abominandas exi

1.q.1. Si qua. ſtimauerit, ceſſare debet ab ordine ſuo.

Cap. 15. Non debere presbyeros eccleſiaſtica iura vendere.

Si qua de rebus eccleſiæ, cum Epiſcopus non eſt, presbyteri vendiderint, placuit, reſciſſo contractu, ad ius eccleſiaſticum reuocari. In iudicio autẽ erit Epiſcopi, ſi cõſtitutum pretium debeat recipi, nec ne, propter quod ſæpe contingit diſtractarum rerum reditus ampliore ſumma pro accepto pretio reddi.

Cap. 16. De his qui irrationabiliter vixerint.

De his qui irrationabiliter verſati ſunt, ſiue verſantur. Quotquot ante vigeſimũ ętatis ſuę anni tale crimen cõmiſerint, quindecim annis exactis in pęnitentia, cõem mereantur orationum. Deinde quinquennio in hac cõionẽ durãtes, nũc demũ oblationis ſacramenta contingant. Diſcutiatur aũt vita eorũ, quales tẽpore pęnitudinis extiterint, & ita miſericordiã conſequantur. Quod ſi inexplebiliter his hæſerint criminibus, ad agendã pęnitẽtiã prolixius tẽpus inſumant. Quotquót aũt peracta viginti annorũ ætate, & vxores habentes, hoc peccato prolapſi ſunt, vigintiquinque annis pęnitudinẽ gerentes in cõionem ſuſcipiantur orationum. In qua quinquennio perdurantes, demum oblationis ſacramenta percipiant. Quod ſi qui & vxores habentes, & tranſcẽdentes quinquageſimum annum ætatis, ita deliquerint, ad exitum vitæ communionis gratiam conſequantur.

C. 17. De his qui alios ad antedicta peccata induerint.

Hos eoſdem ſanè non ſolũ leproſos crimine huiuſmodi factos, ſed & alios iſto ſuo morbo replentes, placuit inter eos orare, qui tempeſtate iactantur, qui à nobis Energumeni intelliguntur.

C. 18. De his qui ad Epiſcopatũ promoti sũt. nec erepti.

Si qui Epiſcopi ſuſcepti non ſunt à diœceſi in qua

d. 92. Si qui fuerãt denominati, cõpellantur ad eãdem iudicis edi

epiſcopi. cto redire. Quod ſi voluerint alias eccleſias occupare

& vim

& vim facere aliis Episcopis quos ibi inuenerint seditiones excitãdo aduersus eos, hos segregari oportet. Quòd si volũt in presbyterio in ecclesia vbi prius fuerãt, tanquã presbyteri residere, nõ repellantur à propria dignitate. Quod si ẽt ibi seditiones cõcitare probantur, Episcopis ibidem cõstitutis, segregari eos necesse est, & nihilominus presbyteri dignitate priuari.

Cap. 19. De his qui virginitatem profitentur.

Quotquot virginitatẽ pollicitam prçuaricati sunt professione contempta, inter bigamos. i. qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebũt. Virgines autem puellas, quæ tanquam sorores cũ nonnullis viris habitare volunt, ab eorum consortio prohibemus. *17. qua. 1. Quotquot virginitatem.*

Cap. 20. De adulteris & eorum pçnitentia.

Si quis adulteriũ cõmiserit, septẽ annis in pçnitentia cõpletis, pfectioni reddatur ẽm pristinos gradus,

C. 21. De mulieribus q̃ partus suos ex fornicatione necãt.

De mulieribus quæ fornicantur, & partus suos necant, sed & de his quæ agunt secum, vt vtero cõceptus excutiatur, antiqua quidẽ definitio est, vsque ad exitũ vitç eas ab ecclesia remoueri. Humanius aũt nũc definimus, vt eis decem annorum tempus tribuatur.

Cap. 22. De homicidiis.

Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pçnitentiam quidem iugiter se submittant. Circa autem exitum vitæ cõmunione digni habeantur. Eos verò qui non voluntariè, sed casu homicidium fecerint, prior quidẽ regula post septem annorum pçnitentiam communione sociauit secundum gradus cõstitutos. Hæc verò humanior definitio quinquennij tẽpus tribuit. *d. 30. Eos vero qui.*

Cap. 23. De his qui diuinationes expetunt.

Qui auguria, vel auspicia, siue somnia, vel diuinationes quaslibet secundum morẽ Gentiliũ obseruãt, aut in domos sua huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos suas lustrent, confessi, quinquennio pçnitentiã agant secundum antiquitas constitutas regulas *26. qu. 1. Qui diuinationes.*

Cap. 24. De his qui virginum corruptionibus consentiũt.

Si quis sponsam habens, sorori eius forsitan intulerit violentiã, eique inhçserit, tãquam suæ, hæc autem

decepta,

decepta, postea vxorem duxerit desponsatam: illa verò quę vitium passa est, fortè necem sibi intulerit, oēs hi qui facti huius sunt conscij, decem annis in pœnitentiam redigantur secundum Canones constitutos.

Ad Lit. 3.

In eodem concilio mandatur decreto generali, vt Episcopi eorumque ministri studeāt perniciosam & à diabolo inuentam maleficam artem & sortilegam penitus è parochijs suis eradicare, & ab ecclesia eijcere, iuxta illud Pauli. Hæreticum hominem post, &c.

De maleficis mulieribus.

Ibidē. Qđ sceleratæ quædā mulieres dæmonū illusionibus seductæ, nocturnis horis cū Diana paganorū dea, & innumera multitudine mulierū credūt se equitare super quasdā bestias, & multa terrarū spatia pertrāsire, q̄ falsa opinione deceptę, hæc vera esse credūt, & credēdo à recta fide deuiāt. Ideo sacerdotes p ecclesias sibi cōmissas populo pdicare dēnt hęc oīno esse falsa, & à maligno spiritu talia phāntasmata mētibus fideliū irrogari. Siquidē Satanas trāsfigurat se in angelū lucis: & cū mētē cuiusq; mulierculæ ceperit, & hāc sibi p infidelitatē subiugauerit, illico transformat se in diuersarū personarū species atq; similitudines, & mentē quā captiuā tenet, in somnis deludens, mō læta, modò tristia, modò cognitas, mō incognitas personas ostēdens, per deuia quæque deducit. Et cum solus Spiritus hoc patitur, infidelis mēs hæc nō in animo, sed in corpore opinat̃ euenire. cū Ezechiel propheta uisiones Dn̄i nō in corpore, sed in spiritu vidit. Io. Sacramentū Apocalypsis in spiri, tu nō in corpore vidit. Et Paulus nō audet dicere se raptū in corpore. Oībus itaque publice annuntiandum est, qđ qui talia, & his similia credit, fidem perdit. Subscripserunt octodecim episcopi, qui in eo concilio conuenerunt.

1. Cor. 11. *Apoc. 1.* *2. Cor. 12.*

Decreta Marcelli Papæ.

an. d. 304. Marcellus pont. 29.

Marcellus Romanus, sedit annis quinque. Hic à Maxentio comprehensus, vt negaret se esse episcopū, & sacrificiis se humiliaret dæmoniorum. Qui semper contemnens & deridens dicta Maxentij damnatus est in Cacabulum: vbi dum multis diebus seruiret, orationibus & ieiuniis Domino deseruire nō cessabat. Mense verò nono venerunt clerici eius oēs, &

Marcellus Cardinalium titulos īstruit

eruerūt eum noctu de Cacabulo. Et matrona Lucina vidua suscepit beatum virū, quæ domū suā nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die noctuque hymnis & orationibus domino Iesu Christo confitebātur.

His auditis à Maxentio, tenuit iterū beatum Marcellū, & iussit in eadē ecclesia iterum plateas externi, vbi ibidē animalia Cacabuli cōgregata starent, & ipsis beatus Marcellus deseruiret. Qui tandē in seruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus est.

De primatu ecclesiæ Romanæ. 2.q.6. ad Romanum.

Extat epistola eius decretalis ad Epos Antiochenæ prouinciæ. Vbi primò definit de primatu ecclesię Romanæ, ad q̄ oēs quasi ad caput iuxta Apostolorū sanctiones, Epi suffugere, eamq; appellare debēt, vt inde accipiāt liberationē, vñ acceperūt informationē, & cōsecrationē. Cui cessit Antiochena q̄ olim erat prima.

Ab eisdem constitutum est, vt nulla synodus fieret præter eiusdem sedis authoritatem.

Concilium absque Rom. pont. autoritate irritum.

Extat alia eius epistola ad Maxētiū tyrannum, qua commonet vt cesset sæuire aduersus Christi fideles.

Extat eiusdē decretū 20.q.1. Illud aūt statuēdū esse censemur, vt si in minori ætate filij monasterio oblati fuerint, vel sacrā tōsurā vel velamen susceperint, dignū duximus, vt 10. anno à Prælatis moniti verbis, inquirant, vtrū in ipso habitu p̄manere cupiāt, an nō Si verò p̄manere professi fuerint, vlterius pęnitēdi locū minimè amplecti possūt. Si verò ad secularē habitū reuerti voluerīt, redeūdi licētia nullo mō denegeī, quia satis inutile est vt coacta seruitia Dño præstētur.

Decreta Eusebii Papæ.

an.d.309. Eusebius pont.30.

Eusebius Grecus, sedit annos sex temporibus Constantini. Fuit sub Petro. 30. Papa.

De consec. d. 3.c. Crucis domi.

Sub hoc crux Domini nostri Iesu Christi. 5. nonas Maii inuenta est, & festum de ea celebrandum instituit, vt habetur in epistola eius tertia ad Episcopos Tusciæ & Campaniæ prouinciæ.

De con.d.5. Manus quoque. De sacramento cōfirmationis.

Ibidem definit Hæreticos in sanctæ Trinitatis nomine credentes, & sub hac inuocatione baptizatos, per solum manus impositionem reconciliandos. Ibidem, manus impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici nō potest,

nisi à summis sacerdotibus, nec tẽpore Apostolorũ ab aliis q̃ ab ipsis Apostolis legitur aut scit esse peractũ. Nã si aliter præsumptũ fuerit, irritũ habeatur & vacuũ, nec inter ecclesiastica vnquã reputabitur sacra.

27.q.1.Despo[n]satam. Decretum est ab eodem, desponsatam puellam non licere parentibus alij viro tradere. Licet tamen illi monasterium sibi eligere, si voluerit.

De cons.d.2. Consulto. *Quibus vestibus sacrificiũ altaris offerendum.* Quod consulto, omnium statuimus, sacrificium altaris non in serico panno aut tincto quisquam celebrare præsumat, sed in puro lineo ab Episcopo consecrato. Sic corpus Domini nostri Iesu Christi in syndone munda sepultum fuit.

De con.d.5. Ieiunia. Ibidem, Ieiunium ecclesiæ à sacerdotibus constitutum, sine necessitate rationabili non soluatur.

Præscribitur qualis debet esse mensa episcoporum. Idẽ, oportet Episcopũ moderatis epulis cõtentum esse, suosque cõuiuas ad comedendũ & bibendũ non vrgere, quin potius sobrietatis præbeat exemplũ. Remoueãtur ab eius cõuiuio cuncta turpitudinis argumenta, nõ ludrica spectacula, nõ fatuorũ stultiloquia, nõ scurriliũ admittãtur prestigia. Adsint peregrini & pauperes & debiles, qui de sacerdotali mẽsa Christum benedicentes, benedictionẽ percipiãt. Recitetur sacra lectio, subsequatur viuæ vocis exhortatio, vt non tantum corporali cibo, imò verbi spiritualis alimento conuiuantes se refectos gratulentur, vt in oĩbus honorificetur Deus per Iesum Christũ Dñm nostrum.

Extant aliæ duæ Epistolæ eiusdem. Vna ad Episcopos Galliæ, altera ad Episcopos Aegypti.

an.d.311.

Decreta Melchiadis Papa.

Melchiades pont.31. Melchiades Apher, sedit annos tres, Papa.31. Hic constituit vt die dominica, & quinta feria ieiunium nullus fidelium ageret, quia eos dies pagani, quasi sacrum ieiunium celebrabant.

De primatu Petri. Mat.16. Extat epistola eius ad Episcopos Hispaniæ, in qua primũ docet q inter beatos Apostolos fuit quędam discretio potestatis. Et licet cũctorũ par electio foret, beato tñ Petro concessum est vt aliis præemineret.

An baptismus sacramentum maius sit, quàm sit firmatio. *De cons.d.5.c. Spũs sanctus.* Ibi respõdet ad quæstionem, scilicet, vtrũ sit maius sacramentũ manus impositio Episcoporũ, an baptismus, dicẽs: Scitote vtrũque magnũ esse sacramẽtum. Et sicut

Et ſicut vnū à maioribus ſit, quod à minoribus perfi ci non pōt, ita & maiori veneratione tenendū eſt. Sed ita cōiuncta ſunt hęc duo ſacramēta, vt ab inuicē, ni ſi morte pręueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnū ſine altero ritè pfici nō pōt. Nā (pręueniēte morte) vnū ſaluare ſine altero pōt, aliud aūt non pōt. Ex quibus colligit̄ ꝙ baptiſmus eſt maioris neceſſitatis, manus verò īpoſitio dignitatis maioris ex miniſtro.

Ibi diſtinguit effectus vtriuſq; ſacramēti: q̇a in baptiſmo regeneramur ad vitā, poſt baptiſmū verò confirmamur ad pugnā. In baptiſmo abluimur: poſt abptiſmū roboramur. Et quāuis trāſituris ſufficiāt regenerationis bñficia, victuris tñ neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Nā regeneratio ꝑ ſe ſaluat mox in pace beati ſeculi recipiēdos, cōfirmatio verò armat & inſtruit ad agones mūdi huius & p̄lia ſeruādos. Qui aūt poſt baptiſmū cū acq̇ſita innocētia īmaculatus puenit ad mortē, cōfirmat̄ morte, q̇a nō pōt peccare poſt mortem. Ad hoc profuit Apoſtolis aduentus Spiritus ſancti, quia ante deſcenſum ſancti Spiritus vſq; ad negationē Apoſtoli deterrent̄, poſt viſionē verò eius vſq; ad martyriū cōtemptu ſalutis armātur. Igitur ſ͞m hoc per Chriſtū redimimur, per ſanctum verò Spiritū dono ſapientię ſpiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, inſtruimur, cōfirmamur, vt illam ſancti Spiritus vocē audire poſſimus: Intellectū tibi dabo, & inſtruam te in via hac qua gradieris. Pſal. 31. De conſecratione diſt. 5. cap. Spiritus ſanctus.

Sub hoc congregatum eſt concilium Neocęſarienſe parum ante Nicęnū, quoniā idem Epiſcopus reperitur hic & illic aſſignatus. Eſt verò ciuitas Neocęſarienſis clara, nunc Trapezuntiū, imperij Turcici ſedes, ante captā Conſtantinopolim in prouincia Cappadociæ, in qua Patres 17. cōuenerūt. In cōcilio Neocæſarienſi adfuit Epiſcopus Lonnus & in cōcilio Nicæno. De hoc ſcribit Gratianus di. 16. Sub quo Cęſare celebratum fuerit, ex ſcriptoribus cōſtare non poteſt. *Concilium Neocæſa. ſub Melch. pon.*

Habet concilium Canones 14. parum ad hæc tem pora pertinentes.

Probauit Canones huius concilii 6. ſynodus Con-

stantinop. in Tullo celebrata, ut ex secundo canone æditionis Græcæ constabit.

Cap 1. De Presbyteris quod vxores ducere non debent.

Canones Neocæsa. concilij.

d 15. presbyter.

PResbyter si vxorem duxerit, ab ordine suo illum deponi debere. Quòd si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, extra ecclesiam abiici, & ad pœnitentiam inter Laicos redigi.

31. q. 1. De his

Can. 2 De muliere quæ duobus fratribus nupserit.

Mulier, si duobùs nupserit fratribus, abiiciatur vsque in diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis suis, sacramentis reconciliari oportet, ita tamen vt si forrè sanitatem recuperauerit, matrimonio soluto, ad pœnitentiam admittatur.

Cap. 3. De multinubis.

31. q. 1. De his qui frequēter.

De his qui frequēter vxores dūcūt, & de his q̄ sæpius nubunt, tp̄s qu dē pœnitentię his constitutū manifestū est. Sed cōuersatio & fides eorū tp̄s abbreuiat.

Cap. 4. De concupiscentia non consummata.

Si quis concupita muliere, etiam si cōcubitus eius desiderium habeat, non aūt subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinā gratiā liberatum.

Cap. 5. De catechumenis peccantibus.

Catechumenus .i. audiens, qui ingredit in Ecclesiā, & stat cū catechumenis, si peccare fuerit visus, figens genua, audiat verbū, vt se abstineat ab illo peccato quod fecit. Quòd si in eo pdurat, abiici oīno debere.

Cap. 6. De prægnantibus baptizandis.

De prægnātibus, ꝙ oportet eas baptizari quādo volunt. Nihil enim in hoc sacranēto cōmune est parturiæ, & illi qui de eius vtero fuerit editus, quia vniuscuiusque in illa cōfessione libertas arbitrii declaratur.

Cap. 7. Presbyteros in secundis nuptijs non debere orare.

31 q. 2. De his qui.

Presbyterum cōuiuio secundarū nuptiarum interesse nō debere, maximè cùm præcipiatur secundis nuptiis pœnitentiam tribuere. Quis ergo erit presbyter, qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis?

Cap. 8. Vxoris adulteræ virum clericum fieri non debet.

14. d. Si cuius vxorem.

Si cuius vxorem adulterium commisisse cùm esset laicus, fuerit cōprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti nō potest. Quod si in clericatū iam consti-

constituto eo, adulterauit, dato repudio, dimittere eã debet. Si verò retinere eius consortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Cap. 9. De Presbyteris, corporali peccato preoccupatis.

Qui admiserit corporale pctm, & hic postea presbyter ordinatus est, si cõfessus fuerit qd ante ordinatione suã peccauerit, non quidem offerat, maneat tñ in alijs officijs pp eius studij vtilitatẽ. Nã cætera pctã cẽ suerunt plurimi, ẽt ordinatione priuari. Quòd si de his non fuerit confessus, nec ab aliquibus pōt manifestè conuinci, huic ipsi de se potestas est committenda. *15. d. 8. Qui admisit.*

Cap. 10. De Diaconis similiter.

Similiter & diaconus si in eodem culpæ genere fuerit inuolutus, sese à ministerio cohibebit. *ibidem.*

Cap. 11. Quo tempore conueniat presbyterum ordinare.

Presbyter ante triginta annorum ætatem non ordinetur, quãuis sit probabilis vitæ, sed obseruet vsq; ad præfinitum tempus. Dominus enim trigesimo anno baptizatus est, & tunc prędicauit. *d. 78. Presbyter ante.*

Cap. 12. De his qui in ægritudine baptisma consequuntur.

Si quis in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet. Non enim fides illius voluntaria, sed ex necessitate est, nisi fortè postea ipsius studium & fides probabilis fuerit, aut hominum raritas cogat. *d. 57. Si quis in ægritudine.*

Cap. 13. De presbyteris alterius regionis.

Præsbyteri, qui conregionales sunt, in Ecclesiã præsentibus epis vel presbyteris ciuitatis offerre nõ pñt, nec dare panẽ sanctificatũ, nec calicẽ porrigere. Qđ si absentes sint ciuitatis sacerdotes, & fuerint inuitati ad dandam oblationẽ, soli debebũt dare. Vicarij aũt epõrum (quos Græci Corepiscopo vocant) constituti sunt quidẽ ad exemplũ septuaginta seniorum, sed tan quã consacerdotes pp solicitudinem & studium qđ in pauperes agunt, offerant. & honorabiles habeãtur.

Cap. 14. De numero certo diaconorum.

Diaconi, septem esse debent secundũ regulam, quã uis non magna sit ciuitas. Regulæ autem authoritates istã est. Quod & liber Act. Apostolorum insinuat. *d. 93. Diaconi. 7.* *Act. 6.*

an.d.315.
Syluester pont.2.

Syluester natione Romanus, sedit annis 23. Temporibus Constantini, fuit exul in monte Soracte, persecutiones fugiens Imperatoris, vbi in cauernis petrarum cum suis clericis latitabat.

Postmodũ rediẽs cũ gloria, baptizauit Cõstãtinum, quẽ Dominus curauit à lepra in baptismo, quoniã fu gerat superstitionẽ idolorũ, cui consignationẽ sancti Spiritus adhibuit sancti Chrismãtis vnctione, dicẽs. Si gnet te Deus sigillo fidei suę, in nomine Patris, & Filij & Spirit⁹ sancti, in cõsignatione fidei, Amẽ. Quę forma parũ ĩmutata, nũc seruat ĩ sacramẽto cõfirmationis.

Hæc eadem refert Constantinus in edicto suo generali de conuersione sua ad fidem Christi.

Nicænum concilium sub Syluestro pōt.

Huius temporibus factum est concilium in Nicęa Bithynię, vbi congregati sunt 318. episcopi Catholici, qui exposuerunt fidem integram, sanctam, Catholicam & immaculatam. Et dãnauerunt Arrium, Photinum, & Sabelliũ. Et in vrbe Roma congregauit ipse cum concilio Augusti Episcopos, 277. & damnauit iterum Calixtum & Arrium, Photinum, & Sabellium.

Hic cõstituit, ut baptizatũ liniat p̃sbyter Chrisma te leuatũ de aqua, pp occasionem transitus mortis.

Idem constituit vt sacrificium altaris nõ in serico, nec in panno tincto consecraretur, nisi tantũ in lineo ex terra procreato, sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in syndone linea & munda sepultum fuit.

Constituit idem, vt presbyter Arrianum resipiscentem non susciperet, nisi Episcopus loci designati.

Constituit & Chrisma ab episcopo confici & priuilegium episcopis contulit, vt baptizatum consignent propter hæreticam suasionem.

Hic constituit, vt nullus Laicus crimen clerico audeat inferre.

Idem, vt Diaconi Dalmaticis in ecclesia vterentur, & palla linostima læua eorum tegeretur.

Idem constituit, vt nullus clericus propter quamlibet causam in curiã introiret, nec ante iudicem cinctum causam diceret, nisi in ecclesia.

Referunt etiam huius temporibus Constantinum

Romanam dotaſſe eccleſiã,& multas conſtituiſſe baſilicas,quas ornauit magnificentiſſima largitione auri,& argenti.

In prælatione Niceni Concilij,primum notatur illud; quod Eccleſia Romanã nullis ſynodicis decretis prælata eſt cęteris eccleſijs, ſed euãgelica voce Dñi & Saluatoris noſtri primatum obtinuit, vbi dixit beato Petro Apoſtolo. Tu es Petrus. Et adhibita eſt & ſocietas in eadem Romana vrbe beatiſſimi Apoſtoli Pauli, qui vno die,vnoq; tpe glorioſa morte cum Petro ſub Nerone agonizans,coronatus eſt.Et ambo pariter Eccleſiam Romanã Chriſto Dño conſecrarunt.alijsque oĩbus vrbibus in vniuerſo mundo eã ſua præſentia, atq; venerando triumpho prætulerunt.Vñ prima ſedes eſt cęleſti bñficio,Romanę eccleſię.Scđa apud Alexandriam,à Marco euangeliſta Petri diſcipulo conſecrata. Tertia apud Antiochiã vbi B.Petrus, priuſquã Romam veniret, habitauit,& Ignatium Epm̃ conſtituit.Quarta apud Hieroſolymam, vbi Iacobus Apoſtolus eſt Epus ordinatus.Itaque ſm antiquorum patrum definitionẽ, ſedes prima Hieroſolymis eſſe minimè dr̃,ne fortè ab infidelib.aut idiotis ſedes dñi noſtri Ieſu Chriſti(quæ in cęlo eſt) in terra eſſe putaret.

De primatu Eccleſiæ Ro.

Mat.16.

De Origine Cõcilij Niceni ſub Cõſtã.Auguſto cõgregati.

Rufini nobis decimus liber, q̃ coniunctus eſt nouẽ libris Eccleſiaſt.hiſt.quos Euſebius Cæſarieñſis edidit, neceſſario profertur ad mediũ.Quia dubium non eſt 318.ſanctiſſimos patres ex vniuerſo Oriẽtali atq; Occidentali orbe in Nicæa Bithynię congregatos, vt & Arij impiũ dogma,Chri auxilio,funditus damnarẽt, & ſalubri prouidẽtia cõſtituerẽt q̃d in ſancta Catholica eccleſia dẽat obſeruari.Cõſule.c.1.li.10.hiſt.eccl.

Etenim presbyter quidam apud Alexandriam, nomine Arrius,vir ipſe & forma magis q̃ virtute religioſus,ſed glorię, laudiſq; & nouitatis improbæ percupidus,praua quædam de Chriſti fide proferre,quæ antea in quæſtionẽ nunquam venerãt,cępit.Abſcindere enim ac ſeparare ab illa ęterna & ineffabili Dei patris ſubſtantia vel natura,filium conabatur.Quę res in eccleſia plurimos cõturbabat,& à dulci mẽtis tranquil-

cap.13. & deinceps vsque ad 21. vbi plurima notantur ad hoc, concilium concernentia.

Interea per dies singulos agitabatur conuentus, neque facilè aut temerè de re tanta statuere audebant. Euocabatur Arrius frequẽter in cõcilium, & assiduo tractatu assertiones eius discutiebant, & quid aduersum hęc teneri deberet ac statui, summa cũ deliberatione quęrebat. Tãdẽ post diutinũ, multumq; tractatũ placuit oĩbus, ac velut vno cunctorũ ore & corde decernit, Homousion cõscribi debere, id est, eiusdẽ cũ patre substantiæ filiũ confiteri, idq; firmissima oĩum snĩa pronuntiat. Decẽ & septẽ soli tũc fuisse, dñr qb. Arrij magis fides placeret, extrinsecus creatũ Dei filiũ, & nõ ex ipsa patris deitate progenitũ cõfirmãtes. Defert ad Constantinũ sacerdotẽ cõcilij snĩa. Ille tãquã à Deo prolatã venerat. Cui si quis tentasset obniti, velut cõtra diuina statuta veniẽtẽ, in exiliũ se protestat actururũ. Sex igit soli cũ Arrio se patiunt expelli, reliq; verò vndecim cõsilio inter se habito acquiescũt ad subscribẽdũ manu sola, nõ mẽte. Cuius simulationis author pręcipuè extitit Nicomediæ eps Eusebius. *Homousion.*

Post ijdem patres ædiderunt canones 20. quos habes à Gratiano transcriptos in volumine decretorum varijs in locis.

Athanasius Alexãdrinus tradit 70. capitula decreta à Nicæno concilio, sed 20. tantum canones habet Ecclesia Romana, vt vult Stephanus Papa. Et habetur dist.16. ca. Viginti. Quomodo alia nõ extent, nescitur. Certum est Antiocheno cõcilio aliqua esse inserta, & nonnulla alia in Sardinense concilium translata, vt patebit ex canonibus prędictorum conciliorum: & quædam alia in epistolis & decretis Iulij papę 1.

Bona pars horum viginti canonum concilij Nicęni repetita est in concilio Arelaten. 2. & aliqui ex 70. quorum meminit Athanasius.

Regulæ siue canones Nicæni concilij.

Itaq; cùm conuenisset hoc sanctum & magnũ concilium apud Nicęam Bithyniæ ciuitatẽ. Cõstantino Augusto & Licinio Cæsare, &c. decreta 363. statuta sunt ab episcopis quæ infrascripta sunt, & ex Græco

in

in Latinum versa sermonem. Et placuit vt hęc omnia mitterentur ad Episcopum vrbis Romæ Syluestrum.

Can. 1. De Eunuchis, & de his qui seipsos abscindunt.

d. 55. Si quis à medicis. SI quis in ægritudine vel à medicis sectus est, vel à Barbaris castratus, placuit vt iste permaneat in clero. Si quis autem sanus seipsum abscidit, hic etiam si est in clero, cessare debet, & ex hoc nullum talē oportet ordinari. Sicut autem de his qui vel affectauerint hæc, vel ausi sunt seipsos abscindere, hęc quę diximus, statuta sun', ita si q̄ vel à Barbaris vel à dominis suis Eunuchi facti sunt, & probabilis vitæ sunt, tales hos suscepit ecclesiastica regula in clerum.

d. 48. Quoniā multa. *Can. 2. De his q̄ post baptisma statim ad clerū applicant.*

Qm̄ multa, siue per necessitatem, siue ex quacunq; cā contra regulam gesta sunt, ita vt homines ex vita gētili nuper adhuc catechizati vel instituti, statim ad spiritualem baptismum venissent, & continuo cū baptizati sunt, ēt ad episcopatum vel presbyteriū prouecti sunt, Rectè Igitur visum est, de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tpe opus est, vt sit catechumenus, & post baptismū multa probatione indiget. Euidens nanque Apostolicum præceptum est, dicens: Nō neophytum, ne fortè elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli. Si verò procedente tempore, aliqd̄ peccatum admiserit, & conuictus duobus vel tribus testibus fuerit, cesset à clero qui hmōi est. Si quis verò præter hæc facit tanquā contraria statuti sancti Cōcilij gerens, ipse de clericatus honore periclitabitur. *1. Trin. 3.*

Can. 4. De subintroductis mulieribus

d. 32. Interdixit. Et in dec. suo lib. 3. Oībus modis interdixit sancta synodus, neq; Epō, neque presbytero, neque diacono, neq; vlli clericorū oīno licere habere secum mulierem extraneam, nisi fortè mater, aut soror, aut auia, aut amita, vel matertera sit. In his nanque solis personis, & harum similibus, oīs, quæ ex mulieribus est, suspicio declinatur. Qui autem præter hæc agit, periclitatur de clero.

Can 4. Qualiter Episcopi debeant ordinari.

d. 94. Episcopi ab omnibus. Episcopum oportet ab omnibus Episcopis (si fieri potest) qui sunt in prouincia eius, ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente necessitate, vel

itineris

tineris lõgitudine,certè tres episcopi debẽt in vnum esse congregati, ita vt etiam cęterorum, qui absentes sunt, consensum literis teneant,& ita faciant ordinationem. Potestas sanè, vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad Metropolitanum episcopum.

Can. 5. De excommunicatis Clericis vel laicis.

Seruetur & ista sentẽtia, vt hi qui ab alijs excõmunicantur, ab alijs ad communionem nõ recipiantur. Requiratur sanè, si fortè aliqua indignatione, aut cõtentione, aut qualibet commotione Epi sui, excõicati sint. Vt ergo digna hęc possint examinatione perquiri, rectè visum est, per singulos annos singulis prouincijs bis in anno eporum cõciliũ fieri, vt simul in vnũ cõuenientes ex cõi prouincia, huiusmodi examinent quęstiones, vt ita demũ hi qui ob culpas suas eporum suorũ offensas merito cõtraxerunt, digne ẽt à cæteris excõmunicati similiter habeantur, quousq; in cõmuni vel ipsi episcopo suo visum fuerit, humaniorem circa eos ferre sententiã. Habeatur autẽ semel cõcilium ante dies quadragesimę, vt omnibus, si quę sũt, simultatibus amputatis, mundũ & solenne Deo munus possit offerri. Secundũ vero agatur circa tẽpus Autumni. *11.b.3. Seruetur ista sententia.* *d.18. Habeantur semel concilium.*

Can. 6. De primatibus episcoporũ Metropolitanorum.

Mos antiquus pdurat in Aegypto, vel Lybia & Pentapoli, & Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniã quidem & episcopo Romano * parilis mos est. Similiter aũt & apud Antiochiã cęterasq; Prouincias, honor suus vnicuiq; seruetur ecclesię. Per oĩa aũt manifestũ est, ꝙ si qs pter volũtatẽ & cõsciẽtiã Metropolitani epi fuerit ordinatus, hunc cõciliũ magnũ & sanctũ censuit nõ debere esse epm. *d.65. Mos antiquus.* *d.65. Illud generaliter.*

Sanè si cõmuni omniũ cõsensu rationabiliter probato secundum ecclesiasticam regulam, duo uel tres animositate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia sacerdotum. *d.65. Sane si communi omnium.*

** Nonnullis perperã visum est, quòd hic canõ sextus parem faceret Episcopũ Romanũ cũ alijs Metropolitanis, qa dicit: Epo Romano parilis mos est. Sed licet hoc leue sit argumẽtũ, vt eo ambigamus de re alioq; tã cognita et probata, cõsului uarias editiones tã Gręcas, q̃ Latinas in*

illis

illis si inscriberetur hic canõ ad hũc modũ & in editione quadã Latina antiq̃ssima, q̃ exhibuit mihi reuerẽd. Marcel. Cardi sanctæ Crucis amplissimus, et unus ex trib. vicarijs Apostol. sedis in synodo Tridentina inuentus dignissimus sic debet sextus hic Canon. Mos antiquus perdurat in Aegypto vel Lybia & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem quoniam quidem Metropolitano Episcopo hoc idem moris est, &c. Hunc scrupulum lectori eximere libuit, ne in eum impingat.

Can 7. De honore Episcopi Hierosolymis.

D 65. quoniã mos antiquus. Quoniam mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio, vt Aeliç, id est, Hierosolymorum episcopo honor deferatur, habeat consequenter honorem, manẽte tamen Metropolitanæ ciuitatis propria dignitate.

Can. 8. De Nouatianis.

1. qu. 7. Si qui voluerint. Si qui voluerint venire ad ecclesiam Catholicam ex Nouationis, placuit sancto Cõcilio vt ordinentur, & sic maneãt in clero. Ante oĩa aũt hãc habeãt ab eis cõfessionẽ, quã per scripturã exigi oportet, vt fateãtur se cũ oĩ cõsensu ecclesiç Catholicç statuta obseruaturos, id est, cõicaturos se & his q forte secũdas nuptias experti sunt, vel his q persecutionis tpe lapsi sunt. Quib. tñ lapsis penitentiç modus, & tẽpus ascriptũ est, vt in oĩbus sequatur ea q̃ in ecclesia Catholica obseruatur. Et sicubi idem ipsi fuerint inuẽti, siue in vicis siue in vrbibus, clerici ordinati à Catholicis, sic ẽt in clero persistãt, vnusquisq; tñ in suo ordine. Si vero eps vel presbyter ecclesiæ Catholicç fuerit, ad quẽ aliq ex his accedũt, certũ est qd eps quidẽ Catholicus suã habeat dignitatẽ. Similiter aũt presbyteri & Diacõni habeãt. Hi verò qui ab istis veniũt, si forte eps fuerit, habeat sacerdotij dignitatem, nisi forte placeat Catholico episcopo concedere ei etiam episcopalis nominis honorem. Si uero non placuerit, inueniat ei locum, vt sit in parochia Coripescopus, aut in clero presbyter, vt in ciuitate vna non videantur duo episcopi esse, & ille omnimodè in clero permanere videatur.

Can. 9. De presbyteris sine examinatione constitutis.

d 81. Si qui sine examine. Si qui sine examinatione promoti presbyteri sunt, & postea examinati confessi sunt peccata sua, & cum

con-

confessi fuissent, contra regulam venientes homines manus eis temerè imposuerunt, hos Ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est, defendit Ecclesia sancta.

Can. 10. De lapsis clericis ordinatis.

Quicunq; ex lapsis p ignorantiā sunt ordinati, vel contēptu eorū, qui eos ordinauerūt, hoc nō pjudicat iurę Ecclesiasticę Cùm.n. cōpertū fuerit, deponantur. *d. 81. Quicunque ex.*

Can 11. De his q spōte lapsi sūt qualiter dēant pœnitere.

De his qui præter necessitatē prę iudicati sunt, aut propter oblationē facultatū, aut propter periculum, aut aliquid huiusmodi, quod factū est sub tyrannide Licinii, placuit sanctę synodo, licet indigni sint misericordia, tñ aliquid circa eos humanitatis ostendit. Si quos ergo ex animo pęnitet, tribus annis inter pęnitentes habeātur. Si tñ fideles sunt, septē annis alijs inter pęnitētes: sint duobus aūt annis idē sine oblatione in oratione sola participēt populo. Si qui verò per Dei grātiā vocati, primò quidē ostenderūt fidē suam, deposito militiæ cingulo, post hęc aūt ad propriū vomitū reuersi sunt, vt & pecunias darent & ambirent redire rursum ad militiā, isti decē annis sint inter pęnitentes post primū trienniū quo fuerint inter audientes. Ab omnibus verò illud pcipuè obseruetur, vt animus eorū, & fructus pęnitentię attendatur. Quicunq enim cū omni timore & lachrymis perseuerātibus, & operibus bonis conuersationē suā nō verbis solis, sed opere & veritate demonstrāt, cùm tēpus statutū etiā ab his fuerit impletū, & orationibus iam cęperint cōicare, licebit etiā Episcopo humanius circa eos aliquid cogitare. Qui verò indifferēter habuerint lapsum, & sufficere sibi quod Ecclesiā introierunt arbitrantur, isti omnimodo tēpora statuta cōplebunt.

Can. 12. De excommunicatis à seculo exeuntibus.

De his verò, qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula obseruabitur etiā nunc, ita vt si fortè quis recedat ex corpore, necessario vitę suę viatico nō defraudatur. Quod si desperatus aliquis, recepta cōmunione superuixerit, sit inter eos, qui sola oratione cōmunicant. De omnibus tamen his, qui à corpore rece- *25. q. 6. De his verò qui.*

dunt

dunt, in tradendo eis communionem & cura & probatio sint Episcopi.

Can. 13. De catechumenis

Placuit huic sancto & magno Cōcilio, de catechumenis, q lapsi sunt, ut trib. annis inter audiētes verbū sint tantūmodo, post hęc verò orēt cū catechumenis.

d. 93. Peruenit ad sanctum. *Can. 14. De Diaconis, ne corpus Christi tradāt p̄sbyteris.*

Peruenit ad sanctum Conciliū, quod in locis quibusdā, & ciuitatibus, presbyteris sacramenta diaconi porrigant. Hoc neque regula neque cōsuetudo tradidit, vt hi qui offerendi sacrificij nō habēt potestatem, his qui offerūt, corpus Christi porrigāt. Sed & illud innotuit, quòd quidā diaconi etiā ante Episcopū sacramenta sumunt. Hęc ergo omnia amputentur, & accipiant s̄m ordinem post presbyteros ab episcopo, vel à Presbytero sacrā cōionem. Quod si nō fuerit in præsenti vel episcopus, vel presbyter, tunc ipsi proferant & ędant. Sed nec sedere quidē licet in medio presbyterorū diaconos. Si quis autem nō vult his sufficiens esse, post hanc diffinitionem cesset esse diaconus.

Can. 15. De clericis temerè ab ecclesia recedentibus.

7. q. 1. non oportet episcopum. Propter multas perturbationes, & frequentes tumultus seditionū, quæ fieri solent, placuit omnimodo istā abscindi cōsuetudinē, quę cōtra regulā est (sicubi tamē sit) id est, ne de ciuitate ad ciuitatē trāseat, vel Episcopus vel presbiter, vel diaconus. Si quis verò post hęc statuta sancti huius cōcilij tale aliquid agere tētauerit, infringatur omni genere huiusmodi conatus, & restituat̄ proprię ecclesię in qua ordinatus est.

Can. 16. De persbyteris uel clericis, qui ad aliasciuitates transeunt

3. q. 1. Si qui verò. Si qui verò timorē Dei ante oculos nō habētes, neque ecclesiastica statuta custodiētes, recesserint ab ecclesia sua, siue p̄sbyter, siue diaconus, vel in quocunq; ecclesiastico ordine positi fuerint, nō debēt suscipi in alia ecclesia, sed cū oī necessitate coganē, vt redeāt ad ecclesiā suā. Quòd si p̄māserint, excōicare eos oportet.

Can. 17. De clericis nō ordinandis sine consensu sui Epi.

d 71. Si quis ausus fueris. Si quis ausus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, ordinare in sua ecclesia, cum non habeat consensum

sum Episcopi ipsius, à quo recessit clericus, irrita erit huiusmodi ordinatio.

Can. 18. De clericis vsuras accipientibus.

Quoniam multi clerici auaritię causa turpia lucra sectantes, obliti sunt diuini præcepti, quo dictum est: Qui pecuniā suā non dedit ad vsurā, fęnerantes centesimas exigant, statuit hoc sanctū conciliū, vt si quis inuentus fuerit post hanc diffinitionem vsuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiā species frumentorū ad septuplū dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad quęstū, deiiciatur à Clero, & alienus ab Ecclesiastico habeatur gradu. *14.q.4. Quoniam multi clerici. Psal.14.*

Can. 19. De Paulianistis & Cathaphrygis rebaptizādis.

Si quis confugerit ad Ecclesiā Catholicā de Paulianistis & Cathaphrygis, statutū ē rebaptizari eos debere. Si qui verò clerici erāt apud eos, siquidē inculpati fuerint, & irreprehensibiles, rursus ēt ordinentur ab Epo Ecclesiæ Catholicæ. Si verò examinati, minus fuerint apti deprehensi, deponi eos oportet. Similiter aūt & circa diaconos, & de oībus qui in eodē clero inueniūtur, eadē forma seruabitur. Cōmemorauimus aūt Diaconissas quæ in hoc ordine inuentę sunt, quę nec manus impositionem aliquam habeant, & omni modo inter laicas habeātur. Similiter aūt Diaconissę quę in Catholico Canone non habentur simili loco, id est, Laicæ, & tanquā non consecratæ, deputentur. *1.q.1. Si quis confugerit.*

Can. 2?. De flectendo genua.

Quoniam sunt in dominica die quidā ad orationē genua flectentes, & in diebus Pentecostes, propterea vtique statutū est à sancta Synodo, quoniā consona & cōueniēs per oēs ecclesias custodiēda consuetudo est, vt stantes ad orationem, vota Dño reddamus. *De conse. d.1. Quoniā sunt*

Et subscripserunt trecenti decem & octo episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Osius episcopus ciuitatis Cordubensis, prouinciæ Hispaniæ, dixit. Ita credo, sicut superius dictum est.

Victor & Vincētius presbyteri vrbis Romæ pro venerabili viro Papa & epo nostro Syl. subscripsim', &c.

Cæterorum verò episcoporum nomina recitata sunt in conciliorum volumine magno.

FIDES NICAENAE SYNODI.

Symbolū Nicanæ synodi.

CRedimus in vnū Deū patrē omnipotentē, & omniū visibiliū inuisibiliumque factorē. Et in vnū Dn̄m Iesum Christū filiū Dei, natū ex Patre vnigenitū, hoc est substātia patris. Deū ex Deo, lumē ex lumine. Deū verū ex Deo vero. Natū, nō factum Homonsion, est, cōsubstantialē patri, per quē oīa facta sunt, & quæ in cęlo, & quæ in terra. Qui pp nos homines, & propter nostrā salutē descēdit, & incarnatus, & homo factus, est passus. Et resurrexit tertia die, & ascendit in cęlos, & inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Et in spiritum sanctū. Dicentes autē: erat, qn̄ nō erat: aut non erat, antequam fieret: & quia ex non extantibus factus est, aut ex altera substantia vel essentia dicentes esse, aut creatū, aut conuertibilem filium Dei, hos tales anathematizat Catholica & Apostolica ecclesia. Hæc venerabilem fidem trecenti quidem decem & octo & agnouerunt, & amplexi sunt, & (sicut ait Eusebius) consonantes & vnanimes in scriptis explanauerunt. Quinque verò non receperunt, verbum consubstantialitatis reprehendentes.

Eodem tempore celebratū est conciliū Romanum sub Syluestro papa, præsente Christiano intra Thermas Domitianas cum ducentis septuaginta quinque episcopis, qui vocati à Syluestro, in ipsa synodo conuenerūt: in quo denuo dānauit Calixtū, Arriū, Photinū, & Sabellium, & ordinauerunt canones sequentes.

Canones Syluestri Episcopi vrbis Romæ, & Domini Constantini Augusti.

Can. 1. De congregatione Episcoporū, vel Diaconorum.

EOdē tēpore cū multi nobiles gauderent ꝙ Constantinus baptizatus esset à Syluestro vrbis Romæ Episcopo, & mundatus fuisset à lepra, per hoc beneficiū qd accepit à Dn̄o Iesu. Christo per Syluestrū Episcopū, cępit integre prædicare Dn̄m Iesum Christū & confiteri eius beneficia. Syluester igitur ep̄s vrbis Romæ cōgregauit fratres cōpresbyteros & Coepiscopos vel diaconos suos ciues Romanos. Et quoniā mater ecclesia genuerat filiū charissimū Constātinū, integre igitur Syluester ep̄s vrbis Romę, cū suis eam

ordinare desiderauit, & filios eius frequenter lactare & gradus eius ordinis, & cõsuetudines cõsternere. Collegit aũt vniuersam synodũ epoium cũ concilio Augusti, vel matris eius, & fecit parari in vrbe Roma intra thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Traianę. Collegit aũt in gremio sedis suæ ducentos octogintaquatuor episcopos, quibus Augustus Cõstantinus vehicula & annonas pręstari pręcepit. Et alij 57. epi partis Rinocoruræ, quorũ chirographus in eorum concilio declaratur. Centum quadraginta duo presbyteri vrbis Romæ, & Diaconi sex. Subdiaconis sex, Acolythi eius concilio facti quadragintaquinque. exorcistæ 22. Lectores vrbis Romæ nonaginta, quorũ præsentes parentes audiebãt. Notarii ecclesiæ 14. qui gesta diuersorũ martyrũ suscipientes, ordinare narrabant. Hos oẽs etiam dum in vno articulo ad examen sanctitatis colligeret in thermas supradictas, voluit vt nullus laicorum præsens esse videretur.

Can. 4. Vt de redditibus Ecclesiæ quatuor partes fiant.

Commoneo autem vobis omnibus mihi consortibus monimentum hoc, vt de redditibus ecclesiæ quatuor partes fiant, quarũ vna cedat pontifici ad sui sustentationem. Altera presbyteris & Diaconis, & omni clero. Tertia templorum & ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus, & infirmis, & peregrinis.

Facultas Ecclesiæ quadripartienda.

Cõstituit & hũc ordinẽ, vt si quis de clero uel presbyteris vniuersi loci trãsierit (qđ cõmune est) de hoc mundo, si neminẽ de suo genere habuerit cõsortem, quidquid paupertas eius haberet, conferret ecclesiæ, & exinde quatuor partes fierẽt, sicut supra dictũ est.

Can. 5. Vt nullus presbyter Chrisma conficiat.

Constituit etiam clara voce idem Syluester episcopus vrbis Romæ, vt nemo presbyterum Chrisma conficeret, dicens: quoniã Christus à Chrismate vocatur.

Can. 6. De numero Diaconorum Parochiarum. & Cardinalium vrbis Romæ.

Et vt Diaconi non essent plures per Parochiarum examen, nisi duo, & Cardinales vrbis Romæ. 7. ita tamen vt Dalmaticis vterentur, & palla linostima læua eorum tegeretur.

Cap. 8. Vt nullus Subdiaconus ad nuptias transeat.

Nullum autem Subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliquã præuaricationẽ sumpserit.

Et subscripserũt supradicti Epi in istud prædicante Syluestro Epo vrbis Romæ. Subscripsit aũt & nouissimus Calphurnius præfectus vrbis. Subscripsit Augustus Constantinus cũ matre Helena Augusta. Tunc fecit orationem sedens in eodem loco, & discesserunt.

ACTIO SECVNDA.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri vrbis Romæ, & Diaconi & Episcopi omnes 284. intra thermas Domitianas, quę nunc Traianę vocãtur, & sedit in sede sua in eodem loco. Ibi autẽ fecit septem regiones, & diuisit Diaconis. Erãt aũt Diaconi isti, Fabius, Marcus, Liberius, Archidamus, Iulius, &c.

Cap. 16. Vt nullus clericus vel presbiter propter causam suam intret in curiam.

Curia à cruore dicitur.

Nemo enim clericus vel Diaconus, aut presbyter pp cãm suã quamlibet intret in curiã, quoniã oĩs curia à cruore dr̃, & immolatio simulachrorũ est. Quoniã si quis clericus in curiã introiret, anathema suscipiat, nunquã rediens ad matrem Ecclesiã. A communione autẽ non priuetur propter tempus turbidum.

Cap. 17. Vt nullus peccantem clericum cade attingat.

Nemo enim quisquam peccãtem clericum cęde attingat. Non presbyter, non Diaconus, non Episcopus supra clericum vel seruitorem ecclesiæ ad cædem per ducat. Sed si ita causa exigit, clerici triduo priuentur honore, vt pœnitentes redeant ad matrem ecclesiam.

Ca. 18. Vt nullus diiudicet primam sedem iustitia.

Nemo enim iudicabit primam sedem, quoniã omnes sedes à prima sede iustitiam desiderãt temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur.

Et subscripserunt 284 Episcopi, & 45. Diaconi, & duo sequentes, Augustus Constantinus, & mater eius Helena. Et fixit canonẽ hunc Syluester episcopus in vrbe Rom. & omnibus episcopis aspersit & scripsit. Actum in Traianas thermas tertio Calend. Iulij, Domino Constantino Augusto tertio, & Prisco consule.

Syluester

Syluester Episcopus sanctæ & Apostolicæ sedis præ sul vrbis Romę, dixit: Quicquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est ad robur sanctæ matris Ecclesię Catholicę à sanctis sacerdotibus 318. nostro ore coofirmamus. Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti & magni cōcilii, quod apud Nicæam congregatum est sub pręsentia piissimi & venerandi principis Constantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes, Placet. *Corroboratio cōcilij Niceni.*

In exemplaribus huius Synodi Romanæ est intolerabilis deprauatio, & ne aliquid ex proprio adderemus, transcripsimus hæc parum explicata.

Concilium Elibertinum Hispaniæ circa Syluestri Papa primi, & Nicani concilij tempora celebratum, est prouinciale concilium 19 Episcoporum. *Concilium Elibertinum.*

Anno Dni 305. celebratum [illegible], sub Marcello Pontifice, et Imperio Constantij et Galerij Imperatorum, anno 20. ante Concilium Nicænum.

Cap 1. De his qui post baptismum idolis sacrificant.

Placuit vt quicunque post fidem baptismi salutaris, adulta ætate ad templum idoli idolatraturus accesserit, & fecerit quod est crimen capitale, nec in fine eum ad communionem suscipere.

Can. 2. De sacerdotibus gentilium, qui post baptismum immolauerunt.

Flamines, qui post fidem lauacri & regenerationis sacrificauerint, eò ꝙ geminauerint scelera, accedente homicidio, vel triplicarint facinus coherente mecha, placuit eos nec in fine accipere communionem.

Can. 3. De eisdem si idolis tantum munus dederint.

Item flamines, qui non immolauerunt, sed munus tantum dederunt, eò ꝙ se à funestis abstinuerūt sacrificiis, placuit in fine eis præstari cōmunionē, facta tamen legitima pęnitentia. Item ipsi si post pęnitentiā fuerint męchati, vlterius eis non esse dandam cōmunionē, ne lusisse de Dominica cōmunione videantur.

Can. 4. De eisdem quando baptizantur.

Item flamines si fuerint catechumeni & se à sacrificiis abstinuerunt, post triennii tempora placuit ad baptismum admitti debere.

Can. 5. Si domina per zelum ancillam occiderit.

Si qua fęmina furore zeli accensa flagellis verbe-

Dist. 50. Si qua fœmina.

rauerit ancillam suam, ita vt intra tertium diem ani mam cum cruciatu effundat, eò quòd incertum sit, voluntate,an casu occiderit:si voluntate, post septem annos:si casu,per quinque annorũ tempora,acta legi tima pœnitentia,ad communionem placuit admitti. Quòd si intra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

Ca.6. Si quis per malitiam hominem interfecerit.

Si quis verò maleficio interficiat alterum,eò quòd sine idololatria perficere scelus non potuit, nec in fine impartiendam esse illi communionem.

Can.7. De pœnitentibus mœchiæ, si rursus peccauerint.

Si quis fortè fidelis post lapsum mœchiæ,post tem pora constituta acta pęnitentia,denuò fuerit fornica tus,placuit eum nec in fine habere communionem.

Ca.8.De fęminis,quæ relictis viris suis,alijs nubunt.

Item fœminæ quæ nulla præcedente causa relique runt viros suos,& alteris se copulauerunt,nec in fine accipiant communionem.

32.q.8.Fidelis fœmina.

Ca. 9. De eisdem quæ adulteros maritos relinquunt.

Item fidelis fęmina,quæ adulterum maritum reliquerit fidelem,& alterum duxerit,prohibeatur ne du cat.Si autem duxerit,non prius accipiat communionem,quàm is quem reliquit,de seculo eximit,nisi necessitas infirmitatis dare compulerit.

Ca.10.De relicta à catechumeno,si alterum duxerit.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, potest ad fontẽ lauacri admitti.Hoc & circa fęminas catechumenas erit obseruãdũ. Quòd si fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo qui vxorẽ inculpatam reliquit, & cùm eluerit illam ab vxore, quam sine causa reliquit, placuit huiusmodi in fine dari cõionem.

Ca.11. De eadem si grauiter ægrotauerit.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena si grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptismum, placuit non denegari.

Ca.12. De mulieribus quæ lenocinium fecerint.

Mater, vel parẽtes, vel quælibet fidelis,si lenociniũ exercuerit,eò quòd alienum vendiderit corpus vel po tius suũ, placuit eã nec in fine accipere cõionem.

Can.13.

Ca. 13 De virginibus Deo sacratis, si adulterauerint.

Virgines quæ se Deo dedicauerũt, si pactum perdiderint virginitatis, atq; eidẽ libidini seruiẽt, nõ intelligentes quid amiserint, placuit nec in fine dãdã eis esse cõionẽ. Qđ si semetipsas pęnituerint, ꝙ infirmitate corporis lapsę fuerĩt, & toto tpe vitę suę hmõi fęminę egerint pnĩam, & abstinuerĩt se à coitu, eo ꝙ lapsę potius videanẽ, placuit eas ĩ fine cõionẽ accipere debere. *27. qu. 1. Virgines.*

Cap. 14 De virginibus secularibus, si męchata fuerint.

Virgines q̃ virginitatẽ suã nõ custodierint, si eosdẽ qui eas violauerunt, acceperint, & tenuerint maritos eo ꝙ solas nuptias voluerint, post annũ sine pęnitẽtia recõciliari debebũt. Vel, si alios cognouerint viros, eo quòd męchatę sint, placuit per quinquennij tpa, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem.

Cap. 15. De coniugio eorum qui ex gentilitate veniunt.

Propter copiam puellarum, gentilibus minimè in matrimonium dandæ sunt virgines Christianæ, ne ætas in flore tumens, in adulterio resoluatur animæ.

Cap. 16 De puellis fidelibus ne infidelibus cõiũgãtur.

Hęreticis qui errãt ab Ecclesia Catholica, nec ipsis Catholicas dãdas puellas, sed neque Iudęis, neque hæreticis dari placuit, eo quòd nulla possit esse societas fidelis cũ infideli. Si contra interdictum fecerint parentes, abstinere per quinquennium placet.

Ca. 17. De his qui filias sacerdotib. gẽtilibus cõiungunt.

Si qui fortè sacerdotibus idolorum filias suas iũxerint, placuit ne in fine eis dandam communionem.

Cap. 18 De sacerdotibus si męchati fuerint.

Episcopi, presbyteri, Diaconi, si in ministerio positi detecti fuerint quòd sint męchati, placuit, & propter scandalum, & propter nephandum crimen, nec in fine eos communionem accipere debere.

Cap. 19. De clericis negotia sectantibus.

Episcopi. Presbyteri & Diaconi, de locis suis negotiandi causa nõ discedant, nec circumeuntes prouincias, quæstuosas nundinas sectentur. Sanè, ad victum sibi conquirendum, aut filium aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quemlibet mittãt, & si voluerint negotiari, intra prouinciam negotientur.

Cap.20. De clericis & laicis vsurarijs.

D.47 Si quis clericorum. Si quis clericorum defectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari & abstinere. Si quis etiam laicus accepisse probatur vsuras, & promiserit correptus se iã cessaturum, nec ulterius exacturum, placet veniam tribui. Si vero in ea iniquitate durauerit, ab ecclesia sciat se esse proijciendum.

Cap.21. De his qui ad Ecclesiam tardè accedunt.

Si qs in ciuitate positus, p tres Dñicas ecclesiã nõ accesserit, tãto tpe abstineat, vt correptus esse videatur.

Cap 22. De catholicis in haresim transeuntibus.

Si quis de catholica ecclesia ad hæresim transitum fecerit, rursusq; ad ecclesiam recurrerit, placuit huic pœnitẽtiã nõ esse denegãdã, eo ꝙ cognouerit peccatũ suũ q ẽt decẽ annis agat pœnitẽtiã, cui post decem annos ꝑstari cõio dẽt. Si vero infantes fuerint trãsducti, ꝙ nõ suo uitio peccauerint, incũctãter recipi debent.

Cap.23. De temporibus ieiuniorum.

Ieiunia seu abstinentias per singulos mẽses placuit celebrari, exceptis diebus duorum mensium Iulij & Augusti ob eorundem infirmitatem.

Cap.24. De his qui peregre baptizantur, vt ad clerum non veniant.

Omnes qui in peregrinatione fuerint baptizati, eò quòd eorũ minimè sit cognita vita, placuit ad clerum non esse promouendos in alienis prouincijs.

Cap.25. De epistolis communicatoriis confessorum.

D.98. omnis qui. Omnis qui attulerit literas confessorias, sublato nomine confessoris, eò quod sub hac nominis gloria partim concutiant simplices, communicatoriæ ei dandæ sunt literæ.

Cap.26. Vt omni sabbato ieiunetur.

Errorem placuit corrigi, vt omni sabbati die ieiunium super positionem celebremus.

Cap.27. De clericis, vt extraneam mulierem in domo non habeant.

Episcopus, Vel quilibet clericus alius, aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantum secum habeat, extraneam vero nequaquam secum habeat.

Cap.18. De oblationibus eorum qui non communicãt.

Episco-

Epiſcopum placuit ab eo qui nõ communicat,mu-nera accipere non debere.

Ca.29. De Energumenis qualiter habeantur.

Energumenũ,qui ab erratico ſpiritu exagitatur,huius nomẽ neq; ad altare cũ oblatione eſſe recitandũ, neque permittẽdũ,vt ſua manu in eccleſia miniſtret.

Ca.30.De his qui poſt lauacrum mœchati fuerint, vt nec ſubdiaconi fiant.

Subdiaconũ eũ ordinari non debere,qui in adoleſcentia ſua fuerit mœchatus,eo ꝙ poſtmodum ꝑ ſubreptionem ad altiorẽ gradum non ſit promouendus. Si aũt aliqui ſunt in præteritum ordinati, amoueñt.

Ca 31. De adoleſcentibus qui mœchati fuerint.

Adoleſcẽtes,qui poſt fidẽ lauacris ſalutaris fuerint mœchati,cum duxerint vxores,acta legitim pœnitentia,placuit ad communionem eos admitti debere.

Ca.32 De excommunicatis presbyteris.

Si qs graui lapſu in ruinã mortis inciderit,placuit agere pœnitentiam non debere ſine epi conſultu , ſed potius apud epm agat:cogente tñ infirmitate non eſt preſbyterorum aut diaconorum communionem talibus præſtare debere, niſi eis iuſſerit epiſcopus.

Ca.33.De epiſcopis & miniſtris,vt ab vxoribus abſtineant.

Placuit in totum prohibere epiſcopis,Presbyteris, Diaconis ac Subdiaconis poſitis in miniſterio, abſtinere ſe à coniugibus ſuis,& nõ generare filios. Quod quicunq; fecerit,ab honore clericatus exterminetur.

Ca.34. Ne cerei in cœmiterijs incendantur.

Cæreos per diẽ placuit in cœmitorio non incendi. Inquietãdi enim ſanctorũ Spiritus nõ ſunt. Qui hæc non obſeruauerint,arceãtur ab Eccleſiæ cõmunione.

Ca.35.Ne fœminæ in cœmiterijs peruigilent.

Placuit prohiberi , ne fœminæ in cœmitorio peruigilent, eò quòd ſæpè ſub obtentu orationis ſcelera latenter committantur.

Ca.36.Ne picturæ in Eccleſia fiant.

Placuit picturas in Eccleſia eſſe nõ debere,ne quod colitur,aut adoratur, in parietibus depingatur.

Ca 37. De energumenis baptizandis.

Eos, qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet. Si verò fideles fuerint, dandam eis esse cõionem. Prohibendum etiam ne lucernas publicè accendant. Si facere cõtra interdictum voluerint, abstineant à communione.

Cap.38. Vt in necessitate & fideles baptizent.

Peregrè nauigantes, aut si Ecclesię in proximo nõ fuerint, posse fidelẽ q lauacrũ suũ integrũ hẽt, nec sit bigamus, baptizare in necessitate infirmitatis positũ catechumenum, ita vt si superuixerit ad epm eũ perducat, vt per manus impositionem perfici possit.

Cap.39. Vt gentilibus desiderãtibus manus imponatur.

Gẽtiles, si in infirmitate desiderauerint sibi manus imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte honesta vita, placuit eis manum imponi & fieri Christianos.

Cap.40. Ne, quod idolis datum est, fideles accipiant.

Placuit ꝓhiberi, vt cũ rõnes suas accipiũt possessores, q cquid ad idolũ datũ fuerit, acceptũ non inferãt. Si verò post interdictum fecerint, per quinquenij spatia temporis à communione esse arcendos.

Cap.41. Vt prohibeant domini idola colere seruis.

Admonere placuit fideles, vt quantum possunt, prohibeant ne idola in domibus suis habeant. Si verò vim metuunt seruorum, vel seipsos puros cõseruent. Si non fecerint, alieni ab Ecclesia habeantur.

Cap.42. De his qui ad fidẽ veniunt, qũo baptizentur.

Eos qui ad primam credulitatis fidem accedunt, si bonæ fuerint conuersationis, intra biennium temporis placuit ad baptismi gratiam admitti debere, nisi infirmitate compellente coegerit ratio, vel socio subuenire periclitanti, vel gratiam postulanti.

Cap.43. De celebratione Pentecostes.

Paruam institutionem emendari placuit iuxta authoritatem scripturarum, vt cuncti diem Pentecostes celebremus. Quod qui non fecerit, quasi nouam hæresim induxisse notetur.

Cap.44. De meretricibus paganis, si conuertantur.

Meretrix quæ aliquando fuerit, & postea habuerit maritum, si postmodum ad credulitatem venerit, incunctanter placuit esse recipiendam.

Cap. 45. De catechumenis qui ad Ecclesiã nõ frequẽtãt.

Qui aliqñ fuerit catechumenus per infinita tempora, & nunquã ad Ecclesiam accesserit, si eum de clero quisquã agnouerit voluisse esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit ei baptismũ non negari, eò quòd in vetere homine deliquisse videatur.

Cap. 46. De fidelibus si apostatauerint.

Si quis fidelis apostata per infinita tempora ad Ecclesiam non accesserit, si tamẽ aliquando fuerit reuersus, nec fuerit idololatra, post decem annos placuit eum communionem accipere.

Cap. 47. De vxoratis sæpius mœchantibus.

Si quis fidelis habens vxorem, non semel, sed sæpè fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus. Quòd si se promiserit cessaturum, detur in cõmunio. Si resuscitatus rursus fuerit męchatus, placuit vlterius non edere eum de communione panis.

Cap. 48. De baptizandis vt nil accipiant clerici

Emendari placuit vt hi qui baptizantur (vt fieri solebat) nummos in conchã nõ mittãt, ne sacerdos qđ gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lauandi sunt à sacerdotibus vel clericis. *2 q. 1. Emendari placuit.*

Cap. 49. Ne fruges fidelium Iudæi benedicant.

Admoneri placuit possessores, vt non patiantur fructus suos, quos à Deo percipiunt cũ gratiarum actione, à Iudæis benedici, ne nostram irritam & infirmam faciant benedictionem. Si quis post interdictum facere vsurpauerit, penitus ab Ecclesia abijciatur.

Cap. 50. De Christianis qui cum Iudæis vescuntur.

Si verò aliquis, siue clericus, siue fidelis fuerit, cum Iudæis cibum sumpserit, placuit eum à communione abstinere, vt debeat emendari.

Cap. 51. De hęreticis, vt ad clerum non promoueantur.

Ex omni hæresi qui ad nos fidelis venerit, minimè est ad clerum promouendus, vel si qui sunt in pręteritum ordinati, sine dubio deponantur.

Cap. 52. De his qui in Ecclesia libellos famosos ponunt.

Si qui inuenti fuerint libellos famosos in Ecclesia ponere, anathematizentur. *5. q. 1. Si qui inuenti.*

Cap. 53. De episcopis qui excõmunicato alieno cõicant.

Placuit

Placuit cũctis, vt ab eo Epiſcopo quiſque abſtineas cõionem, à quo abſtentus in crimine aliquo fuerit. Quòd ſi aliquis epiſcopus præſumpſerit eũ admittere, illo adhuc minimè ſciente vel cõſentiente, à quo fuerat cõmunione priuatus, ſciat ſe hmõi cauſas inter fratres eſſe cum ſtatus ſui periculo præſtaturum.

Cap. 54. De parentibus qui fidem ſponſaliorum frãgunt.

Si qui parentes fidẽ fregerint ſponſaliorũ, triennij tpe abſtineãt ſe à cõione. Si tamen ijdem ſponſus vel ſponſa in illo graui crimine fuerint deprehenſi, excuſati erunt parentes. Si verò in eodem fuerunt vitio, & polluerunt ſe conſentiendo, ſuperior ſnĩa ſeruetur.

Cap. 55. De ſacerdotibus Gentilium.

Sacerdotes qui tm̃ ſacrificantiũ coronã portãt, nec ſacrificãt, nec de ſuis ſumptibus aliq̃d idolis pręſtant, placuit poſt biennium accipere communionem.

Cap. 56. De magiſtratibus & dominantibus.

Magiſtratũ verò anno quo agit duumuiratum, prohibere placet, vt ſe ab Eccleſia cohibeat.

Cap. 57. De his qui veſtimenta ad pompam dederint.

Matronæ, vel earum mariti veſtimenta ſua ad ornandum ſeculariter pompam nõ dent. Et ſi fecerint, triennii tempore abſtineant.

Ca. 58. De his qui communicatorias literas portant.

Placuit vbicunq;, & maximè in eo loco, in quo primæ cathedræ conſtitutus eſt epiſcopus, vt interrogentur hi, qui cõicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant, & ſuo teſtimonio comprobent.

Ca. 59. Ne fideles ad capitoliũ ſacrificandi cã aſcendãt.

Prohibendum ne quis Chriſtianus, aut Gentilis ad Idolum Capitolii ſacrificandi cauſa aſcẽdat & videat: Quod ſi fecerit, pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis, poſt decem annos acta pęnitentia recipiatur.

Ca. 60. De his qui deſtruentes idola occiduntur.

Si qs idola fregerit, & ibidẽ fuerit occiſus, qa in Euãgelio non eſt ſcriptũ, neq; inuenitur ab Apoſtolis vnquã factũ, placuit in numerũ eũ non recipi martyrũ.

Ca. 61. De his qui duabus ſororibus copulantur.

Si quis poſt obitum vxoris ſuæ, ſororẽ eius duxerit, & ipſa ſit fidelis, quinquennio à cõmunione placuit

cuit abstinere, nisi forte velocius dari pacẽ necessitas coegerit infirmitatis.

Ca.26. De Auguribus,& Pantomimis.

Si Augur, aut Pantomimi credere voluerint, placuit vt prius artibus suis renuntient,& tũc demũ suscipiãtur, ita vt vlterius non reuertãtur. Quod si facere contra interdictũ tentauerint, proijciantur ab Ecclesia.

Ca.63 De vxoribus quæ filios de adulteris necant.

Si qua mulier per adulterium, absente marito, conceperit, ideoque post facinus occiderit, placuit ei, nec in fine dandam esse cõionẽ, eo ꝙ geminauerit scelus.

Ca.64. De fœminis, quæ semper adulterantur.

Si qua mulier vsque in finem mortis suæ cũ alieno fuerit uiro mœchata, placuit nec in fine dãdam ei esse communionem. Si vero eũ reliquerit, post decẽ annos recipi ad communionem, acta legitima pœnitentia.

Ca.65. De adulteris vxoribus clericorum.

Si cuius clerici vxor fuerit mœchata, & sciat eam maritus suus mœchari,& eam non statim proiecerit, nec in fine accipiat communionem, ne ab his qui exemplum bonæ cõuersationis esse debent, videantur magisteria scelerum procedere.

Ca.66. De his qui priuignas suas ducunt.

Si quis priuignam suã duxerit uxorem, eò quod sit incœstus, placuit nec in fine dandam esse cõionem.

Ca.67. De coniugio catechumenæ fœminæ.

Prohibendum, ne qua fidelis, vel catechumena, aut comicos aut uiros scenicos habeat, quęcunque hoc fecerit, à communione arceatur.

Ca.68. De catechumena adultera quæ filium necat.

Cathecumena si per adulterium conceperit, & conceptum negauerit, placuit eam sine baptizari.

Cap.69. De coniugatis in adulterium lapsis.

Si quis forte habens vxorẽ, semel fuerit lapsus, placuit eũ quinquennio agere debere pœnitentiã,& sic recõciliari, nisi necessitas infirmitatis coegerit ante tempus dare cõionem; Hoc & circa fœminas obseruandũ.

Cap.70. De fœminis quæ consciis maritis adulterantur.

Si conscio marito fuerit mœchata vxor, placuit nec in fine dandam ei esse cõmunionem. Si vero eam reli-

querit

querit, post decem annos accipiat communionem.

Cap. 71. De stupratoribus puerorum.

Stupratoribus puerorum, nec in fine dandam esse communionem.

Ca. 72. De viduis mechis si eundẽ maritũ duxerint.

11.q 1. Si qua mulier. Si qua vidua fuerit mœchata, & eundem postea habuerit maritũ, post quinquennij tẽpus, acta legitima pœnitẽtia, placuit eã cõione recõciliari. Si aliũ duxerit relicto illo, nec in fine dãdã ei esse cõionẽ. Vel si fuerit ille fidelis quem acceperit, cõmunionem non accipiat nisi post decem annos, acta legitima pœnitentia, nisi infirmitas coegerit velocius dare communionem.

Cap. 73. De delatoribus.

1.q.3. Delator. Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis fuerit proscriptus vel interfectus, placuit eum nec in fine accipere communionẽ. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit post quinquen tempora admittatur ad baptismum.

Cap. 74 De falsis testibus.

Falsus testis, prout crimẽ est, abstinebit, si tñ nõ fuerit mortis, qđ obiecit, & si probauerit qđ tiu tacuerit, biẽnij tpe abstinebit. Si aũt non probauerit in cõuentu clericorum, placuit per quinquennium abstineri.

Ca. 75 De accusantibus sacerdotes.

Si quis autem Episcopum, presbyterum vel diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem.

Ca 76. De diaconis si peccasse probentur.

Si quis diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquãdo cõmiserit, si sponte fuerit confessus, placuit eum acta legitima pœnitentia, post triennium accipere cõmunionem. Quod si alius detexerit, post quinquenniũ, acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere.

Ca. 77. De baptizatis non confirmatis.

Si quis diaconus regens plebem, sine epõ, vel presbytero aliquos baptizauerit, episcopus eos per benedictionẽ pficere debebit. Quòd si ante de seculo recesserit, sub fide de qua quis crediderit, poterit esse iustus.

Ca. 78.

Can.78. De fidelibus cum Iudæa mœchantibus.

Si quis fidelis habens vxorem, cum Iudæa vel Gentili fuerit mœchatus, à communione arceatur. Quòd si alius eum detexerit, post quinquēniū, acta legitima pœnitentia, poterit dominicæ sociari communioni.

Ca.79. De his qui tabula ludunt.

Si quis fidelis alea, id est, tabula luserit, placuit eum abstinere. Et si emendatus cessauerit, post annum poterit communione reconciliari.

Can.80. De libertis.

Prohibendum est, vt liberti quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non prouehantur. *d. 54. Prohibendum est.*

Ca.81. De fœminarum epistolis.

Ne feminæ suo potius quàm maritorū nominibus, laicis scribere audeāt, qui fideles sunt, vel literas alicuius pacificas ad suū solum nomen scriptas, accipiant.

Ex eodem concilio Elibertino.

Omnis homo ante sacram communionem à propria vxore abstinere debet tres aut quatuor aut septem dies, nec inter catholicos connumerabitur, qui in istis temporibus, Pascha, Pentecoste, Natali domini, non communicauerit. *De conse. d. 4. Omnis homo.*

Pueri annos quatuordecim non cogantur iurare. Puella quoque, si in puerili, ætate in domo patris illo nesciente se iuramento cōstrinxerit, & si pater statim vt audierit, contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

Subscripsit in hoc Concilio Osius Episcopus Corduben. qui subscripsit in Concilio Nicæno, & Episcopus Hispalen. & Mentesanus, Toletanus, Cæsar Augusta. & Malacitanus.

Finis concili Elibertini.

Concilium Arelatense primum, tempore Constantini Imperatoris & Syluestri Papæ primi in Gallijs celebratum, est prouinciale, sed (vt apparet ex præfatione) authoritate Pontificis Romani confirmatum. *Concilium Arelaten. primum.*

PRAE-

PRAEFATIO.

Præfatio. DOmino & sanctissimo Fratri Syluestro Episcopo, Marinus, vel cœtus Episcoporum, qui adunati fuerunt in oppido Arelatensi. Quæ decreuimus communi concilio, charitatiuè significamus, vt omnes sciant quid in futurum obseruare debeant.

Ca.1. Vt vno diē & tempore Pascha celebretur.

DE obseruatione Paschæ Domini, vt vno die & tempore per omnem orbē obseruetur, & iuxta consuetudinem, literas ad omnes tu dirigas.

Ca.2. Vt vbi quisque ordinatur ibi permaneat.

De his qui in quibuscūque locis ordinati fuerint ministri, in ipsis locis perseuerent.

Ca.3. Vt qui in pace arma proiiciūt, excommunicentur.

De his qui arma proiiciunt in pace, placuit abstinere eos à communione.

Ca.4. Vt aurigæ, dum agitant, excommunicentur.

De agitatoribus, qui fideles sunt, placuit eos quandiu agitant, à communione separari.

Ca.5. De his qui conueniunt in theatris.

De theatricis, & ipsos placuit, quandiu agunt, à communione separari.

Ca.6. De conuersis in infirmitate.

De his qui in infirmitate credere volunt, placuit debere eis manum imponi.

Ca.7. De præsidibus.

De præsidibus, qui fideles ad præsidatum impetu prosiliunt, ita placuit, vt cum promoti fuerint, literas accipiant Ecclesiasticas cōmunicatorias, ita tñ vt in quibuscūque locis gesserint, ab Epo eiusdē loci cura de illis agatur, vt cū cœperint cōtra disciplinā publicā agere, tunc demum à cōione excludantur. Similiter & de his fiat qui rempublicam agere volunt.

Ca.8. Vt ex hæresi conuersi in Trinitate baptizentur.

De conse.d.4. De Arrianis. De Arrianis qui propria lege sua vtuntur, vt rebaptizentur, placuit si ad Ecclesiam aliqui de hac hæresi venerint, interrogēt eos nostræ fidei sacerdotes de symbolo. Et si peruiderint in Patre, & Filio, & Spiritui sancto eos baptizatos, manus eis tantū imponatur, vt accipiant Spiritum sanctum. Quod si interrogati

non

non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.

Ca. 9. De afferentibus literas confessorum.

De his qui confessorum literas afferunt, placuit vt sublatis eis literis, alias accipiant communicatorias. *Simile legitur in concilio Elliberti. c. 16.*

Ca. 10. De illo cuius vxor adulterauit.

De his qui coniuges suas in adulterio deprehēdūt, & iidē sunt adolescētes fideles, & prohibētur nubere, placuit, vt inquantū potest consiliū eis detur, ne viuētibus vxoribus suis, licet adulteris, alias accipiant.

Ca. 11. De feminis fidelibus quæ gentilibus se iungunt.

De puellis fidelibus quæ Gentilibus iungūtur, placuit vt aliquanto tempore à cōmunione separentur.

Ca. 12. De clericis feneratoribus.

De ministris qui fœnerantur, placuit eos iuxta formam diuinitus datam, a communione abstinere.

Ca. 13. De proditoribus.

De his qui scripturas sanctos tradidisse dicūtur, vel vasa dñica, vel nomina fratrū suorū, placuit nobis vt quicūq; eorū in actis publicis fuerit detectus, vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueaī. Nā si iidē aliquos ordinasse fuerint deprēsi, & si in his qui ordinauerūt, ratio subsistit, nō tñ illis obsit ordinatio, quoniā multi sunt qui cōtra Ecclesiasticā regulā pugnare videntur, & per testes redēptos putāt se ad accusationē admitti debere, qui oīno nō admittātur, nisi (vt supra diximus) actis publicis docuerēt oī se suspicione carere. *14. q. 4. Ministri qui.*

Ca. 14. De falsis accusatoribus.

De his qui falso accusant fratres suos, placuit eos vsque ad exitum non cōmunicare, sed falsum testem iuxta scripturam, impunitum non licere esse. *Prou. 10.*

Ca 15. Vt Leuitæ non offerant.

De diaconis quos cognouimus multis locis offerre, placuit minimè fieri debere.

Ca. 4 De pœnitentia.

De his qui pro delicto suo à communione separātur, ita placuit vt quibuscunque locis fuerant exclusi, eodem loco communionem consequantur.

Can. 17.

Vt nullus Episcoporū, alium episcopū conculcet.

Can. 18.

De

De diaconis vrbicis, vt non aliquid per se præsumant, sed honor presbyteris reseruetur.

Canon. 19.

Vt presbyteri sine conscientia Episcoporum nihil faciant.

Canon. 20.

Vt peregrino Episcopo locus sacrificandi detur.

Ca. 21. Vt sine tribus Episcopis nullus Episcopus ordinetur.

De his qui vsurpãt sibi ꝙ soli debeãt Episcopũ ordinare, placuit vt nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis secũ aliis septẽ Episcopis. Si tñ nõ potuerint septem, sine tribus fratribus non audeant ordinare.

Ca. 22. Vt clericus alibi abiens excommunicetur.

De presbyteris aut diaconis qui solent dimittere loca sua in quibus ordinari sunt, & ad alia loca se transtulerunt, placuit vt his locis ministrent quibus præfixi sunt. Qui relictis locis suis ad alium locum se deferre voluerint, deponantur.

Ca. 23. De apostatis.

De his qui apostatant, & antequã ad Ecclesiã se repræsentent, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & postea in infirmitate arrepti, petunt communionem, placuit eis non dandã communionem, nisi reualuerint & egerint dignos fructus pœnitentiæ.

Finis concilii Arelatensis primi.

Concilium Gangrense celebratum circa annum Domini 324. in Paphlagonia, seu regione Pelasgiorum.

DOMINIS HONORABILIBVS Consacerdotibus in Armenia constitutis episcopis, qui conuenerunt in Gangrense Concilium, in Domino Salutem.

Hæc epistola est pro argumento concilii Gangren.

QVoniam conueniens sancta synodus episcoporũ in ecclesiam Gangrensem, propter quasdam ecclesiasticas & necessarias causas inquirendas, & ea quæ secundum Eustachium gesta sunt dignoscenda, inuenit multa fieri indecẽter ab his qui eundẽ Eustachium

chium sequuti sunt, necessario statuit palā omnibus factis amputare vniuersa quæ ab eodē malè cōmissa sunt. Declaratū est.n. hos eosdē nuptias accusare, & docere qđ nullus in coniugali positus gradu spē hēat apud Deū. Vnde factū est, vt mulieres multę seductę, relictis propriis viris, & viri vxoribus destitutis vincu lū cōiugale dissoluerēt, cōtinentiā profitētes, q̄ quum retinere non possent, adulteriū commiserūt. Inuenti sunt dissentiones ac saparationes in dominicis Ecclesiis docere.i. traditiones Ecclesiasticas, & ea q̄ in Ecclesiis agūtur debere cōtemni, priuatisq; cōuēticulis in stitutis, ad imitationē eorū quæ in domo Dei aguntur, oīa præsumere celebrare. Adhuc ēt vestibus cōibus spretis, nouos ēt & insolitos habitus assumpsit. Primitias quoque fructuū, & oblationes eorum quas veterū institutio Ecclesiis tribuit, sibimet vendicasse, id est, propria ratiocinatione doctrinæ, tanquam sanctis sibi eis offerri debere, apud se, & inter se dispēsandas. Seruos à dn̄is recedētes, per hūc inusitatū religionis suæ habitū, sub specie religionis dn̄s contempsisse. Mulieres quoque, pręter consuetudinē, & sui sexus ornatus, hinc se iustificare credentes, virilē habitum suscepisse, pluresque earū occasione religionis tōsas, genuini decoris comas penitus amputasse. Ieiunia quæ in ecclesia prædicantur, cōtemnenda asseruisse. Nōnullos eorū ēt cibos carniū tanquā illicitos reputasse. In domibus cōiugatorū nec orationes quidē debere celebrari persuasisse, intantū vt easdē fieri vetēt, & oblationibus quæ in domibus factæ fuerint, minimè communicādum esse decernant. Presbyteros verò qui matrimonia contraxerunt, sperni debere dicūt, nec sacramenta quæ ad eis conficiūtur attingi. Loca sanctorum martyrū, vel Basilicas contemnere, & oēs qui illuc conueniūt reprehendere. Diuites fideles qui non omnibus renuntiant, quæ possident, spem apud Deum non habere. Et multa alia quæ enumerare nulli possibile est. Singulos quoque eorum pro suo arbitrio constituere. Vnusquisque enim eorum per tales institutiones ab Ecclesiastico canone recessit, tāquam proprias leges sibimet condidisse præsumens.

Sed nec cōis his oībus & vna ſuīa eſt. Singuli enim prout vī & libet, ad accuſationē Eccleſiæ nitendo, tāquam rector nō ſit, vel addunt decreta vel minuunt. Propterea ergo coactū eſt hoc cōciliū in Grangrenſi Eccleſia habitum, vt canones iſtos exponeret. quibus probantur memorati extra Eccleſiā eſſe. Qd ſi per penitentiā condemnauerint oīa hæc, quæ malè ſenſerunt, tanquā à ſe non bene prolata, acceptabiles fiāt, atque ideò ſingula quæ debeāt condemnare, ſynodus credidit exponēda. Quòd ſi quis renuerit hæc quę hodie conſtituta ſunt, tanquam hæreticus & anathematizatus & damnatus abiiciatur: Et erit non ſolum excommunicatus, verum etiam ab Eccleſia habeatur exterus, donec deprecetur Epiſcopos, & de vniuerſis quæ penes eos detecta atque deprehenſa ſunt, prouiderit quid horum ſuſceperit obſeruandum.

d.31. Si quis vituperat. Et d.30. Si quis nuptias.

Ca.1. De his qui nuptias execrantur.

SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem ac religioſam deteſtatur, aut culpabilem æſtimat, velut quæ in regnum Dei introire non poſſit, anathema ſit.

d.30. Si quis carnem.

Ca.2 De his qui carnes manducantes damnant.

Si quis carnem edentem præter ſanguinem, & idolis immolatum & ſuffocatum, cum religione & fide condemnat, velut ſpem propter huiuſmodi perceptionem non habentem, anathema ſit.

17. q.4. Si quis alienum.

Ca.3. Non debere ſeruum occaſione religionis Dominum contemnere.

Si qs ſeruus ꝑtextu diuini cultus doceat dn̄m cōtemnere propriū, vt diſcedat ab eius obſequio, nec ei cū beneuolētia & oī honore deſeruiat, anathema ſit.

d.28. Si quis diſcernit.

Ca.4. De oblatione presbyteri coniugati.

Quicunque diſcernit, à presbytero qui vxorem habuit, quòd non oporteat eo miniſtrante de oblatione percipere, anathema ſit.

d.30. Si quis docet.

Ca.5. Ne orationes Eccleſiæ contemnantur.

Si quis docet domum Dei contemptibilem eſſe, & conuentus qui in ea celebrantur, anathema ſit.

d.30. Si quis extra.

Ca.6. Non debere extra Eccleſiam congregari.

Si quis extra Eccleſiā ſeorſum cōuentus celebrat & deſpi-

& despiciens Ecclesiam, ea quæ sunt Ecclesiæ voluerit vsurpare, non conueniente presbytero, iuxta decretum Episcopi, anathema sit.

Ca.7. De fructibus in Ecclesiam dandis.

Si quis oblationes Ecclesię extra Ecclesiam accipere, vel dare voluerit præter conscientiam Episcopi, vel eius cui huiuscemodi officia commissa sunt, nec cum eius voluerit agere concilio, anathema sit.

Ca.8. De his quæ in vsus pauperum conferuntur.

Si q̄s dederit vel acceperit oblata, p̄ter ep̄m, vel cū qui constitutus est ab eo ad dispensandam misericordiā pauperibus. & qui dat, & q̄ accipit, anathema sit.

Ca.9. De his qui in virginitate persistunt.

Quicunque virginitatem custodiens, aut continentiæ studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & sanctum est nomen virginitatis assum t, anathema sit. *d. 30. Si quis vel virginitatem.*

Ca.10. De his qui pro virginitate superbiunt.

Si quis ex his qui virginitatem p̄p̄ Dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit. *d. 30. Si quis propter.*

Ca.11. Ne quis Agapen fratrum contemnat.

Si quis despicit eos qui fideliter Agapes, id est, conuiuia pauperibus exhibent, & p̄p̄ honorem Dei conuocant fratres, & voluerit cōicare huiuscemodi vocationibus, paruipendens quod geritur, anathema sit. *d. 24. Si quis despicit.*

Ca.12. De his qui pallis vtuntur.

Si quis virorum, propter continentiam quæ putatur, amictu pallij vtitur, quasi per hoc habere se iustitiam credens & despicit eos qui cum reuerētia vil ḃ. & alijs communibus & solitis vtuntur, anathema sit. *d. 30. Si quis virorum.*

Ca.13. Ne mulieres virilem habitum vsurpent.

Si qua mulier propter continentiam quę putatur, habitum mutat, & pro solito muliebri amictum virilem sumit, anathema sit. *d. 30. Si qua mulier.*

Ca.14. Non debere à viro discedere.

Si qua mulier virum proprium relinquens discedere voluerit, nuptias execrans, anathema sit.

Ca.15. De his qui filios despiciunt.

Si quis filios suos relinquens, non eos enutrit, & quod ad se pertinet, non ad pietatem diuini cultus informat, *d. 10 Si quis reliquerit.*

informat, sed per occasionem continentiæ negligit, anathema sit.

Ca. 16. Ne filij parentes suos contemnant.

d. 30. Si qui filij.

Quicunq; filii à parentibus prętextu diuini cultus abscedunt, nec debitā reuerentiā dependunt illis qui diuinū cultū sibi ꝓculdubio ꝑferunt, anathema sit.

Ca. 17. Caput tondere mulieri non licere.

d. 30. Quæcunque mulier.

Si qua mulier propter diuinum cultum (vt æstimat) crines attondeat, quos ei Deus ad subiectionis materiam tribuit, tanquam præceptum dissoluens obedientiæ, anathema sit.

Ca. 18. Non debere die Dominico ieiunare.

d. 30. Si quis tanquam.

Si quis propter continentiā quæ putatur, aut contumaciam, in die Dominico ieiunat, anathema sit.

Ca. 19. Non licere communia ieiunia soluere.

d 30. Si quis eorum.

Si quis eorum qui continentię student, absq; necessitate corporea tradita in commune ieiunia, & ab Ecclesia custodita superbiendo dissoluit, stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit.

Ca 20 De his qui collectas quę fiunt in martyrum commemoratione, execrantur.

d. 30. Si quis per.

Si quis superbiæ vsus affectu conuentus abominatur, qui ad confessiones martyrum celebrantur, & ministeria quæ in eis fiunt, simul cum eorū memorijs execratur, anathema sit.

d 30. Hæc autem.

Hæc autem scripsimus, nō eos qui in Ecclesia Dei ſm scripturas sanctū propositū continentię eligunt, vituperantes: sed eos qui abutuntur proposito in superbiā, & extollunt aduersus simpliciores, abscindimus, & dānamus eos qui aduersum scripturas, Ecclesiasticas regulas noua introducūt ꝓcepta. Non aūt & virginitatē cum humilitate admiramur, & continentiā quę cū castitate & religione suscipit, approbamus, & renuntiationē seculariū negotiorū cū humilitate recipimus, & nuptiarū castum vinculū honoramus, diuitias cū iustitia & operibus bonis non spernimus, & habitū simplicē ac vestē viliorē pro corporis diligentia infucatū laudamus, sicut ēt solutas ac fractas in vestibus ꝓcessiones reprobamus. Et domus Dei honoramus, & cōuentus qui in his fiunt tāquā sanctos

& vtiles

& vtiles suscepimus, pietatem in priuatis domibus non claudentes, sed omnẽ locum in nomine Dei ędificatũ honoramus, & cõgregationem sanctam, in eadem Ecclesia pro vtilitate communi recipimus. Et bona opera quę supra vires in fratres pauperes exercentur secũdum Ecclesiasticas traditiones, beatificamus, & omnia quę per sanctas scripturas, & per Apostolos sunt tradita, in Ecclesia celebrari exoptamus.

Finit concilium Gangrense prouinciale, sed confirmatum in sexta synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata, vt ex secundo Canone æditionis Græcæ Parisinæ consta t.

Concilium Arelatense secundum, sub Syluestro Papa celebratum, est prouinciale. *Concilium Arelat. 2.*

Ca. 1. De neophytis clericis non ordinandis.

ORdinari ad diaconatus, vel sacerdotij officium neophytum non debere.

Ca. 2. Ne coniugati ad sacerdotium proueha ntur. *d 82. Assumi aliquem.*

Assumi aliquem ad sacredotium, nõ posse in vinculo coniugij constitutum, nisi fuerit promissa conuersio, non oportet.

Ca. 3. Ne clericus in solatio extraneã habet mulierẽ.

Si quis de clericis à gradu diaconatus in solatio suo mulierem, præter auiam, matrem, sororem, filiam, neptem vel conuersam, secum vxorem habere præsumpserit, a communione alienus habeatur. Par quoq; & mulierem (si se separare noluerit) pœna percellat. *3. Canon in concilio Nicæne.*

Ca. 4. Ne clericus in secreto intromittat puellam.

Nullus Diaconus, vel presbyter, vel Episcopus, ad cellarij secretum intromittat puellam, vel ingenuam, vel ancillam.

Canon quintus hic subticetur, eò quod nihil diuersum complectatur à canone quarto, concilij Nicęni.

Ca. 6. Ne Episcopus ordinetũ sine consensu Metropolitani.

Illud autem ante omnia clarat, eum qui sine conscientia Metropolitani constitutus fuerit Episcopus, iuxta magnam synodum esse episcopum non debere.

Ca. 7. De his qui seipsos abscindunt.

Si qui se carnali vitio repugnare nescientes abscindunt, ad clerum peruenire non possunt.

Ca.8.De his qui excommunicatos alterius suscipiũt.

d.5 5.8.Hi-qui se. Si quis excommunicatum alterius, siue clericum, siue secularem recipere post interdictum præsumpserit, nouerit, se reum fraternitatis factum causam in concilio redditurum.

Ca 9.Vt Nouatiani in cõmunionem non suscipiantur.

Nouatianũ in cõionẽ recipi nõ debere, nisi suscepta pœnitẽtia incredulitatis, præteritum damnet errorem.

Decimum canonem hoc loco non interseruimus, quod idem planè sit cum eo qui Nicæno concilio vndecimum locum sortitus est.

Ca.11.De his qui pœnis victi sacrificare coguntur.

Ex eodem. Si qui vero dolore victi & pondere persecutionis negare & sacrificare compulsi sunt, duobus annis inter catechumenos, triennio inter pœnitentes habeantur à communione suspensi.

Ca. 12.De excedentibus vitam in pœnitentia positis.

Ex c.13.Nicæna syn. De his qui in pœnitẽtia positi vitã excesserunt, placuit nullũ cõione vacuum debere dimitti, sed pro eo quod honorauit pœnitentiã, oblatio illius recipiatur.

Canonem 13.hic prætermisimus, ne 15.& 17.ex cõcilio Niceno otiosè repetere videremur.

Canon.14.est à nobis sublatus, cùm in Nicæna synodo 18.loco idem relatus sit.

Ca.15.Ne diaconus coram presbytero sedeat.

Ex c.14. eiusdem. In secretario Diaconos inter presbyteros sedere non liceat, vel corpus Christi præsente presbytero tradere non præsumant. Quòd si fecerint, ab officio diaconatus abscedant.

Ca.16.Vt Photiniani & Paulianistæ babtizentur.

Photinianos siue Paulianistas secundum patrum statuta baptizari oportet.

Ca.17.Vt Heretici baptizati recipiantur.

Bonasiacos autẽ ex eodẽm errore venientes (quos sicut Arrianos baptizari in Trinitate manifestum est) dum interrogati fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum Chrismate & manus impositione in Ecclesia recipi sufficit.

Ca. 18. Vt Metropolitani arbitrio synodus congregetur.

A Arelatensis episcopi arbitrium synodum congregandam (ad quam vrbem ex omnibus mundi partibus præcipuè Gallicanis, sub sancti Martini tempore legimus celebratum fuisse concilium, atque conuentum) si quis commonitus infirmitatis causa defuerit, personam vice sua dirigat.

Ca. 19. Ne episcopi discedant ante peractam synodum.

Si quis aũt adesse neglexerit, aut cętum fratrũ antequam dissoluatur concilium, crediderit deserendũ, alienum se à fratrum cõione cognoscat, nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit absolutus.

Ca. 20. De aurigis fidelibus.

De agitatoribus, siue theatricis, qui fideles sunt, placuit eos quandiu agunt, à communione separari. *Vide supra fo. 39. b.*

Ca. 21. Si post acceptam pęnitentiam quis nupserit.

Pęnitentes quæ defuncto viro alijs nubere præsumpserint, vel suspecta, vel interdicta familiaritate se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Hoc etiam de viro in pęnitentia põsito, placuit obseruari.

Ca. 22.

Pęnitentiã coniugatis nõ nisi ex cõsensu dandam.

Ca. 23. de sacerdotibus qui idololatriam non eruerunt. *30. q. 4. Pęnitentiam.*

Si in alicuius presbyterio infideles, aut faculas accenderint, aut arbores, fontes, vel saxa venerantur, si hæc eruere neglexerit; sacrilegij se esse reum cognoscat. Dñs autem, vel ordinator rei ipsius, si admonitus emendare noluerit, communione priuetur.

Ca. 24. De accusatoribus fratrum.

Eos qui falsa fratribus capitula obiecisse conuicti fuerint, placuit vsque ad exitum non communicare, sicut magna synodus ante constituit, nisi digna satisfactione pęnituerint. *10. q. 1. Eos qui. hic est vnus canon præter illos 20. ex concilio Nicæno, quos supra recensuimus.*

Ca. 25. De apostatis si non reuertuntur.

Hi qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad seculum redeunt, & postmodum pęnitentiæ remedia non requirunt, communionem penitus non accipiant.

Quos etiam iubemus ad clericatus officium non

admitti,& quicunq; iste sit, post pęnitentiam sęcularem habitum non pręsumat. Quod si præsumpserit, ab Ecclesia alienus habeatur.

Ca. 26.

De his quos clericatui ipsa vitæ gratia suggesserit, si fortè interrupta & duplicata matrimonia inciderint, non vltra subdiaconatum aliàs ve Ecclesiasticas capiant dignitates. Quod si facti forsitan sunt, ab Ecclesiastico remoueantur officio.

Ca. 27.

Professas viduas, si in cohabitando perstiterint, cũ raptoribus esse damnandas;

Ca. 28.

Secundũm constitutionem synodi Vasensis, qui oblationẽ fidelium suppresserit, aut negauerit, ab Ecclesia cui fraudem fecit, excludatur.

Ca. 29.

Si quis Episcopus suę sententiæ non acquiescit, synodi legibus, audiendum.

Ca. 30. De Episcopis suspensis.

Scd̃m instituta seniorũ, si à cõione sacerdotali fuerit authoritate suspẽsus eps̃, hũc nõ solũ à clericorũ, sed et̃ à totius populi colloquio, atq; cõuiuio placuit excludi; donec resipiscẽs ad sanitatẽ redire festinet.

Ca. 31. De his qui inter se odiis exardescunt.

Hi qui publicis inter se odijs exardescunt, ab Ecclesiasticis conuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant.

Ca. 32. De expositis ante Ecclesiam.

Si expositus ante Ecclesiã, cuiuscunq; fuerit miseratione collectus, contestationis ponat epistolã. Et si is qui collectus est, intra decẽ dies quæsitus agnitusq; nõ fuerit, securus hẽat quę collegit. Sanè q̃ post prędictũ tp̃s calũniator extiterit, vt homicida Ecclesiastica districtione damnabit̃, sicut patrũ sanxit authoritas.

Ca. 33. De puellis quæ se Deo vouerunt.

De puellis quæ se vouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post 25. annos ętatis ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decernimus, vt cum his cum quibus se obligauerint, commu-

communione priuentur, ita vtis epostulantibus, pęnitentia non negetur, cuius pęnitentiæ communio, multo tempore differatur.

Ca.34. De famulis se percutientibus.

Si qs famulorũ cuiuslibet cõditionis aut generis, quasi ad exacerbandã dñi discretionẽ, se diabolico repletus furore pcusserit, ipse tanquã sanguinis sui reus erit, neq; ad dominũ sceleris alieni inuidia ptinebit.

Ca.35. De ordinatione Episcopi.

Placuit in ordinatione epi hunc ordinem custodiri, vt primo loco venalitate, vel ambitione submota, ab Episcopis nec. nominentur, de quibus clerici vel laici ciues erga vnum eligendi habeant potestatem.

Ca.36. De secularibus hominibus.

Si quis secularium amore religionis, sed ad quemcunque sacerdotum crediderit conferendum, ipse sibi eum quem erudiendi gratia suscepit, vindicabit.

Ca 37. De honore synodi Metropolitani.

Hoc ẽt placuit custodiri, vt nihil contra magnam synodum Metropolitani existiment vindicandum.

Finit Concilium Arelatense secundum.

Concilium Carthaginense primum, tempore Syluestri primi Papæ celebratum. Est prouinciale, & ex diuersis prouincijs Aphricanis ad Carthaginem conuenerunt multi Episcopi. *Conciliũ Carthaginen. 1.*

Ca.1. Ne baptismus reiteretur.

GRatus eps Carthaginensis, q præsidebat in concilio, dixit: Ergo si vobis placet consideremus primum titulum rebaptizationis. Vnde sanctitatem vestram postulo, vt mentis vestræ placita producatis. Vniuersi episcopi dixerunt: absit. Illicitas esse sancimus rebaptizationes, & satis esse alienum à syncera fide & Catholica disciplina rebaptizari.

Ca.2. De martyrum sepulchris & honorificentia.

Martyrũ dignitatẽ nemo ꝓphan' ĩfamet. At si qs ad iniuriã martyrũ charitati eorũ adiũgat infamiã, placet eos: si laici sint, ad pñiam redigi. Si aũt sunt clerici, post cõionem & post cognitionẽ honore priuati.

Ca.3.

Ca.3. Quod non liceat clericis habitare cum fęminis.

Gratus eps̄ dixit: Et illud præcipuè, si vr̄ vestræ dilectioni, cauendum est, vt pastoris cura, quantum dēt & pōt regulari prouidentia pręmoneat, vt nullis liceat ab affectu abstinentib. carnali, apud extraneas pariter commorari. Occasiones.n. amputandæ sunt peccatorum, & tollendæ oēs suspiciones, quibus subtilitas diaboli sub prætextu charitatis & dilectionis incautas aīas, vel ignaras irretire consueuit. Nullus igit̄ nullaque sanctimoniæ & virginitati deseruiens, pp blasphemiam Ecclesię si vobis placet, in vna domo cū̄ extraneis penitus commorari debent. Vniuersi dixerunt. Qui nolunt nubere, & pudicitiæ meliorem eligunt partem, hæc vitare dēnt, & non solum habitare simul, sed nec hr̄e ad se aliquem accessum. Hoc ergo & lex iubet, & sanctitas vestra commendat, vt in singulis concilijs statutū est, Gratus eps̄ dixit. Ergo persuasio interdum prudentes solet arcere à peccatis, dū imprudentes debet meatus huiuscemodi constringere, si sanum concilium respuunt, & salutare mandatum. Si ergo laici sunt post cōionem, si conteēpserint, à communione separantur. Vniuersi dixerunt: Placet.

Ca.4. vt cum uiduis non commorentur.

Gratus eps̄ dixit: Etsi infinita sunt quæ lege præscripta, proficientia sunt disciplinæ, & vnusquisq; nostrū̄ tractatu assiduo, & cōmonitione frequenti per singulas quasq; species proficiētes ad disciplinā poterit populos mutare, tñ aliqua ex eis pp blasphemias sugge renda sunt à nobis; & in concilio statuenda. Si vr̄ vobis, pari sn̄ia teneātur ēt hi qui cū viduis cōmorant, & nulla secū germanitate cōiuncti sunt. Vniuersi dixerūt: Iuxta viduos & viduas eadē lex maneat & sn̄ia.

Ca.5. Ne clerici ordinentur in Ecclesia alterius.

Priuatus episcopus Vegeselitanus dixit: Suggero sanctitati vestræ, vt statuatis nō licere clericū alienū ab aliquo suscipi sine literis episcopi sui, neq; apud se retinere, nec laicū vsurpare sibi de plebe aliena, vt eū ordinet sine conscientia eius Episcopi, de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit: Hæc obseruantia pacem custodit. Nam & memini in sanctissimo concilio Sar

dicensi statutum, vt nemo alterrius plebis hominem vsurpet. Sed si fortè erit necessarius, petat à collega suo,& per consensum habeat.

Ca.6.Vt clerici actus secularium non suscipiant.

Nicasius episcopus Culusitanus dixit: Credo placere suggestionem meam sanctitati vestræ, & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo & annexi sunt clero, non accedant ad actus seu administrationẽ,vel procurationem domorum.Gratus Episcopus dixit.Et Apostolorũ statuta sunt,quæ dicũt, Nemo militans Deo, ingerit se negotiis secularibus.Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum,aut actores sine officio clericorum.Vniuersi dixerunt.Hoc obseruemus. *15.quæ.3. Credo.* *1.Tim.2.*

Ca.7.Vt clerici in Ecclesia aliena non communicent sine literis sui Episcopi.

Casianus Vsulensis eps dixit, Statuat grauitas uestra vt vnusquisque clericus vel laicus nõ cõmunicet in aliena plebe sine literis epi sui.Gratus eps dixit. Nisi hoc obseruatũ fuerit, cõio fiet fortè passi. Nam si cum literis receptus fuerit,&concordia inter epos seruatur, & nemo subtilis alterius fugiens communionem,ad alterum latenter accedit.Vniuersi dixerunt: Omnibus prouides,& clero & laicis consulis.

Ca.8. Ne clerici ordinentur implicati negotiis alienis. *Cist.54. Magnus Episcop.*

Magnus eps Astiagensis dixit: Quid dilectioni vestræ vr̃? procuratores & actores, ẽt per se tutores pupillorũ si debeant ordinari? Gratus eps dixit: Si post deposita vniuersa & reddita ratiocinia, actus vitę ipsorum fuerint probati in omnibus, debent & cum laude cleri, si postulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem negotiorũ vel officiorũ ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati,ecclesia infamatur. Vniuersi dixerunt,Rectè oĩa statuit sanctitas tua, ideoque ita est,& nostra ita quoque sententia.

Ca.9.Vt laici clericos actores non constituant.

Metus Caunensis episcopus dixit. Rectũ statutum est, vt obnoxij alienis negotiis non ordinentur. Tamen dimissi & gratias referre debent, & à clericorum iniuria temperare.Et ipsis non liceat clericos nostros eligere apothecarios, vel ratiocinatores.Gratus episcopus

copus dixit:Nulli dubium est,quod omnes vel Domini vel procuratores, vel quicunque præsunt,cum audierint saluberrima instituta concilij,& sibi esse consultum,nec impeditum,propriam debebunt tempera re iniuriã in clericis nostris. Quod si iniuria constitutionis imperatoriæ clericos inquietandos putauerint,si defensio ecclesiastica nos non deridet , pudor publicus vindicabitur. Vniuersi dixerũt. Saluberrima professiones debuerunt a tanto concedi concilio.

Ca.10.Ne Eps alterius Epi plebes,vel fine vsurpet.

Felix Episcopus Baianensis dixit.Nullus debet collegæ suo facere iniuriam . Multi enim transcendunt sua,& vsurpant aliena ipsis inuitis. Gratus episcopus dixit:Auaritiæ cupiditatem, radicem omnium malorum esse,nemo est qui dubitet. Proinde inhibendum

Tim.6. est,ne quis alienos fines vsurpet, aut transcendãt Episcopum collegam suũ aut vsurpet,alterius plebes,sine eius petitu, quia inde cætera mala omnia generantur. Vniuersi dixerunt:placet,placet.

Ca.11. De numero iudicantium presbyterorum.

Si quis tumidus vel contumeliosus,extiterit in maiorem natu, aliquam causam habuerit, à tribus vicinis episcopis, si Diaconus est arguatur, si presbyter à sex:si episcopus a duodecim consacerdotibus audiatur. Vniuersi dixerunt episcopi : Contemptus debet contumaciæ & superbiæ in omnibus frangi,causa verò pro personis à statuto numero audiatur.

Ca.12.

Optãtius episcopus circuibat & vsurpabat populos Antigoni episcopi vicini,cõponitur hęc his p synodũ.

Canon.13.est in secũdo Atelatẽsi.14.& in primo.12.

In 14. Canone comendatur obseruatio constitutionum huius concilij, & subscribunt Episcopi.

Finis Concilij Carthaginensis primi.

Decreta Marci Papæ.

Marcus natione Romanus, sedit annos 2. mẽses 8.

An.d.336. dies 21.tpibus Cõstantini Iunioris.Quæ sub illo acta

Marcus põ.33 sũt,habes histor.tripar li.4.ca.1.Papa. 33. Sub Petro.

Hic symbolum Hic misit ad Athanasium & episcopos Aegypti.70.

inseruit. Canones Nicæni cõcilii,fideliter trãscriptos ex exem

plaribus

pluribus quæ Syluester papa reliquerat Romæ, nunc non extant, nisi 20. canones. Bona pars horum viginti est in cõcilio Arelaten. 2.. & aliqui illorũ 70. (quos nunc non habemus) sunt in prædicto concilio.

Decreta Iulij Papæ.

Iulius primus Papa, natione Romanus, seddit annos 15. de quo habes historiæ tripartitæ libro 4. ca. 4. & infra. Extat epistola eius increpatoria ad Episcopos Orientales pro causa Athanasij Episcopi Alexandrini, lectione digna 34. Papa sub Petro.

An. d 338. Iulius 1. pont. 34. Tempore huius Arriani hæresis innaluit.

Sub eodem Iulio celebrata est synodus Romana, in qua conuenerunt 116. Episcopi contra Arrium & eius discipulos, quem damnarunt cum suis dogmatibus, præsidente Iulio, confirmantes acta in synodo Nicæna: De hac synodo nihil præterea habetur.

Romana synodus sub Iulio Pont sub eodẽ Colon. syn.

Sub eodem celebrata est synodus Coloniensis contra Eufrata blasphemũ, & hæreticũ, qui Christũ negabat Deum. Camnatus est, & priuatus episcopatu.

Antiochenum Concilium,

Regulæ Antiocheni Concilij expositæ apud Antiochiam.

Conciliũ Antiochenum.

SAncta & pacatissima synodus in vnum congregata, his qui per singulas prouincias sunt, vnanimis sanctis, & consacerdotibus in Domino salutem. Gratia & veritas Iesu Christi Domini & Saluatoris nostri, sanctam & Antiochenam Ecclesiam visitans, & in vnum connectens per concordiam pacatissimi spiritus, multa quidẽ & alia perfecit, in omnibus autem suggerente sancto & pacifico spiritu, etiam hoc perfecit, vt quæ visa sunt rectè cõstitui, cum plurima consideratione & iudicio vna cũ omnibus nobis Antiochiã ex diuersis prouinciis in vnũ collectis Episcopis in vestram notitiã deferantur. Credimus aũt gratiæ domini, & spiritui sancto pacis, quòd & ipsi cõspirabitis nobis, tanquã in vnã fuissetis virtutem, & nobiscum orationibus adnitentes, magis autẽ muniti, & in Spiritu sancto præsente iisdem ipsis quæ definita sunt, consentientes, & ea quæ visa sunt recta roborãtes, cũ cõsensu sancti spiritus cõsignabitis Sũt aũt

præsi-

præfiniti canones Ecclesiastici qui infra sunt scripti.

Canon primus.

Non licerę Pascha diuerso tpe facere, nec cum Iudæis celebrare, sicut in Nicæno concilio statutum est.

Can. 2. non licere cum excommunicatis communicare.

Omnes qui ingrediuntur Ecclesiam Dei, & scripturas sacras audiunt, nec cõmunicant in oratione cum populo, sed pro quadam intemperantia se à perceptione sanctæ cõmunionis auertunt, hi de Ecclesia remoueantur, quamdiu per cõfessionẽ pęnitentię fructus ostendãt, & precibus indulgentiã cõsequantur. Cum excommunicatis autem non licere cõmunicare, nec cum his qui per domos conueniunt, deuitantes orationes Ecclesiæ simul orandũ ęst. Ab alia quoque Ecclesia non suscipiendũ, quia in alia minimè cõgregatur. Si quis autem de Episcopis aut presbyteris, vel Diaconis, seu quilibet ex clero deprehensus fuerit cum excõicatis cõmunicare: etiã iste priuetur communione, tanquam qui regulam cõfundat Ecclesiæ.

Can. 3. Non debere clericum ad Ecclesiam migrantem ibi perseuerare.

7. q. 1. Si quis presbyter. Si quis presbiter aut diaconus, aut omnino quilibet ex clero parochiã propriã deserens ad aliã properauerit, Vel omnino demigrans in alia parochia per multa tpa nititur immorari, vlterius ibidẽ nõ ministret, maximè si vocanti suo Epo, & regredi ad propriã parochiã cõmouenti, obedire contẽpserit. Quòd si in hac indisciplinatione perdurat, à ministerio modis omnibus remoueatᷣ, ita vt nequaquã locũ restitutionis inueniat. Si verò pro hac causa damnatũ alter Episcopus suscipiat, hic etiam à cõmuni coerceatur synodo, velut qui Ecclesiastica constituta dissoluant.

Can. 4. Non licere Episcopo vel clerico si exauctorizatus fuerit, ministrare.

11. qu. 4. Si quis Episcopus. Si quis Episcopus damnatus à synodo, vel presbyter aut diaconus à suo Episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue Episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spẽ, aut locũ habere satisfactionis, sed communi-

muni-

municantes ei omnes abiici de Ecclesia, & maxime si postea quàm didicerit aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdē communicare tentauerit.

Can. 5. Ne clerici contēpto Episcopo seorsum se colligant.

Si quis presbyter aut diaconus Epm propriū contemnens, se ab Ecclesia sequestrauit, & seorsum colligens altare cōstituit, & cōmonenti Epo non acquieuerit, nec consentire vel obedire voluerit semel & iterū conuocanti, hic damnetur omnimodo, nec vltra remediū cōsequatur, quia suā recipere nō pōt dignitatē. Qd si Ecclesiā cōturbare, & solicitare persistat, tanquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

Can. 6. De excommunicatis.

Si quis à proprio Episcopo communione priuatus est, non ante suscipiatur ab aliis quàm suo reconcilietur Episcopo, aut certè ad synodum quæ congregatur occurrens pro se satisfaciat, & persuadens concilio, sententiam suscipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos & presbyteros & diaconos, omnesque qui sub regula esse monstrantur. *11. q. 3. Si quis à proprio.*

Can. 7. De peregrinis.

Nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitiis suscipiatur Epistolis. *Dist. 71. Nullus absque.*

Can. 8. Vt epistolæ à solo fiant Corepiscopo.

Presbyteri qui sunt in agris, canonicas epistolas dare non possunt, ad solos tm̄ vicinos Episcopos literas destinabūt. Corepiscopi autē qui sunt irreprehensibiles dare possunt pacificas, id est, generales epistolas.

Ca. 9. De Metropolitanis Episcopis. *6. q. 3. Per singulas.*

Per singulas regiones Epos cōuenit nosse, Metropolitanū Epm, solicitudinē totius prouinciæ gerere. Propter qd ad Metropolim oēs vndique qui negotia vidētur habere, cōcurrant. Vnde placuit eū & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros Episcopos agere, s̄m antiquā à patribus nostris regulam cōstitutam, nisi ea tantum quæ ad suam diœcesim pertinēt, possessionesque subiectas. Vnusquisque enim Episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, vt regat iuxta reuerētiam singulis competentē, & prouidentiam gerat omnis possessionis quæ sub eius est potestate,

ita vt presbyteros & diaconos ordinet,& singulis suo iudicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet per Antistitē Metropolitanum,nec Metropolitanus sine cæterorum gerat consilio sacerdotem.

Can. 10. De his qui vocantur Corepiscopi.

Qui in vicis vel possessionibus Corepiscopi nominātur,quanuis manus impositionē Eporum perceperint,& vt Epi cōsecrati sint,tñ sanctæ synodo placuit vt superiorē proprium recognoscāt, vt gubernēt sibi subiectas ecclesias,earūq; moderamine curaq; cōtenti sint.Ordinent ēt lectores & Subdiaconos,atq; exorcistas,quibus promotiones istę sufficiant.Hec presbyterū verò nec Diaconū audeāt ordinare,præter ciuitatis epm,cui ipse cum possessione subiectus est.Si quis autem transgredi statuta tentauerit, depositus, quo vtebatur honore priuetur. Corepiscopum verò ciuitatis episcopus ordinet cui ille subiectus est.

Can. 11. De Episcopis vel clericis adeūtibus Imperatorē.

Si quis episcopus aut Presbyter, aut quilibet regulæ subiectus ecclesiæ,præter concilium & literas eporū prouinciæ,& pręcipuè Metropolitani, adierit Imperatorem, hunc reprobari & abiici oportere non solum à communione, verum & ab honore,cuius particeps videtur existere,quia venerandi principis auribus molestiam tentauit inferre contra leges ecclesiæ. Si igitur adire principē necessaria causa deposcit,hoc agatur cum tractatu & concilio Metropolitani, & cæterorum episcoporū qui in eadē prouincia cōmorantur,qui etiā proficiscentē suis prosequātur epistolis.

11. q. 8. Si quis Episcopus.

Can. 12. De damnatis Episcopis & clericis adeuntibus Imperatorem.

Si quis à proprio epo Presbyter,aut diaconus, aut à synodo fuerit episcopus forte damnatus.& Imperatoris auribus molestus extiterit, oporteat ad maius episcoporum conuerti concilium, & quæ putauerint habere iusta, plurimis episcopis suggerāt,eorumque discussiones ac iudicia pręstolentur.Si verò hęc parui pendentes molesti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spē futurę restitutionis penitus operiri diiudicamus.

10. q. 5. Si quis à proprio

Can. 13.

Can.13. Ne Episcopi in aliena prouincia ordinationes efficiant.

Nullus eps ex alia prouincia audeat ad aliã trãsgredi, & ad promotionẽ ministerij aliquos in ecclesiis ordinare, licet consensum videantur præbere nonnulli, nisi literis tã Metropolitani, quã cęterorũ qui cũ eo sunt epõrũ rogatus aduenat, & sic ad actionẽ ordinationis accedit. Si verò nullo vocãte inordinato more de properet super aliquib. ordinationibus & ecclesiasticis negotiis ad eũ non pertinentibus cõpònendis, irritã quidem quę ab eo geruntur existant, ipse verò incompositi motus sui, & irrationabilis audacię subeat vltionẽ, ex hoc iam damnatus à sancto concilio. 9.q.1. *Nullum Episcopum.*

Can.14. De Episcopis accusatis.

Si quis episcopus de certis criminibus iudicetur, & contingat de eo cõprouinciales episcopos dissidere, cum iudicatus ab aliis innocẽs creditur, reus ab aliis ęstimatur, pro totius huius ambiguitatis absolutione sanctę synodo placuit vt Mrtropolitanus episcopus à vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuersiã tollãt, vt per eos simul & per comprouinciales episcopos, quod iustum visum fuerit, approbetur. 6.q.4. *Si quis Episcopus.*

Can.15. De quibus vt supra.

Si quis Episcopus de certis criminibus accusatus, condemnetur ab omnibus Episcopis eiusdem prouinciæ, cunctique consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo iudicari, sed firmam concordantiam Episcoporum prouinciæ manere sententiam. 6. q.4. *Si quis Episcopus.*

Can.16. De Episcopis vacantibus.

Si quis Eps vacans in Ecclesiam vacantẽ prosiliat, sedemque peruadat absque integro, perfectoque cõcilio, hic abiiciatur necesse est, & si cũctus populus quẽ diripuit, eum habere delegerit. Perfectum verò conciliũ illud est, vbi interfuerit Metropolitanus antistes. D.92. *Si quis Episcopus.*

Can.17. De Episcopis qui cum ad Episcopatum conuocantur, euitant.

Si quis Episcopus per manus impositionem Episcopatum acceperit, & pręesse populo constitutus ministerium subire neglexerit, nec acquieuerit ire ad D.90. *Si quis Episcopus per manus.*

De residentia Episcoporum. Ecclesiã sibi cõmissã, hũc oportet cõione priuari, donec susceperit coactus officiũ, aut certè de eo aliqd integrã decreuerit eiusdẽ prouinciæ synodus sacerdotũ.

Can. 18. De eisdem quibus supra.

D. 92. Si quis Episcopus ordinatus. Si quis Episcopus ordinatus ad parochiam minimè cuius est electus, accesserit, non suo vitio, sed quòd eũ aut populus vetet, aut propter aliam causam, non tamen eius vitio perpetratã, hic & honoris sit & ministerij particeps, dũmodo nil molestus Ecclesiæ rebus existat, vbi ministrare cognoscitur. Quem etiam obseruare conueniet quicquid synodus perfecta prouinciæ, quod visum fuerit, iudicando decreuerit.

Can. 19 Non licere Episcopum ordinari sine consilio Metropolitani.

D. 65. Episcopus non est. Episcopus præter synodum, & præsentiam Metropolitani, nullatenus ordinetur.

Can. 20. Vt bis in anno synodus celebretur.

D. 18. propter. Propter vtilitates Ecclesiasticas, & absolutiones earũ rerũ, quæ dubitationẽ, cõtrouersiamque recipiũt, optimè placuit, vt per singulas quasque prouincias Episcoporum consilia bis quotannis celebrentur.

Can 21. Ne Episcopus de vna parochia in aliã transeat.

7. q. 1. Episcopum. Eps ab una parochia nequaquã migret ad aliã, nec spõte, sua prorsus insiliẽs, nec vi coactus à populis, nec ab Epis necessitate compulsus, maneat aũt in Ecclesia quã primitus à Deo sortitus est, nec inde transmigret s'm pristinum de hac re terminum constitutum.

Cap 22 Episcopũ nõ debere in alienã irruere ciuitatem.

9. q. 8. Episcopum non licet. Episcopus alienam ciuitatem, quæ non est illi subiecta, non adeat, nec ad possessionẽ accedat quæ ad eum nõ pertinet, super ordinationẽ cuiusquam, nec constituat presbyteros aut diaconos alteri subiectos Episcopo, nisi fortè cum cõcilio & voluntate regionis Episcopi. Si quis autem tale aliquid facere tẽtauerit, irrita sit eius ordinatio, & ipse coerceatur à synodo. Nam si ordinare non potuerit, nullatenus iudicabit.

Can. 23. Episcopo non licere successorẽ sibi constituere.

8. q. 1. Episcopum nõ liceat. Episcopo nõ licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vitæ perueniat. Quòd si tale aliquid factum fuerit, irritum esse huiuscemodi

est constitutum. Seruetur autem ius Ecclesiasticũ id continens oportere non aliter fieri nisi cum synodo & iudicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatẽ habẽt, eũ qui dignus extiterit, promouere. *Episcopo non licet successorem sibi constituere.*

Can. 24. De rebus ad Ecclesiam pertinentibus.

Quæ sunt Ecclesiæ sub omni solicitudine & conscientia bona & fide quæ in Deum est, qui cuncta considerat, iudicatq;, seruetur, quæ et dispẽsanda sunt iudicio & potestate pontificis cui cõmissus est populus, & animę quæ in ecclesia cõgregãtur. Manifesta verò sint quæ pertinere videntur ad Ecclesiã, cũ notitia presbyterorũ & diaconorũ qui circa ipsum sunt, ita vt agnoscant, nec ignorẽt quæ sint Ecclesię propria, nec eos aliquid lateat vt si cõtigerit epum migrare de seculo, certis existentibus rebus quę sunt Ecclesiæ, nec ipsæ collapsæ depereant, nec quæ propria probantur Epi, sub occasione rerũ peruadãtur Ecclesię. Istũ nanque & acceptũ est corã Deo & hominibus, vt sua episcopus quibus voluerit, derelinquat, & quę Ecclesiæ sunt, eidẽ conseruentur Ecclesię, vt nec Ecclesia aliquod patiatur incõmodũ, nec episcopus sub occasione proscribatur Ecclesię, & in causas incidant qui ad eã pertinẽt, & ipse post obitũ maledictionibus ingrauetur. *12. qu. 1 Quęcunque res.*

Can. 25. Vt Episcopus dispensandi res Ecclesiasticas habeat potestatem.

Episcopus Ecclesiasticarũ rerũ habeat potestatem ad dispensandũ erga oẽs qui indigent, cũ summa reuerentia & timore Dei. Participet aũt & ipse quibus indiget, si tñ indiget, tã in suis quam in fratrũ qui ab eo suscipiuntur, necessarijs vsibus ꝓfuturis, ita vt in nullo qualibet occasione fraudent, iuxta sanctũ Apostolũ sic dicentẽ. Habẽtes victũ & tegumentũ, his cõtentissimus. Quod si cõtentus istis minimè fuerit, cõuertat aũt res Ecclesię ĩ suos vsus domesticos, & eius cõmoda, vel agrorũ fructus nõ cũ presbyterorũ conscientia, Diaconorũmq; pertractet, sed horũ potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filijsq; cõmittat, vt per hmõi personas occultè cæterę lædãtur Ecclesię, synodo prouinciæ pęnas iste persoluat. Si aũt & aliter accusetur episcopus, aut p̃sbyteri *12. q. Episcopus ecclesiasticarum rerum.* *1. Tim. 6.*

 qui

qui cũ ipso sunt, quod ea quæ pertinēt ad Ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet Ecclesiastica facultate sibimet vsurpent, ita vt ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi verò & blasphemijs, tam sermo prædicationis, quàm hi qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sancta Synodo id quod cōdecet, approbante. Et subscripserunt triginta Episcopi qui in eodem concilio conuenerunt.

Subscriptio Episcoporum.

De hac synodo legitur in Decretis d.16. ca. Sexta Synodo.

Finis concilij Antiocheni.

Probatum est concilium Antiochenum in sexta synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata, vt ex secundo canone æditionis Græcæ constat, & per Dionysium Papam, vt patet per Eusebium lib.7. ca.24.& 25.in hist.Eccle.

Concilium Sardicense.

Concilium Sardicense, sub Iulio primo Papa, de cuius origine & causa qua congregaretur, habes in hist. Trip. lib. 4. cap. 21.

Congregatum est præcepto Constantii Imperatoris, vt Athanasius ad suam rediret Ecclesiã à qua expulsus fuerat per hæreticos epos Arrianos. Conuenerunt in eo concilio Orientales & Occidētales episcopi. Occidentales circiter 300. Orientales verò 76. Qui tamen cōtinuò descendentes à cōcilio, seorsum fecere conciliũ aliud, in quo statuerunt dogmata Arrij, vt habes in historia prædicta. Causa discessus fuit, quia dixerunt se nolle ad verba procedere, nisi prius à concilio submouerentur Pauli & Athanasij defensores, quod Occidentales passi non sunt. Cui cōcilio affuit Osius epus Cordubensis, qui & affuit in Concilio Niceno. Celebratũ est anno. 11. ab obitu Constantini patris duorũ Augustorum, Constantis & Constantij, vt habes lib.4. Ecclesiasticæ historiæ Tripar.cap.73.

Ca. 1. De Episcopis qui ciuitates mutauerint.

d.7. Mala consuetudo. Prohibet mutatio.

OSius Episcopus dixit: Non minus mala consuetudo, quàm perniciosa corruptela, funditus eradicāda est, ne cui liceat episcopo de sua ciuitate ad aliã transire

transire ciuitatem. Manifesta est enim causa qua hoc facere tentāt, cum nullus in hac re inuentus sit Episcopus, qui de maiori ciuitate ad minorem transiret. Vnde apparet auaritiæ ardore eos inflammari, & ambitioni seruire, & vt dominationem agant. Si omnibus placet, huiusmodi pernicies sæuius & austerius vindicetur, vt nec laicam communionem habeat qui talis est. Responderunt vniuersi: Placet. *Episcoporum deuia ad aliā Ecclesiam.*

Ca. 2. De eisdem Episcopis.

Osius Eps dixit: Etiā si talis aliquis extiterit temerari⁹, vt fortassis talē excusationē afferēs assereret, ꝙ à populis literas acceperit, cū manifestū sit potuisse plures præmio & mercede corrūpi eos qui syncerā fidem non hñt vt clamarent in Ecclesia, & ipsum petere viderentur Epm: Oīno has fraudes damnandas esse arbitror: ita vt nec laicā in fine cōionē talis accipiat. Si verò omnibus placet, Statuite, Synodus respōdit: Placet.

Ca. 3. De Episcopo adiudicato

Osius Eps dixit. Illud quoq; necessariò adiiciendū est, vt Epi de sua prouincia ad aliā prouinciā, in qua non sunt Epi, nō transeant; nisi fortè à fratribus suis inuitatione: videamur ianuā claudere charitatis. Qđ si in aliqua prouincia aliquis Episcopus contra fratrē suū Epm litē habuerit, vnus de duobus ex alia prouincia aduocet Epm cognitorē. Qđ si aliquis Eps iudicatus fuerit in alia cā, & putat se bonam causam habere, vt iterum concilium reuocetur, si vobis placet, sanctī Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur ab his qui causam examinarunt, Iulio Romano Episcopo, & si iudicauerit renouādum esse iudicium, renouetur & det iudices. Si autem probauerit talem causam esse, vt non refricentur ea quæ acta sunt, quæ decreuerit confirmata erunt. Si hoc omnibus placet? Synodus respondit, Placet. *6. q. 4. Osius Episcopus.* *Causæ Episcoporū deferendæ ad Episcopū Romanum*

Ca. 4. De Episcopis depositis.

Gaudentius Episcopus dixit: Addendum, si placet, huic sententiæ, quā plenā sanctitate protulisti, vt cum aliquis Episcopus depositus fuerit eorū Episcoporum iudicio, qui in vicinis locis commorātur, & proclamauerit agendum sibi negotium in vrbe Roma, alter

episcopus in eius cathedra post appellationem eius, qui videtur esse depositus, omnino nõ ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio episcopi Romani determinata.

Ca. 5. Quando quis debeat à vicinis prouincia Episcopis ordinari.

d. 65. 1. fini Osius episcopus dixit: Si contingerit in vna prouincia, in qua plurimi fuerint episcopi, unum forte remanere episcopum, ille vero per negligentiam noluerit ordinare Episcopum, & populi conuenerint, episcopi vicinæ prouinciæ debent illum prius conuenire episcopũ qui in ea prouincia moratur, & ostendere quod populi petant sibi rectorem, & hoc iustum esse vt & ipse veniat, & cum ipso ordinet Episcopum. Quod si conuentus literis tacuerit & dissimulauerit, nihilque rescripserit, satisfaciendum esse populis, vt veniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

Ca. 6. De non ordinandis Episcopis per vicos.

Licentia vero danda non est ordinandi episcopum aut in vico aliquo, aut in modica ciuitate, cui sufficit vnus presbyter, quia non est necesse ibi episcopum fieri, ne vilescat nomen episcopi & authoritas. Non debent illi ex alia prouincia inuitati facere epm, nisi aut in his ciuitatibus quæ epos habuerunt, aut si quã talis, aut tã populosa est ciuitas quę mereatur habere epm. Si hoc omnibus placet? synodus rñdit, Placet.

Ca. 7. De episcopis accusatis.

Osius eps dixit: Placuit aũt, vt si eps accusatus fuerit, & iudicauerint cõgregati epi regionis ipsius, & de gradu suo eũ deiecerint, si appellauerit qui deiectus est, & cõfugerit ad bpm Romanæ ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustũ putauerit vt renouetur iudiciũ vel discussionis examẽ, scribere his epis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt ipsi diligẽter oĩno requirãt, & iuxta fidẽ veritatis definiãt. Quòd si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanum, vt è latere suo presbyterum mittat: erit in potestate episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse qui præsentes cum episcopis iudicent, habentes ei authoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio.

11. q. 6 Si quis Episcopus,

Si verò

Si verò crediderit epos sufficere, vt negotio terminũ imponant, faciet qđ sapiẽtissimo cõcilio iudicauerit.

Ca. 8 Vt Episcopi passim ad comitatum non pergant.

Osius eps dixit: importunitates & nimia frequẽtia & iniustæ petitiones fecerunt nos non tantam habere, vel gratiam vel fiduciam, dum quidam nõ cessant ad comitatum ire epi, & maximè Aphri, qui (sicuti cognouimus) sanctissimi fratres & coepi nostri Grati salutaria concilia spernunt atque contemnunt, vt non solùm ad comitatum multas & diuersas Ecclesiæ nõ profuturas proferãt causas, & fieri solet, aut oportet, vt aut pauperibus, aut viduis aut pupillis subueniat; sed & dignitates seculares & administrationes quibusdam postulant. Hæc itaque priuatas olim non solum murmurationes, sed & scandala excitat. Honestũ est aũt vt epi intercessionem his præstent, qui iniqua vi opprimunt, ut si vidua affligatur, aut pupillus expolietur: si tñ isthæc nomina iustam habeãt causam, aut petitionem. Si vobis ergo fratres charissimi placet, decernite ne epi ad comitatum accedant, nisi fortè hi q religiosi Imperatoris literis, vel inuitati, vel vocati fuerint. Sed quoniam sæpè contingit, vt ad misericordiam Ecclesię confugiant, qui iniuriam patiunt, aut qui peccantes in exilio, vel insulis damnantur, aut certè quamcunque sententiam suscipiunt, subueniendum est his, & sine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, si vobis placet. Vniuersi dixerũt. Placet, & constituatur.

Ca. 9. De diaconis ad comitatum dirigendis.

Osius episcopus dixit: Hoc quoq; prouidentia vestra tractare debet, qui decreuistis ne episcoporũ improbitas nitatur, vel ad comitatũ pergant. Quicunq; ergo, quales superius memorauimus, pces habuerint vel acceperint, per diaconum suum mittant, quia persona ministri inuidiosa non est & quæ impetrauerit, celerius poterit referre. Et hoc consequens esse vr̃, vt de qualibet prouincia epi ad eum fratrem, & Coepiscopum nostrũ preces mittant, qui metropoli consistit, vt ille & diaconum eius, & supplicationes destinet tribuens commendaticias epistolas pari ratione ad

fratres & Coepiſcopos noſtros, qui in illo tempore in his regionibus & vrbibus morantur,in quibus Felix, & beatus Auguſtus rempublicam gubernat. Si verò habeat epiſcopus amicos in palatio qui cupit aliqd, quod tñ honeſtum eſt,impetrare,non prohibetur per diaconum ſuũ rogare,ac ſignificare his quos ſcit benignam intercesſionem ſibi abſenti poſſe præſtare.

Ca.10. Quòd ſit eũdũ ad comitatũ ꝓ pupillis & viduis.

Si verò Romã venerint(ſicut dictũ eſt)ſanctiſſimo fratri & Coepiſcopo noſtro Romanæ Eccleſiæ preces quas habent,tradant,vt & ipſe prius examinet, ſi honeſtæ & iuſtæ ſunt, & præſtet diligentiam atque ſolicitudinem,vt ad comitatum perferantur.Vniuerſi dixerunt placere ſibi,& honeſtum eſſe concilium.

Alipius epiſcopus dixit: Si propter pupillos & viduas,vel laborantes,qui cauſas non iniquas habent, ſuſceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid rõnis.Nunc verò cum ea poſtulent præcipuè quę ſine inuidia hominum,& ſine reprehenſione eſſe non poſſunt,non neceſſe eſt ire ad comitatum.

Ca.11. Quod epĩ euntes ad comitatum ſolicitè diſcutiãt.

Gaudentius eṗs dixit:Ea quæ ſalubriter præmonui ſtis conuenientia & æſtimatione omnium & Deo placitura & hoĩbus, tenere hanc firmitatẽ pñt, ſi metus huic ſnĩæ coniungatur.Scimus enim & ipſi ſępiſſimè propter paucorum impudentiam religioſum ſacerdotale nomen fuiſſe reprehenſum.Si igitur aliquis contra oĩum ſnĩam niſus, voluerit ambitioni magis placere quàm Deo,is dẽt ſcire cauſis redditis,honorẽ,dignitatemq; ſe amiſſurum.Quod ita demum compleri poterit,ſi vnuſquiſq; noſtrum qui in Canali conſtitutus eſt, cum progredientem eṗm viderit iniquitas tranſitum eius,cauſas videat,quò tendat agnoſcat:& ſiquidem eum inuenerit ire ad comitatũ, requirat & illud quod ſuperius comprehenſum eſt,ne fortè inuitatus eſt,vt ei facultas eundi permittatur.Si verò (vt ſuperius memorauit ſanctitas veſtra) propter deſideria & ambitiones ad comitatũ pergat, neq; in literis eius ſcribat,neque in cõionẽ recipiatur. Si vobis placet,omnium ſententia confirmari debet.Vniuerſi di-

xerunt hoc honestum esse, & placere sibi hanc constitutionē. Osius eps̄ dixit: Sed & moderatio necessaria est dilectissimi fratres, ne adhuc aliq nescientes qd decretū sit in synodo, subitò veniāt ad ciuitates eas quę in Canali sunt. Dēt ergo eps̄ ciuitatis ipsius admonere eum & instituere, & ex eo loco diaconum suū mittat. Admonitus ipse tamen redeat in parochiam suā.

Ca. 13. Vt ne ex laico quilibet Episcopus ordinetur.

Osius episcopus dixit: Et hoc necessarium arbitror vt diligentissimè tracteris, si fortè aut diues aut scholasticus de foro aut ex administratore episcopus fuerit postulatus, vt non prius ordinetur nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi aut presbyteri fuerit pfunctus, & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus. Potest enim per has promotiones quæ habebunt vtiq; prolixum tp̄s. probari qua fide sit, quave modestia, qua grauitate & verecundia, & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur, quia conueniens non est, nec rō vel disciplina patitur, vt temerè & leuiter ordinetur aut eps̄, aut presbyter, aut diaconus q neophytus est, maximè cum & magister gentium beatus Apostolus ne ne hoc fieret denuntiasse & prohibuisse videat̄, sed hi quorum per longum tp̄s examinata sit vita, & merita fuerint cōprobata. Vniuersi dixerūt, placere sibi hæc.

d. 16. Osius Episcopus.

1. Tim. 9.

Ca. 14. Vt Episcopus in aliena prouincia non immoretur.

Osius episcopus dixit. Et hoc quoque statuere debetis, vt episcopus si ex alia ciuitate cū venerit ad aliā ciuitatem, vel ex prouincia sua ad aliam prouinciā, & ambitioni magis quàm deuotioni seruiens voluerit in aliena ciuitate multo tp̄e residere (fortè enim euenit Episcopum loci non esse tam instructum neq; tam doctum) is verò qui aduenit, incipiat cōtemnere eum, & frequenter facere sermonem vt dehonestet & deformet illius personam, ita vt ex hac occasione nō dubitet relinquere adsignatam sibi ecclesiam, & transeat ad alienam. Definite ergo tempus, quia & nō recipi episcopum inhumanum est, & si diutius resideat, perniciosum est: hoc ergo ne fiat, prouidendum est. Memini aūt superiore concilio frates nostros consti

De residentia Episcoporū in sua Ecclesia.

tuisse,

tuisse, vt si quis laicus in ea in qua commoratur ciuitate tres dñicos dies, id est, per tres septimanas, non celebrasset conuentum, cõione priuaretur. Si ergo hæc circa laicos constituta sunt, multo magis episcopo nec licet nec decet, si nulla sit tã grauis necessitas quę detineat, vt amplius suprascripto tempore absens sit ab Ecclesia sua. Vniuersi dixerunt placere sibi.

Ca. 15. Quòd non liceat Episcopo à sua Ecclesia plus tribus hebdomadis abesse.

Osius eps dixit: Quia nihil prætermitti oportet, sunt quidam fratres & coepiscopi nostri qui nõ eam ciuitatem possident in qua videntur epi esse constituti, vel certè q͠ paruam rem illic habeant, alibi aũt idonea prædia hře cognoscuntur, vel affectionem proximorũ quibus indulgeant, hactenus permitti eis oportet vt accedant ad possessiones suas, & disponant vel ordinent fructum laboris sui, vt post tres dñicos, id est, post tres hebdomadas si morari necesse est, in suis potius fundis morentur. Aut si est proxima ciuitas, in qua est presbyter, ne sine Ecclesia videatur facere diem Dñicum, illuc accedat, vt neque res eius domesticæ per absentiam eius detrimentum sustineant, & non frequenter veniendo ad ciuitatem in qua episcopus moratur, in suspicionem iactantiæ & ambitionis euadat. Vniuersi dixerunt placere sibi.

Ca. 16. De clericorum excommunicatione.

Osius eps dixit: Hoc quoque oĩbus placeat, vt siue diaconus siue presbyter, siue quis clericorum ab epo suo cõione fuerit priuatus, & ad alterum perrexerit epm, & scierit ille ad quem confugit, eum ab episcopo suo fuisse abiectum, non oportere vt ei cõionem indulgeat. Quod si fecerit, sciat se conuocatis episcopis causas esse dicturum. Vniuersi dixerunt: Hoc statutum, & pacem seruabit, & concordiam custodiet.

Ca. 17. De excõicatis apud vicinos Episcopos audiendis.

11 q. 3. Si fortè. Osius episcopus dixit: Quod me adhuc mouet, reticere non debeo. Si episcopus fortè iracundus (quod esse non debet) citò & asperè commoueatur, aduersus presbyterum siue diaconũ suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit, prouidendum est ne innocens damne-

damnetur, aut perdat communionem. Et ideò habeat potestatē is, qui abiectus est, vt Episcopos finitimos interpellet, & causa eius audiatur ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audiēti rogantiā. Et ille episcopus qui aut iustè aut iniuste eum abiecit, patiēter accipiat vt negotiū discutiatur, vt vel probetur sentētia eius à plurimis, vel emendetur. Tn̄ priusquā omnia diligēter, & fideliter examinētur, eum qui fuerit à cōione separatus, ante cognitionē nullus alius debet præsumere vt eū cōioni societ. Hi vero qui conueniunt ad audiendū, si viderint clericorū esse fastidiū & superbiā, quia iā nō decet vt episcopus iniuriā uel contumeliam patiatur, seuerioribus eos verbis castigent, vt obediant honesta præcipienti episcopo, qui sicut ille clericis syncerum exhibere debet amorē charitatis, ita quoque vicissim ministri infucata debent episcopo suo exhibere obsequia.

Ca. 18. De non solicitandis clericis alienis.

Ianuarius episcopus dixit: Illud quoque statuat sanctitas vestra, vt nulli episcopo liceret alterius episcopi ciuitatis ministrū ecclesiasticū solicitare, & in suis parochijs ordinare. Vniuersi dixerūt: Placet, quia ex his contentionibus solet nasci discordia, & ideò prohibet omnium sententia, ne quis hoc facere audeat.

Ca. 19. Non licere Episcopo, alicuius clericum in sua Ecclesia ordinare.

Osius episcopus dixit: Et hoc vniuersi cōstituimus, vt quicunq; ex alia parochia voluerit alienum ministrum sine consensu episcopi ipsius & sine voluntate ordinare, nō sit rata ordinatio eius. Quicūque autem hoc vsurpauerit, à fratribus & coepiscopis nostris & admoneri debet & corrigi.

Ca. 20. Vt extranei clerici apud Thesalonicā nō tardēt.

Aetius episcopus dixit: Non ignorātis quāta & qualis sit Thessalonicēsiū ciuitas. Sępè ad eam veniūt ex aliis regionibus pręsbyteri & diaconi, & non sunt contēti breui tempore morari, & aut resident ibi, aut certè vix post longa spacia ad sua redire coguntur. Vniuersi dixerunt: Ea tēpora quæ cōstituta sunt circa Episcopos, & circa has personas, obseruari debent.

Ca.21. De suscipiendis his qui persecutionem patiuntur.

Osius episcopus dixit: Suggerente fratre & Coepiscopo nostro Olympio, etiã hoc placuit, ut si aliqs vim perpessus est & inique expulsus pro disciplina & catholica confessione, vel pro defensione veritatis, effugiens pericula, innocens & deuotus ad aliam venerit ciuitatem, nõ prohibeatur immorari, quandiu aut redire possit, aut iniuriæ eius remediũ acceperit, quia durum est eũ qui persecutionem patiatur, nõ recipi. Etiam & larga beneuolentia & humanitas ei est exhibenda. Omnis synodus dixit: Vniuersa quæ constituta sunt, Catholica Ecclesia in vniuerso orbe diffusa custodiat. Et subscripserunt qui conuenerant omnes episcopi diuersarum prouinciarum, num. 121.

Est generale concilium ex vniuersis orbis prouincijs receptum ab vniuersali Ecclesia, vt patet d. 16. ca. Quod dicitis ex Nicolao Papa, & in sexta synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata.

Conciliũ Hierosolymitanũ.

Hierosolymitanum Concilium sub eodem Iulio celebratum est per maximum Episcopum, cùm Athanasius reuerteretur ad Ecclesiam suã, literis Constantij Imperatoris & Iulij Pontificis. In quo hoc tantum actum est, vt consensu omnium Episcoporum restitueretur Athanasius ad communionem & pristinam dignitatem. Quæ hebentur fusius historiæ Tripartitæ. lib. 4 cap. 34.

Concilium Syrmien.

PAulò post iussit imperator Constantius, in Syrmio congregari concilium, in quo tradiderunt regulas fidei orthodoxas contra Arrium, in quibus interpretati sunt locum illum Gen. 19. Pluit dominus à domino, sit sit sensus. Nõ quòd, ipse pater a semetipso pluere dicatur, sed pluit dominus filius à domino patre. De hoc concilio habetur dist. trip. li. 5. ca. 3. &c. Ad fuit Osius Episcopus Cordubensis, vt refertur in historia prædicta.

Fides

Fides Syrmensis concilij.

Credimus in vnũ Deum patrẽ omnipotentẽ, creatorẽ & factorẽ vniuersorũ, ex quo omnis paternitas in cęlo & in terra nominatũ. Et in vnigenitũ eius filiũ, dñum nostrũ, Iesum Christum, qui ante oĩa sec la ex patre natus est, deũ ex Deo, lumen ex lumine, per quẽ facta sunt oĩa in cęlis & in terra, visibilia & inuisibilia, verbũ existens, & sapiẽtia, & lumẽ verũ & vita. Qui nouissimis diebus pp nos humanatus est ex sancta virgine, & crucifixus, & mortuus, & sepultus. Et resurrexit à mortuis tertia die, & ascẽdit in cęlũ, & sedet in dextra patris. Et vẽturus est in cõsummatione seculi iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuiq; ẽm opera sua, cuius imperiũ sine fine existens in secula pmanet infinita. Erit.n. sedes in dextra patris, nõ solùm in hoc seculo, sed ẽt in futuro. Et in spiritũ sanctum paracletũ.i. consolatorẽ quẽ promittens Apostolis post ascensionẽ ad cęlos esse mittendũ, vt doceret & cõmemoraret eis vniuersa, transmisit. Per quẽ etiã sanctificanẽ animę credentiũ in ea veraciter. Eos aũt qui dicũt ex nõ existentibus filiũ, aut ex altera essentia, & nõ ex Dei, & q̃a erat tp̃s aut seculũ q̃n nõ erat, alienos nouit sancta Ecclesia. Rursus igitur dicimus. *Matt. 16.* *Ioan. 14.*

1 Si q̃s patrẽ & filiũ duos Deos dicit, anathema sit.

2 Et si quis Deum Christum, ante secula filiũ Dei, ministrantem Petri ad creationem vniuersorum, non confitetur, anathema sit.

3 Si quis ingenitum, aut partum eius ex Maria natum dicere præsumit, anathema sit.

4 Si quis secundum præsentiam ante Mariam dixerit filium esse, & non ante secula ex patre natum apud Deũ esse & per ipsum oĩa facta, anathema sit.

5 Si quis substantiam Dei dilatari aut contrahi dixerit, anathema sit.

6 Si quis dilatam substantiam Dei filium dixerit facere, aut dilationem eius substantiæ filium nominauerit, anathema sit.

7 Si quis affectiuum, aut prolatiuum verbum dixerit Dei filium, anathema sit.

Apoc. 22. 8 Si quis hominem solum dixerit filium, qui ex Maria est, anathema sit.

Deut. 32. & Esa. 4. & 41. 9. Si quis Deum & hominem ex Maria dicens, Deũ ingenitum eundem intelligit, anathema sit.

10 Si quis illud quod scriptum est: Ego Deus, primus, & ego postea & preter me non est Deus: cum ad destructionem idolorum & deorum non existẽtium dictum sit, ad destructionem magis vnigeniti ante secula Dei, Iudaicè percipit, anathema sit.

Iom. 1. 11 Si quis audiens, Verbum caro factum est, verbum in carnem mutatum putauerit, aut conuersione facta suscepisse carnem, anathema sit.

Gen. 1. 12 Si quis vnigenitũ filiũ Dei crucifixũ audiens, corruptionẽ, aut passionẽ, aut conuersionẽ, aut mutationẽ, aut peremptionẽ sustinuisse dicit, anathema sit.

Gen. 32. 13 Si quis, quod scriptum est, Faciamus hominẽ, non patrem ad filiũ dicere, sed ipsum ad semetipsum asserit dixisse Deum, anathema sit.

Gen. 14. 14 Si quis contra Iacob non filium tanquam hominem luctatum esse, sed ingenitum Deum aut patrem eius dixerit, anathema sit.

15 Si quis illud quod scriptum est. Pluit Dominus à domino, non de patre & filio perceperit, sed ipsum à semetipso pluere dixit, anathema sit. Pluit enim dominus Filius à domino Patre.

16 Si quis audiens dominum patrem, aut filiũ dominum, & dominũ patrẽ & filium, & dominus à domino dicens duos asseruerit deos, anathema sit.

Ibidem. Non enim coaptamus filium patri, sed subditũ nouimus. Neque enim descendit in corpus sine voluntate patris, neq; pluit à semetipso, sed à dño, authoritatem videlicet p̃bente patre. Neque sedet à dextris à semeti

Psal. 109. pso, sed audit dicente patre: Sede à dextris meis.

17 Si quis Patrem & Filium, & Spiritum sanctum vnam personam dicit, anathema sit.

18 Si quis Spiritum Paraclètum dicens, ingenitum asserit Deum, anathema sit.

19 Si quis sicuti docuit nos, non alium dicit Paraclètum præter Filium, ait enim, & alium Paraclètum mittet vobis Pater, quem rogabo ego, anathema sit.

20 Si quis spiritum dicit patrem patris, aut filij, anathema sit.

21 Si quis concilio Dei tanquam vnam creaturam factum asserit filium Dei, anathema sit.

22 Si quis Patrem & Filium & Spiritum sanctum tres dicit Deos, anathema sit.

23 Si quis nolente patre natũ filiũ dixerit, anathema sit. Nõ .n. inuitus, & vim passus pater necessitate naturali, quasi nolẽs, genuit filiũ, sed illico, vt voluit, etiã sine tpe, & sine passione ex semetipso genuit eũ.

24 Si quis ingenitũ, & sine principio dicit filium tanquam duos sine principio & duo ingenita dicens, & duos faciens Deos, anathema sit. Caput enim est & principium omnium filius. Caput autẽ Christi, Deus. Sic enim ad vnum omnium principium quod est sine principio, per filium piè omnia referuntur. *1. Cor. 11.*

Rursus autem subtiliter inspicientes Christianum sensum, dicimus.

25 Si quis Christum Deum, filium Dei ante secula, ministrantem patri ad omnem creationem non dixerit, sed ex quo ex Maria natus est, ex eo dicit filium, & Christum esse vocatum, & initiũ accepisse vt Deus esset, anathema sit, sicut Samosatenus.

Decreta Liberii Papæ

Liberius natione Romanus, tẽporibus Cõstantij, filij Cõstantini magni, sedit annos sex, menses tres. Deportatur in exilium à Cõstantio, eo quod noluisset hæresi Arrianæ consentire, & fuit in exilio annos tres. Sacerdotes congregantes conciliũ, ordinauerunt in locum eius Epm Felicẽ presbyterum. Et fecit concilium Felix, & inuenit duos presbyteros cõsentientes Constãtio Arriano, nomine Vrsatiũ & Valentẽ & damnauit eos in concilio 48. Eporum. Post paucos aũt dies zelo ducti Vrsatius & Valens rogauerunt Constantiũ, vt reuocaret Liberium de exilio. Qui rediẽs habitauit in cœmiterio sanctę Agnetis, apud Germanam Constantij Augusti. Reuocato Liberio Constantius fecit conciliũ hęreticis, & eiecit Felicem de Episcopatu, qui erat Catholicus. Qui Felix depositus habitauit in prædiolo suo via Portuensi, vbi & requieuit in pa- *an. d. 354. Liberius Pa. 36.*

Maxima persecutio in clero. ce. Et reuocauit Liberium. Ab eo die fuit persecutio maxima in clero, ita vt intra Ecclesiā presbyteri & clerici plures necarētur, & martyrio coronarētur. Ingressus aūt Liberius in vrbē Romā, cōsensit Cōstātino hæretico. Propter hoc nonnulli putant hunc Epm Romanum fuisse hæreticū, sed hoc leue argumentū est, vt tali nota inuratur pontifex Christi. Primū eā historia ꝙ senserit cū Arrianis, à multis reuocat' in dubiū.

Rationes pro Liberio quòd non fuerit hæreticus.

Secundò, in epistola ad Athanasium & Episcopos Aegypti in Alexandrina synodo congregatos, insectatur Arrianos, & gratulatur quod Episcopi Aegyptiorum permaneant in fide Synodi Nicæni.

Tertiò, extat alia epistola vnicè Catholica ad vniuersos Episcopos, in qua cum eruditione & pietate exhortatur, vt nullus propter persecutiones suam relinquat Ecclesiam, nec quietem magis eligat, quàm pro populo sibi commisso laborare intendat. Hæc non cohærent cum priori opinione.

Aetius hæresiarches suscitatur. Sub hoc tempore emersit in Antiochia Syriæ alter hæresiarches, cognomento Aetius, id est, sine Deo, vel sine causa. Is enim eadem quæ Arrius sapiebat, sed ab Arrianis se segregabat. Is nihil solidæ eruditionis habebat, sed venientes ad se disputationibus sophisticis cludebat. Qui tunc Aetiani, nunc Eunomiani vocantur, quoniā Eunomius notarius eius, eruditus ab illo æditionem eius hæreticam diuulgauit. Habes hæc latius tripartita historia, libro 5. capite 13. & infra.

Hac tempestate fecerunt concilium hęretici Antiochiæ cōtra Athanasium, & alios Catholicos. fuit concilium prophanum, non Catholicum.

Conciliū prophanū in Nicæa Thraciæ. Sub eodem Liberio Vrsarius & Valens hæretici fecere conciliū in Nicęna ciuitate Thraciæ. Vbi statuētes sua dogmata, diuulgabant illam esse fidem quę ab vniuersali concilio dictata esset & ædita Nicææ. vt similitudine nominis Nicænæ vrbis simpliciores hac subreptione deciperentur. Putabant enim in Nicæa Bithyneæ esse dictatam fidem, sed nihil profuit eis tale cōmentū. Paulo post nāque confusi ac derisi sunt.

Extat epistola Athanasij, & Aegyptiorum episcoporum ad Liberium de oppressionibus Arrianorum, missa

missa ex concilio Alexandrino. Valde tunc opprimebantur Episcopi, maximè apud Orientem.

Extant decreta eiusdem Liberij. Primum, in diebus ieiuniorum nullæ lites, nullę cōtentiones esse debent, sed in Dei laudibus, & opere necessariò persistendum. Arguit enim eos qui contentiones & lites quadragesimæ tempore faciunt, & qui debita à debitoribus exigunt, vt Dominus per Prophetam Esai. 58. Ecce in diebus ieiunij vestri, &c. & debitores vestros expetitis, ecce ad lites & contentiones ieiunatis. *Primum decretum Liberii Papæ.*

Secundum, abstinendum est in his 40. diebus sacratissimis à coniugibus, & castè & piè viuendū, vt sanctificato corde & corpore isti dies transigātur, donec perueniatur ad diem sanctū Paschæ, quia penè nihil valet ieiunium quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ & eleemosynę non commendant. *Secundum.*

Tertiū, si euenerit fames, inæqualitas aeris, pestilentiæ, vel talis qualiscunq; tribulatio, statim ieiuniis, eleemosynis & obsecrationib. Dñi misericordia deprecet. *Tertium.*

Decreta Felicis secundi Papæ.

Felix secundus Papa, natione Romanus, sedit annū 1. menses tres. Hic declarauit Cōstantium filium Constantini hæreticum, & secundò rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi. Et pro hac declaratione ab eodem Constantio martyrio coronatur, & capite truncatur. Papa 38. sub Petro. *an. d. 370. Felix pont. 36.*

Extat epistola eius vna ad Athanasium, & alios Episcopos Aegypti in Alexandrina synodo congregatos, distincta per 21. capitula.

Concilium Laodicenum in fine Liberii Papæ celebratum Prouinciale, sed confirmatum in sexta synodo generali, quæ in Trullo celebrata est præsente Constantino. *Concilium Laodicense.*

Congregatū est dictū conciliū in Laodicea circa annum Dñi 364. sub Papę Liberij finalibus annis. De eodem aūt concilio legitur in decretis d. 16. c. Sexta synodus Laodicen. in qua patres 22. statuerūt canones 59. quorū author maximè Theodosius Episcopus extitit.

Sancta synodus quæ apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ conuenit ex diuersis prouinciis Asiæ, regulas exposuit ecclesiasticas, sicut infra scriptum est.

Ca.1. De bigamis.

DE eo quod oportet ẽm ecclesiasticũ canonẽ eos qui liberè & legitimè secundis nuptiis iũcti sunt, nec occultam permistionem operati sunt, pauco tempore exempto, vacare orationibus & ieiuniis secundum veniam reddi eis communionem.

Ca.2. De his qui peccatorum lapsus incurrunt.

36.q.7. *His qui.* His qui diuersorum peccatorũ lapsus incurrunt, & oratione & confessione, ac pęnitentia malorũ suorum perfectam cõuersionẽ demonstrant, pro qualitate peccati, pęnitentiæ tempus atribuendũ est, propter misericordiam & bonitatẽ Dei. Qui ergo huiusmodi sunt, reuocandi, & ad communionem sunt applicandi.

Ca.3. De Neophytis.

Non oportet Neophytum promoueri ad ordinem sacerdotalem.

Ca.4 Quod liceat coram catechumenis clericos fieri.

Non licere manus impositionem super ordinandos, præsentibus catechumenis fieri.

Ca.5. Vt hi qui in sacrario seruiunt, vsuras non exigant.

Non licere fęnerare ministris altaris, vel in sacerdotali ordine constitutis, vel vsuras, vel lucra quæ sescupla dicuntur, accipere.

d.46. *Non licet.* *Ca.6 De hæreticis intrantibus in Ecclesias.*

Non concedendum hęreticis ingressum domus Dei in hæresi permanentibus.

Ca.7. De Nouatianis & Quartodecimanis.

Nouatianos, vel etiã Quartodecimanos, quos Græci Tessarescę decarites appellãt, id est, qui quartadecima luna primi mẽsis cũ Iudæis Pascha celebrãt, sed & catechumenos eorũ fideles nõ recipi, priusquã cõdem nent omnẽ hæresim in qua detinebantur. Plenissimè autẽ ante omnia, & nũc, quia apud eos infideles dicuntur, symbolũ fidei doceantur, atq; ita vnctos ẽt sancto Chrismate diuino sacramento cõmunicare conuenit.

Ca.8. De cataphrygis ad Ecclesiam venientibus.

Eos qui conuertuntur ab hæresi quę dicitur Cataphrygarum,

phrygarum, qui se in clero cõstitutos existimant, quãuis magni dicantur, huiusmodi cum omni diligentia catechizari oportet, & baptizari ab Ecclesiæ Catholicæ episcopis & presbyteris.

Ca.9. De his qui ad hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.

Non concedendum in cœmiteria, vel quæ martyria hæreticorum dicuntur, Catholicos orationis gratia & petendæ curationis intrare. Sed & qui ierint, si sunt fideles, incommunicabiles factos ad pœnitentiam vsque ad aliquod tempus redigi. Pœnitentes autem eos, & errasse se confitentes, suscipi oportere.

Ca.10. De his qui cũ hæreticis nuptiarũ copula iungũtur.

Eos qui ad Ecclesiam pertinent, indifferenter filios proprios hæreticorum nuptijs minimè sociare debere.

Ca.11. Non congruere presbyteras ordinare.

Mulieres quæ apud Græcos presbyteræ appellantur, apud nos viduæ seniores, vniuiræ, matricuriæ appellãtur, in Ecclesia tanquã ordinatas cõstitui nõ debere. *D.32. Mulieres quę.*

Ca.12. De Episcopalibus ordinationibus.

Epm non oportet præter iudiciũ Metropolitanorũ & finitimorũ eporum constitui ad Ecclesię principatũ. *d. 61. Episcopum.* Nec eligant nisi hi quos multò ante nota, probabilisq; vita cõmendat, & nihilominus si in sermone fidei & recta operatione per suã conuersatiõẽ fuerint probati.

Ca.13. Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

De eo quòd non sit populis concedendũ electionem facere eorum, qui altaris ministerio sunt applicandi.

Ca.14. Ad alias parochias, eulogias minimè destinandas.

Sanctas oblationes ad vicẽ eulogiarũ, per festiuitatẽ Paschalẽ ad alias parochias mitti minimè oportere. *d. 6. Non est permittẽdum.*

Ca.15. De Psalmistis.

Non licere præter Canonicos psaltes, id est, qui regulariter cantores existunt, quiq; pulpitũ ascendunt, & de codice legunt, alium quemlibet in ecclesia psallere.

Ca.16. Vt sanctum Euangelium sabbatis legatur.

Sabbatis Euangelia cum alijs scripturis legenda esse censemus.

Ca.17. Psalmos sparsim non licere confundi.

In processionib. nõ cõnectere, id est, ex diuersis versi

bus & sensib⁹ libri vnū canticū minimè cōiungere, sed singulorū Psalmorū ordinabiliter debere fieri lectionē.

Can.18. De orationibus quotidianis.

De eo quod semper supplicationes orationum & ad horam nonam & vesperam oportet celebrari.

Ca.19. De ordine orationū catechumenorū atque fideliū.

Quoniā catechumeno orationē separatim & prius postratis eis episcopū oportet celebrare. Quibus egressis orent ēt hi qui in pęnitentia sunt cōstituti. Et post manus impositionē his quoq; ascendētibus, tunc fideles orare debebunt. Quorū tres orationes fiāt, vna quidē, id est, prima, per silentiū, secunda verò & tertia per vocis pronuntiationē. & tunc demū osculū pacis dari debere. Et posteaquā p̄sbyteri ep̄o pacē dederint, tunc ēt laicos dare, & tūc oblatio offerat̄. Solis aūt ministris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem cōmunicare.

Ca.20. De disciplina atque modestia clericorum.

d. 99. Non oportet. Quoniā nō oportet Diaconū sedere ante psbyterū, sed ex iussione p̄sbyteri sedeat. Similr autē honorificetur & diaconus à ministris inferioribus & oībus clericis.

Ca.21. De ministerio subdiaconorum.

d.23 Non oportet. Quoniam non oportet subdiaconos licentiā habere in secretariū, siue sacrariū (quod Græci diaconicon appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

Ca.22 De ministris vt orario non vtantur.

d. 23. Non oportet. Ministrum non oportet orario vti, nec ostia derelinquere.

Ca.23. Nō debere lectores cum orarijs suū officium agere.

d. 44. Non oportet. Quoniam non oportet lectores aut Psalmistas orariis vti, & sic legere aut psallere.

Ca.24 Quòd nullus Ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.

Quoniam non oportet clericos seruientes a presbyteris vsq; ad diaconos & deinceps ordinis Ecclesiastici omnes ad ministros, aut lectores, aut psalmistas, aut exorcistas aut ostiarios, aut etiam eos qui in proposito continentiæ sunt, tabernis intrare.

Ca.25. Quòd non liceat ministris panem dare, aut calicem benedicere.

d. 93 Non oportet. Non oportet diaconū panē dare, nec calicē bndicere.

Ca.26.

Ca. 26 De exorcistis.

Non oportet exorcizare eos, qui necdum ab episcopis sunt prouecti, neq; in Ecclesijs, neq; intra domos. *d. 69 Non oportet.*

Ca. 27. Non debere clericos vel laicos Agapen vocatos partes tollere.

Nõ oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos, aut laicos ad Agapen vocatos, partes tollere: propter iniuriam quę ex hac occasione Ecclesiastico ordini possit deputari. *d. 42. Non oportet.*

Ca. 28. In Ecclesijs prandia fieri non debere.

Non oportet in basilicis seu Ecclesijs Agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere. *d. 42. Non oportet in basilicis.*

Ca. 29 Non debere Christianos sabbatizare.

Non oportet Christianos iudaizare, & in sabbato vacare, sed operari eos in eadẽ die, Dominicã præponẽdo eidẽ diei. Si hoc eis placet, vacẽt tãquã Christiani. Quod si inuenti fuerint iudaizare, anathema sint.

Ca. 30 De viris cũ mulieribus lauacra celebrantibus.

Quoniam nõ oportet ministros altaris, vel etiã clericos quoslibet, aut continentes se aut omnem omnino Christianum cũ mulieribus lauacra habere cõmunia. Est etiam apud Gentiles prima reprehensio. *d 81. Non oportet.*

Ca. 31 De cauendis hæreticorum connubiis.

Quoniam nõ oportet cũ hæreticis cõmiscere cõnubia, vel filios & filias dare, sed potius accipere, si tamen profiteã ur Christianos se futuros esse & Catholicos.

Ca. 32 Ab hæreticis eulogias accipere non debere.

Non oportet hæreticorum benedictiones accipere, quoniã maledictiones magis sunt quã benedictiones. *1. q. 1. Non oportet.*

Ca. 33 De schismaticis.

Non oportet cum hæreticis vel schismaticis orare.

Ca. 34. De martyribus hæreticorum.

Non oportet oĩno Christianũ derelictis martyribus Christi abire ad falsos martyres. Hi enim alieni à Deo sunt. Quicunque autẽ abire voluerint, anathema sint.

Ca. 35. De his qui angulos colunt.

Non oportet Christianos, derelicta Ecclesia, abire, & ad angulos idololatriæ abominandæ congregationes facere: quæ omnia interdicta sunt. Quicunque autem inuentus fuerit occultæ huic idolatriæ vacans, ana-

thema sit, quoniam derelinquẽs Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, accessit ad idola.

Ca.36. De his qui incantationibus vtuntur.

89.q.5. Non oportet. Quoniã nõ oportet ministros altaris, aut clericos, magos & incãtatores esse, aut facere quę dicũtur phylacteria, q̃ sunt magna obligamẽta animarũ. Hos aũt qui talibus rebus vtũtur, proijci ab Ecclesia iussimus.

Ca.37. De his qui ab hæreticis dona feriatica suscipiunt.

Quoniã nõ oportet à Iudæis, vel hæreticis feriatica, quæ mittũtur, accipere, nec cũ eis dies agere feriatos.

Ca.38. De Christianis qui Iudæorum azyma comedunt.

Non oportet à Iudęis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.

Ca.39. Non licere cum paganis festa celebrare.

Non oportet cum paganis festa celebrare, & impietatis eorum habere societatem.

Ca.40. Episcopos ad synodũ vocatos nõ debere cõtẽnere.

D.18. Non oportet. Non oportet vocatos episcopos ad synodum contemnere, sed abire debere, & aut docere, aut doceri, quæ sunt ad Ecclesiæ, cęterorumq; correctionem vtilia. Quòd si contempserit, se ipsum videtur accusasse, nisi forte pro infirmitate ire non possit.

Ca.41. Nõ debere clericũ debere sine epistolis peregrinari.

Non oportet ministrũ altaris, vel etiam laicum sine canonicis literis, id est, formata alicubi proficisci.

Ca.42. Nullum clericum debere sine Episcopi sui iussione peregrinari.

De con. d. 5. Non oportet. Non oportet ministrũ altaris, vel quẽlibet clericum præter iussionẽ episcopi ad peregrinandum proficisci.

Ca.43. Vt subdiaconi ad ostia perseuerent.

Non oportet ministros, id est, ostiarios, vel breui tempore ab ostijs deesse, & orationi vacare.

Ca.44. Vt ad sacrarium mulieres non introeant.

Non oportet mulieres ingredi ad altare.

Ca.45. De his qui circa mediam quadragesimam ad baptisma veniunt.

Non oportet post duas hebdomadas quadragesimæ quenquam ad baptismum suscipi.

De con. d. 4. baptizandos. *Ca.46. De redditione fidei baptizandorum.*

Baptizandos oportet fidei symbolum discere, &

quinta

quinta feria vltimæ septimanæ, vel episcopo, vel presbytero reddere.

Ca.47.De his qui in ægritudine baptizantur.

Qui in ægretudine constituti baptismum perceperunt, facti sani fidei symbolum doceātur, vt nouerint qua donatione digni sunt habiti.

Ca. 48. Vt post baptisma Chrisma detur.

Oportet baptizatos post baptismum sacratissimum Chrisma percipere, & cęlestis regni participes fieri.

Ca.49. Oblationes offerri in quadragesima non oportere.

Non oportet in quadragesima panem offerri, nisi sabbato & dominica tantum.

Ca.50. Non licere quinta feria sęptimanæ maioris ieiunium solui.

Non oportet in quadragesimæ quinta feria vltimę hebdomadę ieiunia dissolui, & totā quadragesimam inhonorari, sed per totos hos dies ieiunare, & escis abstinentiæ conuenientibus, id est, aridioribus vti. *De cond. 3. Non oportet.*

Ca.51 Non debere in diebus ieiuniorum commemorationes martyrum fieri.

Non oportet in quadragesima martyrum natalitia celebrari, sed eorum in sabbato & dominica tantum memoriam fieri. *33. q. 4. Non licet.*

Ca.52.Non licere nuptias fieri in quadragesima. *33. q 4. Non oportet.*

Non oportet in quadragesima aut nuptias, vel quęlibet natalitia celebrare.

Ca. 53. Vt in Christianorum non saltetur nuptijs.

Non oportet Christianos ad nuptias euntes vel balare, vel saltare, sed castè cęnare vel prandere, sicut competit Christianis.

Ca.54. Non licere clericis, ludicris spectaculis interesse.

Non oportere ministros altaris, vel quoslibet clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, sed antequam Thymelici ingrediantur, surgere eos de conuiuiò, & abire debere. *De con. d. 5. Non oportet.*

Ca.55.non congruere Christianis comessationibus interesse.

Non oportere ministros altaris, vel quoslibet clericos, vel etiam laicos Christianos ex symbolis (quæ vulgus commissalia appellat) conuiuia celebrare. *d. 44. Non oportet.*

Ca. 56. Non licere presbyteris ante ingressum Episcopi introire ad altare.

d. 80. Non debere.

Non oportet Presbyteros ante ingressum epi ingredi Ecclesiam, & sedere in tribunalibus, sed cum epo ingredi: nisi fortè aut ægrotet episcopus, aut in peregrinationis commodo eum abesse constiterit.

Ca. 57. Qui in agris, vel possessionibus debeant ordinari.

Non debere in villis & vicis episcopos ordinari, sed visitatores, id est, qui circumeant constitui. Hi autem qui ante hoc ordinati sunt, nihil agere censemus sine conscientia episcopi ciuitatis. Similiter etiam Presbyteri nihil sine præcepto & consilio Episcopi agant.

Ca. 58. Oblationes offerri in domibus non oportere.

Non oportet in domibus oblationes ab episcopis, siue Presbyteris fieri.

Ca. 59. Quæ psallere, vel legere in Ecclesia conueniat.

Non oportet ab idiotis Psalmos cõpositos & vulgares in ecclesijs dici, neq; libros q sunt extra canonẽ legere, nisi solos canonicos noui & veteris testamenti. Quę aũt oporteat legi, & in authoritatẽ recipi, hęc sũt:

Libri canonici in Ecclesia Dei.

Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiũ, Iesu naue, Iudicũ, Ruth, Regnorũ libr. 4. Paralipomen. lib. 2. Esdræ, Liber Psalmorũ nu. 150. Prou. Salomonis, Ecclesiastes, Cãtica Canticorũ, Iob. Esther 12. Prophetarũ libri, id est Oseę & Amos, Iohel, Abdias, Ionas, Micheas, Naũ, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Noui testamenti, id est, Euangeliũ ſm Matth. ſm Marcũ, ſm Lucam, ſm Ioannem. Actus Aposto. Canonicæ epist. 7. Iacobi vna, Petri 2. Ioan 3. Iudæ vna, epist. Pauli Apost. num. 14. ad Roma. ad Corint. 2. ad Galat. ad Ephe. ad Philippen. vna, ad Colloſ. vna, ad Theſ. duæ, ad Timoth. duæ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos.

Decreta Damasi primi Papę.

An d. 371. Damasus pont. 37. Hic chorum instituit.

Damasus natione Hispanus sedit annos 18. mẽses 3. dies 11. tpibus Iuliani. Hic constituit vt Psalmi die, noctuq; canerentur per oẽs Ecclesias: Hoc præcepit epis, Presbyteris & monasterijs. Habes de eo hist. eccleſ. lib. 11. cap. 10. & de seditione facta contra illum per Vrsinum eiusdem Ecclesiæ diaconum, qui voluit fieri eps,

colle-

collecta turbulentorum, & seditioforum hominum manu. Ex quo facto tanta bella coorta sunt alterutrũ descendentibus populis, vt replerẽtur humano sangui ne orationũ loca, sed post eiectus est Vrsinus ab vrbe.

Damasus vitas pontificũ, q̃ ante se fuere, cõscripsit. Primus & Hieronymi scriptis authoritatẽ dedit, cũ pri⁹ 70. interpretum scripta tantummodo in pretio essent.

Extat Epistola Damasi ad Paulum Antiochenũ episcopum: per quam instruit illum in duobus. Primum, quòd integrum hominẽ susceperit Christus sine peccato. Secundum quòd vnus sit Christus ante secula ex patre natus, & in tempore ex Virgine editus.

Extat eiusdem professio quædam fidei Catholicæ ad eundem Paulinum sub hac forma.

Anathematizamus oẽs, qui nõ tota libertate proclamant. Spiritum sanctum cum patre & filio vnius potestatis esse, atq; substantiæ. Anathematizamus quoq; eos qui Sabellij sequuntur errorem: eundem dicentes Patrem esse quem & filium. Anathematizamus Arriũ atq; Eunomium, qui pari impietate (licet sermone dissimili) Filium & Spiritum sanctum asserunt esse creaturas. Anathematizamus Macedonianos, q̃ de Arij stirpe veniens non perfidiam mutuauerunt, sed nomẽ. Anathematizamus Photinum, qui Hebionis hæresim instaurat, qui Dñm Iesum Christum tantum ex Maria virgine confitetur. Anathematizamus eos, qui duos filios asserunt, vnum ante secula, & alterum post assumptionem carnis ex Virgine. Anathematizamus eos, qui pro hoĩs anima rationali & intelligibili dicunt Dei verbum in humana carne versatum, cum ipse filius sit verbum Dei, & nõ pro anima rõnali & intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostram, id est, rationalem & intelligibilem sine peccato animam susceperit, atq; saluauerit. Anathematizamus eos qui verbum Dei filium extensione aut collectione, & à patre separatum in substantiuum, & finem habiturum esse contendunt.

Professio fidei.
Error Sabellij.
Error Macedonianorum.
Error Photini.

Extat Epistola eiusdem ad Stephanum Archiepiscopum, & ad tria concilia Aphricæ, quòd episcoporum iudicia, & maiores causæ non nisi authoritate sedis Apostolicæ sunt determinandæ.

In Concilio Neocæsarien si c.5 & in concilio Antiocheno. c.10. Extat Epistola 4. Damasi, qua interrogatus de Corepiscopis, an aliquid essent in Ecclesia, vel nihil, & quã haberent in Ecclesia authoritatem, respondit, Eos nihil esse in ecclesia, nec aliquam habere authoritatem, sed eorum institutionẽ improbam, & nimis prauam, atq; sacris canonibus contrariam; atque ad totius Ecclesiæ perturbationem. Ideò definiunt vanum esse & inane quicquid in prędicto sacerdotij summi egerunt ministerio, hisceque de causis prohibitos esse & à sacra sede, & à totius orbis episcopis.

De Corepiscopis. Fuerunt in Ecclesia primitiua quidã vocati Corepiscopi, visi tunc necessarij pp studium quod erga pauperes exigebant, qui cũ ex consecratione sua nihil essent quàm Presbyteri, tentarunt exercere ministeria epalia, consecrare subdiaconos & diaconos, & virgines erigere, altaria vngere & sacrare, & Ecclesias dedicare, quæ sunt propria ministeria episcoporum. Hos damnauit ecclesia, & reiecit ab eo gradu ad quem ambitione sua ascenderant, tñ concessit eis vt inter sacerdotes locum haberent, & ministerio presbyterorum essent cõtenti: qm̃ Ecclesia non nouit inter discipulos Dñi, nisi duos ordines, scilicet duodecim Apostolorum & 70. Discipulorum, vnde iste tertius processerit, funditus ignoramus. De his d.78. Corepiscopi tam ab hac, &c.

De residentia episcoporum. In eadem epistola contra epos qui pp suam quietẽ Corepiscopis plebes suas cõmittere non formidabant, quos in hunc modum damnat: Primùm ꝙ curam sibi à Deo commissam negligant, cum dñs dicat: Bonus pastor aĩam suã ponit pro ouibus suis, mercenarius aũt videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, &c. *Ioan. 10.*

Nota desidiã Episcoporum. Scdo illi epi qui talia præsumunt, vñr (ait) mihi esse meretricibus similes, quæ statim vt pariunt, infantes suos alijs nutricib. tradunt educandos, vt suã citius libidinem explere valeant. Sic & isti infantes suos, id est populos sibi cõmissos, alijs educandos tradunt, vt suas libidines expleant, id est, pro suo libitu secularibus curis inhient, & quòd vnicuique visum fuerit, liberius agãt. Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, Ecclesiæ destruuntur, sacerdotes vitiantur, & reliqua mala

proue-

proueniũt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt, sed ipsi, qui curã suscipiunt, ipsi peragãt, & ipsi proprios manipulos Domino repræsentẽt. Nam ipse ouem perditam diligenter quæsiuit, ipse inuenit, ipse propriis humeris reportauit, nosq; idipsum facere perdocuit. Si ipse pro ouibus tantam curam habuit, quid nos miseri dicturi sumus, qui etiã pro ouibus nobis cõmissis curam impendere negligimus, & aliis eas educãdas tradidimus? Corrigãtur hęc (fratres) necesse est, quia qui plus laborat, maiorem mercedẽ accipiet.

Tertio audiant quid B. Iaco. qui pro vxoribus diu seruierat, dixerit socero suo, Viginti annis fui tecum, oues tuę & captæ steriles nõ fuerunt, arietes gregis tui nõ comedi, nec captũ à bestia ostendi tibi, ego damnũ omnes reddebam, & quicquid furto perierat, à me exigebas: die, noctuque æstu vrgebat & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis. Si ergo sic laborat & vigilat, qui pascit oues Labam, quanto labori, quãtisque vigiliis debet intendere qui pascit oues Dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis ouibus dedit animã, &c. *Gen. 13.* *Mat. 30.*

Idem Damasus in epistola quinta notat quòd in cõcilio Romano per Episcopos 90. ex Italia & Gallia congregatos celebrato, professi sunt eandem fidem, quam tradiderant Patres in Concilio Nicæno: & damnarũt quod in Concilio quodã Ariminensi tradiderant Episcopi quidam hæretici ibi congregati.

Concilium Constantinopolitanum cẽtum quinquaginta Patrum contra Macedonium Episcopum Constantinopolitanum, qui negabat Spiritum sanctum Deum esse: celebratum temporibus Gratiani & Theodosij principũ, Damasi Papæ & Cyrilli Hierosolymitani. Est vnum ex quatuor principalibus Conciliis, & quidem proximum post Nicænum. Statuerunt aliquos canones. Editum est & symbolum fidei in nullo diuersum ab eo quod nunc publicè canitur in Ecclesia, nisi quòd tantum dixerint, Spiritum sanctum *Concilium Constantinopolitanum.*

ex Patre procedentem, suppressa persona Filij. Subscripserunt 150. Episcopi, qui in eodem Concilio conuenerunt.

Ca. 1. Vt ea quæ apud Niceam statuta sunt, immota permaneant.

Canones concilij Constantinopolitani.

CVstodiendam esse fidem 318. patrum, qui apud Nicæam Bithyniæ conuenerunt, ad anathematizandum omnem hæresim, specialiter Eunomianorum & Arrianorum, & Macedonianorum, & Photinianorum & Apollinianorum.

Ca. 2 Vt Episcopi suam diœcesim gubernent, nec ad alias accedant.

4 q. 2. Episcopi qui extra diœcesim.

Episcopi qui extra diœcesim sunt, ad Ecclesias quæ extra terminos earum sunt, nō accedant, neque cōfundant & permisceant Ecclesias secundū regulas constitutas. Alexandriæ quidem episcopi solius Orientis curam gerant, seruatis honoribus primatus Ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ synodi continentur. Sed & Asianiæ diœcesis episcopi ea quæ sunt in Asia, & quæ ad Asianam tantūmodo diœcesim pertinent, gubernent. Ponti autē episcopi, Ponticæ tantum diœcesis habeāt curā. Thraciæ vero ipsius, tātūmodo Thraciæ.

Ca. 3. Non inuitatos Episcopos vltra diœcesim propriam accedere non debere.

9. q. 2. Non inuitati Episcopi. Nicæna synodi. c. 5.

Non inuitati episcopi, vltra diœcesim accedere non debent super ordinandis aliquibus, vel quibuscunque disponendis ecclesiasticis causis, seruata regula quæ supra scripta est de vnaquaque diœcesi. Manifestum namque est, quod per singulas quasq; prouincias, prouincialis synodus administrare & gubernare omnia debeat secundum ea, quæ sunt in Nicæa definita.

Ca. 5. De honore Constantinopolitani Episcopi.

Ecclesias autem Dei quæ sunt in Barbaricis gentibus cōstitutas, regere atque administrare oportet secūdum consuetudinē, quam à patribus obtinuisse dinoscitur.

Ca 4. De ecclesiis apud Barbaros positis.

d. 22. Constantinopolitanæ ciuitatis.

Constantinopolitanæ ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum, propter quod sit noua Roma.

Can. 6. De Maximo Cynico philosopho.

De Maximo Cynico & eius mor[...] inaca constitutione, quæ Cõstantinopoli facta est, placuit neque Maximum episcopum esse, nec eos qui ab ipso in quolibet gradu clerici sunt ordinati, cùm omnia quæ ab eodem perpetrata sunt, in irritum deducta esse videantur.

Ca. 7. De fide symboli apud Constantinopolim constituti.

Credimus in vnum Deum patrē omnipotentē, factorē cęli & terrę, visibiliũ omniũ & inuisibiliũ conditorē. Et in vnũ Dominum Iesum Christum filiũ Dei vnigenitũ, ex patre natũ ante oĩa secula, Deũ ex Deo, lumen ex lumine, Deũ verũ ex Deo vero, Natũ non factũ: Homousion patri, hoc est, eiusdē cũ patre substantię, per quē omnia facta sunt, quę in cęlo, & quę in terra. Qui ꝓpter nos homines, & propter nostrã salutē descendit de cęlis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine. Hõ factus, passus est sub Põtio Pilato ac sepultus, & tertia die resurrexit. Ascendit in cęlos, sedet ad dexterã patris, inde venturus est cũ gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus in Spiritũ sanctũ Dominũ & viuificatorē, ex patre procedentē, cũ patre & filio adorandũ & cõglorificãdum, qui locutus est per Prophetas. Et vnã catholicã & Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen. *Symbolum Constantinopolitanum.*

Hæc in synodo Constantinopolitana generali.

Concilium Valentinum prouinciale sub Damaso primo Papa celebrato. Conuenerunt 20. Episcopi. Fra. 423. sub Gratiano & Valentiniano Imperatoribus. Addiderunt canones 4. ex quibus substituimus primum & subiecimus tres sequentes, quorum tenor est. *Concilium Valentinum.*

Ca. 2. De puellis, quæ se Deo vouerunt.

De puellis verò quæ se Deo vouerunt, & præclari nominis decore floruerũt, si ad terrenas nuptias spontè transierint, id custodiendum esse decreuimus,

vt pœ-

vt pęnitentia his non statim detur, & cum data fuerit, nisi plenè satisfecerint Deo, inquantum ratio poposcerit, eisdem communio differatur.

Ca. 3. De his qui post sanctum lauacrum sacrificijs dæmonum se polluerunt.

Circa eorum verò personas qui se post vnum & sanctum lauacrũ, vel prophanis sacrificiis dęmonũ, vel in celsa lauatione polluerũt, eã censurę formã duximus esse seruandã, vt his iuxta synodũ Nycęnã, satisfactionis quidẽ aditus nõ negeť, ne infelicibus lacrymis, vel solatii ianua desperatione claudať, acturi verò pęnitentiã vsq; in diẽ mortis, nõ sine spe tñ remissionis, quã ab eo plenè sperare debebũt, q̃ eius largitatẽ & solus obtinet, & tã diues misericordia, est vt nemo desperet, De⁹ enim mortẽ nõ fecit, nec lętatur in pditione viuorũm.

Nicænæ synodi c. 11.

Ca. 4. Vt sacerdos deponatur, si de se crimen confitetur.

Nec illud fratres scribere alienum ab Ecclesię vtilitate censuimus, vt sciretis, quicunq; sub ordinatione, vel diaconatus, vel presbyterii vel episcopatus mortali crimine dixerint se esse pollutos à supradictis ordinationibus submouẽdos, reos scilicet, vel veri cõfessione, vel mendacio falsitatis. Neq; enim absolui potest is qui in seipsum dixerit, ꝙ dictũ in alios puniret, cùm omnis qui sibi fuerit mortis causa, maior homicida est. Diuina pietas vos in ęternũ custodiat dilectissimi fratres.

Finit Concilium Valentinum Galliæ.

Decreta Siricij Papæ.

an. d. 389. Siricius pont. 38.

Siricius natione Romanus, sedit annos 25. mẽses 11. dies 25. fuit temporibus Valentiniani & Valentis Augustorũ. Huius temporibus fuit Hilarius Pictauorum episcopus, qui contra Arrianos duodecim libros scripsit. Isidorus tunc in pretio erat.

Extat Epistola Siricii Papæ, prima ad Himeriũ Tarraconẽ episcopũ, quæ sic incipit. Siricius Himeriũ Tarracon. episcopo salutem, &c. Estq; distributa in 15. capita, quorum argumenta placuit hoc loco referre.

Tituli capitulorum primæ epistolæ Siricij Papæ.

1 De Arrianis non baptizandis.

2 Vt præterquam in Pascha & pentecoste, baptismus non celebretur.

3 De Apostatis ab Ecclesia separandis.

4 Quòd

4 Quòd non liceat alterius ſponſam in matrimonij iura ſortiri.

5 De his qui acceptā pęnitētiā minimè ſeruauerūt.

6 De monachis & virginibus propoſitum non ſeruantibus.

7 De clericis vel miniſtris incontinentibus.

8 Quales debeāt ad clericatus officium peruenire.

9 De clericorum conuerſatione.

10 De his qui grādę ui ad ſacrā militiā cōuertuntur.

11 De clericis qui ad ſecundas nuptias tranſeant vt deponantur.

12 Quæ fœminæ cum clericis debeant habitare.

13 De monachorum promotione ad clerum.

14 Quòd pœnitens non fiat clericus.

15 De pęnitētibus, vel bigamis, vel viduarū maritis: vt non permittantur ad ordinem clericatus admitti. *2. Epiſtola.*

Idem eiuſdē ſecunda ad Eccleſiam Mediolanenſem, qua damnat Iouinianum hęreticum, & præcipit illum & ſocios eius ab eccleſiæ vnitate remouendos, Contra hunc ſcripſit diuus Hieronymus.

Extat Epiſtola eiuſdem tertia ad vniuerſos orthodoxoſos in qua tria ſeruanda docet, & mandat Primū vt nullus indignus efficiatur epiſcopus, Secundum, vt ignotis ſacerdotium non detur. Tertium, vt Neophyti, vel laici ſacerdotes non fiant. *Tertia.*

Concilium Telenſe prouinciale, ſub Siricio Papa contra Iouinianum & ſocios eius, Lectæ & recenſitæ ſunt literæ Siricij Papæ, & concilium reſcripſit ad Siricium Papam, Hæc tantum acta ſunt in hac ſynodo, *Concilium Telenſe.*

Epiſtolam Siricij quartam, & reſcriptum epiſcoporum ad eundem (veluti lectione dignum hic ſubiecimus, etiam ſi compendij legem tranſiſſe videamur. *Epiſtola Siricij Papæ 4.*

Epiſtola Siricii Papæ quarta.

Dilectiſſimis fratribus, ea Coepiſcopis per Aphricam, Siricius. Cùm in vnum plurimi fratres cōuenissemus ad ſancti Apoſtoli Petri reliquias, per quem & Apoſtolatus & Epiſcopatus in Chriſto cœpit exordium,

dium,placueritq; pp emergentes plurimas caufas,quæ in aliquãtis nõ erãt cãæ,fed crimina,vt de cætero folicitudo effet vnicuique facerdoti in Ecclefia fua curã hmõi habere(ficuti Apoftolus prædicat Paulus) talem Deo Ecclefiã exhibendã nõ hñtẽ maculã aut rugã, ne per alicuius morbidę ouis afflatũ cõfciẽtia noftra contaminata videretur, hac de re meliore concilio id fedit, pp eos maximè qui in præfenti valetudine corporis,aut feffæ ętatis cã,adeffe minimè potuerũt,quo perpetuo iftiufmodi forma feruetur, literas tales dare placuit, non ꝙ noua præcepta aliqua imperentur, fed ea quæ per ignauiã defidiamque aliquorũ neglecta funt, obferuari cupiamus,quæ tñ Apoftolica & patrũ conftitutione funt conftituta. Scriptũ eft:State,& tenete traditiones noftras fiue per verbũ, fiue per epiftolã.Iftud certè veftrã dẽt mentem dilectiffimi fratres vehementius excitare, vt ab oĩ labe feculi iftius immunes ante Dei confpectũ,fecuriq; veniamus.Nõ enim erimus immunes,qui præfumus plebibus,cũ fcriptũ fit:Cui multũ creditũ fuerit,plus ab eodem requiretur.Ergo, quoniã nõ pro nobis tm̃, fed pro populo credito cogimur præftare rationẽ, populũ in difciplina deifica & humili erudire debemus.Extiterunt enim nonnulli,qui ftatuta maiorũ contemnentes,caftitatẽ Ecclefiæ pręfumptione fua violarunt, voluptatẽ populi fequentes,Dei iudiciũ non timẽtes.Ergo, ne pari more filentio conniuere,atque adhibere cõfenfum talibus videamur,vnde gehennæ pœnas poffimus incurrere, dicente dño: Furem videbas, & currebas cũ eo,& cũ adulteris portionẽ tuã ponebas.Hæc funt quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnes catholicos Epifcopos expedit cuftodire.

Ephef.5. *2.Thef.2.* *Luc.12.* *Pfal.49.*

Primum, vt extra confcientiam fedis Apoftolicæ, hoc eft,primatis,nemo audeat ordinare. Integrũ enim iudicium eft,quod plurimorũ fententia confirmatur.

2 Ne vnus Epifcopus Epifcopũ ordinare præfumat propter arrogãtiã,ne furtiuũ beneficiũ præftitũ videatur.Hoc enim in fynodo Nicęna cõftat effe definitum.

Nicenę fynodi.c.4.

3 Item fi quis poft remiffionẽ peccatorũ cingulum militiæ fecularis habuerit, ad clerũ admitti nõ debet.

4 Vt mulierẽ,id eft,viduã, clericus nõ ducat vxorẽ.

5 Vt is qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum.

6 Vt de aliena ecclesia ordinare clericum nullus vsurpet.

7 Vt abiectum clericum alia ecclesia non admittat.

8 Vt venięces à Nouatianis, vel Montensib. per manus impositionē suscipiant, prçter eos quos rebaptizāt.

Præterea qđ dignū & pudicū & honestū est, suademus, vt sacerdotes & Leuitę cum vxoribus suis non coeant, quia in ministerio diuino quotidianis necessitatibus occupātur. Ad Corinthios namq; sic Paulus scribit, dicens: Abstinete vos vt vacetis orationi. Si ergo laicis abstinētia imperatur, vt possint deprecātes audire, quāto magis sacerdos vtique oī momento paratus esse dēt, mūditię puritate securus, ne aut sacrificiū offerat aut baptizare cogatur? Qui si cōtaminatus est carnali cōcupiscētia, qui faciet? Excusabitur? Quo pudore, qua mēte vsurpabitur? Qua cōsciētia, quo merito hic exaudiri se credit? cū dictū sit: Oīa mūda mūdis, coinquinatis aūt & infidelibus nihil mundū. Qua de re, horror, moneo, rogo, tollatur hoc opprobriū, qđ pōt iure etiā Gentilitas accusare. Fortè creditur, quia scriptum est: Vnius vxoris virū. Nō permanēti in cōcupiscētia generādi dixit, sed pp continentiam futuram. Neque enim integros non admisit, qui ait: Vellem autē omnes homines sic esse sicuti & ego. Et appertius declarat dicēs: Qui autem in carne sunt, Deo placere nō possunt. Vos autem iam non estis in carne, sed in Spiritu. *1.Cor.7.* *Ad Tit.2.* *1.Tim.3.* *1.Cor.7.* *Rom.8.*

Hęc itaq; (fratres) si plena vigilantia fuerint ab omnibus obseruata cessabit ambitio, dissensio cōquiescet, hęreses & schismata non emergent, locum nō accipiet diabolus sęuiendi, manebit vnanimitas, iniquitas superata calcabitur, charitas spiritali feruore flagrabit, pax prædicata labiis, cum voluntate concordabit. Pax vtiq; Dei nostri saluatoris, quā proximus passioni seruandam esse pręcepit, & hęreditario eam nobis iure dereliquit, dicēs: Pacem do vobis, pacē relinquo vobis. Et dictum Apostoli, vt vnanimes vnum sentientes, permaneamus in Christo, nihil per contentionem nobis, neq; per inanem gloriam vindicantes, nec hominibus *Ioan.4.* *Philip.3.*

Rom. 2. sed Deo nostro saluatori placentes. His pręceptis omnibus si fideliter voluerimus obedire, custodiet dñs corpora nostra & animas nostras in die qua redditurus est vnicuique iuxta opera sua. Si quis. sanè inflatus mente carnis suæ, ab hac canonis rône voluerit euagari, sciat se & à nostra cõione seclusum & gehennæ pęnas habiturũ. Præterea misericordia cũ iudicio esse dẽt, talibus oportet labẽtibus manũ porrigere, qui sit currentẽ nõ pertrahãt in ruinã. Data Romæ in cõcilio Epõrũ octogintã, sub die octauo Idus Ianuarij, post cõsulatũ Arcadij Augusti & Bautonis viris clarissimis consulibus.

Rescriptum Episcoporum ad Siricium Papam.

Rescriptum Episcoporum ad Siricium. Dilectissimo dño fratri Siricio, Ambrosius Sabinus, Bassianus, & cęteri. Recognouimus literis sanctitatis tuæ boni pastoris excubias, qui diligẽter cõmissam tibi ianuã serues, & pia solicitudine Christi ouile custodias, dignus quẽ oues dñi audiãt & sequantur. Et ideò quia nosti ouiculas Christi, lupos facile deprehendis, & occurris (quasi prouidus pastor) ne isti morsibus perfidiæ suæ, feraliq́ue vlulatu dominicũ ouile dispergãt. Laudamus hoc dñe frater nobis dilectissime, & toto cõcelebramus affectu. Nec miramur si Luporum rabiẽ grex Dñi perhorruerit, in quibus Christi vocẽ nẽ recognouit. Agrestis enim vlulatus est, nullã virginitatis gratiã, nullũ castitatis ordinẽ reseruare, promiscuè oĩa velle cõfundere, diuersorũ gradus abrogare meritorũ, & paupertatẽ quãdã cęlestiũ remunerationẽ inducere, quasi Christo vna sit palma quã tribuit, ac nõ plurimi abundent tituli præmiorũ. Similant se isti condonare coniugio. Sed quæ potest laus esse coniugij, si nulla virginitatis est gloria? Neque verò nos negamus sanctificatũ à Christo esse coniugiũ, diuina voce dicente: Erunt ambo in vna carne & in vno spiritu, sed prius

Gen. 2. est quòd nati sumus, quã quod effecti, multoq́ue pręstantius diuini operis mysteriũ, quam humanę fragilitatis remediũ. Iure laudatur bona vxor, sed melius pia virgo præfertur, dicente Apostolo: Qui matrimonio

1. Cor. 7. iungit, bene facit, & qui non iungit, melius facit. Hæc

Ibidem. enim cogitat quę Dei sunt, illa quę mundi. Illa cõiugalibus vinculis colligata est; hęc libera vinculorum.

Illa sub lege, ista sub gratia. Bonum cõiugium, quo est inuenta posteritas successionis humanæ: sed melior virginitas, p quã regni cœlestis hǽditas acqsita, & cœlestiũ meritorũ reperta successio. Per mulierẽ cura successit, per virginẽ salus euenit. Deniq; speciale sibi donũ virginitatis Christus elegit, & integritatis munus exhibuit, atq; in se repræsentauit, qđ elegit ĩ matre. Quãta amẽtia funestorũ latratuũ, vt ijdem dicerẽt: Christũ ex virgine non potuisse gñari, qui asserũt, ex muliere ędιtis humanorũ pignorũ partubus, virgines pmanere? Alijs præstat ergo Christus, qđ sibi (vt dicunt) præstare nõ potuit? ille verò carnem sic suscepit, & homo factus est, vt hoĩem redimeret, atq; à morte reuocaret: inusitato tñ quasi Deus itinere venit in terras, vt quemadmodũ dixerat: Ecce facio oĩa noua, partu immaculatę virginis nasceretur, &. (sicut scriptũ est) crederet nobiscũ Deus. Sed de via peruersitatis produntur dicere: Virgo concepit, sed nõ virgo gñauit. Potuit ergo virgo concipere, non potuit virgo generare, cũ sp conceptus præcedat, partus sequatur? Sed si doctrinis non creditur sacerdotum, credatur oraculis Chrĩ, credatur monitis Angelorum dicentium: Quia non est impossibile apud Deum oẽ verbum. Credatur symbolo Apostolorũ, qđ Ecclesia Romana intemeratũ sp custodit & seruat. Audiuit Maria vocem Angeli, & quæ dixerat antè: Quo modo fiet istud? non de fide gñationis interrogans, respondit postea: Ecce ancilla Dñi, contingat mihi ẽm verbũ tuum. Hæc est virgo quæ in vtero cõcepit, virgoq; peperit filium. Sic. n. scriptum est: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Nõ. n. concepturam tantummodò virginem, sed parituram virginem dixit. Quę aũt est sanctuarij illa porta, porta illa exterior ad Orientem, quæ manet clausa, & nemo (inquit) pertransibit per eã, sed solus Deus Israel transibit per eam? Nonne hęc porta Maria est per quam in hunc mundum redemptor intrauit? Hęc est porta iustitiæ, sicut ipse dixit: Sine nos implere omnem iustitiam. Hæc porta est Maria, de qua scriptum est: Quia Dominus pertrãsibit per eam, & erit clausa post partum, quia & virgo concepit & genuit. Quid autem incredibile si contra vsum originis

Apoc. 21. *Esa 41.* *Mat. 1.* *Luc. 1.* *Ez. 44.* *Mat. 3.* *Ezec. 44.*

naturalis peperit Maria, & virgo permanet, qñ contra
Psal. 113. vsum naturæ mare vidit & fugit, atque in fontẽ suum
Exod. 17. Iordanis fluenta remearũt? Nõ ergo excedit fidẽ quod
Exod. 14. virgo peperit, quando legimus quod petra vomuit
Exod. 17. aquas, & in muri speciẽ maris vnda solidata est. Non
4. Reg. 6. excedit fidem ꝙ homo exiuit de virgine, quãdo petra
Mat. 14. fontem profluũ scaturiuit, ferrũ super aquas natauit,
Esa. 19. ambulauit homo super aquas. Ergo si hominem vnda portauit, nõ potuit hominẽ virgo generare, atque hominẽ de quo legimus: Et mittet illis Dñs hominẽ qui
Exod. 14. saluos faciet eos, & notus erit Dñs Ægyptijs? In veteri itaq; testamẽto, virga Hebręorũ per mare duxit exercitum: in nouo testamẽto, virgo regis aula cęlestis electa
Luc. 2. est ad salutẽ. Quid aũt? Etiã viduitatis adtexamus præconia, quũ in Euangelio post virginis celeberrimũ partum, Anna vidua subrogetur, quæ vixerat cũ viro suo annis septẽ à virginitate sua, & hæc vidua erat annorũ 80. quæ nõ discedebat de tẽplo, ieiunis & obsecrationibus seruiens die ac nocte. Meritò ab illis visis viduitas despicitur, quæ solet obseruare ieiunia, quibus se dolẽt isti aliquo tẽpore esse maceratos, & propriã vlciscuntur iniuriã, quotidianis quoq; cõuiuiis, vsuq; luxuriæ, laborẽ abstinentię propulsare desiderãt. Qui nihil rectius faciũt, quàm ꝙ ipsi se suo ore cõdemnent. Sed & metuũt ne in istis illud ieiuniũ reputetur. Eligant quod volunt. Si aliquãdo ieiunauerint, gerãt ergo boni facti sui pœnitentiam. Si nunquam, suam ergo ipsi intemperantiã & luxuriã confiteantur. Et ideò dicunt Paulũ luxuriæ magistrũ fuisse. At quis erit sobrietatis magister, si fuit ille luxuriæ, qui castigauit corpus suũ, & in seruitutẽ redigit, atq; ieiuniis multis se debi-
1. Cor. 2. tam Christo obseruantiã detulisse memorauit, nõ vt se suaq; laudaret, sed vt nos quid sequeremur, doceret? Il-
Col. 2. le ergo luxuriã docuit, qui ait: Quid adhuc velut viuẽtes, in hoc mũdo decernitis: Ne tetigeritis, ne attaminaueritis, ne gustaueritis? quæ sunt oĩa in corruptelã? qui ait. Nõ in indulgẽtia corporis, nõ ĩ honore aliquo
Ibidem. ad saturitatẽ & diligentiã carnis, nõ in desideriis erro-
Ephe. 4. ris, sed in spiritu, quo renouamur, esse vidẽdũ. Si parũ
Psal. 68. est quod Apostolus dixit, audiant Prophetã dicentem:

Et ope-

Et operui in ieiunio animam meam. Ergo, qui nõ ieiunat, intectus & nudus est, patet vulneri. Denique si Adam se texisset ieiunio, non fuisset nudus effectus. Niniue se à morte ieiunio, liberauit. Et ipse Dominus ait: Non eiicient hoc genus, nisi per orationem & ieiunium. Sed quid plura apud magistrũ atque doctorem? cùm pignum pretium retulerint illi perfidiæ suæ, qui ideò huc venerunt, ne superesset locus, in quo nõ damnarentur, qui verè se Manichęos probauerunt, nõ credentes quia ex virgine vtique venisse creditur. Quænam hæc est suppar nouórum Iudęorum amenta? Si venisse non creditur, nec carnem creditur suscepisse, ergo in phantasmate visus est, in phantasmate crucifixus est. Sed nobis in veritate crucifixus est. In veritate redẽptor est noster. Manichęus est qui abnegat veritatẽ, qui carnem Christi negat, & ideò nõ est illis remissio peccatorum, sed impietas Manichęorũ, quã & clementissimus execratus est Imperator, & omnes qui illos viderunt, quasi quædã cõtagia refugerunt: sicut testes sunt fratres & compresbyteri nostri. Crescens, Leopardus & Alexander, sancto seruentes Spiritu, qui eos omniũ execratione damnatos, Mediolanensi ex vrbe profugos reliquerunt. Itaq; Iouinianũ, Germinatorẽ, Felicẽ, Plotinum, Genialẽ, Martialẽ, Ianuariũ, & Ingeniosum duos sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoq; secundũ iudiciũ tuũ esse damnatos. Incolumẽ & florentissimum Deus noster tueatur omnipotens, domine dilectissime fratre. Item subscriptio, Ego Euentus episcopus saluto sanctitatem tuã in domino, & huic epistolę subscripsi, Maximus episcopus, Felix episcopus, Bassianus episcopus, Theodorus episcopus: Ex iusso domini episcopi Geminiani, ipso præsente Aprus presbyter, Eütasius episcopus, Cõstantinus episcopus. Eustasius episcopus, eo omnes ordine subscripserunt.

Gen. 3. *Mat. 17. & Mar. 9.* *Error Manichei.* *Subscriptio.*

Concilium Carthaginense secundum, habitum Era. 428. Circa tempora Siricij Papę. Prouinciale, sed confirmatum in 6. synodo generali in Trullo celebrata.

Concilium Carthag. 2.

Ca. I.

Vt Trinitas & credatur & prædicetur.

Ca. 2. *Vt castitas sacerdotibus custodiatur.*

De celibatu sacerdotum & Episcoporum.

Ita placuit & cōdecet, sacrosanctos Antistites & Dei sacerdotes, necnon & Leuitas, vel qui sacramentis diuinis inseruiunt, cōtinentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quòd à Deo postulant, impetrare, vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab vniuersis episcopis dictum est: Omnibus placet, vt episcopi, presbiteri & diaconi, & qui sacramenta contractant, pudicitiæ custodes etiam ab vxoribus se abstineant. D. 84. Cùm in præterito, & d. 31. episcopus.

Ca. 3. *Vt Chrisma à presbyteris non fiat.*

Vt Chrisma & consecratio puellarum, & reconciliatio ad pęnitentiam à presbyteris non fiant, D. 26. qu. 6. Si iubet sanctitas.

Ca. 4. *Vt presbyter iussus ab Episcopo suo pęnitentem reconciliet.*

Placuit vniuersis episcopis, vt presbyter periclitantem pęnitentem, de præcepto episcopi absentis reconciliet, d. 26. qu. 6. Aurelius episcopus.

Ca. 5. *De diœcesibus.*

Placet vt diœceses quæ nunquam episcopos acceperunt, non habeant, & illa diœcesis quæ aliquando habuit, habeat proprium episcopum. D. 16. q. 1. Felix.

Ca. 6. *De his qui non debent clericos accusare.*

Placet vt qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem aduersus maiores natu non habeat accusandi.

Ca. 7. *Vt nemo excommunicatum alterius suscipiat.*

Placet vt qui merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo episcopo, vel presbytero, vel clerico fuerint in cōione suscepti, ēt ipse pari cū eis crimine teneatur obnoxius. D. 11. quæst. 3. Qui merito.

Ca. 8. *Vt si presbyter excommunicatus sacrificauerit, anathematizetur.*

8 q. 3. Si presbyter.

Placet vt si p̄sbyter excōicatus, aut correctus à suo episcopo sacrificare præsumpserit, anathematizetur.

Ca. 9. *Ne presbyter inconsulto Episcopo celebret.*

Quisquis presbyter præsente & inconsulto episcopo agen-

po agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo contrarius existit.

Ca. 10 Quod debeant iudicare sacerdotem.

Placet vt causa criminalis epi à 12. epis audiatur, cā presbyteri à sex, causa verò diaconi à trib. cū proprio epo. Dist. 15. q. 7. Felix. & 3. q. 9. Suggero secūdū statuta.

Ca. 11. Vt nullus parochiam alienā præsumat inuadere.

Placet fm diuinæ legis & sancti Euangelij autoritatē, vt nemo nostrum alienos limites transgrediatur. *2. d. 3. Placet omnibus.*

Ca. 12. Vt nullus ordinetur Episcopus sine consultu Metropolitani.

Placet oībus vt inconsulto primate cuiuslibet prouinciæ nemo præsumat, licet cum multis epis in quocunq; loco sine eius præcepto episcopum ordinare. Si aūt necessitas fuerit, tres epi in quocunq; loco sint, cū primatis præcepto ordinare debeant episcopum.

Ca. 13. Vt nemo contra subscriptionem veniat.

Genedius episcopus præses concilij dixit; Omnia ergo quæ à vestro cętu statuta sunt, placet ab omnibus custodiri. Et qui contra suam professionem vel subscriptionem venerit, ipse se ab hoc cętu separabit. Et subscripserunt omnes.

Finis Concilij Carthaginensis secundi.

Concilium Carthaginense tertium, Prouinciale, confirmatum in sexta synodo generali in Trullo celebrata.

Conciliū Carthag. 3.

Ca. 1. Vt Episcopi prouinciales de Pascha consulant primatem suum.

PLacuit ergo in principio propter errorem qui sæpè solet oboriri, vt omnes Aphricanæ prouinciæ Episcopi obseruationem Paschalem ab Ecclesia Carthaginensi curent accipere.

Ca. 2. Vt per singulos annos concilium fiat.

Similiter placuit vt propter causas ecclesiasticas quę ad perniciem plebis sępè veterascunt, singulis quibusque annis concilium conuocetur. Ad quod omnes prouinciæ quæ primas sedes habent de concilijs suis *Nota. Quales venturi sunt Episcopi ad conciliū.*

binos, aut quantos elegerint, epos mittant, vt & minus inuidiosi, minusq; hospitib. sumptiosi existāt, vt cōgregato conuentu plena possit esse autoritas. De Tripoli aūt pp inopiam episcoporum vnus episcopus veniat.

Ca.3. vt Episcopus canones agnoscat.

d.38. Placuit. Itē placuit vt ordinādis epis vel clericis, prius ab ordinatorib. suis decreta cōciliorū auribus eorū inculcētur, ne se aliquid cōtra statuta cōcilij fecisse pęniteat.

Ca.4. Vt diaconi ante 25. annos non consecrentur.

d.77. Placuit & 20.q.1. Placuit. Item placuit vt ante 25. annos ætatis nec diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, & vt lectores populum non salutent.

Ca.5. Vt sacramentum catechumenis non prabeatur.

Item placuit vt per solennissimos Paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi solitum sal, quia si fidelis per illos dies sacramenta nō mutant, nec catechumenis oportet mutari.

Ca.6. ne liceat mortuis baptismum nec eucharistiā dare.

Mortuis non danda eucharistia, nec conferēdus baptismus. 4. q. 45. quisquis. Item placuit vt corporibus defunctorū eucharistia nō detur. Dictum est enim à Dño: Accipite & edite. Cadauera aūt nec accipere possunt nec edere. Cauendum est etiam ne mortuos baptizari posse fratrum infirmitas credat, quibus nec eucharistiam dari licitum est.

Ca. 7.

Episcopus accusatus, quo loco & quo tempore sit examinandus.

Ca.8.

Qui sunt, qui debent audire accusationes diaconorum 15. q.7. Si autem presbyteri vel diaconi.

Ca. 9.

Vt clerici publica iudicia nō appellēt. 11. q. 1. Placuit.

Ca.10.

Quomodo prouocandum clericis ab inferioribus iudicibus ad superiores 2. q. 7. Placuit.

Ca.11. Vt filij clericorum ad spectacula non accedant.

Vt filij sacerdotum vel clericorum spectacula secularia non exhibeant, sed nec spectent, quoniam quidem ab spectaculo & oēs laici prohibeantur. Semper enim Christianis omnibus hoc interdictum est, vt vbi blasphemi sunt, non accedant.

Ca.12.

Ca. 12. Vt clericorum matrimonijs infideles non socientur.

Item placuit vt filij vel filiæ episcoporum, vel quorumlibet clericorũ Gentilibus, vel hæreticis aut schismaticis matrimonio non iungantur.

Ca. 13. Vt clerici de rebus suis nihil infidelibus conferãt.

Vt epĩscopi vel clerici in eos qui Catholici Christiani non sunt, etiam si consanguinei fuerint nec per donationes rerum suarum aliquid conferant.

Ca. 14. Vt clerici filios suos à sua potestate exire non sinant nisi. &c.

Vt epĩ vel clerici filios à sua potestate per emancipationẽ exire non sinant, nisi de moribus eorũ fuerint & ętate securi, vt possint ad eos iã ꝓpria ꝑtinere peccata.

Ca. 15. Vt clerici non sint negotiatores.

Item placuit vt episcopi & presbyteri & diaconi, vel clerici non sunt conductores, neque procuratores, neque vllo turpi vel inhonesto negotio victum quærant, quia respicere debent scriptum esse: Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. *21. q. 3. Placuit.* *2. Tim. 2.*

Ca. 16. Vt clerici non sunt vsurarij.

Vt nullus clericorũ amplius recipiat quàm cuiquã accommodauerit, si pecuniam, pecuniam accipiat, speciem eandem quantam dederit accipiat, & quicquid aliud tantum quantum dederit, accipiat. *14. q. 4. Nullus*

Ca. 17. Vt extraneæ fœminæ cum clericis non cohabitent.

Vt cum oĩbus oĩno clericis extraneæ fęminæ non cohabitẽt, sed solę matres, auiæ, materteræ, amitæ, sorores, & filię fratrũ aut sororũ, & quęcunque ex familia domestica necessitate ẽt antequam ordinarentur, iam cum eis habitabant, vel si filii eorum iam ordinatis parentibus vxores acceperunt, aut seruis nõ habitantib. in domo quas ducant, aliunde ducere necessitas fuit.

Ca. 18. Vt clerici non ordinentur nisi qui cum eis sunt, fideles existant.

Vt episcopi, presbyteri & diaconi, non ordinentur prius quàm omnes qui sunt in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.

Ca. 19. De clericis cum ad pubertatem veniunt.

Placuit vt lectores cũ ad annũ pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut cõtinentiã profiteri. *d. 23. Lectores*

Ca. 20.

Ca.20.Vt plebes alienas alius Episcopus non vsurpet.

7.q.1.Placuit. Placuit vt à nullo epo vsurpent plebes alienæ, nec aliquis epo: um supergrediatur in diœcesi suũ collegam.

Ca.21.Vt nullus Episcopus alienum clericum ordinet.

d.75.Clericũ Vt clericum alienum nisi cõcedente eius episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promouere in Ecclesia sibi credita. Clericorum autem nomen etiam lectores & psalmistæ & ostiarij retineant.

Ca.22.De clericis non ordinandis nisi probabiles fuerint.

d.24.Nullus. Vt nullus ordinetur clericus, non probatus vel episcoporum examine, vel populi testimonio.

Ca.23.De precibus & orationibus.

In altari semper ad patrem dirigatur oratio. Vt nemo in precibus, vel patrem pro filio, vel filium pro patre nominet. Et cum ad altare assistitur, semper ad patrem dirigatur oratio. Et quascunq; sibi preces aliquis describit, non eis vtatur, nisi prius eas cum instructioribus fratribus contulerit.

Ca.24.Quid in sacrificio offeratur.

De conse. d.2. In sacramen. Quid in sacramento altaris offeratur. Vt in sacramentis corporis & sanguinis Domini, nihil amplius offerat, quàm ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua mixtum. Nec amplius in sacrificijs offeratur, quàm de vuis & frumentis.

Ca.25.Ne clerici soli accessum habeant ad viduas vel virgines.

d.81.Clerici. Vt clerici vel continentes, ad viduas, vel virgines nisi iussu, vel permissu eporum, vel presbyterorũ non accedant. Et hoc non soli faciunt, sed cum clericis, vel cum quibus eps iusserit, vel presbyter. Nec epi vel presbyteri soli habeant accessum ad hmõi fœminas, nisi aut clerici præsentes sint, aut graues aliqui Christiani.

Ca.26.Quomodo Episcopus primæ sedis debeat appellari

d.99.Primæ sedis. Vt primę sedis episcopus non appelletur Princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum primæ sedis episcopus.

Ca.27.Vt clerici tabernas non ingrediantur.

d.44.Clerici. Vt clerici edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.

Ca.28.Quòd Episcopus sine licentia nõ debet peregrinari.

Episcopi nõ peregrinari. Item placuit vt episcopi trans mare nõ proficiscantur, nisi consulto primæ sedis episcopo, siue cuiuscunque

que prouinciæ primate, vt ab Episcopo præcipuè possint sumere formatam, vel commendationem.

Ca 29. Vt missa à ieiunis celebretur.

Vt sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario, quo cœna Domini celebratur. Nam si aliquorum pro meridiano tempore defunctorum, siue Episcoporum, siue cęterorum commendatio facienda est, solis orationibus fiat, si illi qui faciunt, iam pransi inueniantur.

Ca. 30. Nullus in Ecclesia conuiuetur.

Vt nulli Episcopi, vel clerici in Ecclesia conuiuentur, nisi fortè transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiantur. Populi etiam ab huiusmodi conuiuiis, quantum fieri potest, prohibeantur.

Ca. 31. De pœnitentia quomodo danda sit pęnitentibus.

Vt pęnitentibus secundum peccatorum differentiã, Episcopi arbitrio pęnitentię tempora decernantur.

Ca. 32. De modo reconciliandi pęnitentes.

Vt presbyter inconsulto Epõ non recõciliet pęnitentem, nisi absente Epõ, & necessitate cogente. Cuiuscunque pęnitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod vniuersam ecclesiam commouerit, ante absida (id est atrium ecclesiæ) manus eis imponatur.

Ca 33 De custodia secrarum virginum.

Vt virgines sacrę, si parentibus à quibus custodiebãtur, priuatę fuerint, epi prouidẽtia, vel presbyteri vbi eps absens est, in monasterio virginũ, vel grauioribus fęminis cõmẽdẽtur, vt simul habitãtes inuicẽ se custodiant, ne passim vagantes Ecclesię lędant opinionem.

Ca 34 De btptizandis ægrotis.

Vt ęgrotantes si pro se respondere nõ possunt, cum voluntas eorum testimonium sui dixerit, baptizentur. Similiter & de pęnitentibus agendum est.

Ca. 35 Ne histrionibus conuersis pœnitentia negetur.

Vt scenicis atque histrionibus, cęterisq; huiusmodi personis, vel apostaticis conuersis, vel reuersis ad dominum, gratia vel reconciliatio non negetur.

Ca. 36. Vt presbyter Chrisma non conficiat.

Vt presbyter, inconsulto episcopo, virgines non consecret. Chrisma verò nunquam conficiat.

debent vltra mare nisi cum venia Episcopi Romani.

De cons. d. 1. sacramenta altaris.

d. 14. Nulli Episcopi.

16. q. 7. Pęnitentibus.

26. qu 6. Presbyter.

15. q. 6.

De conse. d 4. ægrotantes.

De conse. d. 2 Scenicis.

15. q. 6. Presbyter inconsulto Episcopo.

Ca.37.Ne clerici in aliena ciuitate non immorentur.

Vt clerici in aliena ciuitate nõ immorẽtur,nisi causis eorũ iustas epi loci, vel pſbyteri locorũ peruiderint

Ca.38.Vt non liceat fieri translationes Episcoporum.

Placuit (quod etiam in Capuensi plenaria synodo videtur statutum) quòd non liceat fieri rebaptizationes, & recordationes, vel translationes episcoporum, De consecratione d.4.Non licet fieri.

Ca.39.Vt nõ præsumant duo episcopi ordinare Pontificẽ.

Vt nõ minus quàm tres episcopi,qui fuerint Metro politano directi,sufficiant ad episcopũ ordinandum.

Ca.40.De electione Episcopi si contradictores habeat.

Dum episcopus eligitur, si contradictores habeat, quinq; sacerdotes cõueniãt. D.33.Illud statuendũ est.

Ca.41.De Episcopis conuenientibus ad concilium.

Vt per singulos annos cõueniẽtes epi ad cõcilium, etiã de Paschali solẽnitate à primate suo informentur.

Ca.42.

Vt nõ accipiat alienum episcopũ plebes, quę in diœcesi semper subiacuit.16.qu.1.Multis concilijs.

Ca.43.

Vt qui,plebe sua contempta,ad concilium venire detractant,& plebem & honorem amittant.

Ca.44.

Vt clericum alienum nullus sibi præripiat episcopus præter eius arbitrium,cuius fuerit clericus.

Ca.45.

Vt episcopus,qui plures habet clericos,ei, qui eget, ad ordinandum postulatus largiatur.

Ca.46.

Vt episcopus in diœcesi factus solum eam plebem teneat,in qua extitit ordinatus.

Ca.47.Vt præter scripturas canonicas nihil in Ecclesia legatur.

Scriptura canonica. Item placuit vt pręter scripturas canonicas nihil in Ecclesia legatur sub nomine diuinarum scripturarum.Sunt autem canonicę scripturæ,Genesis,exodus, Leuitic⁹,Numeri,Deuteronomiũ,Iesus Naue,Iudicũ, Ruth,Regum libri 4. Paralipomenõ libri 2. Iob vnus, Psalterium Dauidicum, Salamonis libri quinque, libri 12.

bri 12. Prophetarum, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Iudith, Esther, Esdræ libri 2. Machabęorũ libri 2. Noui aũt testamẽti, vigintiseptẽ, Euangeliorũ libri quatuor, Actuũ Apostolorũ liber vnus, Pauli Epistolæ tredecim, eiusdem ad Hebreos vna, Petri Apostoli duæ Ioannis Apostoli tres, Iudæ Apostoli vna, & Iacobi vna, Apocalypsis Ioannis liber vnus, qui sunt viginti septẽ. Hoc etiã fratri & cõsacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partiũ episcopis, pro confirmando isto canone innotescat, qui à patribus ista accepimus in Ecclesia legenda. Liceat etiam legi passiones martyrum, cùm anniuersariis dies eorum celebrantur. *Additio.*

Can. 48.

De baptizatis à Donatistis.

Ca. 49. De his qui positi in Ecclesiastico gradu, aliquid acquirunt.

Plàcuit vt Episcopi, presbyteri, Diaconi, vel quicunque clerici, qui nihil habentes ordinãtur, & tẽpore episcopatus, vel clericatos sui agros, vel quęcunq; prędia nomine suo cõparant, tanquã rerum diuinarum inuasionis crimine teneantur obnoxii, nisi admoniti Ecclesiæ eadem ipsa contulerint. Si aũt ipsis propriè aliquid liberalitate alicuius, vel successione cognationis venerit, faciant inde quod eorũ proposito congruit. Quòd si à suo proposito retrorsum exorbitauerint, honore Ecclesiastico indigni, tanquam reprobi iudicentur. *12. q. 3. Placuit ut de infantib. 1. q. 4. Placuit vt episcopi.*

Ca. 50. Vt gesta concilij confirmentur.

Aurelius episcopus dixit: Quoniam igitur vniuersa arbitror fuisse tractata, si omnia cum animo vestro cõuenerunt, sermone vestro cuncta roborate. Vniuersi dixerunt: Omnibus hæc placuerunt, & hac nostra subscriptione firmamus. Et subscripserunt, Aurelius episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi & relicto subscripsi, Epigonius episcopus Ruben. Regien. subscripsi. Augustinus episcopus plebis Hipponæ subscripsi. Similiter & omnes episcopi, quadraginta quatuor numero subscripserunt. *Subscriptio.*

Concilij tertij Carthaginensis finis.

Hæc tria decreta pertinent ad concilium Carthaginense tertium.

Can. 1.

Can. 1.

Presbytes si fornicationem fecerit,&c. Vide in decretis. D.82. Presbiter si fornicat.

Can. 2.

Non est aliquid exigẽdum ab his qui infantes suos ad baptizandum adducunt. Fusius apud Gratianum 1. qu. 1. Placuit vt vnusquisque.

Ca. 3. De clericis scurruilibus.

Si qs clericus aut monachus verba scurrilia, ioculatoria, risũq; mouẽtia loquitur, acerrimè corripiatur.

Concilium Carthag. 4.

Concilium Carthaginense quartum, cui adfuerunt Episcopi 214. Era. 236. dicitur à Gratiano, quod interfuit Zozimus Papa per vicarios suos, quòd tamen intelligendum est de Concilio Carthaginensi sexto, non de quarto.

d. 23. Qui Episcopus.

Ca. 1. Qualiter debeant Episcopi ordinari.

Quomodo examinadus qui ordinatur Episcopus.

QVi Episcopus ordinandus est, antea examinetur. Si natura sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus exercitatus & ante omnia si fidei documenta verbis simplicibus asserat, id est Patrem & Filium & Spiritum sanctum, &c. Quærendum etiam ab eo si noui & veteris Testamenti, id est, Legis & Prophetarũ, & Apostolorum, vnum eundemque credat authorem & Deum. Si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus.

d. 23. Episcòpus dum ordinatur.

Ca. 2. Qualiter consecrentur Episcopi.

Episcopus cùm ordinatur, duo episcopi ponant & teneant Euangeliorum codicem super caput & ceruicem eius, & vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.

Ibid. Presbyter.

Ca. 3. Qualiter presbyteri ordinentur.

Presbyter cùm ordinatur, episcopo eum benedicente, manum super caput eius tenente, etiam omnes pres-

presbyteri qui pręsentes sunt, manus suas iuxta manum Episcopi super caput illius teneant.

Ca. 4. Quomodo Diaconi constituantur.

Diaconus cùm ordinatur, solus Episcopus qui eum benedicit, manum super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur. *Ibid. Diaconus.*

Ca. 5. Quomodo subdiaconi ordinentur.

Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenā de Episcopi manu accipiat vacuam, & calicem vacuum. De manu verò archidiaconi vrceolum cum aqua, & mantile & manutergium. *Ibid. Subdiaconus,*

Ca 6. Qualiter Acolythi ordinentur.

Acolythus cū ordinat̄, ab Epo quidē doceatur qualiter ī offō suo agere dēat. Sed ab archidiacono accipiat ceroferariū ad cereo, vt sciat secū accēdendis Ecclesię luminaria mancipari. Accipiat & vrceolū vacuum, ad suggerendum vinū in Eucharistiā sanguinis Christi. *Ibid. Acolythus.*

Ca. 7. Qualiter Exorcistę constituantur.

Exorcista cum ordinatur, accipiat de manu Episcopi libellum in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi Episcopo: Accipe & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum siue baptizatum, siue catechumenum. *Ibid. Exorcista.*

Ca. 8. Qualiter Lectores fiant.

Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum Episcopus ad plebē, indicās eius fidem ac vitā atque ingeniū. Post hęc spectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicēs ad eū: Accipe & esto lector verbi Dei, habiturus, si fideliter & vtiliter impleueris officium, partem cum eis, qui verbum Dei ministrauerūt. *Ibid. Lector.*

Ca. 9. Qualiter Ostiarij ordinentur.

Ostiarius cū ordinatur, postquā ab archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei Eps claues Ecclesię de altario, dicēs: Sic age, quasi redditurus Deo rōnem pro his rebus, quę his clauibus recluduntur. *Ibi. Ostiarius*

Ca. 10 Qualiter Psalmista.

Psalmista, id est cantor pōt absque sciētia Episcopi, sola iussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero. Vide vt quod ore cantas, cor- *Ibi. Psalmista*

de credas,& quod corde credis, operibus comprobes.

Ca.11.Qualiter virgines sanctimoniales.

Ibid.Sanctimonialis.

Sanctimonialis virgo cũ ad consecrationẽ sui episcopo offertur,in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsura est,professioni & sanctimoniæ aptus.

Ca.12.qualiter viduæ ad baptisterium ordinentur.

Viduæ, vel sanctimoniales quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tam instructę sint ad officium, vt possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres tempore quo baptizandæ sunt,qualiter baptizatori interrogatę respondeant, & qualiter accepto baptismate viuant.

Ca.13.Qualiter sponsi & sponsa benedicantur.

d.23.& 30. q.5.Sponsus.

Sponsus & sponsa cũ benedicẽdę sunt à sacerdote, à parentibus suis vel paranymphis offerantur. Qui cum benedictionẽ acceperint,eadẽ nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.

Ca.14. De cellula sacerdotis.

Vt eps non longè ab ecclesia hospitiolum habeat.

Ca.15. De victu & habitu Episcopi.

Di.41.Episcopus vilem.

Vt episcopus vilem supellectilem, & mensam ac victum pauperem habeat, & dignitatis suę authoritatem fide,& vitę meritis quęrat.

Ca.16.Vt Episcopus libros Gentilium non legat.

De familia & mense episcopi

Vt episcopus Gentilium libros non legat, hęreticorum autem pro necessitate & tempore.

Ca.17.Vt Episcopus indigentium curam per Presbyteros agat.

d.37.episcopus gentilium.

Vt episcopus gubernationem uiduarum & pupillorum ac peregrinorum non per seipsum, sed per archipresbyterum aut archidiaconum agat.

Ca.18.

di.88. Episcopus.

Vt episcopus tuitionẽ testamentorũ non suscipiat.

Ca.19.Vt Episcopus pro rebus secularibus non litiget.

Vt episcopus prouocatus pro rebus trãsitoriis non litiget.

41.q.1.Episcopus.

Ca.20 Vt Episcopus tantum diuinis vacet.

d.88.episcopus nullam rei.

Vt episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet,sed ut lectioni & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet.

Can.21.

Ca. 21. Vt Episcopus ægrotans pro se legatum ad synodum mittat.

Vt episcopus ad synodum ire non tardet, si non sine satis graui necessitate inhibeatur, si tamen vt in sua persona legatum mittat, suscepturus salua fidei veritate, quicquid synodus statuerit. *d. 18. Episcopus ad synodũ.*

Ca. 22. Ne Eps clericos instituat sine testimonio plebis.

Vt episcopus sine concilio clericorum suorum, clericos non ordinet, ita vt ciuium assensum, & conniuentiam & testimonium quærat. *d. 24. Episcopus sine.*

Ca. 23. Vt Episcopus causas audiat præsentibus clericis.

Vt Episcopus nullius causam audiat absque præsentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia Episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur. *15. q. 7. Nullius causam*

Ca. 24. Vt nemo discedat quãdo Episcopus verbum facit.

Sacerdote verbum faciente in Ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur. *De con. d. 1. Sacerdote.*

Ca. 25. De discordantibus Episcopi.

Dissidẽtes Ep̃os, si nõ timor Dei, synodus recõciliet.

Ca. 26. Vt Episcopus dissidentes concordare compellat. *Distin. 90. Dissidentes.*

Studẽdũ est Episcopis, vt dissidẽtes fratres, siue clericos siue laicos ad pacẽ magis, q̃ ad iudiciũ cohortetur. *Ibidem. Studendum est.*

Ca. 27. De Episcopo non transferendo.

Vt Ep̃s de loco ignobili ad nobilẽ per ambitionẽ nõ transeat, nec quisquã inferioris ordinis clericus. Sanè si id vtilitas ecclesiæ fiendũ popoſcerit, decreto pro eo clericorũ & laicorũ Ep̃is porrecto p̃sentia synodi trãsferatur, nihilominus alio in loco eius ep̃o subrogato. Inferioris verò gradus sacerdotes, vel alij clerici cõcessione suorũ ep̃orũ possunt ad alias ecclesias trãsmigrare. *7. q. 1. Episcopus de loco.*

Ca. 28. De damnatione Episcoporum.

Irritam esse iniustam episcoporum damnationem, & idcirco à synodo retractandam. *11. q. 3. Irritam esse.*

Ca. 29. De Episcopo qui alieni crimen obiecerit.

Episcopus si clerico vel laico crimen imposuerit, deducatur ad probationem in synodum. *6. q. 2. Episcop.*

Ca. 30. Quòd irrita sit sententia Episcopi in absentem.

Caueant iudices ecclesiæ ne absente eo cuius causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit, imò & causam in synodo pro facto dabunt. *11. q. 3. Sine exceptione.*

Ca.31. Qualiter res Ecclesia ab Episcopis habeantur.

Nota. Vt Episcopus rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis vtatur.

Ca.32. De irritis distractionibus Episcoporum.

12.q. 2. Sine exceptione. Irrita erit donō Eporū, vel vēditio vel cōmutatio rei Ecclesiasticę absq; cōniuētia & subscriptione clericorū.

Ca 33. De receptione Episcoporum.

7.q.1. Episc. Episcopi vel Presbyteri si causa visendæ Ecclesiæ alterius Episcopi ad Ecclesiam venerint, & in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum quàm ad oblationem consecrandam inuitentur.

Ca.34. De primatu cōsessus presbyterorum cum Episcopo.

d. 95. Episcopus. Vt Episcopus in quolibet loco sedens, stare Presbyterum non patiatur.

Ca.35. De consessu presbyterorum in Ecclesia.

Distin. 95. Episcopi. Vt Episcopus in Ecclesia in consessu presbyterorum sublimior sedeat. Intra domum verò collegam se Presbyterorum esse cognoscat.

Ca.36. Vt presbyteri ab Episcopis Chrisma petant.

D.95. Presbyteri. Presbyteri qui per diœceses Ecclesias regunt, non à quibuslibet Episcopis, sed à suis, nec per iuniorem clericū sed oī anno, aut per seipsos aut per illū qui sacrariū tenet, ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant.

Ca.37. De obedientia diaconorum.

d.93. Diaconi. Diaconus, ita se Presbyteri, vt Episcopi, ministrum esse cognoscat. *Can. 38.*

Ibidem Presbytero. Vt diaconus præsente presbytero eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget.

Ca.39 Quando debeat Diaconus sedere.

Diaconus quolibet loco, iubente Presbytero, sedeat.

Can. 40.

Ibid. Diaconus. Vt diaconus in conuentu presbyterorū interrogatus, loquatur, *Ca 41. Quando diaconus alba vti dēat.*

Vt diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis alba induatur.

Ca.42. De clericis qui pro fide tentati sunt.

Clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum.

Ibid. Diaconus sedeat. *Ca.43. De his qui pro fide persecutiones passi sunt.*

Christianum catholicum, qui pro catholica fide & pro

pro Ecclesiastica re, & Christiana religione tribulationes patitur, honori omni à sacerdotibus honorãdum. Et & per diaconum ei victus administretur.

Ca.44.De tonsura clericorum.

Clericus nec comam nutriat,nec barbam. *D.42.Clericus.*

Ca 45. De habitu clericorum

Clericus ꝓfessionẽ suã & in habitu & in incessu ꝓbet,& ideò nec vestibus,nec calceamẽtis decorẽ quęrat.

Ca. 46. De continentia clericorum.

Clericus cum extraneis mulieribus non habitet.

Ca 47. De incessu clericorum.

Clericus per plateas & andronas, nisi certa & maxima officij sui necessitate, non ambulet.

Ca.48. Ne clerici ad nundinas vadant.

Clericus, qui non pro emendo aliquid in nundinis vel in foro deambulat,ab officio suo degradetur. *D.91. Clericus.*

Ca.49. De vigilijs clericorum.

Clericus qui absq; corpusculi sui inæqualitate vigilijs deest, stipendiis priuatus excommunicetur.

Ca.50. De clericis ab officio continentibus.

Clericũ inter tẽtationes ab officio suo declinãtem, vel negligentius agentem, ab officio suo remouẽdum. *Ibidem. Clericus.*

Ca. 51. Vt clerici artificio victum quærant.

Clericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat. *Nota.*

Ca. 52. Quomodo clerici debeant victum quærere.

Clericus victũ & vestimentũ sibi artificiolo vel agri cultura,absq; officii sui duntaxat detrimẽto,præparet.

Ca. 53. Vt legant clerici qui orare possunt.

Omnes clerici qui ad operandum validi sunt,& artificiola & literas discat.

Ca.54. De clericis inuidis.

Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est,non promoueatur. *D.46. Clericus.*

Ca.55. De clericis accusatoribus.

Vt epũs accusatores fratrũ excõicet.Et si emendauerint vitium,recipiat eos ad cõionẽ, non ad clerum. *Ibid accusatores.*

Ca. 56. De clericis adulatoribus.

Clericus qui adulationi & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur. *Ibid.Clericus qui.*

Ca. 57. De clericis maledicis.

Clericus maledicus, maximè in sacerdotibus, cogatur ad postulandum veniã. Si noluerit, degradetur, nec vnquam ad officium absqûe satisfactione reuocetur.

Ca. 58. De clericis frequenter litigantibus.

Clericus qui frequenter litigat, & ad causandũ facilis est, testimoniũ nemo absq; grãdi examine recipiat.

Ca 59. De clericis discordantibus.

di. 90. discordantes. Discordantes clericos Episcopus vel ratione vel potestate ad concordiam trahat: Inobedientes synodus per audientiam damnet.

Ca. 60. De clericis turpiloquis.

Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio retrahendum.

Ca. 61. De clericis iurantibus.

Clericum per creaturas iurantem, acerrimè obiurgandum. Si perstiterit in vitio, excommunicandum.

Ca 62. De clericis inter epulas cantantibus.

2. q. 1. Clericũ. Clericum inter epulas cantantem, supradictæ sententiæ seueritate coercendum.

Ca. 63. De clericis ieiunia polluentibus.

Clericum, qui tempore indicti ieiunii, absque ineuitabili necessitate ieiuniũ rumpit, minorem habẽdum.

Ca. 64. De his qui dominico die ieiunant.

76. q 7. sacerdotes. Qui dñico die studiose ieiunat, nõ credatr catholicus.

Ca. 65. De Pascha suo tempore celebranda.

Paschæ solennitas vno die & tempore celebranda.

Ca. 66. Quando clericus recurrere debet ad synodum.

Clericus, qui Episcopi circa se districtionem iniustam putat, recurrat ad synodum.

Ca. 67. De seditionarijs ne clerici fiant.

d. 48. Seditionarios. Seditionarios nunquam ordinandos clericos, sicut nec vsurarios, nec iniuriarum suarum vltores.

Ca. 68. Vt ex pœnitentibus ordinatus clericus deponatur.

Ex pœnitentibus (quãuis sit bonus) clericus nõ ordinetur. Si per ignorantiã epi factũ fuerit, deponatur à clero, quia se ordinationis tẽpore nõ prodidit fuisse pęnitentẽ. Si aũt sciens epus ordinauerit talem, ẽt ipse ab episcopatus sui ordinãdi duntaxat potestate priuetur.

Can. 69.

Ca.69. Vt Episcopus vidua maritum ad clerum promouens, deponatur.

Simili sñię subiacebit eps, si sciens ordinauerit clericũ eũ, qui viduã repudiatã vxorẽ habuit, aut scđam.

Ca.70. Vt clericus hæreticorum conuiuia fugiat.

Clericus hęreticorum, aut schismaticorum, tam cõuiuia, quàm sodalitates euitet æqualiter. *24 q.3. clericus.*

Ca.71. De hæreticorum cętu.

Quòd hrticorũ cętus nõ ecclesia, sed cõciliabulũ sit.

Ca. 72 Quòd nihil fiat cum hæreticis.

Cum hæreticis nec orandum, nec psallendum.

Ca.73. De communicantibus cum excommunicatis.

Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, siue clericus, siue laicus, excommunicetur. *11.q.3. Qui communicauerit.*

Ca.74. De pęnitentium lege.

Vt sacerdos pęnitentiam imploranti, absque personæ acceptione pęnitentię leges iniungat.

Ca.75. De negligentioribus pęnitentibus.

Vt negligentiores pęnitentes, tardius recõcilientur. *26.q.7. sacerdos.*

Ca.76. De poscentibus pęnitentiam si postea obmutescãt.

Is qui pęnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pęnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionẽ, & infundatur ori eius eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à supradictis testibus petitioni suæ satisfactũ, & subdatur statutis pęnitẽtię legibus, quãdiu sacerdos, qui pęnitẽtiã dederit, probauerit. *26.q.6. Is qui in infirmitate. In phrenesim versus interdum & absoluẽdus & communicandus.*

C.77. De penitentibus infirmis.

Pęnitentes, qui in infirmitate sunt, viaticũ accipiãt. *26.q 6. Is qui*

Ca.78. De eisdem, si post viaticum superuiuant.

Pęnitentes qui in infirmitate viaticum eucharistiæ acceperunt, non se credant absolutos sine manus impositione, si superuixerint.

Ca.79. De pęnitentibus si casu aliquo moriantur.

Pęnitẽtes qui attente leges pęnitentię exequuntur, si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, vbi eis subueniri non possit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur. *26.q.7. sacerdos.*

Idem.

Ca.80. De manus impositione super pœnitente.

Oĩ tpe ieiunij, manus pœnitẽtib. à sacerdotib. ĩponant.

Ca.81. Vt penitentes mortuos sepeliant.

Mortuos pœnitentes ecclesiæ afferant, & sepeliant.

Ca.82. Vt pœnitentes genua flectant.

Pœnitentes etiam diebus remissionis genua flectãt.

Ca.83. De senibus honorandis.

Pauperes & senes Ecclesiæ, pl' cæteris honorãdi sũt.

Ca.84. Vsque ad missam catechumenorum nullus Ecclesiam ingredi prohibeatur.

De con. d. 1. Episcopus nullum.

Vt episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire verbum Dei, siue Gentilem, siue Hæreticum, siue Iudæum, vsque ad missam catechumenorum.

Ca.85. De baptizandis.

De con. d. 14. Baptizandi.

Baptizandi nomen suum dent, & diu sub abstinentia vini & carnium, ac manus impositione crebra examinatione baptismum percipiant.

Ca.86. Vt nuper baptizati castè viuant.

De con. d. 5. Neophyti.

Neophyti aliquandiu à lautioribus epulis & spectaculis, vel couiugibus abstineant.

Ca.87. De catholicis qui apud infideles causã proponũt.

2. q. 6. Catholicus.

Catholicus qui causã suã, siue iustã, siue iniustã ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat, excõicetur.

Ca.88. De his qui missam prætermittunt.

De con. d. 1. Qui die.

Qui die solenni, prætermisso solenni Ecclesiæ conuentu, ad spectacula vadit, excommunicetur.

Ca.89. De his qui Iudaicis superstitionibus seruiunt.

26. q. 5. Augurijs.

Augurijs, vel incantationibus seruientẽ à conuentu Ecclesiæ separandum. Similiter & superstitionibus Iudaicis, vel ferijs inhærentem.

Ca.90. De energumenis.

De con. d. 5. Omni die.

Omni die exorcistę energumenis manus imponãt.

Ca.91. De eisdem.

Pauimenta domorum Dei energumeni verrant.

Ca 92. De victu energumenorum.

Energumenis in domo Dei assidẽtibus, victus quotidianus per exorcistas oportuno tempore ministretur.

Ca.93. De oblationibus discordantium.

Dist. 90. Oblationes.

Oblationes dissidentium fratrum, neq; in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.

Ca. 94 De oblationibus opprimentium pauperes.

Eorum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus refutanda. *Ibidem.*

Ca. 95. De his qui oblationes defunctorum defraudant.

Qui oblationes defunctorum, aut negant Ecclesijs, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur. *De oblationib. quæ pro defunctis offeruntur. 3 quæ. 7.*

Ca. 96. De accusatore & accusato.

Quærendum in iudicio cuius sit in conuersationis & fidei, is qui accusat, & is qui accusatur. *Quærendū est.*

Ca. 97. De eo, qui religiosis fœminis præficitur.

Qui religiosis fœminis præponendus est, ab episcopo loci probetur. *18. q. 2. Qui.*

Ca. 98. Vt laicus præsentibus clericis non doceat.

Laicus præsentibus clericis, nisi ipsis rogantibus docere non audeat.

Ca. 99. Vt mulieres publicè non doceant.

Mulier, quamuis docta & sancta, viros in conuentu docere non præsumat. *Dist. 23. Mulier.*

Ca. 100. Vt mulieres non baptizent.

Mulier baptizare non præsumat.

Ca. 101. De viduis infirmis.

Viduæ adolescentes, quæ corpore debiles sunt, sumptu Ecclesiæ cuius viduæ sunt, sustententur.

Ca. 102. Ne clerici viduarum familiaritati associentur.

Ad reatū epi ptinet, vel psbyteri, q parochię pręest, si sustētandę vitę præsentis cā, adolescētiores viduæ, vel sanctimoniales, clericorū familiaritatibus subijciant. *D. 91. Ad reatum.*

Ca. 103. De viduis, quæ Ecclesia stipendijs sustentantur.

Viduæ, quæ stipendio Ecclesiæ sustentantur, tam assiduæ in Dei opere esse debent, vt meritis, & orationibus suis Ecclesiam adiuuent. *Ibid. Viduæ.*

Ca. 104 De viduis professis continentiam præuaricantib.

Sicut bonū est castitatis pręmiū, ita & maiori obseruantia & præceptione custodiendū est: vt si quæ viduę quantumlibet adhuc in minorib. annis positę, & matura ętate à viro relictę se deuouerunt dño, & veste laica abiecta, sub testimonia epi, & Ecclesiæ, religiosa habitu apparuerint, posteà verò ad nuptias seculares trāsierint, sm Apostolū dānationē habebūt, qm̄ fidē castita- *1. Tim. 5.*

tis, quã dño vouerunt, irritã facere ausæ sunt. Tales ergo personæ sine Christianorum cõione maneant, quæ et nec in conuiuio cũ Christianis cõiceit. Nam si adulteræ coniuges reatu suo sunt viris suis obnoxiæ, quãto magis viduæ, quæ religiositatem mutauerunt, crimine adulterij notabuntur, si denotionẽ quã Deo spontè, nõ coactè obtulerunt, libidinosa corruperint voluptate, atq; ad scdas nuptias transitũ fecerint? Quę & si violentia irruẽte ab aliquo pręreptę fuerint, ac postea delectatione carnis atq; libidinis permanere in cõiugio raptori vel violento viro consenserint, damnationi superius comprehensæ tenebuntur obnoxiæ. De talib. ait Apostolus: Cũ luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, q͠a primam fidem irritam fecerunt. Aurelius eps Carthagin. Ecclesiæ subscripsi, Donatianus Talabricensis primæ sedis subscripsi, Augustinus Hipponæ Regien. subscripsi. Sic̃ oẽs epi subscripserunt.

1. Tim. 5.

Subscriptio.

Finit Concilium Carthaginen. 4.

Prouinciale Concilium, confirmatum tamen in 6. synodo generali in Trullo celebrata, vbi recepta sunt vniuersa Concilia Carthagine habita.

Concilium Taurinaten.

Concilium Taurinaten. prouinciale celebratum tempore Siricij Papæ, & beati Ambrosij Episcopi Mediolanen. Nihil habet annotatione dignum, totum consumitur in compositione causarum quorundam ciuilium, quæ inter Episcopus quosdam & cæteros Presbyteros tractabantur.

Decreta Anastasii Papæ.

an d. 404
Anastasius. pont. 39.
Sub hoc propter scripta Origenis in Alexandria

ANastasius Papa natione Romanus, sedit annos tres, dies decem. Papa 39. sub Petro.

Sub Anastasio floruerunt apud Orientem Gregorius Nazianzenus & Basilius.

Extat epistola decretalis eius ad episcopos Germaniç & Burgundiæ, in qua constituit, vt dum sancta Euãgelia in Ecclesia recitãtur, sacerdotes & cæteri omnes præsentes, non sedentes, sed venerabiliter curui in-

con-

conſpectu ſancti Euangelij, ſtātes Dominica verba intentè audiant,& fideliter adorent. *celebrata eſt ſynodus.*

Scdò ſignificat eiſdē, ne Manichæos, quos in vrbe Roma inuenit,recipiant,neque cum eis aliquam participationē habeant, priuſquam ad rectam conuertant fidem,quorum ille aliquos Romę conuertit.Quos autem ad fidem trahere non potuit, ſecundum Chriſtianorum principum conſtituta, ne ſanctum gregem ſua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuò exilio religauit. *Qualiter ſtandum,dum legitur Euāgeliū in eccleſia.*

Concilium Carthaginen. quintum celebratū. Era.438.præſentibus 73. Epiſcopis. *Conciliū Carthag. 5.*

Ca.1.

De clericis ad teſtimonium non pulſandis 2.q.6.ſtatutum eſt.

Ca 2.

De clericis pro crimine ſuo damnatis, vt à quolibet non defenſentur.21.q.5,*Si* quis cuiuſlibet.

Ca. 3.

De ſacerdotibus & Leuitis, vt ab vxoribus ſe contineant'd.84.Cùm de quorundam.

Ca.4.

De rebus Eccleſiæ, ſine concilio Metropolitani epiſcopi non alienandis.

Ca.5.Vt nullus Epiſcopus, relicta cathedra principali,in diœceſi reſideat.

Placuit,vt nemini facultas, relicta principali cathedra, ad aliquā Eccleſiā in dięceſi conſtitutā ſe cōferre, vel in re propria diutius quàm oportet cōſtitutum curam,vel frequentationem propriæ cathedræ negligere. *7.q.1.Placuit.*

Ca 6.De his,qui nullo teſtimonio ſe baptizatos nouerunt.

Placuit de infantibus quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtētur,neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere, abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos,ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentum purgatione priuari. Hinc enim Legati Maurorum fratres noſtri cōſuluerunt,quia multos tales à Barbaris redimunt,Similiter & de Eccleſijs,quoties ſuper ea- *De con. d. 4. Placuit de.*

per earum consecratione hæsitatur, agẽdum est, id est, vt sine vlla trepidatione consecrentur.

Ca.7.

De tempore Paschali, & concilij.

Ca. 8.

7.q.1. constitutum est. De intercessoribus ne cathedram morientis episcopi diu retineant, sed intra annũ sacerdotem prouideãt.

Ca.9. De defensore Ecclesiarum.

23.q.3. Ab imperatoribus. Ab imperatorib. vniuersis visum est postulandũ pp afflictionẽ pauperum, quorũ molestijs sine intermissióne fatigat̃ Ecclesia, vt defensores eis aduersus potentias diuitum cum ep̃orum prouisione delegentur.

Ca. 10.

Vt ep̃i ad diẽ concilij occurant. dist.18. Placuit vt.

Ca. 11.

Vt lapsis sacerdotibus manus, sicut laicis non imponatur. d.50. confirmandum est.

Ca. 12.

De clericis excõmunicatis quãdiu eis asserere liceat innocentiam suam. 11.q.3. Rursus constitutum est.

Ca. 13.

De clericis vel monachis ab alio episcopo ordinatis. In decretis. d.56. Si quis de alterius.

Ca.14. De basilicis quæ sine martyrum reliquijs dedicatæ sunt.

De con. di. 1. Placuit vt altaria Xremitaria per agros cõstituta euertantur. Item placuit vt altaria quæ passim per agros, aut vias, tanquam memoriæ martyrum constituuntur, in quibus nullum corpus aut reliquiæ martyrum conditæ probantur, ab episcopis, qui eisdem locis præsunt (si fieri potest) euertantur. Si autem hoc propter tumultus populares non sinitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequententur, vt qui rectaj sapiunt, nulla ibi superstitione deuincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ sint, aut vbi origo alicuius habitationis vel possessionis vel passionis fidelissima origine traditur. Nam quæ per somnia & per inanes quasi reuelationes quorumlibet hominum vbique constituuntur altaria, omnimodo reprobentur.

Ca. 15.

Ca.15. De idolartiis destruendis.

Itē placuit ab imperatoribus gloriosissimis peti, vt reliquiæ nō solū in simulachris, sed in quibuscunque locis uel lucis vel arboribus omnimodo deleantur.

Aurelius episcopus Ecclesiæ Carthaginis, supra cōprehensis in nostro concilio statutis subscripsi. Similiter, 71. episcopi subscripserunt.

Concilium Toletanum primum 19. Episcoporum, Patrono Episcopo præsidente. Est prouinciale, sed confirmatum authoritate Leonis Papæ. *Toletanum Concilium.*

CONfidentibus presbyteris, astantibus diaconis, & cæteris, qui intererant concilio congregato, Patronus episcopus dixit: Quoniam singuli cœpimus in Ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tāta scādala sunt, quę usque ad schisma perueniunt, si placet, communi concilio decernamus, quid ab omnibus episcopis in ordinandis clericis sit sequendum. Mihi autem placet constituta primitus Nicæni concilij perpetuo esse seruanda, nec ab his esse recedendum: Vniuersi episcopi dixerūt: Hoc nobis placet, ita vt si quis cognitis gestis Nicæni concilij, aliud quā statutum est facere præsumpserit, & non in eo perseuerandum putauerit, hic excommunicatus habeatur, nisi per correctionem fratrum emendauerit errorem.

Ca.1.

De presbyteris & diaconis, si post ordinationem filios genuerint, ad altiorem gradum non ascendant.

Ca.2. Vt pęnitens si necessitas cogat, lector aut ostiarius fiat.

Item placuit vt penitentes non admittantur ad clerum, nisi tantum si necessitas aut usus exegerit, & tūc inter ostiarios deputentur, vel inter lectores, ita vt Euangelia aut Epistolam non legant. Si qui autem antè ordinati sunt diaconi, inter subdiaconos habeantur, ita vt manum non imponant: nec sacra contingant. Eum vero pœnitentem dicimus qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisq; peccatis, publicam pęnitentiam gerens, sub cilicio diuino fuerit reconciliatus altario. *d. 50. Placuit.*

Ca.3.

Ca.3. De his qui uiduas acceperint, ne diaconi fiant.

Item constituit sancta synodus, vt lector fidelis si viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut fortè subdiaconus.

Ca.4 Vt subdiaconus, si defuncta vxore aliam duxerit, ostiarius fiat.

Subdiaconus autem, defuncta vxore, si vxorē aliam duxerit, ab officio, in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter hostiarios vel lectores, ita vt Euāgelium & Epistolā nō legat, propterea, ne qui Ecclesiæ seruierit, publicis officijs seruire videatur. Qui uerò tertiā (quod nec dicendū est) acceperit, abstētus biēnio, postea inter laicos recōciliatus, per pęnitentiā cōmunicet.

Ca.5. De clericis ad Ecclesiam non uenientibus.

Presbyter vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet Ecclesię deputatus clericus, si intra ciuitatē fuerit, vel in loco in quo Ecclesia est, aut castella, aut uici sūt, aut villę, si ad Ecclesiā, aut ad sacrificiū quotidianum non venerit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab episcopo noluit promereri.

Ca.6. Ne religiosa puella virorum familiaritatē habeat.

Itemque puella Dei nec familiaritatem habeat, cum cōfessore, aut cum quolibet laico sanguinis alieni, aut conuiuiū sola adeat, nisi vbi sit seniorū honestorū, aut viduarum honestarum frequentia, vbi honestè confessor quilibet cum plurimorum testimonio, testium conuiuio interesse possit. Cum lectoribus autem in ipsorū domibus non admittendas pęnitus, nec videndas, nisi forte consanguinea soror sit uel vterina.

Ca.7. De clerico, cuius vxor peccauerit.

33 q.2 Placuit ut si. Placuit vt si quorumcunque clericorum vxores peccauerint, ne forte licentiā peccādi plus habeāt, accipiāt mariti earū hanc potestatē (præter necesse, custodiēdi, ligandi in domo sua, ad ieiunia salutaria, nō mortifera, eas cogentes, ita vt inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia fortè non habeant. Cum vxoribus autem ipsis quæ peccauerint, nec cibos sumant, nisi fortè ad timorem Dei, acta pęnitentia reuertātur.

Ca.8. De his qui post baptismum militauerint.

Si quis post baptismum militauerit, & chlamydem sumpserit,

ſumpſerit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam ſi grauia non admiſerit, ſi ad clerum admiſſus fuerit, diaconii non accipiat dignitatem. *diſt. 51. Si quis poſt.*

Ca. 9. De profeſſis vel viduis abſente ſacerdote.

Nulla profeſſa, vel vidua abſente epõ vel pſbytero in domo ſua antiphonas cũ cõfeſſore vel ſeruo ſuo faciat. Lucernariũ verò niſi in Eccleſia non legat, aut ſi legat in villa, pſente epõ, vel pſbytero vel diacono legatur.

Ca. 10. Ne clericus fiat ſine conſenſu domini aut patroni.

Clericos, ſi quidem obligati ſint, vel pro æquatione, vel de genere alicuius domus nõ ordinandos, niſi probatæ vitæ fuerint, & patroni conſenſus acceſſerit.

Ca. 11. De potentibus, qui pauperem expoliant.

Si quis de potentibus clericum, aut quẽlibet pauperem, aut religioſum expoliauerit, & mandauerit eũ ad ſe venire Epiſcopus, vt audiatur, & is cõtempſerit, inuicẽ mox ſcripta percurrant per omnes prouinciæ Epiſcopos, & quoſcunque adire potuerint vt excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. *24 q. 3. Si quis de.*

Ca. 12. Ne clericus ab Epiſcopo recedat.

Item, vt liberũ nulli clerico ſit diſcedere ab Epiſcopo ſuo, & alteri epiſcopo cõmunicare, niſi fortè ei quẽ Epiſcopus alius libẽter habeat de hæreticorũ ſchiſmate diſcedentẽ, & ad fidem Catholicã reuertentẽ. Si qui aũt de Catholicis diſceſſerint, & in cõmunione eorũ vel palam vel occultè cum eis qui vel excõicati ſunt, vel per ſententiã iã notati, fuerint inuenti, habeãt illorum ad quos ire voluerint, etiam in damnatione conſortium.

Ca. 13. De his qui Eccleſiam intrant.

De his qui intrant Eccleſiã, & deprehenduntur, nunquam cõmunicare admoneãtur. Quòd ſi nõ cõmunicant, ad pænitentiã accedant. Si cõmunicant, non ſemper abſtineantur. Si non fecerint, abſtineantur. *De cõ. d. 2. Hi qui intrant.*

Ca. 14. De accipientibus euchariſtiam.

Si quis autem acceptam à ſacerdote euchariſtiam non ſumpſerit, velut ſacrilegus, propellatur.

Ca. 15. De excommunicatis à ſacerdote.

Si quis laicus abſtinetur, ad hunc vel ad domũ eius, vel clericorum, vel religioſorũ nullus accedat. Similiter & clericus ſi abſtinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum

illo colloqui aut conuiuari fuerit deprehensus, et ipse abstineatur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, qui eius sunt episcopi, & ad omnes qui commoniti fuerint de eo qui abstiuetur, siue laico quolibet, siue clerico.

Ca. 16. De pęnitentia deuota, si adultera fuerit.

27. q. 1. Deuotam. Deuotam peccantem non recipiendam in Ecclesiam nisi peccare desierit, & desinẽs egerit aptam pnĩam decem annis, recipiat cõionem. Priusquam in Ecclesiã admittatur ad orationem, ad nullius conuiuiũ Christianæ mulieris accedat. Quòd si admissa fuerit, etiam hęc quæ eam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiã par pęna constringat. Quę aũt maritum acceperit, non admittatur ad pnĩam, nisi adhuc ipso viuente marito castè viuere cęperit, aut postquam ipse decesserit.

Ca. 17. De vxorato concubinam habente.

d. 34. Is qui. Si quis habens vxorẽ fidelis, si concubinam habeat, non cõmunicet. Cęterũ is qui non habet vxorẽ, & pro vxore concubinã habet, à cõmunione non repellatur, tantũ vt vnius mulieris aut vxoris aut cõcubinę (vt ei placuerit) sit cõiunctione cõtentus. Aliàs verò viuẽs abiiciatur donec desinat, & ad pęnitentiam reuertatur.

Ca. 18. De vidua Episcopi si maritum acceperit.

Si qua vidua epi aut Presbyteri aut Diaconi maritũ acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cũ ea cõuiuiũ sumat, nũq̃ cõicet, moriẽti tñ ei sacrm subueniat.

Ca. 19. Si filia sacerdotis religiosa peccauerit.

Episcopi siue presbyteri siue diaconi filia, si deuota fuerit & peccauerit, & maritũ duxerit, si eam pater & mater in affectũ receperint, à cõione habeãtur alieni, pater verò causas in cõcilio nouerit se pręstaturũ. Mulier aũt nõ admittatur ad cõionẽ, nisi marito defuncto egerit pnĩam. Si aũt viuente eo secesserit & pęnituerit, nullo modo, nisi vitę deficiens, accipiat cõmunionem.

Ca. 20. Vt nullus prater Episcopum chrisma conficiat.

Nullus praeter Episcopum chrisma conficiat. Quamuis penè vbique custodiatur, vt absque episcopo chrisma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis vel prouinciis presbyteri dicuntur Chrisma conficere: Placuit ex hac die nullum alium nisi Episcopum Chrisma conficere, & per diœcesim destinare, ita ut de singulis Ecclesijs ad Episcopum ante diem

Paschæ

Paſchæ diaconi deſtinētur, aut ſubdiaconi, vt cōfeſtim chriſma ab Epō deſtinatū ad diē Paſchæ poſſint ad tēpus deferre. Epō ſanè certū eſt, ꝙ omni tempore licet chriſma conficere, ſine conſcientia autem Epiſcopi nihil penitus presbyteri agere prǽſumant. Statutū verò eſt diaconū nō chriſmare, ſed presbyterū, abſente Epō, prǽſente verò nō, niſi ab ipſo fuerit præceptum. Huiuſmodi cōſtitutionē meminerit ſemper archidiaconus vel præſentibus vel abſentibus Epis ſuggerendā, vt eam & Epiſcopi cuſtodiant, & presbyteri non relinquant. *Chriſmare poteſt presbyter abſente Epiſcopo.*

Ca. 11. De regulis fidei Catholicæ.

Regulæ fidei contra omnes hæreſes, maximè contra Priſcillianiſtas, quas Epiſcopi Tarraconen. Carthaginenſis, Luſitani & Bethici fecerunt, & ex præcepto Papæ Leonis ad Balconium epiſcopū Galliciæ tranſmiſerunt. Ipſi etiam ſupraſcripta viginti canonum capitula ſtatuerunt in concilio Toletano,

Aſſertio fidei eiuſdem concilij contra Priſcillianiſtas.

CRedimus in vnū verū Deū, patrē omnipotentem, & Filium & Spiritum ſanctum, viſibilium & inuiſibilium factorē, per quem oīa facta ſunt, in cęlo & terra, vnum Deū & vnā eſſe diuinæ ſubſtantiæ Trinitatē. Patrem aūt nō eſſe Filiū ipſum, ſed habere filium qui pater nō ſit. Filiū nō eſſe patrē, ſed filiū Dei de patris eſſe natura. Spiritū quoque eſſe paracletū, qui nec pater ſit ipſe, nec filius, ſed à patre filioq; procedens. Eſt ergo ingenitus pater, genitus filius, nō genitus paracletus, ſed à patre filioq; procedens: Pater eſt, cuius vox hęc audita eſt de cęlis. Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui, ipſum audite. Filius eſt, qui ait: Ego à patre exiui, & à Deo veni in hūc mūdū. Paracletus eſt Spiritus, de quo Filius ait: Niſi ego abiero ad Patrē, paracletus nō veniet. Hāc trinitatē perſonis diſtinctā, ſubſtātia vnitā, virtute & poteſtate & maieſtate inuiſibilē, indifferentē. Præter hāc nullā credimus diuinā eſſe naturā, vel angeli vel ſpiritus, vel virtutis alicuius quæ Deus credatῦ. Hūc ergo filiū Dei, Deū natū à patre, ante oē oīno principiū ſanctificaſſe vterū virginis Marię, atque ex ea verū hominē ſine virili generatū ſemine ſuſcepiſſe, duabus dūtaxat naturis, i. deitatis *Aſſertio fidei contra Priſcillianiſtas.* *Mat. 3. Mar. 1. Luc. 3. Ioan. 16.*

& carnis in vnā cōuenientibus oīno perſonam, id eſt. Dñm noſtrū Ieſum Chriſtū. Nec imaginariū corpus, aut phantaſmatis alicuius in eo fuiſſe, ſed ſolidū atque verum. Hūc & eſuriiſſe ſitiiſſe, & doluiſſe & fleuiſſe, & oēs corporis iniurias pertuliſſe. Poſtremò à Iudęis crucifixū & ſepultū, & tertia die reſurrexiſſe. Conuerſatū poſtmodū cū Diſcipulis ſuis, & quadrageſima poſt reſurrectionē ad cęlū aſcēdiſſe. Hūc filiū hoīs, & filium Dei, & filiū Dei & hoīs filiū appellamus. Reſurrectionē verò futurā humanæ credimus carnis, animam aūt hoīs nō diuinę eſſe ſubſtātię, aut Dei patris, ſed creaturā dicimus Dei volūtate creatā. Si quis aūt dixerit aut crediderit à Deo omnipotēte mundū hunc factū nōn fuiſſe, atq; oīa eius inſtrumēta, anathema ſit. Si qs dixerit vel crediderit Deū Patrē eundē eſſe Filium vel Paracletū, anathema ſit. Si qs dixerit vel crediderit, filiū eūdē eſſe patrē, vel Paracletū, anathema ſit. Si qs dixerit vel crediderit Paracletū eſſe vel patrē, vel filiū, anathema ſit. Si quis dixerit, vel crediderit carnem tm̄ ſine anima à filio Dei fuiſſe ſuſceptā, anathema ſit. Si quis dixerit Chriſtū innaſcibilem eſſe, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit deitatē Chriſti cōuertibilē fuiſſe vel paſſibilē, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit alterū Deū eſſe priſcæ Legis, alterū euāgeliorū, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit ab altero Deo mūdū factū fuiſſe, & nō ab eo de quo ſcriptū eſt: In principio fecit Deus cęlū & terrā, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit, corpora humana non reſurgere poſt mortē, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit, animā humanā Dei portionē, vel Dei eſſe ſubſtātiam, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit, alias ſcripturas præter quas eccleſia Catholica recipit, in authoritate habendas vel eſſe venerādas, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit deitatis & carnis vnā in Chriſto eſſe naturā, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit, eſſe aliquid qđ ſe extra diuinā trinitatem poſſit extēdere, anathema ſit. Si quis Aſtrologiæ vel Matheſi exiſtimat eſſe credendū, anathema ſit. Si quis dixerit vel crediderit, cōiugia hominum quæ ſm̄ legem diuinā licet habere, execrabilia eſſe, anathema ſit. Si quis dixerit, vel

Gen. 1.

crediderit

crediderit carnes auiũ seu pecudum, quę ad escã datę sunt, nõ tñ pro castigatione hominũ abstinendas, sed execrãdas esse, anathema sit. Si quis in errore Priscillia ni sectam sequitur vel profitetur, vt aliud in salubri ba ptismo contra sedem S Petri faciat, anathema sit.]

Finit regula fidei Catholicæ aduersus Priscillianistas, Patronus Episcopus subscripsi. Marcellus Episcopus subscripsi. Afrodisius Episcopus subscripsi. Subscripserunt & alij Episcopi qui interfuerunt concilio. *Subscriptio. an. d. 408.*

Decreta Innocentii Papæ.

Innocentius Pont. 40.

INnocentius primus Papa, natione Albanensis, sedit annis 15. mẽsibus 2. Hic cõstituit vt qui natus fuerit de Christiana, denuo nasci debeat per Baptismum, quod Pelagius damnauit. Eo tempore florebat Hieronymus Presbyter in Bethleem. Pelagium & Cælestinum inuenit, quos tanquam hæreticos damnauit. *Sub hoc cœpit hæresis, Deum corpus habere asserens. Et prædestinatorum & Cataphrygarum & Pelagii. Et Roma à Gotthis capta est.*

Extat epistola eius decretalis ad Decentiũ Epũm, in qua paucis admonet antiquas Patrũ traditiones seruãdas, nec nouitates aliquas ĩducẽdas in sua Ecclesia, nec alterius Ecclesię quã Romanæ in cõsecrãdis mysteriis, vel in cæteris agendis, consuetudinem esse seruandam.

Ca. 1. De pacis osculo dando post confecta mysteria.

Pacis osculum dandũ est post confecta mysteria, vt cõstet populũ ad oĩa, quæ in mysteriis aguntur atque in Ecclesia celebrantur, præbuisse consensum, ac finita esse, pacis concludentis signaculo demonstrentur. *In conciliis. De cons. d. 2. Pacem igitur*

Ca. 2. De non recitãdis nominibus ante precẽ Sacerdotis.

De nominibus, verò recitãdis antequã preces Sacerdos faciat, atq; eorũ oblationes quorũ noĩa recitanda sunt, sua oratione cõmẽdet, q̃ superfluũ sit, & ipse per tuã prudẽtiã recognoscis, vt cuius hostiã nec nõ Deo offeras eius ante nomẽ Insinues, q̃uis illi incognitũ sit nihil. Prius ergo oblationes sunt cõmendandæ, ac tũc eorũ noĩa, quorũ sunt oblationes, edicẽda, vt ĩter sacra ministeria nominẽtur, nõ inter alia quę ante pręmitti mus, vt ipsis mysteriis viã futuris precibus aperiamus. *De cons. d. 2. De nominibus recitandis.*

Ca. 3. Vt infantes baptizati à solo Episcopo consignentur.

De consignandis verò infantibus manifestũ est non ab alio quàm ab episcopo fieri licere. Nam Presbyteri licèt sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem nõ ha *Confirmationis sacramentum.*

bent. Hæc aũt Põtificibus solis deberi vt vel cõsignẽt, vel Paracletum spiritum tradant, nõ solũ consuetudo ecclesiastica demonstrat, verũ & illa lectio Actuũ Apostolorũ, quę asserit Petrũ & Ioannẽ esse directos, qui iã baptizatis traderẽt Spiritũ sanctũ. Nã Presbyteris seu extra epũm, seu pręsente epo, cũ baptizãt chrismate baptizatos vngere licet: sed qđ ab epo fuerit cõsecratum, non tñ frontem ex eodẽ oleo signare, quod solis debetur episcopis cum tradunt Spiritum sanctum paracletum. Verba verò dicere non possum, ne magis prodere videar, quàm ad consultationem respondere.

Act 4.

De conf. d. 4. Presbyteris.

De conf. d. 3. De pęnitentibus.

Ca. 4. *De ieiunio Sabbati.*

Quòd ritè omni Sabbato ieiunetur, quia feria sexta & Sabbatum ambo dies tristitiã Apostolis vel his, qui Christũ secuti sunt, indixerũt: qui die Dominico exhilarati, nõ solũ istũ festiuissimũ esse voluerũt, verũ etiã per omnes hebdomadas frequentandũ esse duxerunt.

Ca. 5.

De fermento, id est, sacramento quod ciuitatis tantum presbyteris dirigatur.

Ca. 6.

De energumenis baptizatis, vt eis à presbytero uel cæteris clericis, absente episcopo, manus imponatur.

Ca. 7. *De pęnitentibus.*

De pęnitentibus verò qui, siue ex grauioribus commissis, siue ex leuioribus pęnitentiã gerunt, si nulla interueniat ægritudo, quinta feria ante Pascha eis remittẽdũ Romanæ ecclesiæ cõsuetudo demonstrat. Cęterũ de pondere æstimãdo delictorũ, Sacerdotis est iudicare vt attendat ad cõfessionẽ pęnitẽtis, & ad fletus atq; lachrymas corrigẽtis, ac tum iubere dimitti, cũ viderit cõgruã satisfactionẽ. Sanè si quis in ęgritudinẽ inciderit, atq; vsque ad desperationẽ deuenerit, ei est ante tps Paschę relaxandũ, ne de seculo absque cõione decedat.

Ca. 8. *Quod orandum sit pro infirmis.*

Extremam vnctionem esse genus sacramenti Iacob 5.

Sanè quoniam de hoc, sicuti de cęteris consulere voluit dilectio tua, adiecit etiam filius meus Cęlestinus diaconus in epistola sua esse à tua dilectione positũ illud quod in B. Apostoli Iacobi epistola conscriptũ est: Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros, & orẽt super

super eum, vngentes eum oleo in noĩe Dñi, & oratio fi dei saluabit infirmũ, & suscitabit illũ Dñs, & si in pctĩs fuerit, remittentur ei. Quòd non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo Chrismatis perungi põt, quo ab epo cõfecto, non solũ Sacerdotibus, sed oĩb. vti Christianis licet in sua aut suorũ necessitate inungendo. Cæterũ illud superfluũ videmus adiectũ, vt de epo ambigat. qd Presbyteris licere nõ dubiũ est. Nam idcirco de Presbyteris dictũ est, qa epi occupationibus alijs impediti ad oẽs languidos ire non põt. Cæterum si eps aut põt, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere Chrismate sine cunctatione põt, cuius est ipsum Chrisma conficere. Nam non pœnitentibus istud fundi non põt, quia genus est sacramẽti. Nã quibus reliqua sacramenta negantur, qũo vnum genus putatur posse concedi? Hic ergo frater charissime oĩb. quę tua dilectio voluit à nobis exponi, prout potuimus responderе curauimus, vt Ecclesia tua Romanã consuetudinem, à qua originẽ ducit, seruare valeat atq; custodire. Reliqua verò quę scribi fas nõ erat, quum adfueris, interrogati, poterimus edicere. Erit autem Dñi potentiæ ẽt id procurare, vt tuã Ecclesiam & clericos nostros, q sub tuo Pontificio diuinis famulãtur officijs, bene instituas, & alijs formam tribuas, quam debeant imitari. *d. 95. Illud superfluum.*

Extat epistola scda eiusdem Innocentij Papæ ad Victriciũ Rothomagensem epm, in qua eum instituit de Romanę Ecclesię norma atque authoritate, digestas vitæ & morũ probabiliũ disciplinas annectẽs, per quas populũ doceat, quibus rebus & regulis Christianorũ vita in sua cuiusq; professione debeat cõtineri, & quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnẽ catholicum epm expediat custodire. Partita est in 13. capita, quæ in epist. Siricij Papæ superius descripta sunt. *Epist. 2.*

Sequitur eiusdem epist. 3. ad Exuperium Tolosanum Episcopum.

Innocentius Exuperio episcopo Tolosano salutem. Consulenti tibi frater charissime, quid de proposita specie vnaquaque sentirem, pro captu intelligentiæ meæ, quæ sunt visa respondi: quid sequendum, vel qđ *Epist. 3. De incontinentia Sacerdotum.*

vitandum docilis ratio persuaderet, vel authoritas lectionis ostenderet, vel custodita series tẽporũ demonstraret. Et quidẽ dilectio tua institutũ sequuta prudentium ad sedẽ Apostolicã referre maluit, quid de rebus dubijs custodire deberet, potius quã vsurpatione præsumpta, q̃ sibi viderẽtur de singulis obtinere. Cur.n. magis pudendũ putemus discere aliquid, quã omnino nescire? Mihi quoq; ipsi de collatione docilitas accedit, dũ pscrutatis rationibus ad ꝓposita respõdere cõpellor, eoq́; fit vt semp aliquid addiscat qui postulatur vt doceat. Proponã igiẽ singula, subiiciãq; responsum.

Ca. 1. De continentia Sacerdotum vel Leuitarum.

d. 82. Proposuisti. PRoposuisti quid de his obseruari debeat, quos in Diaconij ministerio, aut in officio Presbiterii positos incontinentes esse, aut fuisse, generati filii prodiderunt. De his & diuinarũ legũ manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Siricii Episcopi monita euidentia cõmearunt vt incõtinẽtes in officiis talibus positi, omni Ecclesiastico honore priuarentur, nec admittantur ad tale ministeriũ, quod sola cõtinẽtia oportet impleri.

Luc. 11. Est enim vetus admodũ sacrę legis authoritas
1. Par. 24. iam inde ab initio custodita, quod in tẽplo, anno vicis suę habitare pcepti sunt Sacerdotes, vt seruiẽtes sacris oblationibus, puri & ab omni labe mundati sibi vindicent diuina mysteria, neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent vel cũ vxore carnale cõsortiũ, quia scriptũ est: Sancti estote, quia ego sanctus sum Domi-
Leuit. 11. nus Deus vester. Quibus vtiq; ꝓpter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, &
Num. 1. pręterquã ex semine Aaron ad Sacerdotiũ nullus fuerat pceptus accedere, quantò magis hi Sacerdotes vel Leuitę pudicitiã ex die ordinationis suę seruare debẽt, quibus vel Sacerdotiũ, vel ministeriũ sine successione est, nec pterit dies qua vel à sacrificiis diuinis, vel à baptismatis officio vacẽt. Nã si beatus Paulus Apostolus
1. Cor. 7. ad Corinthios scribit, dicens: Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi, & hoc vtiq; laicis præcepit, multò magis Sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab huiusmodi cõsortio abstinere. Quòd si cõtaminatus fuerit carnali concupiscen-

cupiſcentia,quo pudore vel ſacrificare vſurpabit, aut qua conſcientia,quòve merito exaudiri ſe credit, cùm dictũ ſit:Omnia mũda mũdis,coinquinatis aũt & infidelibus nihil mũdũ?Sed fortaſſe hoc licere credit,quia ſcriptũ eſt:Vnius vxoris virũ.Nõ vt permaneat in concupiſcentia generandi,hoc dixit,ſed propter continentiam futuram.Neque enim integros corpore nõ admiſit,qui ait:Vellem autem omnes ſic eſſe ſicut & ego. *Tit.1.* *1.Tim.3.*

Quod & appertius declarat,dicẽs:Qui aũt in carne ſunt,Deo placere non poſſunt. Vos aũt iã non eſtis in carne,ſed in ſpiritu,& habentem filios nõ generãtem, dixit.Sed ea planè,diſpar & diuiſa ſentẽtia eſt.Nã ſi ad aliquos forma illa Eccleſiaſticæ vitæ pariter & diſciplinæ quæ ab epiſcopo Siricio ad prouincias cõmeauit, non probabitur perueniſſe:his ignorantibus venia remittitur,ita vt de cętero penitus incipiãt abſtinere. Et ita gradus ſuos in quibus inuẽti fuerint,ſi retentẽt,vt eis nõ liceat ad potiora cõſcẽdere.Quibus in beneficio eſſe debet,qđ hunc ipſum locũ quem retinẽs, nõ amittũt.Si q aũt ſciuiſſe formã viuẽdi,miſſa à Siricio detegũtur,neq;ſtatim cupiditates libidinis abieciſſe,illi sũt modis omnibus ſubmouẽdi, quia poſt admonitionẽ cognitam,pręponendam arbitrati ſunt voluptatem. *1.Cor.7.* *Rom.8.* *Idem in concilio Agat.ca.6.*

Ca.2.De his qui poſt baptiſmũ omni tempore incõtinẽtię voluptatibus ſunt dediti,& in vltimo pænitẽtiã poſcunt.

Ex hoc quęſitum eſt,quid de his obſeruari oporteat, qui poſt Baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo fine vitæ ſuæ pęnitentiã ſimul & reconciliationem cõmunionis expoſcunt. De his obſeruatio prior durior : poſterior, interueniente miſericordia,inclinatior eſt. Nam cõſuetudo prior tenuit vt concederetur pęnitentia,ſed cõmunio negaretur. Nam cùm illis tẽporibus crebrę perſecutiones eſſent ne cõmunionis conceſſa facilitas homines de recõciliatione ſecuros non reuocaret à lapſu,negata merito communio eſt,conceſſa pęnitentia : ne totum penitus negaretur:& duriorem eſſe remiſſionẽ fecit temporis ratio.Sed poſtquam Dominus noſter pacem Eccleſijs ſuis reddidit, iam depulſo terrore, communionem dari obeuntibus placuit, & propter Domini mi-

 ſericordiam,

fericordiã, quafi viaticũ profecturis,& ne Nouatiani hęretici negãtis veniã, afperitatẽ & duritiã fubfeq videamur. Tribuit,ergo cũ pęnitẽtia extrema cõmunio, vt homines huiufmodi vel in fupremis fuis, permittente Saluatore noftro,à perpetuo exitio vendicentur.

Ca 3. De adminiftratoribus vel iudicibus fecularibus.

23 q.4. Quæfitum eft. Quæfitum etiã eft fuper his qui poft Baptifmũ adminiftrauerunt,& aut tormenta fæua exercuerũt,aut etiam capitalem protulere fententiam. Nihil de his legimus à maioribus definitũ effe. Meminerant enim à Deo poteftates has fuiffe conceffas,& propter vindictã noxiorũ gladiũ fuiffe permiffum, & Dei miniftrũ effe datũ in huiufmodi vindicem. Quomodo ergo reprehenderẽt factum,quod authore Deo viderent effe cõceffum? De his ergo ita vt hactenus feruatũ eft, fic habeamus,ne aut difciplinã euertere,aut contra authoritatem Domini venire videamur. *Rom. 13.* Ipfis autem in ratione reddenda,gefta fua omnia feruabuntur.

Ca. 4 Quod viri cum adulteris vxoribus non conueniant.

32. q. 5. Chriftiana religio. Et illud defideratũ eft fciri,cur cõicãtes viri cũ adulteris vxorib. nõ cõueniãt, cũ ecõtra vxores in confortio adulterorũ virorũ manere videãtur. Sup hoc Chriftiana Sed religio adulteriũ ĩ vtroq; fexu pari rõne cõdennat. viros fuos mulieres nõ facilè de adulterio accufãt, & nõ habeãt latẽtia peccata vindictã. Viri aũt liberius vxores adulteras apud Sacerdotes deferre cõfueuerũt: & iõ mulieribus,prodito earũ crimine, cõio denegat. Virorũ aũt latẽte cõmiffo, nõ facilè quifquã ex fufpitionibus abftinetur. Qui vtiq; fubmouebitur,fi eius flatium detegatur. Cùm ergo par caufa fit,interdum probatione ceffante vindictæ ratio conquiefcit.

Ca. 5. Quod qui preces vel crimina dictant,habeantur immunes.

23. q. 4. Illud etiam. Illud ẽt fcifcitari voluifti,an p̃ces dictãtibus liberũ cõcedat,vtiq; poft baptifmi regeneratione à Principibus pofcere mortẽ alicui⁹,vel fanguinẽ de reatu,q̃ rẽ Prĩcipes nunq̃ fine caufę cognitione cõcedũt,fed ad Iudices cõmiffa ipfa,vel crimina fp remittũt,vt cã cognita vindicẽtur. Quę cũ q̃fitori fuerint delegata, aut abfolutio aut dãnatio ꝓ negotij qualitate ꝓfert. Et dũ legũ authoritas

thoritas in improbos exercet, erit dictator immunis.

Ca.6. Quod hi qui intercedente repudio diuortiũ pertulerunt, si se nuptijs alijs iunxerũt, adulteri esse monstrãtur.

De his ẽt req̃siuit dilectio tua, q̃ interueniẽtes repudio, alij se m̃rimonio copularunt, quos in vtraq; parte adulteros esse manifestũ est. Qui verò vel vxore viuẽte (quãuis dissociatũ videat̃ esse coniugiũ) ad aliã copulã festinarunt, neq; p̃nt adulteri non videri, intantũ, vt ẽt hæ personę, q̃bus tales cõiuncti sunt, ẽt ipsę adulteriũ cõmisisse videantur, s̃m illud, qđ legimus in Euangelio: Qui dimiserit vxorem suam, & duxerit aliam, męchatur. Sif̃r & qui dimissam duxerit, męchat̃. Et ideò tales oẽs à cõione fidelium abstinendos. De parentibus aũt aut de propinquis eorum nihil tale statuĩ potest, nisi incentores illiciti cõsortij fuisse detegantur. *Mat. 19.*

Ca. 7. Qui libri in canone recipiantur.

Qui verò libri recipiantur in canone sanctarũ scripturarum, breuis annexus ostẽdit. Hæc sunt ergo quæ desiderata moneri voce voluisti.

Moysi libri q̃nq;, id est, Genesis, Exodus, Leuiticus, &c. Cętera aũt quæ vel sub noĩe Matthiæ siue Iacobi minoris, vel sub noĩe Petri & Ioãnis, quæ à quodã Leucio scripta sunt, vel sub noĩe Andreæ, quę à Nexochari de & Leonide Philosophis, & sub nomine Thomæ, & siqua sunt alia, non solum repudiãda, verum ẽt noueris esse damnanda. Datum decimo Calen. Martij, Stilicone 2. & Antemio, viris clarissimis consulibus. *Nota.*

Sequitur eiusdem epistola quarta, ad Felicem Nucerianum episcopum.

Innocentius Felici ep̃o Nuceriano: Mirari nõ possumus dilectionẽ tuã sequi instituta maiorum, oĩaq; quę p̃nt aliquã recipere dubitationẽ, ad nos quasi ad caput atq; ad apicem ep̃atus referre, vt consulta videlicet sedes Apostolica ex ipsis rebus dubijs certum aliquid faciendum pronunciet. Qđ & nos libenter accipimus & dilectionem tuam memorem canonum approbamus. Scripsisti ergo quod feruore fidei quo polles & amore sanctæ plebis, vel reparaueris Ecclesias Dei, vel nouas quasque construxeris, sed in his clericos quos constituas, non habere: aliquos verò mutilos, aliquos *Epist. 4.*

bigamos esse. Ad quod fundimus prudentẽ virũ de his noluisse consulere, quæ oĩbus sunt certa rõne comperta. Ergo non quasi ignoranti dicimus, sed in alijs forsitan occupatos, istud oblitos vos esse dicimus.

Ca. 1. Si quis volens, partem sui corporis amputauerit, clericus esse non potest, nolens autem potest.

QVi igitur partem cuiuslibet digiti sibi ipse volens abscidit, hunc ad clerũ canones non admittunt. Cui verò casu aliquo contigit, dũ aut operi rustico cu re impendit, aut aliqd faciens se nõ sponte percussit, hos canones percipiunt & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti, non abijci. In illis. n. voluntas iudicata est, quæ sibi ausa fuerit ferrũ inijcere, q. s. & alij id facere dubitari nõ possit, in istis verò casib. veniã meruit.

Ca. 2. Quòd bigami ad clerum admitti non possunt.

1. Tim. 3. & Tit. 1. De digamis autem nec consuli debuit, quod manifesta lectio sit Apostoli: Vnius vxoris virum ad sacerdotium siue ad clericatum admitti dr̃e, & hanc ipsam tamen si virginem decepit. Nam ea quæ habuerit ante virum, licèt defunctus sit, tamen si clerico postea fuerit copulata, clericus qui eam acceperit, esse non poterit, quia in lege cautum est: *Leui. 21.* Non viduam, non abiectam habere posse coniugem Sacerdotem.

Ca. 3. Qui de laicis ad Clerum non debeant promoueri.

De laicis verò religio tua cõsuluit, quos canones ordinare prohibeant. Certum est quidem hoc regulas Ecclesiasticas continere, sed nõ ita definitum est, vt de oĩbus sit laicis constitutum. Neque. n. clerici nasci, & non fieri possunt, sed designata sunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non possunt, *d. 51. Designata sunt.* id est, si quis fidelis militauerit, si qs fidelis cãs egerit, hoc est postulauerit, si quis fidelis administrauerit. De curialibus autem manifesta ratio est, quoniam & si inueniantur hmõi viri, qui debeant clerici fieri, tamen quoniam sæpius ad curiam repetuntur, cauendum ab his est propter tribulationem quæ sæpè de his Ecclesiæ prouenit.

Ca. 4. Qui de laicis possunt clerici fieri.

d. 33. Laici. *Hic apertè concubina prohibetur.*

Laici verò qui habentes vxores baptizati sunt, ac sic se instituerũt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut

cleri-

clericis iuncti sint, aut monasterijs ex quo baptizati sunt, hęserint, & si non concubinam, non pellicem nouerint, si in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

Ca. 5. De temporibus in clero immorandis.

Ita sanè vt in eis tpa à maioribus cōstituta seruenť. Nec cito qlibet lector, cito acolythus, cito diaconus, cito sacerdos fiat, qa in minoribus officijs si diu perdurent, & vita eorū pariter & obsequia comprobātur, vt ad sacerdotiū post hæc emēsis stipendiorū meritis veniant, nec præripiant qđ vita probata meretur accipere. Qm̄ ergo certa definitione monstratum, q debeant admitti, quìve reprobari, ex his oīb. quos videt dignatio tua, nō posse reprobari, eligere debebis quos clericos facias. Si. n. nullā gratiam hoībns, aut beneficiū præstare velimus, tales inuenire possumus, de quorū assumptione nec incurrere scandalum, nec erubescere valeamus.

Sequitur eiusdem epistola 24. ad synodum in Toletana ciuitate constitutam.

Ca. 1. De Hispanorum reprehensione, qui inordinatè constituunt clericos.

INnocentius vniuersis epis in Toletana synodo cōstitutis, dulcissimis fratrib. in Dño salutem. Sępè me & nimiū cum teneret cura solicitum super dissentionis schismate Ecclesiarū, qđ malum per Hispanias latiùs in dies separationis gradu incedere, fama proloquitur, necessarium tp̄s emersit, quo nō possit emendatio tāta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis vitio Hispaniēses epos celebrare cognoscimus, fuerat aliqd ſm maiorum traditionē statuendum, nisi perpenderemus, ne perturbationes quāplurimas Ecclesijs moueremus. Quorum factum ita reprehendimus, vt pp numerum corrigēdorum, ea quæ quoquo modo facta sunt, nō in dubium vocemus, sed Dei potius dimittemus iudicio. *Epist. 24.*

Ca. 2. Vt causidici, vel curiales, vel seculari militia dediti, ad clerum non admittantur.

Quantos enim ex eis, qui post acceptā Baptismi gratiam in Forensi exercitatione versati sunt, & obtinendi pertinaciam susceperūt, accitos ad Sacerdotium esse *d. 51. Aliquantos ex.*

com-

cōperimus, è quorum numero Rufinus & Gregorius perhibentur, quantos ex militia, qui cum poteſtatibus obedierūt, ſeuera neceſſario pręcepta ſunt executi, quā tos ex curialibus, q dū paterent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata, fecerunt, quantos qui voluptates & ædi tiones populo celebrarunt, ad honorē ſummi Sacerdotij perueniſſe, quorū oīum neminē ne ad ſocietatē q̄-dem ordinis clericorum oportuerat perueniſſe. Quæ ſi ſingula diſcutiēda mandemus nō modicos motus aut ſcandala Hiſpanienſibus prouincijs, q̄bus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus. Idcirco remittēda potius hæc putamus. Sed ne deinceps ſimilia cōmittātur, dilectionis veſtræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vſupationi ſaltē nunc finis neceſſarius imponatur, eo videlicet cōſtituto, vt quicunq; tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

Ca.3. Vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

Poſt hæc, ſi q̄s aduerſus formas canonū, vel ad Eccleſiaſticū ordinē, vel ad ipſum Sacerdotiū venire tētauerit, vnà cū ordinatorib. ſuis, ipſo in quo inuēti fuerint, ordine & honore priuētur. Et q̄uāuis dilectioni veſtræ fratres chariſſimi, regu'ę Nicęnę ſint cognitę, ſm quas ordines eſſe faciendos per ſnīam decernitis, tñ aliquam partē, quæ de ordinationib. eſt prouiſa, inferendam putaui, vt ſm eā ordinationes in poſterum celebrandas eſſe ſciamus, ne cui interpretādi aliter liberū arbitriū relinquatur. Ac primū quæ ſunt prohibita, digerātur.

Ca.4. De commemoratione Nicæni concilij, in quo ſupradicta prohibentur.

Nicæna ſynodi.c.11.12. Ne quiſpiam, qui poſt baptiſmum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti, neq; qui cauſas poſt acceptum baptiſmum egerint, aut q poſt acceptā Dei gratiam adminiſtrauerint, neq; de curialibus aliquem ad Eccleſiaſticum ordinē venire poſſe, qui poſt baptiſmum vel coronati fuerint, vel Sacerdotium (q̄d dr̄) ſuſtinuerint, & ędītiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus eſt cauendum, ne ijdem qui ex curialibus fuerint, aliquando à ſuis curijs, quod frequenter videmus accidere, poſcantur. Quæ omnia rationabiliter

biliter prohibita, oportet modis omnibus custodiri.

Ca. 5. Quales eligendi sunt in ordine clericorum.

Quales vero eligẽdi sunt in ordine clericorũ, euidẽs forma declarat, id est, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & lectorũ officio sociati, vel si maiores sunt, cum fuerint Dei gratiã cõsecuti, statim se Ecclesiasticis ordinibus mãcipauerint. Et si vxores habuerint, quærendũ si vxorẽ virginem habuerint, quia scriptũ est in veteri testamento: Vxorẽ uirginẽ accipiat Sacerdos. Et alibi: Sacerdotes mei semel nubãt. Neq; qui duas vxores habuerit, quia Paulus Apost. ait. Vnius vxoris virũ. *In dic. Siricij ad Himeriũ.* *Leui. 21.* *1. Tim. 3. & Tit. 1.*

Ca. 6. De eo qui ante baptismum vxorem habuit, & post baptismum aliam, vt clericus non fiat.

Nec illud debere admitti quod aliquãti pro defensione praui erroris oponũt: & asserunt quod ante baptismũ omnia dimittõtur, nõ intelligẽtes huiusmodi, quod sola in baptismo peccata dimittũtur, nõ vxoris numerus aboletur. Nã si a Deo, vt scriptũ est, pręparatur viro vxor, & quod Deus iunxit, homo nõ separet: & ipsi authores generis humani in origine à Deo bene dicũtur, quomodo inter peccata ista credũtur posse dimitti? Quòd si secundũ illos, qui tanta credũt, verũ est, ergo omnis iniustitia, quę à catechumenis ante baptismũ fuerit operata, per baptismũ aufertur. Nullus ergo cõtra Apostolũ tale aliquid sentiat, nec admittat, sed fideliter intelligat vnius vxoris virũ siue ante baptismũ esse nominatũ, siue post baptismum. Si enim vxor ante baptismũ accepta, non ducitur in numerũ, nec filij, ex eadem suscepti inter filios poterunt nominari. Quod q̃ absurdũ sit atq; alienũ, prudentia vestra melius æstimabit. Vñ neminẽ liceat ĩterpretari aliter diuinas scripturas, nisi qđ recta rõ pmittit, nedũ ꝙ qdã remedia sibi iniqua ad excusationẽ ꝑparãt, ex eo rupisse legẽ, & regulas euertisse iudicent: sed ea tenẽda sũt, quę diuinarum scripturarum series cõtinet, & à Sacerdotibus vtili rõne sũt cõstituta. Bene valeatis fratres carissimi. *In epist. Innoc. ad Rufum c. 1.* *Prouer. 9.* *Mat. 19. & Mar. 10.*

Extat epistola conc. Carthag. ad Innoc. Pa. in qua sequentes damnantur errores Pelagij & Cęlestij. *Lege in volumine conciliorum.*

Error 1.

Quòd naturaliter possit implere legem qui vult, & quòd

quòd Deus legem ad adiutorium dedit.

Error 2.

Ad perficiendam iustitiam & Dei mandata complenda, sola humana sufficere potest natura.

Error 3.

Paruuli propter salutem, quæ per saluatorem Christum datur, baptizandi non sunt.

Ad hęc rescripsit Innocētius Epist.25.in qua gratulatur epis Carthagin. Ecclesię, de solicitudine sua. Deinde dānat propositos errores, & authores eorū Pelagiū, & Cęlestiū, & quia nihil addidit ad epist. Cōcilij Carthaginen. ideò nō cēsuimus subijciēdā hoc loco.

Vide in concilijs.

Epistola concilij Mileuitani ad Innocentiū Papam, quæ incipit. Domino beatissimo, meritoq; venerabili Papę Innocētio, &c. In qua sequētes dānātur errores.

Primus: potest homo in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ sine adiutorio gratię Saluatoris per solū liberę voluntatis arbitrium peruenire, vt etiam nōn sit necessarium dicere, dimitte nobis debita nostra.

Seundus, illud: Ne nos inferas in tentationem, non ita intelligendū, tanquam diuinum adiutorium poscere debeamus, ne in peccatum tentati decidamus, quoniam hoc in nostra positū est potestate, & ad hoc implendum sola sufficit hominis voluntas.

Tertius, non est orandus Deus vt contra peccati malum, & ad operandam iustitiam sit noster adiutor.

Quartus, nō opitulatur paruulis ad cōsequendam vitam æternam, Christianæ gratiæ Sacramentum.

Rescripsit, Innocētius Papa ad Mileuitanū Conciliū. est inter epistolas illius 26. in qua primum gratulatur de solicitudine sua, & quòd in rebus arduis consulant Ecclesiā Romanā, deinde damnat propositos errores, & quia nihil addidit ad epistolā Concilij Mileuitani, censuimus eam non esse subijciendam hoc loco.

Hęc eadem explicatius in concilio Mileuitano definita sunt.

Concilium Mileuitanum.

Concilium Mileuitanū, sub Innocentio primo Papa, à quo confirmata sunt in eo definita.

Glorio-

GLoriosissimis Imperatoribus Archadio & Honorio Augustis, viris clarissimis Consulibus 6. Calend. Setēb. in ciuitate Mileuitana in secretario Basilicæ, cùm Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginis in Concilio vniuersali cōsedisset, astantibus Diaconibus, Aurelius epus dixit: Quoniã Ecclesiæ sanctæ vnũ est corpus, omniumq; mēbrorũ caput est vnũ, factũ est, volente Dño, ac nostrã infirmitatē iuuante, vt ad hanc Ecclesiã conueniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quęso charitatē vestrã, quia ita credēdum est quod noster accessus ad vos, nec superfluus, nec insuauis est cunctis, ideoq; pariter quędã de causis fidei, vnde nunc quęstio Pelagianorũ imminet, in hoc cętu sanctissimo primitus tractētur, deinde subsequãtur & aliqua quæ descipline Ecclesiasticę necessaria existunt. *Huic concilio interfuit Anselmus Romã. Ecclesia legatus contra Pelag.*

Can. 1. Contra Pelagianos, qui dicunt etiam sine peccato mori potuisse Adam.

Placuit ergo omnibus Episcopis qui fuerunt in hac sancta synodo, constituere hæc, quæ in præsenti concilio definita sunt. Vt quicunq; dicit Adã primũ hominem mortalem factũ, ita vt siue peccaret, siue nõ peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exiret, nõ peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit.

Ca. 2. Quòd omnes in peccatorum remissione veraciter baptizentur.

Item placuit, vt quicunq; paruulos recentes ab vteris matrũ baptizãdos negat, aut dicit in remissionem quidē peccatorũ eos baptizari, sed nihil ex Adã trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vñ sit cõsequēs vt in eis forma baptismatis in remissionē peccatorũ, nõ vera, sed falsa intelligatur, anathema sit: quoniã nõ aliter intelligendũ est quod ait Apostolus: Per vnũ hominē peccatũ intrauit in mundũ, & per peccatũ mors, & ita in omnes homines pertransit, in quo oēs peccauerunt: nisi quēadmodũ Ecclesia Catholica vbiq; diffusa semp intellexit: Propter hãc enim regulã fidei, etiã paruuli, qui nihil peccatorũ in semetipsis adhuc cõmittere potuerunt, ideo in peccatorum remissionē veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundentur, quod generatione traxerunt. *De con 4. Placuit.* *Rom. 5.*

Ca. 3. Quòd gratia Dei non solùm peccata dimittit, sed etiam adiuuat ne committantur.

De con. d. 4. Placuit vt. Item placuit vt quicunque dixerit gratiam Dei, in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, vt non committantur, anathema sit.

Ca. 4. Quòd per gratiam Dei sciamus quid facere debeamus, & diligere vt faciamus.

De con. d. 4. Quisquis dixerit. Item quisquis dixerit eandem gratiã Dei per Iesum Christum Dñm nostrũ, propter hoc tñ nos adiuuare ad non peccandũ, quia per ipsam nobis reuelatur & aperitur intelligentia mandatorũ, vt sciamus quid appetere, quid vitare debeamus, nõ aũt per illã nobis præstari, vt quod faciendũ cognouerimus, ẽt facere diligamus atque valeamus, anathema sit. *1. Cor. 8.* Cùm enim dicat Apostolus: Scientia inflat: charitas verò ædificat: valde impiũ est vt credamus ad eã, quæ inflat nos habere gratiã Christi, ad eã quę ædificat, nõ habere, cùm sit vtrunque donũ Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere vt faciamus: vt ædificãte charitate, scientia nõ possit inflare. *Psal. 63.* *Ioan. 4.* Sicut aũt de eo scriptũ est: Qui docet hominem scientiam, ita etiã scriptum est: Charitas ex Deo est.

Ca. 5. Quod gratia Dei præstet vt lex impleatur, non (sicut ait Pelagius) facilè, quasi sine gratia Dei difficilius possit impleri.

De con. d. 5. Placuit vt. Item placuit vt quicũq; dixerit, ideò nobis gratiã iustificationis dari, vt qđ facere per liberũ iubemur arbitriũ, facilius possimus implere per gratiã, tanq̃ & si gratia nõ daretur, nõ quidẽ facilè, sed tñ possimus ẽt sine illa implere diuina mandata, anathema sit. *Ioan. 15.* De fructib. n. mãdatorũ Dñs loquebatur, vbi non ait: Sine me difficilius potestis facere, sed ait: Sine me nihil potestis facere.

Ca. 6. Quod iuxta sententiam Ioannis Euangelistæ, nemo sit qui esse possit sine peccato.

1. Ioan. 1. Item placuit quod ait sanctus Ioannes Apostolus: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Quisquis sic accipiendũ putauerit, vt dicat propter humanitatem non oportere dici nos non habere peccatum, non quia veritas

ri..as eſt,anathema ſit.Sequitur.n. Apoſtolus & adiungit:Si aũt cõfeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus,qui remittat nobis peccata, & mũdet nos ab oĩ iniquitate Vbi ſatis apparet hoc non tñ̃ humiliter,ſed etiã veraciter dici. Poterat.n.Apoſtolus dicere:Si dixerimus,q̃a nõ habemus peccatũ,noſipſos extollimus,& humilitas in nobis nõ eſt,Sed cũ ait: Noſipſos decipimus,& veritas in nobis nõ eſt,ſatis oſtẽdit eũ,qui ſe dixerit nõ habere peccatũ,non verum loqui, ſed falſum. *Ibidem.*

Ca.7.Quod vnicuique etiam iuſto dicere oporteat, Dimitte nobis debita noſtra. *Mat.6.*

Itẽ placuit vt quicunq; dixerit in oratione Dominica ideo dicere ſanctos, Dimitte nobis debita noſtra, vt nõ pro ſeipſis hoc dicãt; quia nõ eſt eis iã neceſſaria iſta petitio, ſed pro aliis,qui ſunt in ſuo populo peccatores,& ideo non dicere vnũquenque ſanctorum, Dimitte mihi debita mea,ſed dimitte nobis debita noſtra, vt hoc pro aliis potius quàm pro ſe iuſtus petere intelligať,anathema ſit.Sanctus.n. & iuſtus erat Apoſtolus Iacobus,cum dicebat:In multis.n. offendimus oẽs. Nã quare ad:tũ eſt,oẽs,niſi vt iſta ſñĩa conueniret & Pſalmo,vbi legitur:Nõ intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo,quia nõ iuſtificabitur in cõſpectu tuo oĩs viuẽs?Et in oratione ſapiẽtiſſimi Salomonis:Nõ eſt homo qui nõ peccet. Et in libro Iob.In manu oĩs hoĩs ſignat,vt ſciat oĩs homo infirmitatẽ ſuã. Vnde ẽt Daniel ſanctus & iuſtus, cũ in oratione pluraliter diceret: Peccauimus,iniquitatẽ fecimus,&c. quæ ibi veraciter & humiliter cõfitetur,ne putaretur, quemadmodũ quidã ſentiũt,hęc nõ de ſuis,ſed de populi ſui potius dixiſſe peccata, poſtea dixit:Cũ orarẽ & cõfiterer peccata mea, & peccata populi mei Dño Deo noſtro, noluit dicere peccata noſtra,ſed populi ſui dixit,& ſua, quia futuros iſtos, qui tam malè intelligunt,tanquam Propheta præuidit. *Iacob.3.* *Pſal.142.* *Eccleſ.7.* *Iob.37.* *Daniel.9.* *Ibidem.*

Ca.8.Quòd à ſanctis veraciter dicitur: Dimitte nobis debita noſtra. *Ibidem.*

Item placuit,vt quicũque verba ipſa Dominicę orationis, vbi dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ita volunt à ſanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur,anathema ſit. Quis enim ferat orantẽ, & non

hominibus,

hominibus, sed ipsi domino mentientē, qui labiis sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittātur, debita nō habere? Hucusque de fide contra Pelagianos nunc regulæ tractentur Ecclesiasticæ.

Ca. 2. Quòd ad communes causas Ecclesiæ generale concilium congregari oporteat, in priuatis verò causis speciale vniuscuiusque prouinciæ.

Regula Ecclesiastica.

Placuit vt non sit vltra fatigandis fratribus anniuersaria necessitas, sed quoties exegerit causa communis, id est totius Aphricę, vndecunque ad hanc sedē pro cōcilio datæ literæ fuerint, cōgregandam esse synodū in ea prouincia vbi oportunitas persuaserit. Causæ autē quæ cōmunes non sunt, in suis prouinciis iudicentur.

Ca. 10. Vt Epistolas ad concilium euocandum, Metropolitanus subscribat & dirigat.

Placuit etiā pati, vt omniū Episcoporū epistolis omnibus de concilio dandi, sanctitas tua sola subscribat.

Ca. 11. Vt de hereticis & infidelibus quicquid in concilio constituitur, à Principe impetretur.

¶ Placuit & illud aduersus hēticos, vel paganos, vel eorū supstitiones, vt legati missi de hoc glorioso cōcilio, q̄cq̄d vtile ꝓuiderīt à gloriosissimis Principib. īpetrēt.

Ca. 12. Vt preces & orationes composita, nisi probata fuerint in concilio, non dicantur.

Placuit ēt & illud, vt preces vel orationes, seu missæ quæ probatę fuerint in Concilio, siue prę fationes siue cōmendationes, seu manus impositiones, ab oībus celebrentur. Nec aliæ omnino dicantur in Ecclesia, nisi quæ à prudentioribus tractatæ vel comprobatæ in synodo fuerint, ne fortè aliquid cōtra fidē, vel per ignorantiam, vel per minus studium sit compositum.

Ca. 13. Vt posteriores anterioribus Epis non præferātur.

Palentinus Epus dixit: Si permittit bonū patiētię vestræ, ꝓsequar ea quæ necessaria sunt ecclesiasticæ disciplinæ. Scimus.n. sic inuiolate ꝑmāsisse ecclesiasticā disciplinā, ita vt nullus fratrū priorib. suis se aliq̄n auderet anteponere, sed officijs legitimis id semp exhibitū est prioribus, qđ ab insequētibus rōnabiliter semp acciperetur. Hūc ordinē iubeat sanctitas vestra melius vestris interlocutionibus roborare. Aurelius Eps dixit;

Non

Non decuerat quidem, vt hæc repeteremus, nisi fortè existerent inconsideratę mentes quorundam, quæ ad hæc statuenda nostros acuerent sensus. Sed & commu nis hæc causa est quam insinuauit frater & Coepiscopus noster, vt vnusquisque nostrum ordinē sibi decretum à Deo cognoscat, & posteriores anterioribus deferant, nec eis inconsultis, aliquid agere præsumant, Qua de re oportet eos, qui putauerint spretis maioribus aliquid pręsumendum competenter esse ab omni concilio coercendos. Vniuersi episcopi dixerunt: Hic ordo & à patribus & à maioribus est seruatus, & à nobis Deo propitio seruabitur, saluo etiam iure primatus Numidiæ & Mauritanię.

Ca. 14. Vt Episcopi pro tempore consecrationis suæ literas ab ordinatoribus habeant.

Deinde placuit vt quicunque deinceps ab ep̄is ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis, manu eorū subscriptas, continentes consulē & diem, vt nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.

Ca. 15. Vbi primum quis legerit, ibi permaneat clericus.

Item placuit vt quicunque in Ecclesia vel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur. *D. 72. placuit vt.*

Ca. 16. Vt pro causis Ecclesiarum exequutores vel aduocati à Principe postulentur.

Placuit prętereа, vt exequutoribus in omnibus iustis desideriis impartiatur. Placuit etiā vt petatur à gloriosissimis Imperatoribus, vt iubeāt iudicibus dare peritos sibi defensores scholasticos, qui in actu sint vel in officio defensionum, causarū ecclesiasticarū, morę Sacerdotū, vt prouinciæ iidem ipsi, qui defensionē ecclesiarum susceperint, habeant facultatē pro negotiis ecclesiarum (quoties necessitas flagitauerit) vel ad obsistendum callide desipientibus vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi iudicum secretaria.

Ca. 17. Vt neq; dimissus, neq; dimissa alteri coniungātur.

Placuit vt sēm euangelicam & Apostolicā disciplinā, neque dimissus ab vxore, neque dimissa à marito, alteri coniungantur, sed ita maneāt, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad pęnitentiā redigantur. In qua causa legē Imperialem petendam promulgari. *38. qua. 7. Placuit vt. 1. Cor. 7.*

N *Ca. 18.*

Ca.18. De his qui in sua prouincia non communicant, vt alibi non communicent.

Placuit, vt quicunque non communicat in prouincia propria, & in aliis prouinciis vel transmarinis partibus ad communicandum obrepserit, iacturam communionis vel clericatus excipiat.

Ca.19. De clericis, qui apud Principẽ seculare iudicium aut synodale impleuerint.

11.q.1. Placuit, vt quicũque. Placuit, vt quicũq; ab Imperatore cognitionẽ iudiciorũ publicorũ petierit, honore ꝓprio priuetᷣ: si aũt Epale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit.

Ca.20. Vt sine formatis nemo ad comitatum proficiscatur, & qualiter formata fiant.

Placuit vt quicũque clericus pp necessitatem suam alicubi ad comitatũm ire voluerit, formatã ab ẽpo suo accipiat. Quòd si sine formata voluerit pergere, à communione remoueatur. Quòd si alicubi ei repentina necessitas orta fuerit ad comitatũ pergendi, alleget apud episcopũ loci eius ipsam necessitatẽ, & de hoc scripta eiusdem episcopi deferat: formatæ autẽ, quæ à primatibus, vel à quibuscunque episcopis clericis propriis dantur, habeant diem Paschæ. Quod si adhuc eiusdẽ anni Paschæ dies incerta est, ille præcedẽs adiungatur, quomodo solet post consulatum in publicis gestis ascribi.

Ca.21. De Episcopis qui quod repetere poterant, prætermissa synodo, inuaserunt.

17.quæ 6. Placuit vt. Item placuit vt quicũque ẽpi quascunque ecclesias vel plebes, quas ad suã cathedrã ęstimant pertinere, nõ ita reperierint, vt causas suas episcopis iudicantibus agant, sed alio retinẽte irruerint, siue volẽtibus siue nolentibus plebibus causæ suę detrimentũ patiantur. Et quicũque iam hoc fecerint, si nõdũ est inter episcopos finita cõtentio, sed adhuc inde cõtendunt, ille discedat quẽ cõstiterit prætermissis iudiciis ecclesiasticis irruisse. Nec sibi quisque blandiatur, si à primate, vt retineat literas, impetrarit, sed siue habeat literas, siue nõ hẽat, cõueniat eum, qui tenet, & eius literas accipiat, vt cũ appareat pacifice tenuisse ecclesiã ad se pertinẽtem. Si autẽ illi aliquã quæstionem retulerit, per episcopos iudices causa finiatur, siue quos eis primates dederint, siue

siue quos ipsi vicinos ex consultu primatis delegerint.

Ca.22. De clericis, qui de iudicio Eporũ suorũ cõqueruntur. *2. q. 6. Placuit vt presbyteri.*

Itẽ placuit vt presbyteri, diaconi & cęteri inferiores clerici in causis, quas habuerint, si de iudiciis Episcoporum suorum quęsti fuerint, vicini Episcopi eos audiãt, & inter eos quicquid est, finiant adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quod si & ab eis prouocãdum putauerint, non prouocent nisi ad Aphricana concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Aphricam in communionem suscipiatur.

Ca.23. De his qui apud hæreticos pęnitentiã acceperunt.

Placuit vt quicunque cõuersus ab hæreticis, dixerit se apud eos penitentiã accipere, vnusquisq; Catholicus Episcopus requirat, vbi & ob quam causam apud eosdem hæreticos pęnitentiam susceperit: vt cum documentis certis hoc ipsum approbauerit, sibi pro qualitate peccati, sicut eidem episcopo Catholico visum fuerit, tempus pęnitentiæ vel reconciliationis decernat.

Ca.24. De Episcopis negligentibus aduersus hæreticos.

Itẽ placuit vt quicũque negligunt loca ad suã cathedrã pertinẽtia in Catholicã vnitatem lucrari, cõueniantur à diligentibus vicinis Episcopis, vt id agere nõ morẽtur. Qđ si intra sex mẽses à die cõuẽtionis hoc nõ fecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineant, ita sane vt si ille ad quẽ pertinuisse videbãtur, probare potuerit magis illius electã negligẽtiã ab hæ̃ticis, vt impune ibi sint, & suã diligẽtiã fuisse pręuẽtam, vt eo modo eius cura solertior vitaretur, cũ hoc iudices epi cognouerint, suæ cathedræ loca restituant. Sanè si epi inter quos cã versatur, diuersarũ sunt prouinciarũ, ille Primas det iudices, in cuius prouincia est locus, de quo cõtenditur. Si aũt ex cõi placito vicinos iudices elegerint, aut duo eligantur aut tres. Quòd si tres elegerint aut duo omnium sententiam sequantur, aut duorum. A iudicibus autem quos communis cõsensus elegerit, non liceat prouocari. Et quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det literas, vt nullus ei communicet episcoporum donec obtemperet.

14. q. 3. Placuit vt.

2. quæ 6. A iudicibus.

2. qu. 6. Quisquis.

Ca.25. Vnde supra.

Si in matricibus cathedris episcopus negligens fuerit aduersus hæreticos, conueniatur à vicinis epis diligentibus, & ei sua negligentia demonstretur, vt se excusare non possit. Quod si ex die quo conuenitur, intra sex menses, si in eius prouincia executio fuerit, nō eos ad vnitatem Catholicam conuertendos curauerit, non ei cōiicetur donec impleat. Si autem executor ad loca non venerit, non ascribatur epo. Si autem probatum fuerit eum de communione illorum fuisse mentitum, dicendo eos communicasse, quos eo sciente non communicasse constiterit, etiam episcopatum amittat.

Ca.26. De virginibus quæ intra vigintiquinque annos necessitate cogente velantur.

Item placuit, vt quicunq; episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velauerit virginem, seu velauit intra vigintiquinque annos ætatis, non ei obsit conciliū quod de isto annorū numero constitutū est.

Ca.27. De episcopis, qui post acta Carthaginen. synodi resenti sunt ad reliqua peragenda.

Item placuit, ne diutius vniuersi episcopi, qui ad cōcilium congregati sunt, tenerentur, ab vniuerso concilio ternos iudices de singulis prouincijs eligi. Et electi sunt de prouincia Carthaginensi, Vincentius Fortunatianus & Clarus. De prouincia Nimidiæ Alypius, Augustinus & Restitutus. De prouincia Byzacena, cum sancto sene Donatiano primate Cresconius, Iocundus & Emilianus. De Mauritania Sitisensi, Seuerianus, Asiaticus & Donatus. De prouincia Tripolitana Plautius, qui (ex more) legatus vnus est missus, qui omnes cum sancto sene Aurelio vniuersa cognoscant. A quo petijt vniuersum Concilium, vt cunctis, siue gestis, quæ confecta iam sunt, siue epistolis ipse subscribat. Et subscripserunt: Aurelius episcopus Carthaginensis huic decreto consensi, & perlecto subscripsi. Donatianus Telepiensis primæ sedis subscripsi.

Subscriptio.

Augustinus Hipponæ Regiensis subscripsi. Similiter & omnes episcopi subscripserunt.

Finit concilium Mileuitanum.

Decreta Zozimi Papæ.

Zozimus Papa natione Græcus, sedit annum.1.mēs. 2.dies.11.sub Honorio & Theodosio iuniore. Hic Paschale cereum sacrauit. Seruis Sacerdotio, sacerdotibus vero tabernis interdixit. Ex eius decretis hoc extat ex Gratiano desumptum. *A.d.142. Zozimus pont.41. Tempore huius fuit Lucius hareticus & Pelagius damnatus*

Contra statuta Patrum condere aliquid vel mutare, nec huius quidem sedis potest authoritas: apud nos.n. inconuulsis radicibus viuit antiquitas, cui decreta patrum sanxere reuerentiam.

Extant etiam eiusdem duæ decretales Epistolæ, altera ad Isychium Salonitanum episcopum, altera ad clerum Rauennatium. *25 q.1. Contra statuta.*

Decreta Bonifacij Papæ.

Bonifacius primus, Romanus, sedit annos tres, menses 8. Hic, Eulasio schismatico superato, statuit ne mulier sacra attingeret, nec incensum adoleret. Prohibuitque ne obnoxius, aut errans, aut annis 30. minor ad sacerdotium admitteretur. Huius Pontificatum insignem reddidit diuus Hieronymus presbyter. Moritur in Bethleem ætatis suę anno 19. Quantum hic vita & doctrina iuuerit ecclesiam Dei, alijs iudicandum relinquo. Si quidem clarauit miraculis, & eius scripta omnibus sunt in pretio. Decretum eiusdem Bonifacij de ætate presbyterorum; ne ante 30. annos ordinentur, prætermisimus, quia hoc idem exaratum est in statutis Fabiani. *Bonifacius.1.pontif.42. Hierony. vita & obitus.*

Concilium Carthaginense sextum, ab Episcopis 217. celebratum.

Concilium Carth.6.

IN hoc Concilio quæ statuta sunt, breuis declarat annexus. Primum, interfuit Legatio ecclesiæ Romanæ Faustinus episcopus, Philipus & Asellus presbyteri. Deinde actum est, vt ab Episcopis Orientalibus peteretur Nicænum concilium. Vbi in præsentia omnium, exemplaria Nicænæ synodi (sicut a Patribus constituta fuere) in medium prolata sunt. Postremo recita-

tă fuit professio fidei Nicæni concilij, quam superius post canones suo loco inseruimus.

Finit Concilium Carthaginense sextũ prouinciale.

Concilium Cartha.7.

Concilium Carthaginense septimum sub eodem Bonifacio primo per 38. Episcopos celebratum est, nihil habens quod ad nostra hæc tempora pertineat. In hac synodo fuerunt recitati canones conciliorum diuersorum vniuersæ Prouinciæ Aphricæ, numero 105. Quos non recensemus, quia quæ ibi decreta sunt, superioribus probantur incerta.

Hoc loco adiecta sunt etiã capita Nicæni concilij è Græco in Latinũ cõuersa, missa ab episcopis Orientalibus ad conciliũ Aphricanum, sicut in concilio Carthaginen.6. latius explicatur in volumine cõciliorum.

Decreta Calestini primi papa.

Calesti 1. Pont.43. Sub hoc Pont. moritur B. Augustinus. Et Nestorius in Mariã matrem Dei blasphemauit.

Cælestinus primus, Comanus, sedit annos 8. menses 10. dies 17. Hic Psalmos Antiphonis interstinxit. Introitus, Gradus, Tractus, Offertoria, Commemorationes, & Orationes inseruit Missę. Clericos canonicarum institutionum doctos esse voluit. Scotos atque Britannos in viam Christi reduxit.

Extat epistola eius ad episcopos Gallię, in qua damnat errores Pelagij, quos iam damnaret Innocentius primus in Episto. ad Carthaginense concilium, cuius initium est: Inquirendo de his rebus quas omni, &c. Quos etiam damnauit concilium Mileuitanum. Ideo superuacaneũ duximus hic omnia illa transcibere per capita, nisi titulis duntaxat in hac serie expressis.

Primum notat, quod nisi gratia Dei iuuemur, insidias diaboli euitare non possumus.

Secundò, Quòd Adam omnes homines lęserit, nec quempiam per liberum arbitrium posse cõsurgere, nisi eum gratia Dei erexerit.

Tertiò, quòd nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione eius, qui solus est bonus.

Quarto, ꝙ per Christũ libero bene utamur arbitrio.

Quinto, ꝙ omnia sanctorũ merita dona sint Dei.

Sextò,

Sextò, quòd omnis ſancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo ſunt.

Septimò, quòd gratia Dei non ſolùm peccata dimittat, ſed etiam adiuuet ne committantur, & præſtet, vt lex impleatur, non ſicut Pelagius ait facilè, quaſi ſine gratia Dei difficilius poſſit impleri.

Octauò, quòd præter ſtatuta ſedis Apoſtolicę omnes orationes Eccleſię gratiā Chr̃i reſonant, qua genus humanū reparatur, & ab æterna damnatione reducitur.

Nonò, quòd gratiam Dei etiam baptizandorum teſtatur inſtituta purgatio, cùm exorciſmis & inſufflationibus ſpiritus ab eis appelluntur immundi.

Extat altera epiſt. eiuſdē Cęleſtini ad eoſdē ep̃os Galliæ, quos corrigit in nonnullis ſuperſtitionib. vt ſequit̃.

Ca. 1. Quòd non debeant ſacerdotes amicti pallijs in Eccleſia miniſtrare.

Didicimus quoſdā Dñi ſacerdotes ſuperſtitioſo potius cultui inſeruire quā mentis vel fidei puritati, qui amicti pallio & lumbos pręcincti credūt ſe ſanctæ ſcripturę fidem non per ſpūm, ſed per literam cōplexuros. Nā ſi ad hoc iſta præcepta ſunt, vt taliter ſeruarentur, cur non fiunt pariter, quæ ſequuntur, vt lucernæ ardētes in manib. vnà cùm baculo teneantur? Hēnt aūt ſuū iſta myſteriū, & intelligentib. ità clara ſunt, vt ea magis quā decet ſignificatione, ſeruentur. Nā in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur, de quo dr̃: Sic luceant opera veſtra. Diſcernendi à plebe vel cæteris ſumus doctrina, nō veſte, conuerſatione, nō habitu, mentis puritate, nō cultu. Nā ſi ſtudere incipiamus nouitati, traditum nobis à Patribus ordinē calcabimus, vt locū ſuperuacuis ſuperſtitionib. faciamus. Rudes ergo fideliū mentes ad talia non debemus inducere. Docēdi. n. potius ſunt, q̃ illudendi. Nec imponēdū eſt eorū oculis, ſed mentibus infundēdā præcepta ſunt. Luc. 12. Matth. 5.

Ca. 2. Quòd nulli ſit vltima pęnitentia neganda.

Agnouimus pęnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſiderijs annui, qui obliti ſui tp̃e hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubueniri. Horremus, fateor tātę impietatis aliquem reperiri, vt de Dei pietate deſperet 26. q. 6. Agnouimus morientibus.

quasi nō possit ad se quouis tpe cōcurrēti succurrere, & periclitantē sub onere peccatorū hominē redimere, quo se ille expediri desiderat & liberari. Quid hoc (rogo) aliud est, q̄ morienti mortē addere, eiusq; animā suā crudelitate ne absolui possit, occidere. Cùm Deus ad subueniendū sit paratissimus, & inuitās ad pęnitentiā; sic p̄mittat peccatori inquiens: Quacunq; die conuer-
Ezech. 18. & 33. sus fuerit, peccata eius nō imputabunt ei. Et iterū: Nolo mortē peccatoris, sed tm̄ vt cōuertatur & viuat. Salutē ergo homini adimit quisquis mortis tpe pęnitentiā denegauerit. Et desperat de clemētia Dei, qui cùm ad subueniendū morienti sufficere vel in mōmēto posse
Luc. 23. nō credit. Perdidisset latro in cruce pręmiū ad Christi dexterā pendens, si illū vnius horę pęnitentia nō iuuisset. Vera ergo ad Deū cōuersio in vltimis positorum,
Ezech. 18. & 33. mente potius est ęstimanda, q̄ tēpore. Propheta hoc taliter asserente. Cùm cōuersus ingemueris, tum saluus eris. Quum ergo Dn̄s sit cordis inspector; quouis tpe non est deneganda pœnitentia postulanti, quum ille se obliget Iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari.

Canones ducentorū sanctorum & beatorum Patrum, qui in Epheso conuenerunt sub Theodosio Imperat. & Cælestino Papa, Luciano Mantuano Monacho Casinen. interprete.

De hac synodo habes supra.

Ca. 1. Vt qui cum Calestio aut complicibus sentiunt, deponantur.

QVoniam aūt oportebat & absentes à sancta synodo, morantesq; in vrbibus & prouinciis ob aliqđ impedimentū, siue Ecclesiasticū siue corporeū, nō ignorare, quę de ipsis sunt cōstituta, significamus sanctitati vestræ ac dilectioni, vt si quidā Metropolitā prouincię derelicta sancta & œcumenica synodo, aut accessit ad illorū defectionis cōsessum, aut accedet in posterū, siue cū Cęlestio sēsit, aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere aduersus p̄uinciæ ep̄os, vt qui iam inde à synodo totius Ecclesiasticę cōionis expers sit factus, & prorsus inutilis, sed & ipsis episcopis illius pro-

uinciæ circunque vicinis Metropolitis recta sentientibus subiacebit, vt oīno deiectus sit à sede episcopatus.

A synodo Ephesina recesserunt quidam numero circiter 30. qui deprehensi sunt Nestorij atque Cęlestij sensa tenere. Fugerunt autem nolentes vnà cum Patribus Nestorium condemnare, quos sancta synodus oī Ecclesiastica cōione priuauit, & Sacerdotij omne munus ademit. Hic est scopus huius canonis.

Ca. 2 Qui deficientibus à synodo adhæserunt, Sacerdotio priuantur.

Si qui autem prouinciales epi à sancta synodo defecerunt, vel deficientibus adhęserunt aut adhærere tentarunt, vel etiam postquam subscripserunt Nestorij depositioni, rursus ad defectionis cnosessum nihilominus recurrerunt: istos placuit sanctæ synodo penitus alienos esse à sacerdotio, à graduque cecidisse.

Ca. 3. Restituunt qui à Nestorio sunt sacerdotio prohibiti.

Si qui verò clerici in singulis vrbibus aut regionibus à Nestorio & conspirantibus sacerdotio prohibiti sunt, quòd rectè sentirēt, ustum putauimus hos quoq; proprium gradum accipere. In summa autem clericos orthodoxæ & ęcumenicæ synodo consentientes, iubemus eis, qui defecerunt aut defecturi sunt, episcopis nullo pacto aut ratione subiectos esse debere. *Regiones intel ligis pagos aut vicos.*

Ca. 4. Qui cum Nestorio aut Cælestio sentiunt, deponantur à synodo.

Si q̄ aūt clericorū defecerint, & ausi fuerint vel priuatim vel publicè, quę sunt Nestorij aut Cælestij sapere, sancitū est à sācta synodo istos quoq; depositos esse.

Ca. 5. Quos sancta synodus commendauit, restitui non debere.

Quicunq; aūt ob turpia gesta sunt à sancta synodo condemnati, vel à proprijs eorum epis, quibus præter Canones Nestorius, q̄ nullum rerum discrimen habebat, & qui cum illo eadem sentiunt, restituere conati sunt gradum vel cōionem, aut conarentur, istos censuimus inutiles esse, & manere nihilominus depositos.

Ca. 6. Contra turbatores gestorum in synodo.

Similr autē & si qui velint ea, quæ de singulis per sanctam synodum gesta sunt Ephesinā, quocunq; modo

mouere sancta synodus ipsa decreuit, si quidē epi aut clerici fuerint, eos oīnò à proprio cadere gradu. Sin verò laici, aut alij, sine communione permaneant.

Collocucio eiusdē sanctæ synodi ędita postquā lecta fuit expositio sanctorū aut beatorū Patrū trecentorū decē & octo apud Nicæam, & impiū symbolū à Theodoro Mopsuestiensi confictum, & à Carisio Presbytero Philadelphiæ porrectum sanctæ synodo Ephesinæ. Ca.7.

His igitur lectis, decreuit sancta hæc synodus alterā fidem nemini licere proferre aut scribere, aut cōponere, pręter eam, quæ definita fuit à sanctis Patrib. apud Nicæam vrbem in Spiritu sancto congregatis.

Eos aūt qui fuerint ausi aliā fidē cōponere siue porrigere, aut proferre, his qui volunt ad cognitionē veritatis conuerti, vel ex Gentibus, vel ex Iudæis, vel ēt ex qualibet hæresi, istos si quidem epi fuerint, aut clerici, alienos esse episcopos quidē ab episcopatu, clericos autem à clericatu. Si verò laici fuerint, anathematizari. Pari modo si deprehensi fuerint aliqui siue epi, siue clerici, siue laici sentientes, aut docentes ea quę continenē in expositione per Carisiū allata Presbyterū de incarnatione vnigeniti filij Dei, seu scelerata atq; peruersa Nestorij dogmata, quæ & subiecta sunt, subiaceāt snīę sanctæ huius & œcumenicæ synodi. Vnde liquet epm quidem alienum ab episcopatu, atq; depositum esse, clericumque siit cecidisse à clero, & si laicus fuerit, anathemati subiacere, quemadmodum dictum est.

Edictum eiusdem sanctæ synodi ex aduentu Cypriorum Episcoporum constitutum atque vulgatum. Ca.8.

In sexta synodo gene. Ca. 39. confirmat hunc octauum canonē vt Cypri. Ecclesia sit principalis & pęna.

Rē nouā, ac pręter Ecclesiasticas leges & canones sanctorū Apostolorū, quę & libertatē oīum tāgit, Deo dilectus coeps Regynus annunciauit, vnà cum Deo dilectis epis Prouincię, Cypri, Zenono, & Euagrio. Nempè epm Antiochænū in Cypro facere ordinationes, quēadmodū p libellos & proprias voces fidē fecere religiosissimi viri, q ad sanctā synodū huc accesserunt, habebunt ius suū intactū & inuiolatū, q sanctis Cypriorū Ecclesijs præsunt ſm canones sanctorū Patrū, & antiquā consuetudinē per seipsos religiosissimorū eporū

facien-

facientes ordinationes. Idem aūt & in alijs diœcesibus, oībusq; vbiq; prouincijs erit seruandū, vt nullus videlicet Deo dilectorum eporum alienā inuadat prouinciam, quę nō prius atq; ab initio sub illius, seu antecessorum fuerit potestate. Sed & si quis occupauerit, vel vi sibi subegerit, idem ipse restituat, ne Patrū statuta frāgantur, nève sub specie sacræ functionis potentiæ tumor irrepat, sicq; cogitātes ꝙ paulatim libertatē perdamus, quā Iesus Chrs Dñs noster redemptor hominū oīum proprio sanguine nobis quæsiuit & cōdonauit.

Placuit igitur sanctæ & œcumenicæ synodo, vt singulis prouincijs pura & inuiolata, quæ iā inde ab initio habēt, sua iura seruenť, vt vnusquisq; Metropolitā. ſm priscū & solitū morē rerū faciendarū æqualiter facultatē obtineat, propriumq; ius firmū possideat. Qđ si q̃s superbia cōtumaci definitis obuiam ierit, hunc abrogatū iri placuit toti sanctæ & œcumenicæ synodo.

Finitum Canones synodi Ephesinæ generalis.

Concilium Ephesinum vnum ex quatuor principalibus, sub Cælestino primo Papa.

Secundum veterum translationem. Concilium Ephesinū contra Nestorium.

Habitum est aduersus Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui purum hominem ex sancta virgine Maria natum asseruit, vt aliam personam carnis aliam faceret deitatis, nec vnum Christū in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atque seiunctim alterum filium Dei, alterum hominis prędicaret. Conuenit autē hæc synodus sub Theodosio iuniore, Era. 468. Cui synodo vice sancti Cælestini Papæ (cuius anno penultimo celebrata est) præsedit beatissimus quondā Cyrillus Alexādriæ episcopus, qui cum vniuerso concilio ad eundem Nestoriū synodalia decreta transmisit, vt habentur in epistola concilij Ephesina ad ipsum Nestorium. In qua symbolum fidei, quod à magno illo Concilio apud Nicæam cōgregrato traditum est, prolixè interpretatur, vt iure optimo possint dici summa quædam totius doctrinæ Christianæ.

Sequuntur ea quæ à 200. episcopis in synodo Ephesinā congregatis cum anathemate definita sunt.

Ca. I.

Decreta concilij Ephesini primi.

Ca. 1.

SI quis non confitetur Deum esse veraciter Emanuel, & propterea Dei genitricem sanctam Virginem, peperit enim secundùm carnem, carnem factum Dei verbum, secundum quod scriptum est, Verbum caro factum est, anathema sit.

Ioan. 1.

Ca. 2.

Si quis nõ cõfitetur carni ẽm substãtiã vnitũ Dei patris verbũ, vnũque esse Christũ cũ propria carne, eundem, scilicet Deum simul & hominem, anathema sit.

Ca. 3.

Si quis in vno Christio diuidit substantias post vnitatem, sola eas connexione coniungens, eamq; quę secundum carnis dignitatem sit, vel etiam auctoritatem & potestatem, ac non potius conuentu, qui per vnitatem factus est naturalem, anathema sit.

Ca. 4.

Si quis in personis duabus vel subsistentijs eas voces quæ in Apostolicis scriptis continentur & Euangelicis diuidit, vel quæ de Christo dicuntur à sanctis vel ab ipso, & aliquas q̃dẽ ex his velut homini, q̃ pter Dei verbũ specialiter intelligat, aptauerit, illas aũt tanq̃ dignas Deo, soli Dei patris verbo deputauerit, anathema sit.

Ca. 5.

Si quis audeat dicere hominem Christũ, Theophoron, id est, Deum ferentem, ac non potius Deũ esse veraciter dixerit, tanquã filium per naturam, secundum quod verbum factum est caro, & communicauit similiter vt nos carni & sanguini, anathema sit.

Ca. 6.

Si quis dicit Deum esse vel Dominũ Christi Dei patris verbum, & non magis eundem ipsum confitetur Deum simul & hominem, propterea quod verbũ caro factum est secundum scripturas, anathema sit.

Ioan. 1.

Ca. 7.

Si quis velut hominem Iesum, operante Deo verbo dicit adiutum, & vnigeniti gloriam tanquam alteri præter ipsum existente tribuit, anathema sit.

Ca. 8.

Si quis audet dicere assumptũ hominẽ coadorãdum

Deo

Deo verbo, & cõglorificandũ & nuncupandũ Deum, tanquã alterũ cum altero (nam con, syllaba superadiecta hæc cogit intelligi) ac nõ potius vna supplicatione veneratur Emmanuel, vnamq; ei glorificationẽ dependit, iuxta quod verbum caro factum est, anathema sit. *Ioan. 1.*

Ca. 9.

Si quis vnum Dominũ Iesum Christũ glorificatum dicit à Spiritu sancto, tanquam qui aliena virtute per eum vsus fuerit, & ab eo acceperit efficaciã contra immundos spiritus, posse & coram hominibus diuina signa perficere, ac nõ potius fatetur eius proprium spiritum per quem diuina signa expleuit, anathema sit.

Can. 10.

Pontificem & Apostolũ cõfessionis nostrę factũ esse Christũ, diuina scriptura cõmemorat. Obtulit enim se metipsum pro nobis in odorẽ suauitatis Deo & Patri. Si quis ergo Pontificẽ & Apostolũ nostrũ dicit factũ, nõ ipsum Dei verbũ qñ caro factũ est, & homo iuxta hoĩes, sed velut alterũ ꝑter ipsum specialiter hominem ex muliere: aut qui dicit, quod pro se obtulisset semetipsum oblationẽ, & nõ potius ꝓ nobis solis (nõ.n. eguit oblatione, qui peccatũ omninò nesciuit) anathema sit. *Heb. 3.* *Ephes. 5.* *Esa. 53.*

Can. 11.

Si quis non cõfitetur carnẽ Dñi viuificatricẽ esse, & propriã ipsius verbi Dei patris, sed velut alterius ꝑter ipsum, cõiũcti eidẽ ꝑ dignitatẽ, aut quasi diuinã hñtis habitationẽ ac nõ potius viuificatricẽ esse, quia facta est ꝓpria verbi cuncta viuificare valẽtis, anathema sit.

Can. 12.

Si quis non confitetur Dei verbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse, factumq; primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est, & viuificator vt Deus, anathema sit, *1. Cor. 5.*

Can. 13.

Ait igitur magna & sancta synodus, ipsum qui est ex Deo Patre naturaliter natus, filium vnigenitum, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo omnia fecerit Pater, hunc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum passum esse, & resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in cœlos. Hæc nos *Idem habetur in concilio Chalced.*

sequi

sequi verba debemus: his nos conuenit obtemperare dogmatibus, considerãtes quid sit incarnatũ esse, & hominem factũ Dei verbũ. Non enim dicimus, quod Dei natura cõuersa vel immutata, sancta sit caro, nec quod in totũ hominẽ, qui est ex anima & corpore, transformata sit, sed magis quod carnẽ animatã anima rationali sibi copulauerit, verbumq; substãtialiter ineffabiliter & incõprehensibiliter factus sit homo, & nũcupatus sit ẽt filius hominis, nõ nuda tantũ modo volũtate, sed nec assumptione sola personę, sed quod diuersæ quidẽ naturæ in vnũ cõuenerint, vnus tñ ex ambabus Christus, & filius non euacuata vel sublata diuersitate naturarũ per cõiunctionẽ, sed quia simul nobis effecerunt, vnũ Deum, & Christũ, & filiũ, id est, diuinitas & humanitas per arcanã illã, ineffabilemq; copulationis adunationẽ. Itaq; is qui ante secula omnia est natus ex patre, ẽt ex muliere naturaliter est ꝓcreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra Virgine sumpsit exordiũ, necpropter seipsam opus habuit secundò nasci post illã natiuitatẽ quã habebat ex Patre (est enim ineptũ & stultum hoc dicere, ꝙ is qui ante omnia secula est, & cõsempiternus Patri, secũdę generationis eguerit, vt esse inciperet) sed quia propter nostram salutẽ naturã sibi copulauit humanã. & processit ex muliere, id circo dicit̃ esse natus carnaliter. Nec enim primũ natus est homo cõmunis de sancta Virgine, & tunc demùm inhabitauit in eo verbũ, sed in ipsa vulua, vteroq; virginali secum carnẽ cõiunxit, & sustinuit generationẽ carnalẽ, carnis suę natiuitatẽ suã faciens. Sic illũ dicimus & passum esse & resurrexisse, nõ quia Deus verbũ in sua natura passus sit aut plagas, aut clauorũ transfixiones, aut alia vulnera susceperit, (Deus nanq; incorporalis extra passionẽ est) sed quia corpus illud qđ ipsius ꝓpriũ factũ est, hoc substinuit, ideò hęc omnia pro nobis ipse dicit̃ passus. Inerat.n.in eo corpore quod patiebatur Deus, qui pati nõ poterat. Simili modo & mortẽ ipsius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile est naturaliter, & vita & viuificans Deus verbũ, sed quia corpus ipsius proprium, gratia Dei (iuxta Pauli vocem) pro omnibus mortem

Nota quid sit hominem factum Dei verbum.

Hebr. 2.

tem gustauit, idcirco ipse dicitur mortẽ passus pro nobis: non ꝙ ipse mortẽ esset expertus quantũ ad ipsius naturã pertinet (insania enim est hoc vel sentire, vel dicere) sed ꝙ (vt diximus) vera caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne ipsius rursus resurrectionẽ dicimus, nõ quia in corruptionẽ ceciderit (ꝙ absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christũ vnum & Dñm confitemur, non tanquã hominẽ cũ Verbo coadorantes, ne diuisionis quædã species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum à Verbo corpus suum, cum quo ipse etiam assidet Patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filiis assidẽtibus, sed vno cum carne per vnitatem, quia si talem copulationem factam per substantiam, aut quasi præpassibilem, aut quasi parum decoram voluerimus accipere, in id incidemus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere & dicere hominem separatim fuisse sola filij appellatione honoratum, & rursus verbum quod est ex Deo in homine, in veritate filium Dei. Sed discernere in duos Filios non debemus vnum Dominũ Iesum Christum. Neque enim adiuuat rectam fidei rationem licet nonnulli copulationem (nescio quam) perhibeant personarum. Nõ enim dicit scriptura verbum Dei per sonam sibi hominis assumpsisse, sed carnẽ factum esse. Id autẽ est ostendere Dei verbum similiter ac nos principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrũ proprie suum fecisse, & hominẽ ex muliere processisse, non abiecta vel deposita deitate, aut generatione illa quam habebat ex patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaque rectæ fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos Patres fuisse comperimus. Ideoque illi non dubitauerunt sanctã Virginem dicere Theotocon, non quia verbi natura, deitasque in sancta Virgine sumpsit exordium, sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur. Hęc igitur pro charitate in Christo scribo tibi, quæreris tanquam frater & contestans coram Deo & electis eius Angelis, vt hęc nobiscum sentias simul & doceas, vt Ecclesiarum pax

Ioan. 1.

ſalua ſeruetur,& concordiæ, charitatiſque vinculum indiſſolubile maneat ſacerdotibus Dei.

Finis Concilij Epheſini.

Decreta Sixti tertii Papæ.

An d.430. Sixtus tertius,natione Romanus,ſedit annis 8. diebus 19.Hic poſt annũ vnũ & mẽſes octo accuſatur Romæ apud Auguſtũ & plebẽ, ita vt Auguſtus & multus populus ab eius cõione ſe ſegregaret. Accuſatur aũt à quodã Baſſo. Sixtus aũt volẽs ſe purgare,fecit vt Valentinianus Auguſtus factã ſynodũ cõgregaret in Baſilica beati Petri Apoſtoli.Et facto cõuẽtu cũ magna examinatione per iudiciũ ſynodicũ purgatur à 56. Epis, & cõdemnatur Baſſus à ſynodo,ita tñ vt vltimo die viatici cũ ei nõ negaretur pp humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiẽs Valentinianus Auguſtus,cũ matre ſua Placida furore ſancto commota,proſcriptione Baſſum cõdemnauerunt,& omnia prædia facultatum eius Eccleſiæ catholicę ſociauit. Qui Baſſus nutu diuino intra tres menſes defunctus moritur. Cuius corpus Sixtus Epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit & ſepeliuit apud beatum Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius.

Sixtus 3. Pont.44. De hoc 2. q.4. ca.Sixtus.

Extat Epiſtola Sixti tertia ad Epiſcopos Orientales elegans & lectione digna, gratias referens, quòd ſuis literis illum viſitauerint in tribulatione & perſecutione ſua.In qua hanc tradit regulam, qua perſecuti nos conſolari debeamus.

Epiſtola hæc eſt parenetica & cõſolatoria. 12. q.4. Inter verba

Fratres, pp inſidiantium vituperationes aut accuſationes,vel pp laudantiũ opiniones,nec ad dexterã nec ad ſiniſtrã declinare debemus,ſed inter verba laudãtiũ ſiue vituperãtium ad mentẽ ſemper recurrendũ eſt. Et ſi in ea non inuenitur bonũ,qđ de nobis dr̃, magnã triſtitiam generare dẽt.Et rurſum ſi in ea non inuenitur malum,qđ de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid enim ſi oẽs laudent, & conſcientia nos accuſet,aut ſi oẽs accuſent, & conſcientia nos liberos demõſtret? Habemus Paulũ dicentẽ:Gloria noſtra hæc eſt teſtimoniũ cõſcientiæ noſtræ. Iob quoque dicit: ecce in cęlis teſtis meus. Si ergo eſt nobis teſtis in cœlo, teſtis in corde, dimittamus

Nota. *2.Cor.3.* *Iob.36.*

ſtultos

ſtultos foris loqui quod volũt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, niſi in puluerẽ ſufflant, atque in oculos ſuos terrã excitant? vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videãt. Vocandi tamen ſunt etiã ipſi, tranquillè admonendi eiſq; ſatisfieri modis omnibus debet, ſcientes quod de Iudęis Veritas ait: Ne fortè ſcandalizemus eos. Si autem ſatisfieri ſibi ex veritate noluerint, habes conſulationem quam in Euangelio aſpicias, quia cùm Domino dictum fuiſſet: Scis quòd Phariſæi audito verbo hoc ſcandalizati ſunt, reſpondit: Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum. *Mat. 17.* *Mat. 15.*

In capite ſecũdo eiuſdem Epiſtolæ Sixtus decreuit, vt hi qui non ſunt bonæ conuerſationis, & quorũ vita eſt accuſabilis, vel quorum fides, vita & libertas neſcitur, non poſſint Domini ſacerdotes accuſare, nec viles perſonæ ad accuſationem eorum admittantur.

In tertio agit de peregrinis ſiue de prouincialibus iudiciis. Et ſi quis ſibi iudicem ſenſerit aduerſum, appellationis vtatur remedio. *Supra in decretis Fabiani.*

In quarto, vt qui crimen obiicit, ſcribat ſe probaturum, & qui nõ probauerit, ſimilem pęnam ſuſtineat.

In quinto, De Epiſcopis accuſatis. Vbi placuit vt ſi Epiſcopus accuſatus appellauerit apoſtolicã ſedem id ſtatuendum quod eiuſdem ſedis Pontifex cenſuerit. *Ibidem.*

Concilium prouinciale Rhegien. ſub Sixto 3. Papa, ab Epiſcopis. 13. Era. 472.

Concilium Rhegien. ca. 2. Taurinaten. concil.

Canones concilij Rhegien.

1 Vt peruerſi ordinatores nullis denuò ordinationibus interſint.

2 De remotione eius quem ordinare perperam duo præſumpſerunt.

3 De hæreticis & ſchiſmaticis Epiſcopis, ſi ad catholicam fidem venerint, quid obſeruari debeant. *Nicænę concil. ca. 8.*

4 Vt Epiſcopus benedicat & cõfirmet neophytum.

5 Vt Epiſcopus, cùm ſepelierit epiſcopum, curam habeat Eccleſię ipſius.

6 Vt abſque Metropolitani literis & conſenſu nullus accedat ad Eccleſiam deſtitutam epiſcopo.

Finis concilij Rhegienſis.

O Concilium

Concilium Agathen.

Concilium Agathense prouinciale in ciuitate Agatha in Gallia habitum, ab Episcopis 35.

Exordium.

CVm in Dei nomine ex permissu regis Alarici in Agathensem ciuitatem sancta synodus côuenisset, & in sancti Andreæ basilica consedissemus, ibiq; flexis genibus in terra, pro regno eius, pro longęuitate populi Dominum deprecaremus, vt qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum eius dominus felicitate extenderet, iustitia gubernaret, virtute protegeret, de disciplina & ordinationibus clericorum *atque Pontificum* vel de Ecclesiarum vtilitatibus tractaturi, in primis id placuit vt canones & statuta Patrum per ordinem legerentur.

Ca. 1. De contumacibus clericis, & ad officium tardis.

Canones concilij Agathen. d 50. contumaces.

Contumaces verò clerici, prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur, & si qui prioris gradus elati superbia communionem fortasse côtempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur, ita vt cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemq; recipiant.

Ca. 2. De Episcopis, qui pro minimis causis aliques excommunicant.

11. q 3. Episcopi si sacerdotali.

Episcopi verò si sacerdotali moderatione postposita innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, aut ad gratiam baptismatis festinantes fortasse recipere noluerint, à vicinis episcopis eiusdem prouinciæ literis moneantur. Et si parere noluerint, communio illis vsque ad tempus synodi à reliquis episcopis denegetur, ne fortè per excommunicationis peccatum excommunicati longo tempore, morte præueniantur.

Ca. 3. De his qui oblationes Ecclesia defraudant.

.q. 2. Clericus vel.

Clerici etiam vel seculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamento relictas retinere perstiterint, aut id quod ipsi donauerint Ecclesiis, vel monasterijs, crediderint auferendum, sicut sancta synodus constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesijs excludantur.

Can.4.Si clericus furtum Ecclesiæ fecerit.

Si quis clericus furtumEcclesiæ fecerit,peregrina ei communio tribuatur. *Ibidem.*

Ca. 5. Si quicquam fuerit Episcopo relictum.

Pontifices,quibus in summo sacerdotio constitutis ab extraneis aliquid, aut cũ Ecclesia, aut sequestratim dimittitur aut donat, quia hoc ille qui donat, pro redéptione aĩę suę, nõ pro cõmodo sacerdotis probatur offerre,nõ quasi suũ ,ppriũ,sed quasi dimissum Ecclesię inter facultates Ecclesię cõputabunt,qa iustũ est,vt sicut sacerdos habet quod Ecclesię dimissum est,ita & Ecclesia habeat qđ relinquiť sacerdoti.Sanè quicquid per fideicommissum aut sacerdoti aut Ecclesię fortasse dimittiť,cuicunq; alij postmodũ ,pfuturũ,id inter facũltates suas Ecclesia cõmputare,aut retinere non poterit. *22.q. 3. Pontifices.*

Ca. 6. De rebus Ecclesiæ quomodo ab Episcopo habentur.

Casellas verò vel mancipiola Ecclesię episcopi(sicut prisca sanctorum canonũ pręcipit authoritatis)vel vasa monasterii, quasi cõmendata fideli pposito, integro Ecclesię iurę possideãt,id est, vt epi neq; vendere, neq; per quoscunq; contractus res vnde pauperes viuunt, alienare psumant. Quòd si necessitas cõpulerit vt pro Ecclesiæ necessitate aut vtilitate, vel in vsufructu vel in directa venditione aliquid distrahatur apud duos vel tres cõprouinciales vel vicinos epos, causa,qua necesse sit vẽdi, primitus cõprobetur, vt habita discussione sacerdotali eorũ subscriptione quæ facta fuerit vẽditio, corroboretur. Aliter facta vẽditio vel trãsactio nõ valebit.Sanè si quos de seruis Ecclesię benemeritos sibi episcopus libertate donauerit, collatã à successoribus libertatẽ placuit custodiri,cũ hoc, quod eis manumissor in libertatem contulerit, quod tamen iubemus viginti solidorum numerũ & modũ in terrula vel vineola vel hospitiolo tenere. Quod amplius datũ fuerit, post manumissoris mortẽEcclesię reuocetur.Minusculas verò res aut Ecclesię minus vtiles peregrinis vel clericis saluo iure Ecclesiæ in vsum præstari permittimus. *10.q.2.Casellas vel mancipiola.* *10.q.2. Et enim.* *12.q.2.Si quis de seruis.*

Ca.7.De clericis,qui ad seculares Iudices confugiunt.

Id etiam placuit,vt si clericus relicto officio suo pro pter districtionẽ ad secularẽ iudicẽ fortasse cõfugerit, *21.q.5.placuit vt clericus.*

& is ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur.

Can 8. Vt in quadragesima non soluatur ieiunium.

De con. d. 3. Placuit vt omnes. Placuit etiã vt omnes Ecclesię filij, exceptis diebus dominicis, in quadragesima, etiam in die sabbati sacerdotali oratione, & discretionis cõmunione ieiunent.

Ca. 9. De prædicatione symboli.

De con. d. 4. Sybolum. Symbolum etiam placuit ab omnibus Ecclesiis vna die, id est, ante octo dies dominicæ resurrectionis, publicè in Ecclesia competentibus prædicari.

Ca 10. De benedictione & vnctione alteris.

De con. d. 1. Altaria. Altaria placuit non solum vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari.

Ca. 11. Qualiter maiores & minores pęnitētiã accipiant.

d. 5. Pœnitentes. Pœnitentes tempore, quo pœnitentiam petunt, impositionem manuũ, & ciliciũ super caput à sacerdote (sicut vbique constitutum est) consequantur. Si autem comas non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, abijciãtur. Et nisi dignè pęnituerint, nõ recipiantur. Iuuenibus etiam pęnitentia non facilè cõmittenda est propter ætatis fragillitatem. Viaticum tamen omnibus in morte positis non est negandum.

Can. 12. Qua ætate diaconi ordinentur.

d. 77. Episcopus benedictionum. Episcopus benedictionem diaconatus minoribus vigintiquinque annorum penitus non cõmittat. Sanè si coniugati iuuenes consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, vt sequestrato mansionis cubiculo religione promissa, posteaquam pariter conuersi fuerint, ordinentur.

Ca. 13. De sanctimonialibus qua ætate velentur.

20. q. 1. Sanctimoniales. Sanctimoniales quãtũlibet vita earũ & mores ꝓbati sint, ante annũ ętatis suæ quadragesimũ nõ velētur.

Ca. 14. Vt solēnitates maiores in ciuitatibus celebrãtur.

De con. d. 1 Si quis etiam. Solennitates maiores Idem Aug. Ignaro. Si quis etiam extra parochias, in quibus legitimus est, ordinariusq; conuentus, oratorium habere voluerit, reliquis festiuitatibus vt ibi Missam audiat, propter fatigationem familiæ, iusta ordinatione permittimus. Pascha verò, Natali Domini, Epiphania, Ascensione Domini, Pentecoste, & Natali sancti Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festiuitatibus habentur,

tur,non nisi in ciuitatibus aut in parochijs audiant. Clerici verò si in his festiuitatibus, quas supra diximus nisi iubente aut permittente episcopo, ibi Missas celebrare voluerint,communione priuentur.

Ca.15. Vt non liceat presbyterum rem Ecclesiæ vendere, *12.q.2.Statuimus quòd Episcopi.*

Statuimus (quod omnes canones iubent) vt ciuitatenses, siue diœcesani presbyteri, vel clerici, saluo iure Ecclesiæ,rē Ecclesiæ(sicut permiserint episcopi)teneant, vendere autem, aut donare penitus non præsumant. Quòd si fecerint, & facta venditio non valebit, & de facultatibus, si quis habet proprias, indemnem Ecclesiam reddant,& communione priuentur.

Ca 16. Vt clericus minor seniori præponatur.

Episcoporum ēt, quorum vita non reprehenditur, posteriorem priori nullus proponat, nisi fortè elatus superbia, quod pro necessitate Ecclesiæ episcopus iusserit,implere cōtemnat. Sanè si officium archidiaconus aut propter simpliciorem naturam implere aut expedire nequiuerit,ille loci sui nomē teneat,& ordinationem Ecclesiæ,quem elegerit episcopus præponendum. *d.74. Epistoporum etiam. Idem Gregor. Ioanni Episcopo Syracusano.*

Ca.17. De secularibus,qui vxores suas derelinquant.

Si verò seculares qui coniugale consortium nulla culpa grauiori dimittūt vel ēt dimiserunt,& nullas cās dissidij probabiliter proponentes,propterea matrimonia sua dimittunt,vt aut illicita aut aliena præsumāt, si antequam apud epōs cōprouinciales dissidij causas dixerint, & priusquam in iudicio damnentur, vxores suas abiecerint,à cōione sanctæ Ecclesiæ,& populi cœtu (pro eo quòd fidem & coniugia maculāt) excludātur. *33.q.2. Seculares. Idem Ambr. super Lucam.*

Ca.18.Vt monasterium nouum inconsulto Episcopo nullus constituat de monachis.

Monasterium nouum,nisi Episcopo aut permittente, aut probante, nullus incipere aut fundare præsumat. Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, nisi eis testimonium Abbas suas dederit,nec in ciuitatibus nec in parochijs ordinentur.Monachum nisi abbatis sui permissu aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem,nullus abbas suscipere aut retinere præsumat, sed vbicunque fuerit Abbati suo, authoritate canonum reuocetur. *18.q.2.De monachis. 20.q.5.Monachum nisi.*

quasi nō possit ad se quouis tpe cōcurrēti succurrere, & periclitantē sub onere peccatorū hominē redimere, quo se ille expediri desiderat & liberari. Quid hoc (rogo) aliud est, q̄ morienti mortē addere, eiusq; animā suā crudelitate ne absolui possit, occidere. Cùm Deus ad subueniendū sit paratissimus, & inuitās ad pœnitentiā, sic pmittat peccatori inquiens: Quacunq; die conuersus fuerit, peccata eius nō imputabunt ei. Et iterū: Nolo mortē peccatoris, sed tm̄ vt cōuertatur & viuat. Salutē ergo homini adimit quisquis mortis tpe pœnitentiā denegauerit. Et desperat de clemētia Dei, qui cùm ad subueniendū morienti sufficere vel in mōmēto posse nō credit. Perdidisset latro in cruce pręmiū ad Christi dexterā pendens, si illū vnius horę pœnitentia nō iuuisset. Vera ergo ad Deū cōuersio in vltimis positorum mente potius est ęstimanda, q̄ tēpore. Propheta hoc taliter asserente. Cùm cōuersus ingemueris, tùm saluus eris. Quum ergo Dns sit cordis inspector, quouis tpe non est deneganda pœnitentia postulanti, quum ille se obliget Iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari.

Ezech. 18. & 33. *Luc. 23.* *Ezech. 18. & 33.*

Canones ducentorū sanctorum & beatorum Patrum, qui in Epheso conuenerunt sub Theodosio Imperat. & Cœlestino Papa, Luciano Mantuano Monacho Casinen. interprete.

De hac synodo habes supra.

Ca. I. Vt qui cum Cœlestio aut complicibus consentiunt, deponantur.

QVoniam aūt oportebat & absentes à sancta synodo, morantesq; in vrbibus & prouinciis ob aliqđ impedimentū, siue Ecclesiasticū siue corporeū, nō ignorare, quę de ipsis sunt cōstituta, significamus sanctitati vestræ ac dilectioni, vt si quidā Metropolita prouincię derelicta sancta & œcumenica synodo, aut accessit ad illorū defectionis cōsessum, aut accedet in posterū, siue cū Cœlestio sēsit, aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere aduersus ꝓuinciæ epos, vt qui iam inde à synodo totius Ecclesiasticę cōionis expersit factus, & prorsus inutilis, sed & ipsis episcopis illius pro-

uinciæ circunque vicinis Metropolitis recta sentientibus subiacebit, vt oīno deiectus sit à sede episcopatus.

A synodo Ephesina recesserunt quidam numero circiter 30. qui deprehensi sunt Nestorij atque Cęlestij sensa tenere. Fugerunt autem nolentes vnà cum Patribus Nestorium condemnare, quos sancta synodus oī Ecclesiastica cōione priuauit, & Sacerdotij omne munus ademit. Hic est scopus huius canonis.

Ca. 2 Qui deficientibus à synodo adheserunt, Sacerdotio priuantur.

Si qui autem prouinciales epi à sancta synodo defecerunt, vel deficientibus adhęserunt aut adhærere tentarunt, vel etiam postquam subscripserunt Nestorij depositioni, rursus ad defectionis cnosessum nihilominus recurrerunt: istos placuit sanctæ synodo penitus alienos esse à sacerdotio, à graduque cecidisse.

Ca. 3. Restituunt qui à Nestorio sunt sacerdotio prohibiti.

Si qui verò clerici in singulis vrbibus aut regionibus à Nestorio & conspirantibus sacerdotio prohibiti sunt, quòd rectè sentirēt, ustum putauimus hos quoq; proprium gradum accipere. In summa autem clericos orthodoxæ & ęcumenicæ synodo consentientes, iubemus eis, qui defecerunt aut defecturi sunt, episcopis nullo pacto aut ratione subiectos esse debere. *Regiones intelligit pagos aut vicos.*

Ca. 4. Qui cum Nestorio aut Calestio sentiunt, deponantur à synodo.

Si q̄ aūt clericorū defecerint, & ausi fuerint vel priuatim vel publicè, quę sunt Nestorij aut Cælestij sapere, sancitū est à sācta synodo istos quoq; depositos esse.

Ca. 5. Quos sancta synodus commendauit, restitui non debere.

Quicunq; aūt ob turpia gesta sunt à sancta synodo condemnati, vel à proprijs eorum epis, quibus præter Canones Nestorius, q̄ nullum rerum discrimen habebat, & qui cum illo eadem sentiunt, restituere conati sunt gradum vel cōionem, aut conarentur, istos censuimus inutiles esse, & manere nihilominus depositos.

Ca. 6. Contra turbatores gestorum in synodo.

Sic & autē & si qui velint ea, quæ de singulis per sanctam synodum gesta sunt Ephesinā, quocunq; modo

mouere sancta synodus ipsa decreuit, si quidē epi aut clerici fuerint, eos oīnò à proprio cadere gradu. Sin vero laici, aut alij, sine communione permaneant.

Collocucio eiusdē sanctæ synodi ędita postquā lecta fuit expositio sanctorū aut beatorū Patrū trecentorū decē & octo apud Nicæam, & impiū symbolū à Theodoro Mopsuestiensi confictum, & à Carisio Presbytero Philadelphiæ porrectum sanctæ synodo Ephesinæ: Ca.7.

His igitur lectis, decreuit sancta hæc synodus alterā fidem nemini licere proferre aut scribere, aut cōponere, pręter eam, quæ definita fuit à sanctis Patrib. apud Nicæam vrbem in Spiritu sancto congregatis.

Eos aūt qui fuerint ausi aliā fidē cōponere siue porrigere, aut proferre, his qui volunt ad cognitionē veritatis conuerti, vel ex Gentibus, vel ex Iudæis, vel ēt ex qualibet hæresi, istos siquidem epi fuerint, aut clerici, alienos esse episcopos quidē ab episcopatu, clericos autem à clericatu. Si verò laici fuerint, anathematizari: Pari modo si deprehensi fuerint aliqui siue epi, siue clerici, siue laici sentientes, aut docentes ea quę continenē in expositione per Carisiū allata Presbyterū de incarnatione vnigeniti filij Dei, seu scelerata atq; peruersa Nestorij dogmata, quæ & subiecta sunt, subiaceāt sniię sanctæ huius & œcumenicæ synodi. Vnde liquet epm quidem alienum ab episcopatu, atqs depositum esse, clericumque sīr cecidisse à clero, & si laicus fuerit, anathemati subiacere, quemadmodum dictum est.

Edictum eiusdem sancta synodi ex aduentu Cypriorum Episcoporum constitutum atque vulgatum. Ca.8.

In sexta synodo gene. Ca. 39. confirmat hunc octauum canonē vt Cypri. Ecclesia sit principalis & pena.

Rē nouā, ac pręter Ecclesiasticas leges & canones sanctorū Apostolorū, quę & libertatē oīum tāgit, Deo dilectus coeps Regynus annuntiauit, vnā cum Deo dilectis epis Prouincię, Cypti, Zenono, & Euagrio. Nempè epm Antiochænū in Cypro facere ordinationes, quēadmodū p libellos & proprias voces fidē fecere religiosissimi viri, q ad sanctā synodū huc accesserunt, habebunt ius suū intactū & inuiolatū, q sanctis Cypriorū Ecclesijs præsunt sm canones sanctorū Patrū, & antiquā consuetudinē per seipsos religiosissimorū eporū

facien-

facientes ordinationes. Idem aũt & in alijs dięcesibus, oĩbusq; vbiq; prouincijs erit seruandũ, vt nullus videlicet Deo dilectorum eporum alienã inuadat prouinciam, quę nõ prius atq; ab initio sub illius, seu antecessorum fuerit potestate. Sed & si quis occupauerit, vel vi sibi subegerit, idem ipse restituat, ne Patrũ statuta frãgantur, nève sub specie sacræ functionis potentiæ tumor irrepat, sicq; cogitãtes ꝙ paulatim libertatẽ perdamus, quã Iesus Chrs Dñs noster redemptor hominũ oĩum proprio sanguine nobis quæsiuit & cõdonauit.

Placuit igitur sanctæ & œcumenicæ synodo, vt singulis prouincijs pura & inuiolata, quæ iã inde ab initio habẽt, sua iura seruẽt, vt vnusquisq; Metropolitã. ẜm priscũ & solitũ morẽ rerũ faciendarũ ęqualiter facultatẽ obtineat, propriumq; ius firmũ possideat. Qđ si q̃s superbia cõtumaci definitis obuiam ierit, hunc abrogatũ iri placuit toti sanctæ & œcumenicæ synodo.

Finitum Canones synodi Ephesinæ generalis.

Concilium Ephesinum vnum ex quatuor principalibus, sub Cælestino primo Papa.

Secundum veterum translationem. Concilium Ephesinũ contra Nestorium.

Habitum est aduersus Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui purum hominem ex sancta virgine Maria natum asseruit, vt aliam personam carnis aliam faceret deitatis, nec vnum Christũ in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atque seiunctim alterum filium Dei, alterum hominis prędicaret. Conuenit autẽ hæc synodus sub Theodosio iuniore, Era. 468. Cui synodo vice sancti Cælestini Papæ (cuius anno penultimo celebrata est) præsedit beatissimus quondã Cyrillus Alexãdriæ episcopus, qui cum vniuerso concilio ad eundem Nestoriũ synodalia decreta transmisit, vt habentur in epistola concilij Ephesina ad ipsum Nestorium. In qua symbolum fidei, quod à magno illo Concilio apud Nicæam cõgregrato traditum est, prolixè interpretãtur, vt iure optimo possint dici summa quædam totius doctrinæ Christianæ.

Sequuntur ea quæ à 200. episcopis in synodo Ephesina congregatis cum anathemate definita sunt.

Decreta concilij Ephesini primi.

Ca. 1.

SI quis non confitetur Deum esse veraciter Emanuel, & propterea Dei genitricem sanctam Virginem, peperit enim secundùm carnem, carnem factum Dei verbum, secundum quod scriptum est, Verbum caro factum est, anathema sit.

Ioan. 1.

Ca. 2.

Si quis nõ cõfitetur carni ẽm substãtiã vnitũ Dei patris verbũ, vnũque esse Christũ cũ propria carne, eundem, scilicet Deum simul & hominem, anathema sit.

Ca. 3.

Si quis in vno Christio diuidit substantias post vnitatem, sola eas connexione coniungens, eamq; quę secundum carnis dignitatem fit, vel etiam auctoritatem & potestatem, ac non potius conuentu, qui per vnitatem factus est naturalem, anathema sit.

Ca. 4.

Si quis in personis duabus vel subsistentijs eas voces quæ in Apostolicis scriptis continentur & Euangelicis diuidit, vel quæ de Christo dicuntur à sanctis vel ab ipso, & aliquas qdẽ ex his velut homini, q pter Dei verbũ specialiter intelligat, aptauerit, illas aũt tanq̃ dignas Deo, soli Dei patris verbo deputauerit, anathema sit.

Ca. 5.

Si quis audeat dicere hominem Christũ, Theophoron, id est, Deum ferentem, ac non potius Deũ esse veraciter dixerit, tanquã filium per naturam, secundum quod verbum factum est caro, & communicauit similiter vt nos carni & sanguini, anathema sit.

Ca. 6.

Si quis dicit Deum esse vel Dominũ Christi Dei patris verbum, & non magis eundem ipsum confitetur Deum simul & hominem, propterea quod verbũ caro factum est secundum scripturas, anathema sit.

Ioan. 1.

Ca. 7.

Si quis velut hominem Iesum, operante Deo verbo dicit adiutum, & vnigeniti gloriam tanquam alteri præter ipsum existentẽ tribuit, anathema sit.

Ca. 8.

Si quis audet dicere assumptũ hominẽ coadorãdum

Deo

Deo verbo, & cōglorificandū & nuncupandū Deum, tanquā alterū cum altero (nam con, syllaba superadiecta hæc cogit intelligi) ac nō potius vna supplicatione veneratur Emmanuel, vnamq; ei glorificationē dependit, iuxta quod verbum caro factum est, anathema sit. *Ioan. 1.*

Ca. 9.

Si quis vnum Dominū Iesum Christū glorificatum dicit à Spiritu sancto, tanquam qui aliena virtute per eum vsus fuerit, & ab eo acceperit efficaciā contra immundos spiritus, posse & coram hominibus diuina signa perficere, ac nō potius fatetur eius proprium spiritum per quem diuina signa expleuit, anathema sit.

Can. 10.

Pontificem & Apostolū cōfessionis nostrę factū esse Christū, diuina scriptura cōmemorat. Obtulit enim se *Heb. 3.* metipsum pro nobis in odorē suauitatis Deo & Patri. *Ephes. 5.* Si quis ergo Pontificē & Apostolū nostrū dicit factū, nō ipsum Dei verbū qñ caro factū est, & homo iuxta hoīes, sed velut alterū p̄ter ipsum specialiter hominem ex muliere: aut qui dicit, quod pro se obtulisset semetipsum oblationē, & nō potius ꝓ nobis solis (nō.n. eguit oblatione, qui peccatū omninò nesciuit) anathema sit. *Esa. 53.*

Can. 11.

Si quis non cōfitetur carnē Dñi viuificatricē esse, & propriā ipsius verbi Dei patris, sed velut alterius p̄ter ipsum, cōiūcti eidē ꝑ dignitatē, aut quasi diuinā hñtis habitationē ac nō potius viuificatricē esse, quia facta est ꝓpria verbi cuncta viuificare valētis, anathema sit.

Can. 12.

Si quis non confitetur Dei verbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse, factumq; primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est, & viuificator vt Deus, anathema sit, *1. Cor. 5.*

Can. 13.

Ait igitur magna & sancta synodus, ipsum qui est ex Deo Patre naturaliter natus, filium vnigenitum, Deum de Deo vero, lumen de lumine, per quem & cum quo omnia fecerit Pater, hunc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum passum esse, & resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in cœlos. Hæc nos *Idem habetur in concilio Chalced.*

sequi

sequi verba debemus: his nos conuenit obtemperare dogmatibus, considerãtes quid sit incarnatũ esse, & hominem factũ Dei verbũ. Non enim dicimus, quod Dei natura cõuersa vel immutata, sancta sit caro, nec quod in totũ hominẽ, qui est ex anima & corpore, transformata sit, sed magis quod carnẽ animatã anima rationali sibi copulauerit, verbumq; substãtialiter ineffabiliter & incõprehensibiliter factus sit homo, & nũcupatus sit et filius hominis, nõ nuda tantũ modo volũtate, sed nec assumptione sola personę, sed quod diuersæ quidẽ naturæ in vnũ cõuenerint, vnus tñ ex ambabus Christus, & filius non euacuata vel sublata diuersitate naturarũ per cõiunctionẽ, sed quia simul nobis effecerunt, vnũ Deum, & Christũ, & filiũ, id est, diuinitas & humanitas per arcanã illã, ineffabilemq; copulationis adunationẽ. Itaq; is qui ante sęcula omnia est natus ex patre, ẽt ex muliere naturaliter est ꝓcreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra Virgine sumpsit exordiũ, necpropter seipsam opus habuit secundò nasci post illã natiuitatẽ quã habebat ex Patre (est enim ineptũ & stultum hoc dicere, ꝙ is qui ante omnia secula est, & cõsẽpiternus Patri, secũdę generationis eguerit, vt esse inciperet) sed quia propter nostram salutẽ naturã sibi copulauit humanã, & processit ex muliere, id circo dicit̃ esse natus carnaliter. Nec enim primũ natus est homo cõmunis de sancta Virgine, & tunc demùm inhabitauit in eo verbũ, sed in ipsa vulua, vteroq; virginali secum carnẽ cõiunxit, & sustinuit generationẽ carnalẽ, carnis suę natiuitatẽ suã faciens. Sic illũ dicimus & passum esse & resurrexisse, nõ quia Deus verbũ in sua natura passus sit aut plagas, aut clauorũ transfixiones, aut alia vulnera susceperit, (Deus nanq; incorporalis extra passionẽ est) sed quia corpus illud qđ ipsius ꝓpriũ factũ est, hoc sustinuit, ideò hęc omnia pro nobis ipse dicit̃ passus. Inerat.n.in eo corpore quod patiebatur Deus, qui pati nõ poterat. Simili modo & mortẽ ipsius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile est naturaliter, & vita & viuificans Deus verbũ, sed quia corpus ipsius proprium, gratia Dei (iuxta Pauli vocem) pro omnibus mortem

Nota quid sit hominem factum Dei verbum.

Hebr. 2.

tem gustauit, idcirco ipse dicitur mortē passus pro nobis: non ꝙ ipse mortē esset expertus quantū ad ipsius naturā pertinet (insania enim est hoc vel sentire, vel dicere) sed ꝙ (vt diximus) vera caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne ipsius rursus resurrectionē dicimus, nō quia in corruptionē ceciderit (ꝙ absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christū vnum & Dñm confitemur, non tanquā hominē cū Verbo coadorantes, ne diuisionis quædā species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum à Verbo corpus suum, cum quo ipse etiam assidet Patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filiis assidētibus, sed vno cum carne per vnitatem, quia si talem copulationem factam per substantiam, aut quasi præpassibilem, aut quasi parum decoram voluerimus accipere, in id incidemus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere & dicere hominem separatim fuisse sola filij appellatione honoratum, & rursus verbum quod est ex Deo in homine, in veritate filium Dei. Sed discernere in duos Filios non debemus vnum Dominū Iesum Christum. Neque enim adiuuat rectam fidei rationem licet nonnulli copulationem (nescio quam) perhibeant personarum. Nō enim dicit scriptura verbum Dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnē factum esse. Id autē est ostendere Dei verbum similiter ac nos principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrū proprie suum fecisse, & hominē ex muliere processisse, non abiecta vel deposita deitate, aut generatione illa quam habebat ex patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaque rectæ fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos Patres fuisse comperimus. Ideoque illi non dubitauerunt sanctā Virginem dicere Theotocen, non quia verbi natura, deitasque in sancta Virgine sumpsit exordium, sed quod ex eā natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnāliter natum esse dicitur. Hęc igitur pro charitate in Christo scribo tibi, quæreris tanquam frater & contestans coram Deo & electis eius Angelis, vt hęc nobiscum sentias simul & doceas, vt Ecclesiarum pax

Ioan. 1.

salua

ſalua ſeruetur, & concordiæ, charitatiſque vinculum indiſſolubile maneat ſacerdotibus Dei.

Finis Concilij Epheſini.

Decreta Sixti tertii Papæ.

An d.430. Sixtus 3. Pont.44. De hoc 2. q.4. ca. Sixtus. Sixtus tertius, natione Romanus, ſedit annis 8. diebus 19. Hic poſt annũ vnũ & mẽſes octo accuſatur Romæ apud Auguſtũ & plebẽ, ita vt Auguſtus & multus populus ab eius cõione ſe ſegregaret. Accuſatur aũt à quodã Baſſo. Sixtus aũt volẽs ſe purgare, fecit vt Valentinianus Auguſtus factã ſynodũ cõgregaret in Baſilica beati Petri Apoſtoli. Et facto cõuẽtu cũ magna examinatione per iudiciũ ſynodicũ purgatur à 56. Epis, & cõdemnatur Baſſus à ſynodo, ita tñ vt vltimo die viatu cũ ei nõ negaretur pp humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiẽs Valentinianus Auguſtus, cũ matre ſua Placida furore ſancto commota, proſcriptione Baſſum cõdemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius Eccleſiæ catholicę ſociauit. Qui Baſſus nutu diuino intra tres menſes defunctus moritur. Cuius corpus Sixtus Epiſcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit & ſepeliuit apud beatum Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius.

Extat Epiſtola Sixti tertia ad Epiſcopos Orientales elegans & lectione digna, gratias referens, quòd ſuis literis illum viſitauerint in tribulatione & perſecutione ſua. In qua hanc tradit regulam, qua perſecuti nos conſolari debeamus.

Epiſtola hæc eſt parenetica & cõſolatoria. 12. q.4. Inter verba Fratres, pp inſidiantium vituperationes aut accuſationes, vel pp laudantiũ opiniones, nec ad dexterã nec ad ſiniſtrã declinare debemus, ſed inter verba laudãtiũ ſiue vituperãtium ad mentẽ ſemper recurrendũ eſt. Et ſi in ea non inuenitur bonũ, qđ de nobis dr̃, magnã triſtitiam generare dẽt. Et rurſum ſi in ea non inuenitur malum, qđ de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid enim ſi oẽs laudent, (*Nota.*) & conſcientia nos accuſet, aut ſi oẽs accuſent, & conſcientia nos liberos demõſtret? Habemus Paulũ dicentẽ: (*2. Cor. 3.*) Gloria noſtra hæc eſt teſtimoniũ cõſcientiæ noſtræ. Iob quoque dicit: ecce in cęlis teſtis meus. Si ergo eſt nobis teſtis in cœlo, teſtis in corde, dimittamus (*Iob. 36.*)

ſtultos

ſtultos foris loqui quod volũt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, niſi in puluerẽ ſufflant, atque in oculos ſuos terrã excitant? vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videãt. Vocandi tamen ſunt etiã ipſi, tranquillè admonendi eisq; ſatisfieri modis omnibus debet, ſcientes quod de Iudęis Veritas ait: Ne fortè ſcandalizemus eos. Si autem ſatisfieri ſibi ex veritate noluerint, habes conſulationem quam in Euangelio aſpicias, quia cùm Domino dictum fuiſſet: Scis quòd Phariſæi audito verbo hoc ſcandalizati ſunt, reſpondit: Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum. *Mat. 17.* *Mat. 15.*

In capite ſecũdo eiuſdem Epiſtolæ Sixtus decreuit, vt hi qui non ſunt bonæ conuerſationis, & quorũ vita eſt accuſabilis, vel quorum fides, vita & libertas neſcitur, non poſſint Domini ſacerdotes accuſare, nec viles perſonæ ad accuſationem eorum admittantur.

In tertio agit de peregrinis ſiue de prouincialibus iudiciis. Et ſi quis ſibi iudicem ſenſerit aduerſum, appellationis vtatur remedio. *Supra in decretis Fabiani.*

In quarto, vt qui crimen obiicit, ſcribat ſe probaturum, & qui nõ probauerit, ſimilem pęnam ſuſtineat.

In quinto, De Epiſcopis accuſatis. Vbi placuit vt ſi Epiſcopus accuſatus appellauerit apoſtolicã ſedem id ſtatuendum quod eiuſdem ſedis Pontifex cenſuerit. *Ibidem.*

Concilium prouinciale Rhegien. ſub Sixto 3. Papa, ab Epiſcopis. 13. Era. 472.

Concilium Rhegien. ca. 2. Taurinaten. concil.

Canones concilij Rhegien.

1 Vt peruerſi ordinatores nullis denuò ordinationibus interſint.

2 De remotione eius quem ordinare perperam duo præſumpſerunt.

3 De hæreticis & ſchiſmaticis Epiſcopis, ſi ad catholicam fidem venerint, quid obſeruari debeant. *Nicenę concil. ca. 8.*

4 Vt Epiſcopus benedicat & cõfirmet neophytum.

5 Vt Epiſcopus, cùm ſepelierit epiſcopum, curam habeat Eccleſię ipſius.

6 Vt abſque Metropolitani literis & conſenſu nullus accedat ad Eccleſiam deſtitutam epiſcopo.

Finis concilij Rhegienſis.

Concilium Agathen.

Concilium Agathense prouinciale in ciuitate Agatha in Gallia habitum, ab Episcopis 35.

Exordium.

CVm in Dei nomine ex permissu regis Alarici in Agathensem ciuitatem sancta synodus cõuenisset, & in sancti Andreæ basilica consedissemus, ibiq; flexis genibus in terra, pro regno eius, pro longęuitate populi Dominum deprecaremus, vt qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum eius dominus felicitate extenderet, iustitia gubernaret, virtute protegeret, de disciplina & ordinationibus clericorum *atque Pontificum* vel de Ecclesiarum vtilitatibus tractaturi, in primis id placuit vt canones & statuta Patrum per ordinem legerentur.

Ca. 1. De contumacibus clericis, & ad officium tardis.

Canones concilij Agathen. d. 50. contumaces.

Contumaces verò clerici, prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur, & si qui prioris gradus elati superbia communionem fortasse cõtempserint, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur, ita vt cùm eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemq; recipiant.

Ca. 2. De Episcopis, qui pro minimis causis aliques excommunicant.

11. q. 3. Episcopi si sacerdotali.

Episcopi verò si sacerdotali moderatione postpositâ innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, aut ad gratiam baptismatis festinantes fortasse recipere noluerint, à vicinis episcopis eiusdem prouinciæ literis moneantur. Et si parere noluerint, communio illis vsque ad tempus synodi à reliquis episcopis denegetur, ne fortè per excommunicationis peccatum excommunicati longo tempore, morte præueniantur.

Ca. 3. De his qui oblationes Ecclesia defraudant.

.q. 2. Clericus vel.

Clerici etiam vel seculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamento relictas retinere persistiterint, aut id quod ipsi donauerint Ecclesiis, vel monasterijs, crediderint auferendum, sicut sancta synodus constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesijs excludantur.

Can. 4.

Can.4. Si clericus furtum Ecclesiæ fecerit.

Si quis clericus furtum Ecclesiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur. *Ibidem.*

Ca. 5. Si quicquam fuerit Episcopo relictum.

Pontifices, quibus in summo sacerdotio constitutis ab extraneis aliquid, aut cũ Ecclesia, aut sequestratim dimittitur aut donatᷣ, quia hoc ille qui donat, pro redẽptione aĩę suę, nõ pro cõmodo sacerdotis probatur offere, nõ quasi suũ ꝓpriũ, sed quasi dimissum Ecclesię inter facultates Ecclesię cõputabunt, qa iustũ est, vt sicut sacerdos habet quod Ecclesię dimissum est, ita & Ecclesia habeat qđ relinquitᷣ sacerdoti. Sanè quicquid per fideicommissum aut sacerdoti aut Ecclesię forsasse dimittitᷣ, cuicunq; alij postmodũ ꝓfuturũ, id inter facultates suas Ecclesia cõmputare, aut retinere non poterit. *22.q. 3. Pontifices.*

Ca. 6. De rebus Ecclesiæ quomodo ab Episcopo habentur.

Casellas verò vel mancipiola Ecclesię episcopi (sicut prisca sanctorum canonũ pręcipit authoritatis) vel vasa monasterii, quasi cõmendata fideli ꝓposito, integro Ecclesię iurę possideãt, id est, vt epĩ neq; vendere, neq; per quoscunq; contractus res vnde pauperes viuunt, alienare ꝓsumant. Quòd si necessitas cõpulerit vt pro Ecclesiæ necessitate aut vtilitate, vel in vsufructu vel in directa venditione aliquid distrahatur apud duos vel tres cõprouinciales vel vicinos epõs, causa, qua necesse sit vẽdi, primitus cõprobetur, vt habita discussione sacerdotali eorũ subscriptione quæ facta fuerit vẽditio, corroboretur. Aliter facta vẽditio vel trãsactio nõ valebit. Sanè si quos de seruis Ecclesię benemeritos sibi episcopus libertate donauerit, collatã à successoribus libertatẽ placuit custodiri, cũ hoc, quod eis manumissor in libertatem contulerit, quod tamen iubemus viginti solidorum numerũ & modũ in terrula vel vineola vel hospitiolo tenere. Quod amplius datũ fuerit, post manumissoris mortẽ Ecclesię reuocetur. Minusculas verò res aut Ecclesię minus vtiles peregrinis vel clericis saluo iure Ecclesiæ in vsum præstari permittimus. *10.q.2. Casellas vel mancipiola.* *10.q.2. Ea enim.* *12.q.2. Si quis de seruis.*

Ca.7. De clericis, qui ad seculares Iudices confugiunt.

Id etiam placuit, vt si clericus relicto officio suo pro pter districtionẽ ad secularẽ iudicẽ forsasse cõfugerit, *21.q.1. placuit vt clericus.*

& is ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communione pellatur.

Can 8. Vt in quadragesima non soluatur ieiunium.

De con. d. 3. Placuit vt omnes. Placuit etiã vt omnes Ecclesię filij, exceptis diebus dominicis, in quadragesima, etiam in die sabbati sacerdotali oratione, & discretionis cõmunione ieiunent.

Ca. 9. De prædicatione symboli.

De con. d. 4. Symbolum. Symbolum etiam placuit ab omnibus Ecclesiis vna die, id est, ante octo dies dominicæ resurrectionis, publicè in Ecclesia competentibus præiudicari.

Ca 10. De benedictione & vnctione alteris.

De con. d. 1. Altaria. Altaria placuit non solum vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari.

Ca. 11. Qualiter maiores & minores pænitẽtiã accipiant.

d. 5. Pænitentes. Pœnitentes tempore, quo pœnitentiam petunt, impositionem manuũ, & ciliciũ super caput à sacerdote (sicut vbique constitutum est) consequantur. Si autem comas non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, abijciãtur. Et nisi dignè pęnituerint, nõ recipiantur. Iuuenibus etiam pęnitentia non facilè cõmittenda est propter ætatis fragillitatem. Viaticum tamen omnibus in morte positis non est negandum.

Can. 12. Qua ætate diaconi ordinentur.

d. 77. Episcopus benedictionum. Episcopus benedictionem diaconatus minoribus vigintiquinque annorum penitus non cõmittat. Sanè si coniugati iuuenes consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, vt sequestrato mansionis cubiculo religione promissa, posteaquam pariter conuersi fuerint, ordinentur.

Ca. 13. De sanctimonialibus qua ætate velentur.

20. q. 1. Sanctimoniales. Sanctimoniales quãtũlibet vita earũ & mores ꝓbati sint, ante annũ ętatis suæ quadragesimũ nõ velẽtur.

Ca. 14. Vt solẽnitates maiores in ciuitatibus celebrẽtur.

De con. d. 1. Si quis etiam. Solennitates maiores. Idem Aug. Ignaro. Si quis etiam extra parochias, in quibus legitimus est, ordinariusq; conuentus, oratorium habere voluerit, reliquis festiuitatibus vt ibi Missam audiat, propter fatigationem familiæ, iusta ordinatione permittimus. Pascha verò, Natali Domini, Epiphania, Ascensione Domini, Pentecoste, & Natali sancti Ioannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festiuitatibus habentur,

tur, non nisi in ciuitatibus aut in parochijs audiant. Clerici verò si in his festiuitatibus, quas supra diximus nisi iubente aut permittente episcopo, ibi Missas celebrare voluerint, communione priuentur.

Ca. 15. Vt non liceat presbyterum rem Ecclesiæ vendere, *12. q. 2. Statuimus quòd Episcopi.*

Statuimus (quod omnes canones iubent) vt ciuitatenses, siue dięcesani presbyteri, vel clerici, saluo iure Ecclesię, rē Ecclesię (sicut permiserint episcopi) teneant, vendere autem, aut donare penitus non præsumant. Quòd si fecerint, & facta venditio non valebit, & de facultatibus, si quis habet proprias, indemnem Ecclesiam reddant, & communione priuentur.

Ca 16. Vt clericus minor seniori præponatur.

Episcoporum ēt, quorum vita non reprehenditur, posteriorem priori nullus proponat, nisi fortè elatus superbia, quod pro necessitate Ecclesiæ episcopus iusserit, implere cōtemnat. Sanè si officium archidiaconus aut propter simpliciorem naturam implere aut expedire nequiuerit, ille loci sui nomē teneat, & ordinationem Ecclesiæ, quem elegerit episcopus præponendum. *d. 74. Episcoporum etiam. Idem Gregor. Ioanni Episcopo Syracusano.*

Ca. 17. De secularibus, qui vxores suas derelinquant.

Si verò seculares qui coniugale consortium nulla culpa grauiori dimittūt vel ēt dimiserunt, & nullas cās dissidij probabiliter proponentes, propterea matrimonia sua dimittunt, vt aut illicita aut aliena præsumāt, si antequam apud epōs cōprouinciales dissidij causas dixerint, & priusquam in iudicio damnentur, vxores suas abiecerint, à cōione sanctæ Ecclesię, & populi cętu (pro eo quòd fidem & coniugia maculāt) excludātur. *33. q. 2. Seculares. Idem Ambr. super Lucam.*

Ca. 18. Vt monasterium nouum inconsulto Episcopo nullus constituat de monachis.

Monasterium nouum, nisi Episcopo aut permittente, aut probante, nullus incipere aut fundare præsumat. Monachi etiam vagantes ad officium clericatus, nisi eis testimonium Abbas suas dederit, nec in ciuitatibus nec in parochijs ordinentur. Monachum nisi abbatis sui permissu aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem, nullus abbas suscipere aut retinere præsumat, sed vbicunque fuerit Abbati suo, authoritate canonum reuocetur. *18. q. 2. De monachis. 20. q. 1. Monachum nisi.*

Ca. 19 Vt monasteria puellarum sint procul à monachis.

18.q.2.Monasteria puellarũ Monasteria puellarum longius à monasterijs monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.

Ca 20. De libertis, vt in necessitate ab Ecclesia tueãtur.

d. 87. Libertos legitimè. Libertos legitimè à dñis suis factos, Ecclesia (si necessitas exegerit) tueatur, quos si qs ante audiẽtiã aut pulsare aut expoliare prẹsumpserit, ab Ecclesia repellatur.

Ca. 21. Vt post Antiphonas orationes dicantur.

De con. d. 5. Conuenit. Et quia cõuenit ordinẽ Ecclesiæ ab oĩb. ẹqualiter custodiri, statuendũ est (sicut vbiq; fit) vt post antiphonas orationes ab epis vel presbyteris dicant̃, & hymni matutini vel vespertini decantentur dieb. oĩbus, & in conclusione matutinarũ vel vespertinarũ, & missarũ post hymnos capitula de Psalmis dicant̃, & plebs collecta oratione ad vesperã ab epo cũ bñdictione dimittatur.

Ca. 22. De his qui propter odiũ ad pacem nõ reuertuntur.

D. 90. Placuit etiam. Placuit etiam, vt (sicut plerunque fit) quicunq; odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diuturna obstinatione nequiuerint, à sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur. Qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint, de Ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur.

Ca. 23. Quòd clericus inconsulto Episcopo apud iudicem secularem pulsari non debet.

11.q.1. Clericum nullus. Clericum nullus prẹsumat apud secularem iudicem Episcopo non permittente pulsare. Sed si pulsatus fuerit, non respondeat vel proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio seculare proponere.

Ca. 24. De Episcopis quando hẹredes non habent.

12.q.2. Episcopus qui. Episcopus, qui filios aut nepotes non habuerit, aliũ, quàm Ecclesiam non relinquat hæredem, si quid de Ecclesia non in Ecclesiæ causa aut necessitate præsumpserit, quod distraxit aut donauit, irritum habeatur. Qui verò filios habet, de bonis quæ reliquit, ab hæredibus eius indemnitatibus eius consulatur.

Ca. 25. De Iudæis qui conuerti cupiunt.

De con. d. 4. Iudæi quorum. Iudæi (quorum perfidia frequenter ad vomitum redit) si ad legem Catholicam venire voluerint, octo menses inter cathecuminos Ecclesiæ limen introeant.

Et si

Et si purà fide noscuntur venire, tunc demum baptismatis gratiam mereantur. Quòd si casu aliquo periculum infirmitatis intra præscriptum tēpus incurrerint & desperati fuerint, baptizentur.

Ca.26. De stipendijs clericorum.

Clerici etiam omnes qui Ecclesiæ fideliter, vigilanterq; deseruiunt, stipendia sanctis laboribus debita, secundum seruitij sui meritum, per ordinationem canonum à sacerdotibus consequantur. *1.q.2.Clerici.*

Ca.27. De homicidis & falsis testibus.

Itaque censuimus, homicidas & falsos testes à communione Ecclesiastica esse submouendos, nisi pœnitentiæ satisfactione crimina admissa diluerint. *24.d.Itaque.*

Ca.28. Vt clerici nuptialia vitent conuiuia.

Presbyteri, Diaconi, subdiaconi, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non est, etiam aliarum nuptiarum euitent conuiuia. Nec his cętibus misceantur, vbi amatoria cantantur & turpia, aut obscœni motus corporum choreis & saltationibus efferunt, ne auditus & obtuitus sacris mysterijs deputati, turpium spectaculorū atq; verborū cōtagione polluātur. *D 24.Presbyteri.*

Ca.29. Ne de pœnitentibus clericus ordinetur.

De pœnitentib. id placuit obseruare, qđ sancti patres synodali sñia censuerunt, vt nullus de his clericus ordinetur, & q iā sunt per ignorantiā ordinati, aut sicut bigami, aut internuptarū mariti locū teneāt. Ministrare diaconus aut cōsecrare altare Presbyter nō præsumat. *26.qu. 6.ministrare diaconus.*

Ca.30. Ne presbyter benedictionem populo dare præsumat.

Benedictionē sup plebē in Ecclesia fundere, aut pœnitētē in Ecclesia bñdicere presbytero penitus nō licebit. *Ibidem.*

Ca.31. Vt ante missam expletam egredi populus non præsumat.

Missas die dominico secularibus totas audire speciali ordine præcipimus, ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerint, ab episcopo publicè confundantur. *De con.d.1. Missas.*

Ca.32. De non alienandis ab aliquo rebus Ecclesiæ.

Diaconi vel presbyteri in parochia constituti, de rebus Ecclesiæ sibi creditis nihil audeant cōmutare, vendere vel donare, quia res Ecclesiæ, sacratę Deo esse nos- *12. quæst. 2. Diaconi.*

cuntur. Similiter & sacerdotes nihil de rebus Ecclesiæ sibi commissæ (vt superius comprehensum est) alienare præsumant. Qd si fecerint, conuicti in concilio, & ab honore depositi, de suo proprio aliud tm̃ restituat, quã-

98.c.2. Si quis qualibet. tum visi fuerint præsumpsisse. Sanè si qs qualibet conditione de rebus Ecclesiæ aliqd alienare præsumpserit, si de suo proprio tantum Ecclesię contulerit, quantum visus est abstulisse, tunc demum illud stare licebit.

d.50. Si Episcopus.

Ca.33. De clericis capitale crimen incurrentibus.

Si episcopus, aut presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsauerit, aut falsum testimonium dixerit, ab officij honore depositus in monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

Ca.34 De testamento Episcopi.

Si episcopus condito testamento aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legauerit, alter non valebit, nisi tantundem de iuris proprij facultate suppleuerit.

Ca.35. Vt sacerdotes canibus ad venãdum non vtantur.

d.34. Episcopum, presbyterum. Epum, Presbyterum, aut diaconum, canes ad venandum, aut accipitres, aut hmõi res habere nõ liceat. Qd si quis talium personarũ in hac voluptate sæpius detentus fuerit, si eps est, trib. mensibus à cõioue suspẽdatur, presbyter duobus mensibus se abstineat, diaconus verò ab oĩ officio, vel communione suspendatur.

Ca.36. De vẽditionib. quas Abbates facere præsumunt.

27.q.4. In venditionibus. In venditionibus, quas Abbates facere pręsumunt, hæc forma seruetur, vt quicquid sine epi licentia vendi tũ fuerit, ad potestatẽ epi reuocet. Mancipia verò monachis donata, ab abbate non licet manumitti. Iniustum.n. putamus vt monachis quotidianũ rurale opus facientibus, serui eorum libertatis otio potiantur.

Ca.37. De lapsis qui de catholica fide in hæresim transeunt.

Lapsis: Id est, qui in Catholica fide baptizati sunt, si præuaricatione damnabili post in hæresim trãsierint, grandem redeundi difficultatẽ sanxit antiquitas. Quibus nos annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biennij cõditione infra scriptę obseruationis imponimus, vt præscripto biẽnio tertio sine relaxatione

ieiunent,

ieiunent,& Ecclesiã studeant frequentare.In pœnitentiũ loco standi,& orandi humilitatẽ ita nouerint obseruandã,vt etiã ipsi quũ catechumeni egredi commonentur,abscedant.Hoc si obseruare voluerint, cõstituto tempore admittendis ad altariũ obseruatio relaxetur.Quod si ardua,vel dura fortè putauerint, statuta præteritorum Canonum implere debebunt.

Ca.38.De laicis,qui in solennitatibus maioribus ad ciuitatem non occurrunt.

Ciues,qui superiorum solennitatem,id est, Paschæ ac natalis domini, vel Pentecostes festiuitatibus cum episcopis interesse neglexerint, quum in ciuitatibus communionis,vel benedictionis accipiendæ causa positos se nosse debeant,triennio communione priuentur Ecclesiæ.

Ca.39. De clericis,qui ab Ecclesia officio diebus solennibus desunt.

Si quis in clero constitutus ab Ecclesia sua diebus solennibus defuerit,id est,Natiuitate domini,Epiphania, Pascha vel Pentecoste, dum potius singularibus lucris studet, quàm seruitio Dei parere, conuenit vt triennio à communione suspendatur. Similiter diaconus,vel presbyter,si per tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit,huic damnationi succumbat.

7.q.1. Si quis. Item Hilarius Papa.

Ca 40 De synodo annis singulis congreganda.

Synodum etiam secundum constituta Patrum, annis singulis placuit congregari. Et quia in nomine Domini omnibus salubriter constitutis, synodus cum pace dimittitur,gratia Deo primitus & Domino nostro regi agamus,orantes diuinam clementiam,vt hęc eadem facere & docere per multos annos in honore Domini possimus.

Finit Concilium Agathense.

Concilium Aquileiense sub Damaso primo celebratum tempore quoq; beati Ambrosii Mediolanensis Episcopi contra Palladiũ & Secondianũ Arrianę hęresis defensores, quos damnauerunt in prędicto concilio prouinciali, disputante Ambrosio

Concilium Aquileiense

brosio cum Palladio. Sententia vero damnationis sub hac forma pronuntiata est ab Episcopo Constantio.

Condemnatio. Paladij heretici à concilio.

PAlladium Arrij discipulum, cuius impietates iam olim damnatæ sunt à Patribus nostris in concilio Nicæno, & nunc hodie probatæ cum recenserentur à Palladio singulæ, quia non confusus est, dum Dei filium à Deo patre esse alienum, cum creaturam cõfitetur, cum tempore dicit, dominum & Deum verum negat, solum patrem esse sempiternum & immortalem, in sempiternũ censeo esse damnandũ, & vlterius sacerdotem dici non posse, nec inter episcopos deputari.

In hoc cõcilio pro prouincijs Occidentalibus, quia propter prolixitatem itineris episcopi venire non potuerunt, ad fuerunt Legati prouinciarium, vt Legati Aphrorum, Legati Gallorum.

a.d.44. Leo 1. pont.45 Hic Acephalos confutauit, Attilã retrouertit & Gesericum mitigauit.

Decreta Leonis primi Papæ.

Leo primus Papa, natione Tuscus, sedit annos 21. mensem vnum, dies 13. Hic & doctrinæ & vitæ præstantia magnus, Homiliarum declamator insignis, in Chalcedonensi 4. principali 630. episcoporum synodo. Martiano principe, contra Eutychen Abbatem de Christi natura perperam sentientem (vt infra dicetur) celebrata omnium consensu ter sanctus acclamatus est. Hic Ecclesiam ab hęreticis penè discerptam reparauit. Sanctorum statuis reuerentiam sub anathematis nota decreuit, Secretę missæ, Sanctum sacrificium, Immaculatam hostiam addidit. Monialibus ante 40. probatæ castitatis annum vellum negauit, Ecclesias condidit, & Cubicularios instituit.

Concilium Arausicanum.

Concilium Arausicanũ prouinciale, sub Leone primo Papa, tempore Theodosii iunioris.

Ca. 1. Vt nullus minister nusquã sine Chrismate proficiscatur.

De con. d. 4. Nullus.

NVllus ministrorum, qui baptizandi recipit officium, sine Chrismate vsquã debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari: de eo autẽ qui in batismate, quacunq; necessitate facien-

tc,

te,chrismatus non fuerit,non confirmatione sacerdos commouebitur.Nam inter nos chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est. Non præiudicantes cuiquam hoc dicimus,sed vt necessaria habeatur chrismatio.

Ca.2 De hæreticis,si in mortis discrimine conuertantur.

Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderent, si desit episcopus, à presbyteris cum chrismate & benedictione consignari placet.

Ca.3.De pœnitentibus,qui de corpore exeunt.

Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis cõmunicare,quod morientis sufficit recõciliatione secundũ definitionẽ Patrũ,qui huiusmodi cõmmunionem congruenter viaticũ nominauerunt. Quòd si superuixerint,stent in ordine pœnitentiũ, vt ostensis necessarijs pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant. *26.q.6.Qui recedunt.*

Ca.4.De his qui ad Ecclesiam confugiunt ne tradantur.

Eos qui ad ecclesiam confugiunt,tradi nõ oportet, sed loci sancti reuerentia & intercessione defendi. *D.77.Eos qui*

Ca.5.Quod nullus clericorum mancipia occupet.

Si quis autem mancipia clericorum pro suis mancipijs ad Ecclesiã confugientibus crediderit occupãda per omnes Ecclesias districtissima dãnatione feriatur.

Ca.6.De libertis,qui in Ecclesia commendati sunt,ne oprimantur.

In Ecclesia manumissos, & per testamentum Ecclesię commẽdatos,si quis in seruitutem vel obsequium, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coerceatur.

Ca.7. De his qui clericum alienũ ordinare præsumunt.

Si quis alibi cõsistentem clericum ordinandum putauerit, prius definiat vt cum ipso habitet. Nec eum sine consultatione eius episcopi, cum quo antè habitauit,ordinare præsumat, quia non sine causa diu ab alio non ordinatus remansit.

Ca.8.De his qui ciues alienos ordinauerint.

Si qui autẽ alienos ciues, aut alibi cõsistentes ordinauerint,nec ordinati ĩ vllo accusantur, aut ad se eos reuocent,aut ipsi eis impetrent,cum quibus habitent.

Ca 9. De Episcopis, qui in aliena ciuitate Ecclesiã ædificãt

Si quis Episcoporum in alienæ ciuitatis territorio Ecclesiam ædificare disponit, non præsumat dedicationẽ, quę illi omnimode reseruatur, in cuius territorio Ecclesia assurgit. Reseruata verò ædificatori Episcopo hac gratia, vt quos desiderat clericos in re sua videre, ipsos ordinet is in cuius ciuitatis territorio est, vel si ordinati iam sunt, ipsos habere acquiescat.

Ca. 10. De Episcopis qui excõmunicatũ alterius suscipiũt.

Placuit in reatum venire Episcopum qui admonitus de excommunicatione cuiusque, sine recõciliatione eius qui eum excommunicauit, ei cõmunicare præsumpserit, vt integra omnia (si reconciliatio intercesserit) de iniustitia vel iniquitate excommunicationis proximæ synodo reseruentur.

Ca. 11. De his qui subito obmutescunt.

Subito obmutescẽs (prout statutũ est) baptizari, aut pęnitentiã accipere põt, si volũtatis pręteritę testimoniũ aliorũ verbis habet, aut pręsentibus in suo nutu.

Ca. 12. Vt Euangelia catechumeni non audiant.

Placuit catechumenis nõ legi Euãgeliũ in Ecclesia.

Ca. 13. De eisdem ne ad baptisteria accedant.

Catechumeni nõnunquam admittendi sunt, etiam inter domesticas orationes, ad baptisteria nequaquã.

Ca. 14. De eisdem ne cum fidelib. benedictionem accipiãt.

Segregãdi, informãdiq; catechumeni, vt se reuocẽt, & signãdos vel bñdicẽdos semotim offerãt eos fideles.

Ca. 15. De fęminis quæ viduitatem professę sunt.

17 q. 1. Viduitatis. Viduitatis seruandæ professionem coram Episcopo in secretario habitam, imposita à presbytero veste viduali, didicimus non esse violandam. Eius verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis desertricem, merito esse damnandam decernimus.

Subscriptio. Ego Hilarius Eps subscripsi. Ego Superuentor pro patre, & meo Episco. Claudio subscripsi, & recognoui.

Finit Concilium Arausicanum.

Canones concilij Arausicani circa tempora Leonis primi Papæ. De lib. arbitrio, & de rebus necessarijs per capitula requirendis.

Ca. 1.

Ca.1. De gratia & libero arbitrio.

SI quis per offensam præuaricationis Adæ nõ totũ, id est, sm corpus & animã, in deterius dicit homine commutatũ, sed animæ libertate illæsa durãte, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxiũ. Pelagij errore deceptus aduersaẽ scripturæ dicẽti: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Et nescitis, quoniã cui exhibetis vos seruos ad obediendũ, serui estis eius cui obeditis? Et à quo quis separatur, eius & seruus addicitur. *Eccle. 18.* *Rom. 3.* *2. Pet. 1.*

Ca. 2. Quòd præuaricatio Adæ omnes infecerit.

Si quis soli Adæ præuaricationem suam, nõ & eius propagini asserit nocuisse, aut certè mortem tantum corporis (quæ pœna peccati est, nõ autem & peccatum quod mors est animæ) per vnum hominem in omne genus humanum transisse testatur, iniustitiam Deo dabit contradicens Apostolo dicenti: Per vnũ hominem peccatũ intrauit in mundum, & per peccatũ mors in omnes homines pertrãsijt, in quo omnes peccauerũt. *Rom. 5.*

Ca. 3. De gratia Dei.

Si quis per inuocationem humanam gratiam Dei dicit posse conferri, nõ autem ipsam gratiam facere vt inuocetur a nobis, cõtradicit Esaiæ Prophetę, vel Apostolo idem dicenti: Inuentus sum nõ quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant. *Psal. 65.* *Rom. 10.*

Ca. 4. De purgatione peccati.

Si quis, vt à peccato purgemur, voluntatẽ nostram Deum expectare contendit, non aũt vt etiam purgari velimus, per sancti spiritus infusionẽ & operationẽ in nos fieri confitetur, resistit ipsi spiritui sancto, per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas à Dño, & Apostolo salubriter prædicãti: Deus est qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. *Philip. 2.*

Ca. 5. Quòd ad fidem & regenerationem baptismatis per gratia donum perueniamus.

Si quis sicut augmentum, ita etiam initium fidei ipsum credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis peruenimus, non per gratiæ donum, id est, per inspirationem spiritus sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem,

Philip.2. tem, & naturaliter nobis inesse dicit: Apostolicæ dogmatibus aduersariis approbatur, Beato Paulo dicente: Confidimus, quia qui cępit in vobis bonũ opus, perficiet vsque in diẽ Dñi nostri Iesu Christi. Et illud: Vobis datũ est pro Christo non solũ vt eũ credatis, sed & vt pro illo patiamini. Et gratia salui factis estis per fidẽ, non ex vobis, Dei.n.donũ est. Qui.n.fidẽ qua in Deum credimus, dicunt esse naturalẽ: oẽs eos qui ab Ecclesia Christi alieni sunt, quodammodo fideles esse definiũt.

Ibidem.

Ephe.2.

Ca.9 Quòd gratia Dei sumus id quod sumus.

Si quis sine gratia Dei credentibus, volẽtibus, desiderãtibus & pulsantibus nobis misericordiã dicit conferri, nõ aũt diuinitus, vt credamus, velimus, vel hęc oĩa, sicut oportet agere, valeamus, per infusionẽ & inspirationẽ sancti spiritus in nobis fieri cõfitetur, aut humilitati aut obedientiæ humanæ subiũgit gratiæ adiutorium, nec vt obediens & humilimus ipsius gratiæ donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: Quid habes qđ non accepisti? & Gratia Dei sum id quod sum.

1.Cor.4.Ibidem 15.

Ca.7. Quod non sumus idonei cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis.

Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare nõ expedit, aut eligere siue saluari, id est, Euangelizanti prædicationi consentire posse cõfirmat, absque illuminatione & inspiratione Spiritussancti, qui dat omnibus suauitatem in consentiendo & credẽdo veritati, hęretico fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in euangelio dicentis: Sine me nihil potestis facere. Et illud Apostoli: Non quod idonei sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

Ioan.15.

2.Cor.3.

Censura authoris *Recentiores quidam Theologi interpretantur hæc duo loca de auxilio Dei generali, sine quo nihil omnino valemus facere, nec opus aliquod naturæ. Magis legitimum est, qđ hic sentitur à concilio & Pontifice, vt hic non negentur opera naturę, sed quæ pertinẽt ad salutẽ æternę vitæ.*

Ca.8. Nemo per semetipsum salutis æternæ mysterium potest conquirere.

Si quis, alius misericordia, alius verò per liberũ arbitrium (quod in omnibus, qui de præuaricatione pri-

mi hominis nati sunt) cōstanti sæuitia hominē ad gratiam baptisini posse venire contendit, à recta fide probatur alienus. Is.n. nō oīum liberū arbitriū per peccatū primi hominis asserit infirmatū, aut certè ita læsum putat, vt tñ quidā valeāt sine reuelatione Dei mysteriū salutis ęternę per semetipsos posse conquirere. Quod quam sit contrarium, ipse Dn̄s probat, qui nō aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi quem pater attraxerit, sicut & Petro dicit: Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Et Apostolus: Nemo pōt dicere Dominum Iesum Christum, nisi in spiritu sancto. *Ioann. 16.* *Mat. 16.* *1. Cor. 12.* *Philip. 2.*

Ca. 9. De adiutorio Dei.

Diuini est muneris, cum recte cogitamūs, & pedes nostros à falsitate & iniustitia tenemus. Quoties, enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum, vt operemur, operatur.

Ca. 10. De eodem.

Adiutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, vt ad finem bonam peruenire, vel in bono possit opere perdurare.

Ca. 11. De obligatione veterum.

Nemo q̄cquā dn̄o rectè vouerit, nisi ab ipso acceperit, sicut legit: Quæ de manu tua accepimus, dam⁹ tibi.

Ca. 18. Quales non diligit Deus.

Tales non amat Deus quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.

Ca. 13. De reparatione liberi arbitrii.

Arbitriū voluntatis in primo homine infirmatū, nisi per gratiā baptismi non pōt reparari. Qd̄ amissum, nisi à quo potuit dari, non pōt reddi. Vnde ipsa veritas dicit: Si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. *Ioan. 8.*

Ca. 14 De misericordia Dei. *Psal. 118.*

Nullus miser de quantacūque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia pręuenitur, sicut dicit, Psalmista, Citò anticipet nos misericordia tua Domine. Et illud: Deus meus, misericordia eius pręueniat me. *Psal. 58.*

Ca. 15. De mutatione prauaricationis Adę.

Ab eo quod formauit Deus, mutatur Adam, sed in peius per iniquitatem suam. Ab eo, quod operata est

iniquitas,

iniquitas, mutatur fidelis, sed in melius per gratiam
Dei. Illa ergo mutatio fuit præuaricatoris primi, hæc
secundum Psalmistam: Mutatio dexteræ excelsi.

Ca. 16. Quòd nemo glorietur de substantia sua.

Psal. 76. Nemo ex eo qđ vr̃ habere, glorietur tãquam nõ ac-
ceperit, aut ideo se putet accepisse, quia litera extrinse
cus velut legitur, apparuit, vel vt audiretur, sonuit. Nã
1. Cor. 4. sicut Apostolus dicit: Si per legẽ iustitia, ergo Christus
Gal. 2. gratis mortuus est. Ascendens in altum, captiuam du-
Ephe. 4. xit captiuitatem, dedit dona hominibus. Inde hẽt, qui-
Psal. 77. cunque habet. Quisquis autem inde se habere negat,
Mat. 25. aut verè non hẽt, aut id quod habet, auferetur ab eo.

Ca. 17. De fortitudine Christiana.

Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas, forti
Rom. 5. tudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffu
sa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitriũ,
sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis
meritis gratiam præuenientibus.

Ca. 18. De mercede boni operis.

Rom. 4. Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia,
quæ non debetur, pręcedit vt fiant. Neminem, nisi Deo
miserante, saluari.

Ca. 19. De natura humana.

Natura humana etiam si in illa integritate, in qua
est condita, permaneret, nullo modo seipsam creatore
suo non adiuuante, seruaret.

Vnde cum sine gratia Dei salutem non possit custo
dire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit re
parare, quod perdidit?

Ca. 20. Nihil boni hominem posse sine Deo.

Multa in hoĩe bona fiũt, quæ nõ facit homo. Nulla
verò facit homo bona q̃ nõ Deus p̃stet vt faciat homo.

Ca. 21. De natura & gratia.

Esa. 26. Sicut eis qui volentes in Lege iustificari, & à gratia
Gal. 2. exciderunt, verissime dicit Apostolus: Si ex lege iusti-
Mat. 5. tia est, ergo Christus gratis mortuus est, iam hic enim
erat Lex, & non iustificabat, iam hic erat & natura, &
non iustificabat, ideo Christus non gratis mortuus est
Luc. 19. vt & Lex per illum impleretur, qui dixit: Non veni le-
Psal. 115. gem soluere, sed adimplere, & natura per Adam per-
dita,

dita, per illum repararetur, qui dixit venisse se quærere & saluare quod perierat.

Ca. 22. De his quæ hominum propria sint.

Nemo habet de suo nisi mendaciũ & peccatum. Si quis autem habet homo veritatẽ atq; iustitiam, ab illo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo, vt ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, nõ deficiamus in via. *Esa. 10.*

Ca. 23. De voluntate Dei & hominis.

Suam voluntatẽ homines faciunt, nõ Dei, quando id agunt quod Deo displicet. Quando aũt ita faciunt quod volunt, vt diuinæ seruiant voluntati, quamuis volentes agant, quod agant, illorum tamen voluntas est, à quo præparatur, & obitur quod volunt.

Ca. 24. De palmitibus vitis.

Ita sunt in vite palmites, vt viti nihil cõferant, sed in de accipiant vnde viuant. Sic quippe vitis est in palmitibus, vt vitale subministret eis, non sumat ab eis. Ac per hoc, & manentem in se habere Christũ, & manere in Christo, discipulis prodest, & non Christo. Nam præciso palmite, potest de viua radice alius pullulare. Qui autem præcisus est, non potest sine radice viuere. *Ioan. 15. Et Augustinus super Ioan.*

Ca. 25. De dilectione, qua diligimus Deum.

Prorsus donum Dei est diligere Deum. Diffundit enim charitatem in cordibus nostris Spiritus Patris & filij, quem cum patre amamus & filio. Ac sic secundum supra scriptas sanctarum scripturarũ sententias, vel antiquorum patrum definitiones, hoc Deo propitiante & prædicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum, & attenuatum fuerit liberum arbitrium, vt nullus postea, aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est, possit, nisi gratia eum, & misericordia diuina præuenerit. Vnde Abel iusto, & Noè, & Abraam, & Isaac, & Iacob, & omni antiquorum sanctorũ multitudini, illã præclaram fidem, quam in ipsorum laudem prædicat Apostolus, nõ per bonum naturæ, quod prius in Adam datũ fuerat, sed per gratiã Dei credimus fuisse collatam: quia gratiam etiam post aduẽtum Domini omnibus, qui baptizari desiderant, non in libero arbitrio haberi, sed in Chri- *Hebr. 11. per totum.*

sti nouimus simul & credimus largitate cōferri, secundum illud quod supra dictum est, & prædicat Paulus Apostolus: Vobis donatum est pro Christo, non solùm vt in eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Et illud: Deus qui cœpit in vobis bonū opus, perficiet vsque in diem Domini nostri. Et illud: Gratia salui facti estis per fidē, & hoc nō ex vobis, Dei enim donū est. Et quod de seipso ait Apostolus: Misericordiā cōsequutus sum, vt fidelis essem. Nō dixit, quia erā, sed vt essem. Et illud: Quid habes quod non accepisti? Et illud: Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. Innumerabilia sunt sanctarū scripturarū testimonia, quæ possint ad probandā gratiā proferri, sed breuitatis studio prætermissa sunt, quia & re vera, cui pauca nō sufficiūt, plura non proderunt. Hoc etiam ꝟm fidem Catholicam credimus, ꝙ accepta per baptismum gratia, omnes baptizati (Christo auxiliante & cooperante) quæ ad salutem pertinent, possint & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere. Aliquos verò ad malum diuina potestate prædestinatos esse, non solum non credimus, etiam si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni destinatione in illis, anathema dicimus. Hoc etiam salubriter profitemur & credimus, quòd in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiā adiuuamur, sed ipse nobis nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem sui prius inspirat, vt & baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post baptismū (cum ipsius adiutorio) ea quę sibi sunt placita, implere possimus. Vnde manifestissimè credendum est, ꝙ & illius latronis, quem Dominus ad Paradisi patriam reuocauit, & Cornelij Centurionis, ad quem angelus Domini missus est, & Zachęi, qui ipsum Dominū suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed diuinæ largitatis donum.

Ephe. 2. *Iacob. 1.* *Luc. 23.* *Act. 10.* *Luc. 19.*

Subscriptio. Hanc definitionē antiquorū Patrum, nō solum epi sed laici et illustres & magnifici viri subscripserunt.

Concilium Vasense.

Concilium Vasense sub Leone primo Papa, & Theodosio iuniore celebratum est.

In

In quo nonnullæ constitutiones sancitæ sunt per 18. Episcopos ibi congregatos, ex quibus aliquas tanquam præcipuas subijcere placuit.

Ca. 1. Vt alterius Episcopi Chrisma nullus accipiat, sed proprij.

PER singula territoria presbyteri vel ministri ab episcopis non prout libitum fuerit, à vicinioribus, sed à suis proprijs per annos singulos petant Chrisma appropinquante solennitate Paschali, nec per quemcunque Ecclesiasticum, sed si qua necessitas, aut ministrorum occupatio est. per subdiaconum, quia inhonorum est inferioribus summa committi.

Ca. 2. Vt qui oblationes defunctorum retinent, excommunicentur.

Qui oblationes defunctorum retinent, & Ecclesijs tradere demorantur, vt infideles ab Ecclesia sunt abijciendi, quia vsque ad exinanitionem fidei peruenisse certum est hanc pietatis diuinæ exacerbationem, quia & fideles de corpore recedentes, votorum plenitudine & pauperes consolatu alimoniæ, & necessaria sustentatione fraudantur. Hi ergo tales quasi egentium necatores, nec credentes iudiciũ Dei, habendi sunt. Vnde quidam *Patrum hoc scriptis suis inseruit cõgruente sententia, qua ait: Amico quicquam rapere furtum est, Ecclesiam verò fraudare sacrilegium est. *23. q. 2. Qui oblationes.* **Hieron. vtha betur.* *12. q. 2. Gloria Episcopi.*

Ca. 3. De sepulturis quomodo non est accipiendũ pretium.

Præcipiendum est ẽm canonum authoritatẽ, vt de sepulchris & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi fortè qui sepelitur, viuens iusserit Ecclesię, in cuius atrio sepelitur aliquid de rebus suis tribuere, aut ẽt post mortẽ ipsius illi, quibus cõmissum est eius eleemosynã facere, de rebus illius aliqd sponte dare voluerint. Et tamen nullatenus à presbyteris ecclesiæ illius aliquid exigatur, sine illis qui locis & villis præsunt. *12. q. 2. Præcipiendum.*

Ca. 4. Vt presbyteris prædicandi potestas suis plebibus concedatur.

Hoc etiam pro ędificatione omnium ecclesiarum & pro vtilitate totius populi nobis placuit, vt nõ solũ in ciuitatibus, sed ẽt in omnibus parochijs verbum faciẽ

di daremus presbyteris potestatem, ita vt si presbyter, aliqua infirmitate prohibēte, per seipsum nō potuerit prædicare, sanctorum Patrum homiliæ à diaconis recitentur. Si enim digni sunt diaconi, quæ Christus in Euangelio loquutus est legere, quare indigni iudicentur sanctorum Patrum expositiones publicè recitare?

Ca. 5. Vt Kyrie eleison in omnibus Ecclesiis dicatur.

Et quia tam in sede Apostolica quàm etiā per totas Orientis, atq; Italiæ prouincias dulcis & nimis salubris cōsuetudo intromissa est, vt Kyrie eleison frequentius cum grandi affectu ac compunctione dicatur, placuit etiam nobis, vt in omnibus Ecclesiis nostris ista consuetudo sancta & ad Matutinum & ad Missas, & ad Vesperam, Deo propitiante, intromittatur.

Ca. 6. Vt in omnibus Missis semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, dicatur.

In omnibus Missis siue Matutinis, siue in quadragesimalibus, siue in illis quæ pro defunctorum cōmemorationibus fiunt, semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, eo ordine quo ad Missas publicas, dici debeat, quia tam dulcis & desiderabilis vox, etiam si dei noctuq; possit dici, fastidium non poterit generare. Et hoc nobis iustum visum est, vt nomen domini Papæ, quicunque sedi Apostolicæ præfuerit, in nostris Ecclesiis recitetur.

Nomen Papa in missa recitandum.

Ca. 7. Vt propter hæreticorum incredulitatem, post Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. semper dicatur.

Quia non solum in sede Apostolica, sed etiam per totum Orientem & totam Aphricam vel Italiam, propter hæreticorum astutiam, qua Dei filium nō semper cum patre fuisse, sed à tempore cœpisse blasphemāt, in omnibus clausulis post Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. dicatur etiam, & nos in vniuersis Ecclesiis nostris hoc ita dicendum esse decreuimus.

Conciliū Carpentoractense.

Concilium Carpentoractense sub Leone I. Papa celebratum est, in quo hæc constitutio à Patribus est difinita.

Constitutio sanctorū Epōrum in ciuitate Carpētoractensi.

LIcet omnia quæ Ecclesiastica regula præcepit obseruari, in multis canonibus contineantur inserta, no-

ta,noſcuntur tamen cauſæ,pro quibus neceſſe habent ſacerdotes Domini, quod ad iuſtitiam pertinet,ſecundum diſciplinam eccleſiaſticam ordinare.Et ideò quia Carpentoracte conuenientes huiuſmodi ad nos quærela peruenit,quòd ea, quę à quibuſdam fidelibus parochijs conferuntur,ita ab aliquibus epiſcopis præſumãtur,vt aut parum,aut propè nihil eccleſijs quibus collata fuerant, relinquatur : hoc nobis iuſtum & rationabile viſum eſt, vt ſi eccleſia ciuitatis eius cui præeſt epiſcopus, ita eſt idonea, vt ipſa nullius indigeat,quicquid parochijs fuerit derelictum, clericis qui in ipſis parochijs deſeruiunt, vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si verò epiſcopum multas expenſas, & minorem ſubſtantiam habere conſtiterit, parochijs, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum quod clericis, vel architectis rationabiliter ſufficiat,reſeruetur.

Et ſubſcripſerunt hanc conſtitutionem epiſcopi, quorum nomina in concilijs habentur.

Concilium Arelatenſe tertium ſub Leone I. Papa celebratum eſt à 34. Epiſcopis, Era.461. Martiano Auguſto, Opilione & Vincomalo Conſulibus.8.Idus Iulij. Cum in Baſilica S.Mariæ in Arelaten.ciuitate ſacerdotes Domini conueniſſent, congruum eis & rationabile viſum eſt vt primum de obſeruandis canonibus attentiſſima ſolicitudine pertractantes, qualiter ab ipſis eccleſiaſticæ regulæ ſeruarentur, ſalubri concilio definirent. **Cõcilium Arelat.**

Primùm,vt diaconus ante 25.annos,& ſacerdos ante 30.annos non ordinetur.

2 Vt bigami,vel pęnitentes, vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non proueha ntur.

3 Vt laicus ante annũ cõuerſionis non ordinetur,

4 Vt qui clericum alienum defendere nititur, communione priuetur.

De his qui vanitates in excubijs exercēt. 5 Vt laici, qui excubias funeris obseruant, cum timore, & terrore, & reuerentia hoc faciant. Nullus ibi diabolica carmina præsumat cantare, nec iocos, nec saltationes facere, quæ Pagani, docente diabolo, adinuenerunt. Quis enim nesciat diabolicū esse, & non solum à religione Christiana alienum, sed etiam humanæ naturæ contrarium, ibi lętari, cantare, inebriari, & cachinnis ora dissolui, & omni pietate & affectu charitatis postposito, quasi de fraterna morte exultare, vbi luctus & planctus flebilibus vocibus debuerit resonare, pro amissione chari fratris? Patres siquidem veteris & noui testamenti mortes sanctorū virorum legimus multis in locis cum fletu deplorasse, in nullo aūt loco de illis, qui à seculo discesserant, exultasse. Nam & Iacob patriarcham tota fleuit Ægyptus 70. diebus. Et Ioseph & fratres eius, cum patrem deferrent in terram Chanaam ad sepeliendum, celebrantes exequias, planctu magno atq; vehementi impleuerunt septem dies. Tantus autem fuit planctus, vt locus nomen inde acceperit. Et de beato Stephano legimus, quòd sepelierunt eum viri timorati, & fecerunt planctum magnū super eum. Et ideò talis inepta lætitia & pestifera cantica, ex authoritate interdicenda sunt. Si quis autem cantare desiderat, Kyrie eleison cantet, si autem aliter, omnino taceat. Si autem tacere non vult, in crastino à presbytero taliter coerceatur, vt alij timeant.

Gen. 50.
Ibidem.
Act. 8.

Concilium Chalced. *Chalcedonense Concilium vnum ex quatuor celeberrimis, celebratum est præsentibus 630. Patribus. Temporibus Leonis I. Papæ, & Martiani Imperatoris contra Eutychen Constantinop. Abbatem, qui aßerebat Christum post humanam assumptionem non ex duabus naturis existere, sed solam in eo diuinam naturam permanere, & contra Dioscorum eiusdem defensorem. Qui condemnata præscripta hæresi statuerunt*

fuerunt hos Canones, quorum author maximè sanctus Anatolius Constantinopolitanus Episcopus fuit.

Ca.1. De seruandis canonibus synodorum.

A sanctis Patribus in vnaquaq; synodo vsq; nunc prolatus regulas tenere statuimus. *25.q.1. A sanctis patribus.*

Ca.2. In quo damnatur Episcopus, qui per pecuniam ordinationem facit.

Si quis episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, & pretio redegerit Spiritus sancti gratiam, quæ vendi non põt, ordinaueritq; per pecuniam presbyterum aut diaconũ, vel quemlibet de his, qui cognominantur in clero, promouerit, & dispensatorẽ aut defensorem, vel quẽlibet q̃ subiectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri cõmodo, is qui hoc attentare probatus fuerit, proprij gradus periculo subiacebit, & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione quæ est pro negotiatione facta, proficiat, sed sit alienus à dignitate vel solicitudine, quã pecunijs acquisiuit. Si quis verò mediator tam turpibus & nephandis datis, vel acceptis extiterit, siquidem clericus fuerit, à proprio gradu decidat: si verò laicus, anathematizetur. *2.q.1. Si quis Episcop. Item ex octaua, sanctam.*

Ca.3. Vt hi, qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inseruiant.

Peruenit ad sanctam synodum, quia de his in clero connumerantur quidam, pp turpis lucri gratiã aliorũ possessionum cõductiones, & causas secularium negotiorũ suscipiunt, & à sacris officijs se per desidiã separant, ad domos aũt seculariũ concurrunt, & substantiarum eorum gubernationes auaritiæ cã suscipiunt. Decreuit igitur sancta, & vniuersalis, & magna synodus, neminem horum deinceps, hoc est, epm siue clericum, aut monachũ cõducere possessiones, aut misceri secularibus possessionibus posse, nisi fortè qui legibus ad minorum ætatis tutelas, siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut ipsius ciuitatis episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, & orphanorũ, ac viduarum, quæ indefensa sunt, aut earum personarum, maximè quæ Ecclesiastico indigent admi- *d.86. Peruenit ad sanctam.*

niculo, propter Dei timorē. Si quis verò trāsgressus fuerit hæc præcepta, ecclesiasticæ subiaceat correctioni.

Ca.4. Quòd monachi in ciuitatibus Episcopo debeant esse subiecti.

16.q.1. Qui verè & purè & 18.q.2. Quidā monachorum habitu.

Qui verè & purè solitariam eligunt vitā, digni sunt conuenienti honore. Quidā tñ monachorū habitu vtētes indifferenter per ciuitates incedunt, necnon & monasteria, & seipsos propria præsumptione cōmendant. Placuit igitur neminem aut ædificare aut construere monasteria, aut oratorij domum sine consensu ipsius ciuitatis epi. Eos verò qui per singulas ciuitates seu possessiones in monasterijs sunt, placet nobis epo subiectos esse dñe, & quieti operam dare, atq; obseruare ieiunia & orationes in locis, in q b. semel se Deo vouerint, permanentes: & neq; cōicare ecclesiasticas, neq; seculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monasteria, nisi fortè iubeantur pp vrgentes necessitates ab ipsius ciuitatis epo. Et neminem seruorum susci pi in monasterium, vt sit cum eis monachus, nisi cum domini proprij licentia. Prætereuntem verò decreuimus extra communionem esse, ne nomen dñi blasphemetur. Conuenit ergo ciuitatis episcopo, curam, solicitudinemque necessariam monasterijs exhibere.

Notent Monachi.

Ca.5. Non licet Episcopo Ecclesiam suam relinquere, & ad aliam transire.

9.q.1. Propter eos. Nica. con. ca. 15.

Propter eos episcopos & clericos qui de ciuitate ad ciuitatem transeunt, placuit definitiones datas à sanctis patribus habere propriam firmitatem.

*d.70. Neminē. *.1. sine titulo.*

Ca.6. Vt nemo ordinetur absolutè.

Neminem absolutè*ordinari iubemus. Presbyterū neque diaconum, nec quemlibet in ecclesiastica ordinatione cōstitutū, nisi manifestè in ecclesia suæ ciuitatis, siue possessionis, aut in martyrio, aut ī monasterio, hic q ordinatur, mereatur ordinationis publicæ vocabulum. Eos aūt qui absolutè ordinantur, decreuit sancta synodus vacuam hre manus impositionē, & nullū tale factū valere ad iniuriam ipsius, qui eos ordinauit.

Ca.7. Quòd semel in clero taxati, vel monasterijs deputati, ad militiam non redeant.

Eos, qui semel in clero taxati fuerint, siue in mona-

ſterio deputati, decreuimus neque ad militiam neq; ad honores ſeculares venire. Eos autem qui hoc auſi fuerint facere, & non eius rei pęnitere maluerint, vt ad hoc idem reuertātur, quod ante obtentu Dei ſibi propoſuerint, conuenit anathematizari. *20.q.3.Eos qui ſemel.*

Ca.8. Diſpenſatores pauperum Epiſcopo ſuo obediant.

Clerici in parochijs, monaſterijs, aut martyrijs conſtituti ſub poteſtate ſint eius qui in ea ciuitate eſt epiſcopus, ſecundum traditionem ſanctorum Patrū, neq; per præſumptionem recedant à ſuo epiſcopo. Eos verò qui auſi fuerint reſcindere huiuſmodi inſtitutionē quocunque modo, vel ſi noluerint ſubiacere proprio epiſcopo, ſi quidem fuerint clerici, ſecundum perſonarum ordinationē, ſubiaceant condemnationibus canonū. Si uero monachi ſeu laici fuerint, cōione priuētur. *18.q.2.Quidā monachorum.*

Ca.9. Si clericus contra alium cauſam habeat, ante epiſcopum ſuum examinetur.

Si clericus aduerſum clericum habet negotium nō relinquat ſuum epiſcopum, & ad ſecularia iudicia non cōcurrat, ſed prius negotium agitetur apud proprium epiſcopum. Vel certè ſi fuerit negotiū ipſius epiſcopi, apud arbitros ex utraque parte electos audiatur negotium. Si quis vero cōtra hoc fecerit, canonū correctionibus ſubiaceat. Et ſi clericus aduerſus ſuū vel aliū epiſcopum habeat cauſam, apud audientiā ſynodi prouinciæ conqueratur. Si uero contra ipſius prouinciæ Metropolitanum epiſcopum, epiſcopus ſiue clericus habeat controuerſiam, pergant ad ipſius diœceſis primates, aut certè ad Conſtantinopolitanæ regiæ ciuitatis ſedem, vt eorum ibi negotium terminetur. *11.q.1.Si clericus aduerſum clericum.*

Ca.10. Vt nō liceat de alia ciuitate in aliā traſmigrare.

Non liceat clericum in eccleſijs duarum ciuitatū ordinari, ſed in ea qua ab initio ordinatus eſt, & cuius expetitio erat ante profugium. Et ſi propter vanę glorię deſiderium contigerit, vt poſt ad maiorem eccleſiam confugerit, eum indubitanter reuocari decet ad ſuam eccleſiam, in qua ab exordio ordinuats eſt, & ibi tantummodo miniſtrare. Si quis verò iam trāslatus eſt ab vna eccleſia in aliam, nihil habeat commune cum priori, ſiue ſub eccleſia conſtitutis martyribus, ſiue in *21 q 1.Clericū in duarum.* *Ibid. 2.Si quis*

parochijs

parochijs vel xenodochijs, aut eorum negotijs. Eos verò qui ausi fuerint post ordinationem huius magnę & vniuersalis synodi agere quæ prohibita sunt, statuit sancta synodus cadere de proprio gradu.

Ca. 11. Vt prouincia in duos Metropolitanos Episcopos non diuidatur.

d. 101. Peruenit ad nos. Peruenit ad nos, quòd quidam præter Ecclesiasticas ordinationes, affectantes potētiam, per pragmaticum sacrum, vnam prouinciam in duas diuidant, & ex hoc inueniantur duo Metropolitani episcopi in vna eademq; prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale attētari a quolibet episcopo. Eos verò, qui tale aliquid tētauerint, cadere de proprio gradu.

Ca. 12. Vt sine literis commendatitiis clericus extra suam Ecclesiam non ministret.

d. 17. Extraneo clerico. Extraneo clerico & lectori, extra suam ciuitatem sine commendatitijs literis proprij episcopi nusquam penitus liceat ministrare.

Ca. 13. Q̃d nō liceat clericis alteri⁹ sectę vxorē accipere.

d. 32. Quoniā in quibusdam. Quoniam in quibusdam prouincijs concessum est Psalmistis & lectoribus vxores ducere, cōstituit sancta synodus prorsus cuiq̃ ex his nō licere alterius sectę accipere vxorē. Si quis vero prępenit, & hēt iā de tali connubio filios, si forte præuenerint eos iā apud hæreticos baptizari, dēut eos offerre sanctæ Ecclesiæ catholicæ velibi cōicēt. Qui verò adhuc baptizati nō sunt, omnimodo non posse eos in hęretica Ecclesia baptizari, nec in matrimonio iūgi hęretico, Iudæo vel Pagano, nisi fortè spopōderit se venire ad orthodoxā fidē, dū cōiungit personę orthodoxę. Si qs verò hāc definitionē sanctę synodi pręterierit, regularū cōdēnationib. subiaceat.

Ca. 14. Diaconissa q̃ post ordinationē nubit, anathema sit.

15. q. 1. Diaconissam non. Diaconisšā nō debere ante annos 40. ordinari statuimus, & hoc cū diligente probatione. Si uero ordinationē susceperit, & quātocūque tpe obseruauerit ministeriū & postea se nuptijs tradiderit, iniuriā faciēs gratię Dei, hęc anathema sit, cū eo q̃ i nuptijs illi⁹ cōuenerit.

Ca. 15. Vt nec Deo dedicata virgo, nec monachus nuptiis iungi possint.

Si qua virgo se dedicauerit Deo, similiter monachus,

chus, nō licet eis nuptijs iūgi. Si uero inuenti fuerint, hoc faciētes, maneāt excōicati. Statuimus vero posse eis fieri humanitatē, si ita probauerit episcopus loci. *27.q.1. Si qua virgo.*

Ca.16. De rusticanis parochiis.

Per singulas Ecclesias parochias rusticanas permanere immobiles apud eos, qui eas tenent episcopos decreuimus, & maximè si eas sine violētia per triginta annos gubernauerūt. Si vero intra trigīta annos facta fuerit de his dubitatio, liceat eis qui se dixerūt læsos, propterea mouere apud synodū prouinciæ certamē. Si quis vero putauerit se à proprio Metropolitano grauari apud primatē diœceseos, aut apud Cōstātinopolitanę ciuitatis sedē agat negotiū, sicut dictū est. Si uero qlibet ciuitas per authoritatē imperialē renouata est, aut si renouetur in posterū ciuilibus & publicis ordinationibus, ēt Ecclesiarū parochianarū sequatur ordinatio. *16.q.3. Per singulas Ecclesias.*

Ca.17. De his qui coniurationem aut calumniam contra Episcopum faciunt.

Coniurationum & conspirationum crimen (quod apud Græcos dicitur phratria) publicis etiā legibus certū est penitus inhiberi, hoc multo magis in sancta Dei Ecclesia (ne fiat) cōuenit abdicari. Si q uero clerici uel monachi inuēti fuerint cōiuratores aut cōspiratores, aut phratrias vel factiones componentes aliquas, suis episcopis aut alijs omnino, cadant de proprio gradu. *11.q.1. Coniurationum.*

Ca.18. Quòd corripiantur Episcopi, qui ad concilium vocati venire recusant.

Peruenit ad nostras aures, quòd in prouincijs cōstituta episcoporum concilia minimè celebrētur, hoc ex eo probatur φ multæ q̄ correctione opus hēnt ecclesiasticę res negligātur. Statuit ergo hęc sācta synodus s̄m regulas Patrū bis in anno in vnū cōuenire per singulas prouincias ep̄os, vbi singula q̄ emerserint corrigantur. Qui vero noluerint cōuenire ep̄i cōstituti in suis ciuitatib⁹, & hoc maximè cū sui corporis sanitate sint cōsistentes, cū etiam ab omnibus alijs vrgentibus necessitatibus & inexcusabilibus negotiis sint liberi, licere eos fraternę charitatis commonitionibus corripi. *18. Peruenit ad nostras.*

Ca.19. Quod clericus vnius ecclesiæ ĩ aliena nō ordinetur.

Clericos in singulis ecclesijs constitutos, sicut iam

21. Clericos, in singulis. Item Greg. Fortunato Episcopo. definiuimus, non liceat in alterius ciuitatis ecclesijs ordinari, sed quiescant in ea, in qua ab initio ministrare meruerunt, exceptis illis, qui proprias ciuitates perdiderunt, & ex necessitate ad alias ecclesias migrauerunt. Si vero quicunq; episcopus post definitionem istam ad alium episcopum pertinentem clericum susceperit, placuit sanctæ synodo, & hunc qui suscepit, & eum qui susceptus est, tādiu excōmunicatos manere, quādiu ipse clericus ad propriā reuertatur ecclesiam.

2. q. 7. Clericos aut laicos. *Ca. 20. De his qui accusant Ecclesiam.*

Clericos, aut laicos passim accusātes, & sine ꝓbatione epos, aut clericos ad accusationē nō recipiendos decreuim⁹, nisi pri⁹ discutiatē eorū existimationis opinio.

Ca. 21. Clericis non licere accipere bona Episcopi.

12. q. 2. Non liceat clericis. Non liceat clericis post mortem episcopi sui rapere res pertinentes ad eum, sicuti præcedentibus regulis constitutum habetur. Si uero hæc fecerint, periclitari se nouerint à proprio gradu.

Ca. 22. Vt monachi, qui sine licentia episcopi vagātur, ad propria loca redire cogantur.

12 q. 1. Quidā monachi. Item Pelagius Papa Paulino solitario. Quidam monachi nihil habentes sibi iniunctum à proprio episcopo, interdū vero etiā illi, qui ab eo fuerant excōmunicati, veniunt ad ciuitatē Cōstantinopolitanā, & in ea perturbationes trāquillitati ecclesiasticæ inserunt, & diuersorū domos corrumpunt. Statuit igitur sancta synodus hos primum cōmoneri, vt exeant à regia ciuitate, demum eos inuitos deijci, ac inde per defensorem compelli, vt ad sua loca redeant.

Ca. 23. Vt quæ Deo semel dedicata sunt monasteria, cœnacula secularium non fiant.

19. q. 3. Quæ semel sunt. Quæ semel sunt dedicata monasteria, Concilio episcoporum, maneant perpetuò monasteria, & res quæ ad ea pertinent, monasterijs reseruari oportet, nec posse ea vltra fieri secularia habitacula. Qui verò permiserint hoc fieri, subiaceant ijs condemnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

Ca. 24. Quod intra tres menses Eporum ordinationes fiāt.

d. 57. Quoniā quidā Metropolitanorum. Quoniam quidam Metropolitanorum (sicut ad nos perlatum est) negligunt greges sibi creditos, & differunt ordinationes facere episcoporum, placuit sanctæ

ſynodo intra tres menſes fieri ordinationes epiſcoporum, niſi fortè inexcuſabilis neceſſitas coegerit ordinationis tempus amplius protelari. Si autem quis epiſcoporum hoc non obſeruauerit, ipſum debere eccleſiaſticę condemnationi ſubiacere. Redditus verò eiuſdem viduatæ eccleſię integros reſeruari apud œconomum eiuſdem eccleſię cenſemus.

Ca. 25. Vt Epiſcopi diſpenſatores habeant.

Quia in quibuſdã eccleſiis (vt rumore cõperimus) epiſcopi pręter ęconomos facultates Eccleſiæ tractãt, placuit omnem eccleſiam habentem epiſcopum habere ęconomum de clero pprio, qui gubernet Eccleſiæ res cum arbitrio ſui epiſcopi, vt non ſine teſtimonio ſit gubernatio ipſarum rerum eccleſiaſticarum, & ex hoc eueniat diſpergi eiuſdem res eccleſiæ, & ſacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis non obſeruauerit hoc, diuinis ſubiaceat regulis. *d. 89. Quia in quibuſdã. Et 16. q. 7. Quoniam in quibuſdam.*

Ca. 26. De his qui mulieres accipiunt.

Eos qui ſibi rapiũt vxores, vel eos qui eis auxiliũ pſtiterĩt, ſtatuit sãcta ſynodus, ſi qdẽ clerici fuerint, decidere à pprio gradu. Si verò laici fuerĩt, anathematizenť. *36. q. 1. Eos qui rapiunt.*

Canones ſancti Concilij Chalcedonenſis finiunt.

Bonifacius presbyter S. E. R. ſtatui & ſubſcripſi, & cæteri epiſcopi diuerſarum ciuitatum vel prouinciarum, ſubſcripſerunt. *Subſcriptis.*

Fides Romanorum ex Concilio Calcedo.

Credimus in vnum Deũ omnipotẽtem, & in vnigenitũ filiũ eius Ieſum Chriſtũ, & dñm ſaluatorẽ noſtrũ & Spiritũ ſanctũ, Deũ non tres Deos, ſed Patrem & Filiũ, & Spiritũ ſanctum; vnũ Deũ eſſe cõfitemur. Non ſic vnũ Deũ quaſi ſolitariũ, nec eũdẽ, qui ipſe ſibi pater ſit ipſe filius, ſed Patrẽ verũ qui genuit filium verũ, id eſt, Deum de Deo, lumẽ de lumine, vitã ex vita, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno, non creatum, ſed genitum, non ex nihilo, ſed ex patre vnius ſubſtantiæ cum patre. Spiritum verò ſanctum Deum non ingenitum, neque genitum, non creatum, ſed nec factum, ſed Patris & Filij, ſemper in Patre & Filio æternum veneramur, vnum tñ Deum, qui ex vno; *Fides Romanorum.*

Subſcri-

Subscriptio Episcoporum. Subscripserunt vniuersi Episcopi, & Eusebius & Constantinus presbyteri, agentes vicem Anastasij Episcopi Nicææ, & Aristo presbyter habens vicem Eunomij Episcopi Nicomediæ.

Finis Concilij Chalcedonensis.

Synodus Chalcedonensis 630. Episcoporum habita contra omnes hæreses, maximè contra Eutychen & Dioscorum Alexandrinum Episcopum. Era. 488. sub Valentiniano & Martiano Imperatoribus.

ACTIO PRIMA.

Bis adscribitur hoc Concilium ob versionẽ diuersam. Et hæc est noua.

IN ciuitate Chalcedo. Metropoli prouincia Bithyniç facta est synodus ex decreto piissimorum Imperatorum Valentiniani & Martiani sub die 8. Idus Octob. Indi. 4. in Ecclesia sanctæ martyris Euphemiæ, Cõgregatis & cõsedentibus Paschasino & Lucentio reuerendis. episcopis, & Bonifacio religiosis. presbytero tenentibus locũ sanctis. & reuerendis. Archiepiscopi vrbis Romç Leonis, & Anatolio reuerendissi. Episcopo inclitç vrbis Cõstantinop. cçterisque reuerendis. episcopis, & gloriosiss. Iudicibus. Ecce aduenientibus omnibus ante cancellos sancti altaris cum magnificentissi. & eximio Senatu, adueniente etiam piissimo Imperatore Martiano in supradicta sanctiss. Basilica, sanctam Synodum allocutus est, animum Christianum declarans, qualiter inter tantas publicas vtilitates nullum magis eum cõstringeret negotium, quàm rectam & veram fidem Christianorum, quæ sancta & vera consistit, indubitatam omnibus declararet: ob idque sanctam conuenisse ostendit synodum, quam non semel hortatur, vt pro viribus inuigilent Patres, omneque adhibeant studium, vt hçresibus omnibusque grauis sublatis institutionibus, fides nostra pura & sancta in omnium ingrediens animas, propriç veritatis effulgeret luce. Deinde subdidit dicens: De cçtero audeat nemo de natiuitate Domini & saluatoris nostri Iesu Christi aliud disputare, prçter quod Apostolicum proœmium 318. sanctorum Patrum tradidisse noscitur, sicut sanctissi. Papæ Leonis,

qui

qui Apostolicum gubernat thronum, ad sanctæ memo riæ Flauianũ vrbis Cõstantinopolitan. epum testãtur literę. Et post regis hęc verba: Paschasinus reuerendiss. eps & vicarius sedis Apostolicę cũ in medio vna cũ col legis suis stetisset, dixit: Beatiss. atque Apostolici viri Pa pę vrbis Romę (quę est caput omniũ ecclesiarũ) precepta habemus prę manibus, quibus pręcipere dignatus est, vt Dioscorus Alexandrinorũ Archiepiscopus nõ se deat in Cõcilio, sed audiẽdus intromittatur, qđ nos ser uare necesse est. Si ergo pręcipit vestra magnificentia, aut ille egrediatur, aut nos exibimus. Quibus in Greco interptetatis per Beronicianum virum deuotissimum & secretariũ sacri cõcistorij gloriosissimi iudices & am plissi. Senatus dixerũt. Quid enim specialiter ingeritur Dioscoro epo? Paschasinus verò eps & vicarius sedis Apostolicę dixit: Cũ intromissus fuerit, necesse est vt il li obiiciatur. Iudices & Senatus dixerũt: Vt iã interfa ti sumus, cã quę obiicitur, specialiter manifestetur. Lu centius eps & vicarius sedis Apostolicę, dixit: Iudicij sui necesse est eũ dare rationẽ, quia cũ nec personã iu dicandi haberet, subrepsit, & synodũ ausus est facere sine authoritate sedis Apostolicę, ꝙ nunquã ritè factũ est, nec fieri licuit. Paschasinus verò vicarius sedis Apo stolicę, dixit: Ista sic est. Nos contra pręcepta beatiss. at que Apostolici Papę gubernatoris sedis Apostolicę ve nire nõ possumus, nec contra ecclesiasticas regulas, vel contra Patrũ instituta. Iudices & senatus dixerũt: Con uenit vos specialiter quid errauerit, exponere. Lucen tius episcopus & Vicarius sedis Apostolicę, dixit: Et ista sic est. Nõ patimur tantam iniuriã, nec vobis fieri nec nobis, vt iste sedeat qui iudicãdus aduenit. Iudices & Senatus dixerũt: Si Iudicis obtines personã, non vt accusator debes prosequi. Et Dioscoro episcopo Ale xandrię ẽm iussionem Iudicum & Senatus residente in medio & residentibus Romanis & episcopis in pro priis locis, & tacentibus, Eusebius episcopus Dorileta nę ciuitatis transiens in medium dixit. Per sanctam Trinitatem vos adiuro, quę custos est Principum, quamq; colitis, & in qua baptizati estis, cuius quoque inuocatione saluamini, iubete preces meas relegi.

Clementissimi Iudices miseremini, & adeste fidei, quę violata est à Dioscoro. Clemētissimi Iudices per salutē vos adiuro Imperatorū, Flauianus sanctus Eps inique occisus est. Lachrymis impleor: simul mecum iniuste à Dioscoro dānatus est: Iubete preces meas perlegi. Et Iectę sunt publicè preces & querelæ Eusebij Dorylęranę ciuitatis cōtra Dioscorū, quibus ostēdit ipsum Dioscorū in Cōcilio Ephesin. secūdo malis perturbationibus atque seditionibus mundū replesse, cōsensisseque Eutychi vaniloquo hrtico in destructionē religionis, fideique Catholicæ. Insuper qd iniustè damnauerit, occideritq; Flauianū Archiepiscopū Cōstātinop. Ad quę oīa petiit Iudices, vt præcipiant Dioscorum respondere.

Quibus perlectis, petētibus Dioscoro & Eusebio, iussu Iudicū atq; Senatus recēsita sunt quæ in Concilio ephesino gesta fuerāt, vt Dioscori cā innotesceret. Nāque nitebatur ipse probare prædictū Cōciliū legitime cōgregatū, fuiq; catholicū, & ꝙ robur & authoritatē habuerit, vt ex hoc tā ipse, quam Iuuenalis Hierosolymorū Archiepiscopus, & Thalassius Cęsareæ Cappadociç Archiepiscopus, qui præfati Cōcilij fuerāt Iudices, euaderēt quā iuste merebātur damnationē, vel si secus (vt successit) incideret in foueā quā fecit. Quā ob cām, & pro manifestāda ēt Flauiani innocētia, fecerunt patres, vt legerentur in ista prima actione, acta tam synodi vniuersalis 1. Cōstantinopolit. quā & 1. Ephesinæ, & quędā epistolę Cyrilli ad Nestoriū hęreticū & ad Ioannē Antiochiæ epum de pace & de partu diuinæ genetricis Virginis, & vnigeniti filij Dei humanitatis assumptione. Hac de causa nonnulla ēt recitantur acta in Concilio Nicęno. Et cum legerentur acta in secunda ephesina synodo, & Dioscorus in sui defensionem allegaret quòd tota illic cōgregata synodus secū tam in depositionē & damnationem Flauiani, quàm in omnibus aliis, quæ ibidem decreta sunt, cōsensisset, & propriis vocibus eadem confessa fuerit, atque subscripserit: Orientales, & qui cum ipsis erant omnes episcopi dixerūt illud esse falsum, & quod nullus volūtariè cōsenserit, & addiderūt: Violēta facta est vis cum plagis, in pura charta subscripsimus, minabatur nobis dam-

natio,

natio, minæ exilij tendebantur, milites cum fustibus & gladijs instabāt. Timebamus & fustes & gladios. Vbi gladij & fustes, qualis synodus est? Milites propter hoc accepit Dioscorus, vt nos terreret. Vnde quicquid egimus, terrore compulsi fecimus. Peccauimus tamen, omnes veniam postulamus, etiam si per vim & necessitatem in pura charta coacti fuerimus tunc subscribere.

Et quū ex actis in præfata synodo legeretur, qđ fuerit congregata ex præceptione Imperatorū residentib. sanctissimis epis Dioscoro Alexandriæ, & Iuliano epo agente vices & tenente locum sanctissimi epi Rom. Ec. Leonis, cuius lectæ & susceptę fuerint epistolæ ad dictā synodum directæ, insuper qđ patres oēs illic conuenientes receperint libellum cōfessionis Eutychetis tanquā catholicum, conuictus est Dioscorus in multis: ipsa et synodus reprobata, & vt acephala damnata. Nam cum ista legerentur: Orientales, & qui cum ipsis erant reuerendiss. epi clamauerunt: Eiectus est, nullus illic suscepit nomen Leonis Papæ, nec eius epistolæ receptæ, nec permissæ sunt à Dioscoro legi, & quod nec cōsenserint patres confessioni Eutychetis, eò quòd similis fuerit Apollinari, Valētiniano atq; Macedoniano, q verbum illud à patribus de Christo in symbolo additum, f. Qui conceptus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, nusquam susceperint. Deinde cum inter cætera alia multa ex Actis Ephesinę secundæ synodi legerentur sic:

Consentimus & cōfitemur ex duabus naturis fuisse dn̄m nostrū ante adunationē, post verò adunationē vnā naturā confitemur. Quæ verba in cōcilio Cōstantinop. pronūciare Eutyches in sua cōfessione, recepta tn̄ à Dioscoro in scda synodo Ephesina, & hic recitata. Quę cū legerent, Orientales & q cū ipsis erāt epi, dixerūt: Ista nemo dixit. Anathema ei q dixit. Homicida dixit Ægyptij dixerūt. Ista Pharaonis sunt Anathema q ista dixerūt. Hęc Dioscori sunt, &c. Perlectis q̄ in Ephesina scda synodo acta sunt, Iudices & Senatus dixerūt.

Quoniā verò Flauianus religiosę memoriæ & Eusebius episcopus, ex gestorū & cognitionū scrutatione & ipsa voce quorundam, qui tunc synodo præfuerunt, confitētium se errasse, & frustra eos damnasse, q̄a nihil

circa fidem monstrantur errasse, ostenduntur iniustè depositi, videtur nobis iustum esse eiusdem pœnę Dioscorum Epum Alexandrię, & Iuuenalem epum Hierosolymorũ, & Thalassium epum Cæsareę Cappadociæ, & Eusebium epum Ancyrę, & Eustachium epum Beryti, & Basilium epum Seleucię Isaurię, qui principatum tunc synodi tenuerunt subiacere, & ab epali dignitate fieri alienos. Quã sententiã vt iustam cęteri oẽs epi approbarunt: gratias deinde Imperatori, iudicibus, atque senatui referentes. Et sic absoluta est actio prima.

ACTIO SECVNDA.

Conueniente sancto & vniuersali cõcilio ẽm sacram actionem in Chalcedonensi ciuitate cõgregato, id est, Paschasino & Lucentio reuerendissimis Epis, & Bonifacio reuerendiss. presbytero, agentibus vices sanctissimi & Deo amantiss. archiepis. senioris Romæ sancti Leonis, & Anatolio sanctiss. archiepis. Constantin. ciuitatis nouæ Romæ, & cætero sancto concilio, &c.

Præceptum est à Legatis & senatu, vt in præsentia Concilij legeretur Symbolum 318. patrũ in Nicęa cõgregatorum. Et lecta est per epm Nicomediæ expositio fidei Concilij Nicæni. De quo vide supra fol. 35.

Rursus præceperunt, vt recitaretur Symbolum 150. patrum, qui in Constantinopolitana synodo prima conuenerant, quod cum epistolis etiã Leonis Papæ ad Flauianum epm de hæresi Eutychis Ætius archidiaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ recitauit.

Item etiam leguntur duæ Epistolæ Cyrilli ad Nestorium, quę habentur in prima actione huius synodi, quarum etiã mentionem fecimus in eadem actione.

Hæc acta sunt, vt per hæc examinaretur Dioscorus, discipulus Eutychetis, si sequeretur fidem prædictorum patrum, aliam, vel quam docuerat Eutyches. Post lectionem verò Epistolæ Leonis (quæ est 10. in numero) episcopi clamauerunt. Hæc patrum fides. Hæc Apostolorum fides. Omnes ita credimus. Anathema qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est. Apostoli ita docuerunt, &c.

Et cùm legeretur prædicta Epistola, in qua ista verba continebantur, scilicet. Et ad soluendum condi-

tionis

tionis nostræ debitum, natura inuiolabilis naturæ est vnita passibili, vt quod nostris remedijs congruebat, mediator Dei & hominũ homo Christus Iesus,& mori posset ex vno,& mori nõ posset ex altero:dubitantibus Illyricanis & Palæstinis episcopis, quidam episcoporũ surrexerunt,vt eos in his quæ fidei sunt, instruerent. Et hac de causa etiam & vt pertinentia ad fidem cõmodius tractarentur,inducias nonnulli petierunt, quas etiã iudices cõcesserunt, differentes audientiam vsq; ad quinq; tantum dies. Et sic absoluta est actio 2.

In actione videre licet quanta reuerentia prosequãtur, & titulis efferant Romanum epm. Dominũ enim nostrum vocant,ipsumq; adorantem Apostolicam sedem fatentur; eius doctrinam vt ter Beatissimi Petri amplectuntur,nempe vt in primatu Ecclesiæ successor,in doctrina soliditate, in pascendo sibi commisso grege esset, & Petri hæres. Author.

ACTIO TERTIA.

Conueniente sacro & vniuersali concilio, &c.

Accusatur Dioscorus ab Eusebio Dorylei epõ sicut in actione prima, & supplicat sanctã synodũ vt sceleratum dogma Dioscori anathematizare dignaretur,ipsum et compellere, vt corã concilio cõpareret. Dioscorus enim cõtinuerat se domi, noiẽs corã synodo cõparere.

Rursus accusatur absens à Theodoro diacono Ecclesię Alexandrinę. Primũ de homicidio. Scdò de blasphemia in sanctã Trinitatem,Deinde q cum Origene consentiret,quod incendiarius fuerit. Postremò quod excõicationem contra sanctissimũ Apostolicę sedis magnę Romę epm Leonem fecerit, necnon ẽt quod temerarius extiterit contra gestũ in Metropoli Nicęna concilium. Et dato libello accusationis subscripsit,dicens:

Paratus sum adueniente Dioscoro in hoc sacrum Concilium meis adesse accusationibus..

Post productus est alius libellus accusationis per Ischyrionem Diaconum, qui libellus sic incipit.

Sanctissimo & Beatissimo vniuersali Archiepiscopo, &. Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, & sanctæ & vniuersali Chalcedonensi synodo, &c. Vbi de multis aliis criminibus prædictum accusat Dioscorum.

Quartò productus & lectus est aliuş libellus accu-

ſationis aduerſus eundem Dioſcorum per Athanaſium presbyterum de ſimilibus ſceleribus.

Quintò productus & lectus eſt alius libellus contra Dioſcorũ p Sophroniũ laicũ: in quo pter alia accuſauit illũ de adulterio: & quod iniquo deſiderio captus, ſuã rapuerat vxorẽ. Inſup qd ipsũ Sophroniũ virib.totis Dioſcorus de reb.humanis.curauerat facere alienũ.

Sextò vocatus eſt Dioſcorus ad concilium per notarium concilij, vt reſponderet ad prædictas accuſationes.Ille tamen ſimulans ægretudinem,noluit venire.

Vocatus eſt ſecundò directis literis,à concilio ad illum,& miſſis tribus epis,qui cõmonefacerent illum vt veniret & ſatisfaceret de illis,quæ in concilio illi ingerebantur.Quo adhuc tenuente,directę ſunt literę à ſacro cõcilio ad illũ,quibus iã tertiò vocatus eſt, vt in ſacrum illud conciliũ dignaretur venire ad ſatisfaciendum ſimul, & reuerendiſſimo Euſebio epo, & iis quæ illi tunc ingerebantur ſimiliter reſponſurus,& illis qui illic aduerſus illum alios accuſatorios dederant libellos:alias ſi poſt tertiã(dicunt patres)hãc regularẽ vocationem ex omni parte nullã habentẽ ſuſpicionem ad veniendum diſtuleris,præſens ſancta ſynodus ad illum veniet modum , quem contra pertinaces & contemptores ſynodalis vocationis ſeruare ſolet, &c.

Et cùm adhuc in ſua permaneret pertinatia, Paſchaſinus epiſcopus cum ipſo Lucentinus epiſcopus, & Bonifacius presbyter tenentes locum ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi Apoſtolicę ſedis ſenioris Romæ Leonis Papæ, pronunciauerunt.

Manifeſta facta ſunt,quæ à Dioſcoro quõdam Alexandrię epiſcopo cõmiſſa ſunt aduerſus ſanctarũ regularũ ordinẽ, & eccleſiaſticã diſciplinã, tã ex iis quæ dudum examinata ſunt in priore cõſeſſu,quàm ex iis, quę hodie acta sũt.Hic enim vt plura intermittàmus, Eutychẽ ſimilia ſibi ſapientẽ, & regulariter à proprio damnatũ epiſcopo , id eſt , ſanctiſſimo Flauiano præſumẽs ſibi primatũ, irregulariter in cõmunione ſuſcepit priuſquã cõſideret in Epheſo,cũ Deo amantiſſimis epiſcopis. Sed & illis quidẽ Apoſtolica ſedes veniam præſtitit de his, quæ ibi nõ volũtariè ab eis geſta ſũt,

qui

qui hactenus permanserunt obedientes sanctissimo archiepiscopo Leoni, & oĩ sancto, & vniuersali concilio. Hic autem & hactenus permansit glorians in eis, & pro quibus eum oportebat gemere, & se terrę prosternere. Super hęc nec epistolam beatissimi Leonis Papę ad sanctę memoriæ Flauianum scriptam legi permisit, etsi cum iuramento fieri lectionẽ promiserit. Sed q̃m secundis excessib. priorẽ iniquitatẽ valdè transcendit: præsumpsit.n.& excõicationem dictare aduersum sanctissimum Archiepiscopum magnæ Romę Leonem: insuper ẽt & multi libelli, multis eius pleni iniquitatibus contra eum in sancto & magno concilio oblati sunt, & semel & bis, & ter regulariter vocatus minimè voluit obedire, & hos quia diuersis concilijs regulariter damnati sunt, contra diuinas leges suscepit: ideò ipse contra se elicuit sententiam, sæpius ecclesiasticos cõculcans canones. Vnde sanctissimus Archiepiscopus magnæ Romæ Leo per nos, & per præsentem sanctam synodum vna cũ ter beatissimo, & omni laude digno B. Petro Apostolo, qui est petra & Crepido Catholicæ ecclesiæ, & ille qui est rectę fidei fundamentum, nudauit eum tam episcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni sacerdotali alienauit ministerio.

Tunc Anatolius Archiepiscopus Cõstantinopolitanus dixit. Hęc eadem Apostolicę sedis per oĩa sapiens, concors sententiæ efficior. Similiter & omnes dixerũt consentientes sententiæ legatorum Apostolicæ sedis.

Post hæc sacrũ concilium epistolam ad Valentinianum & Martianũ Imperatores misit, rõnem reddens oĩum quæ in his tribus actionibus gesta sunt, in depositionẽ Dioscori, huius cãs in eadem epistola breuiter complectens, vt Dioscori malitiam, & in eum prolatæ iustæ sententiæ synceritatem considerarent.

Miserunt patres & aliam epistolam ad sanctę memorię Pulcheriam Augustam, quæ idem quod in præcedenti continet argumentum.

Deinde subiectum est edictum, siue leges Martiani Imperatoris ad Constantinopolitanos ciues, quo interdicuntur & prohibentur disputationes Christianorum cum paganis & Iudæis. Quas leges beatissi-

mus Papa Leo in suis confirmauit epistolis, & confirmantur Chalcedonensis concilij ędita atq; statuta,

Extat in hac actione ēt relatio sanctæ synodi Chalcedonēsis ad Leonē Papā & oībus gestis gnaliter in synodo. Quæ vniuersa postulant confirmari authoritate Apostolica, vt latè ponit̄ in epistola quæ incipit: Repletū est gaudio os nostrū, &c. inter alia hæc subijciunt. Hæc sunt quæ tecum, qui spū præsens eras, & placere tanquā fratrib. deliberasti, & qui penè per tuorū vicariorū sapiētiā videbaris nobis, effecimus. Indicauimus verò, quia & alia quædam pro rerū ipsarum ordinata quiete, & pp ecclesiasticorū statutorum definiuimus firmitatem, scientes quia & vestra sanctitas addiscens, & probatura & confirmatura est eadem. Rogamus igitur, & tuis decretis nostrum honora iudicium, &c.

Ad quam epistolam respondet Leo, & cōfirmat acta huius synodi, excepto decreto primatus Constantinopolitanæ ecclesiæ supra Alexandrinam & Antiochenam: & est inter epistolas Leonis epistola 59. quæ incipit. Omnem quidem fraternitatem vestram, &c.

ACTIO QVARTA.

Congregato sancto & vniuersali concilio, &c.

Primò, iudicū & senatus iussu lecta sunt corā synodo, quæ in pręcedentib. actionib. acta fuerant. Deinde iudices & senatus dixerunt: Singuli reuerēdissimi epi, qui hic cōuenerunt, doceāt, si expositio 318. Patrum q. olim in Nicæa collecti sunt, & post hæc 105. q Cōstantinopoli congregati sunt, cōsonant epistolę reuerēdissimi Papæ Leonis. Anatolius Archieps Constātinopolitanus dixit: Non solū illis cosonat Epistola sanctissimi Leonis Papæ, sed & ijs quæ in Epheso sub Beatissimo Cyrillo gesta sunt ab vniuersali & sancto cōcilio. Hoc idē vicarij sedis Apostolicæ cū oībus alijs epis dixerūt.

Illyricani & Palęstini epi, qui in secunda actione, cū legeretur epistola Leonis Papæ (vt diximus) dubitare cęperant super verbis illis iam recitatis, consequenter dixerunt: Nos sanctorū patrum 318. qui in Nicæa conuenerant fidem sp seruauimus, & seruamus. Sequimur & 150. patrum nullo modo dissonantem. Cōsentimus ēt actis & constitutis in prima synodo Ephesina. Sed &

lecta

lecta est nobis epistola beatissimi Archiepi Romani Leonis in plurimis rectè habens,& prędictis consonãs, & consentimus. Aliqua aũt nobis ex ipsa apparuerunt verba, vt partitionẽ & separationẽ aliquam à diuinitate carnis dñi & saluatoris nostri Iesu Christi, quã sibi adunauit de sancta virgine Maria, demonstrantia, de quibus paulò antè dubitabamus. Sed quum iam à sanctissimis vicarijs locum tenẽtibus eiusdem sanctissimi Leonis, edocti simus, quia talia verba nullam partitionem in Dño & saluatore nostro Iesu Christo, sed vnũ eundemque Dñm Filium Dei iudicant, consentimus.

Deinde surrexerũt aliqui epi Ægyptiæ regionis pro tota illa prouincia,& suam cõfessionẽ in scriptis dederunt, in qua ẽm fidem à sanctis prædictis concilijs expositam fatebantur se credere, epistolæ aũt Leonis Papæ nolebant subscribere. Ob idq; magna est orta cõcertatio & tumultus in synodo, vt cõpellerent illos Leonis Papę epistolę subscribere, aut regularem damnationẽm, vt excõicati susciperent: indignè ferentes patres, vt decẽ hoĩes præiudiciũ facerent synodo sexcentorũ patrũ,& Catholicæ fidei. Illi verò instanter clamabãt, misericordiã petentes, vt cõcederetur illis à sancta synodo à tali subscriptione, vt supersedere possent quoadusq; esset electus Archieps pro ecclesia Alexandrina, cuius consensum (vt mos in Ægypto erat) epi debebãt expectare, vt tale qd possent deliberare. Sin aũt, qd in concilio fieret Archieps Alexandrinus,& tunc subscriberent & consentirent. Tandẽ datis fideiussoribus qđ non exirent de ciuitate, quoadusq; acciperet episcopũ Alexandria, qñ non vt repugnarẽt Catholicæ fidei nec vt non obtemperarent synodo, subscribere in pręsenti distulerint, eorum petitioni sacra annuit synodus.

Extat in fine huius actionis epistola Pseudo Archimandritarum hęreticorum, quam protulerunt in concilio pro restitutione Dioscori. Quæ cum legeretur, omnes episcopi clamauerunt: Anathema Dioscoro. Dioscorum Christus deposuit. Istos foras mitte. Petitiones istas synodum audire non licet. Qui damnatus ab omni synodo episcopum nominare non licet, &c. Et sic absoluta est actio quarta.

ACTIO QVINTA.

In ista actione committitur quibusdã epis cum vicarijs Apostolicę sedis,& Anatolio Archiepiscopo Constãtinopolitano,vt definitionẽ de fide intei se ordinarẽt, cui oẽs postea assentiri deberent,in quo decreto quæ à 318.patribus in Nicęa,& quę 160.in synodo Constantinopolitana prima statuta sunt, similiter & gesta synodo Ephesina prima congregata sub Cęlestino Papa, & Cyrillo Archiepiscopo Alexandriæ, reuocantur, & recipiunt.Similiter & epistola Leonis Papæ ad Flauianum, pro expugnanda prauitatis Eutychis perfidia, missa, recipitur à sancta synodo, & nihil prætcrea.

ACTIO SEXTA.

Conueniente sancta & vniuersali synodo,&c.

Ad hanc actionẽ venit Imperator Martianus,q̨ Grecè & Latinè sanctam allocutus est synodum,cuius orationis eadem ferè sunt, quæ in prima actione (vt annotauimus)ad synodum verba fecit. Post verò allocutionem lecta est Imperatori definitio fidei,quę in actione quinta fuerat prolata.

Et post lectionem definitionis extant subscriptiones episcoporũ,& multi pro absentibus epis subscripserunt.Paschasinus eps vice dñi mei beatissimi atq; Apostolici viri vniuersalis ecclesiæ Papæ vrbis Romæ Leonis,synodo pręsidens statui,consensi & subscripsi. Sic & alij duo vicarij beatissimi Leonis Papæ dixerunt & subscripserunt,consequenter & alij epi subscripserunt.

Post hæc idẽ pijssimus Imperator ad sanctam synodũ dixit:Pia & Catholica fide à sancta & vniuersali synodo ſm patrum expositionẽ declarata, iustũ simul & expediens esse nostra tranquillitas approbauit,oẽm de cętero contẽtionis occasionẽ de sancta fidei religione penitus amputari. Si q̨s igitur idiota, vel militatis, vel clericus publicè de fide turbã congregans sub obtẽtu disputationis tumultũ fecerit, sciat q̨a siquidẽ idiota fit,ab vrbe regia expelletur,militaris verò & clericus gradus sui periculũ sustinebunt,& pęnis alijs subiacebũt. Tunc omnes clamauerunt:Multos annos Imperatori. Multos annos Augusto pio & Christiano.Augustæ orthodoxę multi anni, &c.Dioscoro anathema, &c.

Imperator ad sanctam synodum dixit: Quædam capitula sunt quæ ad honorem vestræ reuerentiæ vobis seruauimus, decorum esse iudicantes à vobis hæc regulariter potius formari per synodum quàm nostra lege sanciri. Et iubente pijssimo principe lecta sunt capitula quæ superfluum iudicauimus recenseri, vtpote quod primum caput sit c.4.& 2.c.sit 3.can.& 3. sit ca. no.5.huius concilij & in alijs sæpè repetitus.

ACTIO SEPTIMA.

In ista Actione agitur de concordia duorum episcoporum iam inter se composita super quibusdam parochijs quam postulant à sancto concilio, vt permaneat confirmari, quod & factum est, & nihil præterea.

ACTIO OCTAVA.

Residente sancto Concilio ante cancellos sanctissimi altaris, reuerendissimi episcopi clamauerũt: Theodoretus modo anathematizet Nestorium. Theodoretus dixit: Ego preces meas obtuli pijssimo Imperatori, & libellos obtuli reuerend. episcopis agentibus locum Archiepiscopi Leonis: & si vobis placet, legantur corã vobis, vt sicut sapio cognoscatis. Episcopi clamauerunt. Nihil relegi volumus, modò anathematiza Nestoriũ. Theodoretus dixit: Ego ab orthodoxis nutritus sum: orthodoxè pdicaui & docui, & nõ solũ Nestoriũ & Euthycẽ, sed & oẽm hominẽ qui rectè nõ sapit, auersos. Epi dixerunt: Clare dic anathema Nestorio, & dogmatibus eius anathema. Tandem compulsus est vt expresse & clarè Nestoriũ & Eutychem omnem hæreticũ, & omnem hominem dicentẽ vel opinantẽ duos filios, & eos qui nõ dicerent Dei genetricẽ virginẽ Mariam, anathematizaret. Quod cùm dixisset, omnes epi clamauerunt: Theodoretus dignus est sede ecclesiæ. Orthodoxũ ecclesia pastorem recipiat, orthodoxũ doctorem ecclesia recipiat. Archiepiscopo Leoni multos annos post Deum Leo iudicauit. Et sic decretum est à sancta synodo, vt Theodoreto ecclesia sua restitueretur à qua fuerat & electus, & ab episcopatu exclusus. *Iudex immediatus post Deum Episcopus Rom.*

Theodoretus iste fuerat suspectus de Arriana hæresi, quade causa apparet fuisse depositus. Et hoc (ut est uidere *Author.*

supra

sutra in actione prima huius cōcilij (cū accusaretur Dioscorus ab Eusebio Theodoreto, ille cōquerebatur qđ permissus fuerit à iudicibus & senatu Theodoretus concliū intrare, qui nec episcopus erat. Insinuans illum fuisse iam depositū, quia hæreticus. Hoc idem magis apparet ex sententia Theodosii iunioris lata in concilio Ephesino prophano, vbi exclusit illū ab episcopatu & pari modo prohibuit scripta Theodoreti legi sicut & Nestorii Ariani, & ob hanc causam patres in ista actione tanto clamore insurrexerunt in prædictum Theodoretum, quoad usque fidem suam palam & manifestam faceret, quod & fecit, addens etiam quod ille subscribebat Epistola Leonis Papæ, vnde vt per omnia orthodoxus à synodo receptus est.

Actio nona & decima.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, &cæt. Ibas reuerendus episcopus, qui fuit Edessenæ ciuitatis episcopus, dixit: Iniustitiā ab Euthyche & falsa figmenta perpessus absens à quadraginta māsionibus & condemnatus, huc adueni impetrare clementiam, &c.

Deprecor igitur vos, vt cognoscatis quàm falsam accusationem pertuli & calumniam à quibusdam clericis. Iubete omnia quæ per absentiam meam in Epheso sub Dioscoro gesta sunt, euacuari; & iustitiam mihi seruari, qui sum in nullo culpabilis, & reddi mihi episcopatum pariter & ecclesiam, &c.

Ibæ accusatio.

Accusabatur Ibas quòd publicè coram clero & populo dixisset: Non inuideo Christo facto Deo. Etiam quòd Cyrillum vocasset hæreticum.

Examinatus tamen Ibas præsentibus & instantibus accusatoribus suis talem audiuit sententiam.

Paschasinus & Lucētius episcopi, & Bonifacius presbyter tenētes locū sedis Apostolicæ. Quia missi Apostoli semper in synodis prius loqui & cōfirmare soliti sūt per Paschasinū dixerū: Relictis chartis agnouimus ex sentētia reuerēdissimorū epōrū Ibā reuerēdū innoxiū approbari. Relecta .n. eius epistola cognouimus eū orthodoxū. & ob hoc decernimus ei honorē epātus restituendū, & ecclesiā à qua iniustè & absens expulsus est, reparādā. De sanctissimo igitur epō Nono, qui pro eo paulò antè factus est, existimationis erit venerabilis

Sententia pro Iba Episcopo.

episco-

episcopi Antiochenæ ecclesiæ, quid oporteat de eo statui,&c. Omnes episcopi clamauerunt. Omnes eadem dicimus. Nestorium modo anathematizet: Eutychem & eius dogma modo anathematizet: Ibas reuerendus episcopus dixit: & iam in scripto anathematizaui Nestorium, eiusq; dogma, & nũc anathematizo eum decies millies. Anathema Nestorio & Eutychi. Et omnem eum qui nõ sapit sicut hæc sancta synodus, anathematizo. Gloriosissimi iudices dixerũt. Quæ indicata sunt à sancta synodo de Iba Reueren. episcopo, propriam fortitudinem retinebunt. Et sic absoluta est Actio 10.

Actio vndecima & duodecima.

In istis duabus actionibus agitur causa inter Bassianum & Stephanum cõtendentes de episcopatu ecclesiæ ephesinæ, & definitum est ambos esse remouẽdos, quia præter regulas episcopi facti fuerãt: & alterũ episcopum ordinari, prędictos verò habere episcopi dignitatem, & à sanctissima Ephesina ecclesiá nutriẽdos.

In 13. & 14. actionibus tractatur de compositione quorundam episcoporum. & præterea nihil.

ACTIO DECIMA SEXTA.

Conueniẽte sancto & vniuersali cõcilio, residẽtibus oĩbus ante altaris cãcellos sanctæ martyris Ephemiæ vicarij sedis Apostolicæ ad iudices dixerunt. Hesterna die postq̃ potestas vestra surrexit, & humilitas nostra vestigia vestra secuta est, q̃dã gesta facta dñr, quę nos & præter canones ecclesiasticos, & disciplinã æstimamus effecta. Poscimus ergo vt vestra magnificẽtia relegi hęc pręcipiat, vt oĩs fraternitas inspiciat vtrũ iusta, an iniusta sint ea q̃ gesta sũt. Iudices dixerũt. Relegãtur. Beronician⁹ vir deuot⁹, secretari⁹ diuini cõsistorij, legit sic.

Definitiones sãctorũ patrũ sequẽtes vbique & regulã, & quæ nũc relecta sunt 150. Deo amãtissimorũ epõrũ, qui congregati sunt pię memorię Imperatore maiore Theodosio in regia ciuitate Cõstãtinopoli, cognoscẽtes, & nos eadẽ definimus de priuilegiis eiusdẽ Cõstãtin. ecclesiæ nouæ Romæ. Et. n. sedis senioris Romæ pp imperiũ ciuitatis illius pres ꝯnr priuilegia reddiderũt. Eadẽ intẽtione permoti centũ quinquaginta Deo amãtiss. epi ęqua sędi nouę Romę priuilegia tribuerũt,

rationabiliter iudicātes imperio,& senatu vrbē ornatā equis senioris Romæ priuilegiis frui, & in ecclesiasticis,sicut illa, maiestatem habere negotiis,& secundam post illā existere.& vt his qui de Ponto sunt,& de Asia, & de Thracia diœcesibus Metropolitano solos:rursus autē & qui inter Barbaros sunt episcopos præfatarū diœcesum ordinari à prædictæ Cōstātinopolitanæ sedis ecclesia,quippe vt vnusquisq; Metropolita præfatarū diœcesum,cū eps suę prouincię ordinet suę regionis epos,sicut diuinis canonibus est pceptū.Ordinari aūt (sicut dictū est)Metropolitas pręfatarū diœcesū à Constātinop.Archiepiscopo, decretis cōsonis ſm morē factis,& ad eū relatis.Anatolius epus Cōstātinopolis definiēs subscripsi. Maximus eps Antiochiæ definiēs subscripsi,&c.Lucētius eps Apostolicæ sedis vicarius dixit.

Primò,gloria vestra perpendat,qua circunuentione cum epis sanctis gestum sit,vt non conscriptis canonibus quorum mentionē fecerūt, subscribere sunt coacti. Epi clamauerūt.Nemo coactus est.Lucētius eps sedis Apostolicæ dixit:Accedit ad cumulum, ꝙ trecentorū decē & octo cōstitutionibus postpositis,centū quinquaginta quæ in synodicis canonibus non habentur, mentionem tm̄ fecisse noscuntur,quę dicūt ante octoginta prope annos cōstituta fuisse.Si ergo his temporibus in hoc beneficio vsi sunt,quid nunc requirunt? Si nunquam vsi sunt,quare requirunt?Aetius Archidiaconus ecclesiæ Cōstātinop dixit: Si de hoc capitulo aliquod mādatum acceperunt,proferāt.Bonifacius presbyter sedis Apostolicæ vicarius dixit: Beatissimus & Apostolicus vir Papa inter cætera hoc nobis mādauit, & ex chartula recitauit.Sanctorū quoque patrum cōstitutionem prolatā, nulla patiamini temeritate violari,seruantes omnimodo personę nostrę in vobis,quos voce nostra trāsmisimus dignitatē.Ac si qui fortè ciuitatū suarū splēdore cōfisi, aliquid sibi tētauerint vsurpare:hoc dignū est constantia,retundatis.Iudices dixerunt:Vtraque pars canones proponant.Paschasinus vicarius sedis Apostolicæ recitauit canonem sextū concilij Nicæni , & secundum canonem Constantinopolitani concilii,& alios recitauerunt canones vicarij se-

dis

dis Apostolicæ, vbi decernitur sedem Romanam esse in omnibus & per omnia primā, & post illam ẽm habere gradū Constantinopol. Quæ quæstio valdè inter vicarios sedis Apostolicæ, cæterosque Epos cōtrouertitur. Tandē iudices dixerūt: Ex his quæ gesta sunt, vel ab vnoquoque deposita perpendimus, omnem quidem primatum & honorē præcipuū ẽm canones antiquę Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conseruari. Oportere aūt Archiepiscopum Constantinopol. eisdē primatibus honoris & ipsum dignum esse, & potestatem habere ordinare Metropolitanas in Asiana & Pontica & Thracia diœcesibus, hoc modo, vt electâ cleri cis cuiuscunque Metropolis Episcopi referantur ab eligentibus Archiepiscopo Constantinopol. vt penes eum sit (si velit) hunc qui electus est confirmare, repudiareve, &c. episcopi dixerunt: Hæc omnes dicimus. Hęc omnibus placent. Lucentius Episcopus sedis Apostolicæ vicarius dixit: Sedes Apostolica nobis præsentibus humiliari non debet. Et ideo quęcunque in prǽiudicium canonum vel regularum hesterna die gesta sunt nobis absentibus, sublimitatem vestram petimus, vt circunduci iubeatis: sin alias, cōtradictio nostra his gestis inhęreat, vt nouerimus quid Apostolico viro vniuersalis Ecclesię Papæ deferre debeamus, vt ipse aut de suę sedis iniuria, aut de canonum euersione possit ferre sententiam. Episcopus Sebastiæ dixit. Omnes in sententia vestræ magnificentiæ permanemus.

Inualida quæ absque apostolicæ sedis legatis in concilio geruntur.

Concilium Veneticum prouinciale, sub Leone Papa, in quo pauci Episcopi conuenerunt, qui statuerunt 16. Canones, in quibus agitur de regula Ecclesiastica, quæ sacerdotibus (donante domino) credita est, & de districtione, cuius cura non sine eorum culpa vitiata torpescit. Et ea quæ in priorum patrum statutis ab eis visa sunt omissa, & procedente tēpore ex nimia licentia prolabente seculari libertate præsumpta, statutis saluberrimis in hac synodo sancita sunt. Quę omnia, quia abunde

Concilium Veneticum.

derelinquere. Quibus Hilarius rñdit ex sñia Eporum, qui in ipso cõcilio sunt cõgregati, per subiecta capita.

Primum, quòd nullus ordinetur Episcopus sine cõsensu Metropolitani Episcopi.

Secundum, vt nullus Episcoporum relicta vna Ecclesia ad aliam transeat.

Scripsit duas Epistolas ad quosdam episcopos, aliqua errata eorum emendare volens, nihil tamen continent notatione dignum.

Decretum Hilarii iuxta Gratianum.

Vbi pars est corporis, est & totum, eadem ratio est in corpore Domini, quę in Manna, quod in eius figura praecessit, de quo dicitur: Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus parauerat, habuit minus. Non enim est quantitas visibilis in hoc ęstimanda mysterio, sed virtutis sacramenti spiritualis. *De cons. d. 8. Vbi pars est. Exod. 16.*

Decreta Simplicii Papa.

Simplicius, natione Tiburtinus, ex patre Castino, sedit annos 15. mẽsem vnũ, dies 57. Hic vrbẽ Romanam in quinque ecclesias distribuit, quarum prima Petri, seda Pauli, tertia Laurẽtij, quarta Ioãnis Laterani, nũc in vrbe prima, quinta Mariæ Maioris. Tũ Cõstantino episcopo dãnato. Ecclesiarũ oĩum primã Romanã esse declarauit. A laicis ecclesiasticũ beneficiũ recognosci noluit: Hic scripsit aliquot epistolas ad quosdã epos. *An. d. 471. Simplicius pont. 47.*

In quarum secunda ad Ioannem Rauennatem episcopum, habetur illa regula iuris.

Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. *2. q. 5. Priuilegium.*

In tertia ad Florẽtinum & Seuerum episcopos scribit, quòd de redditibus ecclesię, vel oblatione fideliũ, sola episcopis ex his vna portio remittatur, duæ Ecclesiasticis fabricis & erogationi pauperum profuturæ, à presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur. Vltima clericis pro singulorum meritis diuidatur. *12. q. 2. de redditibus. Item Gra. Maximano Episc.*

Finis decretorum Simplicij Papæ.

Decreta Felicis tertii Papa.

Felix Romanus, ex patre Felice presbytero, sedit annos octo, menses vndecim, dies 17. Fuit temporibus Odoacris Regis vsque ad tempora Theodorici regis. *an. d. 486. Felix. 3. pont. 48.*

Hic cũ intellexiſſet Petrũ Eutychianũ ob hæreſim ante in exiliũ pulſum ab Achatio Conſtantinopolitano epõ reuocatũ, fraudẽ ſubeſſe veritus, authoritate Se. Apo. ac cõcilio bene ſentientiũ approbata, Petrũ & Achatiũ dãnat. Poſt annos verò tres cum Zeno Imperatori fidẽ faceret, hos homines pęnitere, Felix eò miſit epiſcopos duos Meſſenũ & Vitalem, qui re cognita, dãnatos abſoluerũt. Hi itaq. Heracleam ciuitatẽ ingreſſi pecunia corrupti, nihil ex ſententia Felicis egere. Vnde Põtifex indignatus, habita de more ſynodo, hos vt prę uaricatores, & ſimoniacos à cõione deiecit. Meſſeno tñ pęnitẽtię tps adſcriptũ eſt, qa errorẽ ſuũ cõfitebatur.

De con. d. 4. Eos quos. In conc. Nicano. c. 41. & 14. q. 7. Qui in qualibet in concilijs.

Hic cõgregauit Synodum multorum epiſcoporum & presbyterorum, eò quòd in Aphrica rebaptizarẽtur epiſcopi & Presbyteri, & Diaconi. In quo primum ſtatuitur, rebaptizatos, epiſcopos, Diaconos, Presbyteros, in pœnitentia manere vſq; ad diẽ obitus ſui, & nõ cõmunitate orationi fidelium, & catechumenorum & communio laica tantum in morte illis eſt reddenda.

Alij vero per tres annos ſint inter audiẽtes, & ſeptẽ annis pęniteant, & duobus annis non ſinantur oblationes offerre.

Scripſit Epiſtolam Achatio, in qua eum depoſuit & damnauit propter Eutychianorum communionem.

Scripſit & aliam ad Zenonem epiſcopum Italiæ.

Concilium Tarracon.

Concilium Tarraconenſe huius etiam tempore celebratum eſt prouinciale, decem Epiſcopis congregatis. Fuit Concilium anno ſexto Theodorici regis. In quo

14. q. 4. Canonum ſtatutis.

Primò cauetur conuerſatio inter fœminas & clericos & monachos, etiam ſi earum curam ratione parentelæ legerant.

14. q. 5. Si quis clericus. 15. q. 4. Nullus Epiſcoporum.

Secundò, vt quicunque in clero eſſe voluerit, emendi vilius, & vendendi carius, ſtudio non vtatur.

Tertio, vt quãtũ clericus prætiterit, tantũ recipiat.

Quartò, quòd nullus clericus vnquam iudicet criminalia: diebus vero dominicis nec etiam ciuilia, ſed vt tantum Deo ſtatuta ſolennia peragat.

Quintò,

Quintò, vt qui in Metropolitana ciuitate Episcopus non fuerit ordinatus, post duos menses se Metropolitano præsentet. d. 65. Si quis.

Sextò, vt episcopus contemnens venire ad synodum Metropolitani vocatus, excommunicetur. d. 18. Si quis Episcoporum.

Septimò, vt episcopi annuatim diœcesim visitent, & basilicas destitutas restituant, & nõ nisi tertiam partem de parochiis accipiant. 10. q. 1. Decreuimus.

Octauò, ꝙ cleric⁹ nullus accipiat munera ꝓ iudiciis.

Nonò, quod monachus missus alicubi ministerium clericatus agere non præsumat, nisi cum abbatis imperio, nec negotiator existat, 16. qu. 1. Monachi. 15. q. 2. Obsecundum.

Decimò, vt si episcopus intestatus decesserit, inuẽtariũ de rebus eius fiat, & nullus exinde aliquid auferat. 12. q. 5. Sicubi.

Citat & Gratianus ex hoc Pontifice, quod nullus confirmetur bis, aut ter, sicut nec baptizatur. De con. d. 5. Dictum.

Finit Concilium Tarraconense.

Decreta Gelasii Papæ. an. d. 494. Gelasius pont. 48.

Gelasius natione Apher, ex patre Valerio, sedit annos quatuor, mẽses octo, dies 18. tẽporibus Theodorici regis & Zenonis Augusti. Hic sanctitate, doctrina & pauperũ dilectione clarus, Manichęos, liberis eorũ cõbustis, ꝓscripsit, vtriusq; Testamẽti libros ac doctorũ scripta, ab ambiguis authentica separauit. Ordinũ sacrorũ administrationẽ à mense Decẽbri, quatuor temporũ sabbatis attribuit, ep̃os 67. creauit. Canonẽ & Pręfationes Missę, Prosas & Hymnos canticis miscuit. Imperatore excõicato, eundem excõicari posse probauit. Sub eo Honorius senus Vandalorũ Aphricę rex, Arrianorũ fauore infideles gladio, flãmaq; sęuiendo fatigatus 4965. relegatis, ecclesias & bona Arrianis tradidit. In cõciliis 522

Scripsit epistolam ad episcopos per Lucaniam & Brutios & Sicilien. constitutos, in qua 30. decreta continentur, quæ omnia longum esset recensere, præsertim cum superioribus sparsim adscripta sint.

Scripsit & aliam epistolam ad episcopos Siciliæ, in qua ita habetur.

Præsulum nostrorũ authoritas emanauit, vt facultates ecclesiæ episcopi ad regendũ habeant potestatem, ita tñ vt viduarũ & pupillorũ atq; pauperum, necnon 16. q. 3. Præsulum.

& clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc & eis statuimus dari, quod hactenus decretū est, reliquum sibi Episcopi vendicent, vt (sicut anteà diximus) peregrinorum, atque captiuorum largitores esse possint.

In quodam Tomo quem Gelasius fecit de vinculo anathematis superacta Concil: j Chalcedonensis, sunt aliqua annotatione digna.

Primùm, Chalcedonen. Synodū admittēdā excepto decreto illo de priuilegio ecclesię Constātinopolitanę, cui repugnarūt vicarii Apostolicęę sedis in ea p̄sidētes.

Secundò, videtur fauere sententiæ, quam Hieronymus habet de obseruantia legalium, quam Petrus simulauit. inquit enim sic: Sanctus Petrus primus Apostolorū, sic existimans noui testamēti gratiā prędicandā, vt à legis veteris nō recederet institutis, quędā per simulationē legitur inter Iudæos Gentilesq; gessisse.

Explicatur locus Mat. 12. de peccato in Spiritum sanctum. Tertiò exponit illud Matthęi de peccato in Spiritū sanctū, & illud Ioan. 5. Est peccatū ad mortē, &c. de eo peccato qđ vsq; ad mortē durat. Nā nullū, inq̄t, est peccatū p̄ quo aut nō oret ecclesia remittendū, aut quod data sibi diuinitus potestate desistētibus ab eodē non possit absoluere, vel pęnitētib. relaxare, cui dr̄. Quęcūq; ligaueris, &c. Loquēs ēt de vinculo anathematis dicit q̄ ecclesiastica sententia reos tm̄ & p̄uaricatores obligat.

Acta in synodo non firma sine authoritate Papæ. Habet etiā quòd quęcunq; cuiuscunq; synodi acta, nisi per Rom. Pontif. confirmentur, nullum habeant robur. Totum, inquit, in sedis Apostolicæ positum est potestate. Ita quòd firmauit in synodo sedes Apostolica, hoc robur obtinuit. Quod refutauit, habere nō potuit firmitatem, sola rescindit quod præter ordinem congregatio synodica putauerat vsurpandum.

Qualiter sint intelligendæ comminationes diuinæ. Quintò dicit, quòd cōminationes quæ fiunt in sacris literis, sunt intelligendę quādiu permāserit in statū rationis quo fiunt. Sic inquit, Tyrus & Gaza Berytos & Ægyptus, pronūciatę sunt perituræ, quas postea per euangelium nouimus esse saluatas. Perierunt itaq; duplici modo aut permanentes in eo quod talem sententiam susceperunt, aut deficientes ab eo quo tales fuerant, & incipientibus esse quo non tales fuerant.

Explicatur locus. Esa. 6. Sextò & super illud Esa. Claude oculos eorum, vt

videntes

videntes non videant, &c. Sic etiam, inquit, de gente Iudæorum prophetarũ est: Claude oculos, &c. ne vnquã cõuertantur, & sanẽ illos, &c. Hic etiã correctio & emendatio interdicta mõstratur, & resipiscendi quoq; spes prorsus abscinditur, de quo tamẽ populo Apostolos & Ecclesiam primitiuã nouimus processisse, & tot milia hominum vna die baptismate fuisse saluata.

Dixit quod fuerunt hæc ante aduentum Christi, vt quidã figuraliter adhuc tñ in carnalibus actibus cõstituti pariter reges existerẽt, & pariter sacerdotes. Quod sanctũ Melchisedec fuisse sacra prodit historia. Quod in suis quoq; diabolus est imitatus, vt pote qui semper quæ diuino cultui conuenirẽt, sibimet tyrannico spiritu vindicare cõtendit, vt Lagani Imperatores idẽ & maximi Pontifices dicerentur. Sed cùm ad verũ ventũ est regem eundẽ atq; Pontificem vltra sibi, nec Imperator Pontificis nomen imposuit, nec Pontifex regale fastigium vendicauit. Quamuis enim mẽbra ipsius, id est, veri regis atq; Pontificis, ẽm participationẽ naturę magnificè vtrũq; in sacra generositate sumpsisse dicãtur, vt simul regale genus & sacerdotale subsistãt, qm̃ Christus memor fragilitatis humanę, quod suorũ saluti cõgrueret, dispensatione magnifica tẽperauit, sic actionibus proprijs dignitatibusq; distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit, suos volens medicinali humilitate saluari, nõ humana supbia rursus intercipi, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro tpalium cursu rerũ Imperialibus dispositionibus vterent, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & ideò militans Deo, minimè se negotiis secularibus implicaret: ac vicissim nõ ille rebus diuinis p̃sidere videretur, qui esset negotijs secularibus implicatus: vt & modestia vtriusq; ordinis curaretur, ne extolleretur vtroque suffultus, & cõpetens qualitatibus, actionũ specialiter professio aptaretur. Ex quibus, inquit, apertè colligit à seculari potestate, nec ligari ꝓrsus, nec absolui posse pontificem.

Fuerunt olim aliqui & reges & sacerdotes.

Gen. 14. & Heb. 7.

1. Pet. 2.

Post Christũ diuersa sunt Pontifex & Imperator.

2. Tim. 2.

Misit etiam epistolam eloquentem & elegantem ad Faustum magistrũ, fungentẽ legationis officio Cõstantinopoli, in qua docet nullum absolui posse ab errore

Epist. 8.

24.q.2.Legatur. præterito, nisi resipiscat. Remitti culpa de præterito potest, correctione sine dubio subsequente, nã si deinceps finitur mansura peruersitas, nõn est benignitas remittentis, sed consentientis assensio.

24.q.1. Achatius. Docet enim solum Pontificem posse hæreticos damnare sine aliorum consensu, imò & quemlibet episcopum hoc posse. Et quòd non opus est noua damnatione ei, qui in errorem iam aliàs condemnatum incidit, sicut iste Achatius.

9.q.3. Ipsi sunt. Apellationes etiam omnes ad Ecclesiam Rom. licere deferre, ab ipsa verò nunquam appellare sacri canones sanxerunt.

Epist. 4. Aliam ẽt misit epistolam ad Anastasium Augustum, in qua fidei zelum & charitatem erga proximos argutè demõstrat, sic dicens: Duo sunt Imperator Auguste, quibus principaliter hic regitur mundus, authoritas sacra Pontificũ, & regalis potestas. In quibus tanto grauius est pondus sacerdotũ, quanto ẽt pro ipsis regibus, vel legibus hominũ in diuino sunt examine rationem reddituri. Licet enim p̃sideas humano generi dignitate rerũ, tñ prȩsulibus diuinarũ deuotus colla submittis, atq; ab eis causas tuȩ salutis expectas, inq; sumendis cȩlestib. sacris, eisq; (vt cõpetit) disponendis, subdite debere cognosci religionis ordine, potius quàm prȩesse. *d. 96. Duo quippè.*

Epist. 9. Extat alia eiusdem epistola ad episcopos Dardaniæ, de eiusdem Petri & Achatij iusta damnatione per sedem Apostolicam facta.

Ex hac epistola citat Gratianus duo Decreta.

Primum quòd repeti non possunt quæ 30. annis quietè possidentur.

Secundum, quòd non oportet ab eorum eleemosynis abstinere post mortem, quibus in vita comunicare non destitimus.

Aliam ẽt scripsit epistolã ad Euphemianum, in qua sanctissimè & doctissimè illũ cohortatur ad vnitatẽ fidei catholicȩ, & vt Petrũ, & Achatiũ hȩreticos habeat.

Scriptura sacra digesta. Ordo veteris & noui Testamenti, quem sancta & catholica Romana suscipit & veneratur Ecclesia, digestus à Gelasio Papa, cum 70. episcopis, in superioribus iam bis relatus est.

Concilium Epaunense, tempore Galesij primi Papę, est prouinciale, tempore Sigismundi regis celebratum. Fuerunt verò 70. Episcopi in hoc Concilio, in quo ediderunt 40. decreta, quæ omnia ferè ad institutionem clericorum & Episcoporum & Ecclesiarum pertinēt. Sed ea cum iam superius relata sint, maximè in Coucilio Agathensi, hoc loco recensere non duximus necessarium. Ex præcipuis tamen hæc summa est. **Conciliū Epaunen.**

Vt episcopi venatores nō sint, nec accipitres habeāt.
Vt clerici vagi ad communionem non assumantur.
Vt alterius episcopi clericus in alia ciuitate non constituatur.
Vt vnius monasterij sit vnus Abbas.
De correctione Abbatis peccantis.
Quod clericus publicum iudicium non interpellet.
Ne illicitis horis clericus ambulet.
De pęnitentia homicidarum.
De confirmatione canonum.

Finis Concilij Epaunensis.

Decreta Anastasii Papæ.

Anastasius secundus, natione Romanus, ex patre Fortunato, sedit annum vnum, menses 11. dies 24. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Imperatoris, cuius tempore multi clerici ab eius communione se subtraxerunt: quod communicasset Photino Thessalonicensi diacono sine consilio episcoporum & clericorum, qui communis erat Achatio, & quia occultè voluit reuocare Achatium, & non potuit. Qui nutu diuino subita morte percussus est. *an.d. 468. Anastasius 2. Pont. 50.* *De quo. d. 19. c. Anastasius Hic à Nestorianis correptus viscerum egestu pœnas luit.*

Hunc recensent aliqui inter hæreticos propter communionem Achatij & Photini diaconi. Sed de hoc diximus in controuersia 4. supra.

Scripsit epistolā ad Anastasium Augustum, in qua hæc continentur.

Primùm, quod non sit temerè iudicandum de his qui ad dominum migrauerunt.

Secundum, quod magnopere sit contentio vitanda.

Tertium, vt Imperator quoscunque potuerit ad veram fidem pertrahat.

d. 19. Secundũ Ecclesia. Quartum, vt ipse monitis apostolicis pareat.

Quintum, quod mali ministrando sibi tantummodo noceant, non ecclesiæ sacramenta commaculent, nec eos qui per hæreticos sunt, aut baptizati, aut ordinati, portio læsionis attingat.

Decretum eiusdem ex Gratiano.

21. q. 3. Qui potest. Qui potest obuiare & perturbare peruersos, & non facit, nihil est aliud quàm fauere impietati eorum: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Decreta Symmachi Papæ.

an. d. 499. Symmachus pont. 51. Symmachus, natione Sardus, ex patre Fortunato, sedit annos 16. menses septem, dies 28. Hic fuit tẽpibus Theodorici regis, & Anastasij Augusti. Fuit verò ordinatus sub contentione vna cũ Laurentio. Symmachus in Basilica Constantiniana, & Laurentius in Basilica beatæ Mariæ: ex qua causa separatus est clerus, & diuisus est Senatus. Sed schismaticis superatis Symmachus pauperũ & clericorum amator & sustentator fuit. Eugenium fidelem Carthaginensem epm cum 220. epis à Transamundo Vandalorum Rege in Sardiniã proscriptum piè fouit. Hic decreuit, vt viuente Pontifice, de futuri subrogatione præsumat nemo. Hic inuenit Manichæos in vrbe, quorũ simulachra & codices cremãs, ipsos in exilium relegauit. Innumeras ferè Basilicas sanctorum construxit & reparauit, & infinito auro & argento eas dotauit. Hic constituit, vt omni die dominico, & natalitijs martyrum, hymnus Gloria in excelsis diceretur. Multos captiuos redemit, fecit ordinationes quatuor in vrbe: Presbyteros 92. Diaconos 16. episcopos 117. Sepelitur in Basilica beati Petri 14. Calẽd. Augusti, & cessauit episcopatus dies septem.

Decreta Symmachi.

16 q. 1. Possessiones. Hic statuit bona Ecclesiæ non alienari, nisi magna & pia causa exigente.

36. q. 2. Raptores. Vt raptores viduarum vel virginum ecclesiæ communione priuentur.

Vt viduæ & virgines diu in religioso proposito per-

per tempus commoratæ vltra non nubant. *17.q.1.Neque viduas.*

Vt nullus per ambitum ad episcopatum accedat. *1.q.2. Nullus itaque.*

Secunda Synodus Romana sub Papa Symmacho.

Congregauit Romæ synodum in Basilica beati Petri, & inter cætera statuit, vt si quis, Papa superstite, pro Romano Pontificatu cuiquã quolibet modo fauorem præstare conuincatur, loci honore sui priuetur. *Secunda synodus. d. 79. c. Si quis Papa.*

Item, quod si Papa morte preuentus nõ potuerit de sui successoris electione antè decernere, is consecret episcopus, quẽ cũctus cler⁹, aut certè pars maior elegerit. *d. 19. Si transitus. Ibidem. Si quis Papa.*

Item, quòd qui ambientes, vel ambientium fautores, coniuratoresque prodiderit, non solum purgatus ab omni culpa videatur esse (etiam si fuerit particeps) verum etiam remuneratione dignissimus.

Aliam etiam synodum cõgregauit Romæ anno domini 504. In qua cauetur sub anathematis pena, ne bona Ecclesiastica alienentur. *Romana Synodus 3.*

Congregauit ibidem & aliam synodum, quæ dr̃ Palmaris, tempore Theodorici, cuius iussu fuit congregata, vt Symmachus à sibi obiectis criminibus se purgaret. Extat liber Eruditus & elegans Ennodij ecclesiæ Romanæ Diaconi pro defensione quartæ & quintæ synodi Symmachi Papæ & 230. episcoporum. Ex quo desumptum est huiusmodi decretum. *Synodus 4. Roma.*

Nonne directa sunt verba canonum, si quis clericorũ ab episcopo suo ante suũ tp̃s pro dubia suspicione discesserit, manifestã in eum manere censuram? Lex.n. ecclesiastica Pontificem ab alijs accusatum priusquam sub luce obiecta constiterint, exigit non relinqui. *8. q.4. Nonne directa.*

Item illud: Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed sedis istius præsulem suo sine quæstione reseruauit arbitrio. *9. q.3. Aliorũ hominum.*

Alia etiam synodus est Romæ congregata sub hoc Symmacho, in qua approbatur suprascriptus liber Ennodij Diaconi, & ei datur eadem authoritas. quę Decretis synodorum, & ita iussus est inter actiones synodicas adscribi. *Synodus Ro. 5.*

Secundò.

Statutum est Decretum illud à multis antecessoribus synodaliter firmatum,

2. qu. 7. Oues qua, Verba sunt Eusebij papa

Oues, quæ suo pastori commissæ sunt, eum nec reprehendere, nisi à fide exorbitauerit, nec vllatenus accusare possunt, quia facta pastorum oris gladio ferienda nõ sunt, quanquã reprehendenda rectè videantur.

3. q. 1. Reintegranda. Idem Euseb. omnib. Episcopis.

Ex hac ẽt synodo habetur in Decretis quod nullus episcopus aut clericus ante sententiam his bonis spolietur, & si spoliatus fuerit, restituatur in omnibus.

Synodus Roma. 6 contra inuasores rerum ecclesiasticarũ.

Fuit & alia synodus Romæ sub Symmacho tempore Theodorici regis, ad Ecclesiæ reformationem & gubernationem congregata. In qua strictè & sub pœna anathematis prohibetur ne vllus bona Ecclesiæ a fidelibus oblata occupet, & quasi propria possideat sine episcopi licentia.

16 q. 1. In canonibus.

16. q. 1. Ferro.

Quòd ferro abscindenda sunt vulnera quæ fomẽta non sentiunt.

11. q. 3. Iniustũ.

Quòd iniustum iudicium, & definitio iniusta, regio metu vel iussu, aut iudicibus ordinari non valeat.

Extant eiusdem epistolæ aliquot, quas recensere superuacaneum est.

Concilium Ilerden.

Concilium Illerden. tempore Symmachi 8. Episcoporum habitum, anno 15. Theodorici Regis. In quo Concilio statuerunt canones sequentes.

Canon. 1.

d. 50. De his.

VT clerici in obsidionis necessitate positi à sanguine humano (etiam hostili) se abstineant: admittantur tamen ad pristina officia post 2. annos pęnitentiæ.

Canon. 2.

Quòd his qui abortiuum faciunt, vel natos suos extinguunt, post 7. annorum curricula cõio tribuatur.

Canon. 3.

16. q. 1. Cum vtilitate.

Quòd Monachi sine licẽtia Abbatis nõ ordinentur.

Can. 4. De incastis.

35. q. 2. & 4. De his qui incasti. 1. Cor. 5.

Vt hi qui se incęstus pollutione cõmaculãt, quousq; in ipso detestando & illicito carnis cõtubernio perseuerant vsque ad Missam tantum Catechumenorũ in Ecclesia admittantur, cum quibus ẽt nec cibum sumere vllum Christianorum, sicut Apostolus iussit, oportet.

Ca. 5. De his qui altario seruiunt.

Hi qui altario Dei deseruiunt, si subito inflenda car-

nis

nis fragilitate corruerint,& Deo respiciente dignè pœnituerint,ita vt mortificato corpore cordis contriti sacrificium Deo offerant,maneat in potestate Pontificis vel veraciter afflictos non diu suspendere vel desidiosos prolixiori tpe ab ecclesiæ corpore segregare, ita tñ vt sic officiorũ suorũ loca recipiãt,ne possint ad altiora officia vlterius promoueri. Quod si iterato velut canes ad vomitũ reuersi fuerint,vt ueluti sues in volutabris luti iacuerĩt,nõ solũ dignitate officij careãt,sed etiam sanctam cõionem,nisi in exitu, non percipiant.

Ca 6. De eo q̃ viduæ uel religiosæ virgini stuprũ intulerit.

Qui pœnitenti viduæ, vel uirgini religiosæ vim stupri intulerit,si se ab eo sequestrare noluerint,pariter à communione Christianorum & consortio segregẽtur. Si vero illa quę vim pertulerit,ad sanctam religionem redierit,in illo solo sententia excommunicationis teneat,quoadusque publicè pœniteat.

Ca.7. De his qui sacramento se obligant,&c.

Qui sacramento se obligauerit,vt litigans cum quolibet,ad pacẽ nullo modo redeat:pro periurio vno anno à communione corporis & sanguinis domini segregatus,reatum suũ eleemosynis, fletibus,& quãtis poterit ieiunis absoluat. Ad charitatẽ vero, quæ operit multitudinem peccatorum,celeriter venire festinet. *22.q.4. Qui sacramento.* *1.Pet.4.*

Ca.8. Si clericus seruum ad Ecclesiam traxerit.

Nullus clericorum seruum vel discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat. Quod si fecerit,donec dignè pœniteat, à loco, cui honorem non dederit,segregetur. *17.q.4. Nullus clericorũ.*

Ca.9. De his qui rebaptizati sunt.

De his qui in prœuaricatione rebaptizati sine aliqua necessitate vel tormento delapsi sunt, placuit vt circa eos illa Nicænæ synodi statuta seruentur. *Ca. 11. Nicæne synodi.*

Ca.10. De his qui iubente Episcopo ab Ecclesia exire contemnunt.

Qui iubente sacerdote pro qualicũque culpa ab ecclesia exire cõtempserit,pro noxa contumelię,tardius recipiatur ad veniam. *11.q.3. Qui iubente.*

Ca.11. De clericis qui in mutuam cædem prorumpunt.

Si qui clerici in mutuam cędem proruperint,prout

dignitas

dignitas officiorum in tali excessu contumeliam pertulerit, a Pontifice districtius vindicetur.

Ca. 12. De his qui contra Canones ordinati sunt.

Qui contra decreta Canonum indiscrete clericos vsque nunc ordinauerunt, eis Dominus, vel sancta & ecclesiastica charitas ignoscat. Amodò verò si in tali ausu proruperint, decretum Canonum quod circa eorum personas statutum est, obseruetur.

Ca. 13. De catholicis, qui filios suos in hæreticorum baptismate tradiderunt.

Catholicus, qui filios suos in hæresi baptizãdos obtulerit, oblatio illius in ecclesia nullatenus recipiatur.

Ca. 14. De sacerdote moriente.

Cùm sacerdos moritur, res ecclesiæ non diripiantur, sed fideliter obseruentur.

Subscriptio. Sergius episcopus relegi & subscripsi. Gratus episcopus directus à domino meo Stephano episcopo his constitutionibus interfui & subscripsi. Ex hoc Concilio citat Gratianus 4. Canones.

Ca. Gratiano citati de hoc concilio.

Primum, quod in diebus quadragesima nuptias celebrare non licet.

2. q. 4. Non oportet. Non oportet à lxx. vsque in octauam Paschæ, & tribus hebdomadibus ante festiuitatem Sancti Ioannis Baptistæ, & ab aduentu domini vsque post Epiphaniã, nuptias celebrare: Quòd si factum fuerit, separentur.

Secundum.

2. q. 4. Presbyter si. Non prohibetur à sacris ordinibus qui à medicorũ incisione claudus efficitur.

Tertium.

Statuitur quomodo clericus infamatus debeat se purgare septem testibus & iuramento, vt fecit Leo papa coram Cæsare Carolo. Et si hoc facere nõ potuerit, suspendatur vsque ad dignam satisfactionem.

Quartum.

De con. d. 4. Omnis Presbyter. Statuitur quod sacerdos ad baptizandi officiũ & ad vestimẽta altaris lauanda, dẽt habere propria vasa.

Concilium Valentinum.

Concilium valentinum prouinciale 6. Episcoporũ circa tẽpora etiã Symmachi celebratũ est in Valentia Hispaniæ, Theodorici regis anno 15.

Ca. I. Vt Euangelium post Apostolum legatur.

INter cętera hoc esse censuimus obseruandum vt sacrosancta Euangelia ante numerũ illationẽ in Missa Catechumenorum, in ordine lectionũ post Apostolum legantur, quatenus salutaria Christi præcepta, vel sermones sacerdotis, nõ solum fides, sed etiã catechumeni ac pęnitentes, & omnes qui è diuerso sunt, audire licitum habeãt. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidẽ euidenter scimus. *Nota quõ intelligebatur à plebe Euangelium.*

Statuitur qualiter eps defunctus per viciniorẽ epm sit honorificę tumulãdus, & eius exequiæ celebrandę.

Finit Concilium Valentinum.

Decreta Hormisdæ Papæ.

Hormisda natione Campanus, ex parte Iusto, de ciuitate Frusinonę, sedit annos 9. dies 17. temporibus Theodorici regis, & Anastasij Augusti. Hic Pont. regibus fuit charus, hæreticis exosus, & in ecclesia magnificus. Nuptias publicè agi decernit. Manichęos pala cõbustis libris oppressit. Ab Anastasio Imperatore contemptus inquiente: Imperatoris esse imperare, non imperata Pont. vel cu usuis recipere. Sed à Iusto confirmatus ecclesiarum pacem obtinuit. *an.d.514. Hormisda pont.52. Tempore huius fuit Boetius Seuerinus.*

Scripsit Epistolã ad epos Hispaniæ, exhortans eos ad obseruãtiã veterũ Canonũ, & in primis docet eos qui ad clerũ promouẽtur, debere alijs esse pręstãtiores: nã milites suos probatos sibi quærũt instituta fideliũ, & prius dẽt exẽplũ religiosæ cõuersationis de se potius alijs pręstare, q̃ sumere, & oportet emẽdatiorẽ esse populo, quẽ necesse est orare pro populo, ideoque nullus ex pęnitentibus debet ordinari. quis enim eum, quem paulò ante iacentem viderat, venerẽtur antistitem? *Argumentum epist. Hormisdę Papæ. d.61.c.non negamus.*

Admonet secundo, vt pro episcopatu præmium nõ accipiatur, ne spiritualia vilescant, dũ precio emuntur, & à domino corripiantur: sicut Simon Magus Spiritũ sanctum mercari volens, nam quis nõ vile putat quod venditur? Sed ita debet fieri electio, vt in graui murmure populorum diuinum credatur esse iudicium. *Secundo.*

Tertiò, vt bis in vnoquoq; anno prouincialia concilia celebrentur, vt circa res ecclesiasticas recta dispoñant, & de rectę dispositis Deo gratias agant. *Tertiò.*

Scripsit

Epist. 2. Hormisdæ. Scripsit & aliam Epistolam ad episcopos Hispaniæ, in qua ponitur Ioannis episcopi Constantinopolitani professio, propter clericos Orientales, qui eius communionem poposcerant, & docet quomodo sint recipiendi ad ecclesiæ fidem, qui ante fuerant errores Nestorij, Eutychis, Achatij, & aliorum seculi.

Epist. 3. Hormisdæ. Aliam etiam misit Epistolam ad Epiphanium Constantinopolitanum episcopum, de reconciliatione Romanæ & Constantinopolitanæ ecclesiæ, Deo gratias agens, quod hoc beneficium suis temporibus exhibuerit.

Epist. 4. Aliam scripsit Epistolam ad Salustium Hispalēsem episcopum, cui cōmisit vicem suam super prouinciam Beticam & Lusitaniam, admonens vt in omnibus statuta à patribus decreta obseruari faciat.

Epist. 5. Aliam etiam misit ad episcopos Beticæ, in qua eis gratulatur, quòd pacem diu desideratam inter se composuerint.

Epist. Iustini Imperatoris. Habetur etiam epistola Iustini Imperatoris ad Hormisdam papam, rogans pro pace & vnitate ecclesiarum, maximè Hierosolymitanæ, sed nihil speciale continet annotatione dignum.

Deprecatio Hierosolymitanorum clericorum. Extat etiam deprecatio Hierosolymitanorum clericorum & Abbatum ad eūdem Iustinum: in qua ei supplicant, vt pacem & vnitatem ecclesiarum pro virili conetur procurare, & offerunt ei libellum, in quo ostendūt qualiter de sancta Trinitate, & de Iesu Christi Domini nostri incarnatione sentiant, iuxta decreta à sanctis Pōtificibus in Cōciliis Nicænæ & Chalcedonensi.

d. 50. Si ille. Ex hoc Pontifice citat Gratianus decretum quo statuitur, ne ille qui in monasterio reclusus est vt pœnitentiam agat, ordinetur presbyter.

30. qu. 5. Nullus. Item quòd nullus fidelis cuiuscunque cōditionis sit, occulte nuptias faciat, sed benedictione accepta à sacerdote, publicè nubat in domino.

21. q. 2. De neptis tuę. Ibi etiam statuitur ne aliquis ad matrimonium cōpellatur.

Concilium Aurelian. *Concilium Aurelianense tempore Hormisdę.*

In hoc Concilio primum habetur epistola Clodo-

uei Regis Frãciæ ad synodum, in qua profitetur pariturum præceptis Ecclesiæ & Papæ de non captiuandis clericis, monialibus, & seruis Ecclesiarum, nec eorum filijs, &c. & de captiuatis reddendis. Secundo loco habetur rescriptum synodi ad eundem Regem: in quo.

Primò continetur de homicidis, adulteris & furibus, si ad ecclesiam confugerint, vt ab ecclesię atrijs, vel domo episcopi eos abstrahere omnino non liceat. *17.q.4. Id cõstituimus.*

Secundò, De raptoribus verò si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit, & fęminam ipsam violentiam pertulisse constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, & raptor mortis vel pœnarum impunitate concessa, aut ad seruiendum subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatem. *37.q.1. De raptoribus.*

Tertiò, De obligationibus vel agris quos dominus noster Rex ecclesię contulerit, id esse iustũ definimus, vt in reparationibus ecclesiarum, alimoniis sacerdotum, pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur.

Quartò, Si seruus, nesciente Domino, sciente tamen episcopo, ordinetur, teneatur episcopus eius pretium in duplo reddere domino, & ipse permaneat in ordinibus. Si verò ignorante episcopo id ipsum facere teneatur, qui illum ordinandum obtulerit. *dist. 54. Si seruus.*

Quintò, Si Diaconus aut presbyter crimen capitale cõmiserit, simul & ab officio & cõmunione pellatur. *dist. 82. Si diaconus. dist. 82.*

Sextò, episcopus pauperibus vel infirmis qui debilitate faciente non possunt suis manibus laborare, victũ & vestitũ, inquãtũ possibilitas habuerit, largiatur. *Episcopus. 18. qu. 2. Abbates. 27. q. 1. Monachus.*

Septimò, Ne superstes frater thorum defuncti fratris ascendat, nec se quisquam amissæ vxoris sororis audeat sociare. *16.q.3. Si Episcopus. De cõ. d.3. sacerdoti*

Octauo, Quòd Abbates episcopis, Monachi Abbatibus sint subiecti.

Nono, Quòd Monachus in monasterio orarium vel Zonas non habeat.

Decimò,

Decimò, Quòd præscriptio non habeat locum in rebus Ecclesiæ.

Vndecimò, Quòd ante Paschæ solennitatem, non quinquagesima, sed quadragesima teneatur.

Duodecimò, Quòd Rogationes, id est, Letaniæ ante Ascensionem Domini celebrentur, ita vt præmissum triduanum ieiunium in Dominicæ Ascensionis solennitate soluatur, per quod triduum serui & ancillæ ab opere relaxantur.

De con.d.3. Rogationes.

Tertiodecimò, Quòd Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus, Ecclesię, cui proximus fuerit, die Dominico deesse non debet.

De con.d.3. Episcopus.

Alia multa sancita sunt circa partitionem bonorũ Ecclesiasticorum, & Basilicas construendas, & honestatem monachorum & clericorum, &c. Subscripserunt in hoc Concilio 31. Episcopi.

Concilium. Gerunden.

Concilium Gerundense est prouinciale, tempore Hormisdæ Papæ, celebratum est an.7. Theodorici Regis: in quo

Primò statuitur, vt vnaquæque prouincia in officio Ecclesiæ vnum ordinem teneat.

De con. d. 2. Institutio.

Secundò, vt expleta solennitate Pentecostes, in sequenti septimana à quinta feria in sabbatum, per hoc triduum abstinentia celebretur.

Tertiò, vt Catechumeni baptizentur die vel vigilia Paschæ & Pẽtecostes, cæteris solẽnitatibus tm̃ infirmi.

De cond.4. catechumeni.

Quartò, Vt paruuli, si infirmari contingat, eodem die quo nati sunt, baptizentur.

Quartò, Vt omnibus diebus post matutinas & vesperas oratio Dominica à sacerdote proferatur.

De con.d.5. Id semper.

Alia statuuntur circa honestatem & vitam tam clericorum, quàm ordinandorum.

Concilium Cæsar August. 1. Cor. 14. 1. Tim. 2.

Concilium Cæsar Augustan. à 12. Episcopis celebratũ, in quo primum statuitur, vt mulieres fideles ad virorũ alienorum cœtũ & lectionẽ non accedant, nec ad ipsas legentes, alij studio vel discendi vel docendi conueniant, vt Apostolus iubet.

Item

Item, ne quis ieiunet die Dominica causa timoris, aut persuasionis, nec quadragesimę diebus ab Ecclesiis fideles desint, nec habitent in latibulis cubiculorum aut montium, qui in suspicionibus perseuerant. *De con. 3. Ne quis.*

Itē Eucharistiæ gratiam, si quis probatur acceptam nō consumpsisse in Ecclesia, anathema sit in perpetuū.

Item vigesimo & primo die, id est, à 16. Calēdas Ianuarij vsq; in diē Epiphaniæ, quæ est 8. Idus Ianuarij, cōtinuis diebus nulli liceat de Ecclesia se absētare, nec latere in domibus nec sedere ad villam nec mōtes petere, nec nudis pedibus incedere, sed ad Ecclesiā cōcurrere, qđ qui nō obseruauerit, anathema sit in perpetuū.

Item ne quis doctoris nomen sibi imponat, præter has personas quibus est concessum, ẽm qđ scriptū est. *Heb. 5.*

Item quod Virgines non velentur, quæ se Deo vouerunt, nisi 40. annorum probata ætate, quam sacerdos comprobauerit.

Decreta Ioannis 1. Papæ.

Ioannes, natione Tuscus ex patre Constantio, sedit annos duos, menses nouē, dies 17. tēporibus Theodorici Regis, & Iustini Augusti Christiani. Hic à Iustino Cōstantinop. honoratus Theodorici regis paulò post in Vulcani ollā deiecti, iussu, carceris pędore, fameque cōsumptus, Rauēnæ martyrū numero est adscriptus. *an. d. 522. Io. 1. pont. 55.*

Scripsit Epistolam ad quendam Zachariam Archiepiscopum, ex qua illud decretum quòd supra retulimus, desumptum est, Oues quæ suo pastori, &c. *Tēpore huius floruit B. Benedictus.*

Item illud vbi dicitur quòd nullus episcopus vocetur ad Concilium, nec accusetur donec omnia quę ab illo fuerint ablata, restituantur.

Aliam misit ad episcopos Italiæ, de Theodorico rege, hortans eos vt pestem Arrianam conentur pro virili extirpare, & eorū ecclesias Catholias consecreut, non timentes minas Theodorici.

Decreta Felicis Papæ.

Felix, natione Saminius, ex patre Constantio, sedit annos 4. menses 2. dies 13. fuit temporibus Theodorici regis, & Iustiniani Augusti. Hic Diuis medicis Cosmo & Damiano templum Romæ dedicauit. Huius tēporibus consumpta est incendio Basilica sancti Marty- *an. d. 525. Felix 4. pon. 54. Hic constanti. Patriarchā dānauit.*

ris

ris Saturnini, quam à solo denuò extruendam cura-uit,& vixit vsque ad tempora Athalarici.

In quibus locis missa sit celebranda. Scripsit Epistolam ad episcopos omnes per diuersa loca constitutos, in qua primum habetur Missam non debere celebrari nisi in sacratis Domino locis, nisi magna compulerit necessitas. Quoniã scriptum est. Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus. *Deut. 12.*

De con. d. 1. sicut non alii. Sicut enim nõ alij quã sacrati Domino sacerdotes debent missas cãtare, nec sacrificia super altare offerre, sic non in aliis quàm in Domino consecratis locis, id est, in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, missas cãtare, aut sacrificia offerre licet. Non ergò licet in domibus oblationes celebrari ab episcopis,& presbyteris. Idẽ habetur in concilio Laodicen.

Decreta Bonifacii Papa.

an. d. 525. Bonifa. 2. Pont. 55. Hic cleros à laicis in Ecclesia segregauit. Bonifacius, natione Romanus, ex patre Sigibuldo, sedit annos 2. dies 26. temporibus Athalarici Regis hę retici,& Iustiniani Augusti. Hic cum Dioscoro ordinatur, sub contentione. Dioscorus ordinatur in Basilica Cõstãtiniana. Bonifacius verò in Basilica Iulij: & fuit dissentio in Clero & Senatu dies 29. Quo tempore defunctus est Dioscorus, & quieuit seditio. Hic Bonifacius instituit ne quispiam sibi in episcopatu successorem deligeret, ꝙ postea multi Pontifices cõfirmarunt.

Extat Epistola eiusdem ad Eulaliũ Alexandrinum episcopum, de recõciliatione Carthaginensis ecclesiæ, ostendens per diuinam sapientiam optimè constitutũ, vt maiora maioribus subdantur,& omnes episcopi episcopo Romano. Et hinc desumptũ est decretũ illud.

d. 89. ad hoc dispensa. Ad hoc dispensationis prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerẽtiam minores potioribus exhiberẽt, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret,& ex diuersitate contentio, & rectè officiorũ gereretur administratio singulorum: neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus causam differentiæ ordo seruaret.

Extat etiam Epistola precũ Eulalij episcopi Carthagin. & Iustiniani prædicti principis pro recõciliatione

suę

suæ Ecclesiæ, in quo se submittit Romano Pontifici, asserens esse veram salutem in Ecclesia Romana, & veram fidem, & non extra illam, & anathematizat omnes hæreticos, qui oppositum tenent & statutis Romani Pontificis contradicunt.

Decreta Ioannis 2. Papæ.

Ioannes, qui & Mercurius, natione Romanus, ex patre Proiecto de Cælio monte, sedit annos 2. menses 4. dies 9. Fuit temporibus Athalarici & Iustiniani, cuius tempore idem Imperator Iustinianus misit fidē suam in scripto, sub chirographo proprio, ad sedē Apostolicam per episcopos Apatium & Demetrium, cum ingentibus donis auri, argenti & gemmarum. *a.d.533. Ioannes. 2 pōt. 56.*

Scripsit vnam epistolam ad Valerium Episcopum in qua ostēdit, quod filius est patri æqualis, cōgestis multis & probatissimis sacrarum literarum testimonijs. *In l. inter claras, de sum. Tri. et fi. cath.*

Conciliū Toletan. 2. anno. 5. Almarici Regis. *Concilium Toletanum.*

In hoc Concilio primùm statutū est, vt clerici, quos parentes ab infancia clericatus officio mācipauerunt, si post velint ad nuptias accedere, permittātur Et idem de monachis: & cum peruenerint ad annū 18. eorum voluntas requiratur, & non anteà, nec subdiaconatus officium ante 20. & diaconatus ante 25. accipiant. *1. decretum.*

Similiter placuit vt nullus clericorū à gradu subdiaconatus (vt supra) in consortio familiaritatis habeat mulierem, vel ingenuā, vel libertam, vel ancillam, &c. *Secundum.*

Item, quòd qui in terris Ecclesiæ agellos siue vineolas, seu alia ædificia fecerit, illa testamento legare non possit, sed Ecclesiæ relinquat. *Tertium.*

Habetur ēt hic edictum pijssimi Imperatoris Iustiniani, fidei cōfessionem continens, & refutationē heresum, quę aduersant Catholicę Dei ecclesię, Ioanni Papę 2. trāsmissum, vt patet in vita eiusdē in libro Pontificali, in quo optimè & satis ꝓlixè ostēdit in sancta Trinitate tres ꝑsonas, vel ꝓprietates, & vnā essentiā & naturā, in Christo verò duas naturas, vnā ꝑsonā, duas natiuitates. Beatā verò virginē ꝓpriè dici genitricē Dei. Et vltimo ostēdit hęreticos & post mortē posse anathematizari. Hoc ꝓbat multis rōnib. & sctōrū testimonijs.

In fine primi Tomi habetur Epistola Pōtiani epi ad eundem Iustinianū Imperatorē, illius fidem & religionem collaudans: supplicans tñ, ne Theodorum hæreticum post mortem iubeat anathematizari: nā licet eius dicta possimus respicere, non tñ authorem damnare, nam si viueret, posset errorem admonitus corrigere.

Decreta Agapeti Papæ.

Agapetus, natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero, sedit menses vndecim, dies 18. Hic à Theodato Rege Gothorum Cōstantinopolim Legatus missus, Iustinianum Imperatorem ab Arrianis in Cōstantinopol. Synodo, vbi mortuus est, auertit: de cuius vita ac morum sanctimonia Gratianus dicit: Agapetus Papa, vas Catholicum, Euangelij Tuba, præco iustitiæ, sacra Altaris, sedisq; velamina, sacrilegis Anthemij infecta fabulis, suis Catholicis precibus deleuit. Cuius corpus Romam translatum est.

an. do. 533. Agapetus pont. 57. Hic dominicas processiones instituit.

Extat elegās & Catholica epistola eiusdē ad Anthemium episcopum, de duabus naturis in vno Christo.

De con. d. 1. Agapetus In 2. Tomo concil. fol. 1.

Decreta Siluerij Papæ.

Siluerius, natione Campanus, ex patre Hormisda, Epo Romano, ex matrimonio tñ natus, sedit annum vnum menses. 5. dies. 11. Qui, qm̃ noluit reuocare Anthemium hęreticū in locum suū, quē deposuerat Agapetus Papa pp hęresim, pręcepto Augustę missus est in exiliū ad Pontianas, vbi accusante Vigilio, martyrium pertulit. De obitu autem eius vide in exemplaribus.

an. d. 534. Siluerius pont. 58. Tēpore huius Neapolis capta est & Belisarius Romæ ponitur.

Decreta Vigilij Papæ.

Vigilius, natione Romanus, ex patre Ioāne consule, sedit annos 17. mēses. 6. dies 16. Hic Cōstantinopolim Theodorę Imperatricis iussu tractus, in quinta principe synodo cōtra Theodorū Cōstan. Patriarchā, Euthychi, Arrioq; dissentiēs, flagris expirauit, & sanctis adnumeratus est. Obit⁹ eius diffusus scribit̃ in exēplaribus.

535. a. d. Vigilius pont. 59.

Extat epistola eiusdem ad Eutherum, in qua eum instruit quid iuxta Catholicam disciplinam teneat Apostolicæ sedis authoritas. Diuisa est in septem cap.

In primo agit de Priscillianistis, qui ab esu carnium se subtrahunt, dicens.

Hæc igitur sequentia Patrū Venerabiliū constituta, speciali-

ſpecialiter eos cẽſuerunt eſſe dãnandos, qui cum carnibus abſtinerẽt,& quoq; credebãt eſſe vitãda, quæ carnibus fuiſſe videbãtur admiſta. Nam & ipſe Deus noſter Ieſus Chriſtus ita præmonuit, dicens: Non quod intrat in os coinquinat hoĩem,ſed quę procedũt de ore, hæc ſunt quę coinquinãt hoĩem. Quapropter nec abſtinentiam Deo placitã reprobamus, nec eos qui execrantur dñi creaturam recipimus in noſtra ſocietate. *Mat. 16.*

In ſecundo agit de trina renaſcentium merſione, dicens: De baptiſmo quoq; ſolenniter adimplendo, ſi quid Apoſtolica, vel ſanxerit, vel obſeruet authoritas, in ſubiectis tua charitas euidenter agnoſcet. Illud aũt nouelli eſſe iudicamus erroris, quod cum in fine Pſalmorum ab oĩbus Catholicis ex more dicatur: Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. aliqui (ſicut indicas) ſubducta vna ſyllaba coniunctiua perfectũ conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo: Gloria patri & filio & ſpiritui ſancto. Quamuis ergo ipſa nos rõ euidenter edoceat, qa ſubducta vna ſyllaba, perſonam filij & ſpũs ſancti vnam quodammodo eſſe deſignẽt, tñ ad errorem talium conuincendum ſufficit, quod Dñs Ieſus Chriſtus deſignãs in inuocatione Trinitatis credẽtium debere baptiſma celebrari, dixit: Ite, docete oẽs gentes, baptizantes eos in noĩe Patris & Filij & Spũs ſancti. Ergò cum non dixerit, in noĩe Patris & Filij & Spũs ſancti, ſed ęqualibus diſtinctionibus Patrem & Filium & Spũm ſanctum iuſſerit nominari, conſtat illos omnino à doctrina dominica deuiare, qui aliquid huic voluerint confeſſioni derogare. Qui ſi in errore permanſerint, ſocij nobis eſſe non poſſunt. *Cõtra eos qui Filium & Spiritum ſanctũ dicunt vnam eſſe perſonam* *Mat. vlt.*

In tertio agit de his, qui ab Arrianis iterum baptizantur, ſic dicens: De his ẽt, qui baptiſmatis gratia ſalutaris accepta, apud Arrianos iterum baptizati profundæ voraginis ſunt morte demerſi, qd per ſingulos ordines, vel ætates anteceſſorũ noſtrorũ decreta cẽſuerint, quæ multiplici ſunt digeſta rõne, è noſtro ſcrinio releuata capitula his ſubiecta direximus. In quibus tñ illud ſpeciali charitate etiam conuenit obſeruari, vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipſa ſurrexit, in ęſtimatione fraternitatis tuæ, aliorũq; *De rebaptizatis ab Arrianis.*

Pontificum per suas diœçeses relinquatur, vt si qualitas & pęnitentis deuotio fuerit approbata, indulgentię quoq; remedio sit vicina. Quorũ tñ reconciliatio non per illã impositionẽ manus quæ p inuocationẽ sancti spiritus fit, operatur, sed per illã qua pęnitentiæ fructus acquiritur, & sanctæ cõionis restitutio perficitur.

De con. d. 1. de fabrica. Verba sunt Iuliani Papa.

In quarto agit de Ecclesiarũ restauratione in fabricis, quid sit obseruãdũ dicẽs: De fabrica verò cuislibet ecclesię, si dirupta fuerit instaurãda, & si in eo loco cõsecratio solennis debeat iterari, in quo sanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, si per eã minimè iacte tur aqua exorcizata, qũia in cõsecratione cuiussibet ecclesię, in qua Spũs sancti ara nõ ponitur, celebritatem scimus tñ esse Missarũ. Et ideò si qua sanctorũ, Basilica à fundamẽtis fuerit innouata, sine aliqua dubitatione, cũ in ea fuerit Missarũ celebrata solennitas, totius cõsecratio sanctificationis implebitur. Si verò sanctuaria, q̃ habebãt, ablata sunt, rursus eorũ repositione, & Missarũ solẽnitate reuerentiã sanctificationis accipiet.

In quinto agit de Paschæ festiuitate, & precum ordine, ac Missarum solenniis.

In sexto agit, quòd in nomine Trinitatis debeat baptizari, sic dicẽs: Si quis episcopus, aut presbyter iuxta præceptum Domini non baptizauerit in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti, sed in vna persona Trinitatis, aut in duabus, aut in trib⁹ patribus, aut in tribus filiis, aut tribus paracletis, proiiciatur de Ecclesia Dei.

In septimo agit de primatu Ecclesię Romanę, sic dicens: Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quòd ecclesia Romana fundamentum & forma sit Ecclesiarum, à qua oẽs ecclesias principium sumpsisse nemo rectè credentium ignorat: quoniam licet omnium Apostolorum par esset electio, beato tamẽ Petro cõcessum est, vt cęteris pręemineret, vnde & Cephas vocatur, quia caput est, & primus omniũ Apostolorum. Et quòd in capite præcessit, in mẽbris sequi necesse est. Quam ob rem sancta Romana Ecclesia eius merito, Domini voce cõsecrata, & sanctorum patrum authoritate roborata, primatum tenet omnium ecclesiarum, ad quam tàm summa episcoporum negotia, & iudi-

Ioan. 1.

Rom eccle. mater sacerdotalis dignitatis, & Ecclesiasti. magistra rationis.

& iudicia atque querelæ, quàm & maiores ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput semper referenda sunt. Nam & qui se scit alijs esse prępositum, non molestè ferat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa nanque ecclesia quæ prima est, ita reliquis Ecclesijs vices suas credidit largiendas, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis: Vnde omnium appellantium Apostolicam sedem episcoporum iudicia & cunctarum maiorum negotia causarum eidem sanctę sedi reseruata esse liquet, præsertim cum in his oībus eius semper sit expectandum consultum, cuius tramiti, si quis obuiare tentauerit, sacerdotum causas se non sine honoris sui periculo apud eandem sanctam sedem nouerit redditurum.

Constantinopolitana synodus quinta, circa tempora prædictorum pontificum Agapeti, Siluerij, & Vigilij celebrata est, præsidente Menna Patriarcha, sedentibus verò multis alijs Episcopis Orientalis ecclesiæ, & paucis quibusdam qui ex Italia venerant. Congregata est synodus contra Petrum, Anthimum, Seuerum & Zoaram hæreticos. Petrus Archiepiscopus Antiochenus tenuit in Trisagio addendam esse crucem, id est, trinitatem esse crucifixam, vt diceretur: Sanctus, Sanctus, Sanctus, qui crucifixus est pro nobis, vbi necesse erat aut confundi personas Trinitatis, aut negare duas naturas in Christo. Contra hunc scripserunt plures Episcopi Orientales: quæ omnia in secundo Tomo conscripta sunt, quapropter hic ea pręcidimus, lectorē illic destinātes. Epistolam tamen Felicis papę contra ipsum Petrum scriptam hic subiecimus, quia lectione digna est, & à memoria hominum nunquam excidenda. Constanti. synodus. 5.

Epistola Felicis Papæ Romæ, ad Petrum episcopum Antiochię monitoria, quoniam non oportet addere in trisagio, crucifixus propter nos.

Hier. 9. QVis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lachrymarum? qualem autem & dignum fletum adducam animæ meæ, condolens domini & Saluatoris Iesu Christi sanctę Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ? *Thre. 1.* Ipsa enim plorans plorauit super filios, & filias, & non est qui consoletur eam ex omnibus qui diligunt eam. Vniuersi tyranni & hæresiarchæ persequentes ipsam, apprehenderũt eam per te, frater honoratissime, & affligentes ipsam facti sunt in caput eius. Omnis decor ipsius quantum in te est, factus est ad nihilum. Vidẽtes inimici eius, gauisi sunt super perditione filiorũ eius. Quos enim fouerat, quos enutrierat, quos ad mensurã ætatis perduxerat, lacteq; pauerat, Propheticis & Apostolicis doctrinis, hos tu vno tpis momento veneno necasti. *Pulchra comparatio.* Quemadmodum eum qui piscationem sectantur, hamum esca contegunt, & improuiso capiunt pisces, sic & tu angelicæ laudationi additionem induxisti, & trisagiæ deprecationi, quasi pietatis obtentu, diram impietatem excogitasti: Ex pluribus .n. Orientalibus prouincijs literas suscepimus, significantes nobis, qũo veneratio tua dudnm sopitum Valentiniani dogma resumpsit, & irritatur à vobis Saluatoris incarnatio, quodq; in Manichęorum dogma, & Arrij & Appollinaris, Paulique Samosateni incidistis. Dicere.n. vnigenitum filium, & Dñm nostrum Christũ Iesum perfectũ non esse in Deitate, atq; in humanitate perfectum, nec ipsum subijsse passionẽ crucis, sed vnã verbi Dei naturam, incarnatam, corpusq; Dñi sine aĩa & mente Apollinaris hæresim roborat. Ille enim ignorauit quòd ab ipsis mundi nascentis exordijs primum anima primi parentis nostri mortua est, vel in mortẽ præcipitata est, atque ita demum corpus. Dictum quippe illi est à Deo: In quacunque die comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris. *Gene. 2.* Itaque iuxta latam in illum à Deo sententiam, qua die comedit ex ligno, in ipsa secundum animam mortuus est. Nam ipsius corporis mors post nongentos & triginta annos

conti-

contigit. Itaque Deus donum non dimidiatum fecit, sed totum simul Adam ex vtero virginis sumpsit, vt et perditum totum saluum faceret. Idcirco & Dñs ipse dicebat: Ego animam meam pro ouibus pono. Valentini item & Marcionis, Manichæorumq; ac gentilium innouare vis dogmata. Si enim Deus est, qui diuisibiliter atque substantialiter est mortuus, si P̄r & sanctus Spiritus Deus & ipse diuisibiliter ac substantialiter inuenietur, sicq; iuxta tuam & illorum rationem tres Dij erũt, ac per hoc plurium Deorum inualescet error quantumque in te est, euacuabitur illud: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est. Item quod ait Hieremias. Hic Deus noster, non reputabitur alius ad eũ. Si P̄r & Dominus: Vt cognoscant te solum verũ Deum. Cumq; scriptura diuina vnum Deum sanctam & indiuiduam Trinitatem prædicet, tu, & hi qui ante te fuerunt hæresiarchæ, tres Deos dogmatizare ausi estis, alium quidem dicentes Deum Patrem præter Filium, & alium Deum Filium præter Patrem. Rursusq; aliũ Deum Spiritum sanctum præter Patrem, præter Filiũ, & alium Deum Filium præter Patrem. Rursusq; alium Deum Spiritum sanctum præter Patrem & Filium. Atque alium quidem mortalem, & nouiter genitum, alium verò æternum atque immortalem. In his autem noxijs verbis tuis contraria sentire vis Patribus qui in Nicæa, & qui in Constantinopoli atque Chalcedone conuenerunt, qui & consubstantialem roborarunt, & vnam Dietatem Patris & Filij sanctiq; Spiritus prædicarunt, atque Arrij amentiam confuderunt. At verò tu in Ecclesia ausus es dicere, quòd vnus increatæ atque indiuiduæ Trinitatis passionem subijt, & per hoc consubstantialem quoque soluere niteris, ac Deum subijcere numero. Si enim vnus est Sanctæ Trinitatis & Coæternus, qui crucifixus est Deus, hoc est, Filius: sunt autem duo sanctæ Trinitatis Pater & Spiritus: dicuntur autem Dij, & non, vt habet vera ratio, Deus, sicut tradiderunt nobis qui ipsi inspexerunt, & ministri fuerunt verbi, inueniris quoque consubstantialẽ soluere. Quippe mortale & immortale cõsubstantialia iam esse non p̄nt, roborabitur autem sic pluralitas

Ioan. 10.

Deut. 6.

Baruch. 3.

Ioan. 17.

tas Deorum, dum tres Dij Christianis auribus ingeruntur. Cum itaq; scriptum sit: Verbum caro factũ est, & Deus erat verbum, non alius Deus Verbum, præter Patrem inuenietur. Verbum, non simpliciter, sed verbum substantiale, & Deus Filius inuenietur, vt ex vilitate nostra identitatem substantiæ Patris & verbi & sancti Spũs agnoscamus. Nos enim nõ alij pręter Verbum nostrum inueniemur. Qm̃ igitur vnigenitus Dei Filius, qua rõne Verbum est in propria substantia, non poterit pati, ne ad omnipotentis Dei patris substantiã passio referatur, est enim vna Patris & Filij & sancti Spũs Deitas, patitur autem proprium animatum corpus, quod ipsum substantiale Dei Verbum ex ipsa sanctæ & intemeratæ Virginis vulua sibi coniungens, ex muliere processit, de qua sancto Spũ afflati Prophetæ cecinere: Deus virtutum conuertere, respice de cęlo, & vide, & visita vitem istã, & perfice eam quam plantauit dextra tua, & super filium hoĩs quem confirmasti tibi vitem, & Filium hoĩs quem confirmauit Verbum, vt inferni claustra contereret, & viuificaret eos qui à seculo mortui sunt, salutarem verbi incarnationẽ vocans. Idcirco & Dñs dicebat discipulis suis: Ego sum vitis, vos aũt palmites, & Pater meus Agricola est, & tradet Filius hoĩs in manibus peccatorum. Patris.n. intimum substantiale Verbum, ac Deus per sanctæ Virginis aures illapsum conceptionem ineffabiliter operatum est. Qua igitur parte vnigenitus Filius est consubstãtialis Patri & vnius indiuiduę Trinitatis, increatus atq; inuisibilis, impassibilis, & immortalis permansit.

Ioan. 1. Psal. 79. Ioan. 15. Mat. 26.

Quod ergo increatum atque immortale est, creaturę ne applices, neque Deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens vnum sanctę Trinitatis mortuũ esse. Rursus qua parte ex muliere natũ est, & substantię nostræ ac generationis est particeps absque peccato, sustinuit passionem. Porrò quòd non modo consubstantialis, verumetiam cognatus secundum carnem sit nobis filius Dei, docet ipse Dominus, nunc quidem in Euãgelio his q in se crediderant dicẽs, Ego sum vitis, vos palmites. Nunc autem in Psalmis: Annũciabo nomen tuum fratribus meis. Vnde autem tibi tam pessima

ma superbia subrepere potuit, vt te ipsis quoq; sanctis Angelis intelligentiorem, sapientioremq; putares? Super his ingemisco, in his plango inimicos crucis Christi, quorũ finis perditio, & quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum. Non cogitasti, quòd scandalizare vel vnum solum ex his qui credunt in dominum nostrũ Iesum Christũ, quã graui cruciatui facit obnoxiũ? Sed incautè, vt serpens Euę, tu ipse quoq; erroris venena multitudini fideliũ atq; auribus infudisti, traditãq; ab Angelis sanctissimã laudationis formã corrupisti, inferẽs illi, qui crucifixus es pro nobis. Ergóne non aduertisti, quod Paulum Samosatenum Photinumq;, & Artemium impietate transcendis, qui duos Dei filios posuerunt, vnum quidẽ ante secula, alterum vero nouiter natum, cum ipse quoq; Trinitati inuexeris pluralitatẽ, duos Dei filios dicẽs, vnũ fortẽ, alterum crucifixum? Ad hęc fidelissimũ Christi gregem in Manichæi opinionem precipitare cõtendis, qui Spiritum sanctum asserit crucifixum. Nam quod post illud Sanctus immortalis, quod est spiritus Sanctus, tunc inferes, qui pro nobis crucifixus est, miserere nobis, quaternitatemq;, non Trinitatẽ populo insinuare videris. Nempe si ex humana traditione manasset hæc laus, non ita incaute Crucem insereres laudi, in qua filij appellatio, fortis, scilicet, ponitur. Quoniam verò ab Angelis nobis laus ista profluxit, qui ante crucem dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus, sicut respicere Esaias meruit, post crucem verò cum laude clamabãt, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. Denique cum terræ motu Constantinopolis quateretur, populusque in campo oraret, infantulus, toto populo spectante cum Proclo ciuitatis episcopo in cęlum per vnam horam raptus est, ibiq; huiusmodi dicit hymnũ. Rursumque descendens nuntiauit quæ in æthere audierat, dicens, de cœlo quasi dę multitudine psallentium huiusmodi laudes insonuisse auribus suis, dictumque sibi, vt eam laudationem populo indicaret. Quam vbi populi inceperant, ciuitatem receperunt, Deoq; per huiusmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati sunt. At tu, quã temerè, vt scripturas

Ioan.15. *Psal.81.* *Philip.3.* *Mat.19.* *Gen.3.* *Error Manichæi.* *Esa.6.* *Miraculum.*

diuinas reliquas, ita & Angelorum laudem peruertere præsumpsisti. Quis igitur in huiusmodi non ingemiscat? quis non lamẽtetur? qui dolor similis inuenietur, sicut dolor ecclesiæ Domini, saluatoris nostri Iesu Christi? Conspice te constitutum, vt sis lumen his, qui in tenebris sunt, & eruditor insipientiũ. Imo insipiẽtię præceptor es lucẽ in tenebras trãsferẽs, vide à te populos semel illuminatos, q. bona gustauerũt, Dei verba, Dei mãdata, Dei prophetias, prædicationes, Dei apostolicas, Euãgelicasq; doctrinas, abs te peruerti magis ac doceri nõ solũ crucifigere filiũ Dei, & ostẽtui habere, verũ & cõtraria sentire scripturis diuinis, & pacta abnegare, q̃ accedẽtes ad sanctũ baptisma fecerũt. Nã cũ corã cęlestibus virtuosis omnibus, corã Apostolicis, Euãgelicisque ordinibus sancti baptismatis tpe promiserint credere in vnũ Deũ omnipotẽtẽ: nũc illos in tres Deos credere docuisti. Rursum cũ polliciti sint credere in vnũ Dominũ Iesum Christũ filiũ Dei incarnatũ, & hominẽ factũ de spiritu sancto, ex Maria virgine, tu eos doces ne dicãt, Dominũ Iesum Christũ, filiũ Dei, crucem perpessum esse, qui Deus est ſm sempiternã & impassibilẽ ex patre generationẽ, & idẽ homo ſm eã qua in nouissimis diebus ex matre prodijt natiuitatẽ, secundũ quã etiã sustinuit passionẽ, sed vnũ Trinitatis mortuũ esse, qui est ipsum Dei verbũ. Cõfessi sunt rursus Spiritum sanctũ viuificum & immortalẽ, dicentes credere in Spiritum sanctum dominum, & viuificantem, & mortalem esse ponis Spiritũ sanctum, cum dicis: Sanctus immortalis, qui crucifixus est pro nobis: Fuge obsecro huiusmodi errorẽ. Corruistis, noli in ruina persistere. Peccasti, iam peccare noli. Expectat te sancta Dei ecclesia, cupit amplecti pęnitentẽ in vanis propositionibus tuis, & secũ de Christo diuina prædicãtem, neq; negãtem ipsius animatã incarnationẽ, secundũ quam etiam passus esse memoratur, clamatq; tibi per nos. Venite ad me omnes qui laboratis, & ego reficiam uos. Non vult Deus frater charissime, mortem peccatoris: sed vt conuertatur, & viuat. Memor esto Iesum Christum resurrexisse à mortuis secundũ Euangelium. Memento B. Matthæi scribentis: Liber generationis Iesu

Heb. 6. *Mat. 11.* *Ezech. 18.* *2 Tim. 2.*

Christi filij Dauid, filij Abrahã. Recordare quid Paulus scribat: Segregatus in euangelium Dei, quod promiserat ipse Deus in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid ſm carnẽ, qui prędestinatus est filius. Memẽto et Ioannis, clamãtis; In principio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ (sicut ẽt est) & Deus erat uerbũ, quodq; caro factum est, homine assumpto, & quod Deum nemo vidit vnquam. Hæc tibi scripsi vnã cum præsente synodo, conueniens te coram Deo & sanctis angelis, vt ea doceas, ea nobiscum sentias, vt illibata fides nostra permaneat in gloriam Dei. *Mat. 1.* *Rom. 1.* *Ioan. 1.* *Ioan. 1.*

Sequitur expositio fidei secundum reuelationem Gregorii Episcopi Neocęsariensis.

Vnus Deus pater verbi viuentis, sapientiæ subsistentis, & potentię ac charateris sempiterni, perfectus perfecti genitor, pater filij vnigeniti. Vnus Dominus, solus ex solo, Deus ex Deo, character & imago deitatis, verbum operantium, sapientia consistentiæ omnium comprehensiua, & virtus totius creaturæ factiua, filius verus veri patris, inuisibilis inuisibilis, ineffabilis ineffabilis, & immortalis immortalis, & sempiternus sempiterni. Vnus Spiritus sanctus ex Deo subsistẽtiam habens, & per filiũ existens, scilicet hominibus imago. Filij perfecti perfecta vita, viuentium causa, sanctificatio, sanctificationis donatiuus: in quo apparet Deus pater q est super oĩa in oĩbus, & Deus filius q per oĩa est Trinitas perfecta, gloria, & æternitate, ac regno & imperio non partita, i. distributa, nec abalienata. Non ergo creatũ quid, vel seruitiũ in Trinitate, neq; aduentitiũ, tãquã prius nõ existẽs, & posterius aduenies. Nõ ergo defuit aliqñ filius patri, neque filio Spiritus, sed inconuertibilis & immutabilis semper ipsa Trinitas. *Expositio fidei.*

Actio prima.

In hac actione leguntur multi libelli episcoporum & monachorum, & aliorum presbyterorum accusantium prędictos hæreticos, quibus auditis pronuntiantur sequentes sententiæ damnationis cõtra Seuerum & Petrum, &c.

Extant quoque sententiæ Epiphanij Patriarchæ, & synodi congregatæ, ac Mennæ contra Seuerum, Pe-

trum & Zoaram hæreticos,ad quem locum (superfluitatem vitantes) remittimus lectorem.

Ibidem. *Nota.* Accessit supradictis sententijs constitutio Iustiniani Imperatoris contra quatuor supradictos hæreticos: qua iubet eos de sacris sedibus deponendos,iuxta sententiam Agapeti Papę, & sanctorum episcoporum, habetur in exemplaribus huius synodi.

In istis actionibus vocatus & inquisitus est Anthimus Archiepiscopus Trapezuntius & eo non comparente, nec volente respondere ad libellos accusationum,damnatus est à synodo, & eiectus à loco suo.

Ibidem. Extat sentētia synodi præsentis cōtra Anthimū,in actione quarta,quę incipit.Multarū trāsgressionū Anthimus,&c.In qua dānat de hęresi, & deponitur de sede Trapezūtina,iuxta sētētiā beatissimi Agapeti Papę.

Ibidem. Sequitur & alia sententia Mennæ contra Anthimum,in eadem actione quarta,quæ incipit:Cùm Saluator noster Iesus, &cæt. In qua damnat & deponit prędictum Anthimum.

Subscriptio. Hæc omnia,quæ in his actionibus definita sunt, à sanctis patribus ibi congregatis etiam per literas Syrias subscripta fuere.

Capitula sancti Quinti cōcilij Cōstātinopoli celebrati sub Iustiniano īperatore,anno ei⁹ vigesimoseptimo.

Cap. I.

De cōfessione sanctæ trinit. SI quis non confitetur Patris, & Filij, & Spiritus sancti vnam naturam siue essentiam, vnam virtutem & potestatem. Trinitatem consubstantialem, vnam deitatem in tribus subsistentijs, siue personis adorandam,talis anathema sit.Vnus enim Deus & pater,ex quo omnia,& vnus dominus Iesus, per quem omnia,& vnus Spiritus sanctus,in quo omnia.

Cap. 2.

Duplex verbi natiuitas. Si quis nō cōfitetur Dei verbi esse duas natiuitates, vnā quidē ante secula & sic tpe ex patre īcorporaliter, aliā verò eiusdē in vltimis diebus descēdentis de cęlo, & incarnati ex sancta gloriosa Dei genetrice,semperq; virgine Maria qui natus est ex ea, talis anathema sit.

Cap. 3.

Si quis dicit alium esse Deum verbum, qui miracu

sa fecit,& aliũ Christũ,qui passus est, vel Deũ verbum cum Christo esse dicit, qñ ex muliere nascebatur, vel in ipso esse,vt alterum in altero, & non vnũ eundemque Dñm nostrum Iesum Christum Dei verbũ incarnatũ,& hominē factum, atque eiusdē miracula & passiones,quas sponte passus est carne, talis anathema sit.

Idem erat qui miracula faciebat & qui patiebatur.

Cap.4.

Si quis dicit, s̄m gratiam, vel s̄m operationem, vel s̄m dignitatem, vel s̄m æqualitatem honoris, vel s̄m authoritatem aut relationem,aut effectum, aut virtutem vnitionem Dei verbi ad hominē factā esse,aut s̄m bonam voluntatem, quasi ꝙ placuit Deo verbo homini,quia bene visum est ei de ipso, sicut Theodorus insaniens dicit, vel s̄m solam hominis similitudinem, quam Græci homonymiam vocant, per quã Nestoriani Deum verbum Iesum & Christum vocantes, & hominem separatum Christũ & filium nominantes, & duas personas manifestē dicentes, per solam nominationem,& honorem & dignitatem,& adorationem & vnam personam,& vnum Christum confingunt dicere,sed non confitentur,sicut sancti patres docuerunt, vnitatē Dei verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali s̄m compositionem,id est, s̄m subsistentiam factam, & propterea vnam eius subsistentiam,qui est Dominus noster Iesus Christus, vnus de sancta Trinitate, talis anathema sit, Cum enim multis modis vnitas intelligitur, aliquando quidem impietatem Apollinaris & Eutychetis sequuntur, in peremptionem eorum, quæ conuenerunt colentes, vnitionem secundum confusionem prædicant. Theodori autem & Nestorij sequaces,diuisione gaudentes, affectualem vnitatem introducunt. Sancta Dei verò Ecclesia vtriusque perfidiæ impietatem eiiciens, vnitionem Dei verbi ad carnem secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Vnitio enim per compositionem in Christi mysterio, non solum inconfusa ea, quæ conuenere, conseruat, sed neque diuisionem suscipit.

Facta est in Christo vnitio naturarũ per compositionem in vna persona.

Cap.5.

Si quis vnam substantiam Domini nostri Iesu Chri-

Non introducenda sunt in Christo duæ subsistentia nec personæ.

sti ita intellegit, tanquam suscipientẽ multarũ substãtiarũ significationẽ, & propterea conatur introducere in mysterio Christi duas subsistentias, vel personas,& ab eo introductis duabus personis vnã personã dicit per dignitatẽ,& honorẽ, & adorationẽ,sicut Theodorus & Nestorius insaniẽtes cõscripserũt, & calũniãtur S.Synodũ Chalcedonen. tanquã ẽm hunc impiissimũ intellectũ vsam vnius intelligẽtię vocabulo,sed nõ cõfitetur Dei verbũ carni substãtialiter vniri, & ꝓpterea vnã eius substãtiam,vel vnam personã, & ita sanctam Chalcedonen. synodum vnã subsistentiam Dñi nostri Iesu Christi confiteri, talis anathema sit.Neque enim adiectionẽ personæ,vel subsistentiæ sancta Trinitas suscepit ex incarnato vno de eadẽ Trinitate Deo verbo.

Cap.6.

Virgo Maria vere Dei genitrix & mater.

Si quis abusiuè & nõ verè Dei genitricẽ dicit Sãctã gloriosam semper virginem Mariã,aut per relationem tanquã hoĩe puro nato. Nõ enim Deo verbo ex ea incarnato,sed relati ẽm illos hominis natiuitatẽ in Deũ verbũ,tanquã cohærens nascẽti homini,& criminatur sanctam Chalcedonen.synodum, tanquam ẽm eundẽ impium intellectũ à Theodoro cõmentatũ, Dei genitricẽ virginẽ asserentẽ,aut si quis hominis genitricem vocat eã,aut Christi genitricẽ, vt pote Christo nõ existente Deo,& non specialiter,& ẽm veritatem Dei genitricem eandẽ confitetur,ob id,ꝙ ante secula à patre genitus Deus verbum,in vltimis diebus ex ea incarnatus & natus est,atque ita piè sanctã Chalcedon. synodum Dei genitricem eam confiteri, talis anathema sit.

Cap.7.

Cum qualitate natura vnitas persona.

Si quis in duabus naturis dicens,nõ vt in deitate & humanitate vnũ Dñm nostrum Iesum Christũ cognosci confitetur, vt per hoc significet differentiã naturarũ,ex quibus incõfusa & ineffabilis vnitas facta est,neque verbo in naturã carnis trãsfigurato, neq; ad verbi naturã translatã. Manet enim vtrunque qđ est ẽm naturã,& post factã vnitatem substantialiter, sed in diuisionem per partem huiusmodi suscipit vocem in mysterio Christi, aut numerum naturarũ confitentes in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo Deo verbo

bo incarnato, & non tantummodo contemplatione differentiam eorum accipit, ex quibus & incompositus est, non interempta proprietate propter vnitatem. (Vnus enim ex vtriusque & per vnũ vtraque) sed propterea numero vtitur, tanquam diuisis & propriæ subsistentiæ consistentes naturas, talis anathema sit.

Cap.8.

Si quis ex duabus naturis deitate & humanitate cõfitens vnitionẽ factã fuisse, vel vnam naturã Dei verbi incarnati dicens, & nõ sic has voces intelligit sicut sancti Patres docuerunt, ꝙ ex diuina natura & humana, vnitione ſm subsistẽtiã facta, vnus Christus factus est, sed ex huiusmodi vocibus vnã naturã, siue substantiam deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundum substantiã enim dicentes carni vnigenitum verbum vnitũ esse, non cõfusionem quandã ad vices naturarũ factam fuisse dicimus, magis autem manente vtraque, hoc qđ est vnitũ esse carni intelligimus verbũ. Propter qđ & vnus est Christus idẽ Deus & homo, consubstantialis patri ſm deitatẽ, consubstantialis nobis idem & ſm humanitatem. Similiter enim & eos qui per partes diuidunt, vel incidunt & confundunt dispensationis mysterium Christi, auertitur, & anathematizat catholica Dei ecclesia.

Cap.9.

Si quis adorari in duabus naturis dicit Christũ, ex quo duæ adorationes introducũtur semotim Dei verbo, & semotim homini. Aut si quis ad peremptũ carnis aut in confusionẽ deitatis & humanitatis vnã naturã siue essentiã cõuenientiũ portentuose dicit, sic adorat Christum: sed non vna adoratione Deum verbum incarnatum cum eius carne adorat, iuxta quod sanctæ Dei ecclesiæ ab initio traditum est, talis anathema sit. *Vna adoratione adorandus Christus Deus & homo.*

Cap.10.

Si quis non confitetur crucifixũ carne Dominum nostrum Iesum Christũ esse verum, & Dominum gloriæ, & vnum de sancta Trinitate, talis anathema sit.

Cap.11.

Si quis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, *Ccr demnantur hæretici.*

& Orige-

& Origenē, cū impiis eorū scriptis, & oēs alios hæreticos, qui condemnati sunt, & anathematizati à sancta Dei catholica & Apostolica Ecclesia, vel prædictis sanctis quatuor Conciliis, sed & eos qui similia cū prędictis hrticis sapuerūt, aut sapere noscūtur, & vsq; ad finē pmāserūt in propria impietate, talis anathema sit.

Cap. 12.

Damnatur Theodorus cū dogmatibus suis.

Si quis defendit Theodorū impiissimū Mopsuestenum, qui dixit aliū esse Deū verbū, & alium Christū, & passionibus animæ & cōcupiscentiis carnis molestatum, & à malis molestatum, & à malis paulatim separantem se, & ita ex promotione operū melioratum, & ex vitæ conuersatione incontaminatū, constitutū tanquam purum hominē baptizari in nomine Dei patris, Filij & Spiritus sancti, & per baptismum gratiam sancti Spiritus accipere, & adoptionem promereri ad similitudinē Imperialis imaginis in persona Dei verbi adorari. Post resurrectionem incōuertibilem ſm intellectū, & sine peccato penitus factū. Et iterū dicente eodē impiissimo Theodoro vnitionē Dei verbi ad Christū talē factā fuisse, qualem dixit Apostolus in marito & vxore: Erunt duo in carne vna. Et super alias innumerabiles eius blasphemias, præsumente dicere quòd post resurrectionem sufflans Dn̄s in discipulos suos, & dicens: Accipite Spiritum sanctum, non dedit Spiritum sanctum, sed tantum schemate sufflauir. Hic autem & confessionem Thomę, per quam, dum palparet manū vel latus domini post resurrectionē dixit: Deus meus, & Dn̄s meus, asseruit nō fuisse dictum de Christo à Thoma. Nec enim esse eū Deum dicit, sed miraculo resurrectionis obstupescentem Thomā glorificasse Deū, qui suscitauit Christum. Quòd aūt peius est, & in interpretatione facta ab eo in gestis Apostolorum, quasi in interpretatione cōparās idē Theodorus Christū, Platoni, vel Manichęo & Epicuro, & Marcioni dicit, quia sicut vnusquisque illorū inueniens propriam sectā, discipulos suos fecit nominari Platonicos, & Manichæos, & Epicureos & Marcionistas, simili modo & Christo inueniente sectam ex ipsa Christianos vocari. Si quis igitur defendit prædictum impiissimum

Ephe. 5.

Ioan. 20.

Ibidem.

Hæretica comparatio.

Theodo-

Theodorum, vel impia eius scripta, in quibus tā prædictas, quàm & alias innumerabiles blasphemias euomuit aduersus magnū Deū & saluatorē nostrū Iesum Christum, & nō anathematizat eū, vel impia eius conscripta, & oēs qui susceperint, aut defendunt, aut dicentes rectè eum exponere & eos, qui pro ipso scr pserunt, & similia ei sapuerunt, aut pro eo scribunt, vel eius impia conscripta, & eos qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & vsq; ad finē permanserunt, aut permanent in huiusmodi impietate, talis anathema sit.

Cap. 13.

Si q̄s defendit impia scripta Theodoreti, quę contra rectā fidē exposita sunt, & primā Ephesinā sanctā synodū, & S. Cyrillū, vel 12. eius capitula, & ea oīa, quæ conscripsit pro Theodoro & Nestorio impijssimis, vel alijs qui similia prædictis Theodoro & Nestorio impijssimè sapuerunt, & recipit eos, vel impietatem eorum, atque propterea impios vocat ecclesię doctores, q̄ substantialiter Dei vnitionē, Dei verbi ad carnē confitentur, & non anathematizat prædicta impijssimè cōscripta, & eos qui similia his sapuerunt, vel sapiunt, sed & oēs qui contra rectam fidem scripserunt, aut contra beatæ memoriæ Cyrillum, vel 12. eius capitula, & in hac impietate defuncti sunt, tales anathema sint.

Damnatur Theodoretus Episcopus.

Ca. 14.

Si q̄s defendit epistolam, quā dr̄ Iba scripsisse ad Marim Persam, quæ denegat quidē Dei verbū de sancta gē nitrice, semperq; virgine Maria incarnatum hoīem factū, dicit aūt purū hoīem ex ea natum fuisse, quē templū vocat, tanquā alio existēte Deo verbo, & alio hoīe, sed & S. Cyrillū rectā Christianorū fidē prædicantē reprehendit hæreticū, & similia scelesti Apollinaris scribentē, atq: vituperat Ephesinam sanctā primam synodum, tanquā sine iudicio & requisitione Nestoriū deponentē, sed & 12. capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduersa rectæ fidei nominat prædicta impia epistola, & defendit Theodorū & Nestorium, & impia eorū dogmata & conscripta. Si q̄s igitur prædictam epistolam defendit, & non eam anathematizari submittit, & eos qui defendunt eam, & dicūt rectam esse, aut

Dānatur Epistola, quā scripsit Iba.

partem eius, & eos qui conscripserunt, vel scribunt pro ea, siue pro impietatibus, quę in ipsa continentur, & præsumentes ea defendere, aut positas in ea impietate ex nomine sanctorum Patrum, aut sanctæ Chalcedonensis synodi, & vsque ad finem in his permanserunt, talis anathema sit.

His igitur ita confessis à nobis, quæ & accepimus de diuina scriptura à sanctorũ Patrum doctrina, & definitis de vna eademque fide à prædictis sanctis quatuor Concilijs, facta verò & à nobis super hæreticos, vel impietatem eorũ: sed & contra eos, qui defendere pręsumpserunt, aut defendũt prædicta tria capitula, aut permanserunt, & si permanẽt in proprio errore, & condẽnatione, si quis conatus fuerit contraria his, quæ à nobis piè terminata sunt, tradere, aut docere, aut scribere, siquidem episcopus est, aut in clero connumeratus talis extranea, & à sacerdotum & ecclesiastica disciplina peragens, denudabitur ab Episcopatu, aut clero: si autem monachus, aut laicus fuerit, anathematizabitur.

Finis capitulorum quintæ synodi.

Concilium Aurelianen.

Concilium Aurelianense secundum, circa tempus Vigilij Papæ, & est prouinciale. Cùm ex præceptione gloriosissimorum Regum in Aurelianensem vrbem de obseruatione legis catholicæ tractaturi, Deo auxiliante, sancti Patres conuenirent, ibi quid de antiquis regulis, quid de nouis ambiguitatibus pro captu intelligẽtiæ (illuminante Domino) senserint, expresse atque sigillatim, descriptisq; constitutionibus, atque (Deo propitio) in posterum, quæ sint obseruanda ex ueterum canonum authoritate, sequentes canones conscripserunt.

Canon. 1.

ID ergo est constitutum, vt nullus episcoporum admonente Metropolitano episcopo, nisi certa tædij

causa

causa detentus ad Concilium, vel ordinationem consacerdotis venire penitus nulla excusatione detrectet.

Canon 2.

Vt Metropolitani singulis annis conprouinciales suos ad Concilium euocent.

Canon. 3.

Ne quis episcopus quibuslibet causis, vel episcoporum ordinationibus, cæterorumque clericorum aliquid præsumat accipere, quia sacerdotem nefas est cupiditatis venialitate corrumpi.

Canon. 4.

Si quis sacerdotum per pecuniæ nundinum execrabili ambitione quæsierit, abiiciatur vt reprobus, quia Apostolica sententia donum Dei esse præcipit pecuniæ trutina minimè comparandum. *Mat. 10.*

Canon. 5.

Nullus Episcopus ad sepeliendum episcopum venire conficta occasione dissimulet, nec cuiuslibet corpusculum diutius inhumanatum negligentia interueniente soluatur. Is verò episcopus, qui defunctum aduenerit sepelire, præter expensam necessariam nihil pretij pro fatigatione deposcat.

Canon. 6.

Vt Episcopus, qui ad sepeliendum episcopum venerit, euocatus presbyteris in vnum domum Ecclesiæ, adeat descriptum, qui idoneis personis custodiendam sub integra diligentia derelinquat, vt res Ecclesiæ vllorum improbitate non pareant.

Canon. 7.

In ordinandis Metropolitanis episcopis antiquam institutionis formulam renouamus, quam per incuriam omnimodis videmus amissam. Itaque Metropolitanis episcopis à comprouincialibus clericis, vel populus electus congregatis in vnum omnibus comprouincialibus episcopis ordinetur, vt talis (Deo propitio) ad gradum huius dignitatis accedat, per quem regula ecclesiæ in melius aucta plus floreat.

Canon. 8.

Si quis diaconus in captiuitatem redactus, vxori fuerit copulatus, reuersus, ab officio omnino ministe-

rio remouendus est. Cui sufficere debet, pro actus sui leuitate, impleta pnia, pro satisfactione communio.

Canon. 9.

Nullus clericorum sine premissione Episcopi sui cum secularibus habitare præsumat. Quod si fecerit, ab officii communione pellatur.

Canon. 10.

Nullus nouercæ suæ, id est, vxori patris sui nulla copulatione iungatur. Quod si præsumpserit, nouerit se anathematis supplicio feriendum.

Canon. 11.

Contraria matrimonia, accedente infirmitate, nulla volũtatis cõtrarietate soluantur. Quod si qui ex cõiugibus fecerint, nouerint se cõmunione priuandos.

Canon. 12.

Ne quis in Ecclesia votum suum cantando, bibendo, vel lasciuiendo exoluat, quia Deus talibus votis irritatur, potius quàm placatur.

Canon. 13.

Clerici, q officiũ suũ implere despiciũt, aut vice sua ad ecclesiã venire detrectãt, loci sui dignitate priuẽtur.

Canon. 14.

Olationem defunctorũ, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus, si tamẽ nõ ipsi sibi mortem probentur proprijs manibus intulisse.

Canon. 15.

Presbyter, vel diaconus, si nec literas, vel baptizandi ordinem nesciat, nullatenus ordinetur.

Canon. 16.

Fœminæ, quæ benedictionem diaconatus hactenus contra interdicta canonũ acceperint, si ad coniugium probantur iterum deuolutæ, à cõmunione pellantur. Quòd si huiusmodi contubernium, admonitæ ab episcopo, cognito errore dissoluerint, in communionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur.

Canon. 17.

Placuit ẽt, vt nulli postmodum fœminæ diaconalis benedictio, pro cõditionis huius fragilitate credatur.

Canon. 18.

Placuit vt nullus Christianus Iudæam, neq; Iudæus

Chri-

Christianam in matrimonio ducat vxorem, q̃a inter huiusmodi personas illicitas nuptias esse censemus. Qui, si commoniti à consortio hoc se separare distulerint, à cõionis gratia sunt sine dubio submouendi.

Ca. 19.

Catholici, q ab idolorum cultu se non custodiunt, nec ad integrã accepti baptismi gratiã reuertuntur, vel q cibis idolorum cultibus immolatis, gustu illicitæ præsumptionis vtuntur, ab ecclesię cętibus arceantur.

Ca. 20.

Similiter & hi, qui bestiarum morsibus extincto, vel quolibet morbo, aut casu suffocato vescuntur.

Ca. 21.

Abbates, qui episcoporum præcepta despiciunt, ad communionem, nec penitus admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta, deponant.

Ca. 22.

Sanè si qui post hanc diligentissimam sanctionem non obseruauerint, quæ sunt superius comprehensa, reos se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futuros esse cognoscant.

Finit II. Concilium Aurelianense.

Canones Aurelianen. Concilij tertij, tempore Childeberti Regis, estq; prouinciale. Cum in Dei nomine Aurelianensem vrbem ad synodale concilium Patres venißent, de his per longum tempus, obseruatione cessante, fuerint intermissa priorum canonum tenore seruato, præsentibus regulis vetera statuta seruanda, & noua pro causarum, vel temporum conditione addenda crediderunt. Concilium 3. Aurelianen.

Ca. 1. Ne à subdiacono & supra, quis se proprijs vxoribus misceat.

VT nullus clericorum à subdiacono & supra, quos vxores in proposito suo accipere inhibet, propriæ, si fortè iam habet, misceatur vxori. Quod si fecerit, laica cõione contentus, iuxta priorum canonum statuta ab officio deponatur. Quem si sciens eps̃ suus in

hac vilitate permistionis viuentem, ad officum postea admiserit, & ipse episcopus ad agendam pœnitentiam tribus mensibus sit à suo officio sequestratus.

Ca. 2. De electione Metropolitanorum.

De Metropolitanorum verò ordinationibus id placuit, vt Metropolitani à Metropolitanis oĩbus (si fieri potest) pręsentibus comprouincialibus ordinentur, ita vt ipsi Metropolitano ordinandi priuilegium maneat, quem ordinationis consuetudo requirat. Ipse tamen Metropolitanus à comprouincialibus epis (sicut decreta sedis Apostolicæ continẽt) cũ cõsensu cleri, vel ciuiũ eligatur. De comprouincialibus verò ordinandis, cum consensu Metropolitani, cleri, vel ciuium, iuxta priorum canonum statuta electio & voluntas requiratur.

Ca. 3. De oblatis & collatis Basilicis.

Si quæ oblationes in quibuslibet rebus atq; corporibus collatæ fuerint basilicis in ciuitatibus constitutis, ad potestatem epi redigantur. Et in eius sit arbitrio, quid in reputatione basilicæ, aut obseruantiũ ibi substantię deputetur. De facultatibus vero parochiarum, vel basilicarum in pagis ciuitatum constitutis, singulorum locorum consuetudo seruetur.

Ca. 4. De ordinatis clericis, ne nubant, & ne quis inuitus ordinetur.

Clerici verò, qui cum vxores non habuerint, benedictione suscepta, coniugia crediderint, eligenda, q volentes absq; vlla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cũ ipsis mulieribus quas acceperunt, excõicatione percellantur. Quòd si inuitus, vel reclamãs fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed nõ à communione pellatur. Eps autem, qui inuitum, aut reclamantem præsumpserit ordinare, annuali pęnitentiæ subditus, Missas facere non præsumat. De adulterijs autem honoratorum clericorum, id obseruandũ est, vt si quis adulterasse, aut confessus, vel conuictus fuerit, depositus ab officio communione concessa, in Monasterio toto vitæ suæ tempore detrudatur.

d. 54. Episcopus qui inuitũ

d. 81. Si quis cler. inuitum.

Ca. 5. De clerico conuicto de furto, aũt falsitate, & de periurio.

Si quis clericus furtum, aut falsitatem commiserit,

quia capitalia ēt ipſa ſunt crimina, communione conceſſa, ab ordine degradetur. De periurio verò id cenſuimus obſeruandum, vt ſi quis clericus in cauſis, quæ ſub iureiurando finiendæ ſunt, præbuerit iuramenta, & poſt rebus euidentibus detegitur peieraſſe, biennij tempore à communione pellatur.

Ca.6. De his, qui, vxoribus defunctis, concubinas crediderint ſociandas.

De his, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas poſthabuerint, aut defunctis vxoribus ſibi concubinas publicè crediderint ſociandas, id obſeruandum eſſe cenſuimus, vt ſicut eos, qui iam ſunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus, ita ſtatuimus, ne vlterius ordinentur.

Ca.7. De inceſtis coniunctionibus, vel à quibus perſonis coniugalis copula ſit obſeruanda.

De inceſtis coniunctionib. ita quæ ſunt ſtatuta, ſeruentur, vt hi q, aut modo ad baptiſmum veniunt, aut quibus parum ſtatuta ſacerdotali prędicatione antea in notitiam non veniunt, ita pro nouitate conuerſionis, ac fidei ſuæ credimus cōſulendū, vt cōtractà huc uſq; hmōi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum qđ de inceſtis coniunctionib. in anteceſſoribus canonibus interdictū eſt, obſeruetur, id eſt, ne qs ſibi ſub cōiugij noīe ſociare præſumat relictā patris, filiam vxoris, relictā fratris, ſororē vxoris cōſobrinā, aut ſobrinā, relictā auunculi, vel patrui. Quòd ſi qui in hoc inceſti adulterio potius, quā coniugio fuerint, ſociatiq; diu, ſe non ſequeſtrauerint, à communione eccleſiaſtica repellantur. Illud ēt abijciēdū eſſe credidimus, vt in epi diſcuſſione conſiſtant. De his, q in ciuitate ſua, ac territorio conſiſtunt, & tali ſunt ordine ſociati, vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint, aut per contumaciam, quæ ſunt interdicta, præſumpſerint, quia ſicut his, qui per ignorantiam lapſi ſunt, ſubuenitur, ita illis quibus prius Patrum ſtatuta in notiam venerunt, quique etiam contra ſacerdotum interdicta in tali permiſtione verſantur, priorum canonum in omnibus ſtatuta ſeruentur, vt non prius ad communionē recipiantur, quàm inceſti adulteriū, ſicut ſcriptum eſt,

ſeparatione ſanauerint, qa in lege Domini manifeſtè legitur, Maledictus qui dormit cum vxore patris ſui, cum priuigna, vel vxoris ſuæ ſorore, & reliqua his ſimilia. Quo fit, vt quos Deus maledixit, nos niſi emendatos benedicere non poſſumus.

Deut. 17.

Ca. 8. De clericis propter patrocinia ſecularium, officium ſum minus implentibus.

Si clerici miniſteria ſuſpecta quacũq; occaſione agere, ſicut & reliq. detrectãt, & excuſationẽ de patrociniĳs quorũcunq;, ne officiũ impleãt, prætẽdunt, ac ſacerdotes ſuos ſub hmõi cã æſtimant p inobedientiã contemnendos, inter reliquos clericos canonicos, ne ea licẽtia aliĳ vitienẽ, nullatenus habeantur, nec ex reb. eccleſiaſticis cum canonis ſtipendia aut munera vlla percipiant.

Ca. 9. De agris Eccleſiæ ab Epiſcopo inutiliter diſtractis.

De agellis verò, cæteriſq; facultatib. eccleſiaſticis à ſacerdotib. non alienandis, nec p cõtractus inutiles obligandis, priorũ canonum ſtatuta ſeruenẽ, vt nobis p nullos contractus res eccleſiaſticas alienare aut inutiliter liceat obligare. Ea ẽt quæ de reb. eccleſiaſticis ab anteceſſorib. alienata, vel quibuſcũq; inſtrumẽtis inutiliter in diſpendiũ eccleſiæ obligata noſcunẽ, & intra tricennaria tpa repetitio ſuppetit, quæ acta ſunt, ſuffragãte iuſtitia per publicũ, aut cleriporum iudicium reuocentur. Qd ſi is qui rem eccleſiaſticã tenet, admonitus iudiciũ declinarit, quouſq; aut ad diſcuſſionẽ veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, cõione priuetur.

Ca. 10. De mancipĳs Chriſtianis, quæ in Iudæorum ſeruitio detinentur.

De mancipĳs Chriſtianis, quæ in Iudæorũ ſeruitio detinentur, ſi eis quod Chriſtiana religio vetat, à dominis imponitur, aut ſi eos de eccleſia excuſatos tollant pro culpa quæ remiſſa eſt, & affligere, aut cędere fortaſſe præſumpſerint, & ad eccleſiam iterato confugerint, nullatenus à ſacerdote reddanẽ, niſi pretiũ offeratur, ac detur, quod mãcipia ipſa valere pronuntiauerit iuxta taxationẽ. Chriſtianis quoq; oĩbus interdicimus, ne Iudæorum coniugĳs miſceantur. Qui ſi fecerint, vſq; ad ſequeſtrationem, quiſquis ille eſt, communione pellatur. Itẽ Chriſtianis cõuiuia interdicimus Iudęorũ.

in quibus si forte fuisse probantur, annuali excõmunicationi pro huiusmodi contumacia subiacebunt.

Ca. 11. Vt missarum celebritas hora tertia inchoetur.

De missarum celebritate in precipuis duntaxat solẽnitatibus id obseruare debemus, vt hora tertia missarũ celebratio, in Dei nomine incohetur, quo facili⁹ intra horas cõpetens, ipso officio expedito, sacerdotes possint ad uespertina officia, id est, in Vespertino tempore cõuenire: quia sacerdotẽ vespertinis officijs ad ecclesiã talibus pręcipuè diebus, nec decet esse, nec cõuenit.

Ca. 12. Quòd id, quod clerici beneficio Ecclesiæ perceperint, à successore non auferatur.

De munificentiis vero sacerdotum id obseruãdũm, quòd sicut, si quid pręsenti tẽpore à clericis decentibus munificẽtijs habetur & possidetur, dinceps à successoribus nullatenus auferatur: ita qui decessorum largitatibus gaudẽt, officia, & ecclesiæ obediẽtiã, & affectũ sacerdotibus prębeãt. De quibus rũ munificẽtijs, quę pręsenti tpe ab his, sicut dictũ est, possidẽtur, si pro oportunitate epõ placuerit, quod voluerit cõmutare sine accedẽte dispẽdio, in locis alijs cõmutetur. De munificẽtijs vero præsentibus, quas vnusquisq; clericus pro sua gratia eorũ obsequijs existimat cõferẽda, sicut in arbitrio dãtis est, vt tribuere q̃b⁹ voluerit dẽat, ita si inobediẽtia vel cõtumacia ĩ aliquo accipiẽtis extiterit, culpa agnita in arbitrio sit p̃sentis, verũ vel qualitate dẽat reuocare.

Ca. 13. De clericis, qui in oratoriis ordinatione acceperint.

De his vero clericorũ personis quę de Ciuitatẽsis ecclesiæ officio monastererij, vel dięcesis vel basilięis in q̃buscũq; locis positis, id est, siue in territorijs, siue in ipsis ciuitatibus suscipiũtur ordinãdę in potestate sit epi si de eo, qđ ante ad ecclesia hẽbãt, eos aliquid aut nihil exinde habere voluerit, qa vnicuique facultas suscepti monasterij, dięcesis vel basilicę dẽt plena rõne sufficere.

Ca. 14. De clericis contumacibus.

Si quis superbia elatus officium suum indignatione quãcunque implere noluerit, iuxta statuta priora, à cõmunione retentus, & ab ordine depositus tandiu habeatur, quãdiu, sicut scriptũ est, pęnitentiæ suppletione

satisfecerit

satisfecerit præsente Pōtifice. Tamen illis regulariter iuxta charitatem integram,& quæcunque illis stipendiorum iuxta consuetudinem debentur, pro qualitate temporis sunt ministranda. De quibus si querela procedat,officium agens reccurat ad synodum,

Ca. 15. De clericis iniuste oppressis à suis Pontificibus.

Si qs clericorū circa se districtionē epi sui putat iniustā,iuxtat antiquas cōstitutiones recurat ad synodū

Ca. 16. De clericorum conspiratione per rebellionem in scripturis aut alias factam.

11. q. 1. Si qui clericorum Si qui clericorum,vt nuper in multis locis per superbiam diabolo instigante actum fuisse perpatuit, rebelli authoritate se in vnū,coniuratione intercedente, collegerint,aut sacramenta inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit,nullis excusationibus pręsumptio elabatur,sed res detecta,cùm in synodū ventum fuerit,in præsumptores iuxta personarum & ordinum qualitatem a pontificibus, qui tunc in vnum collecti fuerint,vindicetur:qa sicut charitas ex prędicetis diuinis corde,nō chartulæ cōscriptione,vel cōiuratione est exhibēda, ita q̄ supra sacras admittūt scripturas,authoritate & districtione,Pōtificali sūt reprimēda

Ca. 17. De sacerdotibus Ecclesiæ res debitas occupantibus.

Si quis sacerdos res ecclesiæ debitas, vel proprias horrēda cupiditate occupauerit,retinuerit,aut à potestate ex cōpetitione perceperit, si eas nō restituerit nullis rebus excusetur. Sed & si agnito iure ecclesiastico nō statim ecclesię,vel sacerdoti reformauerit, vt ipsum ius agnoscere possit,& ī iudiciū electorū venire distulerit, tādiu cōione ecclesiastica suspendatur,quādiu restitutis rebus,tam ecclesiā q̄ sacerdotē reddat indemnē. Similis etiam de his,qui oblationes defunctorū,legaliter dimissas quolibet ordine assignare tardauerint, vel detinere præsumpserint, districtione ecclesiasticæ iuxta priores canones forma seruetur. Cui etiam sententiæ subiacebit,quisquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione sua ecclesijs dedit,reuocare præsumpserit.

De retinentibus defunctorū oblationes.

Ca. 18. Quod ministris Ecclesiarum non liceat Ecclesię res sine Episcopi consensu alienare.

Abbatibus presbyteris alijsq; ministris de rebus ecclesia-

ecclesiasticis, vel sacro ministerio deditis alienare & obligare absq; permissu & subscriptione Episcopi nihil liceat. Quod si præsumpserint, degradentur, communione concessa. Et quod alienatum, vel temere ordinatum est, ordinatione episcopi reuocetur. 12. q. 2. Abbatibus presbyteri.

Ca. 19. Quod pœnitentia nõ sit iuuenibus temere credẽda.

De pœnitentium conuersione, vt ne quis benedictionem pœnitentiæ iuuenibus personis credere præsumat. Certe coniugatis, nisi ex consensu pari ætate iam plena tam dare non audeat. At si quis pœnitentiæ benedictione suscepta ad secularem habitum, militiamque reuerti præsumpserit, excommunicatione plectatur, viatico concesso ad exitum.

Ca. 20. Ne seruus vel colonus ad honorem promoueatur ante acceptam ingenuitatem.

Vt nullus seruilibus colonariisque conditionibus obligatus, iuxta statuta sedis Apostolicæ, ad honores ecclesiasticos admittatur, nisi prius, aut testamẽto, aut per tabulas eum legitimè constiterit absolutũ. Quod si quis episcoporum eius, qui ordinatur conditionem sciens, transgredi per ordinationem indebitam fortasse voluerit, anni spatio Missas facere non præsumat.

Ca. 21. Quòd die dominico operari non permittatur.

Quia persuasum est populis die dominico cum caballis & bobus & vechiculis itinerare non debere, neq; vllã rẽ ad victũ præparare, vel ad nitorem domus, uel hoĩs pertinentem, nullatenus exercere (quæ res qnia ad Iudęam magis, quã ad obseruantiã Christianã pertinere probatur) id statuimus, die dominico quod ante fieri licuit, licere. De opere tñ rurali, id est, agricultura, vel vinea, vel sectione, vel messione, excussione, vel ex acto sæpe censuimus abstinendum, quo facilius ad Ecclesiã venientes, orationis gratia vacent. Quòd si inuentus fuerit quis in operibus supra dictis, quæ inter dicta sunt, se exercere, qualiter emendare dẽat, non in laici districtione, sed in sacerdotis castigatione cõstat.

Ca. 22. Vt ante dominicam orationem expletam de Ecclesia nullus discedat.

De Missis nullus laicorum ante discedat, quam Dominica dicatur oratio. Et si Episcopus præsens fuerit,

eius benedictio expectetur. Sacrificia vero matutina missarum siue vespertinarum, ne quis cum armis pertinentibus ad bellorum vsum expectat. Quod qui fecerit, in sacerdotis potestate consistat, qualiter eius districtione debeat castigari.

Ca.23. Quando Iudęis inter Christianos procedere non liceat

Quia (Deo propitio) sub catholicorum Regum dominatione viuimus, Iudæi à die cœnæ Domini usque in secũdam Sabbati in Pascha, hoc est, ipso quatriduo procedere inter Christianos, neq; Catholicis populis se vllo loco, vel quacunque occasione misceri præsumãt.

Ca.24. De Hæreticis, vel Bonosiacis.

Iudex ciuitatis, vel loci, si hæreticum aut Bonasiacũ, vel cuiuslibet alterius hæresis sacerdotẽ, vel quãcunque pſonã de Catholicis rebaptizasse cognouerit, quia reges nõ cõstat habere Catholicos, non statim rebaptizãtes adstrixerit, & ad reges fidem propterea distringendos adduxerint, annuali excommunicatione subdatur.

Ca.25. Vt non liceat laicis, clericos accusare.

11.q.1. Clericũ cuiuslibet. Clericum cuiuslibet ordinis absq; Pontificis sui permissu nullus præsumat ad secularẽ iudicem attrahere. Nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

Ca.26. Quid de Episcopis, qui supra scripta obseruare distulerint.

Quod circa hæc, quę inspirante Deo cõmmuni, consensu placuerunt, si quis Antistitum, vel eorum quos Spiritus Dei esse voluerit successores, relicta obseruationis integritate, custodire, & implere neglexerit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurũ esse cognoscat, quia & Canones suos nec figurare quenquam, nec dissimulare, id est, pręterire permittitur.

Finiunt, canones Aurelianen. synodi.

Sancti Quintiani Episcopi Esculani ad Petrum Antiochenum fides.

Fides à S. Quintiano Episcopo expesita. Omnis, qui dicit vnam naturam, Dei verbi & carnis & non duas vnitas indiuisásque, damnetur.

Si quis confundit duas Christi naturas, dicẽs Deum passum carne, secundum Apostolum, damnetur.

Si quis

Si quis impassibilem, immortalem Deum verbum dicit conuersum in passione ac morte,& non hæc reddit eius carni,damnetur.

Si quis vocem trisagiam,id est,ter sanctam dicit propter nos crucifixam, & nō Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei vnigenitum,damnetur.

Si quis post vocem ter sanctam,dicit Deum crucifixum propter nos, & non potius vnum filium, cui in medio ter sanctæ vocis hymnus dicitur,damnetur.

Si quis hominem dicit,qui pro nobis crucifixus est, siue Deum,diuidendo naturas, & non eas copulando in crucifixione eius,damnetur.

Si quis dicit duas personas seu subsistentias,& non potius duas naturas in vnam personam, & vnam substantiam in vnum concurrentes,damnetur.

Si quis Deum hominem,& non magis Deum,& hominem,dicit,damnetur.

Si quis dicit creatum Patris Verbum, & non magis eius carnem,damnetur.

Si quis dicit consubstantialem carnem Domini Deo patri,& non potius Deum verbum,damnetur.

Si quis dicit sine mente, & sine anima Dominum nostrū Iesum Christū,& pro ea habuisse diuinitatem; & quia ex hoc dicendum passum carne Deum verbū, & non magis mente cum anima rationali inhumanatum Deum verbum, & impassibilem dicendo eundem diuinitate,humanitate verò passibilem,damnetur.

Si quis quaternitatem introducit in trisagio, apponēs post Trinitatem Christū crucifixū, anathema sit.

Si quis vnum filium secat in dualitatem filiorum, anathema sit,

Si quis Dei verbum & carnem dicit vnam naturam, ignorans naturarum differentiam,anathema sit.

Si quis confundit Trinitatem, eundem dicens esse patrem & filium & Spiritum sanctum, anathema sit.

Si quis distinguit vnam essentiam Trinitatis in duas,anathema sit.

Si quis diuinam naturam filij confundit passionibus carnis eius,& non confitetur cum spiritu impassibilem,carne verò passum,anathema sit.

Si quis

Si quis dicit Deum passibilitatem,aut mortem gustasse, tanquam ad hæc cum bona voluntate venisse, cum conuersus esset,& non confitetur eum tanquam Deum non fuisse sub damnatione mortis,mortem verò mortificasse per carnem suam mortalem,quam assumpsit,anathema sit.

Credimus enim,quia vita est,& non recedit in mortem.Tu autem cognosce,& abscinde in quibus inique locutus es.Tamen sit,& est Dei gratia cum his qui rectè prædicant verbum veritatis.

Concilium Auernense.

Concilium Auernense circa tempora Vigilij Papæ, Apud Ecclesiam Aueruen. cum in Dei nomine congregante S.spiritu consentiente Domino gloriosissimo,pro quo Rege Theodeberto,in Auernam vrbem sancta Synodus conuenisset,ibique in Ecclesia(ex more)Patres consedissent,inspectisque canonibus, id eis rationabile visum est, vt quanuis Ecclesiasticæ regulæ penè omnia comprehendant, quædam tamen vel adderentur noua,vel repeterentur antiqua.

Canon 1.

In Decret. Iuonis.li.4.

IN primis placuit, vt quoties secundum statuta Patrum,sancta synodus congregaretur,nullus episcopus aliquam prius causam suggerere audeat, quam ea,quæ ad emendationem vitæ,ad serenitatem regulę, ad animæ remedium pertinent,finiantur.

Canon 2.

Qualiter sit elegendus Pontifex.

Placuit etiam, vt sacrum quis Pontificij honorem non votis quærat,sed meritis,nec diuinũ videatur munus comparare rebus,sed moribus,atque eminentissimæ dignitatis apicem omnium conscendat electione, non paucorum fauore. Sit in eligendis sacerdotibus cura præcipua, quia irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis.

Canon 3.

De opertorio dominici corporis, seu palla altaris, nunquam

nunquam sacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur, obtegatur, quia sacro velamine vsibus suis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluuntur.

Canon 4.

Ne ad nuptiarum ornatum ministeria diuina præstentur, &c.

Canon 5.

Ne Iudæi Christianis populis iudices proponantur.

Canon 6.

Episcopus, Presbyter atque Diaconus tam sancta conscientia resplendeant, vt effugiant probitate actuũ maledicorum obloquia, & testimonium in se diuinum implere contendant, quo dominus ait: Sic luceat lux vestra, &c. *Mat. 5.*

Canon. 7.

Vt presbyteri plebes suas admoneant quod hospitales sint.

Canon 8.

Quod licitum sit episcopum cum consilio cleri, de thesauro Ecclesiæ pauperibus, eiusdem ecclesiæ ſm canonum instituta iuxta quod indiguerint, erogare.

Decreta Pelagii Papæ.

Pelagius Romanus, sedit annos 11. menses 10. dies 18. Hic cano. preces ecclesiast. quotidie perorandas instituit, & defunctorum suffragia approbauit. Hæreticos seculari potestate coercendos indulsit. *a.d. 552. Pelagius pont. 60.*

Aurelianense Concilium quartum, circa tempora Pelagij Papæ primi, & est prouinciale tempore Chil. Regis. Cum in Aurelianensem vrbem vnanimiter in Christi nomine adfuissent sacerdotes, & de his, quæ ad sacrum propositum pertinent, vel quæ secundum Ecclesiasticam ordinationem regulari conueniunt disciplinæ (Deo medió) tractata recepissent, placuit vt definita secundum antiquam consuetudinem inuiolata monstrentur. Et quo firmius statuta seruentur, *Concilium Aurelianẽ. 4.*

cum

cum consensu omnium docet adnotata subscriptio.

Ca.1. De festiuitate Paschali celebranda.

PLacuit vt sanctum Pascha s̃m laterculum Victori, ab omnibus sacerdotibus vno tempore celebretur. Quæ festiuitas annis singulis ab episcopo, Epiphaniarũ die in Ecclesiis denuntietur. De qua solẽnitate quoties aliq̃d dubitatur, inquisita vel agnita per Metropolitanos à sede Apostolica sacra cõstitutio teneat.

Ca.2. Vt quadragesima æqualiter teneatur.

Hoc etiam decernimus obseruandum, vt 40. ab omnibus Ecclesiis æqualiter teneatur. Neq; 50. 60. ante Pascha quilibet sacerdos præsumat indicere. Sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam soluat quadragesimæ ieiunia, nisi tantum die dominico prãdeat. Quòd fieri spiritualiter patrum statuta sanxerunt. Si quis hanc regulam irrũperit, tanquam transgressor disciplinæ à sacerdote censeatur.

Ca.3. Vt primates ciuitatis Pascha in ciuitate celebrent.

Quisquis de prioribus ciuibus Pascha extra ciuitatem tenere voluerit, sciat sibi à cuncta synodo esse prohibitum. Sed principales festiuitates sub præsentia Episcopi teneant, vbi sanctũ decet tenere conuentum. Tamen si aliquis certa necessitate astringatur, vt hoc implere non possit, ab episcopo postulet cõmeatũ. Quod si postulare despexerit, & eundem locum idem in festiuitate præsentibus tenere voluerit, suspendatur.

Ca.4. De ordinatione Episcopi.

Id etiam regulare esse perspeximus decernendum, vt Episcopus, in ciuitate in qua decreto eligitur ordinandus, in sua Ecclesia, cui profuturus est, constituatur &c.

Ca.5. Quòd clerici canonum statuta ab Episcopis percipiant.

Parochiani clerici à Pontificibus suis necessaria sibi statuta, canonum legenda percipiant, ne ipsi, vel populi, quæ pro salute eorum decreta sũt, excusent postmodum ignorasse.

Ca.6. De oratorijs & clericis, in illis seruire debentibus.

Vt in

Vt in oratorijs dñi clericorũ nemo contra votũ Epi, ad quẽ territorij ipsius priuilegiũ noscitur pertinere, peregrinos clericos intromittat, nisi forsitan quos probatos ibidem districtio Pontificis obseruare præcepit.

Ca. 7. De alienatis à sacerdote cuiuslibet Ecclesiæ.

Vt Episcopus, qui de facultate propria ecclesię nihil relinquit, de Ecclesiæ facultate, id est, si aliter quàm canones eloquuntur, obligauerit, vendiderit, aut distraxerit, ad Ecclesiam reuocetur, &c.

Ca. 8. De indignis ad sacerdotium promotis.

Si quis eporum sciens, aut bigamũ, aut internuptæ maritũ, ad offi. Leuit. digni. siue presbyterij contra ius cano. promouere p̃sumpserit, sciat se vnius anni spacio ab omni officio sacerdotii esse suspensum. Qui si fortè sententiæ subiacere contempserit, à cõmunione eius vsque in aliam synodum se fraternitas vniuersa suspendat, illi verò qui illicitè promoti sunt, degradentur.

Ca. 9. De non distrahendis his, quæ Ecclesiis sunt collata.

Si quid Abbatibus, aut sacris monasteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in sua proprietate hoc Abbates, aut Presbyteri minimè reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacunque occasione. Quibus si fuerit necessarium vt statuta conuellant, non aliter valeat, nisi fuerit sui Episcopi subscriptione firmatum.

Ca. 10. De his, quæ Episcopus Ecclesiæ dederit.

Quæcunq; Ecclesiis à Pontificibus sub cõpetenti ac iusto documẽto fuerint derelicta, ab hæredibus legitimis dignum est, vt pro Dei cõtemplatione seruentur.

Ca. 11. De his q̃ post baptismũ demonibus oblata sumunt.

Si quis post acceptum baptismi sacramentum ad immolata dæmonibus sumenda, tanquam ad vomitum reuertitur, si commonitus à sacerdote se corrigere ex hac præuaricatione noluerit, à communione Catholica pro emendatione sacrilegii suspendatur.

Ca. 12. Quod Christianus in pecudes non iuret.

Si quis Christianus, vt est Gentilium consuetudo, apud cuiuscunque feræ, vel pecudis extra inuocatis insuper nominibus Paganorum fortasse iurauerit, si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohi-

bere, donec reatum emendet, à consortio fidelium, vel Ecclesiæ communione appellatur.

Ca. 13. Quòd Ecclesia præiudicium non patiatur ex alienatione bonorum per clericos.

Vt quicunque clericus aliquid de iure ecclesiastico, seu verbo, seu per scripturã acceperit ad vtendũ, & post modum alienare quacunq; occasione voluerit, nõ valebit, quia ſm canonũ instituta proprietatẽ ecclesię non violat in alios quęlibet longa possessio. Sed in Pontificis potestate cõsistat, qualiter pro cõseruãdo iure ecclesiastico rẽ possessam inter clericos debeat cõmunicare.

Ca. 14. Quòd Ecclesia collatum est, nec à collatore nec ab illius hæredibus repeti debet.

Quicunque pro deuotione sua oblationis studio aliquid in campellis, vel in vineolis, etiam absq; scriptura probatur Ecclesiæ contulisse, si postmodum ipse, vel hęredes eius quacunque occasione auferre à iure hoc Ecclesiæ, vel alienare voluerint, quoadusque à tali intentione discedant, aut peruasa restituant, à communione ecclesiastica suspendantur.

Ca. 15. De mancipiis propter spem coniugij ad Ecclesiam confugentibus.

Quæcunq; mancipia sub spe cõiugij ad ecclesię confugerint septa, vt per hoc credãt posse fieri cõiugia, minimè eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio à clericis defensetur, quia probatũ est, vt sine legitima traditione, coniuncti, pro religionis ordine statuto tpe ab ecclesiæ cõione suspendãtur, ne in sanctis locis talis coitus misceatur. De qua re decernimus, vt parẽtibus aut proprijs dñis (prout ratio poscit) personarũ accepta fide restituti, sub separatione promissioni reddãtur. Post modum tñ à parentibus atque dominis concessa libertate, si voluerint eos, propria voluntate coniugant.

Ca. 16. De homicidio voluntario.

Quisquis homicidium voluntate commiserit, ita vt occidere audeat innocentem, si à principibus aut à parẽtibus quacunq; re se reddiderit absolutũ, modus pænitentiæ distringendę in sacerdotis potestate cõsistat.

Ca. 17. De mulieribus in adulterio cũ clericis deprehẽsis.

Si quæ mulieres fuerint plapsę in adulterium cum

clericis,

clericis, districtione adhibita, mulieres ipsæ prout sacerdoti visum fuerit, districtioni subiaceant, & à ciuitatibus, vt sacerdos præceperit, pellantur.

Ca. 18. De mancipijs Christianis seruientibus Iudæis.

Cum prioribus canonibus fuerit definitum, vt de mancipijs Christianis, quæ apud Iudæos sunt si ad Ecclesiam confugerint, & redimi se postulauerint, etiã si ad quoscunq; Christianos refugerint, & seruire Iudæis noluerint, taxato & oblato à fidelibus iusto pretio ab eorũ dominio liberentur. Itidem statuimus, vt tam iusta constitutio ab omnibus Catholicis obseruetur.

Ca. 19. De Iudæis qui aduenam, vel Christianam ad Iudaicam superstionem seduxerunt

Hoc & decernimus obseruandũ; vt si quicunq; Iudęus proselytũ (qui aduena dicitur) Iudæũ facere præsumpserit, aut Christianũ factum ad Iudaicã superstitionẽ adducere, vel si Iudęus Christianã ancillã suam sibi crediderit sociãdã, vel de parẽtib. Christianis natũ Iudęũ sub ꝑmissione fecerit, libertatis mancipiorum amissione mulctet. Ille verò q de Christianis natus Iudęus factus est, si sub cõdone fuerit manumissus, vt in ritu Iudaico ꝑmanẽs habeat libertatẽ, talis cõditio nõ valebit: qa iniustũ est, vt ei libertas maneat, q de Christianis parẽtibus veniẽs, Iudaicis vult cultib' adhęrere.

Ca. 20. De existentibus genere seruilibus personis.

De genere seruili id decreuimus obseruandũ vt descendens inde posteritas vbicũque, quamuis post lõgã spatia temporum reperiatur in loco, cui authores eius cõstat fuisse depositos studio sacerdotis, in ea quę cõstituta est à deuotis cõditione permaneat. Cui pręcepto si quis seculariũ humanę cupiditatis impulsu crediderit obuiandũ, quousq; se corrigat, ab ecclesia suspendatur.

Ca. 21. De facientibus in agro suo oratorium.

Si quis in agro suo, aut habet, aut postulat habere diœcesim, primùm & in terras ei disponat sufficiẽter, & clericos qui ibidem sua officia impleant, vt sacratis locis reuerentia condigna tribuatur.

Ca. 22. De agellis sacerdotum

Quisquis agellum Ecclesiæ in die vitæ suæ à quocunque sacerdote cui potestas est, acceperit possiden-

dum, quęcunque ibi profecerint, alienandi nullam habeat potestatem, nec ibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vindicandum.

Canon. 23. De substituendo Antistite.

De substituendo Antistite, si fortassis mora extiterit, & voluntate decessoris antè fuerit res subarrata, quàm successor accedit Ecclesię, non impediat successorem. Si quispiam clericorum aliquid de facultate illa præsumpserit, in potestate sit aduenientis Episcopi, vtrum sua debeat voluntate adire, an reiicere decessori, nec Ecclesiæ in obiecto veniant tẽpora legibus constituta, dum nõ extitit persona quæ de vtilitate Ecclesiæ cogitaret.

Canon. 24.

Si quis Epus alterius Ecclesię clerico de facultatibus suę ecclesię aliquid sub titulo quocũq; donauerit, post eius obitum qui acceperit ad ecclesię ius de cuius facultate discesserat, reuertatur, q̃a iniquũ est vt sub hac specie damnũ ecclesia, quæ multis subuenit, patiatur.

Ca. 25. Vt quæ statuta sunt, obseruentur.

Quapropter (auxiliante domino) quæ synodus sancta constituit, decernimus, vt à cunctis fratribus hæc definitio sancta conseruetur.

Finiunt Canones synodi Aurelianensis quartæ.

Turonica secunda synodus circa tempora Pelagij Papæ primi, est prouincialis.

Turonica Synodus 2.
Proœmium.

Ecclesiasticæ disciplinę debet esse suffragiũ congregatio sacerdotũ, nec aliud erit sųę solicitudinis, tã peculiare cõscribere, q̃ quod ad fundamentũ religionis proficere recognouerit, operari nõ cesset, vt cũ pastoralis cautela propagatur in quilis custodia, paucorum venerenda decreta sint salutis puplicę documenta. Et qm̃ quod omitti nõ decet, oportet ĩplere, p̃sertim cũ cuius animarũ intellectualiũ, de quibus Deo cura est, forma processit, eius traditioni lex ad Pontifices manauit, necesse est vigilãtissimè prouidere, repulso torpore, vt quicquid ab antiquis patribus statutũ de tramite canonico, quarundã p̃sonarũ temeritate cernitur imminutum, reuocandũ est in statum pristinum, vt possint

malè admiſſa corrigi, & non admittenda damnari. Magna eſt enim in ipſa ſeueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam vbi inſana libertas generat vulnera, ſacerdotis diſtrictio dat medelam.

Quapropter Chriſto auſpice, in Turonica ciuitate concilio concordante, iuxta conniuentiam glorioſſimi Dñi Arithberti Regis annuẽtis coadunati pro pace & inſtructione eccleſiæ, opportunũ credidimus ſubter adnexa decreta cõficere & ſubſcriptionib. ꝓprijs roborare; vt retundant̃ noxia, propagent̃ optata, ne tacitur nitate ſilentij vitioſorũ criminũ nutriri videret̃, licentia, nõ abſcindi, & quæ oportuna erãt pro qualite tpis adijci, nõ paterentur negligi ſed procurentur impleri. *Nota.*

Canon 1.

Ideò placuit pp cęleſte illud mandatũ: Pacẽ meam do vobis, &c. vt Pontificalis affectus inter cõſacerdotes inuiolabiliter conſeruetur. Verum pro peccatis (vt aſſolet) ex cauſa liuor emerſerit, vt pendente certamine ſibi inuicem reconciliari non poſſit, electis ab vtraque parte fratribus, id eſt, presbyteris, præponderante dulcedine, litis iacula finiant, & vota pacis acquirant. *Ioan. 14.* *De pace ſacerdotali.*

Canon 2.

Vt corpus Domini in altari, non in armario, ſed ſub crucis titulo componatur.

Canon 3. Ne laici in Eccleſia clericis miſceantur.

Vt laici ſecus altare, in quo ſancta myſteria celebrãtur, inter clericos tam ad vigilias quàm ad miſſas ſtare penitus nõ præſumant, ſeu pars illa quę à cancellis verſus altare diuiditur, choris tantum pſallentium pateat clericorum. Ad orandum & communicãdum laicis, & fęminis (ſicut mos eſt) pateant ſancta ſanctorum.

Canon 4. *De paſtu pauperum propriorum.*

Vt vnaquęque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires, vt tã vicini Presbyteri, quàm ciues omnes ſuum pauperem paſcant, quo fiet vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur.

Canon 5. *De epiſtolis dandis.*

Vt nullus clericorum vel laicorum præter epiſcopum epiſtolam facere præſumat.

Canon 6.

De remotione abbatum.

Vt episcopus, nec abbatem, nec Archipresbyterum, sine omnium suorum compresbyterorum & abbatū cōsilio de loco suo præsumat eijcere, neq; per præmiū alium ordinari, nisi facto cōcilio tam abbatum, quàm Presbyterorum suorum. Cùm autem neglige ntia eijcitur, cum omnium Presbyterorū consilio refutetur.

Can. 7. *Ne clericus familiaritate extranearum mulierum vtatur.*

Vitanda familiaritas mulierum.

De familiaritatib. mulierum licet crebrius sit in canonibus replicatum, attamen necesse est, vt sicut secta virgulta quę malè pullularunt, rursus fidei falce succidant, atq; ēt radicitus eruent, nullus deinceps clericorū pro occasione necessitatis faciēdę vestis, aut cā ordināde dom⁹ extraneā mulierē in domo sua hēe psumat. Et cū iubeamur victū, aut vestitū artificiolo qrere, & manib. ꝓprijs laborare, qd opus est in domo serpeitē includere ꝓ veste, quę multiformē vestē nō ppeà deponit vt nudetur, sed vt se gratiorē dū remouet, ostēdat?

Canon 8.

Episcopus in domo, ac aliàs habere debet. sua bona cōuersationis testes.

* Episcopus coniugem vt sororem habeat, & ita sancta gubernatione gubernet domum omnem, tam ecclesiasticam, q̄ propriā, vt nulla de eo suspicio quaqua rōne consurgat. Et licet (Deo propitio) clericorū suorū testimonio viuat, quia cùm illo, tā in cella q̄ vbicunq; fuerit, secum habitent, eumq; sequant & Presbyteri & diaconi, vel deinceps clericorū turba iuniorum (Deo adiutore) conuersent, sic tñ propter zelotem Deū nostrū tam longè absint, māsionis propinquitate diuisi, vt nec hi, qui ad spem recuperādā Clericorū seruitute nutriuntur, famularū propinqua cōtagione polluant.

Censura.

* *Intellige hunc Canonem iuxta vsum Orientalis ecclesię qua coniugatus promouebatur ad sacerdotium.*

Canon 9.

Episcopū, mulieres prosequi non debent.

1. Cor. 7.

Episcoporum episcopam nō habentem, nulla sequatur turba mulierum, licet saluetur vir per mulierē fidelem, sicut & mulier per virum fidelem vt Apostolus ait: Nam vbi talis custodia necessaria non est, quid est necesse ut miseria prosequatur vnde fama consurgat? Habeant ministri ecclesiæ, vtique clerici qui episcopo

seruiunt, & eum custodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequentia cohabitationis eijcere.

Canon 10.

Duo clerici, aut duo monachi in vno stratu recumbere non debent.

Et ne occasio famam laceret honestatis, quia aliqui laici, dum diuersa perpetrãt adulteria, hoc quod de se sciunt, in alijs suspicantur, sicut ait Seneca, pessimum in eo vitiũ esse, qui in id quo insanit, cæteros putat furere. Vt ergo ipsis putãdi, aut certè æstimãdi locus amputetur, nullus sacerdotũ aut monachorum colligere alium in lecto suo præsumat. Neque liceat monachis cellas hr̃e cões, vbi aut bini maneant, aut singulares reponi possint, sed schola labore cõi construatur, vbi oẽs iaceant, aut Abbate, aut Præposito imminente, vt dum duo vel tres vicissim, & legunt, & excubant; alij consolentur: vt non solum sit custodia corporum, sed & surgat pro lectione assidua profectus animarum.

Canon 11.

Monachus coniugio non copuletur.

Si qui in monasterio conuersi sunt, aut conuerti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi, nec (qđ absit) vllus eorũ coniugem ducere, aut extranearum mulierũ familiaritatẽ hr̃e. Nam sicut supra dictum est, si vxorem duxerit, excõicetur, & de vxoris male societatis consortio, et iudicis auxilio separetur. Quòd si iudex ad hoc solatium dare noluerit, excõicetur. Qui infelix monachus tali coniunctione fœdatus, si per cuiuscunq; patrociniũ se conatus fuerit defensare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eũ exceperit ad defensandum ab ecclesia segregentur donec reuertatur ad septa monasterij, & indictam ab Abbate quadiu preceptum ei fuerit, agat pœnitentiam.

Canon 12.

Mulier sola monasterium non adeat.

Mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. Si Abbas in hac parte, aut præpositus negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim eijcerit, excommunicetur.

Canon 13.

De obseruatione ieiuniorum.

De ieiunijs verò antiqua à monachis instituta seruẽtur, vt de Pascha vsq; ad quinquagesimam, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exactè

ieiunent. Postea vsq; ad Calend. Augusti ter in septimana ieiunent, scd'a & 4. & sexta die, exceptis his q aliqua infirmitate cōstricti sunt. In Augusto, qa quotidie Missæ sanctorū sunt, prandiū habeant. In Septembri toto & Nouembri (sicut prius dictum est) ter in septimana. De Decēbri vsq; ad Natalē Dñi oī die ieiunent. Et qa inter Natalē Dñi & Epiphaniā oī die festiuitates sunt, itemq; prādebunt. Excipitur triduum illud quo ad calcandam Gentiliū consuetudinē Patres nostri statuerūt priuatas in Calēd. Ianuarij fieri Litanias, vt in ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Calendis circūsionis Missa (Deo propitio) celebretur. Post Epiphaniam verò vsque ad quadragesimam ter in septimana ieiunent.

Canon 14.

De obseruatione psallendi.

Itemq; pro reuerentia Dñi Martini, vel cultu ac virtute id statuimus obseruandum, vt tam in ipsa basilicā sancta, q̄ in ecclesijs nostris, iste psallendi ordo seruet. Vt in dieb. æstiuis, ad matutinum sex Antiphonæ binis Psalmis explicentur. Toto Augusto manicationes fiāt, quia festiuitates sunt, & Missæ. Septembri septem Antiphonę explicentur binis Psalmis. Octobri octo ternis Psalmis. Nouembri, nouem ternis Psalmis. Decembri, decem ternis Psalmis. Ianuario & Februario itidē vsq; ad Pascha. Sed vt possibilitas hēt, qui facit amplius pro se, & qui minus (vt potuerit) superest, vt vel duodecim Psalmi expediantur ad matutinum, quia patrum statuta præceperunt, vt ad sextam sex Psalmi dicantur cum Alleluia, & duodecimam duodecim, itemq; cum Alleluia, quod etiam (Angelo ostendente) didicerunt. Si ad duodecimam duodecim Psalmi, cur ad matutinum nō itemque vel duodecim explicentur? Quicunque minus quàm duodecim Psalmos ad matutinum dixerit, ieiunet vsque ad vesperam, panem cum aqua manducet, & non illi sit altera in illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempserit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vsque ad vesperam.

Canon 15.

Archipresbyteri coniugati. sine testimonio

Archipresbyteri verò vicani, & diaconi & subdiaconi, non quidem omnes, sed plures in hac suspicione tenentur à populo, quod cū coniugibus suis maneant.

Pro

Pro qua re hoc placuit obseruari, vt quotiescunque Archipresbyter, seu in vico manserit, seu ad villam suam ambulauerit, vnus lectorum canonicorum suorũ, aut certus aliquis de numero clericorum cũ illo ambulet, & in cella, vbi illa iacet, lectum habeat pro testimonio. *Clericorum dormire non debent.*

Canon 16.

Enimuero quoniã cognouimus nõnullos inueniri sequipedas erroris antiqui, q̃ Calẽd. Ianuarij colũt, cũ Ianus homo Gentilis fuerit rex quidam, sed Deus esse non potuit. Quisquis ergo vnum Deum Patrẽ regnantem cum Filio & Spiritu sancto credit, certè hic non p̃t integer Christianus dici, qui aliqua de gentilitate custodit. Sunt ẽt qui in festiuitate cathedræ domini Petri Apostoli cibos mortuis offerunt, & post missas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium reuertuntur errores, & post corpus Domini sacratas dñi escas accipiũt. Cõtestamur illã sollicitudinẽ tã pastores quã presbyteros gerere, vt quecũq; in hac fatuitate persistere viderint, vel (nescio) ad petras, aut arbores, aut ad fontes designata loca Gentiliũ perpetrare, quæ ad ecclesiæ rationẽ nõ pertinẽt, eos ab ecclesia sancta authoritate repellãt, nec participare sancto altario permittãt, qui Gẽtilium obseruationes custodiunt. Quid enim dæmonibus cum Christo cõmune, cum magis sumendo cibum delicto videatur addere, quam purgare? *De calend. Ianuarij.* *De cathedra S. Petri.*

Canon 17.

Et licet Ambrosianos habeamus hymnos in canone, tñ quoniã reliquorũ sunt aliqui qui indigni sũt forma, cãtare volumus libenter, & amplecti eos, præter ea quorũ authorũ nõia non fuerint in limine prænotata, quoniã quę fidẽ cõstituerũt, dicẽdi rationi nõ obstãt. *De hymnis recipiendis.*

Ca. 18. De peruasoribus rerum Ecclesiasticarum.

Placet itaque, ac omnibus nobis conuenit obseruare vt quia nonnulli memores sui per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis ecclesijs cõtulisse probãtur, quòd à diuersis Deum minus timẽtibus, catenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorũ oblatió illis pertineat ad ruinã, nec intueri corde possint diem iudicij, dũ nimiæ cupiditatis delectãtur ardore. Qui cunque ergo immemor interitus sui, res ecclesijs delegatas *Iste canon habetur in Parisiensi synodo prima in primo cap.*

iniustè

iniustè possidés præsumpserit retinere,& veritate comperta,res Dei seruis suis dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesiis segregatus,a sancta cõmunione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium,nisi culpã propriam rerũ emendatione purgauerit.Indignè enim ad altare Domini properare permittitur,qui res ecclesiasticas, & audet rapere, & iniustè possidere, ac in iniqua defensione perdurat.Necatores.n.pauperũ iudicãdi sunt,q eorũ taliter alimẽta subtraxerũt. Sacerdotalis tñ dẽt esse prouisio, vt vindictã admonitio manifestã præcedat, vt res vsurpatas si iniustè qs tulerit,adhibita æquitate restituat.Quòd si neglexerit, & necessitas cõpulerit,postea prædonẽ sacerdotalis districtio maturata percellat, neq; quisquam per interregna res Dei defensare nitat,qa Dei potẽtia cũctorũ regnorũ terminos singulari dominatione cõcludit.

Ca.19. De iudicibus,qui pauperes opprimunt.

Vt Iudices,aut Potentes qui pauperes opprimunt, si comoniti à Pontifice suo se non emendauerint, excommunicentur.

Canon 20.

Sacerdotium per pecuniam acquiri non debet.

Cauta enim est in salute prouisio ad effugiendam culpam delicti,aditũ delinquendi repellere. Nullus epõrũ de ordinationibus clericorũ præmia præsumat exigere,quia nõ sacrilegiũ,sed hæreticũ est(sicut in dogmatib. ecclesiasticis habetur insertũ)ad ordinandũ clericũ per ambitionem ad imaginem Simonis Magi, pecuniam offerre sacerdoti, quia dicitur, Gratis accepistis, gratis date.Et cum talis sit,qui gratiam Dei à sacerdote æstimat pretio comparari,qualis ille qui vendit,vterque vsque ad synodum ab ecclesia segregetur.

Act.8. *Mat.10.*

Finiunt canones secundæ synodi Turonen.

An.d.552. Concilium, Parisien.1.

Parisiense Concilium primum circa tempora Pelagii Papæ primi,estque prouinciale.

CONiuncti in vnum (Christo opitulante) Parisijs pro vtilitatibus ecclesiarum,vnde non leuiter rationem sumus quandoque reddituri, inquantum diuina pietas virtutem dare dignata est, tentauimus salubri

lubri consideratione prospicere, ne dum periculosâ abusione ordinatio superna negligitur, in nobis aliorum crimina vindicentur.

Canon 1.

Itaq; placet, ac omnibus nobis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui &c.

In istꝰ ca. agitur cõtra raptores & iniustos possessores rerum ecclesiasticarum, est idem quod habetur in secunda synodo Turonen. ca. 18.

Canon 2.

Et quia episcoporũ res propriè ecclesiarum res esse noscuntur, si in eorũ facultatibus simili fuerit facultate grassatum, peruersores rerũ memoratarũ, canonũ districtione feriantur, vt dũ vindicta corrigit, qui moribus proprijs, ac nulla conscientiæ castigatione corripitur, saltem regulæ obtundatur aculæis. Perpetuò enim anathemate, feriatur, qui res confiscare aut corrũpere, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit.

Res episcopi, cõfiscare præsumat nemo.

Canon 3.

Et quia exempla boni operis, à Pontificibus debent primũ, Christo opitulãte, procedere, nullus eþus res cõpetat alienas, aut si cõpetitas, aut à se, aut ab antecessore suo fortè quis possed.t, dño proprietatis possessionẽ propriã absq; ꝑiudicio liberalitatis regię, integra reformidatione restituat, vt q̃a Deus dona reprobat iniquorũ, nõ ad iudiciũ suum ecclesię res exteras delinquat.

Episcopus alterius Episcopi res non competat.

Canon 4.

Sacrarũ ẽt virginũ, neq; per raptũ, neq; per cõpetiones aliquas quisquã coniugia sortiatur Similiter de earũ cõiũctionibus abstinẽdũ, & hi qui eas rapere voluerint, à cõione sunt remouẽdi, quę vestium commutatione, tam viduę quã puellę religionem ꝑnitentiam, aut virginitatẽ publica declaratione fuerĩt professę. Quod si con tra dicta quis venerit, & sacerdotẽ suũ audire neglexerit, & in præsenti à cõmunione catholicę ecclesiæ habeatur extraneus, & perpetuò anathemate feriatur.

De sanctimonialiũ raptisarum indecenti copula.

Canon 5.

Et quia vniuersis sacerdotibus ita conueuit, vt si quis de eis pro contemptu canonum, aut peruersione legum ecclesiasticarum à communione ecclesiæ ali-

Excommunicatus ab allis colligi non debet.

quem

quem fortasse suspenderit, à nullo penitus Episcopo recipi præsumatur. Quòd si factum fuerit, is qui eum cōtra indicta receperit, & à fratrum suorum erit concordia separatus, & æterni iudicis in futurum, vt confidimus, iracundiam sustinebit.

Can. 6.

De ordinatione Episcoporũ

Et quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur, placuit vt iuxta antiquã cõsuetudinẽ canonũ decreta seruẽtur. Nullus ciuibus inuitis, ordinetur Eps, nisi quẽ populi & clericorum electio plenissima quæsierit voluntate, nõ principis imperio, neque per quamlibet conditionem contra Metropolis volũtatẽ Eporum comprouincialium ingeratur. Quòd super ordinationem regiam honoris sui culmen peruadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, à comprouincialibus loci ipsius Eps recipi nullatenus mereatur, quem indebite assumptum agnoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra indicta præsumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorũ omnium charitate remotus. Nã de actis ordinationibus Pontificũ ita conuenit, vt con iuncti Metropolitanus cum suis comprouincialibus Episcopis, vel quos vicinos Episcopos eligere voluerint, in loco vbi conuenerit, iuxta antiqua statuta canonum, omnia cõi concilio & sententia decernantur.

Can. 7.

De ministerio seruorum degenerum.

De degeneribus seruis, qui sepulchris defunctorum pro qualitate ipsius ministerij deputantur, hoc placuit obseruari, vt sub qua ab actoribus fuerint conditione dimissi, & siue hæredibus, siue Ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in oĩbus dẽat cõseruari. Quòd si Ecclesia eos de fisci defunctionib. in oĩ parte defenderit, tã illi q̃ posteri eorũ Ecclesiæ defensione in qĩb. potiãtur, & occursũ impẽdãt. Et quia huic definitioni coniũcti fratrũ interesse minime potuerũt, hoc oĩs cõgregatio sacerdotũ (Christo propitiãte) decreuit, vt cõstitutio p̃sens à quantis oblata fuerit, subscriptionib. tñ eorũ dẽt ꝓbari, quaten᷒ ĩ hoc qđ ab vniuersis obseruãdũ est, vniuersitas dẽat cõsentire.

Finiunt Canones Parisiensis Synodi primæ.

Conci-

Concilium Aurelianense quintum: circa tempora Pelagij primi Papæ celebratum. *Concilium 5. Aurelian. præfatio.*

AD diuinam gratiam referendum est, cum vota Principũ concordant animis sacerdotũ: vt dum fit Pontificale Conciliũ, normã viuẽdi teneat recapitulatio antiqua Canonũ, vt locus & tps, quia est in quibuscunque titulis veteribus adhærens noua cõstitutio sanctionũ. Igitur clemẽtissimus Princeps triumphorũ, titulis inuictissimus dñs Childebertus, cum pro amore sacræ fidei studio religionis in Aurelianensiũ vrbem congregasset in vnũ dominos sacerdotes, cupiẽs ex ore Patrũ audire qđ sacrum est, & qđ pro ecclesiastico ordine authoritate promoueretur pastorali, & quod aduenientibus sit norma, & præsentibus sit disciplina, atque cõueniẽs à præsenti tempore in posterum custodiri (præstante Deo) signanter est titulis prænotatum.

Can. I.

PRimum itaque nefarias sectas Eutychetis & Nestorij, quas sedes Apostolica sancta condemnat, similiter & nos easdem cum suis authoribus, & sectatoribus execrantes, præsentis constitutionis vigore anathematizamus atque damnamus, Apostolicum fidei ordinem in Christi nomine prædicantes. *Dogmata Eutychetis & Nestorij damnantur.*

Can. 2.

Nullus sacerdotum, quemquã rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis à communione suspẽdat, præter eas culpas pro quibus antiqui Patres ab ecclesia arceri iusserunt committentes. *Nullus pro leuibus causis a communione suspẽdi debet.*

Can. 3

Vt nullum Episcopatum per præmia, aut comparatione liceat adipisci, sed voluntate Regis iuxta electionem cleri ac plebis (sicut in antiquis canonibus continetur scriptum) consensu cleri ac plebis à Metropolitano, vel quem vice sua permiserit, cum comprouincialibus Pontifex consecretur. *Nulli liceat Episcopatum pretio comparare.*

Can. 4.

Item, iuxta quod antiqui canones decreuerunt, nullus inuitis detur Episcopus, sed nec per oppressionem potentium personarum ad cõsensum faciẽdum ciues, *Nullus inuitis ordinari debet Episcopus.*

aut

aut clerici, quod dici nephas est, inclinentur. Quòd si factum fuerit, ipse Episcopus qui magis per violentiā, quam per decretum legitimum ordinatur, ab indepto Pontificatus honore in perpetuum deponatur.

Can. 5.

Nulli viuenti Episcopo alius superponatur, aut superordinetur Episcopus, nisi forsitam in eius loco, culpa capitalis deiecerit.

De oblatione puellarum in monasteriis.

Can. 6.

Quæcunque puellæ seu propria voluntate monasteriū expetunt, seu à parentibus offerūtur, annū in ipsa veste, qua intrauerint permaneāt. In his verò monasteriis vbi nō perpetuo tenētur inclusæ, trienniū in ea qua intrauerint veste, permaneāt, & postmodū ſm statuta monasterij ipsius in loco quo elegerint permanere, vestimēta religionis accipiāt. Quæ si deinceps sacra relinquētes loca propositū sanctum seculi ambitione trāscenderint, illæ quæ in domibus propriis tā puellæ, quam viduæ cōmutatis vestibus cōuertuntur, cū his, quibus coniugio copulātur, Ecclesiæ cōione priuētur.

Qui in carceribus continentur ab archidiacono dieb. dominicis requirantur.

Can. 7.

Id ēt miseratione certè cōdiximus custodiri, vt qui pro quibuscūque culpis in carceribus deputātur, ab archidiacono, seu à præposito Ecclesiæ diebus singulis dominicis requirantur, vt necessitas vinctorū ſm præceptum diuinū misericorditer subleuetur, atque à Pontifice instituta fideli & diligēti persona, quæ necessaria prouideat cōpetens victus de domo Ecclesię tribuatur.

De solicitudine infirmorum vel sustentatione.

Can. 8.

Et licet (propitio Deo) omnium Domini sacerdotum, vel quorūcunque fideliū hæc cura posset esse, vt egentibus necessaria debeant ministrari, specialiter tamen debilibus id pietatis cā conuenit, & vnusquisque Episcoporū incolis, quos infirmitatē incurrisse tā territorij sui, quā ciuitatis agnouerint, de domo Ecclesiæ iuxta possibilitatē victui & vestitui necessaria subministret, vt nō eis desit misericordiæ cura, quos per duram infirmitatem intolerabilis constringit inopia.

Hic Canon erat reuocandus.

Can. 9.

Nullus ex laicis absque annua conuersatione præmissa

missa Eps ordinetur, ita vt intra anni ipsius spatiũ à doctis & probatis viris diciplinis & regulis spiritualibus plenius instruatur. Quòd si hoc quisquã Eporũ trãscẽdere, quacunque cõditione præsumpserit, anno integro ab officio, vel charitate fratrum habeatur extraneus.

Can. 10.

Ne cui liceat res, vel facultates Ecclesiæ, aut monasteriis, vel Xenodochiis pro quacũq; eleemosyna cũ iustitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere. Quòd si quis fecerit tanq̃ necator pauperũ, antiquorũ canonũ snĩs cõstrictus, ab Ecclesiæ liminibus excludatur, quãdiu ab ipso, ea q̃ sũt ablata, vel retẽta reddant. *Qui facultates Ecclesiæ sub traxerit, puniatur.*

Can. 11.

Quisquis etiã, aut maiorũ, aut mediocriũ personarum, quodcunque muneris, vel facultatis sacerdoti, aut Ecclesiis, aut quibuslibet sanctorũ studio mercedis cum iustitia pro Dei contemplatione contulerit, & hæc ipsa quæ a parentibus donata noscuntur, postmodum quis auferre præsumpserit, superiori sententia vt necator pauperum communione priuetur. *Nullus Ecclesiæ oblata auferre præsumat.*

Can. 12.

His quoque (Deo propitio) cõstitutis, ꝙ præcipuè in omnibus Patrum Conciliis habetur scriptum, cõgrua definitione sancimus, vt intra anni circulum vnusquisque Metropolitanus Episcopus, iunctis in vnum locũ comprouincialibus suis, intra prouinciã suam studeat habere Cõcilium, vt aut si qua accesserint, charitatis emendentur studio, aut si pax regalis, vel diciplina in cũctis permãserit, gratias Deo referãt. Hæc ergo vnanimiter definita seruãtes, & præteritorũ statuta canonũ his decernimus, vt incõuulsa vniuersa seruentur. *De annua euocatione Concilii.*

Finis Aurelianen. Concilij V.

Decreta Ioannis 3. Papæ.

Ioannes tertius, natione Romanus, de patre Anastasio illustri, sedit annos 12. mẽses 21. dies 26. Fuit temporibus Iustini iunioris Imperatoris. Hic pont. ędem Apostolorũ Philippi & Iacobi à Vigilio inchoatã absoluit, & Narseti eunucho amicissimus fuit, eique consulatum impetrauit. Prodigiosam tempestatem perturbationibus & annis plenus superauit. *An. d. 563. Ioan. 3. pont. 61. Tẽpore huius Armeni Christum recepere.*

Extat

Extat eiusdē epistola decretalis ad vniuersos Eps per Germaniæ & Galliæ prouincias constitutos. in qua

Canon. 13. 8. q. 1. Si Petrus.

Primo damnat Chorepiscopos, quomodo damnati sunt à Damaso & Leone, & à Concilio Neocæsariensi.

Secundò tradit quòd Clemens post Petrum sedem apostolicam potestatem Pontificalem tenuit, & id factum est tradente sibi beato Petro Apostolo.

Tertiò demonstrat quāto labore, quātisque vigiliis intendere debet, qui pascit oues Christi, quod fusius habetur in epistola Leonis & Damasi quarti.

An.d. 575.

Decreta Benedicti Papæ.

Benedictus 1. pont. 62 fuit tempore Mauritii Impe.

Benedictus, natione Romanus, ex patre Bonifacio, sedit annos 4. mensem 1. dies 18. Huius temporibus gēs Lōgobardorū totā Italiā inuasit, simulq; & fames nimia, vt ēt multitudo castrorū se tradiderit Lōgobardis, vt tēperare posset inopiā famis. In istis laboribus & afflictionibus positus Benedictus Papa, mortuus est.

Hæc epist. plena est mysteriis.

Extat Epistola decretalis ad Episcopum Dauid, qui per literas significauerat Apostolicę sedi, esse quosdam intra prouinciam Beticam, qui dicerent neminem veraciter posse probare Trinitatem vnitatem fieri, cum neque tres vnū, neque vnum in tribus posse quēquam proprie approbari. Hos longa disputatione confundit testimoniis veteris & noui Testamenti.

Quæ omnia habentur in Epistola prima decretali Alexandri papæ primi.

Esa. 9.

Primum est Esa. Vidi dominum Sabaoth, &c. & Seraphim stabant in circuitu eius, dicentes. Sanctus, Sanctus, Sanctus, dominus Deus Sabaoth. Quia Trinitas est, tertiò Sanctus dixerunt: quia vnitas est, sub trium repetitionē vnum Deum ac Dominum intimarunt.

Exod. 34.

Secundum Exod. Domine, Domine, Domine, misera tor, misericors, &c.

Gen. 18.

Tertium, Gene. Abraham sedens ad ilicem Mambræ, tribusq; occurrens, vni dixit, Domine, &c.

Esa. 37.

Quartum Esa. Domine Deus Sabaoth, Deus Israel qui sedens super Cherubim, &c.

2 Reg. 7.

Item illud Reg. Domine Deus omnipotens, Deus, Israel, sermones tui fideles sunt, &c.

Mat. 28.

Item Matth. Dominus discipulos suos in nomine

Patris

Patris & Filij & Spiritus sancti vniuersas gentes misit baptizare.

Decreta Pelagij 2. Papæ.

Pelagius, natione Romanus, sedit annos 10. menses 2. dies 10. tempore Mauricii Imperatoris. Hic absque Romani Principis authoritate (contra consuetudinem) creatus est. Nihil enim tunc à clero in eligendo Pontifice actum erat, nisi Imperator approbasset. Sed Longobardis tunc Romam obsidentibus, facultas mittendi Constantinopolim nulla fuit. Postea vero offensam, misso illuc Gregorio, deprecatus est.

an. d. 580. Pelagius 2. pont. 63. Hic basilicam Laurētij martyris extruxit.

Extat decretalis epistola Pelagii, in qua primò definit, generalis synodus non posse conuocari nisi authoritate Apostolicę sedis, quoniam sedi beati Petri singulari priuilegio hæc authoritas est tradita, & quia nulla vnquam synodus rata legitur, quæ Apostolica authoritate non fuerit fulta. Hoc definit contra Ioannem Constantinopolitanum episcopum, qui intentarat Concilium quoddam generale conuocari.

In eadē epistola adiecit: Orate fratres, vt honor ecclesiasticus nostris diebus nō euacuetur, neq; vnquā Romana sedes, quę instituēte Domino, caput est omnium Ecclesiarū, priuilegiis suis vsquā careat, aut spolietur.

d. 17. Multis denuò.

In eadem sic: Maiores verò & difficiles quæstiones, vt sancta synodus statuit & beata consuetudo exigit, ad sedem apostolicam semper referantur, &c.

Extat secūnda epistola decretalis eiusdem de mutatione Eporum, in qua Benigno archiepiscopo respondet, sic dicēs: Exigit ergo dilectio tua cōsulta sedis apostolicę, si licitū foret Epum transire, aut mutari de ciuitate in ciuitatē, cū quidā canones (vt tibi videt) hoc fieri prohibeantur. Significasti ēt literis tuis quēdā fratrum noīe & actu Dei suū, causa vtilitatis te velle mutare in locū & ciuitatē defuncti, licet quidā dicant hoc fieri, non licere, nisi cōsensum Apostolicę sedis habuisses. Qua pp scias frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis & vtilitatis, & aliud præsumptionis ac propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedem, qui nōn mutat mentem, id est, qui nō auaritiæ causa, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, aut delectationis suæ

Quibus causis possit mutari Episcopus de vna ciuitate ad aliam.

7. q. 1. Sciat frater.

migrat de ciuitate in ciuitatem, sed causa necessitatis & Vtilitatis mutatur. Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari. Quod enim in canonibus legitur, non debere episcopum de ciuitate in ciuitatem transire, non de his dicitur qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, authoritate maiorum hoc agunt, sed de his qui auaritiæ ardore inflammati sponte sua prosiliunt & potius ambitioni quàm vtilitati Ecclesiæ seruire, & vt dominationem agant, insistere cupiunt.

Quapropter, charissime, muta Epum causa necessitatis aut vtilitatis, sup quo cõsulere nos voluisti, & alios fratres nostros, quibus hoc faciendũ necessitas aut vtilitas cõpulerit, agere doce, quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter oĩbus tenere mãdamus. Quia sic potestatẽ habemus epos & sacerdotes nr̃ titulare & ordinare, ita vt prædictũ est, causa necessitatis aut vtilitatis; habes & mutare, ac de titulo ad titulũ trãsferri, licet de minori ad maiorẽ vrbẽ mutandus sit. Hoc tñ summopere prouidendum est, ne causa arrogantiæ aut auaritiæ vnquã fiat, quia hi à prædictis canonibus damnantur, non illi qui necessitate aut vtilitate maiorũ consilio, & sana ac pura Deo placita intẽtione hoc faciunt.

Extat epistola decretalis tertia eiusdem ad vniuersos Episcopos Italiæ, in qua eos adhortatur ad solicitudinem Ecclesiarum.

De con. d. 1. Inuenimus. Extat quarta ad Epos Germaniç & Galliç, in qua ordinem p̃fationũ quẽ ecclesia Romana habet, requirentibus epis tradit. Inuenimus has nouẽ p̃fationes in sacro catalogo tantũmodo recipiẽdas, quas longa retro veritas in Romana ecclesia hactenus seruauit. Vnã in albis Paschalibus, aliã de Ascensione Dñi, tertiã die Pentecostes, quartam de Natali dñi, quintã de Apparitione dñi, sextã de Apostolis, septimã de sãcta Trinitate, octauam de Cruce, nonã de Ieiunio in quadragesima tantũ modo dicẽdã. Has p̃fationes tenet & custodit sancta Romana Ecclesia, has tenendas vobis mandamus.

Concilium Hispalense. *Hispalense Concilium primum, sub Pelagio secundo Papa. Est prouinciale, sed robur habet à*

sede

sede Romana, vt patet ex præfatione Concilij, præsidente Leandro Episcopo Hispalensi.

DOmino sancto & reuerenter à nobis honorando, charissimo fratri Pelagio episcopo, Leander, Agapius, &c. epi qui vnà in vrbe Hispalensi adfuimus, sanctitatem tuam charitatis studio salutantes, precamur dominum, qui nos de salute mutua, vel visione lętifica re dignetur, te lætum multo conseruet in tempore. *Præfatio.*

Ca. 1. De disponēdis Ecclesiæ reb. post Episcopi excessum.

* Comperimus autem in canone, consulentes vetera statuta, vt episcopus qui res proprias alteri & non ecclesiæ suæ dimiserit, quicquid de ecclesiæ rebus, aut donauit, aut vendidit, aut quoquo modo ab ecclesia transtulit, irritum habeatur. ** Hæres episcopi defuncti est Ecclesia sua.*

** Hic Canon erat renouandus in Concilio, vt hæres defuncti epi esset Ecclesia, non tamen Papa. Secundo. Alienum est à sententia horum Patrum licere Episcopo instituere primogenituras, vel locupletare consanguineos.*

Canon 2.

Ea verò mancipia quæ memoratus de iure ecclesiæ sublata, suis proximis cōtulit, si similia de proprio suo ecclesię ipsi non compensauit, ecclesia absque aliqua oppositione accipiat. *De mancipijs Ecclesiæ.*

Ca. 3. De clericis cum quibus mulieres cohabitent.

Inter cætera verò hoc definitū à nobis est pro abolēdis maculis clericorū, s̄m edictū Concilij Toletani, vt si presbyteri, diaconi vel clerici consortia extranearū fęminarum, vel ancillarum familiaritatem, per sacerdotis sui admonitionem à se minus remouerint, seculi iudices easdē mulieres cum voluntate & permissu epi comprehensas in suis lucris vsurpent, vt vitium hoc dū sacerdos inhibere nō præualet, potestas iudicialis coerceat, dato tñ ab eisdem iudicibus sacramento episcopo, vt eas clericis nulla arte restituāt. Quòd si restituerint, ipsi Iudices sententia excommunicationis feriantur. Mulieribus verò illis, iuxta priores canones à sacerdote distractis, pretium earum indigentibus dispensetur. *Ca. 3. secundi concilij Toletani.*

Quæ statuta manu nostra subscripsimus. Data ad sanctitatem vestram die 2. Nonarum Nouembris an- *Subscriptio.*

no. 5. gloriosi domini nostri Reccaredi Regis. Era.628. Leander Ecclesiæ sanctæ Hispalensis Episcopus hanc constitutionem confirmaui & subscripsi. Ioannes Episcopus Agragensis, &c.

Subscriptio.

Concilium Toletanum.3.

Concilium Toletanum tertium sub Pelagio secundo Papa, in quo Arrij hæresis in Hispania condemnatur, Mausona Emeritano Episcopo.

Præfatio.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi anno 4. regnante gloriosissimo atque pijssimo & Deo fidelissimo Reccaredo Rege, die 8. Iduum Maiarum, Era.627. hæc sancta synodus habita est in sancta ciuitate Regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ & Galiciæ, qui infra scripti sunt.

Canon 1.

Cùm pro fidei suæ synceritate idem gloriosissimus Princeps oẽs regiminis sui Pontifices in vnum conuenire mandasset, vt tam de eius cõuersione, q̃ de gentis Gothorum inuocatione in dño exultarẽt, & diuinę dignationi pro tanto munere gratias agerent, memoratus sanctissimus Princeps sic venerandũ Conciliũ alloquitur. Non incognitum reor esse vobis Reuerẽdissimi sacerdotes, ꝙ propter instaurandam disciplinæ ecclesiasticæ formã, ad nostrę vos serenitatis præsentiã euocauerim, & quia decursis retro tẽporibus hęresis imminens in tota Ecclesia catholica agere synodica negotia denegabat, Deus, cui placuit per nos eiusdẽ hęresis obicem depellere, admonuit instituta de more ecclesiastico reparare. Ergo sit vobis iocũditatis, sit gaudii, quod mos canonicus ꝓspectu Dei p nostrã gloriã ad Paternos reducitur terminos. Prius tñ admoneo, pariter & exhortor, ieiuniis vos & vigiliis atq; orationibus operã dare, vt ordo canonicus, quẽ à sacerdotalibus sensibus detraxerat longa ac diuturna obliuio, quã ętas nostra se nescire fatetur, diuino dono vobis rursum patefiat.

Allocutio Reccaredi ad concilium.

Sancta admonitio.

Ad hæc aũt gratias Deo agentes & religiosissimo Principi vniuerso Concilio in laudibus adclamante, triduanum est exinde prædicatum ieiunium. Sed cùm die octaua Iduum Maiarum in vnũ cœtum Dei sacerdotes

Gratiarum

dotes adessent,& oratione præmissa vnusquisq; sacerdotum cōpetenti loco resedisset, ecce in medio eorum adfuit serenissimus princeps, seq; cum Dei sacerdotibus orationi communicans, diuino deinceps flamine plenus, sic ad loquendum exorsus est, dicens: *actio concilij.*

Non credimus vestrā latere sanctitatem,quāto tpe in errore Arrianorum laborasset Hispania,& non multos post decessum genitoris nostri dies,quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ catholicæ cognouit esse sociatos, credimus gñaliter magnum & æternū gaudiū habuisse: & ideò venerādi Patres, ad hāc vos peragendam congregati decreuimus synodum,vt de oībus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi ęternas Deo gratias referatis.Quicquid verò verbis apud sacerdotium vestrū nobis agendū erat de fide atq; spe vestra,quā gerimus, in hoc Tomo conscripta atq, allegata,nota facimus. Relegatur ergò in medio vestri,& in iudicio synodali examinata,per omne successiuum tempus gloria nostra eiusdē fidei testimonio declarata clarescat. *Secūda allocatio Reccaredi.*

Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus offerente Regę: sacrosanctæ fidei Tomus, & pronunciante notario clara voce recensitus est,in quo confessus est fidem catholicam iuxta canones quatuor conciliorum generalium, cui subscripsit Rex, his verbis. Huic verò confessioni meæ, sanctarum scripturarum & conciliorum constitutionibus consentiens,testimonio diuino tota cordis simplicitate subscripsi. *Subscriptio cōfessionis fidei per Reccaredum.*

Tunc acclamatum est in laudibus Dei & in fauorę principis ab vniuerso Concilio, Gloria patri & filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & vnitatem ecclesiæ catholicæ prouidere, &c. *Acclamatio concilij.*

Deinde vniuerso Concilio iubente, vnus episcoporum catholicorum ad episcopos & religiosos clericos vel maiores natu ab hæresi Arriana conuersos, sic est allocutus:Officij nostri cura cōpellimur,à vestra charitate perquirere, quid dānetis in hæresi, aut quid intra sanctam catholicam credatis ecclesiam. Tunc episcopi omnes vna cum clericis suis, primorèsque gentis Gothicæ pari consensione dixerunt. Licet hoc quod tua paternitas atque fraternitas vestra à nobis

cupit audire, iam olim conuersionis nostræ tpe egerimus, qn̄ secuti gloriosissimum Reccaredum regem nostrum ad ecclesiam transiuimus, & perfidiam Arrianã cum oībus superstitionibus suis anathematizauimus: nunc tñ propter charitatem & deuotionẽ quam Deo & ecclesiæ catholicæ debemus, quæ petitis promptissimè agere properamus, & si qua adhuc congrua fidei esse perspicitis, ac nobis charitate ꝑsuadetis, faciemus.

Confessio fidei Episcoporũ & primorum Gothicæ gentis.

Oīs ergo qui fidem & cōionem ab Arrio venientem, & vsque ad nos retentam adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema sit.

Quincunque filium Dei, dominum Iesum negauerit à paterna substãtia sine initio genitum, & æqualem patri esse, vel consubstantialem, anathema sit.

Quicunq; Spiritum sanctũ non credit, aut nõ crediderit à patre & filio procedere, eumq; non dixerit coæternũ esse Patri & Filio, & coessentialẽ, anathema sit.

Quicunque in Patre & filio & Spiritu sancto, & personas non distinguit, & vnius diuinitatis substantiam non agnoscit, anathema sit.

Quicunque filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum iuxta deitatem esse patre minorem asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamque esse dixerit, anathema sit.

Quicunque nescire filium Dei, qòd Deus pater sciat, dixerit, anathema sit.

Quicunque initium filio Dei & spiritui sancto deputauerit, anathema sit.

Quicunque filium Dei secundum diuinitatem suã visibilem aut passibilem ausus fuerit proferre, anathema sit.

Quicunque Spiritum sanctum, sicut patrem & filium verum Deum, & omnipotentem esse non credit, anathema sit.

Quicunque alibi fidem & communionem catholicam, præterquam in ecclesia vniuersali, quàm Niceni & Constantinopolitani, & primi Ephesini & Chalcedonensis Concilij decreta tenent, pariter, & honorant, anathema sit.

Quicunq; Patrẽ & Filiũ & Spiritũ sctm̃ honore, & glo-

gloria,& diuinitate separat,aut disiūgit, anathema sit.

Quicunque non dixerit, gloria patri & filio & spiritui sancto,anathema sit.

Quicunque rebaptizandi sacrilegum opus esse bonū credit aut crediderit, agit aut egerit, anathema sit.

Quicunq; Ariminen. Concilium ex toto corde non respuerit,& damnauerit,anathema sit.

Sint ergo damnata in cęlo & in terra,quæcunq; per hanc catholicam fidem damnantur: & sint accepta in cœlo & in terra, quęcunque per hanc fidem accipiuntur,regnāte Domino nostro Iesu Christo,cui cum patre & spiritu sancto est gloria in secula seculorum.

Subscripserunt, episcopi, Presbyteri, & Diaconi ex hæresi Arriana conuersi,& Gothorum viri illustres, & omnes seniores subscripserunt. *Subscriptio.*

Decreta Concilij. Canon 1.

Post damnationē hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionē,hoc sanctū præcipit Cōcilium, vt quia à nōnullis,vel hęresis, vel gentilitatis necessitate per Hispaniarum ecclesias canonibus prætermissus est ordo,dū & licentia abundaret transgrediēdi,& disciplinæ optio negaretᷣ,dū oīs excessus hæresis foueret patrocinio, & abundantia mali tpis procul esset districtio disciplinæ. At nunc pace ecclesiæ Christi misericordia reparata,qđ priscorum Canonū authoritas prohibet,sic resurgente disciplina inhibitum,& agatur oē qđ pręcipit fieri. Permaneant in suo vigore Conciliorū oīum constituta, simul & synodicæ sanctorū præsulum Romanorum Epistolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos contra canonum statuta aspiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod sancti Patres Spiritu Dei pleni sanxerunt,debere non fieri. Et qui pręsumpserit, seueritate priorum canonum distringatur. *Conciliorum statuta & Pō. Rom. decreta custodiri debent.* *Aduertat Lector.*

Canon 2.

Petitione Reccaredi Regis constituit synodus,vt per omnes ecclesias Hispaniæ & Galiciæ secundum formam Orientalium ecclesiarum Concilij Constantinopolitani, hoc est, centum quinquaginta episcoporum symbolum fidei recitetur: & priusquam Dominica dicatur oratio,voce clara prædicetur,quo fides vera *In omnibus ecclesiis die dominica Symbolum recitetur.*

manifesta sit,& testimonium habeat,& ad Christi corpus & sanguinem prælibandum, pectora populorum fide purificata accedant.

Ca.3. Vt ne quis extra necessitatem rem Ecclesiæ alienet.

Hęc sancta synodus nulli epõrum licentiam tribuit res alienare ecclesię,quia & antiquiorib. canonib. hoc prohibetur. Si quid verò qđ vtilitatẽ non grauet ecclesiæ,pro suffragio monachorum, vel ecclesiarum ad suã parochiã pertinentiũ dederint,firmũ maneat peregrinorũ,vel clericorũ,& egenorum necessitati,saluo iure ecclesiæ,prętare permittuntur pro tpe,quo potuerint.

Ca.4. Quòd licet religionis intuitu res Ecclesiæ alienare.

11.q.2.Si Episcopus.

Si episcopus vnã de parochianis ecclesijs monasteriũ dedicare voluerit, vt in ea monachorum rĩr congregatio viuat, hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi. Qui ẽt si de rebus ecclesiæ pro eorũ substantia aliquid, quod detrimentum ecclesiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bene statuendæ sanctum Concilium dat consensum.

Canon 5.

Sacerdotibus non licet cum societate libidinosa viuere.

Compertum est à sancto Concilio,epõs,Presbyteros & Diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxorib.copulari. Ne ergo de cętero hoc fiat, præcipitur,qđ & canonibus prioribus continetur, vt non liceat eis viuere in libidinosa societate,sed manẽte inter eos coniugali lege,cõem vtilitatẽ habeant, & non sub vno conclaui maneant.Vel certè si suffragatur virtus, in alia domo suã vxorẽ faciat habitare,vt castitas apud Deum & apud hoĩes habeat testimonium bonum. Si quis verò post hanc conuentionem obscęnè cum vxore elegerit viuere,vt neglector habeatur. Qui verò ꝑ sub canone ecclesiastico iacuerint, si contra veterum imperata in suis cellulis mulierum,quæ infamiæ suspicionem pñt generare,consortium habuerint,illi canonicè quidem distringantur, mulieres verò ab episcopis venundentur, & precium ipsum pauperibus erogetur.

Ca.6. Vt liberti ab episcopo defendantur.

De libertis autem hoc præcepit sancta synodus,vt si qui Presbyteri vel diaconi ab episcopis facti sunt, secundum modum quo canones antiqui dant licẽtiam,

sint

sint liberi, & tamē à patrocinio ecclesiæ tam ipsi quàm ab eis progeniti non recedant. Ab alijs quoque libertati traditi, & ecclesijs commendati, patrocinio episcopi colligantur, & ne cuiquam donentur, hoc à principe episcopus postulet.

Ca.7. Quòd sacrarum scripturam lectio sacerdotalibus conuiuiis misceatur.

Pro reuerentia Dei & sacerdotū id vniuersa constituit synod⁹, vt (quia solēt crebrò mēsis otiosę fabulę interponi) in omni sacerdotali cōuiuio lectio diuinarum scripturarū misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur, ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur.

Dist.44. Pro reuerentia.

Canon 8.

Iubente autem atque consentiēte Domino Reccaredo Rege id præcepit sacerdotaleConciliū, vt clericos ex familia fisci, nullus audeat à principe donatos expetere, sed tradito capitis sui tributo, Ecclesię Dei cui sūt alligati, vsque dum viuunt, regulariter administrent.

Clerici de familia fisci à principe non donentur.

Canon 9.

Decreto huius Cōcilij hoc statuitur, vt ecclesię quę fuerūt in hęresi Arriana, nunc autē sunt catholicę, ad eos epos cū suis rebus pertineant, ad quos parochię ipsę in qbus ipsę ecclesię fundatę sūt, pertinere vidētur.

Ecclesia Arrianorum in cuius diœcesi sunt permanere debent.

Ca.10. Vt mulier inuito viro non nubat.

Viduę, quibus placuerit, teneant castitatem, non tamen ad nuptias venire cogantur. Similis conditio & de virginibus habeatur. Si quis uero propositū castitatis viduę, vel uirgini impedierit à sancta communione & à liminibus ecclesię habeatur extraneus.

32.q.2. Hoc sanctum confirmat.

Canon 11.

Quoniam comperimus per quasdā Hispaniarum ecclesias, non secundùm canones, sed fędissimè pro suis peccatis homines agere pęnitentiā, vt quoties peccare libuerit, toties à Presbyteris se recōciliari expostulent, ideo pro coercenda tam execrabili pręsumptione, id à sancto concilio iubetur, vt secundum formā canonum antiquorum detur pęnitentia, hoc est, vt prius eū quē sui pęnitet facti, à communione suspensum faciat inter reliquos pęnitentes ad manus impositionem crebro recurrere. Expleto autem satisfactionis tempore

Pęnitens pęnitentiam agere debet.

ficuti sacerdotalis cōtemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi uero qui ad propria vitia vel intra pœnitentiæ tēpus, vel post recōciliationē labuntur, secundū priorum canonum seueritatem damnentur.

Canon 12.

De his qui pœnitentiam poscunt.

Quicunque ab episcopo, vel presbytero sanus, vel infirmus pœnitentiā postulat, id ante omnia episcopus seruet, & presbyter, vt si vir est, siue sanus siue infirmus prius eū tōdeat, aut in cinere & cilicio habitū mutare faciūt & sic pœnitentiā ei tradat. Si uero mulieri fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi prius, aut uelata fuerit, aut mutauerit habitum. Sæpius enim laicis cum fœminis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamētāda rursus facinora post acceptam pœnitentiam relabuntur.

Canon 13.

11. q. 2. Insolita præsumptio.

Insolita præsumptio vsq; adeò illicitis ausib. aditum patefecit, vt clerici clericos suos relicto suo Pontifice ad iudicia publica detrahant. Proinde statuimus vt hoc de cætero non præsumatur. Si quis hoc præsumpserit facere, * conuentus & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

** Conuictus*

Canon 14.

Officia publica Iudæis non sunt committenda.

Di. 54. Nulla officia publica.

Conuentus noster hoc canonibus inferendum præcepit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel cōcubinas, neque mancipiū Christianū in vsus proprios comparare: sed & filios qui ex tali coniugio nati sunt, assumēdos esse ad baptismum. Nulla officia publica eis iniūgātur, per quę eis occasio tribuatur Christianis pœnā inferre. Si uero Christiani ab eis in Iudaismo ritu sunt maculati, vel etiā circūcisi, non reddito precio ad libertatē & religionem reddeant Christianam.

Canon 15.

De seruis fiscalibus.

Si qui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias construxerint, easq; de sua paupertate dotauerint, has procuret episcopus prece sua authoritate regia confirmari.

Canon 16.

Episcopū iudicibus idola destruere debēt.

Quoniā penè per omnē Hispaniā siue Galliciā idololatriæ sacrilegiū inoleuit, hoc cū cōsensu gloriosissimi principis sancta synodus ordinauit, ut omnis sacerdos in loco suo vnà cum iudice territorij sacrilegiū memora-

moratū studiose perquirat & exterminare inuētū nō differat. Omnes vero qui ad talē errorē cōcurrūt sine discrimine, qua potuerūt animaduersione, coerceant. Quod si neglexerint, sciāt se vtrique excōicationis periculū esse subituros. Si q. vero domini extirpare hoc malū de possessione sua neglexerint, & familiæ prohibere noluerint, ab episcopo & ipsi à cōmunione pellantur.

Canon 17.

Cum multæ querelę ad aures sancti Concilij deferrentur, inter cætera tantæ crudelitatis opus est nunciatum, quantum confidentium aures sacerdotū nō possent sustinere, vt in quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimant, fornicationis auidi, pietatis alieni, quibus si tædium est filios numerosos alere, prius seipsos debent castigare à fornicatione. Nam dum causa propagādæ prolis sortiuntur cōiugia, parricidio & fornicationi tenentur obnoxij, qui filios necando proprios, docēt se non pro filijs, sed pro libidine vxores duxisse. Proinde tantū nephas ad cognitionem gloriosissimi domini, nostri Reccaredi Regis perlatū est, cuius gloria digna est iudicibus earūdē partiū imperare, vt amouēdum tātū facinus diligēter cū sacerdote procuret, & adhibita seueritate prohibeat. Ergò & sacerdotes locorū eorūdē, in quib. sceleris huius immanitas peragitur, sancta synodus pręcipiendo conuenit, vt idem scelus cum iudice curiosius quærant & sine capitali vindicta acriori disciplina prohibeant. *Episcopi cum iudicibus necatores filiorū corripiant.*

Ca 18. Vt Ecclesia cum dotibus suis in Episcopi potestate consistant.

Sic quidam contra canonum authoritatem ecclesias quas ædificauerunt, postulāt consecrari, vt dotē quam eidem ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere: Quod factum taliter in præterito corrigatur, vt & in futuro ne fiat, prohibeatur, & omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant. *9.q.1. Sic quidam cōtra. Et in Decret. Ino. lib. 2.*

Canon 19.

Quia cognouimus, episcopos per parochias suas non sacerdotaliter agere, sed crudeliter desæuire, & dum scriptū sit. Forma estote gregi, nō vt dominantes *10.q.3. Quia cognouimus.*

in clerum,

1.Pet.5. in clerum, qui exactiones diœcesi suę, vel damna infli-
Episcopos non gunt, ideo censemus (excepto quod veterum constitu-
licet in diœcesi tiones a parochijs habere iubēt episcopos) ut alia quæ
sua angarias illis hucusq; præsumpta sunt, denegentur, hoc est neq;
imponere. angarijs Presbyteri, aut Diaconi, neque aliquibus fa-
tigentur indictionibus, ne videamus in ecclesia Dei
exactores potius quàm Pontifices nominari. Hi vero
clerici tam locales quàm diœcesani, qui se ab episcopo
grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanū
deferre non differant, & Metropolitanus non more-
tur huiusmodi præsumptiones auertere.

Canon 20.

15.q.2. Ecclesiarum seruos. Serui Ecclesiarum publicis angariis non fatigentur. Ecclesiarum seruos & episcoporum, vel presbytero-
rum, vel omnium clericorum à iudicibus, vel exactori
bus publicis in diuersis angarijs fatigati dolemus. Pro
pter quod omne Cōcilium à pietate gloriosissimi do-
mini nostri poscit, vt tales vsus deinceps inhibeat, sed
serui supradictorum officiorum in eorū vsibus vel ec-
clesię laborent. Si quis vero iudicū aut actorū clericū,
aut seruū clerici, vel ecclesiæ i publicis ac priuatis ne-
gotijs occupare voluerit, à communione ecclesiastica,
cui impedimentum facit efficiatur extraneus.

Ca.21. Quòd qui spem futuræ resurrectionis habent, De mortuis tristari non debent.

13.q.2. Qui diuina vocatione. Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt cū Psal
mis tantummodo & psallentium vocibus debent ad
sepulchrum deferri. Nam funebre carmen, quod vulgo
defunctis cantari solet, vel in pectoribus se, aut pro-
ximos, aut familias cędere, omnino prohibemus. Suffi
ciat autem quod in spe resurrectionis Christianorum
corporibus famulatus diuinorum impēditur cantico-
1.Thes. rū. Prohibet enim nos Apostolus sanctus, lugere defun
ctos, dicens: De dormientibus autem nolo vos cōtrista
Ioan.11. ri, sicut & cæteri qui spē nō habent. Dominus nō fleuit
Lazarum mortuum, sed ad huius vitæ ærumnas plora
uit suscitādum. Si autē potest hoc Episcopus omnibus
Christianis prohibere, non moretur agere: religiosis au
tem omnino aliter fieri nō debere censemus. Sic enim
Christianorum per omnem mundum humari opor-
tet corpora defunctorum.

Ca.22.

Ca. 22. Quòd in sanctorum natalitiis ballimathia prohibeantur.

Irreligiosa consuetudo est, quam vulgus per sanctorum solennitates & festiuitates agere cõsueuit. Populi qui debent officia diuina attendere, saltationibus turpibus inuigilant, cantica nõ solum mala cantãtes, sed etiam religiosorum officijs perstrepunt. Hoc enim vt ab omnibus prouinciis depellatur, sacerdotum & iudicum à concilio sancto curæ committitur. *De cons. d. 3. Irreligiosa consuetudo.*

Post confessionem ergo & subscriptionem omnium Episcoporum, & totius gentis Gothicæ seniorum, Reccaredus rex Dei sacerdotes piè & benignè affatus est, & post alia verba hoc subiecit decretum. *Decretũ Reccaredi Regis.*

Hoc adhuc necessariò pro firmitate Catholicę fidei nostra Deo supplex instituere decreuit authoritas, vt propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionẽ, oẽs Hispaniarum & Galiciæ Ecclesiæ hanc regulã seruent, vt omni sacrificij tempore ante cõmunicationẽ corporis Christi & sanguinis, iuxta Orientalium partiũ morẽm vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant symbolum, vt primum populi quem credulitatẽ teneant, fateãtur, & sic corda fidei purificata, ad Christi corpus & sanguinem percipiẽdũ exhibeãt.

Publico edicto regis confirmatum est concilium, & singula eius capitula in vnam summam redacta, cõfirmauit dicens: Flauius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam sancta definiuimus synodo, confirmãs, subscripsi. Subscripseruntque Episcopi præsentes. *Descriptio cõfirmationis concilii.*

Finit Concilium Toletanum tertium.

Matisconen. Concilium primum circa tempora Pelagij secundi Papæ, & est prouinciale.

Concilium Matiscon. 1.

Canon 1.

VT nullus Episcopus, presbyter, diaconus, clericus vel quicũque secularis in monasterijs puellarum nisi probatæ vitæ, & ætatis prouectæ præter vtilitatem, aut pro quacunque reparatione monasterij in quacunque earum necessitate habitare, aut secretas collocutiones habere præsumant, neque intra salutatoriũ *Prohibentur Episcopi & presbyteri in monasteria puellarum ingredi.*

aut

aut oratorium ingredi permittantur, præcipuè Iudæi, non pro quorumcunque negotiorũ occasione puellis intra monasteriũ Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatẽ vel moras ibidẽ habere p̃sumãt.

Canon 2.

Sacerdotes secularia vestimenta induere non debent.

Vt nulla mulier in cubiculo episcopi absq; duobus Presbyteris, aut certe diaconis ingredi permittatur.

Canon 3.

Vt nullus clericus sagum, aut vestimẽta, aut calceamenta secularia, nisi quod religionem deceat, induere præsumat. Quòd si post hanc definitionẽ clericus, aut cũ indecẽti veste, aut cũ armis inuẽtus fuerit, à seniore ita coerceatur, vt 30. dierum inclusione detẽtus, aquã tantum & modico pane diebus singulis sustentetur.

Canon 4.

Vt Archiep̃us sine pallio Missas dicere nõ p̃sumat.

Canon 5.

Clerico non licet alium clericum coram iudice seculari accusare.

Vt nullus clericus ad iudicem secularẽ quemcũque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocunque loco præsumat, sed omne negotium clericorum, aut in episcopi sui, aut in presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicunque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, vna minus de quadraginta ictus accipiat; si certè honoratior 30. dierum inclusione mulctetur.

Canon 6.

De ieiunio aduẽtus domini.

Vt à feria sancti Martini vsq; ad Natalẽ Dñi, scđa, quarta, & sexta sabbati ieiunetur, & sacrificiũ quadragesimale debite, quemadmodũ ordino celebrentur. In quibus diebus canones legendos esse speciali definitione sancimus, vt nullus se fateat̃ p ignorãtiã deliquisse.

Canon 7.

De obedientia circa Episcopum.

Vt presbyteri, diaconi, vel de quolibet ordine cleri, ita episcopo suo obedientiæ deuotione subiaceant, vt non alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere aut celebrare. Quòd si quis per quamcunque cõtumaciam, aut per cuiuscunque patrocinium hoc facere distulerit, ab officio segregetur.

Canon 8.

De Iudæis.

Nec Iudæi Christianis populis iudices deputentur, aut

aut telonarij esse permittantur, per quod illis Christiani videantur esse subiecti.

Canon 9.

Vt Iudæis à cœna Domini vsque ad primã diẽ post Pascha, secundum edictum bonæ recordationis Domini Childeberti Regis per plateas aut forũ, quasi insultationis causa deambulandi licẽtia denegetur, & vt reuerentiã cunctis sacerdotibus Domini, vel clericis impẽdãt, nec ante sacerdotes consensum, nisi ordinati, habere præsumant. Qui hoc facere fortassè præsumpserit, à iudicibus locorũ, prout persona fuerit, distringatur. *Canon hic debet renouari.*

Canon 10.

Præsenti Concilio (Deo authore) sancimus, quod nulli Iudæo deinceps dẽat deseruire, datis pro quolibet bono mãcipio 12. solidis ipsũ mãcipiũ quicũq; Christianus, seu ad ingenuitatẽ, seu ad seruitiũ licẽtiã hẽat redimẽdi, qa nephas est, vt quos Christus Dñs sanguinis sub effusione redemit psecutorũ vĩculis pmaneãt irretiti. Qđ si acquiescere, q̃ his statuims, quicũq; Iudæus, noluerit, quãdiu ad pecuniã cõstitutã venire distulerit, liceat mãcipiũ ipsum cũ Christianis vbicũq; voluerit, habitare. *De mancipijs Iudæorum.*

Canon 11.

Id etiã pari conniuentia placuit, vt si quis cõuictus fuerit alios ad falsum testimoniũ, vel periuriũ attraxisse, aut quacunque corruptione solicitasse, ipsi quidẽ vsque ad exitũ non cõmunicent. Hi verò qui ei in periurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & s̃m legem infamia notabuntur. *De his qui alios ad falsum testimoniũ attrahũt.*

Canon 12.

De his verò qui innocentes, aut coram principe, aut iudicibus accusare conuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officio sui ordine degradetur: si verò secularis, communione priuetur. *De his qui innocentes accusant.*

Finit Matiscon. Concilium primum.

Matisconen. Concilium secundum, & est prouinciales. *Concilium Matisconen. 2*

Canon 1.

CVstodire debemus diem dominicam, quæ nos denuò peperit, & à peccatis omnibus liberauit. Nullus *De obseruantia diei Dominicæ.*

Ius vestrùm litium fomitibus vacet, nullus causarum actiones exerceat, nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumẽtorum imponere cogat. Estote omnes hymnis & laudibus Dei animo, corporeq́; intenti. Si quis vestrum proximam habeat Ecclesiam, properet ad eãdem, & ibi dominico die semetipsum precibus lachrymisq́ue afficiat. Sint oculi, manusq́ue vestræ toto illo die ad Deum expansæ, ipse est enim dies requietionis perpetuus, ipse nobis per septimæ diei vmbrã insinuatus noscitur in lege & prophetis. Iustum igitur est vt hanc diem vnanimiter celebremus, per quam facti sumus quod non sumus. Fuimus enim ante serui peccati, sed per eam facti sumus filij iustitiæ. Exhibeamus domino liberam seruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris, non quia hoc Dominus noster à nobis expetit, vt corporali abstinentia diem dominicam celebremus, sed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus, ad cœlum vsque misericorditer prouehat. Si quis igitur vestrum hanc salubrem exhortationem paruipenderit, aut contemptui tradiderit, sciat se pro qualitatis merito principaliter à Deo puniri, & deinceps sacerdotali quoque irę implacabiliter subiacere. Si causidicus fuerit, irreparabiliter causam amittet: si rusticus aut seruus, grauioribus fustium ictibus verberabitur, si clericus aut monachus, mensibus sex à consortio suspendetur fratrum.

Canon 2.

De veneratione Paschę.

Pascha nostrũ, in quo summus sacerdos & pontifex pro nostris delictis immolatus est, omnes debemus festiuissimè colere, & in illis sanctissimis sex diebus nullus seruile opus audeat facere.

Canon 3.

Decernimus vt extra tẽpora decreta baptismi, nullus filios suos baptizet, nisi infirmitas nimia vel dies extremus compulerit filios suos baptismũ suscipere.

Canon 4.

De oblatione altaris diebus dominicis.

Item statuimus vt omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur, tam panis quàm vini, vt per has immolationes

& pec-

& peccatorum suorum fastibus careant, & cũ Abel vel cęteris iustè offerentibus promereantur esse consortes. *Gen.4.*

Canon 5.

Oẽs reliquas fidei sanctæ Catholicę cãs quas tpis longitudine cognonimus deterioratas fuisse, oportet nos ad statũ pristinũ reuocare, ne nobis simus aduersarij, dũ ea quę cognoscimus ad nostri ordinis qualitatẽ pertinere, aut non corrigimus, aut qđ nephas est, silentio prætermus. Leges nanq; diuinæ consulẽtes sacerdotibus, ac ministris ecclesiarũ, pro hęreditaria portione, oĩ populo præceperũt decimas fructuũ suorũ locis sacris præstare, vt nullo labore impediti per res illegitimas spiritualib. possint vacare ministerijs, quas leges Christianorũ congeries longis tpibus custodiuit intemeratas. Vnde statuimus, vt decimas ecclesiasticas oĩs populus inferat, quib. sacerdotes aut in pauperũ vsum, aut captiuorũ redemptionẽ prorogatis, suis orationib. pacẽ populo ac salutem impetrent. Si quis autẽ contumax nostris statutis fuerit, à membris ecclesiæ omni tempore separetur. *De decimis fructuum locis sacris præstandis.*

Canon 6. est Ca. 29. cõcilij Carthaginensis tertij, qui etiam corrigitur per ca. 29. sextæ synodi.

Canon 7.

Statuimus insuper vt liberti ecclesiæ, per solos episcopos iudicentur.

Canon 8.

Item decernimus, vt quicunque, culpa compellente, aut potentum importuna non sustinens, suę gremium matris ecclesiæ petierit, in eodem loco inconcusse permaneat, nulli permittentes quolibet gradu dignitatis functo fugitiuo in locis sacris violentiam inferre.

Canon 9.

Satuimus ẽt, vt ẽps per secularem potestatem non iudicetur. Nephas est enim, vt illius manibus ẽps, aut iussione de ecclesia trahatur, pro quo sp Deum exorat, & cui inuocato nomine dñi, ad saluationẽ corporis, animæque Eucharistiam sæpè porrexit. Hoc enim decretũ à nobis præfixum, qui fuerit audacter transgressus, tam ipse, quàm omnes qui ei consenserint, vsque ad generale Concilium anathemate de ecclesia separentur. *Humana temeritas in sacerdotes Dei grassari non debet.*

Canon 10.

Quòd de episcopis censuimus, vim obtineat & in

Clerici à laicis iniuriā pati non debent. clero, vt neq; presbyter, nec diaconus, neq; subdiaconus de Ecclesiis trahantur, aut iniuriam aliquā inscio. Episcopo eorum patiātur, sed quicquid quis aduersus eos habuerit, in notitiam Episcopi proprij perducat, & ipse causam iustitia præeunte discutiens, animo clericos accusantis satisfaciat.

Canon 11.

Mat. 25. *Paulus in multis locis.* Sectatores hospitalis nos esse non solum dn̄s Iesus admonet, cùm se dicit in hospitē receptū fuisse, sed ēt eius Apostolus, omnib. penè præceptis. Propterea beatissimi fratres vnumquenq; nostrum oportet non solùm semetipsum ad hoc opus aptare, sed ēt omniū fidelium mentes, vt possint apud Deū misericordię operibus pro nostris peccatis intercedere, & nos ei per verā hospitalitatem reconciliari. Si quis ergo nostrum non admonuerit, aut exemplum exhortationis suæ ipse prius comprobauerit opere, indignationem diuinæ proculdubio incurret maiestatis. Prædicetur hoc nostræ mediocritatis statutum in auribus omnium Christianorum.

Canon 12.

De viduis & pupillis. Quid autem scriptura diuina de viduis & pupillis præcipiat, nobis clam nō est, ideoq; quia prouisioni nostræ (Deo authore) causæ principaliter viduarum & pupillorum sunt commissæ, decernimus vt iudices non prius viduas & pupillos cōueniant, nisi ep̄o nuntiarint, cuius sub velamine degunt. Quod si ep̄us pręsens non fuerit, archidiaconus & presbyter pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant, ita iustè & rectè, vt deinceps de talibus ante dictæ personæ non conquassentur. Quòd si quis iudex aut impeditor eis iniuriam aliquam ingesserit, aut hanc definitionem transgressus fuerit, à communione suspendatur.

Canon. 13

Canon hic nostris temporib. negligitur. Volumus igitur quòd Episcopalis domus, quæ ad hoc instituta est, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat, canes non habeat, ne fortè hi qui in ea miseriarum suarum leuamen habere confidunt, dum infestorum canum morsibus laniantur, detrimentū versa vice suorum sustineant corporum. Custodienda est igitur ep̄alis * habitatio, hymnis, non la-

** Nota.*

trati-

tratibus,operibus bonis, non morsibus venenosis. Vbi gitur Dei est assiduitas cantilenæ, monstrum est, & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.

Canon 14.

Ex interpellatione quorundam cognouimus, quòd calcatis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, vel aliqui qui potẽtia seculari inflantur,res alienas competere,& nullis exortis actionibus,aut cõiunctionibus prærogatis, non solum miseros de agris,sed etiã de domibus propriis exulare. Idcirco in remedium consulentes decernimus, vt deinceps huius mali licentiam quispiam non habeat, sed ſm canonum atque legum tenorem causarum actionem proponat, vt nullus miserorum rebus suis per vim aut assentationem quamlibet defraudetur. Illi autem qui contrà fecerint, procellosi anathematis vltione plectantur.

Quòd nullus miserorum rebus suis fraudetur.

Canon 15.

Statuimus,vt si quis quempiã clericorũ honoratorũ in itinere obuium habuerit, vsque ad inferiorem gradum honoris,veneranter illi colla subdat, prout is officia & obsequia fidelissimæ Christianitatis iure promeruit. Et si quidem ille secularis equo vehitur, clericusq; similr secularis galerũ de capite auferat,& clerico syncere salutationis manus adhibeat. Si verò clericus pedes gradit,& secularis vehitur equo,illicò ad terrã defluat, & debitũ honorem illi syncere charitatis exhibeat. Qui verò horum quæ spiritu sancto dictante sancita sunt, transgressor fuerit ab Ecclesia, quamdiu Episc. illius Ecclesiæ voluerit, suspendatur.

De reuerentia præstanda clericis.

Canon 16.

Illud quoque rectum nobis visum est disponere, vt quæ vxor subdiaconi vel exorcistę, vel acolythi fuerat mortuo illo, secũdò se nõ audeat sociare matrimonio. Quòd si fecerit, separetur & in cœnobiis puellarũ Dei tradatur,& ibidem vsque ad exitum vitæ permaneat.

Canon 17.

Comperimus multos necdum marcidatis mortuorum membris sepulcra reserare,& mortuos suos superimponere, & aliorum (quod nephas est) pro mortuis suis religiosa loca vsurpare sine voluntate Domini se-

De his qui sepulchra reserant.

pulchrorum, ideoq; statuimus vt nullus deinceps hoc peragat. Quòd si factum fuerit secundum legem super imposita corpora de eisdem tumulis reiactentur.

Canon 18.

Incęstam copulationem, in qua nec coniuges nec nuptias rectè appellari leges sanxerunt, Catholica detestatur Ecclesia, & grauioribus pœnis eos afficere promittunt, qui natiuitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnẽtes, in stercore, vt sues teterrimi conuoluuntur.

Canon 19.

Item statuimus vt ad locũ vbi ꝓ reatus sui qualitate quispiam interficiendus est, nullus clericorũ accedat.

Canon 20.

Decernimus ẽt, vt ad synodum post triennij tp̃s oẽs conueniant, & hoc adimplere solicitudini sit Metropolitani Lugdunensis ep̃i, vna cum dispositione magnifici principis nostri definiẽtis locum ad quẽ oẽs congregentur. Si aliquis eorum contumax fuerit, aut excusationem falsæ necessitatis inuenerit, volumus vt vsque ad concilium generale à communione maneat alienus.

Accessit ad hæc edictum Regis Guntraniti insigniter pium, de obseruando die Dominico, & aliis statutis secundæ synodi Matisconensis.

Finiunt Canones Concilij Matisconen.

Gregorius 1. sexagesimusquartus Papa.

An.d. 590. Gregorius, natione Romanus, ex patre Gordiano, sedit annos 13. menses 6. dies 10. Hic exposuit homilias Euangeliorum 40. In Iob scripsit libros 35. In Ezechielem homilias 22. Pastorale quoq; & Dialogorum libros quatuor edidit & alia multa, quæ vulgo suo noĩe circũferuntur. Sub Gregorio celebrata sunt duo concilia Romæ, quæ hñr in Registro lib.4. c.88. Celebratum est sub eodem concilium Lateranense, de quiete & libertate atque exemptione nigrorum monachorum.

An.d. 603. Sabinianus Papa. Sabinianus 65. Papa sub Petro, sedit annũ vnũ, mẽses 5. dies 1. nihil fecit memoria dignũ. Eius patria ignorať, successit Greg. cuius res bñ gestas ꝑpetuò auersatus est.

An.d. 605. Bonifacius Papa. Bonifacius 3. natione Romanus, Papa 66. sub Petro. obtinuit à Phoca Imperatore vt sedes B. Petri, quæ caput est omnium Ecclesiarum, ita & diceretur, & haberetur

retur ab oībus, quem locum Ecclesia Constantinopolitana sibi vendicare conabatur, fauentib. malis principibus, & affirmantibus eo loco primam sedem esse debere vbi imperij caput esset. Quantum temporis sederit Pontifex, ista diuersitas est inter scriptores: nam ex Platina colligitur quod sederit menses nouem, nonnulli quòd octauo cum dimidio sederit annum vnum, dies 25. Alij verò annum vnum, menses quinque, dies 28. Alij quòd mense octauo, & die 22. sui Pontificatus obierit.

Bonifacius 4. Papa 67. sub Petro, natione Marsus, sedit annos 6. menses 7. dies 13. hic templum qđ veteres Pantheon appellabant (quia oībus dijs cōes esset) à Phoca Imperatore obtinuit, & consecrauit in honorem B. M. r æ virginis & oīum martyrum, eiectis prius gentiū simulachris, vnde postea virgo ad martyres appellata est. *An. d. 606. Bonifacius Papa.*

Deusdedit papa 68. sub Petro, natione Romanus, ex patre Stephano subdiacono, hic sedit annos 3. dies 23. sub hoc floruit in Hispania Isidorus Hispalēsis eps Leādri successor: Iste Deusdedit fuit vir sanctitatis eximiæ. Sub hoc celebratum est cōcilium Antisiodorense, cuius canones sunt sequētes, hoc concilium fuit prouinciale. *An. d. 613. Deusdedit Papa.*

Canon 1.

NOn licet Calend. Ianuarij vecolo aut ceruolo facere, vel strenas diabolicas obseruare, sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.

Canon 2.

Vt omnes presbyteri ante Epiphaniam missos suos dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuntient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent.

Canon 3.

Non licet compensas in domibus proprijs, nec vigilias in festiuitates sanctorū facere, nec inter sentes, aut arbores sacriuos, vel ad fontem vota exoluere, sed quicunq; votum habuerit, in ecclesia vigilet, & matriculæ ipsum votum aut pauperibus reddat, nec subtilia, aut pede, aut hominem lineo fieri penitus pręsumat. *De superstitionibus quorundam.*

Canon 4.

Non licet ad sacrilegos vel auguria respicere, nec ad characteres, nec ad sortes quas sanctorū vocāt, vel quas de ligno aut de pane faciunt, aspicere, sed quæcunque *De sortilegijs vel auguris.*

homo facere vult, omnia in nomine domini faciat.

Canon 5.

De vigilijs. Oĩno & inter supradictas cõditiones, vigilias, quas in honore Domini obseruant, omnibus prohibemus.

Canon 6.

De chrismate. Vt à media quadragesimæ presbyteri Chrisma petant, & si quis infirmitate detentus venire non potuerit ad archidiaconum suum, vel archisubdiaconum transmittat, & Chrismario & linteo imponant, sicut reliquæ sanctorum deportari solent.

Canon 7.

Vt oẽs presbyteri ad synodum in ciuitate veniant, & calend. Nouemb. oẽs Abbates ad concilium veniant.

Canon 8.

Extra vinum non fiat consecratio sanguinis Christi. Non licet in altario in sacrificio diuino mellitum (quod mulsum appellatur) nec vllum aliud poculum extra vinum cum aqua mistum offerre, quia ad grande reatum & peccatum pertinet presbytero illi, quicunque aliud poculum extra vinum in consecratione sanguinis Christi offerre præsumpserit.

Canon 9.

Non licet in ecclesijs choros seculariũ, vel puellarum cantica exercere, nec conuiuia in ecclesia præparare, q̃a scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur. *Mat. 21.*

Canon 10.

Non licet super vno altario in vna die duas missas dicere, nec in altario, vbi episcopus missas dixerit, presbyter in illa die missas dicat.

Canon 11.

Non licet in vigilia Paschæ ante horam secundam noctis vigiliam expedire, quia in illa nocte non licet post mediam noctem bibere, nec in Natali Domini, nec in reliquis solennitatibus.

Canon 12.

Non licet mortuis nec Eucharistiam nec osculum tradi, nec vello neq; pallijs corpora eorum inuolui.

Canon 13.

Nõ licet Diacono velo vel palla scapulas suas ĩuolui.

Canon 14.

Non licet in baptisterio corpora sepelire.

Canon 15.

Canon 15.

Non licet mortuum super mortuum mitti.

Canon 16.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia opera exercere.

Canon 17.

Quicunq; se propria volũtate in aquã iactauerit, aut collo ligato se suspenderit, aut de arbore pręcipitauerit, aut ferro percusserit, aut qualibet occasione voluntate se morti tradiderit, istorum oblata non recipiantur.

Canon 18.

Non licet absq; Paschæ solennitate vllo tpe baptizare, nisi illos qbus mors vicina est, quos Grabarios dicũt: qđ si quis in alio pago, contumacia faciente post interdictum hoc infantes suos ad baptismum detulerit, in ecclesias nostras non recipiantur, & quicunque presbyter ipsos extra nostrum præceptum recipere pręsumpserit, tribus mensibus à communione ecclesiæ sequestratus sit.

Canon 19.

Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono, post acceptum cibum vel poculum missas tractare, aut in ecclesia, dum missæ dicuntur, stare.

Canon 20.

Quòd si presbyter (quòd nephas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus post acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & archipresbyter hoc episcopo aut archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet.

Canon 21.

Non licet presbytero in vno lecto post acceptam benedictionem cum presbytera dormire, nec in peccato miscere, nec diacono, nec subdiacono.

Canon 22.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictę diaconi, nec subdiaconi, post eius mortem maritum accipere.

Canon 23.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per se non emendauerit, aut episcopo aut archidiacono non intimauerit, ad pęnitentiam agen-

dam in alio monasterio retrudatur.

Canon 24.

Nõ licet Abbati vel monacho ad nuptias ambulare.

Canon 25.

Non licet Abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere.

Ca. 26. Abbas non permittat mulieres monasterium ingredi.

Quòd si quis Abbas mulierem in monasterium ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare perceperit, tribus mensibus in monasterio trudatur, pane & aqua contentus.

A canone 27. vsque ad 32. tantum agitur de personis, inter quas prohibitum est nuptias celebrare: quod quidem omnibus notum est.

Canon 33.

Non licet presbytero, nec diacono ad trepalium vbi rei torquentur, stare.

Canon 34.

Non licet presbytero in iudicio illo sedere, vnde homo ad mortem tradatur.

Canon 35.

Non licet presbytero, aut diacono, vel cuiquam clericorum de qualibet causa conclericum suum ad Iudicem secularem trahere.

Canon 36.

Non licet mulieri nuda manu eucharistiam sumere, nec manum suam ad pallas dominicas mittere.

Ca. 37. Nullus cum excommunicatis communicet.

Si quis presbyter, aut quilibet de clero aut de populo excommunicatum, absque voluntate ipsius qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuit, simili sententia subiaceat.

Canon 38.

Nõ licet presbytero inter epulas cantare, nec saltare.

Canon 39.

Vnaquæque mulier quando communicat, Dominicalem suum habeat. Quòd si non habuerit, vsq; in alium diem dominicum non communicet.

Ca.40. Iudex secularis inconsulto Episcopo nulli clericorum iniuriam inferat.

Quicunq; Iudex aut secularis presbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus absq; audiētia episcopi, aut archidiaconi, aut archipresbyteri iniuriam inferre præsumpserit, per annum ab omnium Christianorum consortio habeatur extraneus.

Ca.41. Parendum est præceptis archipresbyteri.

Si quis ex secularibus institutionem, aut commonitionem archipresbiteri sui contumacia faciente audire distulerit, tam diu à limitibus sanctę ecclesiæ habeatur extraneus, quandiu tam salubrem institutionem adimplere studuerit. In super & mulctam quam gloriosissimus Rex dominus instituit, sustineat.

Finiunt Canones Concilij Antisiodoren.

Bonifacius quintus Papa, natione Campanus, Heraclio Imper. sedit an.5. dies 10. Hic Pontifex Campanos sacrilegos ab ecclesijs exclusit: sed ad ecclesias confugientes immunitate donauit. *An.d.617. Bonif.5. Pont.69.*

Sub hoc Pontifice Mahometus Arabs, natus est ex patre Pagano & ex matre Hębrea Hismaelitici generis. Qui magnū in christianū populū excitauit incendium Qui cū magnū se Dei Prophetā assereret, magicis artib. Asianos & Aphricanos deludēs, ita populos quosdā cōcitauit noua à se religione imbutos vt paulum abfuerit quin oīno imperij nomē deleret, capta Alexādria multisque alijs Syriæ & Ciliciæ vrbibus, Sarracenos sectatores suos habuit. Qui annos natus penè 40. postquā tā tetra peste animos hominū infecisset, extinctus est. Visitur in Arabię vrbe Modina eis sepulchrū vti sāctorū apud nos *Mahometi origo, ingenium & obitus.*

Honorius primus Papa 70. natione Campanus, ex Patre Petronio viro consulari, sedit annos 12. menses 11. dies 17. Hic Pont. Ecclesias restaurans Heraclij permissu æreas Romuli ædis tegulas S. Petro supertexit. Quo mortuo vacauit sedes menses 19. *An d 621. Honorius pont.70.*

Concilium Hispalense secundum, sub die Iduū Nouembrium circa tempora Honorij Papæ tempore Sisebuti Regis estq; prouinciale. *Concilium Hispalen. secundum*

Ca.1. Non obijcienda præſcriptio, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.

PRima actione Theodolphi Malacitanæ antiſtitis eccleſiæ ad nos oblata precatio eſt: aſſerentis antiquã eiuſdẽ vrbis parochiã militari quodã diſcrimine fuiſſe deciſam, & ab alijs eccleſijs eſſe remotã. Pro qua re placuit, vt omnis parochia quę ab antiqua ditione, ante militarẽ hoſtilitatẽ retinuiſſe Eccleſiã ſuã quiſquis cõprobaret, eius priuilegio reſtitueretur. Sicut enim per legẽ mũdialẽ his, quos Barbarica ſeueritas captiua neceſſitate trãſuexit, poſtliminio reuertẽtibus redditur antiqua poſſeſſio: ſic eccleſia receptura eſt parochiã, quã antea tenuit cũ rebus ſuis. Nõ enim erit obijcienda præſcriptio temporis, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.

C. de capti. & poſtl. quos.

Ca.2. Legitimus ſi deficiat limes, præſcriptio longi temporis ſilentium repetenti imponit.

Placuit, vt ſi in diœceſi ẽpi poſſidẽtis ſitã baſilicã veteribus ſignis limes præuiſus monſtrauerit, eccleſię cuius eſt ius retẽtionis, ſit ęternũ dominiũ. Quòd & ſi limes legitimus eãdẽ baſilicã nõ recludit, & tamẽ longi temporis probatur obiecta præſumptio, appellatio repetentis ẽpi non valebit, quia illi triennalis obiectio ſilentiũ imponit. Sin vero infra metas triennalis temporis extra alienos terminos baſilicæ iniuſta retentio reperitur, repetentis epiſcopi iuri ſine mora reſtituetur.

Ca.3. De deſertoribus clericis, vt epiſcopis ſuis reſtituantur.

Placuit, vt ſi quis clericus in monaſteriis eccleſiæ propriæ deſtitutus ad aliam tranſitum fecerit, compellente (ad quẽ fugerit) ſacerdote, ad eccleſiã, quã prius incoluerat, remittatur. Qui verò eũ ſuſceperit, nec ſtatim ſine vllo niſu exceptionis ad propriam eccleſiam remittendum elegerit, quandiu eum reſtituat, communione ſe priuatum agnoſcat. Deſertorem autem clericum cingulo honoris, atq; ordinationis ſuæ exutũ aliquo tempore monaſterio relegari conuenit: ſicque poſtea in miniſterio eccleſiaſtici ordinis reuocari.

Ca.4. Bigami ad presbiterium, vel diaconatum non ſunt promouendi.

Nuntiatum eſt nobis apud Aſtigitanam eccleſiam

quaſdam

quaſdã nuper ordinationes illicitas extitiſſe,ita vt quidã viduarũ mariti Leuitarũ miniſterio ſacrarentur. Quos quidẽ cõuenit, & à gradu ſuſcepto in irritum deuocari, nec vltra prouenire ad diaconij miniſterium,qui contra diuina atque eccleſiaſtica iura inſtituti reperiuntur.

Ca. 5. presbiteri non preſumant ordinare.

Relatum eſt nobis de quibuſdã clericis, quorũ dum unus ad presbyteriũ,duo ad Leuitarũ miniſteriũ ſacrarẽtur, eps oculorũ dolore detẽtus fertur manũ ſuã ſuper eos impoſuiſſe tantum,& presbyter quidã illis cõtra eccleſiaſticũ ordinẽ benedictionẽ dediſſe. Qui licet propter tãtã audaciã poterat accuſatus dãnari, ſi adhuc viueret: tñ quia iã ille examini diuino relictus,humano iudicio accuſari nõ põt, hi q̧ ſuperſunt, gradũ ſacerdotij, vel leuitici ordinationis,quẽ peruerſe adepti sũt,amittãt. *d. 23. Quorundam clericorũ.*

Ca. 6. Presbiteri vel diaconi ab uno Episcopo non ſunt deponendi.

Comperimus quendã presbyterum à Pontifice ſuo iniuſtè olim deiectũ,& innocentẽ exilio condẽnatum. Ideò decreuimus (iuxta priſcorum patrum decretũ) ſynodali ſententia vt nullus noſtrum ſine concilij examine,deicere quẽlibet presbyterum, vel diaconum audeat, epiſcopus enim ſacerdotibus & miniſtris ſolus honorem dare poteſt: auferre ſolus non poteſt. Tales enim neq; ab vno dãnari, nec vno iudicante poterunt honoris ſui priuilegijs exui,ſed præſentari ſynodali iudicio,quod canon de illis præceperit,definiri.

Ca. 7. Prohibita Corepiſcopis & presbyteris

Relatum eſt nobis Agapium Cordubenſem epiſcopũ frequẽter Corepiſcopos, vel presbyteros deſtinaſſe, qui tamen iuxta canones vnũ ſunt, qui abſente Pontifice altaria erigerent,baſilicas cõſecrarent. Quòd quidem nõ eſt mirũ id pręcepiſſe virum eccleſiaſticę diſciplinę ignarum. Ergò ne vltra talis à nobis licentia vſurpetur, communi ſententia ſtatuendum oportuit ſciens, quia ſicut Presbytero, vel Corepiſcopo illicita cõſecratio eſt altaris,ita & conſtitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, ſolus Aaron in tabernaculo erexit altare, ſolus ipſe vnxit: quia ſummus Dei ſacerdos erat, ſicut ſcriptum eſt de eo. Moyſes & Aaron

Aaron summus Dei sacerdos. Aaron in sacerdotibus eius, ideoq; id qđ tm̄ facere principibus sacerdotū iussum est, quorū typū Moses & Aaron tenuerint, presbyteri, qui filiorū Aaron gestant figurā, arripere nō præsumāt. Nā quamuis cum Epis plurima illis mysteriorū cōis sit dispēsatio, quędā tn̄ authoritate veteris legis quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint: sicut presbyterorū & diaconorum, ac virginum cōsecratio. Cōstitutio altaris, benedictio, vel vnctio, siquidē nec liceat eis benedicere Ecclesiā, vel altaria cōsecrare, nec per impositiones manus fidelibus baptizandis, vel cōuersis ex hæresi Spiritū sanctum tradere, nec Chrisma conficere, nec Chrismate baptizatorum frōtē signare, sed nec pubilce quidē in missa quenquā pęnitentē reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc oīa illicita esse presbyteris; quia Pontificatus apicem non habent, quem solis deberi Epis authoritate canonū præcipitur, vt per hoc & discretio graduū, & dignitatis fastigiū summi Pōtificis demonstretur. Sed nec corā Epo licere eis in baptisteriū introire, nec præsente Antistite infantē tingere, aut signare, nec pœnitentē sine præcepto Epi sui reconciliare, nec eo præsente sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populū docere, vel benedicere, aut salutare, nec plebē vtique exhortari; Quæ omnia eis à sede apostolica prohibita esse noscuntur.

Presbyteri filiorum Aaron gestant figurā.

Prohibita coepisc. et presbyteris Ecclesiastica sacramenta.

Ca.8. Ob ingratitudinem liberti libertate priuentur.

Hic canon discussus est propter Helisæum Agabrensis Ecclesię. Statuimus, vt qui ab Episcopo suo libertati traditi sunt, si immemores beneficij accepti, ei ingrati ob superbiam suam extiterint, in seruitutem reuocentur, vt quorum libertas pernitiosa est, sit salutifera seruitus.

Ca.9. est Ca. 25. Concilii Chalcedonensis.

Ca.10. Anathemate feriūtur monasteriorum exploratores.

Si quis nostrum, vel nobis succedentium sacerdotum quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis expoliandū, aut simulatione aliqua fraudis conuellendum, aut dissoluendum tentauerit, anathema affectus maneat, & à regno Dei extraneus, nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad salutem, qui tantæ & salutaris vitæ destruxerit tramitem. Super hos etiam vniuersi illius prouincię Episcopi congregati eundem sacrilegum, cætusque

Salutaris vita via monastica vita.

sui euer-

ſui euerſorem à communione ſuſpendant: quod impie vnus ſubuerterit, omnes reſtaurent.

Ca. 11. Vt virginum monaſteria monachorum cura committantur.

Decreuimus, vt monaſteria virginum monachorum adminiſtratione gubernētur. Tunc enim ſalubria Chriſto dicatis virginibus prouidemus, qñ eis patres ſpirituales eligimus, quorū nō ſolum gubernaculis tueri, ſed etiam doctrinis ædificari poſſint. Et tamen circa monachos* cautela ſeruatur, vt remoti ab earū familiaritate maneant. Sed nec Abbati, vel ei, qui præficitur, extra eam quæ præeſt, loqui virginibus Chriſti aliquid quod ad inſtitutionē morū non pertineat, licebit, nec cum ea ſola, quæ præeſt, frequenter eis loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarū vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnis locutio. Abſit enim vt monachos (quòd dictū etiā nephas eſt) Chriſti virginibus familiares eſſe velimus, ſed eos tantum earundem gubernaculis deputamus, cōſtituentes, vt vnus monachorū probatiſſimus eligatur, cuius curæ ſit prædiis earum ruſticis, vel vrbanis intendere, fabricas extruere, &c. vt Chriſti famulæ ſolis diuinis cultibus, operibusq; ſanctis inſeruiant. Sane is, qui ab Abbate præponitur, iudicio ſui epiſcopi cōprobetur. Veſtes autem illę iiſdem cœnobris faciant, à quibus tuitionē expectant, ab iiſdem denuo laborum fructus, & procurationis ſuffragium recepturæ. Si qui monachorum contrafecerint, ſciant quòd eorum temeritas excommunicationis ſit plectenda cenſura.

* *Nota.*

Can. 12.

In iſto Canone hæreſis cuiuſdā Epiſcopi Acephalorum abnegantis proprietatē duarū naturarū in Chriſto, & aſſerentis deitatem paſſibilem, damnatur, & eiuſdem Epiſcopi conuerſio ad fidem deſcribitur.

Iſta Epiſcopus natione erat Syrus.

Canon 13.

Tertiadecima proſecutione breuiter narrandum putauimus, ad refutationē eorundē hæreticorū, qui duas naturas Chriſti poſt vnionem delitantes confundum, & paſſibilem in eo diuinitatis ſubſtantiam aſſerunt. Contra quorum blaſphemias oportet nos in vna perſona Chriſti geminæ naturæ proprietatem oſtendere, paſſio-

In hoc canone agitur de duabus in Chriſto naturis & vna perſona.

passionemque eius in sola humanitatis susceptione manifestate, vt si fortè aliqui stultorũ huius sniæ errore decepti sunt, dũ ista legerint, resipiscant, rectaq; fidei veritatẽ firmiter teneant. Ergo (sicut immaculata fides & sancta Dei Ecclesia docet) cõfitemur Dñm nostrum Iesum Christum æternaliter ex patre Deũ natum, tẽporaliter ex vtero gloriosæ virginis Mariæ hominẽ editum, & ob hoc in vna persona duas naturas habentẽ deitatis, qua ante secula genitus est, & humanitatis, qua in tempore editus est. Cuius geminæ naturæ distinctio primum ex literis legis, deinde ex Prophetis, & Euãgelicis atque Apostolicis depromenda est paginis, vt ea quæ asserimus, nõ argumentis, sed exemplis scripturarum firmemus. Primo ex illo. Ecce mitto angelũ meũ, qui præcedat te. Obserua eum, &c. quia est nomen meũ in illo. Hic diuina demonstratur natura. Et illud, In semine tuo benedicentur omnes gentes, id est, In carne Christi, quæ de Abrahę stirpe descẽdit. Hic humana demonstratur natura. Secũdò in Psal. Dauid, sub vna Christi persona sic ostendit vtramque naturam diuinam ſm illud: Ex vtero ante luciferum genui te. Humanam ibi: Homo natus est in ea. Rursus diuinam ibi: Eructauit cor meum verbum bonum. Humanam ibi: Speciosus forma prę filijs hominũ. Tertiò Esaias sub vna eademq; Christi persona vtramque ostendit naturam. Deitatis, ibi: Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam? Humanitatis verò, ſm illud, Ecce virgo in vtero cõcipiet, & pariet filium. Rursus deitatis: Rorate cœli de super, & nubes pluant iustũ. Humanitatis ibi: Aperiatur terra & germinet Saluatorem. Et iterũ humanitatis ibi: Paruulus natus est nobis. In Euangelio quoque in vno eodemq; Christo diuinæ naturæ significatio. Ego & pater vnum sumus. Humanę naturæ insinuatio ibi: Pater maior me est. Item diuinæ naturæ ibi: Ego sum via, veritas & vita. Humanę naturę. Tristis est anima mea vsque ad mortem. Paulus quoque Apostolus in vno eodemq; Christo naturam diuinitatis exprimit ibi: Primogenitus omnis creaturæ, ipse est ante omnes. Humanitatis cũ dicit: Ipse est caput corporis Ecclesiæ. De passione verò quam in sola humunitate, non in deitate sustinuit, legis & prophetarum authoritas,

Marginalia: Exod. 23. | Gen. 22. | Psal. 109. | Psal. 86. | Psal. 44. | Ibidem. | Esa. 66. | Esa. 7. | Esa. 45. | Esa. 9. | Ioan. 10. | Ioan. 14. | Mat. 26. | Ibidem. | Col. | Ibidem.

ritas, Euangeliorũ & Apostolorum prædicatio adhibenda est, Ex Prophetis illud, Lauabit in vino stolã suam, & in sanguine vuę pallium suũ. Quid hic pallium? quid stola nisi caro Christi, passionis sanguine decorata? Et alia multa quę superuacaneũ est referre. Probatur ergo veteris ac noui testamenti testimoniis, in quibus duę naturę Christi patefactæ sunt in vna subsistẽtes persona, in qui bus & passio eius apparuit, in homine solo expleta, deinde oportuit sententiis subnecti sanctorum Patrũ, qui in sacris literis ingenti gloria refulserunt, vt etiam eorum traditione perpateat: quia Dominus noster Iesus Christus ex duabus naturis & vna persona subsistit, & quia mortem & passionem in sola carne suscepit. *Gen. 49.*

Recensentur ad hoc Hilarius, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Basilius, Cyrillus, Athanasius, Augustinus Leo papa, Fulgentius, quorum etiam testimonijs concluditur quæstio. Hæc quidem quæ tam diuinæ scripturæ, quàm etiam sanctorum Patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demonstrãtes geminam carnis & deitatis naturam in Domini & saluatoris nostri persona, passum quoque eundem in ea natura, quæ corporis est, non tamen passum in ea natura quæ deitatis est. His ergo concordi sententia in tribus secretarijs definitis pro cõfirmatione sui propriam subscriptionem subiecimus, Isidorus in Christi nomine Ecclesiæ Hispalen. Episcopus subscripsi. Malacitanus episcopus, Corduben. episcopus, & cæteri omnes fecerunt similiter. *Subscriptio Episcoporum.*

Finiunt Canones secundi Concilij Hispalensis.

Concilium Toletanum quartum sub Honorio primo Papa, & anno tertio regnante Sisenando Rege, celebratum est ab omnibus Episcopis Hispaniæ & Galiciæ, Era. 681.

Concilium Toleta. 4.

CVm cõuenissemus sacerdotes domini apud vrbem Toletanã, vt regiis Imperiis atque iussis cõmoniti, à nobis agitaretur de quibusdam ecclesię disciplinis tractatus, primũ gratias saluatori nostro Deo omnipotenti egimus. Post hęc antefato ministro excellentissimo, & glorioso Regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat,

Deuotio Sisenandi. tat, vt nō solum in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis solicitus maneat. Hic quippè dū in basilica beatissimæ & sanctę martyris Leocadiæ omnium nostrum pariter iam cœtus adesset, pro merito fidei suæ cum magnificentissimis & nobilissimis viris ingressus, primum coram sacerdotibus Dei humi prostratus, cum lachrymis & gemitibus pro se interueniendū dño postulauit. Deinde religiosa prosecutione synodum exhortatus est, vt paternorum Decretorum memores, ad conseruanda in nobis iura ecclesiastica studiū præberemus, & illa corrigere quæ dum per neglgentiam in vsum venerunt, cōtra ecclesiasticos mores licentiam sibi de vsurpatione secerunt. Talibus eius monitis cōgaudentes, necessarium extitit (iuxta eius nostrumque votum) quæ conueniunt tractare. Et quoniam generale concilium agimus, oportet primum nostræ vocis sermonem de cęlo esse, vt post professionem fidei, sequentia operis nostri vota quasi super fundamentum firmissimum disponantur.

Ca. 1. De oratione & fidei confessione.

In isto primo canone pronuntiatur publicè generalis professio omniū pertinentiū ad fidē per formā symboli. Specialiterque explicatur illud symboli: Descendit ad inferos, vt sanctos qui ibi tenebantur, erueret, per quem & nos sumus in nouissimo die resuscitādi in ea, qua nūc viuimus carne, & in ea qua resurrexit idē Dominus forma, percepturi ab ipso, alij pro iustitię meritis vitā ęternam, alij pro peccatis suppliciū æternū. Quę omnia in aliis symbolis explicite tradita non sunt.

Explicatur, descendit ad inferos.

Ca. 2. Diuersitas in his, quæ ad religionem pertinent, prohibetur.

Placuit vt vnus ordo orandi, atque spallendi à nobis per omnem Hispaniam atque Galiciā cōseruetur. Vnus modus in missarum solennitatibus, vnus in vespertinis officiis, nec diuersa sit vltra in nobis ecclesiastica consuetudo, quia in vna fide continemur & regno.

Nulla res magis disciplinæ mores ab Ecclesia depulit quam inordinata diuersitas officit.

Can. 3. Statuitur formula pro conciliis celebrandis.

Statuimus, vt saltē semel in anno à nobis concilium celebretur, ita tamen vt si fidei causa est, aut quælibet alia ecclesiæ communis, generalis Hispaniæ & Gallicia synodus celebretur. Si verò talis non extiterit causa,

speciale

ſpeciale erit concilium, omnes autem qui cauſas aduerſus quoſcunque habere noſcuntur, ad idē Concilium concurrant, & pro cōpellendis quibuſcunq; perſonis quidam executor à principe poſtuletur, &c. Deinde annotatur modus obſeruandus in concilio celebrando, & in tractandis rebus ſynodalibus.

Ca.4. De ſolennitate Paſchali.

Placuit, vt ante tres menſes Epiphaniarum, Metropolitani ſacerdotes literis ſe inuicē inquirant vt diem reſurrectionis Chriſti comprouincialibus ſuis inſinuent, & vno tempore celebrandum annuntient. *Sup. in Concil. Aurel. 4.*

Ca.5. De baptiſmi ſacramento.

In iſto canone docetur, ꝙ in vſu baptiſmi teneatur modus ille, quē Gregorius primus cōſultus à Leandro epō Hiſpano definiuit, ſ. vt ſiue trina, ſiue ſimpla merſione fuerit infans baptizatus, cenſeat̄ baptizatus, quia in illa trina merſione triduanę ſepulturæ ſacramēta ſignificamus, vt dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani tpis exprimitur, ēt & trinitas deſignatur. In ſimpla verò merſione vnitas ſubſtantiæ in trinitate datur intelligi. Ne tñ hæreticis videamur cōſentire (qui tertio mergunt) dū eorū morem ſeruamus, cautū eſt, ne in Hiſpania ſiat baptiſmus, niſi in vna merſione. *Li. 1. Regiſtri epiſtol. 41. De con. d. 4. De trina merſione. De con. d. 4. ca. Papa.*

In reſiduo capituli declarat pulchrè myſterium quare in vna merſione debeat fieri baptiſmus. *vitandum.*

Ca.6. Vt paſſio Chriſti populis prædicetur.

Statuimus in ſexta feria paſſionis Domini myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annunciandum voluit, prędicari, atque indulgētiam criminum clara voce omnem populum præſtolari, vt pęnitentiæ compunctione mundati venerabile feſtum Dominicæ reſurrectionis, remiſſis inquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſq; eius & ſanguinis Sacramentum mūdi à peccato ſumamus.

Ca.7. In die paſſionis Chriſti ieiunium ſolui non debet.

Quicunq; in die Paſſionis dñi ieiunium, præter paruulos, ſenes & languidos, ante peractas indulgentiæ preces ſoluerit, à paſchali gaudio depellatur, nec in eo ſacramentum corporis & ſanguinis Dñi percipiat, qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit.

Canon 8.

Exprimitur causa benedictionis cerei in vigilia resurrectionis Domini.

Lucerna & cereus in vigilia sacrę resurrectionis propter gloriosum noctis ipsius sacramentum solenniter benedicatur, vt sacrę resurrectionis Christi mysterium quòd tempore huius noctis votiuè aduenit, benedictone sanctificati luminis suscipiamus.

Ca. 9. De efficacia orationis Dominicæ.

Nonnulli sacerdotum in Hispania reperiuntur qui dominicā orationē, quā Saluator noster docuit & pcepit, nō quotidie, sed tm̄ die dominica dicunt. Attamen, quia quotidiana oratio est, quotidie quoq; vt detur, dici oportet. Delet enim hęc quotidiana oratio minima & quotidiana peccata. Delet & illa à qbus vita fideliū (ēt scelerata gesta) pęnitēdo in melius discedit mutata. Quisquis ergo sacerdotū, vel subiacētiū clericorū hanc orationē quotidie, aut ī publico, aut priuato officio pterierit, ordinis sui honore priuet. Pro cōfirmatiōe huius canonis adducit Cyprianus in serm. de oratione dnica. Hilarius & Augustinus ī libro Enchiridii vltra mediū.

Mat. 6.

Ca. 10. In quo tempore Alleluia decantari debeat.

Statuimus vt omnibus diebus quadragesimæ Alleluia nō cantetur, quia tps męroris est. In tpibus verò reliquis, id est, Calen. Ianuarii, quæ pp errorem gentilium aguntur, omnino Alleluia non decantabitur. In quibus ēt præter piscem & olus, sicut & in illis quadraginta diebus cęteris carnibus abstinetur, & à quibus etiam nec vinum bibitur. Si quis ergo Epus, aut Presbyter, aut diaconus contrafecerit, ordinis sui officio carere cogatur, & cōione eiusdem Paschę priuetur.

Ca. 11. Vt post Euangelium decantentur laudes.

Item decreuimus vt in missa laudes post epistolam non decātentur, donec pdicetur Euangeliū. Nā laudes ideò Euangeliū sequuntur pp gloriā Christi, quæ per idem Euangeliū prędicatur. Qui verò hunc ordinem perturbauerint, excōmunicationis pœnam suscipiant.

Ca. 12. De Hymnis canendis.

De con. d. 1. De hymnis. Mat. 16. Ephe. 5.

De hymnis & Psalmis etiam canendis publicè in ecclesia, & Saluatoris & Apostolorum habemus exemplum. Et hymno dicto, &c. Paulus hoc ēt docet: Implemini Spiritu sancto, loquētes vobismetipsis in Psalmis

&

& Hymnis,&c. Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem Dei cōpositi esse noscunt, sicut hi quos Hilarius & Ambrosius ediderunt, quos tn̄ quidē specialiter reprobant, pro eo quod de scripturis sanctorū canonum, vel apostolica traditione non existunt: Respuant ergò illum hymnū ab hominibus cōpositum, quē in fine omniū psalmorū dicimus, Gloria & honor patri & filio & spiritui sancto,&c. Similiter & totū illud quod sequitur post angelicū hymnū Gloria in excelsis Deo,&c. quod tn̄ ecclesiastici doctores cōposuerunt. Ergò nec ipsi in ecclesiis canēdi sunt, quia in sanctarū scripturarū libris nō inueniuntur? Cōponuntur missę, siue preces vel orationes, siue cōmēdationes, seu manus impositiones; ex quibus si nulla decantentur in ecclesia, vacant omnia officia ecclesiastica. Admonet enim hęc fieri, atq; hortatur Apostolus Timotheū dicēs: Obsecro igitur primū omniū fieri obsecrationes, postulationes, gratiarū actiones. Excōmunicatione ergò plectendi sunt, qui hymnos reiicere fuerint ausi. *1. Tim. 2.*

Ca. 13. De hymno trium puerorum.

Hymnum quoque trium puerorum, quo vniuersa cœli & terræ creatura Deum collaudat, & quem ecclesia tota catholica per totum orbem diffusa celebrat, publicè sanctum concilium decantari instituit. *De hymno trium puerorum.*

Ca. 14. Quid in fine Psalmorum dicendum.

Statuimus, & in fine psalmorum, non gloria patri, sed gloria & honor patri dicatur, Dauid dicēte: Afferte domino gloriam & honorem. Et Ioan. Euang. audiuit vocem dicentem. Honor & gloria Deo nostro,&c. Qui verò hoc prętererierit, excommunicetur. *Psal. 28.* *Apoc. 5.*

Canon 15.

Statuimus, vt gloria in fine responsoriorum in lętis sequatur, in tristioribus verò repetatur principium.

Ca. 16. De libro Apocalypseos.

Apocalypsim librum multorū Conciliorū authoritas, & synodica sanctorum p̄sulum Romanorū decreta Ioannis Euangelistę esse p̄scribunt, & inter diuinos libros recipiendū cōstituerūt. Et quia plurimi sunt, qui eius authoritatē non recipiunt, eumq; in ecclesia Dei p̄dicare contēnunt, si quis eū deinceps aut nō recepe-

rit, aut à Paſcha vſq; ad Pentecoſten miſſarũ tpe in ecclesia nõ prędicauerit, excõicationis ſentẽtiã habebit.

Ca. 17. Quo loco & tempore communicandum.

Nonnulli ſacerdotes poſt dictam orationẽ Domini cam ſtatim cõmunicant, quod deinceps interdicimus, ſed clara benedictione ad populũ tunc corporis & ſanguinis Domini ſacramentum ſumatur, eo videlicet ordine, vt ſacerdotes & Leuitæ ante altare cõmunicent, in choro clericus, extra chorum populus.

Ca. 18. A quibus debet eſſe immunis, qui in Epiſcopum ordinatur.

d.51.q. in aliquo crimine. **Nota.*

In iſto canone notantur, qui ſunt indigni ad honorem ſacerdotij, quos ius nunc vocat irregulares. Inter quos & recenſentur & iſti, qui muneribus*honorẽ obtinere moliuntur. Qui à deceſſoribus in ſacerdotiũ eliguntur. Qui inſcij literarũ ſunt. Qui nondũ ad 30. annos puenerunt. Qui nec à clero, nec à populo ꝓprię ciuitatis electi ſunt. Qui verò probatus iuuentus fuerit, ab vniuerſis comprouincialibus epĩs, aut certè à tribus in ſacerdotẽ die dñica cõſecrabitur. Epũs verò cõprouincialis ibi cõſecrandus eſt, vbi Metropolitanus elegerit. Metropolitanus aũt nõ niſi in ciuitate Metropolitan. cõprouincialibus ibi conuenientibus. Si quis aũt ad gradũ ſacerdotij indignus aſpirare cõtenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit.

Ca. 19. Quo tempore in veteri lege Leuitæ ordinabantur.

D.77. In veteri lege. Num. 7. 1. Tim. 3.

Decreuimus, vt 25. annorum ætatis Leuitę cõſecrentur, & 30. presbyteri ordinentur, ita vt ſecundùm præceptũ Apoſtolicũ probentur primum, & ſic miniſtrẽt, nullum crimẽ habentes, quoniam & in veteri legẽ ab anno 25. Leuitæ in tabernaculo ſeruire mandantur.

Ca. 20. De ſacerdotibus, quales eſſe debeant.

Quicunq; in ſacerdotio Dei poſiti ſunt, irreprehenſibiles eſſe debent, Paulo atteſtante: Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe. Inoffenſos ergò & immaculatos decet Dei exiſtere ſacerdotes: nec vllius eos fornicationis contagio pollui: Abſtineamus ergò nos ab omni opere malo, vt mundi corpore, purgati mente poſſumus ad ſacrificium Chriſti digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

Ca. 21.

Ca. 21. De eisdem.

Quamuis conscientiam puram apud Deum nos habere oporteat: tñ & apud hoïes famã optimam custodire oportet: Ideo conuenit episcopos testimonium probabilium personarum conuersationis & vitæ in conclaui suo habere: vt & Deo placeant per conuersationem bonam, & Ecclesiæ per optimam famam. *Rom. 12. & 2. Cor. 8.*

Ca. 22. De Presbyteris & Leuitis.

Item placuit, vt quemadmodum Antistites, ita presbyteri atque Leuitæ, quos fortè infirmitas, atque ętatis grauitas in conclaui suo manere non sinit, vt & iidem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamque suam sicut, nomine, ita meritis teneant.

Ca. 23. Quòd adolescẽtes probatissimo seniori deputẽtur.

Omnis ętas ab adolescentia prona est in malum. Nihil. n. incertius q̃ vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, vt si qui in clero impuberes aut adolescentes existunt: oẽs in vno conclaui commaneant, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quẽ & magistrum doctrinę, & testem vitæ habeant. *12. q. 1. Omnis ætas. Gen. 6. Prouer. 30.*

Ca. 24. Quòd sacerdotibus maximè ignorantia vitanda est.

Ignorantia mater cunctorũ errorum, maximè in sacerdotib. Dei euitanda est, qui docendi officiũ in populo Dei susceperunt. Sacerdotes. n. legere sanctas scripturas frequẽter admonet Paulus, dicẽs ad Timotheũ: Attende lectioni & exhortationi, &c. Sciant ergo sacerdotes scripturas sanctas, & canones meditentur, oẽ opus eorũ in prædicatione diuina & doctrina consistat, atq; ædificent cũctos tam fidei scientia q̃ operũ disciplina. *Dist. 38. Ignorantia. 1. Tim. 4.*

Ca. 25. Quòd officialem libellum ab Episcopo accipiant presbyteri cum ordinantur.

Quando presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialem à suo sacerdote accipiant, vt ad ecclesias sibi deputatas instructi accedant, ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramentis Christum offendant: ita vt quando vel ad litanias vel ad cõcilium venerint, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrent, vel baptizent. *Dist. 38. Quando presbyteri.*

Ca. 26. De castitate seruanda, tempore sua ordinationis presbyteri & diaconi votum emittant.

In decre. Iuo. lib. 3.

Qñ presbyteri aut diaconi per parochias cõstituuntur, oportet eos primum possessionẽ suo epo facere, vt castè & purè viuãt sub Dei timore, vt dũ eos talis professio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

Ca. 27. Presbyteri iniustè depositi quomodo in pristinum restituantur statum.

Episcopus, presbyter aut diaconus, à gradu suo iniustè deiectus, si in sancta synodo innocens inueniatur; gradus amissos recipiat coram altari de manibus episcoporum. Si episcopus est, orarium annulum & baculum. Si presbyter, orarium & patenã. Si diaconus, orarium & albam. Si subdiaconus patenam & calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparatione sua recipiant, quæ cum ordinentur, perceperunt.

Ca. 28. Priuetur honore quicunque ex ordine clericorum magos consulueris.

26. q. 5. Si quis Episcopus.

Si quis episcopus, aut presbyter, aut quilibet de ordinibus clericorum, magos aut aruspices, aut certè augures, vel sortilegos, vel eos qui profitentur artem magicam, aut aliquos eorum similia exercentes, cõsuluisse fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ depositus monasterij censuram excipiat: ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus scelus admissum sacrilegij soluat.

Canon 29.

Confinitimi hostiũ sacerdotes nullũ mandatũ ad gẽtẽ extraneã occultè accipere vel dirigere præsumant.

Ca. 30. Nullus sacerdos sit iudex, ubi sanguinis sententia preparatur.

Nota.

Si quis sacerdotum, vbi sanguinis sentẽtia præparatur, iudex extiterit, reus effusi sanguinis sit apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

Ca. 31. Ne pauperes à potentibus opprimantur. Episcopis cura committitur.

Epi (quibus hæc cura à Deo imposita est) dum conspiciunt iudices ac potẽtes pauperum oppressores existere, prius eos sacerdotali admonitione redarguãt: & si contempserint emendari, eorũ insolẽtiam regis auribus intimẽt, vt quos sacerdotalis admonitio nõ flectit

ad

ad iustitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis episcoporum id neglexerit, concilio erit reus.

Ca.32. Episcopi nihil de iure sua diœcesis præsumant auferre.

Auaritia radix est cunctorum malorũ: cuius sitis ẽt sacerdotum mentes obtinet. Ideò constitutũ est à præsenti cõcilio, ẽpos diœceses suas ita regere, vt nihil ex earũ iure præsumant auferre: sed iuxta priorũ authoritatẽ conciliorũ, tam de oblationib. q̃ decimis, tributis, ac frugibus tertiã consequant̃, vt concessa à fidelibus in Christi & martyrũ honorẽ ipsorum ẽporum parochijs intacta maneant. Nouerint tñ conditores basilicarũ in reb. quas eisdẽ ecclesijs conferunt, nullã se potestatem hrẽ, sed iuxta canonum instituta sicut ecclesia, ita & dos eius ad ordinationem episcopi pertineat.

1. Tim. 6.

16. q. 1. constitutum est d. 10. q. 1. Nouerint.

Ca.33. Quòd triennalis possessio intra eandem prouinciam seruari debeat.

Quicunq; ẽps alterius ẽpi diœcesim per triginta annos sine aliqua interpellatione posséderit, admittenda non est contra eum actio reposcẽdi. Sed hoc intra vnã prouinciam. Extra verò nullo modo, ne dum diœcesis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

16. q. 3. Quicũque Episcopus

Canon 34.

Sicut diœcesim alienam triennalis possessio tollit, ita terrorij possessio conuentum non admittit.

10. q. 3. Sicut diœcesim.

Ca.35. In valetudine grauatus Episcopus, visitationis officium alijs committat.

Episcopum per cunctas diœceses parochiasque suas per singulos annos ire oportet, vt exquirat quo vnaquæque basilica in reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut languore aut alijs occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles aut diaconos mittat, qui & redditus basilicarum, & reparationes & ministrantium vitam inquirant.

10. q. 1. Episcopum per.

Ca.36. Exoluat prælatus quòd in remunerationem obsequij Ecclesiæ impensi alicui promisit.

Quicunq; suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcunque commodum in remunerationem promiserint, promissis solutionem eos exoluere oportebit.

Ca.37. Fundatores ecclesiarum si ad inopiam deuenerint, ab eisdem alimenta accipiant.

12.q. 2. Quicũque suffragio. Quicunque fideliũ de facultatibus suis ecclesiæ aliquid deuotione propria contulerint, si fortè ipsi aut filij eorũ redacti fuerint ad inopiã, ab eadẽ ecclesia suffragium vitę pro temporis vsu percipiant. Si. n. oĩbus alijs necessitatem sustinentibus, pro solo religionis intuitu, in vsum res ecclesiæ largiuntur, quãto magis consulendum est, quibus retributio iusta debetur?

Canon. 38. est ca. 7. sexta synodi.

Ca. 39. Vt leuita vnum tantũ humerorũ ambiat orario.

Di. 25. Vnum orarium. Vnũ orariũ oportet leuitam gestare in sinistro humero, pp qđ orat, id est, pdicat. Dexterã aũt partẽ oportet hr̃e liberã, vt expeditus ad ministerium sacerdotale discurrat. Caueant ergo leuitæ gemino vti orario, sed vno tm̃ & puro, nec vllis coloribus aut auro ornato.

Ca. 40. Vt clerici tonsuram deferant.

Oẽs clerici vel lectores, sicut leuitę & sacerdotes, detonso superius capite toto, inferius solã circuli coronã relinquant. Non sicut hucusq; in Galicię partib. facere lectores vident, q prolixis (vt laici) comis in solo capitis apice modicum circulũ tondunt. Ritus. n. iste in Hispanijs hucusq; hæreticorũ fuit. Vnde oportet vt pro amputando ab ecclesijs scandalo hoc signum dedecoris auferat. Qui secus fecerit, fidei catholicæ reus erit.

Canon 41. & 42. idem continent quod & can. 5. sextæ synodi.

Canon 43.

Dist. 81. Quidam clerici. Clerici, qui sine consultu episcopi sui vxores duxerint, separari eos à proprio episcopo oportebit.

Ca. 44. De clericis, qui voluntariè arma sumunt.

23.q.8. Clerici Clerici, qui in quacunque factione arma volentes sumpserunt, amisso ordinis sui gradu in monasterio pęnitentiæ tradantur.

Ca 45. Ne clerici sepulchra demoliantur.

Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit, deprehensus, à clericatus ordine submoueatur, & pęnitentiæ triennio deputetur.

Ca. 46. De libertate clericorum.

Præcipiente domino nostro Sissebuta rege, id constituit

ſtituit ſanctum concilium, vt omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione atq; labore habeantur immunes, vt liberi Dei ſeruiant.

Canon 47 eſt ca. 25. conc. Chalced.

Ca. 48. Quod paterna deuotio monachum faciat, ſicut propria profeſſio.

Monachum, aut paterna deuotio, aut propria profeſſio facit. Quicquid horum fuerit alligatum tenebit. Proinde his ad mundũ reuertendi includimus aditum, & omnes ad ſeculum interdicimus regreſſus. *20. q. 2. Monachum. De hoc vide infrà in conc. Vormaciẽ. c. 5.*

Ca. 49. Quod liberum ſit clericis monaſticam profiteri vitam.

Clerici, qui monachorum propoſitũ appetũt (quia meliorẽ vitã ſequi cupiũt) liberos eis ab ẽpo ĩ monaſterijs largiri oportet ĩgreſſus, nec interdici propoſitũ eorũ, qui ad cõtẽplationis deſideriũ tranſire nituntur.

Ca. 50. Quale ius epiſcopi in monaſteriis habere debeant.

Nuntiatum eſt præſenti cõcilio quod monachi ẽpali imperio ſeruili opere mancipentur, & iura monaſteriorũ illicita præſumptione vſurpẽtur: ita vt penè ex cœnobio, poſſeſſio fiat, atq; illuſtris portio Chriſti ad ignominiã, ſeruitutẽq; perueniat. Quapropter monemus eos qui eccleſijs præſunt, vt vltra talia nõ præſumant. Sed hoc tantũ ſibi in monaſterijs vindicẽt ſacerdotes abbates, aliaq; officia inſtituere atque extra regulam facta corrigere. Qui contra fecerit, excommunicetur. *18. q. 2. Hoc tantum ſibi.*

Ca. 51. De monachis à monaſterio egredientibus.

Nonnulli monachorum egredientes à monaſterio non ſolum ad ſeculum reuertuntur, ſed etiam vxores accipiunt. Igitur reuocati in eodem monaſterio à quo exierant, pœnitentiæ deputentur.

Ca. 52. Qui ſeipſos infamia notant, ad clerum peruenire non poſſunt.

Hi, qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiam accipiũt nulla manifeſta crimina confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe prædicãtes, huiuſmodi ſi reuelauerint, poſſunt etiam per morum probitatem ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui uero ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum ſe perpetraſſe publicè fateantur, ad clerũ vel honores eccleſiaſticos perue-

nire

nire nullatenus poterunt, quia se confessione propria notauerunt.

Ca.53. Pœnitentiæ statum, qui semel acceperunt, mutare non possunt.

Quicunque ex secularibus accipientes pœnitentiam totonderunt se, & rursus præuaricantes laici effecti sunt, ab episcopo suo ad pœnitentiam reuocentur. Qđ si aliqui admoniti ad pœnitentiã reuerti noluerint: vt ueræ apostatæ corã ecclesiã anathematis sentẽtia cõdẽnẽtur. Hoc ẽt totũ seruetur in religiosis: etiã in viduis virginibusq; sacris ac pœnitentibus fœminis quæ habitum religionis mutauerũt, aut ad nuptias trãsierunt.

In canone 54. idem habetur quod de viduis in præcedenti dictum est.

Ca.55. Sicut Iudæi ad fidem non sunt cogendi, ita nec conuersi ab ea recedere permittuntur.

D.45 *De Iudæis.* *Rom. 9.* *Gen.3.* De Iudæis præcepit sancta synodus nemini deinceps ad credendum vim inferre. Cui enim uult Deus miseret, & quẽ vult indurat. Nõ.n. tales inuiti saluãdi sunt, sed volẽtes, vt integra sit forma iustitiæ. Sicut.n. homo propria arbitrij volũtate serpẽti obediẽs periit: sic (vocãte se gratia Dei) propriæ mẽtis cõuersione q̃sq; credẽdo saluatur. Qui autẽ iãpridẽ ad Christianitatẽ venire coacti sunt (sicut factũ est tpibus religiosissimi principis Siscbuti) quia iã cõstat eos sacramẽtis diuinis associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis Domini sãguinis extitisse participes, oportet vt fidem etiam quam vi uel necessitate susceperũt, tenere cogãtur, ne nomen Dñi blasphemetur & fides quam susceperunt, contemptibilis habeatur.

Ca.56. Iudæis contra fidem Christianam dare suffragium prohibetur.

Quicunque Iudæis contra fidem Christianam suffragium qualecunque præstiterit, verè vt prophanus & sacrilegus anathemate effectus ab ecclesia Catholica & regno Dei habeatur extraneus.

Ca.57. de præuaricatione eorum qui ad fidem Christianam promoti fuerant.

De con. d. 4. Plerique. Iudæi, qui ad fidem Christianam promoti abominandas circuncisiones & alios Iudaicos vsus exercuerint,

rint,põtificali authoritate corrigantur, & ad cultum Christiani dogmatis reuocẽtur. Eos aũt quos circunciderũt,si filii eorum sint,à parentũ consortio separentur. Si serui,pro iniuria corporis sui,libertati tradãtur.

Can.58. Iudæorum filii post baptismum a parentibus separentur.

Iudæorum filios vel filias baptizatos, ne parentum inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus. Deputandos autem monasteriis,aut Christianis viris aut mulieribus Deum timentibus, vt in moribus & fide proficiant. *28.q.1. Iudæorum filiorum filios.*

Ca.59. Perfidia parentum filiis obesse non debet.

Iudęi baptizati si postea prępraricantes in Christum qualibet pœna damnati extiterint,à rebus eorum fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est: Filius non portabit iniquitatem patris. *2 q.4.1. Iudæi baptizati. Ezech.18.*

Hoc desideramus obseruari.

Ca.60. Iudæi ad fidem conuersi cum remanentibus in veteri ritu non communicent.

Nulla communio sit Hebręis ad fidem Christianam trãslatis cũ his qui adhuc in veteri ritu cõsistũt,ne eorũ participatione subuertantur. Quicũque hoc nõ seruauerit,& hi Christianis donẽtur:& illi cũ quibus pro hibitũ est eis cõuersari, publicis cædibus deputentur. *28.q.1. Sępe malorum.*

Ca.61. Iudæus ab vxore fideli separetur,nisi ad fidem accesserit.

Iudæi qui Christianas mulieres in cõiugio habent, admoneantur ab Episcopo ciuitatis illius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint,separentur. Filii autem qui ex talibus nati sunt,fidem atque conditionẽ matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus,& fidelibus viris, Christianam religionem sequantur,non Iudaicam superstitionem. *28.q.1. Iudæi qui.*

Ca.62. Iudæi testes esse non possunt.

Iudæi qui Christiani effecti sunt, & Christi fidem pręuaricati sunt,ad testimonium dicendũ admitti nõ debent:quamuis se esse Christianos annuntient, quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubii habentur. *2.q.7. Non potest.*

Ca.63.Iudæi publicis officiis non præficiantur.

17.q.4.constituit sanctum. Constituit sanctum Concilium, vt Iudęi, aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetāt, nec illa exercere iudices prouinciarum permittant. Si quis iudex hoc permiserit, excommnicetur, & is qui subrepserit, publicis cædibus depute tur.

Ca.64.Quòd non liceat Iudæis Christiani seruos habere.

Ex decre. Sesinandi regis. Iudæis nullo modo liceat Christianos seruos nec Christiana mancipia emere. Si contra fecerint, ablati ab eis à principe libertatem consequantnr.

Canon 65.

12.q.2. Et si illi qui. Nullus episcoporum libertos ex familijs ecclesię facere pręsumat. Si secùs fecerit, per successorem episcopum ad ecclesiam reuocentur.

Ca.66.liberti ecclesiæ à patrocinio Ecclesiæ non discedant.

12.q.2. Liberti eccles. quia. 12.q.2. Liberti Ecclesiæ. Liberti ecclesiæ, quia nunquam moritur eorum patrona, ne à patrocinio ecclesiæ aliquando discedant, necesse est vt tam hi liberti quàm ab eis progeniti, professionem episcopo suo faciāt. Qui si à patrocinio ecclesiæ pręmissa admonitione nihilominus discesserint, manumissio eorum irrita sit.

Ca.67.Quando libertatem quis integram consequitur, ad clericatum suscipi potest.

D.54. Quicunque. Quicunque libertatem à dominis suis ita percipiūt, vt nullū sibi in eis obsequiū patronus retēcet, isti si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinē suscipiātur.

Ca.68.Quòd de familiis Ecclesiæ liceat presbyteros constituere.

De familijs ecclesię constituere presbyteros & diaconos per parochias liceat, quos tamen vitæ rectitudo comendat. Et tamen ratione, vt antea manumissi libertatem status sui percipiāt. In vltimo canone excommunicentur omnes, qui contra regis regniq; Hispanię conuersationem aliquid tyrannice attētauerint. Quibus omnibus subscripserunt omnes episcopi numero septuaginta. Subscripsit etiam episcopus Carcassonensis, & vicarij etiam episcoporum.

Finit. Concilium Toletaunm quartum.

Conci-

Concilium Toletanum quintum. Circa tempora Honorij Papæ primi, anno primo Chintilani Regis Gotthorũ: præsidente Eugenio Ecclesiæ Toletanæ & prouinciæ Carthaginen. Episcopo Metropolitano. Affuerunt & alij viginti Episcopi. *Concilium Toletan. 1.*

Ca. 1. Quando Litania dici debeant.

IN cuncto regno specialis & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, vt à die Iduũ Decembrium litania triduo vbique annua successione peragatur. Quòd si dies Dominica intercesserit, in sequenti hebdomada celebretur.

In canone secundo nihil aliud tractatur, nisi de custodia salutis Regum, & defensione prolis præsentium principum.

Ca. 3 Sine electione omnium nullus præficiatur in Regem.

Si quis ad Regiæ maiestatis ambit peruenire fastigia, quẽ nec electio omniũ præficit, nec Gotticæ gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio catholicorum priuatus, & diuino anathemate cõdemnatus.

In reliquis canonibus cauetur sub anathemate, ne quis in principem maledicta congerat, aut illi aliquo modo insidietur.

Subscripserunt omnes Episcopi, & vicarij etiam Episcoporum.

Finit concilium Toletanum quintum.

Concilium Toletanum sextum, sub eodem Honorio Papa primo anno 2. Chintiliani Regis in Ecclesia Leocadiæ martyris, celebratum ab Episcopis Hispaniæ & Galiciæ quinquaginta duobus, præsidente Eugenio Episcopo Toletano. *Concilium Toletan. 6.*

IN primo canone pronuntiatur symbolum Fidei, in quo explicatius habetur illud: Quod ex tribus personis diuinis solum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparũ debita, quæ per inobedien- *Ex tribus personis diuinis solus filius humanitatem assumpsit.*

bedientiam Adę originaliter,& nostro libero arbitrio contraximus, resoluenda à secreto patris, arcanoque prodiſſe,& humanitatem ſine peccato de ſancta virgine aſſumpſiſſe, vt idem filius Dei patris eſſet filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus, in duabus naturis vna perſona, ne quaternitas trinitati accederet, ſi in Chriſto gemina perſona eſſet.

Filius Dei in ſingularitate perſonæ nõ in vnitate naturæ humanitatẽ aſſumpſit.

Et ibidem etiam habetur:Et cum tota cooperata ſit Trinitas formationem ſuſcepti hominis,quoniã inſeparabilia ſunt opera Trinitatis, ſolus tamen filius ſuſcepit humanitatẽ in ſingularitate perſonę, nõ in vnitate diuinæ naturę,id eſt,in eo quod proprium eſt filij, non quod commune eſt Trinitati:quoniam cõſtat naturam Trinitatis eſſe,nõ tamẽ perſonam.Hic ergo dominus noſter Ieſus Chriſtus mortuus eſt propter expiationẽ noſtrã, reſurrexit propter iuſtificationem noſtrã. Quem etiam venturum in fine expectamus ſeculorum cum reſurrectione omnium,æquiſſimo ſuo iudicio,redditurum iuſtis præmia, & impiis pęnas,&c.

In can.2.agitur tantum de obſeruantia Litaniarum pro ſucceſſu regum.

Ca.3.Vt Hiſpaniarum reges iuramentum præſtent de expellendis à ſuo regno infidelibus.

Sanctum concilium ſimul & cum conſenſu Chriſtianiſſimi principis,ſuorumq; optimatum, Illuſtriũque virorum hanc promulgamus Deo placituram ſententiam, vt quiſquis ſuccedentium temporum regni ſortitus fuerit apicem, nõ ante conſcendat regiam ſedem,quam inter reliqua cõditionum ſacramenta pollicitus fuerit nullum non Catholicum permittere in ſuo regno degere.Si verò poſtquam ad regni gubernacula acceſſerit,ipſe temerator huius extiterit promiſſi, ſit anathema maranatha,in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni. Similiter & omnes qui cum eo conſenſerint.

Author. *Horum patrum ſententia vſus eſt Ferdinandus Hiſpaniarum rex cognomento Catholicus, cum à tota ditione ſua expulit Iudæos & Saracenos.*

Canon 4.eſt ca.22.ſextæ ſynodi, de his qui per pecunias Eccleſiaſticos gradus aſſumunt.

Ca. 5. Qui beneficium ab Ecclesia accipit, eius professionem nomine precariæ faciat.

Si quis clericorum stipendiū de rebus Ecclesię cuiuscumque Episcopi percepit largitate, sub precarię nomine debeat professionem scribere: ne per retentionem diuturnam præiudicium afferat Ecclesiæ. *12. q. 2. Sape fit.*

Canon 6.

Quicunque religiosum spontaneè semel indutum habitū dimiserint, excōmunicētur si reuerti noluerint.

Can. 7. est can. 53. supra in concil. Tolet. 4.

Canon 8.

Qui in ætate adolescentiæ positus dum mortis formidat casum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium, si coniugatus, & fortè fuerit incontinens, ne postea adulterij incurrat lapsum, redeat ad pristinum coniugium, quousque possit adipisci temporis maturitate cōtinentiæ statū. Quod nos sicut de viris, ita de fęminis ęquo modo censemus: non quidem hoc generaliter & canonice præceptum, sed pro humana fragilitate constat à nobis indultum ea duntaxat ratione, vt si is qui pœnitentiæ non est legibus deditus, ante ab hac vita decesserit, quàm ex communi cōsensu ad continentiam vnus eorum fuerit regressus, superstiti nō liceat denuo transire ad vxoris amplexus. Si autem illius vita superstes extiterit, qui non acceperit * absolutionem pęnitētis, nubat si se continere non potest: & alterius consortio fruatur vxoris. In omnibus tamen sacerdotis expectetur ordinatio, vt iuxta quod ætatem aptā perspexerit, pęnitentiæ absolutionis tribuat legem. *33. q. 2. c. fi. Et habetur in epistolo. Leonis Pa. ad rusticam Narbonensem Episco. qua est 90. respon. 11.* ** Vel benedictionem.*

Cum coniugatus ægritudine vouet continentiam si postea non potest continere redibit ad vxorem. Ea tamen mortua non transibit ad secundas nuptias. Visum est synodo dispensandum cum illo in vsu primi matrimonij, & arcere eum à secundis nuptiis. Quod tamen licebit coniugi non vouenti. Atque hic est scopus huius canonis. *Author.*

Can. 9.

Nouo adueniente Pontifice omnes Ecclesiæ liberti, & ab eis progeniti, chartulas & professiones suas in conspectu Ecclesię renouare debent. Quòd si intra annum non fecerint, vacuæ remaneant & inanes.

Can. 10.

Canon 10.

Libertorum filij intra Ecclesiam erudiendi nutriantur,& Episcopo debitum reddant famulatum.

Canon 11.

3.q. 9. Dignũ est vt. Quisquis à quolibet criminatur, non antea accusatus supplicio detur quàm accusator præsentetur.

Can. 12.

Quisquis patrator culparum extiterit,& ad hostiũ refugium confugerit,excommunicetur.

Can. 13.

Qui primatum dignitatis habent in palatio, à iunioribus modestus honor per omnia deferatur, & minores à senioribus dilectionis amplectantur affectu,& vtilitatis imbuantur auxilio.

Canon 14. est can.6.concil.Tolet.5.

Canon 15.

Res Ecclesiæ à quibuslibet iuste collatæ in earum iure firma stabilitate permaneant.

Can.16.est can.2.con.Toletani 5.

Can.17.est can.4.in con.Toletano.5.

Can.18.est 18.can.in con.Toletano.5.

Can.19. consumitur in gratiarum actionibus Deo & deinde Regi: cuius studio & instantia collecti sunt Episcopi.

Subscripserunt Episcopi,qui ibi conuenerunt numero 51.Ego Eugenius ecclesię Tolet.Eps subscripsi.

Subscripserunt etiam vicem agentes absentium Episcoporum.

Finit Concilium Toletanum.

Concilium Bracar.1. *Concilium Bracarense primum sub Honorio papa 1.an.3.Arriamiris regis, celebratũ in Hispania citeriori ab Episcopis Galiciæ prouinciæ: in quo primum lectum est exemplar fidei cum capitulis,quæ Episcopi Tarraconenses, & Carthagineñses,Lusitani & Bętici cõtra impiã Priscillianę heresis sectam olim facto inter se concilio tan-*

quam

quam regulam fidei tradiderant. Proposita capitula sic habent.

Canon 1.

SI quis patrem, filium & Spiritum sanctũ non confitetur tres psonas vnius substãtię & virtutis ac potestatis, sicut Catholica ecclesia docet, sed vnã tm̃ ac solitariã dicit esse psonã, vt ipse sit pater, qui filius, &c. sicut Sabellius & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 2.

Si quis extra sanctam Trinitatem alia (nescio quę) & diuinitatis nomina intaoducit, dicens, quòd ipsa diuinitas sit Trinitas, sicut Gnostici & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 3.

Si quis dicit filium Dominum nostrum antequam ex virgine nasceretur, non fuisse sicut Paulus Samosatenus, & Fotinus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 4.

Si quis Natale Christi secundùm carnem non verè honorat, sed honorare simulat se, ieiunans in eodẽ die, & in dominico, quia Christum in hominis vera natura esse non credit, sicut Cernon, Marchion, Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 5.

Si quis animas humanas vel angelos ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 6.

Si quis animas humanas dicit prius in cœlesti habitatione peccasse, & pro hoc in corpora humana inteiectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

Canon 7.

Si quis dicit diabolũ non fuisse prius angelũ bonum à Deo factum, nec Dei opificiũ fuisse naturã eius, sed dicit eum ex tenebris emersisse, nec aliquẽ sui habere authorẽ, sed ipsum esse primũ absq; substantia mali, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 8.

Si quis credit quod aliquas immũdas creaturas dia-

bolus fecerit, & tonitrua & fulgura, & tempestates, & siccitates ipse diabolus sua authoritate facit, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

Canon 9.

Si quis animas & corpora humana fatalibus stellis credit astringi, sicut pagani & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 10.

Si quis duodecim signa, id est, sydera quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ vel corporis mēbra dissipata credūt, & nominibus Patriarcharum ascripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

Canon 11.

Si quis coniugia humana damnat & procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichęus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 12.

Si quis plasmationem humani corporis diaboli dicit figmentum esse, & conceptiones in vteris matrum operibus dicit dæmonum figurari, propter quod resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 13.

Si quis dicit creationem vniuersæ carnis non opificium esse Dei, sed malorum angelorum sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Canon 14.

Si quis immūdos puta cibos carnium, quas Deus in vsum hominū dedit, & non propter afflictionē sui corporis, sed quasi immunditiam putans, ita abstineat ab eis vt nec olera cocta cum carnibus prægustet, sicut Manichæus & Priscillianus docuerunt, anathema sit.

Canon 15.

Istas olim vocabant subintroductas mulieres, quas synodus non permittit.

Si quis clericorū vel monachorū pter matrē aut germanā, vel ēt quę ꝓxima cōsanguinitate iungūtur, alias aliquas quasi adoptiuas fœminas secū retinet, & cum ipsis habitat, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit.

Canon 16.

Si quis feria Paschali, quæ vocatur cœna Domini, hora legitima post nonam ieiunus in Ecclesiis missas

non

non tenet: ſed ſecundum ſectam Priſciallini feſtiuitatem ipſius ab hora tertia per miſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit, anathema ſit.

Canon 17.

Si quis ſcripturas (quas Priſcillianus ſecundùm ſuũ deprauauit errorẽ, vel tractatus Dictinij, quos ipſe Dictinius antequam conuerteretur ſcripſit, ſub nomine Patriarcharum, Prophetarum & Apoſtolorum, & ſuo errori conſona confixit) legit, & impia eorum figmenta ſequitur, aut defendit, anathema ſit.

Hæc ſunt dogmata Priſcillianiſtarum.

Poſt hæc pronuntiati ſunt canones ad inſtructionem clericalis diſciplinæ pertinentes.

Ca.19.eſt canon 2.conc.Toletani ſecundi, & Conc.Vener.ca.15.

Canon 20.

Item placuit vt per ſolennium dierum vigilias, vel miſſas oẽs eaſdẽ & nõ diuerſas lectiones in eccleſia legãt omnibus. *d.12. Placuit.*

Ca.21. Vt ſit vnus modus ſalutandi in miſſa.

Item placuit, vt non aliter epiſcopi & aliter Presbyteri populum, ſed vno modo ſalutent, dicentes: Dominus ſit vobiſcum, ſicut in libro Ruth legitur. Et vt reſpondeatur à populo: Et cum ſpiritu tuo, ſicut & ab ipſis Apoſtolis traditum omnis retinet Oriens, & non ſicut Priſcilliana hæreſis permutauit. *Ruth. 2. Traditio apoſtolorum.*

Ca. 22. Vt vno ordine miſſa celebrentur.

Item placuit, vt eodem ordine miſſę celebrentur ab omnibus, quo profuturus quondam huius Metropolitanæ eccleſiæ epiſcopus ab ipſis Apoſtolicæ ſedis authoritate ſuſcepit ſcriptum.

Ca.23. Vt ſit vnus ordo baptizandi.

Item placuit vt nullus eum ordinem baptizandi prætermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracarenſis eccleſia, & pro amputanda aliquorum dubietate prędictus profuturus epiſcopus ſcriptum, & ſibi directum à ſede beatiſſimi Petri Apoſtoli ſuſcepit.

Ca.24. Epiſcopi ſecundum tempus ordinationis ſedeant.

Item placuit vt conſeruato Metropolitani epiſcopi primatu, cęteri epiſcoporum ſecundum ſuæ ordinationis tempus, alius alij ſedendi deferat locum.

Ca. 25. Res ecclesiastica in quatuor partes diuidenda.

Item placuit vt de rebus ecclesiasticis tres fiant æquę portiones, id est, vna Episcopi, alia clericorum, tertia in reparatione vel in luminaribus Ecclesiæ. De quarta parte, siue archipresbyter, siue archidiaconus illam administrans Episcopo faciat rationem.

Canon 26.

Item placuit, vt nullus episcopus clericum alterius ordinare præsumat, sine licentia alterius episcopi.

Canon 27.

Item placuit, vt diaconi superposito scapulæ vtantur oratio.

Canon 28.

d. 23. Non licet cuilibet. Placuit, vt non liceat cuilibet ex lectoribus, sacra altaris vasa portare, nec alijs nisi his qui ab Episcopo sub diaconi fuerint ordinati.

Canon 29.

Lectores in Ecclesia in habitu seculari ornato, non psallant.

Canon 30.

Extra Psalmos veteris testamenti, nihil poeticè compositum in Ecclesia psallatur.

Canon 31.

Ingredi sacrarium ad communicandum non liceat laicis, nisi tantùm clericis.

Ca. 32. Ne ab esu carnium abstineat clerus.

Quicunque in clero cibo carnium non vtuntur pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carnibus tamen prægustare cogantur. Quòd si contempserint, necesse est pro suspicione hæresis huius, vt excõmunicentur, & ab officio remoueantur.

Ca. 33. Vitentur excommunicati.

Qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excõicantur, nullus eis communicare præsumat. Quæ si quis spernit voluntariè, seipsum alienum à communione facit.

Canon 34.

23. q. 5. Placuit vt hi qui Qui sibijpsis quolibet modo culpabili inferunt mortem, nulla pro illis fiat commemoratio, nec cum Psalmis sepeliantur. Hoc idem obseruetur in illis qui pro suis sceleribus puniuntur.

Ca. 35.

Ca.35. De catechumenis sine baptismo defunctis.

Catechumenis sine redemptione baptismi defunctis, simili modo non oblationis sanctæ commemoratio, nec psallendi inpendatur officium.

Ca.36. est can.37. Concil. Tiburtensis.

Ca.37. Ne presbyter altario consecret.

Si quis presbyter post hoc interdictum ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam aut altaria consecrare, à suo officio deponatur.

Ca.38. Ne quis ex ordine laicô assumatur ad sacerdotum.

Ex laico ad gradum sacerdotij ante nemo veniat, nisi prius anno integro in officio lectorum, vel diaconatus disciplinam ecclesiasticam discat: & sic per singulos gradus eruditus, ad sacerdotium veniat.

Hoc idem de Episcopis præcipitur in c. 5. octauæ synodi.

Ca.39. Qualiter distribuendæ oblationes fidelium.

Si quid ex collatione fidelium, aut per festiuitates martyrum, aut per commemorationem defunctorum offertur, apud vnum clericorum fieliter colligatur, & constituto tempore aut semel, aut bis in anno inter omnes clericos diuidatur.

Finiunt Canon. Conc. Bracarensis 1.

Concilium Bracarense secundum anno 2. Regis Ariaminen. Era. 610. sub Honorio Papa I. Est concilium prouinciale, in quo tractantur ea tantum quæ ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent.

Ca.1. Qua forma visitabunt Episcopi Ecclesias suas.

Placuit omnibus episcopis, atque conuenit, vt per singulas ecclesias episcopi, & per diœceses ambulantes, primùm discutiant clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel missarum, & qualiter quæcunque in ecclesia peragant. Et si rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant, sin autem minimè docere debent ignaros: & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones iubent, vt ante dies 20. baptismi ad purgationẽ exorcismi concurrant Catechumeni. In quibus viginti diebus omnes Catechumeni symbolum, quod est Credo in Deum, &c. specialiter doceantur. Postquam

10. q. 1. Placuit omnibus episcopis.

Quem ordinē seruent Episcopi visitantes diœcesim suā. ergò ex his suos clericos discusserint vel docuerint episcopi, alia die vocata plebe ipsius ecclesiæ, doceant illos vt errores fugiant idolorum, vel diuersa crimina, id est, homicidium, adulterium, periurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt sibi fieri, alteri non faciant, & vt credant resurrectionem omnium hominum & diem iudicij, in quo vnusquisque secundùm opera sua recepturus sit. Et sic postea episcopus de illa ecclesia proficiscatur ad aliam.

Ca. 2. Quid accipient Episcopi visitantes.

10.q.3. Placuit vt nullus. Nullus episcoporum per suam diœcesim ambulans, præter honorē cathedræ suę, id est, solidos duos aliquid aliud per ecclesias tollat. Tertia verò pars oblationum populi pro luminaribus, vel reparatione, in ecclesijs parochialibus seruetur. Sic & parochiales clerici seruili timore in aliquibus operibus epis seruire non cogantur, quia scriptum est. Neque vt dominantes in clero, &c.

Ca. 3. Non sunt accipienda munera ab Episcopo.

1. Pet. 5. *1. q. 1. Placuit vt de ordinatione.* *Mat. 10.* De ordinatione clericorum epi munera nulla accipiant, sed sicut scriptum est. Gratis accepistis, &c. quia antiqua definitio Patrū ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens: Anathema sit danti, & accipienti.

Ca. 4. Pro balsamo nihil accipiat Episcopus prater solitum.

Modicum balsami, quod benedictum pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia à singulis tremisses pro ipso exigi solent, nihil vlterius exigatur, ne fortè quod pro salute animarum per inuocationem sancti spiritus consecratur, sicut Simon Magus donum Dei *Act. 8.* pecunia voluit emere, ita nos venundantes, damnabiliter venundemur.

Ca. 5. Pro consecratione Ecclesia nihil accipiendum.

1. q. 2. Placuit vt quoties. Placuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias epi inuitantur, non quasi ex debito munus aliquod à fundatore requirant, sed si ipse quidem aliqd ex suo voto obtulerit, non respuatur. Si verò aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigitur ab illo. Attamen vnusquisque episcoporum meminerit, vt non prius dedicet Ecclesiam, nisi antea dotem basilicę, & obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Contra verò facere temeritas magna est.

Ca.6. Qualiter ædificanda basilica.

Si quis basilicam, non pro deuotione fidei, sed pro quæstu cupiditatis ædificat, vt quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat, eò quòd basilicam in terra sua condiderit, nullus episcoporum tam abominabili voto consentiat, nec talem basilicam audeat consecrare: *De con. d. 1. Si quis basilicã.*

Ca.7. Nihil exigendum pro baptismo.

Vnusquisque epõrum per ecclesias præcipiat, vt hi q̃ infantes suos ad baptismum offerunt, si quid voluntariè pro suo offerũt voto, suscipiatur ab eis. Si quid verò per necessitatem paupertatis aliquid non habent quod offerant, nullũ illis pignus violenter tollatur à clericis. *1. q. 1. Placuit vt vnusquisque.*

Ca.8. Qualiter accusandi clerici.

Si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli, duo vel tria testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimonijs approbare quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat. *2. q. 5. Placuit vt si quis aliquem.*

Ca.9. De ieiunio quadragesimę indicendo.

Adueniente natalis Dñi die, post lectionẽ Euangelicã, superuẽturum ipsius anni Pascha, quota Calendarũ die, vel quota luna debeat suscipi, à sacerdotibus nuntietũ populo, & quadragesimę ieiunijs populo seruire præcipiãt. *De con. d. 3. Placuit vt postquã Quadragesimale ieiunium præcipitur.*

Ca.10. Vt nullus nisi ieiunus missas peragat.

Cognouimus, quosdã presbyteros in huius præsumptionis audacia retineri, vt missas mortuorũ & post acceptũ merum vel oblationẽ ausi sint cõsecrare. Ideoq; hoc præfixæ euidentis snię admonitione seruetur, vt si quis presbyter post edictum nostrum amplius in hac vesania fuerit deprehensus, hoc est, non ieiunus, sed quocunq; cibo præsumpto oblationẽ consecrauerit in altari, continuo ab officio suo priuatus à proprio deponatur epõ.

Finit Concilium Bracarense secundum.

Seuerinus Papa septuagesimusprimus sub Petro, patria Romanus, patre Labieno, in locum Honorij subrogatus, ab Isatio totius Italiæ hexarcho in Pontificatu confirmatur. Tunc enim non habeatur rata cleri ac populi electio, nisi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmassent. Seuerinus igitur pontifex *an. d. 634. Seue pa. 77.*

vir singularis pietatis & religionis, amator pauperum, sedit menses vndecim, dies verò quatuor.

an. d. 635. *Ioan. pa. 72.* Ioannes quartus Papa septuagesimussecundus sub Petro, natione Dalmata, patre Venantio, sedit annum vnum, iuxta verò aliquos, tres annos.

an. d. 636. *Theodorus Papa 73.* Theodorus papa septuagesimustertius sub Petro, natione Græcus, ex patre Theodoro episcopo Hierosolymis oriundo, sedit annos sex, menses quinque, dies octo. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus super omnes & multum misericors. Isti tres Pontifices fuerunt sub Heraclio Imperatore 57. anno Christi 612.

Concilium Toletanum septimum. Circa tempora Theodori, vel Martini primi papæ in quo conuenerunt triginta & octo Episcopi.

Ca. 1. *De euentu languoris in clerico ministrante.*

2. q. 1. Nibil contra ordinis. Censuimus conuenire, vt cùm à sacerdotibus missarum tempore Sancta mysteria consecrant, si ęgritudinis accidit quilibet euentus, quo cęptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo vel presbytero alteri consecrationem exequi officij cępti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterij competit, quam aut incipientis, aut subsequentis copleta benedictio sacerdotis, quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur. Cùm enim simus omnes vnum in Christo, nihil contrarium personarum diuersitas format, vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quod etiam consultum cunctis ordinis clerici indiuiduum sibi esse non ambigant, sed precedentibus libenter alij, pro complemento succedant. Ne tamen quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis primus perniciem conuertatur, nullus post cibum, potumq; quemlibet minimum sumptũ missas facere, nullus absq; patentis prouentu molestiæ minister vel sacerdos cũ cęperit, imperfecta officia præsumat oĩno relinquere. Qui contra fecerit, excõicet.

Ca. 2. *De exequijs morientis Episcopi.*

De exequijs morientis episcopi habetur. Si quis sacerdotum ad humanda decedentis episcopi membra venire commonitus distulerit, appellantibus clericis abeuntis episcopi apud synodum, vel Me-

vel Metropolitanum episcopum tẽpore anni vnius nec faciendi missam, nec cõicandi habeat omnino licentiã. Presbyteri autem, siue cæteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandẽ ecclesiã fuerit, cuius sacerdos obierit, si omni solicitudine pro exequijs aut iam mortui, aut continuo antistitis morituri, ad commonendum episcopum tardi inueniantur, aut per quamcunq; molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spatio ad pœnitentiam in monasterijs deputentur.

in ea.4.in concil. Valentino Hispaniæ celebrato.

Canon 3.

Vltra duos solidos à parochianis Ecclesijs episcopus non præsumat accipere, & amplius quam vna die per vnamquamq; basilicam morandi licentiam nõ habeat. Omisimus alia tria cap. alias repetita.

10.q.3. Inter cætera denique qua.

Finit Conc. Toleranum 7.

Martinus papa septuagesimusquartus sub Petro, de ciuitate Tudertina, prouinciæ Tusciæ, sedit annos sex, mensem vnum, dies viginti & sex, Imperatore Constante circa annũ Christi 643. Huius temporibus fuit Paulus Constantinopolitanæ vrbis episcopus hæreticus, contra quem congregauit synodum Lateranen. in vrbe Roma, vbi conuenerunt episcopi numero centum quinque, & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, Patriarchas Constantinopolitanos, quia nouitates contra immaculatam fidem præsumpserunt innectere, anathematis vltione percussi sunt. Quæ synodus hodie in archiuis ecclesiæ continetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Orientis & occidentis direxit, & per manus Orthodoxorum fidelium disseminauit.

an.d.643. Martinus Papa.74.

Hic Paulus hæretic⁹ suggessit Imperatori, vt deduceretur Martinus Cõstãtinopolim occidẽdus, nisi cessaret à sua persecutione: qđ obtinuit, quoniã delatus est Cõstãtinopolim per Pelluriũ cubiculatium Imperatoris. Qui cũ nollet omnino acquiescere, directus est in exiliũ in locũ, qui dicitur Cersona, & ibidem vitam finiuit in pace Christi confessor, vbi operatus est multa miracula.

Synodus Lateranensis.

Canones synodi Lateranen. contra Theodorum & Cyrum, & Paulum hæreticos, quondam episcopos ad socios eorum.

Si quis

Canon 1.

SI quis nõ cõfitetur secũdũ sanctos Patres, propriè & verè Patrẽ,& Filiũ,& Spiritũ sanctum, Trinitatẽ in vnitate, vnitatem in Trinitate,&c.sit condemnatus.

Canon 2.

Si quis non cõfitetur secundum sanctos Patres, propriè & verè,& ipsum vnum sanctæ & consubstãtialis & adorandę Trinitatis Deum verbum, descendentem de cęlis,& incarnatum de Spiritu sancto ex Maria virgine,& hominem factum,&c.sit condemnatus.

Canon 3.

Si quis non confitetur propriè & uerè Dei genitricẽ sanctã semper virginẽ immaculatã Mariã in vltimis seculorũ absq; semine cõcepisse ex Spiritu sãcto,& incorruptibiliter,enixã esse,& indissolubili permanente & ante & post partum eiusdem virginitate,sit condemnatus.

Canon 4.

Si qs nõ cõfitetur propriè & verè ipsius vnionis Domini nostri & Dei nostri Iesu Christi duas natiuitates existere, vnã ante secula ex Deo Patre incorporaliter,& sempiternaliter,alterã aũt de uirgine Maria carnaliter in vltimis seculorũ,& eũdẽ Dominũ & Deũ Iesũ Christũ cõsubstãtialẽ Deo Patri fm Deitatẽ,& cõsubstantialẽ virgini secundum humanitatẽ,ac eundem passibilem carne,impassibilem Deitate, &cæt.sit condemnatus.

Canon 5.

Si quis nõ cõfitetur propriè & verè vnã naturã Dei verbi incarnatã, ex hoc quòd incarnata dicitur nostra substantia perfectè in ipso Christo Deo, & indiminute absq; tantũmodo peccato significata,sit condemnatus.

Canon 6.

Si quis non confitetur propriè & verè ex duabus naturis deitate, & humanitate, secundum subsistentiam vnitis, inconfuse & indiuise eundem & unum Christum esse,sit condemnatus.

Canon 7.

Si quis non confitetur propriè & verè substantialem differentiam naturarum post ineffabilem vnionem,ex quibus vnus & solus extitit Christus, in eo saluatam,sit condemnatus.

Canon 8.

Canon 8.

Si quis non cõfitetur propriè & verè secundum com positionem, id est, secundum subsistentiã naturarum vni tionem, ex quibus vnus & solus extitit Christus inconfuse & indiuise in eo cognitam, sit condemnatus.

Canon 9.

Si quis non confitetur proprie & verè naturales pro prietates deitatis Christi & humanitatis, indiminute in eo, & sine defectione saluatas in afirmationem veracem eundem ipsum Deũ perfectum, & hominem perfectum, secundum naturam existere, sit condemnatus.

Canon 10.

Si quis nõ cõfitetur propriè & verè duas eiusdem & vnius Christi Dei voluntates similiter & operationes co hærenter vnitas, diuinam & humanam, ex hócq; in vtra que eius natura voluntarium efficacemque secundũ na turam eundem existere nostræ salutis, sit condemnatus.

Canon 11.

Si quis confitetur ẽm sceleratos hæreticos, deitatis & humanitatis Christi vnã naturam, aut vnam voluntatẽ, aut vnam operationem, in peremptionem quidem sanctorum Patrum confessionis, abnegationem autẽ eiusdem Saluatoris nostri dispensationis, sit condemnatus.

Canon 12.

Si quis secundũ sceleratos hæreticos, in Christo Deo vnitis substantialiter saluatis, & à sanctis Patribus nostris piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus ope rationibus, diuinam & humanam subterfugit simul cõfiteri, asserens contra sanctorum doctrinam & vnam vo luntatem, & vnam operationem, sit condemnatus.

Canon 13.

Si quis secundum sceleratos hæreticos, cum vna uoluntate & operatione, quæ ab eisdem hæreticis in Christo Deo impiè cõfunduntur, & duas voluntates, & duas operationes, diuinam & humanam, simul abnegat, simul respuit, sit condemnatus.

Canon 14.

Si quis secundum hęreticos, Dei virilem operationem vnam insipienter suscipit, & non duplicem eã con fitetur, hoc est diuinam & humanam, sit condemnatus.

Can. 15.

Canon 15.

Si q̃s ſm hęreticos in perẽptionẽ in Chriſto Deo ſm vnitionẽ ſaluatis eſſentialiter,& à ſanctis Patrib.piè prædicatis duabus volũtatibus & duabus operationib.diuinã & humanã,diſſenſiones & diuiſiones inſipienter in myſterio diſpẽſationis ei⁹ innectit,& propterea Euãgelicas & Apoſtolicas de eodẽ Saluatore voces nõ vni & eidẽ pſonę eſsẽtialiter tribuit.i.Chriſto Ieſu,ſit cõdẽnat⁹.

Canon 16.

Si quis nõ confitetur ſecundum ſanctos Patres, propriè verè omnia quę tradita ſunt, & prędicata ſanctæ & Apoſtolicæ Dei eccleſiæ ab ipſis ſanctis Patribus & probabilibus & vniuerſalibus quinq; concilijs vſq; ad vnum apicem verbo & mente,ſit condemnatus.

Canon 17.

Si quis ſecundum ſanctos patres conſonanter nobiſcum eadem credens, non reſpuit & anathematizat anima & ore oẽs quos reſpuit & anathematizat nephandiſſimos hęreticos,cum omnibus impijs eorũ ſcriptis, vſque ad vnũ apicẽ,ſancta Dei catholica & apoſtolica eccleſia,hoc eſt ſanctæ & vniuerſales quinq; ſynodi,& ipſi omnes cõſonanter probabiles eccleſiæ Patres. Dicimus aũt Sabelliũ,Arriũ,Eunomiũ,Macedoniũ, Apollinarẽ, Palemonẽ,Eutychẽ,Dioſcorũ,Timotheũ,Eleurũ,Seuerũ,Theodoſium,Cholutum Themiſtium, Paulum Samoſatenum,Chodorũ,Neſtoriũ,Periã,Originẽ, Didymũ,Euagriũ,& cõpendioſe alios omnes hæreticos, qui à catholica eccleſia reprobi atq; abiecti ſunt, quorum dogmata diabolicæ operationis ſunt genimina, & eos qui ſimilia cum his vſque ad finem ſine pęnitentia ſapuerunt,aut ſapiunt vel ſapient: cũ quibus merito, vt pote eadem dogmatizantes & docentes (ſicut oſtenſum eſt) Theodorum quondam epiſcopum Pharanitanum, & Cyrum Alexandrinum,& Sergium Conſtantinopolitanum,& eius ſucceſſores Pyrrhũ & Paulum, & omnia impia eorũ ſcripta anathematizamus, & eos qui nobiſcũ conſonanter nõ reſpuũt & anathematizãt prędictos hęreticos, eorumq; ſcripta. Et ſubſcripſerunt Martinus papa,ac cæteri epiſcopi numero 105.

Colluuies hæreticorum recenſitę.

Finiunt Canones Martini Papæ.

Conci-

Concilium Toletanum octauum, tempore Martini Papæ. *Concilium Toletan.8.*

IN primo Canone pronuntiatur tātum symbolum fidei, quomodo nunc proponitur publice in Ecclesia.

Ca.2. De incauto iuramento.

In secūdo canone de incautis iuramētis differit multa. Primò quod iuramenta resolui non possunt. Probat per illud Exod. Non assumes nomen domini Dei tui in vanum,id est,frustra. *Exod.20.*

Secundò,quod iuramenta illicita nō sunt seruanda, & cōminatoria sunt mitiganda.Primum probat ex Ambrosio,qui pro hoc adducit illud Mat.14.de Herode,qui iurauit,quoniā quicquid petitura esset,daret filiæ Herodiadis,& necem Ioannis præstitit,ne promissum denegaret,ꝙ tamen negandum,& promissum seruandum non erat. Et illud etiam de Iephthe, qui immolauit filiam, &c.Melius fuerat nihil tale promittere, quā promissum soluere.Mirabilis(inquit)necessitas,quæ soluitur parici dio.Et ꝑ hoc alia multa adducit ex August.ēt ex Isidor. *Amb.lib.1.de officiis ca. 50. Mat.14. Mar.6. Iudic.11. 12.q.2. Non semper pro. 22.qu.4. Non est ob.*

Secundum probat,quia Deus multoties talia cōminatoria mutabat,soluebatq; iuramenta. Hoc in Niniuitis patet.Similiter Israelitico populo sæpe vltio promissa suspenditur.Hinc etiam per Hieremiam Dominus ipse dicit: Si pęnitentiam egerit gens illa super malo suo,quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pęnitentiam; &c.Si ergo nostra conuersio sic diuinam mutat sententiam,cur miserorum tantæ lachrymæ,vel pressuræ, tam crudam non temperent ex miseratione vindictam? *Ionæ 3. Hier.18.*

Quartum quod tractat,est:Vbi periculi necessitas cōpulerit,id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius quidve sit grauius,pietatis acumine inuestigemus.Etenim dum periurare compellimur creatorem quidem offendimus, sed nos tātummodo maculamus. Cum vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbè contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus,& nosipsos crudeliori gladio trucidamus.

Canon 3.

De his qui sacros ordines muneribus assequūtur, est

ca non

canon plus millies repetitus,ideo hoc loco omiſſus.

Ca.6.De caſtitate Epiſcoporum.

Omnes Epiſcopi inter cętera virtutū ornamēta nitore carnis debēt propenſius enitere, vt ex hoc audientes munditiā appetant, ex quo doctores aliorū immunditiā deturpat,adeo vt ſi deinceps Epiſcopi detecti fuerint, execrabilibus flagitiis cum quibuſlibet fęminis pollui, ac familiari peculiaritate verſari, nouerint ſe irreuocabili ſentētia Patrū vlciſci,id eſt,& loci & ordinis dignitate priuari,Diaconi verò & presbyteri,ſi omnino coerceri nequiuerint, vſq; ad exitū vitæ ſuæ monaſteriis deputati, diſciplinis monaſticis maneant omnino ſubiecti. Hoc idē ſtatuimus de ſubdiaconis,qui hoc deinceps vulnere fuerint ſauciati,ita vt vſque ad extremum vitę ſuę ſub pęnitentiæ oneribus in monaſteriis religentur.

Qualiter puniendi Epiſcopi fornicarii.

Ca.7. De his qui poſt aſſumptum Eccleſiaſticum gradum ad coniugia redire volunt.

Sicut ſanctū Chriſma collatum,& altaris honor propter cōſecrationē(quę per Epos tm̄ exercēda & cōferēda ſunt)euelli non queunt, ita quoque ſacrū decus honorē qđ his cōpar habetur & ſociū, qualibet fuerit occaſione perceptū,manebit omnimode inconuulſum: ſicut enim & ſono ſancti baptiſmatis inapparetiabilę donum ſemper,& ſępę non ſolū nolentibus, verum etiā (qđ maius ęſt)neſcientibus impartitur, tn̄ hoc a nullo penitus prophanari pmittitur, ſic nec quod diuina iuſſione, ſimulque Apoſtolicę traditionis authoritate ſacrum noſcitur extitiſſe,a quoquam aliquādo prophanari licebit. Vnde quicunque etiam ſi inuiti,ad eccleſiaſticarum officia & dignitatem aſſumuntur, deſerere quā ſemel receperunt gratiā,donumque nequaquā audeant. Si verò ad coniugia,moreſque ſeculi redirę attentauerint,omni eccleſiaſtica dignitatę priuentur, & Apoſtatę habeantur, & in monaſterio donec vixerint,ſub pęnitentia retrudantur.

Ca.8.Nemo ordinandus niſi nouerit Pſalterium.

Decreuimus,vt nullius cuiuſcunque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiāt gradū,qui nō totū Pſalteriū, vel canticorum vſualium & hymnorū, ſiue baptizandi perfectè nouerint ſupplementum ; qui verò iam honore dignitatum funguntur,& hoc ignorant, aut ſponte ſumant

mant intentionẽ necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Solus ergo accedat ad sacra Dei mysteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum splendor reddunt illustrem.

Ca. 9. De his qui ieiunium quadragesimæ soluunt.

Quisquis sine ineuitabili necessitate, atque fragilitate, & euidẽti lãguore, seu ẽt impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ esum carniũ præsumpserit attentare, non solũ reus erit resurrectionis Dominicæ, verũ ẽt alienus ab eiusdẽ diei sancta cõione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipsius anni tẽpore ab omni esu carniũ abstineat gulam, quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam. illi verò quos, aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, nõ ante prohibita violare præsumant, quam à sacerdote permissum percipiant. *Quàm seuere olim cauebatur ejus carnium in quadragesima.*

In canone 10. cõmendatur obseruantia decretorum.

In Canone vltimo tantũ definitũ est, vt circa Iudæos seruẽtur decreta in Concilio Toletano 4. ca. 56. 57. 58. 59. 60. & in multis aliis capitibus illius Concilii.

Subscripserunt quinquaginta & quinque Episcopi, Subscripserunt & Abbates, deinde Vicarii Episcoporum ab entium: Vltimo viri Illustres officij Palatini.

Finit Concil. Toletanum 8.

Cõcilium Toletanum nonum, habitum anno primo Recesiunthi Regis, calend. Nouemb. ab Episcopis 16. *Concilium Toletan. 9.*

Quia nequaquã rectè subditos iudicat, qui nõ & seipsum prius iustitiæ censura castigat, aptũ nobis expedibile visum est ante nostris excessibus imponere modũ, & sic errata corrigere subditorum. Tunc namque meliùs iudiciorũ exordia ducuntur, cum vita iudicum ante disponitur, eo quòd potius iudicij forma completur, cum negotiorũ principiis æquitas iudicantium antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari à Iudicibus debet, vt perfecta iuris causatio limitem apertius formet. *Præfatio. A correctione Prælatorum inchoanda synodus.*

Can. 1. Qualiter hæredes fundatores Ecclesiæ solicitudinem eius gerant.

NVllus sacerdotem, vel ministrorum ex rebus Ecclesiæ, quæ in quibuscũq; locis à fidelibus largiuntur,

tur, aliquid auferat, vel iuri suo connectat. Et huius rei potior soliditas habeatur, cōdignis filijs, vel nepotibus, honestioribusq́; propinqui eius, quis cōstruxit, vel ditauit Ecclesiā, licitū sit, hāc bonæ intētionis habere solertiā, vt si sacerdotē seu ministrū aliqd ex collatis rebus præuiderint refraudare, aut cōmonitionis honestę cōuētione cōpescāt, aut talia epō, vel Iudici corrigēda denuntiēt. Qui verò hæc monita temerare voluerit, excōicetur.

Ca.2. Fundatores Ecclesiarum, ministros eligant ibi seruituros.

Quandiu fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curam permittantur habere solicitam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis idem ipsi offerant seruituros.

Canon 3.

Si sacerdos, vel minister de rebus Ecclesiæ quippiam alicui sub præstationis obtentu concedat, instrumento causam præstiti euidēter exponat. Aliter vero pro huius negotij causa deinceps scriptura non valeat.

Ca.4. De rebus conquisitis à clericis, qualis diuisio fiat.

1.q.4. Sacerdotes vel 12. q. 3. Quicunque de sacerdo.

De rebus conquisitis per eos, quibus ecclesiasticarum rerum cura commissa est, inter Ecclesiam & sacerdotis hæredes æqualis diuisio fiat.

Quicunque verò de prædictis sacerdotibus, uel ministris pro sui vtilitate atque amicitia, vel præstatione, aut quocunque modo, aut per scripturæ seriem aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus ecclesiasticis non poterit numerari: sed quod exinde voluerint facere, in ipsorum voluntatis arbitrio subiacebit.

Ca.5. Quid monasterio, vel Ecclesiæ Episcopus conferre possit.

12. q.2. Bona rei dare.

Si Episcopus monasteriū facit, vel Ecclesiā parochialem, quam pro suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius quam centesimam partem census Ecclesiæ cui præsidet, ibidem conferre licebit. At verò monasterio quinquagesimam tantum partem dare debebit.

Ca.6. Episcopus tertiam partem sibi debitam, cui voluerit conferat.

Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur quæ

quæ de rebus Parochialum Ecclesiarum pars Episcopo conferatur, oportunè tamen duximus decernendum, vt si episcopus tertiam partem, quam de rebus earundem sanctione sibi debitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patebit aut alteri ecclesiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur eius sententia ferat.

12.q.2.Episcopus si tertiam partem.

Nota quod hic nulla mētio fit consanguineorum, sed tantum Ecclesiarum suarum.

Ca.7.Ne extra ordinem præscriptum hæredes morientis sacerdotis res eius adire præsumat.

Propinqui morientis Episcopi nihil de rebus eius absque Metropolitani cognitione vsurpare præsumant. Quòd si is qui decesserit, Metropolitanus fuerit, successoris eius sententiam aut consilium sustinebunt, ne passim hæreditatis adeundæ data licentia de rebus ecclesiæ, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd si presbyteri aut diaconi fuerint, quos obiisse constiterit, non sine agnitione sui episcopi rem eius hæredibus adire licebit.

Simile quiddam in concil. Valent. ca.2.

Ca. 8. A quo tpe incipiat præscriptio in rebus Ecclesiæ.

Si Eps vel sacerdotes vel minister illicitè alienauit res ecclesię, viuente ipso nulla pręscriptio currit contra Ecclesiā in rebus illis, sed eo mortuo incipit currere.

16. q. 3. Si Sacerdos.

Ca. 9. Quantum commodum sibi Episcopus tollat de Ecclesia cuius tumulauerit sacerdotem.

Communi decreto sancimus, vt cùm Pōntificem mori contigerit, Episcopus qui ad humandum corpus aduenerit descriptis thesauris, atque ornamentis omnibus, si locuples decedentis Ecclesia fuerit, non amplius quàm libram auri in rebus, quibus ei placuerit (exceptis ornamentis ecclesiæ) cum gratia offerentium auferre pertentet. Si verò minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi scienter vsurpet,

In conci. Valen. canon. 2.

Ca.10. De filijs clericorum.

Cùm multæ super incōtinentia ordinis clericorum hactenus emanauerint sententiæ Patrum, & nullatenus ipsorum reformari quiuerit correctio morū: Ideò quilibet ab episcopo vsque ad subdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ vel ex ingenuæ detestando connubio in honore constituti filios procrearint, illi quidem ex quibus geniti probantur, canonica censura dānentur.

15.q.8. Cùm multa.

Nota pro filijs clericorum. Proles autem ex tali pollutione nata, non solùm hæreditatem parentum nunquam accipiet, sed etiam in seruitute eius Ecclesiæ, de cuius sacerdotis, vel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

Ca. 11. Serui Ecclesiarum non ordinandi.

Serui Ecclesiarũ ordinari nõ debent, nisi prius libertatem ab Episcopis cõsequantur. Et si honestè in clericatu vixerint, poterunt ad officia maiora promoueri.

Canon 12.

Si seruis ecclesię à sacerdote libertas conferatur, tps annorum à die mortis eius tantũ computari debet.

Ca. 13 Vt liberti Ecclesiæ abstineant à coniugio Romanorum & Gotthorum.

Cunctis Ecclesiarum libertis, tam viris quàm fœminis, eorumq; propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa cõnubij, aut Romanis ingenuis copulẽtur, aut Gotthis. Quòd si hoc factum qñque patuerit, permistione tali genita proles nunquam merebitur ius debitę dignitatis, nec Ecclesię vnquã carebit obsequijs.

Canon 14.

Quòd si tales liberti ad Ecclesiam reuerti noluerint, quæcunq; vel parentes eorum, vel ipsi ab Ecclesia sunt adepti, insistente pontifice, in ditionem propriæ reducantur Ecclesiæ.

Canon 15.

In canone 15. tantum agitur de obsequio & disciplina libertorum Ecclesiæ.

Canon 16.

Libertis Ecclesię, eorumque propagini ex omnibus quæ de iure ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneum dominium transferre. Suis ergo filijs, uel propinquis eiusdem ecclesiæ, vel seruitio, vel patrocinio subiugatis, quæcunque donare, vel vendere voluerint, poterunt.

Ca. 17. Baptizati Iudæi cum Episcopis celebrent dies festos.

Baptizati Iudæi quocunque loco certo tempore conuersentur, festis tamen præcipuis noui testamenti se res consecratis, ac diebus illis, quos olim sanctione veteris legis sibimet censebant esse solennes in ciuitatibus, publicisque conuentibus cum summis Dei sacerdotibus cele-

celebrare præcipimus, vt eorum conuerſationem, & fidem, & pontifex approbet, & veritas ſeruet. Huius verò temerator edicti, prout Epiſcopus permiſerit, aut flagris, aut abſtinentiæ ſubiacebit.

Finit Concilium Toletanum nonum.

Concilium Toletanum 10. anno 8. Receſiunthi Regis, tempore Martini Papæ.

Concilium Toletan. 10.

Ca. 1. De celebritate annuntiationis Dominicæ.

QVoniam die, qua inuenitur angelus virgini verbi conceptū, & nūtiaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadē die feſtiuitas nō pōt celebrari condignè, q̄d interdū quadrageſima, vel paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorū ſolēnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautū eſt, cōuenit celebrari: cùm ſēm ipſam incarnationē verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, qn̄ conſtat ipſum verbum poſt mortē carnis gloria reſurrectionis attolli: ideò ſpeciali conſtitutione ſancitur, vt ante octauū diē, quo natus eſt Dn̄s, genitricis quoq; eius dies habeatur celeberrimus, & pręclarus. Ex pari enim honore cōſtat, vt ſicut natiuitatē filii ſequentiū dierū inſequitur dignitas, ita feſtiuitatē matris tot dierū ſequatur ſacra ſolēnitas. Nā quod feſtū matris eſt, niſi incarnatio verbi? Cuius feſtū ita debet eſſe ſolēne, ſicut eſt & eiuſdem natiuitatis verbi. In multis itaq; eccleſiis à nobis & ſpatio remotis, & terris, hic mos agnoſcitur retineri. Solēnitas itaq; Dominicæ matris, die 15. Calēd. Ianuarii omnimodo celebretur.

Hæc feſtiuitas in ſola Hiſpania celebratur.

Canon 2.

Qui contra ſalutem Principum, gentis, aut patriæ aliquid machinatur, ab Epiſcopo vſque ad extremum ordinis clericorum, aut monachorum mox omni dignitate & honore priuetur.

Ca. 3. Contra Epiſcopos, qui monaſterijs, vel Eccleſiis conſanguineos, vel ſibi fauentes præficiunt.

Agnouimus enim quoſdā Pontifices pręcepti principis Apoſtolorū, qui ait: Paſcite, qui in vobis eſt, gregem, non coactè, ſed ſpontaneè, neq; vi dominantes in clero, &c. ita eſſe immemores, vt quibuſdā monaſteriis, parochialibuſq; eccleſiis, aut ſuæ cōſanguinitatis perſonas, *1. Pet. 5.*

d.89 decenter omnibus placet.

aut sui fauoris participes iniquum sæpe statuāt in prælatum, ita illis prouidentes commoda inhonesta, vt aut eisdem deferantur, quæ proprio Episcopo dari iustus ordo depoposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia poterit. Proinde placuit nobis & in præsenti tale rescindere factum, & non esse de cætero faciēdum. Nam quisquis Pontificum deinceps, aut sanguine propinquis, aut fauore personis quibuscunque sibi coniunctis, talia commendare lucra tentauerit, ad suum nefandæ præsumptionis excidium, & quod iussum fuerit, deuocetur in irritum: & qui ordinauit, annuæ excommunicationi subiaceat. Quæ verò ablata fortasse fuerint, ab eo qui tulit, reddantur in duplum.

Ca.4. De professione & habitu viduæ professæ.

20.q.1. Viduæ quæ sanctæ religionis.

Vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, sacerdoti, vel ministro ad quē, aut ipsa venerit, aut quē ad se venire cōtigerit, scriptis professionē faciat à se, aut signo, aut subscriptione notatā, continentem se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuiolatè seruare. Tunc accepta à sacerdote, vel ministro apta religionis huius veste, seu lectulo quiescens, siue in quocunq; loco cōsistens, incunctāter ea vtatur. Nec diuersi coloris, aut diuersę partis eadē sit nobilis vestis, sed religiosa & non suspecta, quę careat varietatibus colorum. Pallio purpureo, vel nigri coloris caput contegat ab initio susceptę religionis, vt dum illic tulerit signū probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuentis, nunquam ausus attentet detestandæ præsumptionis.

Ca.5. De fœminis, quæ propositum religionis abiecerunt.

27.q.1. Omnes fœminæ venientes.

Sanctimoniales fęminę, quæ propositū abiecerūt religionis, cōmoueātur sacerdotis authoritate, vt redeant sponte. Quę si redire noluerint impulsu sacerdotis, ad religionis cultū reducātur, & in monasteriis redactę excōicationis snīa seruantur. Hic idem quoq; ordo in illarum cōdemnatione manebit, quę quāquā à sacerdote sanctimonię vestem nō accepissent, ipsæ tñ, aut indutæ sunt, aut in illo diu habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur, si corā ecclesia, vel sacerdote, aut ēt competentibus testibus quādoque indutæ certis indiciis, aut testimoniis approbantur.

Ca.6. Quoto anno liceat parentibus filios tradere religioni.

Si in qualibet minori ętate, vel religionis tonsuram, vel religionis debitā veſtē in vtroq; ſexu filijs, aut vnus, aut ambo parentes dederint certe, aut nolentibus vel neſcientibus ſeſe ſuſceptā & non mox viſam in filijs abdicauerint, ſed vel coram ſe, vel corā eccleſia palamq; in conuentu eoſdem filios talia hr̄e, permiſerint, ad ſecularem reuerti habitum ipſis filijs quandoq; penitus nō licebit, ſed conuicti ꝙ tonſurā, aut religioſam veſtē aliqn̄ habuerint, mox ad religionis, cultū habitumque reuocentur, & ſub ſtrenua diſtrictione huiuſcemodi obſeruantię inſeruire cogantur. Parentibus ſanè filios ſuos religioni contradere non amplius, quàm vſque ad quartumdecimum ætatis eorum annum licentia poterit eſſe.

20 q 2. Si in qualibet minori. Et in decre. Iuo. lib.3.

In decre. Iuo. habetur vſque ad decimum.

Item decretum pro Potamio epiſcopo.

Ecce enim tractantibus nobis in pace de eccleſiaſticis regulis, delatum eſt conuentui noſtro epiſtolium cō fuſæ confeſſionis, & abolendæ ſubſcriptionis, quo Potamius Bracarenſis eccleſiæ epiſcopus de factis proprijs, ſuiſque verbis annotaret articulis. Quo reſerato quid obliteranda pagina, & abolenda literarum panderet elementa, fletibus potius, quàm ſermonibus lachrymoſa concio recenſuit. Tunc ſolitariè tantum, ſecretiſq; adunatis pontificibus Dei, prædictum adeſſe coram nobis fecimus epiſcopum. Quem ſingultibus aggredientes, amplius quàm loquelis, reſeratam illi ſuę deformitatis, & noſtræ confuſionis ſcripturam protulimus. Quàm accipiens, ac recurrens ſciſſitantibus nobis vtrum ſui operis & ſuæ annotationis intimatio eſſet: illi ſuum actum, ſuique oris eloquium, ſuorum quoque digitorum eſſe robur aſſeruit, quod illic relegendo peruidit. Rurſum diuini noīs conteſtatione huc adiurantes obteſtati ſumus, vt aut de ſe ſponte mendacium diceret, an alicuius violentia premeretur, & perterritus talia narraret. Qui mox flebili voce, luminibusque ploratu madentibus & fragore ſingultum, cum vnius Dei noīs iuramento clamauit, ſe & verè eadem mala de ſe confiteri, & ad hæc confitenda nulla ſe violentia prægrauari. Vnde etiam per nouem menſes ſpontè deſeruiſſe regimen eccleſiæ ſuæ, & ergaſtulo quodam, pro admiſſo fla-

Confeſſio epiſcopi qui tactu femineo ſe polluerat.

Nota.

so flagitio acturus pœnitentiam se conclusisse dixit, Tunc per fidelem cōfessorem eius agnito, quod tactu fœmineo sorduisset, & declarato, licet hunc paterna antiquitas sacris regulis deijcere ab honore decernat, nos tñ miserationis iura seruantes non abstulimus nomen honoris, sed valida authoritate decreuimus, perpetua pęnitentia hunc inseruire officijs & ærumnis: prouidentes, melius illam per asperam & dumosam ire pęnitentiæ solicitudinem, vt quandoque perueniret ad refrigerij mansionem, quam relictum in voluntaris suæ latitudine ad præcipitium deijci æterna damnatione. Tunc venerabilem fructuosum ecclesiæ Dimiensis episcopum communi omnium nostrum electione constituimus ecclesię Bracarensis gubernacula continere. Eugenius indignus Toletanæ sedis Metropolitanus episcopus, hoc iudicij nostri Decretum subscripsi. Similiter & alij episcopi subscripserunt numero decem & septem.

Finit Concil. Toletan. 10.

an. d. 650.

Eugenius Papa 75.

Eugenius primus, septuagesimusquintus Papa sub Petro, natione Romanus, clericus à cunabulis ex patre Ruffiniano, sedit annos duos, menses nouem, die vigintiquatuor. Benignus, mitis, mansuetus oībus affabilis, & sanctitate præclarior. Imperat. Constante. Eodem tpe Petrus in locum Pauli hæretici Constantinop. sufficitur, quo Eugenius Romæ in locum Martini Papæ.

Concilium Cabilonen.

Cabilonense Concilium Galiijs celebratum tempore Eugenij Papæ. Est prouinciale.

Canon 1.

OMnes inspirante Dño vno animo definimus, vt fidei norma sicut in Niceno Concilio pia est professione firmata, vel à sanctis patribus tradita, atq; ab ipsis exposita, vel postmodum à sancto et Chalcedoen. Concilio firmata, ita in oībus & ab omnibus conseruetur.

Canon 2.

Canonum statuta ab omnibus intemerata seruētur.

Canon 3.

Si quis episcopus, Presbyter, aut Diaconus, vel quicunque ex sacerdotali catalogo, cum qualicunque extranea muliere familiaritatem habuerit, quæ dedecoris,

ris, vel adulterij possit afferre suspicionem, ab ordine degradetur.

Canon 4.

Vt duo in vna ciuitate penitus vno tempore, nec ordinentur, nec habeantur episcopi.

Canon 5.

Seculares verò qui necdum sunt ad clericatum conuersi, res parochiarum, vel ipsas parochias ad regendum non habeant commissas.

Canon 6.

Nullus ante audientiam res quorumlibet inuadere, aut auferre præsumat. Quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur.

Ca. 7. Vt bona Ecclesiarum integra maneant.

Defuncto Presbytero, vel Abbate, nihil ab episcopo auferatur, vel à quocunque de rebus parochiæ, vel xenodochij, vel monasterij aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta decreta canonum coerceatur.

Can. 8. Confitentibus propria peccata à sacerdote imponatur pęnitentia.

De pęnitentia verò peccatorum, quæ est medela aĩæ, vtilem oĩbus hoĩbus esse censemus, & vt pœnitentibus à sacerdotibus facta confessione indicatur pęnitentia.

Canon 9.

Nullus mancipiũ extra fines, vel terminos qui ad regnũ Clodouei regis pertinẽt, penitus debeat venundare, ne p tale commerciũ, aut captiuitatis vinculo, vel Iudaicę seruituti mancipia Christiana teneantur implicita.

Ca. 10. Ad quos pertineat electio Episcoporum.

Si quis episcopus de quacunque ciuitate fuerit defunctus, non ab alio, nisi à comprouincialibus, clero & ciuibus suis, alterius habeatur electio. Sin autem huius ordinatio, irrita habeatur.

Canon 11.

Statuimus, vt si Iudices publici præsumptione, vel potestate qua possent, clericos vel abbates coram se comparere fecerint, à communione omnium sacerdotum eos conuenit sequestrari.

Canon 12.

Duo Abbates in vno monasterio esse non debent: veruntamen

veruntamen si quilibet Abbas sibi elegerit successorem, ipse qui sic eligitur, de facultatibus ipsius monasterij ad regendum nullam habeat potestatem.

Canon 13.

Nullus alterius clericũ retinere præsumat, nec ad sacrum ordinem sine voluntate epi, penitus promouere.

Canon 14.

Statuimus vt epis cura & potestas sit, tã de ordinatione clericorũ, q̃ de facultatibus collatis oratorijs, quæ p villas fiunt, qualiter ad ipsa oratoria & officium diuinũ possit impleri, & sacra libamina consecrari. Qd si aliqs, etiã fundatores illorũ contradixerint, cõione priuetur.

Canon 15.

Abbates, vel monachi, aut agentes monasteriorum, patrocinio seculari penitus non vtantur, nec ad principis præsentiam, siue episcopi sui permissu ambulare audeant: Aliàs excommunicentur.

Canon 16.

Nullus episcopus, nec presbyter, vel abbas, seu diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat. Si accesserit, ipso honore priuetur.

Canon 17.

Nullus seculariũ, nec in ecclesia, nec infra atriũ ipsius ecclesiæ qualecunque scãdalum, aut simultates excitare prę̨sumat, nec arma trahere, aut quęcunq; ad vulnerãdũ vel interficiendum appetere. Qd si fecerit, cõione priuet.

Canon 18.

Hic agitur de obseruatione dominici diei tantum, secundum statuta Concilij Aurelianen.3. Can. 27.

Ca. 19. Ne turpia cantica in Ecclesiis cantentur.

Valde enim omnibus noscitur indecorum, ꝙ per dedicationes basilicarum, aut festiuitates martyrum, ad ipsa solennia confluentes chorus fęmineus turpia quidem & obscęna cantica decantare videntur, dum aut orare debeant, aut clericos psallentes audire. Vnde conuenit vt sacerdotes loci talia à septis basilicarum, vel porticibus ipsarum, ac ẽt ab ipsis atrijs vetare debeant. Et si voluntariè noluerint emendare, aut excommunicari debeant, aut disciplinæ aculeum sustinere.

Finit Concilium Cabilonense.

Vita-

Vitalianus Papa 76. natione Signensis prouinciæ Campaniæ, de patre Anastasio, sedit annos 7. menses 9. Imperat. Constante, circa annum Domini 656. Hic regulam ecclesiasticam, ac rigorem (vt mos erat) omnimodè conseruauit.

an.d.653. Vital.76. Pont. alias Vitelianus.

Concilium Toletanum vndecimum anno 4. Bambæ Regis, septimo Idus Nouembris, circa tempora Vitaliani Papæ.

Concilium Toletan. 11.

PRimum omnium publicè pronuntiatur fides catholica, & declarantur vniuersa dogmata fidei, maxime, quæ ad incarnationis, & Trinitatis mysteria pertinent, & hoc longa, & elegantissima disputatione. Ex quibus omnibus nonnullos articulos hoc in loco censuimus annotandos.

Primus de processione Spiritus sancti.

Spiritum, quoque sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, vnum atq; æqualem cum Deo patre & filio credimus esse Deũ, vnius substantię, vnius quoque esse naturę, non tamen genitum uel creatũ, sed ab vtrisque procedentẽ, amborum esse spiritũ. Hic etiã spiritus sanctus, nec ingenitus nec genitus credit̃, ne aut si ingenitũ dixerimus, duos patres dicamus, aut si genitũ, duos filios prædicare monstremur, qui tamẽ nec patris tãtũ, nec filij tãtũ, sed simul patris & filij spiritus dicit̃. Nec enim de patre procedit in filiũ, vel de filio procedit ad sanctificandã creaturã, sed simul ab vtrisque processisse mõstratur, q̃a charitas siue sanctitas amborũ esse agnoscitur. Hic ergo spiritus sanctus missus ab utrique creditur, sed minor patre & filio non habetur, sicut filius propter assũptã carnẽ minorẽ se patre & spiritu sãcto esse testatur. Hæc est sanctę Trinitatis relata narratio, quæ nõ triplex, sed Trinitas & dici & credi debet. Nec rectè dici potest, vt in vno Deo sit Trinitas, sed vnus Deus Trinitas. In relatiuis vero personarum nominibus pater ad filium, filius ad patrẽ, spiritus sanctus ad vtrosq; refertur. Quę cum relatiue tres personæ dicantur, vna tamen naturalis substantia creditur.

In uno deo nõ est Trinitas, sed vnus Deus est trinitas.

Trinitas sancta nec capitur numero nec recedit à numero.

Secundus, Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus & verus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero.

mero. In relatione enim personarũ numerus cernitur: in diuinitatis verò substãtia quid enumeratũ sit, nõ cõprehẽditur. Ergo hoc solo numerũ insinuas, quod adinuicem sunt: & in hoc numero carent, quod in se sunt. Nam ita sanctę huic trinitati vnum naturale conuenit nomen, vt tribus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credimus illud in sacris literis dictum: Magnus dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus.

Psal 146. Sapien 7. In S Trinitate vna persona non intelligitur sine alia quicquid disputent aliqui recentiores.

Tertius, Tres igitur personæ istæ dicuntur, iuxta qđ maiores definiunt, vt agnoscãtur. Nã & si attendamus illud quod scriptura sancta dicit de sapiẽtia. Splendor est lucis æternæ. sicut splẽdorẽ luci uidemus inseparabiliter inhærere, sic confitemur filiũ à patre separari non posse. Tres ergo illas vnius atque inseparabilis naturę psonas sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus prædicamus, qñquidem hoc nobis dignata est ipsa Trinitas euidenter ostẽdere, ut etiam in omnibus quibus voluit sigillatim personas agnosci, vnã sine altera non permittat intelligi. Nec enim Pater absque Filio cognoscitur, nec sine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipsa vocabuli personalis, personas separari vetat.

Explicatur incarnationis filij Dei mysterium.

Quartus, De his tribus personis solã filij personam pro liberatione humani generis, hominẽ verũ sine peccato de sancta, & immaculata Maria virgine credimus assumpsisse, de qua nouo ordine, nouaq; natiuitate est genitus. Nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate visibilis monstratur in carne. Noua autẽ natiuitate est genitus, quia intacta virginitas, & virilem coitũ nesciuit, & fęcundata spiritum sanctum, carnis materiam ministrauit. Qui partus virginis, nec ratione colligitur, nex exẽplò monstratur. Quòd si ratione colligitur, non erit mirabile, si exemplo, nõ erit singulare date Nec tamen spiritus sanctus pater esse credendus est filij pro eo, quòd Maria eodem spiritu sancto obumbrante concepit, ne duos patres filij videamur asserere, qđ vtiq; nephas est dici. In quo mirabili conceptu, ædificante sibi sapientia domum, verbum caro factum est, & habitauit in nobis.

Cum duabus naturis non

Quintus, Nec tamen qui duas in Filio diximus esse naturas, duas causabimur in eo esse personas, ne Trini-

tati (quod absit) accedere videatur quaternitas. Deus enim verbum non accepit personam hominis, sed naturam, & in æternum persona diuinitatis temporalem accepit substantiam carnis. *Sunt in Christo duæ admittenda personæ*

Sextus, Item idem Christus in his duabus naturis tribus extat, substãtijs, verbi, quod ad solius Dei essentiam inferẽdũ est: corporis, & animæ, quod ad verũ hominem pertinet. Habet ergo in se geminã substãtiã, diuinitatis suæ, & humanitatis nostræ Hic tamẽ per hoc, qđ de Deo patre sine initio prodiit, natus tãtũ (nã neq; factus, nec prædestinatus, accipitur) per hoc tñ ꝙ de Maria virgine natus est, & factus & prædestinatus esse credendus est. *Tres in Christo substantiæ*

Septimus, Exemplo ergo capitis nostri cõfitemur veram fidei resurrectionẽ carnis omniũ mortuorum, nec in aere, vel qualibet alia carne (vt quidã delirant) resurrecturos nos credimus, sed in ista qua viuimus, cõsistimus, & mouemur. Peracto huius sanctæ Christi resurrectionis exẽplo, idem Dominus noster paternã ascendendo sedẽ repetijt, de qua nũquã ꝑ diuinitatẽ discessit. Illic ad dexterã Patris sedẽs, expectatur in fine seculorũ, iudex omniũ viuorũ & mortuorũ. Inde cũ sanctis oĩb. veniet ad ferẽdũ iudiciũ, reddere vnicuique mercedis propriæ debitũ, ꝓut q́sq; gessit ĩ corpore, siue bonũ siue malũ. *Exponitur articulus resurrectionis.*

Octauus, Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma permittitur, & per quam omnium fidelium corda mundantur, per quam & ad Deum gloriose acceditur. *Canones concilij Tolet. 11.*

In qua primo canone tantum decernitur, ne tumultu Concilium agitetur.

Ca. 2. Quod necesse sit Episcopum prædicare, & ab aliis curis cessare.

Quantum quis præcelsi culminis obtinet locum, tantũ necesse est, præcedat cæteros gratia meritorum, vt in eo, quod præsidet singulis, singulariter oriretur eminentia sanctitatis, habens semper & in ore gladium veritatis, & in opere efficaciam luminis, vt iuxta Paulum, potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere. Nos proinde nostri ordinis gradum, vel suscepti regiminis modum magnopere cogitare debemus, vt qui officium prædicationis suscipimus, *Ad Tit. 1.*

nullis

nullis cutis à diuina lectione priuemur. Nam quorundam mentes Pontificum ita corporis otio à lectioni gratia secludūtur, vt quid doctrinæ gregibus subditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Insistendum ergo semper erit maioribus, vt quos sub regiminis curatu ntur, fame verbi Dei perire non sinant.

In residuo canonis tractatur id, quod habetur in Concilio Toletano 8. ca. 8.

Ca. 3. Quod etiam episcopi eundē habeant modū psalendi.

d. 12. de his qui contra Pontifices, rectoresq; ecclesiarum, vnum, eundemq; in psallendo teneant modum, quem in Metropolitana sede cognouerint institutum. Qui contrà fecerit, sex mensibus cōmunione priuatus apud Metropolitanum sub pęnitentię censura permaneat corrigendus.

Ca. 4. De discordia sacer dotum componenda.

Ephe. 4. Relatum est nobis quosdam sacerdotes in tantā obstinationis efferbuisse discordiam, vt non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidē transactio tēporum ad bonū charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen charitatis redire vix possint. Horum ergo & similium discordātiū fratrū oblationes nullo modo recipiēdas cēsuimus. De personis tū discordātiū id pręcipimus, vt antequā eos recōciliatio vera innectat, nullus eorū accedere ad altare dñi audeat, vel gratiā cōionis sanctę percipiat. Quòd si vnus eorū alio cōtēnēte ad satisfactionē charitatis occurrerit, ex eo tpe vt pacificus intra ecclesiā reputetur, ex quo ad cōcordiā festinasse cōuincitur. Hoc tamē seruato, vt tēpus quod in ira expendit, geminatum in pęnitentię satisfactione persoluat.

In ca. 5. agitur de corrigendis excessib. sacerdotum. Nihil tamen habet annotatione dignum.

Ca 6. A clericis causa sanguinis non iudicetur.

23. q. 8. His à quibus Domini. His, à quibus Domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non liceat. Aliàs vero & ordinis honore priuetur, & loco sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastulo.

Canon 7.

Ecclesiarū rectoribus discretio esse dēt, ne per inconditā & indiscretā disciplinā subeant homicidij notam.

Ca. 8.

Ca.8. Ne merces aliqua pro diuinis sacramentis sumatur. *1. q. 1. Quicquid inuisibilis.*

Quicũque in ecclesiastico ordine cõstitutus pro baptizãdis, cõsignandisq; fidelibus, aut collatione chrismatis, vel promotionibus graduũ pretia quęlibet, vel præmia, nisi voluntarie oblata susceperit, si sciente loci Epo hoc impune euaserit, idẽ Eps duobus mensibus excõmunicationi subiaceat. Si aũt patrator, si presbyter est, triũ mensium excommunicatione plectatur, si diaconus, quatuor: subdiaconus vel clericus excommunicentur.

Ca.9. Quid custodiri debeat si per pręmium quis Episcopus fiat.

Quisquis pontificale culmẽ ante Dñi altare percepturus accesserit, sacramenti exactione astringatur, qđ pro conferẽda sibi cõsecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationẽ vel aliqñ dedisset, vel aliqñ in futurũ dare procuret. Sicque aut mundus accedat, aut publicato hoc scelere, denudatus corã Ecclesia, ad talẽ honorem non accedat. Quos aũt post prælationẽ per pretiũ ordinator fuisse patuerit, vt verẽ simoniaci ab Ecclesia separentur, & duorũ annorum spatio ex illo relegentur, vt lachrymis & pęnitentia honorẽ cõquirere, & reparare intẽdant, quẽ præmiis emerãt. Vnde si digna eos satisfactio cõmendauerit, peracto indictæ pęnitẽtiæ tempore, non tantum communioni, sed & loco & totius ordinis officiis, à quibus separati fuerant, restaurãdi sunt.

Ca.10. Quæ sint promittenda in ordinatione Pontificum.

Omnes Pontifices, rectoresque Ecclesiarum tempore quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, vt fidem Catholicam syncera cordis deuotione custodientes, iustè & piè viuere debeant, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi dependant.

Ca.11. Quomodo puniendus, qui acceptamà sacerdote Eucharistiam non sumpserit.

Quicunque fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo Ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui quod fecerint, ignorare videntur: Iam verò quicunque, aut de fidelium, aut infideliũ numero

corpus

corpus Domini absque ineuitabili infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua communione priuetur, si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quòd si horũ quilibet huiusmodi excessus digna pęnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni pristinæ reformari.

Ca. 12. Qualiter agendũ cum pęnitente in mortis periculo.

Qui pęnitentiam in mortis agit periculo, nõ diutine a reconciliationis gratia differẽdus est. Sed si præcincto mortis vrgeatur periculo, pęnitentia per manus impositionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quã donũ recõciliationis accipiat. Vnde iuxta Papę Leonis edictũ his, qui in tẽpore necessitatis, & in periculi vrgẽtis instantia pręsidiũ pęnitentiæ ex more recõciliationis implorant, nec satisfactio interdicẽda est, nec reconciliationis deneganda, quia in misericordia Dei, nec mẽsuras possumus ponere, nec tẽpora definire. De his aũt qui accepta pœnitẽtia antequã recõcilientur, ab hac vita recesserint, placuit nobis vt & memoria taliũ in ecclesiis cõmẽdetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyteris recipiatur.

26. q. 6. His qui tempore. Et in Epis. Leonis epi. 89.

Ca. 13. De scerdotibus, qui vexantur à spiritu.

Benę siquidẽ maiorũ regulis definitum est, vt dæmoniis, aliisq; passionib. irretitis mysteria sacra tractare nõ liceat, Cui præcepto cõsensu rationis adhibito, id cõiter definiumus, vt nullus de his, qui in terrã arrepti à dæmonibus elidũtur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferũtur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussi se diuinis ingerãt sacramentis: exceptis illis, qui variis corporum incommoditatibus dediti, in huiusmodi passionibus in terrã approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tãdiu erunt ab officii sui, & ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab incursu dæmonũ alieni.

Ca. 14. Vt qui Domino sacrificant, secum semper habeant adiutoria constituta.

Summopere cauẽdum est, ne horis illis atque temporibus, quibus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officiis insistenti perniciosa passio, vel corporis qualibet valetudo ocurrat, quæ aut cor

7. q. 1. Illud diuini oraculi.

pus subito subrui faciat, aut mẽtem alienatione vel errore confundat. Ob hoc ergo instituimus, vt vbi temporis vel loci siue cleri copia suffragatur, habeat ille quisquis canens Deo atque sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem, vt si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram elisus, à tergo semper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus.

In ca. 15. habetur tantum, vt omni anno conueniant Episcopi ad celebrandum concilium.

In can. 16. Agitur solum de gratiarum actione Deo, & Regi.

Subscripserunt præsentes Episcopi, & Abbates monasteriorũ, & Egila diaconus agẽs vicẽ epi Arcobricẽsis, & Liberatus diaconus agens vicem episcopi Segouiensis.

Finit Concilium Toletan. II.

Concilium Bracarense tertium, tempore Vitaliani Papæ celebratum, & est prouinciale.

Concilium Bracaren. 3.

Ca. 2. Vt exclusis omnibus opinionibus, panis tantum & vinum aqua permistum in sacrificio offerantur.

AVdiuimus quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines & Apostolicas institutiones, lac pro vino in diuinis sacrificiis dedicare, alios quoque intinctam eucharistiam populis pro complemento communionis porrigere, quosdã etiam expressum vinum in sacramento dominici calicis offerre. Quod quã sit Euangelicæ atque Apostolicę doctrinæ contrarium, & consuetudini ecclesiasticæ aduersum, non difficile ab ipso fonte veritatis probatur, à quo ordinata ipsa sacramentorum mysteria processerunt. Ait enim Euangelista: Accepit Iesus panem & calicem, &c. Cesset ergo lac in sacrificio offerri, quia euidens exemplum Euãgelicæ veritatis illud offerri non sinit. Illud verò quod pro cõplemento communionis intinctam tradunt eucharistiam populis, nec hoc prælatum testimonium ex Euangelio recipit, vt Apostolis corpus suum & sanguinem cõmendauit. Nam quòd Dominus intinctam buccellam Iudæ dedit, id fecit, vt proditorem ostenderet, non tamen vt sacramenti huius institutionem monstraret. Quòd verò de expresso botro, id est, de vuarum granis

De con d. 2. Cum omne crimen.

Mat. 6.

populus communicatur, valde est omnino cõfusum. Calix enim Dominicus vino & aqua permistus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi: in vino uero ostendi sanguinem Christi: Ergo quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur. Nõ enim potest calix domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi vtrunque simul misceatur.

Ca.2. Ne vasa Domino sacrata, humanis vsibus seruiãt.

Si quis sciẽter diuina vasa vel ministeria aut in vsus suos trãstulerit, aut comedere in his, vel poculum sibi sumendum elegerit, gradus sui vel officii periculum sustinebit. Si secularis fuerit, perpetua excommunicatione damnetur, si religiosus, ab officio deponatur. Sub hac sententia tenebuntur, qui ecclesiastica ornamenta, vela, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtensilia scienter in suos vel aliorum vsus transtulerint.

Ca.3. Ne sacerdos sine orario sacrificet.

25.d.Eccle.instit. Quando sacerdos missam celebraturus accedit, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circunseptum, sicut & quando fuit consecratus, ita vt de vno eodemque orario ceruicem pariter & vtrunque humerum prẽmens, signum in suo pectore præparet crucis. Si quis aliter egerit, excommunicationi subiaceat.

Ca.4. De vitanda extranearum mulierum familiaritate.

Nullus de clero absque honesto & competenti testimonio, excepta sola matre, cum quibuslibet fœminis secrete se præsumat adiungere. Et non solum cum extraneis, sed nec cũ ipsis etiam sororibus vel propinquis, ne licentia sororũ, vel propinquarũ mulierũ, quisque solus familiarior habeatur ad perpetrandũ scelus. Huius prẽceptionis transgressor sex mẽsibus pẽnitẽtiæ subiaceat.

Ca.5. A quibus & quomodo gestandæ martyrum reliquiæ.

In festis quibusque diebus arcam Domini cum reliquiis, non episcopi, sed Leuitæ in humeris gestent, quibus & in veteri lege onus idem impositum nouimus esse

1.Para.15. se præceptum. Quod si Episcopus per se reliquias deportare elegerit, non ipse à diaconibus in cella vehatur, sed potius pedestri eo vna cum populis progressione procedente ad Ecclesias per eundem Dei reliquiæ portabuntur.

Ca.6.

Can. 6. Quomodo plectendi Ecclesiastici ab Episcopo.

Qui gradus iam Ecclesiasticos meruerunt, id est, Presbyteri, Abbates & Leuitæ, exceptis grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere. Non est dignum vt passim vnusquisque prælatus honorabiliora membra sua prout voluerit verberibus subiiciat, & dolori, ne dũ incautè subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat. *d. 15. Cùm beatus Pa.*

Canon septimus est secundus canon in Chalcedonensi concilio. *12. q. 4. Quicũque sub hoc.*

In canone octauo habetur, vt rectores Ecclesiarum curent magis Ecclesiastica iura quàm sua.

Finit Concilium Bracaten. tertium.

ADeodatus septuagesimusseptimns Papa sub Petro, anno Christi 671. Sedit annos quatuor, menses 2. dies 5. patria Romanus, ex monacho Pontifex creatur, vir religione & omni comitate præditus, Constantino Progonato Imperat. 61. *an. d. 671. Adeodatus Pont. 77.*

Donus 78. Papa natione Romanus, ex patre Mauritio, sedit annum vnum, menses quinque, dies sex. Sub hoc cõuocata est synodus Constantinopolitana sexta, sub Agathone cœpta, sub Leone secundo absoluta est. Donus tantũ doctrina & sanctitate vitæ adeò floruit, vt Rauennatũ Ecclesiam iampridem à Romana segregatam, sedi Apostolicæ obtemperantem reddiderit. *an. d. 672. Donus Pont. 78.*

Agatho septuagesimusnonus Papa, natione Siculus, ex monacho Pontifex creatur, sedit annos duos, menses sex. dies 4. Vir fuit adeò benignus & mansuetus, vt vniuersis hilaris & iocundus comprobaretur, & tantæ sanctitatis, vt leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Huius Pontificis morte vacat sedes annum vnum, menses quinque. *an. d. 672. Agatho Pont. 79.*

Leo iunior, Papa octuagesimus sub Petro, natione Siculus, ex patre Paulo, sedit menses decem, dies 17. Vir in humanis & diuinis scripturis sufficienter instructus. Græca & Latina lingua eruditus, paupertatis amator, erga inopum prouisionem, non solum mentis pietate, sed studii sui labore solicitus. Hic excepit & probauit acta sextæ synodi in noua Roma celebratæ, *an. d. 676. Leo 2. Põ. 80. sub Petro.*

residente magno Principe Constantino, simulque cum eo Legatis sedis Apost. & duobus Patriarchis Constantinopolitano,& Antiocheno, ac 150. Episcopis.

In qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, & Macarius cum discipulo suo Stephano, qui vnam voluntatem & vnam operationem in Christo prædicauerant, sed & suprascriptos defensores hæreticos Macarium, Stephanum, Polychronium & Anastasium, dum nollent à suo recedere proposito, per diuersa monasteria retrusit. Mense decimo sui Pontificatus prædictus Leo moritur, & sepelitur, collachrymantibus omnibus, tanquam publico parente orbatis, vacat sedes menses vndecim, ac dies.

Sexta synodus generalis.

Sexta synodus Constantinopolitana, sub tribus supradictis Pontificibus Sergium, Paulum Pyrrhum, Petrum, Syrum, & Theodorum, omnes Archiepiscopos Constantinopolitanos. Qui impiè docuerunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione incarnationis Domini nostri Iesu Christi præsidente Constantino Imperatore, & legatis missis ab Agathone Papa, Theodoro, & Georgio presbyteris, & Ioanne diacono, qui præsentabant in concilio locum Archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis.

Actio prima sub Agathone Papa.

Concessus synodi in actione 1.

IN nomine Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, præsidente pijssimo & Deo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri Palatij, quod cognominatur Trullus, &c. Conueniente quoque sancta & vniuersali synodo, quæ secundùm imperialem sanctionem congregata est in hac Regia vrbe, Theodoro & Georgio Presbyteris, & Ioanne diacono vicem agentibus Archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili Presbytero & Monacho,& locum seruante sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ & Macario Archie-

Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso Presbytero monacho & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne Epo Portuensi, Abondantio epo ciuitatis Paternensis, Ioanne Epo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus centum 25. venerabilium Eporum Sancti Concilij antiquę Romæ, residentibus gloriosis Patricijs & Consulibus ex latere pijssimi nostri Imperatoris Constantini, & ex læua quidam eius parte residentibus Vicariis Agathonis Archiepiscopi antiquæ Romæ, & qui ex persona synodi erant Deo amabiles Epi. A dextera verò eius parte residentibus Georgio Archiepiscopo nouæ Romæ, &c. Propositis in medio sacrosanctis Euangeliis Christi Dei nostri, Theodorus & Georgius presbyteri, & Ioannes diaconus vicarii Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, nec non & qui ex persona synodi erant, dixerunt; Benignissime domine, secundum sacrum à vestra fortitudine ad sanctissimum Papam rogationē demandati sumus ad pijssima vestigia vestræ serenitatis vnà cum eius suggestione, quam & obtulimus coronatæ vestræ serenitati. Quoniam igitur ante hos 46. plus minus annos quasdam nouitates vocum contrarias orthodoxæ fidei introduxerint, qui in illo tempore fuerunt Præsules huius Regiæ vestrę ciuitatis, id est, Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus, nec non & Cyrus quondā Alexandrinæ ciuitatis Antistes, & Theodorus Eps ciuitatis Pharan, & alij quidam qui eos secuti sunt non modicè, quæ per totū orbem terrarū est, Ecclesiā turbauerunt, vnā voluntatem in incarnationis despensatione Dñi nostri Iesu Christi, vnamq; operationē dogmatizantes & docentes, quæsumus à Deo coronatam vestram fortitudinem, vt dicant qui ex parte sunt sanctissimæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vnde huiusmodi vocum adinuenta est nouitas.

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Audientes Georgius Archiepiscopus nostræ huius ciuitatis, & Macarius Archiepiscopus Antiochenæ ciuitatis, & ei adiacens synodus, quæ à parte Apostolicæ magnæ Romæ sedis dicta sunt, quæ eis videntur, prosequantur.

Macarius Archiepiscopus Antiochiæ, vnà cum Stephano Presbytero, & Monacho eius discipulo, & alij

Episcopi Orientis dixerunt: Has quidem vocum nouitates nõ edidimus, sed quicquid precepimus tam à sanctis vniuersalibus synodis & sanctis probabilibus Patribus, quam à Præsulibus huius Regiæ vrbis, id est, Sergio, Paulo, Pyrrho, & Petro, necnõ & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ, hoc est de voluntate & operatione, sic & credimus & prædicamus, & docemus, & parati sumus hoc ostendere. Et petentibus illis iussit Imperator proferri & in medium legi gesta tertiæ synodi generalis Ephesinæ, & Epistolã Cyrilli, & inter alia verba eius Epistolę habentur & ista: Christus Iesus est per quem Reges regnant, &c. sequitur: Est enim eius omnipotens voluntas, &c.

Prouerb. 8. Quibus verbis perperam intellectis cõtendebat Macharius Archieps Antiochiæ probare vnam voluntatem in Christo. Et tandẽ consideratis & examinatis verbis Cyrilli, redargutus & confusus est Macarius à Vicariis Apostolicæ sedis, & ab aliis Episcopis Orientalibus, & præcepto Imperatoris absoluta est prima actio.

Actio secunda.

Sessio. 2. Præsidente eodem pijssimo & magno Imperatore Constantino, &c. & conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. sicut in actione prima.

Prolata & lecta sunt acta quartæ synodi Chalcedonensis, & cùm legeretur epistola Leonis Papæ, & vẽtum est ad illud: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit, verbo quidem operante quod verbi est, carne aũt exequente, quod carnis est: & horum vnum coruscat miraculis, aliud verò succumbit iniuriis: exurgentes qui ex parte Apostolicæ sedis erant antiquæ Romæ, clamauerũt: Ecce benignissime dñe, manifestè duas naturales operationes incõfuse & indiuise in Domino nostro Iesu Christo. Et respondente Macario, & qui cum eo erant, finita est actio secunda.

Actio tertia.

Sessio. 3. Præsidente eodem piissimo & magno Imperatore Constantino, &c. sicut in actione prima.

Præceptum est, vt legerentur acta in quinta synodo generali, & cùm lector incœpit legere initiũ libri, qui ita continebat: Sermo sanctæ memoriæ Mænæ Archiepiscopi

piscopi Constantinopoleos, ad Vigilium beatissimum Papã Romanum, de eo q vna sit Christi voluntas. Exurgẽtes Legati Apostolicæ sedis Romanę, exclamauerunt: Pijssime domine, falsatus est præsens liber quintæ synodi. Nequaquam relegatur sermo, qui dr̃ Mænæ ad Vigilium, quia fictus est, sed iube diligẽter aduertere præsentem librum. Et inspicientes Imperator vnà cũ Iudicibus, & quibusdam de sancta synodo epis, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos, nõ habẽtes subnotationẽ numeri, falsatus enim erat liber ab hæreticis in nonnullis locis. Lecta sunt reliqua gesta quintæ synodi, & absoluta lectione sancta synodus & Iudices dixerunt: Ex lectione summorum Conciliorũ, sicut audistis, non inuenimus in incarnationis dispensatione Dñi nostri Iesu Christi vnam voluntatem, & vnam operationẽ. *Falsatus codex ab hæreticis.*

Actio quarta.

Præsidente pijssimo Imperatore, &c. sicut in actione prima: Prolata & lecta est epistola Agathonis Papæ ad Cæsarem, & synodum: cuius quidem epistolæ nonnulla duximus hic subijcienda, quæ sic habet. *Sessio. 4.*

Vt aũt vestrę pietati, quid Apostolicæ nostræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apostolicã, Apostolicorumq; Pontificũ traditionẽ, & sanctorum quinque generalium synodorũ, per quas fundamenta Catholicæ Christi Ecclesiæ firmata sunt. Hic igitur status est Euangelicæ atq; Apostolicæ fidei, regularisque traditio, vt confitentes sanctam & inseparabilem Trinitatẽ, id est, Patrem & Filium & Spũm sanctum vnius esse deitatis, vnius naturę & substantiæ, siue essentiæ, vnius eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis & maiestatis, potestatis & gloriæ. Et qcquid de eadẽ sancta Trinitate essentialiter dr̃ singulari numero, tanquam de vna natura triũ consubstantialium personarum, cõprehendamus regulari rõne hoc instituit. Cum verò de vno earundẽ trium personarũ ipsius sanctæ Trinitatis filio Dei, Deo verbo, & de mysterio admirandę eius ẽm carnem dispensationis confitemur oĩa duplicia vnius, eiusdemque Domini Saluatoris nostri Iesu Christi (secundum Euangelicam traditionem) asserimus, id est, duas eius naturas *Epist. Agathonis ad Cæsarẽ & synodum.* *Explicatur pluralitas voluntatum & operationum in Christo.*

prædicamus, diuinã s. & humanam, ex quibus & in quibus ẽt post admirabilem atque inseparabilem vnionem subsistit. Et vnamquanq; eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur, & hr̃e diuinam oĩa quæ diuina sunt, & humana oĩa, quæ humana sunt absq; vllo peccato. Et vtrasque vnius eiusdẽ Dei verbi incarnati, id est, humanati, inconfuse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia, quæ vnita sunt discernentes propter confusionis dũtaxat errorem. Æqualiter enim & diuisionis & comistionis detestamur blasphemiam. Cùm duas aũt naturas duasq; naturales volũtates, & duas naturales operationes cõfitemur in vno Dño nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrũm dicimus, sic vt à via veritatis errantes Apostolicã traditionẽ accusant, absit hæc impietas à fideliũ cordibus, nec tãquã separatas in duabus personis vel subsistentijs, sed duas dicimus vnũ, eundemq; Dñm nostrum Iesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates & operationes hr̃e, diuinam, s. & humanam, diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cum coessentiali patre, coẽm, humanam temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptã. Hæc est Apostolica atque Euangelica traditio, quam tenet spiritualis vestri felicissimi Imperij mater Apostolica Christi ecclesia. Hæc est mera confessio pietatis. Hęc est enim veræ fidei regula, quam & in prosperis & aduersis viuaciter tenuit Apostolica Christi ecclesia, qua per Dei gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, quia dictum est Petro: Ego pro te rogaui, vt nõ deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Hic Dominus fidem Petri non defuturã promisit, & confirmare eum fratres suos admonuit, quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores cõfidẽter fecisse semper cunctis est cognitum, quorũ & pusillitas mea licet impar, & minima, pro suscepto tñ diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere. *Luc. 22.*

Ibidem anathematizat hæreticos, qui contra prædicta senserunt, Theodorũ, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt nouæ Romæ antistites, & Hono-

rium,qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum Alexandrinum epm,& Macarium,qui nuper fuerat Antiochiæ Præsul,& Stephanum eius discipulum.Insuper & Arrianos,Apollinaristas, Lutychianos, Thimoteranos, Acephalos, Theodosianos, Sayanitas, & omnem denique furorem hæreticorum siue confundentium seu diuidentium incarnationis Christi mysterium. Quod autẽ duæ sint naturales voluntates, & operationes in Christo, probat prædictus Papa multifariè.

Probatur articulus de pluralitate voluntatum & operationum multiplicitate.

Primùm, quia Deus perfectus est, & homo perfectus est Christus Iesus, ergo naturalib.proprietatib. vtranq; naturam perfectã necesse est esse,& duas in eo operationes & volũtates.Igitur sicut in tribus personis Trinitatis tres personales voluntates asserere absurdum est,qm̃ vna natura est, quam sequitur voluntas vna: ita in vna Christi persona,quæ duas naturas habet, duas voluntates,& duas operationes naturales negare impium est.

Secundò,testimonijs scripturarum, Mat.26.Veruntamen non sicut ego volo,sed sicut tu vis. Et alibi: Non mea voluntas, sed tua fiat. Et in alio loco dicit: Non veni vt facerem voluntatem meam, sed eius qui misit me Patris. Et iterum: Surgens venit in partes Tyri, & ingressus domum, noluit aliquem scire,& non potuit latere,cum tamen ille sit de quo dicitur: Omnia quæcunque voluit Dominus,fecit in cęlo & in terra. Igitur hoc ad humanam eius voluntatem redigi oportet. Et alibi etiam:Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Spiritum voluntatem intelligit diuinam,carnem verò voluntatem humanam.

Mar.14. *Luc.22.* *Mar.7.*

Tertiò,vt synodus probet hæc pertinere ad fidẽ,vtebatur expositione sanctorum Doctorũ,Ambrosij,Augustini,Chrysostomi,Athanasij,Cyrilli,vtriusq; Gregorij, Leonis Pontificis,cuius testimonio multoties libẽter vtitur,præcipuè cũ scribit ad sanctũ Fabianũ epm Constãtinopoli,vbi sic habet:Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente,quod carnis est, &c.Et sicut verbum ab æqualitate paternę glorię non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit. At verò illa ad diuinam naturam pertinere

Synodus testimonijs Patrum probat ad fidẽ pertinentia.

nullis curis à diuina lectione priuemur. Nam quorundam mentes Pontificum ita corporis otio à lectioni gratia secluduntur, vt quid doctrinæ gregibus subditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Insistendum ergo semper erit maioribus, vt quos sub regiminis curatu ntur, fame verbi Dei perire non sinant.

In residuo canonis tractatur id, quod habetur in Concilio Toletano 8.ca.8.

Ca.3. Quod etiam episcopi eundẽ habeant modũ psalendi.

d. 12. de his qui contra Pontifices, rectoresq; ecclesiarum, vnum, eundemq; in psallendo teneant modum, quem in Metropolitana sede cognouerint institutum. Qui contrà fecerit, sex mensibus cõmunione priuatus apud Metropolitanum sub pęnitentię censura permaneat corrigendus.

Ca.4. De discordia sacerdotum componenda.

Ephe.4. Relatum est nobis quosdam sacerdotes in tantã obstinationis efferbuisse discordiam, vt non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidẽ transactio tẽporum ad bonũ charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, vt ad lumen charitatis redire vix possint. Horum ergo & similium discordãtiũ fratrũ oblationes nullo modo recipiẽdas cẽsuimus. De personis tñ discordãtiũ id pręcipimus, vt antequã eos recõciliatio vera innectat, nullus eorũ accedere ad altare dñi audeat, vel gratiã cõionis sanctę percipiat. Quòd si vnus eorũ alio cõtẽnẽte ad satisfactionẽ charitatis occurrerit, ex eo tpe vt pacificus intra ecclesiã reputetur, ex quo ad cõcordiã festinasse cõuincitur. Hoc tamẽ seruato, vt tẽpus quod in ira expendit, geminatum in pęnitentię satisfactione persoluat.

In ca.5. agitur de corrigendis excessib. sacerdotum. Nihil tamen habet annotatione dignum.

Ca 6. A clericis causa sanguinis non iudicetur.

23. q.8. His à quibus Domini. His, à quibus Domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non liceat. Aliàs vero & ordinis honore priuetur, & loco sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastulo.

Canon 7.

Ecclesiarũ rectoribus discretio esse dẽt, ne per inconditã & indiscretã disciplinã subeant homicidij notam.

Ca.8.

Ca.8. Ne merces aliqua pro diuinis sacramentis sumatur. *1. q. 1. Quicquid inuisibilis.*

Quicũque in ecclesiastico ordine cõstitutus pro baptizãdis, cõsignandisq; fidelibus, aut collatione chrismatis, vel promotionibus graduũ pretia quęlibet, vel præmia, nisi voluntarie oblata susceperit, si sciente loci Epõ hoc impune euaserit, idẽ Eps duobus mensibus excõmunicationi subiaceat. Si aũt patrator, si presbyter est, triũ mensium excommunicatione plectatur, si diaconus, quatuor: subdiaconus vel clericus excommunicentur.

Ca.9. Quid custodiri debeat si per pręmium quis Episcopus fiat.

Quisquis pontificale culmẽ ante Dñi altare percepturus accesserit, sacramenti exactione astringatur, qđ pro conferẽda sibi cõsecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationẽ vel aliqñ dedisset, vel aliqñ in futurũ dare procuret. Sicque aut mundus accedat, aut publicato hoc scelere, denudatus corã Ecclesia, ad talẽ honorem non accedat. Quos aũt post prælationẽ per pretiũ ordinatos fuisse patuerit, vt verè simoniaci ab Ecclesia separentur, & duorũ annorum spatio ex illo relegentur, vt lachrymis & pęnitentia honorẽ cõquirere, & reparare intẽdant, quẽ præmiis emerãt. Vnde si digna eos satisfactio cõmendauerit, peracto indictæ pęnitẽtiæ tempore, non tantum communioni, sed & loco & totius ordinis officiis, à quibus separati fuerant, restaurãdi sunt.

Ca.10. Quæ sint promittenda in ordinatione Pontificum.

Omnes Pontifices, rectoresque Ecclesiarum tempore quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, vt fidem Catholicam syncera cordis deuotione custodientes, iustè & piè viuere debeant, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi dependant.

Ca.11. Quomodo puniendus, qui acceptamà sacerdote Eucharistiam non sumpserit.

Quicunque fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo Ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui quod fecerint, ignorare videntur: Iam verò quicunque, aut de fidelium, aut infideliũ numero

corpus

corpus Domini absque ineuitabili infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua communione priuetur, si in fidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quòd si horũ quilibet huiusmodi excessus digna penitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni pristinæ reformari.

Ca. 12. Qualiter agendũ cum penitente in mortis periculo.

Qui penitentiam in mortis agit periculo, nõ diutine a reconciliationis gratia differẽdus est. Sed si præcincto mortis vrgeatur periculo, penitentia per manus impositionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quã donũ recõciliationis accipiat. Vnde iuxta Papę Leonis edictũ his, qui in tẽpore necessitatis, & in periculi vrgẽtis instantia prę sidiũ penitentiæ ex more recõciliationis implorant, nec satisfactio interdicẽda est, nec reconciliationis denegand a, quia in misericordia Dei, nec mẽsuras possumus ponere, nec tẽpora definire. De his aũt qui accepta pœnitẽtia antequã recõcilientur, ab hac vita recesserint, placuit nobis vt & memoria taliũ in ecclesiis cõmẽdetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyteris recipiatur.

36. q. 6. His qui tempore. Et in Epist. Leonis epi. 89.

Ca. 13. De sacerdotibus, qui vexantur à spiritu.

Benę siquidẽ maiorũ regulis definitum est, vt dæmoniis, aliisq; passionib. irretitis mysteria sacra tractare nõ liceat, Cui præcepto cõsensu rationis adhibito, id cõiter definiuimus, vt nullus de his, qui in terrã arrepti à dæmonibus elidũtur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferũtur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussi se diuinis ingerãt sacramentis: exceptis illis, qui variis corporum incommoditatibus dediti, in huiusmodi passionibus in terrã approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tãdiu erunt ab officii sui, & ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab incursu dæmonũ alieni.

Ca. 14. Vt qui Domino sacrificant, secum semper habeant adiutoria constituta.

7. q. 1. Illud diuini oraculi.

Summopere cauẽdum est, ne horis illis atque temporibus, quibus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officiis insistenti perniciosa passio, vel corporis quælibet valetudo ocurrat, quæ aut cor

pus

pus subito subrui faciat, aut mẽtem alienatione vel errore confundat. Ob hoc ergo instituimus, vt vbi temporis vel loci siue cleri copia suffragatur, habeat ille quisquis canens Deo atque sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem, vt si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram elisus, à tergo semper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus.

In ca. 15. habetur tantum, vt omni anno conueniant Episcopi ad celebrandum concilium.

In can. 16. Agitur solum de gratiarum actione Deo, & Regi.

Subscripserunt præsentes Episcopi, & Abbates monasteriorũ, & Egila diaconus agẽs vicẽ epi Arcobricẽsis, & Liberatus diaconus agens vicem episcopi Segouiensis.

Finit Concilium Toletan. 11.

Concilium Bracarense tertium, tempore Vitaliani Papæ celebratum, & est prouinciale. *Concilium Bracaren. 3.*

Ca. 2. Vt exclusis omnibus opinionibus, panis tantum & vinum aqua permistum in sacrificio offerantur.

Audiuimus quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines & Apostolicas institutiones, lac pro vino in diuinis sacrificiis dedicare, alios quoque intinctam eucharistiam populis pro complemẽto communionis porrigere, quosdã etiam expressum vinum in sacramento dominici calicis offerre. Quod quã sit Euangelicæ atque Apostolicę doctrinæ contrarium, & consuetudini ecclesiasticæ aduersum, non difficile ab ipso fonte veritatis probatur, à quo ordinata ipsa sacramentorum mysteria processerunt. Ait enim Euangelista: Accepit Iesus panem & calicem, &c. Cesset ergo lac in sacrificio offerri, quia euidens exemplum Euãgelicæ veritatis illud offerri non finit. Illud verò quod pro cõplemento communionis intinctam tradunt eucharistiam populis, nec hoc prælatum testimonium ex Euangelio recipit, vt Apostolis corpus suum & sanguinem cõmendauit. Nam quòd Dominus intinctam buccellam Iudæ dedit, id fecit, vt proditorem ostenderet, non tamen vt sacramenti huius institutionem monstraret. Quòd verò de expresso botro, id est, de vuarum granis

De con d. 2. Cum omne crimen.

Mat. 6.

populus

populus communicatur, valde est omnino cõfusum. Calix enim Dominicus vino & aqua permistus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi: in vino uero ostendi sanguinem Christi: Ergo quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur. Nõ enim potest calix domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi vtrunque simul misceatur.

Ca.2. Ne vasa Domino sacrata, humanis vsibus seruiãt.

Si quis sciẽter diuina vasa vel ministeria aut in vsus suos trãstulerit, aut comedere in his, vel poculum sibi sumendum elegerit, gradus sui vel officii periculum sustinebit. Si secularis fuerit, perpetua excommunicatione damnetur, si religiosus, ab officio deponatur. Sub hac sententia tenebuntur, qui ecclesiastica ornamenta, vela, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtensilia scienter in suos vel aliorum vsus transtulerint.

Ca.3. Ne sacerdos sine orario sacrificet.

25.d.Eccle.instit. Quando sacerdos missam celebraturus accedit, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circunseptum, sicut & quando fuit consecratus, ita vt de vno eodemque orario ceruicem pariter & vtrunque humerum prẹmens, signum in suo pectore præparet crucis. Si quis aliter egerit, excommunicationi subiaceat.

Ca.4. De vitanda extranearum mulierum familiaritate.

Nullus de clero absque honesto & competenti testimonio, excepta sola matre, cum quibuslibet fœminis secrete se præsumat adiungere. Et non solum cum extraneis, sed nec cũ ipsis etiam sororibus vel propinquis, ne licentia sororũ, vel propinquarũ mulierũ, quisque solus familiarior habeatur ad perpetrandũ scelus. Huius prẹceptionis transgressor sex mẽsibus pẹnitẽtiæ subiaceat.

Ca.5. A quibus & quomodo gestandæ martyrum reliquiẹ.

In festis quibusque diebus arcam Domini cum reliquiis, non episcopi, sed Leuitæ in humeris gestent, quibus & in veteri lege onus idem impositum nouimus esse præceptum. Quod si Episcopus per se reliquias deportare elegerit, non ipse à diaconibus in cella vehatur, sed potius pedestri eo vna cum populis progressione procedente ad Ecclesias per eundem Dei reliquiæ portabuntur. *1.Para.15.*

Can. 6. Quomodo plectendi Ecclesiastici ab Episcopo.

Qui gradus iam Ecclesiasticos meruerunt, id est, Presbyteri, Abbates & Leuitæ, exceptis grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiacere. Non est dignum vt passim vnusquisque prælatus honorabiliora membra sua prout voluerit verberibus subiiciat, & dolori, ne dũ incautè subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat. *d. 15. Cùm beatus Pa.*

Canon septimus est secundus canon in Chalcedonensi concilio. *12. q. 4. Quicũque sub hoc.*

In canone octauo habetur, vt rectores Ecclesiarum curent magis Ecclesiastica iura quàm sua.

Finit Concilium Bracaren. tertium.

ADeodatus septuagesimusseprimus Papa sub Petro, anno Christi 671. Sedit annos quatuor, menses 2. dies 5. patria Romanus, ex monacho Pontifex creatur, vir religione & omni comitate præditus, Constantino Progonato Imperat. 61. *an. d. 671. Adeodatus Pont. 77.*

Donus 78. Papa natione Romanus, ex patre Mauritio, sedit annum vnum, menses quinque, dies sex. Sub hoc cõuocata est synodus Constantinopolitana sexta, sub Agathone cœpta, sub Leone secundo absoluta est. Donus tantũ doctrina & sanctitate vitæ adeò floruit, vt Rauennatũ Ecclesiam iampridem à Romana segregatam, sedi Apostolicæ obtemperantem reddiderit. *an. d. 672. Donus Pont. 78.*

Agatho septuagesimusnonus Papa, natione Siculus, ex monacho Pontifex creatur, sedit annos duos, menses sex. dies 4. Vir fuit adeò benignus & mansuetus, vt vniuersis hilaris & iocundus comprobaretur, & tantæ sanctitatis, vt leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Huius Pontificis morte vacat sedes annum vnum, menses quinque. *an. d. 673. Agatho Pont. 79.*

Leo iunior, Papa octuagesimus sub Petro, natione Siculus, ex patre Paulo, sedit menses decem, dies 17. Vir in humanis & diuinis scripturis sufficienter instructus. Græca & Latina lingua eruditus, paupertatis amator, erga inopum prouisionem, non solum mentis pietate, sed studii sui labore solicitus. Hic excepit & probauit acta sextæ synodi in noua Roma celebratæ, *an. d. 676. Leo 2. Põ. 80. sub Petro.*

residente magno Principe Constantino, simulque cum eo Legatis sedis Apost. & duobus Patriarchis Constantinopolitano,& Antiocheno, ac 150. Episcopis.

In qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, & Macarius cum discipulo suo Stephano, qui vnam voluntatem & vnam operationem in Christo prædicauerant, sed & supiascriptos defensores hæreticos Macarium, Stephanum, Polychronium & Anastasium, dum nollent a suo recedere proposito, per diuersa monasteria retrusit. Mense decimo sui Pontificatus prædictus Leo moritur, & sepelitur, collachrymantibus omnibus, tanquam publico parente orbatis, vacat sedes menses vndecim, ac dies.

Sexta synodus generalis.

Sexta synodus Constantinopolitana, sub tribus supradictis Pontificibus Sergium, Paulum Pyrrhum, Petrum, Syrum, & Theodorum, omnes Archiepiscopos Constantinopolitanos. Qui impiè docuerunt Vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione incarnationis Domini nostri Iesu Christi præsidente Constantino Imperatore, & legatis missis ab Agathone Papa, Theodoro, & Georgio presbyteris, & Ioanne diacono, qui præsentabant in concilio locum Archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis.

Actio prima sub Agathone Papa.

Concessus synodi in actione 1.

IN nomine Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, præsidente pijssimo & Deo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri Palatij, quod cognominatur Trullus, &c. Conueniente quoque sancta & vniuersali synodo, quæ secundùm imperialem sanctionem congregata est in hac Regia vrbe, Theodoro & Georgio Presbyteris, & Ioanne diacono vicem agentibus Archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio Archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili Presbytero & Monacho, & locum seruante sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ & Macario

Archie-

Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso Presbytero monacho & apocrisario Theodori venerabilis vicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne Epo Portuensi, Abondantio epo ciuitatis Paternensis, Ioanne Epo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus centum 25. venerabilium Eporum Sancti Concilij antiquę Romæ, residentibus gloriosis Patricijs & Consulibus ex latere pijssimi nostri Imperatoris Constantini, & ex læua quidam eius parte residentibus Vicariis Agathonis Archiepiscopi antiquæ Romæ, & qui ex persona synodi erant Deo amabiles Epi. A dextera verò eius parte residentibus Georgio Archiepiscopo nouæ Romæ, &c. Propositis in medio sacrosanctis Euangeliis Christi Dei nostri, Theodorus & Georgius presbyteri, & Ioannes diaconus vicarii Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, nec non & qui ex persona synodi erant, dixerunt: Benignissime domine, secundum sacrum à vestra fortitudine ad sanctissimum Papam rogationē demandati sumus ad pijssima vestigia vestræ serenitatis vnà cum eius suggestione, quam & obtulimus coronatæ vestræ serenitati. Quoniam igitur ante hos 46. plus minus annos quasdam nouitates vocum contrarias orthodoxæ fidei introduxerint, qui in illo tempore fuerunt Præsules huius Regiæ vestrę ciuitatis, id est, Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus, nec non & Cyrus quondā Alexandrinæ ciuitatis Antistes, & Theodorus Eps ciuitatis Pharan, & alij quidam qui eos secuti sunt non modicè, quæ per totū orbem terrarū est, Ecclesiā turbauerunt, vnā voluntatem in incarnationis despensatione Dñi nostri Iesu Christi, vnamq; operationē dogmatizantes & docentes, quæsumus à Deo coronatam vestram fortitudinem, vt dicant qui ex parte sunt sanctissimæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vnde huiusmodi vocum adinuenta est nouitas,

Constantinus pijssimus Imperator dixit: Audientes Georgius Archiepiscopus nostræ huius ciuitatis, & Macarius Archiepiscopus Antiochenæ ciuitatis, & ei adiacens synodus, quæ à parte Apostolicæ magnæ Romæ, sedis dicta sunt, quæ eis videntur, prosequantur.

Macarius Archiepiscopus Antiochiæ, vnà cum Stephano Presbytero, & Monacho eius discipulo, & alij

Episcopi Orientis dixerunt: Has quidem vocum nouitates nō edidimus, sed quicquid precepimus tam à sanctis vniuersalibus synodis & sanctis probabilibus Patribus, quam à Præsulibus huius Regiæ vrbis, id est, Sergio, Paulo, Pyrrho, & Petro, necnō & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit Papa Alexandriæ, hoc est de voluntate & operatione, sic & credimus & prædicamus, & docemus, & parati sumus hoc ostendere. Et petentibus illis iussit Imperator proferri & in medium legi gesta tertiæ synodi generalis Ephesinæ, & Epistolā Cyrilli, & inter alia verba eius Epistolę habentur & ista: Christus Iesus est per quem Reges regnant, &c. sequitur: Est enim eius omnipotens voluntas, &c.

Prouerb. 8.

Quibus verbis perperam intellectis cōtendebat Macharius Archeps Antiochiæ probare vnam voluntatem in Christo. Et tandē consideratis & examinatis verbis Cyrilli, redargutus & confusus est Macarius à Vicariis Apostolicæ sedis, & ab aliis Episcopis Orientalibus, & præcepto Imperatoris absoluta est prima actio.

Actio secunda.

Sessio. 2.

Præsidente eodem pijssimo & magno Imperatore Constantino, &c. & conueniente sancta & vniuersali synodo, &c. sicut in actione prima.

Prolata & lectá sunt acta quartæ synodi Chalcedonensis, & cùm legeretur epistola Leonis Papæ, & vētum est ad illud: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, ꝙ proprium habuit, verbo quidem operante quod verbi est, carne aūt exequente, quod carnis est: & horum vnum coruscat miraculis, aliud verò succumbit iniuriis: exurgentes qui ex parte Apostolicæ sedis erant antiquæ Romæ, clamauerūt: Ecce benignissime dn̄e, manifestè duas naturales operationes incōfuse & indiuise in Domino nostro Iesu Christo. Et respondente Macario, & qui cum eo erant, finita est actio secunda.

Actio tertia.

Sessio. 3.

Præsidente eodem piissimo & magno Imperatore Constantino, &c. sicut in actione prima.

Præceptum est, vt legerentur acta in quinta synodo generali, & cùm lector incœpit legere initiū libri, qui ita continebat: Sermo sanctæ memoriæ Mænæ Archiepiscopi

piſcopi Conſtantinopoleos, ad Vigilium beatiſſimum Papā Romanum,de eo ꝙ vna ſit Chriſti voluntas. Exurgētes Legati Apoſtolicæ ſedis Romauę, exclamaurrunt: Pijſſime domine,falſatus eſt præſens liber quintæ ſynodi. Nequaquam relegatur ſermo, qui dr̄ Mænæ ad Vigilium,quia fictus eſt,ſed iube diligēter aduertere præſentem librum.Et inſpicientes Imperator vnà cū Iudicibus, & quibuſdam de ſancta ſynodo epis, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos,nō habētes ſubnotationē numeri, falſatus enim erat liber ab hæreticis in nonnullis locis.Lecta ſunt reliqua geſta quintæ ſynodi, & abſoluta lectione ſancta ſynodus & Iudices dixerunt:Ex lectione ſummorum Conciliorū,ſicut audiſtis, non inuenimus in incarnationis diſpenſatione Dñi noſtri Ieſu Chriſti vnam voluntatem,& vnam operationē. *Falſatus codex ab hæreticis.*

Actio quarta.

Præſidente pijſſimo Imperatore, &c.ſicut in actione prima: Prolata & lecta eſt epiſtola Agathonis Papæ ad Cæſarem, & ſynodum:cuius quidem epiſtolæ nonnulla duximus hic ſubijcienda,quæ ſic habet. *Seſſio.4.*

Vt aūt veſtrę pietati, quid Apoſtolicæ noſtræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apoſtolicā, Apoſtolicorumq; Pontificū traditionē, & ſanctorum quinque generalium ſynodorū, per quas fundamenta Catholicæ Chriſti Eccleſiæ firmata ſunt. Hic igitur ſtatus eſt Euangelicæ atq; Apoſtolicæ fidei, regularisque traditio, vt confitentes ſanctam & inſeparabilem Trinitatē,id eſt,Patrem & Filium & Spūm ſanctum vnius eſſe deitatis,vnius naturę & ſuaſtantiæ, ſiue eſſentiæ,vnius eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis,operationis,dominationis & maieſtatis,poteſtatis & gloriæ.Et qcquid de eadē ſancta Trinitate eſſentialiter dr̄ ſingulari numero, tanquam de vna natura triū conſubſtantialium perſonarum,cōprehendamus regulari rōne hoc inſtituti. Cum verò de vno earundē trium perſonarū ipſius ſanctæ Trinitatis filio Dei,Deo verbo, & de myſterio admirandę eius ſm carnem diſpenſationis confitemur oīa duplicia vnius,eiuſdemque Domini Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti (ſecundum Euangelicam traditionem) aſſerimus, id eſt, duas eius naturas *Epiſt. Agathonis ad Cæſarē & ſynodum.* *Explicatur pluralitas voluntatum & operationum in Chriſto.*

prædicamus, diuinā s. & humanam, ex quibus & in quibus ēt post admirabilem atque inseparabilem vnionem subsistit. Et vnamquanq; eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur, & hr̄e diuinam oīa quæ diuina sunt, & humana oīa, quæ humana sunt absq; vllo peccato. Et vtrasque vnius eiusdē Dei verbi incarnati, id est, humanati, inconfuse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia, quæ vnita sunt discernentes propter confusionis dūtaxat errorem. Æqualiter enim & diuisionis & comistionis detestamur blasphemiam. Cùm duas aūt naturas duasq; naturales volūtates, & duas naturales operationes cōfitemur in vno Dn̄o nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrum dicimus, sic vt à via veritatis errantes Apostolicā traditionē accusant, absit hæc impietas à fideliū cordibus, nec tāquā separatas in duabus personis vel subsistentijs, sed duas dicimus vnū, eundemq; Dn̄m nostrum Iesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates & operationes hr̄e, diuinam, s. & humanam, diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cum coessentiali patre, coēm, humanam temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptā. Hæc est Apostolica atque Euangelica traditio, quam tenet spiritualis vestri felicissimi Imperij mater Apostolica Christi ecclesia. Hæc est mera confessio pietatis. Hęc est enim veræ fidei regula, quam & in prosperis & aduersis viuaciter tenuit Apostolica Christi ecclesia, qua per Dei gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, quia dictum est Petro: Ego pro te rogaui, vt nō deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Hic Dominus fidem Petri non defuturā promisit, & confirmare eum fratres suos admonuit, quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores cōfidēter fecisse semper cunctis est cognitum, quorū & pusillitas mea licet impar, & minima, pro suscepto tn̄ diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere.

Luc. 22.

Ibidem anathematizat hæreticos, qui contra prædicta senserunt, Theodorū, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt nouæ Romæ antistites, & Honorium,

rium, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum Alexandrinum epm, & Macarium, qui nuper fuerat Antiochiæ Præsul, & Stephanum eius discipulum. Insuper & Arrianos, Apollinaristas, Eutychianos, Thimoteianos, Acephalos, Theodosianos, Sayanitas, & omnem denique furorem hæreticorum siue confundentium seu diuidentium incarnationis Christi mysterium. Quod autẽ duæ sint naturales voluntates, & operationes in Christo, probat prædictus Papa multifariè.

Probatur articulus de pluralitate voluntatum & operationum multiplicitate.

Primùm, quia Deus perfectus est, & homo perfectus est Christus Iesus, ergo naturalib. proprietatib. vtranq; naturam perfectã necesse est esse, & duas in eo operationes & volũtates. Igitur sicut in tribus personis Trinitatis tres personales voluntates asserere absurdum est, qm̃ vna natura est, quam sequitur voluntas vna: ita in vna Christi persona, quæ duas naturas habet, duas voluntates, & duas operationes naturales negare impium est.

Secundò, testimonijs scripturarum, Mat. 26. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et alibi: Non mea voluntas, sed tua fiat. Et in alio loco dicit: Non veni vt facerem voluntatem meam, sed eius qui misit me Patris. Et iterum: Surgens venit in partes Tyri, & ingressus domum, noluit aliquem scire, & non potuit latere, cum tamen ille sit de quo dicitur: Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cęlo & in terra. Igitur hoc ad humanam eius voluntatem redigi oportet. Et alibi etiam: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Spiritum voluntatem intelligit diuinam, carnem verò voluntatem humanam.

Mar. 14. *Luc. 22.* *Mar. 7.*

Tertiò, vt synodus probet hæc pertinere ad fidẽ, vtebatur expositione sanctorum Doctorũ, Ambrosij, Augustini, Chrysostomi, Athanasij, Cyrilli, vtriusq; Gregorij, Leonis Pontificis, cuius testimonio multoties libẽter vtitur, præcipuè cũ scribit ad sanctũ Fabianũ epm Constãtinopoli, vbi sic habet: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est, &c. Et sicut verbum ab æqualitate paternę glorię non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit. At verò illa ad diuinam naturam pertinere

Synodus testimonijs Patrum probat ad fidẽ pertinentia.

Ioan.5. dicuntur, scilicet: Sicut Pater suscitat mortuos, ita dedit & filio,&c.Et illud: Nemo potest cognoscere patrem *Matth. 11.* nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Ad humanam *Ioan.7.* tamen illa:Nolebat per Iudæam ambulare, quia quærebant Iudæi eum interficere. Et quæ suprà citauimus ex *Psal. 142.* Euangelio. Illud etiam quod Dauid in persona Christi ait: Vt faciam voluntatem tuam Deus meus, &c.& *Psal. 53.* illud: Voluntariè sacrificabo tibi.

Solet hoc aliàs fieri in Concilijs, etiam cum definiunt ad fidem pertinentia, iuuari sententijs antiquorum Patrum.

Postremò confirmantur oĩa ista definitione sancti cõcilij Chalcedonen. actione quinta, vbi hæc fides asserĩt. Etiam & ex Concilio Cõstantinopol.quinto cap.7.deinde refertur ex integro symbolum,quod publicè in ecclesia cantatur,in quo obseruatur hæc forma loquendi.

Desideratur hoc symbolum Confitemur Trinitatem personarum, siue subsistentiarum, non trium nominum subsistentiam, sed bene trium personarum vnam subsistentiam. Item confitemur & Christum ex duabus naturis compositum.

Author. *Hæc fuit instructio legatorum, quorum superius fecimus mentionem.*

Qui omnibus subscripserunt,primum Agatho Papa, deinde innumerabiles episcopi Occidentales, per quos delecti sunt tres prædicti Legati,qui ad Concilium generale Constantinop.mitterentur, vt hæc certa fidei confessio publicè prædicaretur.

Habentur ibidem ẽt argumenta hæreticorum,Apollinaris,Seueri,Theodosij,Cyri Alexandrini, & Theodori epi contra pluralitatem operationum in Christo Dño, quæ quoniam nihil habent nisi verba,missa facimus.

Actio quinta.

Sessio.5. Præsidente pijssimo & magno Imperatore Constantino,&c.vt in actione prima.

In hac actione commouit Imperator Macarium & socios,vt proferrent testimonia sanctorum Patrum demonstrantia vnam voluntatem, & vnam operationem in Domino nostro Iesu Christo, sicut dudum promiserant, & protulerunt duos codices, quorum prior in superscriptione ita continebat.

Testimonia sanctorũ Patrũ, vnã Dñi nostri Iesu Christi voluutatem docẽtia, quæ est & Patris & Spiritus sancti. Quib. lectis absoluta est iussu Principis actio quinta.

Actio sexta.

Præsidente piissimo & magno Imperatore, &c. sicut in actione prima. *Sessio. 6.*

In hac actione rursus commonitus est Macarius cũ sociis si haberet alia testimonia de vna voluntate, & operatione Domini nostri Iesu Christi, quæ proferret in cõcilio. At ille protulit & alium codicem, qui in superscriptione continebat sic:

Sequentia testimoniorum de voluntate.

Et lectus est corã cõcilio. Quo lecto, & prædicto Macario cũ sociis suis cõtentis, & nolentibus alia testimonia pro se afferre, vicarii Apostolicę sedis Romanę, & qui cũ eis erant Epi & clerici, & monachi dixerũt: Piissime dñe, adhuc aliquid de vna voluntate & vna operatione non ostẽderũt Macarius amabilis Archiepiscopus, & eius socij per testimonia ab eis prolata, sed & ipsa quæ protulerunt, detruncauerunt, & quæ ad Trinitatis quidem attinent rationem de vna voluntate pro incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi protulerunt. *Testimonia prolata ab hæreticis detruncata.*

Quæ verò conueniunt, & quæ propriç pro huiusmodi incarnationis dispensatione posita sunt, tam sensum quàm verba detrũcauerunt. Vnde petimus vestram piissimam fortitudinem iubere authenticos codices proferri ex venerabili patriarchio huius Regiæ ciuitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblatis, &c. Piissimus Imperator præcepit vt id in sequenti actione fieret.

Actio septima.

Cõueniẽte sancta & vniuersali synodo, q̃ per Imperialem sanctionem congregata est, &c. vt in actione prima. *Sessio. 7.*

Commoniti sunt vicarii sanctissimi Agathonis Papæ vrbis Romæ, vt proferrent testimonia prædicantia duas voluntates naturales, & duas operationes etiam naturales in dispensatione incarnationis Domini nostri Iesu Christi, & prophanorum hæreticorum similiter testimonia manifestantia vnam voluntatem & vnam operationem, Et protulerunt codicem suprascriptum ita.

Testimonia sanctorum ac probabilium Patrũ demõstrantia

ſtrantia duas voluntates & duas operationes in Domino Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto. Quem Stephanus monachus relegit ab initio vſq; ad finem, tam ſanctorum ac probabilium teſtimonia, quam quæ pro phanorum hæreticorum. Et abſoluta eſt actio ſeptima.

Actio octaua.

Seſſio.8. Præſidente eodem magno Imperatore, &c. ſicut in actione prima.

Piiſſimus Imperator præcepit, vt Georgius Archiepiſcopus Conſtantinopol. & Macarius, & ei ſubiacens ſynodus edicat, ſi conuenit ei ſenſus ſuggeſtionum directarum ad Agathone ſanctiſſimo Papa Romæ, & eius ſynodo. Reſpondit Georgius Archiepiſcopus: Suſcipio, & ſequor Domine, directas ſuggeſtiones à ſanctiſſimo Agathone Papa Romę, & credo, & ſic profiteor in vno ſanctæ Trinitatis Dño noſtro Ieſu Chriſto vero Deo noſtro duas naturales voluntates, & duas operationes. Sic cæteri dixerũt, ſic credimus, & ſequimur, & omnes qui docuernnt, & dicunt vnam voluntatem & vnã operationem in duabus naturis vnius Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, anathematizamus, Macarius protulit voce & ſcripto ſuam fidem iuxta editionem ſanctarum & vniuerſaliũ quinque ſynodorũ. Rogatus vero ſi confiteretur apertè duas naturales voluntates, & duas operationes in Domino noſtro Ieſu Chriſto, reſpondit: Non dico duas voluntates, aut duas operationes in incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſed vnam voluntatem & Dei virilem operationem, non tamẽ duas confiteor etiã, ſi membratim incidar & mittar in mare. Tandem oẽs Epiſcopi conſenſerunt vnanimes his, quæ per Agathonem Papam & eius ſynodum antedicta ſunt in epiſtola, & in legatorum ſuorum inſtructione lecta, actione quarta exceptis Macario, & duobus aut tribus eius diſcipulis, qui noluerunt conſentire quòd in Chriſto eſſent duæ naturales voluntates, & duæ operationes. Quos exilio relegatos coram toto concilio, denudauerunt pallio epiſcopali, quo & nũc etiam vtuntur epiſcopi, alba, ſcilicet camiſia. *Suſcipitur à Concil. epiſtola Agathonis pa.*

In eadem actione examinantur teſtimonia, quibus inducuntur hæretici vnã in Chriſto ponere voluntatẽ, & ope-

& operationẽ,& repertũ eſt illos multa conſulto omiſiſſe,alia deprauaſſe in codicibus,quæ poſſent ſuũ errorem demõſtrare. Tãdẽ conuicti ſunt de errore ſuo per duos Presbyteros legatos epiſcopi Romani. Conuincuntur vero primum ex Ambroſio ad Gratianum,deinde ex Athanaſio in libro de incarnatione verbi. Vltimo & efficaciſſimè cũ mirabili eloquẽtia ex Chryſoſtomo in ſermone illo:Pater,ſi poſſibile eſt,tranſeat,à me calis iſte.

Actio nona.

Conueniente ſancta & uniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac regia vrbe,&c. Sicut in actione prima. *Seſſio.9.*

Prolatus eſt codicillus teſtimoniorum, qui oblatus à Macario & Stephano, & collatus eſt cum alijs codicibus authẽticis,& inuẽtus eſt deprauatus, & corruptus, & ex Athanaſio, Alexandrino, & Gregorio Nazianzeno,& Cyrillo,euidenter demonſtratum eſt, duas eſſe naturales volũtates, & duas operationes in Chriſto Domino noſtro,& ſic abſoluta eſt actio nona.

Actio decima.

Præſidente eodem magno Imperatore Conſtantino, &c.ſicut in actione prima. *Seſſio 10.*

Rurſus collata ſunt teſtimonia aliquorũ Patrũ,nẽpè Leonis Papæ ex epiſtola ſecũda ad Leonẽ Imperatorẽ,& Ambroſij Mediolanen.Epi ex 2.li.ad Gratianũ Imperatorẽ, prolata à Macario & Stephano,cũ codicibus authẽticis ex Patriarchio Regię ciuitatis,& demõſtratũ eſt id quod ſupra.Rurſus idẽ demonſtratũ eſt ex teſtimonijs multis adductis Ioannis Chryſoſtomi, Athanaſij, Gregorij Nazianzeni,& Gregorij Nyſſeni,& Cyrilij.

Actio vndecima. *Seſſio.11.*

Tota hæc actio conſumitur in propoſitione epiſtolę Sophronij Patriarchæ Hieroſolymorum ad concilium, quę poſtea in actione tertiadecima à tota ſynodo probata eſt.In qua longa admodũ oratione, eloquentia & Chriſtiana ſapientia pleniſſima, & omnibus numeris abſolutiſſima,diſputat præcipua myſteria Fidei. *Epiſtola Sophronii patriarchæ eruditionis Chriſtianæ pleniſſima.*

Primo ſanctæ Trinitatis myſterium.

Secundò incarnationis Dominicæ ſacramentũ,probans,quòd potiſſimũ intenderat vnam eſſe in Chriſto

perſonam,

personam,sed duas distinctas naturas,humanam, scilicet,& diuinam,& duas distinctas operationes,&c.

Tertiò,quòd in incarnatione verbi non fuit Deitas copulata carni prius animatæ,aut prius præfactæ, vel animæ præexistenti coniuncta,sed tunc his,anima, scilicet & carne ad subsistendum venientibus, quando eis ipsum verbũ & Deus naturaliter copulatus est,sed cum ipso verbo existentiam habuerunt & nequaquam in ictu oculi hanc illa priorẽ habẽtia(sicut Paulus Samosatenus perstrepit atque Nestorius) simul quippè caro, simul Dei verbi caro animata rationalis. Cum cõceptu quippè verbi hæc ad subsistẽdũ prolata sunt, & secundum subsistentiam ei vnita sunt, quando ad subsistendum prolata sunt, nullumque prorsus tempus propriæ cõstitutionis tulerũt,quod inconfusam atq; inseparabilẽ ad eũ cõpositionẽ præcederet.Ex inuiolabili nanq; & virginali sanguine sanctæ & immaculatæ virginis Mariæ verbũ verè factũ est incarnatũ & veraciter homo & in vtero virgineo deportatus,& tẽpus expleuit legitimi puerperij.& per singula naturalia,& peccatũ nõ trahentia nobis omnib.similis factus,nostramq; non dedignatus passibilem vilitatem: Nascitur Deus humano corpore,similiterq; habitu animam rationalem & incorpoream habens.& virginem generãtẽ conseruat θεοτόκον eam propriè & ueraciter demonstrauit, quanuis Nestorius vecors scindatur,& eius Deo rebellis exercitus lachrymetur,lamentetur,& exultet, &c.

Hoc in loco singulariter & deuotissimè de hoc diuino mysterio disputat sanctus iste Episcopus, libenterq; vtitur testimoniis beati Dionysii desumptis ex lib. de diuinis nominibus,quoniã persuasum habebat hunc librũ esse dionysij,& hunc esse illum Dionisium quem Paulus ex Areopago vocauit ad Euangelium, &c.

Christus homo creatus,& increatus, corporeus & incorporeus.

Ibidem etiam non abhorret hanc formam loquendi, vt Christum vocet hominem creatum, & increatũ, corporeũ & incorporeũ,per oĩa nobis similem,excepto peccato,& omnibus ipsum cõsequẽtibus,quoniã Christus arbiter & Dominus erat motuũ naturaliũ, & omnium suorum affectuum,siue passionum, quæ nisi eo annuente,non mouebantur,quod nos minimè sumus.

Ibidem

Ibidem docet, Angelos & animas & cæteras inuisibiles substantias non corrumpi, sed omnia esse à Deo immortalia creata. Quòd verò ait illa esse immortalia, non per naturam sicut Deus, sed per gratiam eas à morte coercentem, puto intelligi, quòd naturaliter à se non habeant hanc immortalitatē, sed ex generali dono Dei.

Deinde explicat eleganter mysterium sanctę Trinitatis, docens in diuinis esse tres subsistentias sic: Trinitatem itaque in vnitate credimus, & in vnitate Trinitatē glorificamus. Trinitatem quidem pro tribus subsistētiis, vnitatē aūt pp singularitatē Deitatis. Et iterū. Seu igitur sancta Trinitas numerabilis personalibus facta est subsistētiis, siue sancta vnitas, extra omnē numerum est, & hęc quidē inuisibilē hēt diuisionē & incōfusam gerit cōiūctionē. Vnde collige subsistētiā in diuinis & personaliter & essentialiter dici. Si personaliter accipias, tres subsistentiæ sunt, si essentialiter, vnica est subsistentia. *Explicatur mysterium Trinitatis.*

Idem in eadem epistola. Suscipio autē & veneror post quinque vniuersalia concilia, conscripta Cyrilli, pręsertim quę contra Nestorii insaniā facta sunt. Similiter & epistolā Orientalium episcoporū, quę ad eundē Cyrillum scripta est, quam & ipse orthodoxam esse testatus est, & quęcunque Leo sanctissimę Romanæ Ecclesię sanctissimus dispensator scribit, & maxime quę contra Eutychianā & Nestorianam prophanationem scripsit: hæc quidē vt Petri, illa verò vt Marci diffinitiones agnoscēs.

Vltimò recenset ferè omnes hęreticos à Simone Mago ad illorum vsque tempus, qui perperam de mysterio Trinitatis sunt locuti. Recensetur inter cęteros Origenes, & huius discipuli Dydimus & Euagrius, qui animas ante corporum constitutionem aiebant fuisse creatas, hoc dicit esse hęreticum & deliramentum impudens.

Finitis omnibus, quæ in ista actione acta sunt, Constantinus piissimus Imperator dixit: Sufficientia sunt etiam, quæ hodierna die sunt gesta. Quia verò in Christo amabilis vestræ Reip. causis occupamur, iubemus Constantinum & Anastasium patricios, Polyeuctum quoque & Petrum exconsules ex persona nostræ pietatis cum sancto & vniuersali vestro concilio in reliquis conuentibus inueniri, postquam præsentis causæ pluri-

sæ plurima & præcipüa capitula coram nostra pie- tate iam peracta sunt.

Actio duodecima.

Sessio.12. Conueniente sancto & vniuersali concilio, &c. sicut in actione prima.

Rursus disputatum est cum hæreticis, si ex scripturis sanctorum Patrum possent demonstrare vnã volũtatẽ, & vnã operationẽ in Dño nostro Iesu Christo, & nõ ua- lentibus illud ostendere, prolata est à Catholicis & lecta epistola Leonis Papæ decima, & luce clarius demonstra uerunt duas voluntates, & duas operationes in Christo Iesu, & dixit sancta synodus: Omnino necesse est, non so lum ẽm sensum sequi sanctorum Patrum dogmata, sed & eisdem vocibus vti cũ illis, nihilq; penitus innouari.

Sanctorũ Patrum dogmata non solum secundum sensum sequẽda, sed eisdẽ vtendis cum illis votibus.

Ibidem relectum est rescriptũ epistolæ Honorij Papę Romani ad Sergiũ Constantinopol. in quo post explica- tũ satis latè sacramentũ Dominicæ incarnationis, sub- iungit: Quòd Dñs Iesus Christus filius ac verbũ Dei, ip- se sit vnus operator diuinitatis atque humanitatis, ple- næ sunt sacræ literæ luculẽtius demõstrantes. Vtrũ aũt propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ ope- rationes debeant deriuatæ dici vel intelligi, ad nos ista pertinere non debent, relinquẽtes ea Grãmaticis, qui so lent paruulis exquisita deriuãdo nomina vẽdicare: Nos enim non vnam operationẽ, vel duas Dñm Iesum Chri stum, eiusq; sanctũ Spiritũ, sacris literis percepimus, sed multiformiter cognouimus operatũ, iuxta illud: Diui- siones gratiarũ sunt, idem aũt Spiritus, &c. Si enim diui siones operationũ sunt multę, & has omnes Deus in mẽ bris omnibus pleni corporis operatũ, quanto magis ca piti nostro Christo hæc possunt plenissimè coaptari; vt caput & corpus vnũ sit perfectũ, &c. Et nos quidem ẽm sanctiones diuinorum eloquiorũ oportet sapere vel spe- rare, illa videlicet refutãtes, quæ quidem nouæ voces no scuntur sanctis Dei Ecclesiis scãdalum generare, ne aut duarum operationũ vocabulo offensi, sectantes Nesto- rianos nos vesana sapere arbitrentur, aut certè si rursus vnam operationem Domini nostri Iesu Christi faten- dam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum atto- nitis auribus dementiam fateri putemur, &c.

1.Cor.12.

Relatum

Relatum est & aliquod rescriptum Sergij Patriarchæ Constantinop.ad prædictum Honorium Papam,& collata sunt rescripta hæc cum exemplaribus authenticis, quæ producta sunt ex Patriarchio Regiæ vrbis,& consistebant exemplaria. De quibus proferetur sententia in sequenti actione.

Ibidē cōfirmata est depositio Macarij & sociorū eius & petitum est à clericis Antiochiæ,vt alius pro Macario crearetur Archieps: & sic absoluta est actio duodecima.

Actio tertiadecima.

Conueniente sancto & vniuersali concilio, quod per imperiale decretum in hac Regia vrbe, &cæt. sicut in actione prima. *Sessio.13.*

Postulatum est,vt pronuntiaretur sententia de epistolis Sergij,Honorij,& Sophronij, quæ in actione præcedenti lectæ sunt.Sanctum conciliū dixit:Secundum promissionem,quæ à nobis ad vestram gloriam facta est, re tractātes dogmaticas epistolas, quæ à Sergio Patriarcha huius Regiæ vrbis scriptæ sunt,tam ad Cyrū, qui tunc fuerat Eps Phasidis,quàm ad Honoriū Papam antiquæ Romæ:similiter autem & epistolam ab illo,id est,Honorio rescriptā ad eundem Sergium,hasq; inuenietes omnino alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum Conciliorum,& cunctorum probabilium Patrum, sequi verò falsas doctrinas hæreticorum,eas omnimodo abiicimus, & tanquam animæ noxias execramur,Quorum autem,id est,eorundem impia execramur dogmata,horū & nomina à sancta Dei Ecclesia proiici iudicauimus,id est, Sergij Præsulis huius vrbis, qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere.Cyri Alexandriç, Pyrrhi,Petri, & Pauli,Præsulum huius etiam ciuitatis,qui & similia eis senserūt. Ad hæc & Theodori Episcopi Pharam;quarum omnium supraſcriptarum personarum mentionē fecit Agatho sanctissimus Papa antiquæ Romæ in suggestione quam fecit ad piissimū & magnum Imperatorem nostrum, eosque abiicit, vtpote cōtraria rectæ fidei sentientes,quos anathemati submitti definim⁹.Cū his verò simul proijci à sancta Dei catholica Ecclesia,simulque anathematizari præuidimus & Honorium,qui fuerat Papa antiquæ Romæ,

Hæreseos damnantur hoc loco septem Pontifices,Sergius Cyrus,Pyrrhus,Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus

Romæ, eo ꝙ inuenimus per scripta quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus mentem eius secutus est, & impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem & synodica Sophronii Archiepiscopi Hierosolymitani, & hæc reperientes cũ vna fide cõuenientia, Apostolicisque & sanctorum Patrum doctrinis paria, vtpote quæ sunt orthodoxa, recipimus, & vt salubria sanctæ Dei Ecclesiæ suscipimus, & nomen eius inseri sanctis diptychis sanctarum Ecclesiarum iustum esse iudicauimus.

Post hæc produxit Georgius diaconus chartophylax epistolas Cyri duas ad Sergiũ & Constant. & vnã Theodori ad eundẽ Sergium, & vnam Pyrrhi, & vnam Pauli, & vnam Petri Constan. quondam antistitem, & vnã Honorii Papæ, totam hæreticam ad eundem Sergium, de quibus omnibus sanctum Concilium dixit: Cognitionẽ accipientes prolatorum nobis à Georgio diacono libellorum, atque chartarum, siue aliorum opusculorũ, comperimus in vnam, eandemque impietatem concurrere, & prænidimus hæc tanquam prophana, & animæ perniciosa continuo ob perfectum exterminium igne concremari, & combusta sunt, & sic præcepto iudicum & sancti Concilii absoluta est actio tertiadecima.

Actio quartadecima.

Sessio. 14. Conueniente sancto & vniuersali Concilio, &c. & residentibus gloriosissimis patriciis & consulibus, & omnibus Deo amabilibus Episcopis per ordinem in eodem secretario Trulli, & propositis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri Euangeliis, Georgius diaconus produxit duos codices continentes acta sancti & vniuersalis quinti Concilii, & Tomum septimæ actionis eiusdem Concilii, & iussu Concilii tangens ꝑposita sacrosancta Euangelia, dixit: Per istas sanctas virtutes, & Deũ, qui locutus est per eas, cũ veritate hi duo libri mẽbranacei sunt libri sancti quinti Concilij, & volumen septimæ actionis eiusdẽ Concilij, iuxta qđ iã excusi sunt, ita etiam nunc manifestati sunt, & pridẽ in bibliotheca inuenti, atque suscepti, & neq; aditũ est quicquam à me, nec subtractũ per me, neque cũ conscientia mea à quoquam omnium.

Falsati codices per hæreticos. Surgentes Episcopi Concilii, & conferentes cum exemplaribus authenticis, inuenerunt ab hęreticis adiectos

esse tres quaterniones in primo libro quinti Concilii, & in secūdo libro circa septimā actionem mutatū quidem fuisse quintūdecimū quaternionē,& adiectum esse quadrifoliū non superscriptio ante decimūsextum quaternionē. Quocirca acclamatū est à Concilio: Anathemate libello, qui dicitur Mænę ad Vigilium. Anathema libellis, qui dicunt facti fuisse à Vigilio ad Iustinianum & Theodorū diuę memoriæ. Anathema simul, qui falsauerunt acta sancti,& vniuersalis quinti Concilii.

Introduxerunt Græci sub nominib. Vigilii Papę, similiter & Męnę, hos libellos con[ti]nentes vnā voluntatē, & vnam operationem in Christo, cu[m] tñ nullos tales scripsisset Vigilius, nec Mæna, & hac de causa acclamatum est à Concilio, & anathematizati sunt libelli illi.

Deinde productus & lectus est sermo Athanasii super verbis illis Domini: Nunc anima mea turbata est, de quo sanctum Concilium dixit apertè: Nunc in sermone, qui lectus est, duas naturales voluntates in dispensatione incarnationis vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesu Christi veri Dei laudabilis, Athanasius declarauit: & præcepto iudicium, & sancti Concilii actio quartadecima absoluta est. *Sermo Athanas. de duabus voluntatibus in Christo*

Actio quintadecima.

Conueniente sancto Concilio, &c. vt suprà.

Adductus est ad Concilium Polychronius religiosus Presbyter & Monachus, & interrogatus, quæ esset fides eius in dispensatione incarnationis Domini nostri Iesu Christi, Polychronius Monachus dixit: Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, vt suscitet eum, sin autem non resurrexerit, ecce Concilium,& Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctum Concilium dixit: Expositionem fidei tuæ profer: nam ecce mortuus præparatus est. Ille ait: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit Deus, vt ponam eam super mortuum, & si non resurrexerit, ecce vt prædixi. Et protulit in medio vnam chartulam propria scriptam manu, & ab Antiocho religioso lectore & notario aperta & lecta est, habens his verbis ita: *Sessio. 15.* *Insania Polychronij cōtendentis suscitare mortuum in hæreticorū veritatis testimonium.* *Chartula fidei Polychronij hęretici.*

Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi, ego Polychronius tanquam præsens,

ſaluto & adoro:& quia vidi multitudinē virorū, & candidatorū,& in medio virum,cuius virtutē narrare non valeo,dicētem mihi: Quia nouā fidem cōponis, feſtina, & dic Imperatori Conſtātino: Non facias nouā fidem, neq; acquieſcas.Et veniente me ab Heraclea Chryſopolim, & ſtāte me in ſolario(hora erat quaſi ſeptima diei) vidi virum terribilem candidatum valde,& ſtetit coram me, dicens: Quia qui non confitetur vnā voluntatē& Dei virilem operationē,non eſt Chriſtianus: Ego aūt dixi: Hoc & Conſtantinus ſapientiſſimus Imperator perfiniuit vnā voluntatē,& Dei virilem operationē.Ille aūt dixit:Multum bene,& Deo placet.Sanctum Concilium dixit · vt illa chartula ab eodem Polychronio iuxta propoſitionem ſuam poneretur ſuper mortuū iam ad hoc præparatum in loco publico in præſentia Concilii, & populi ſatisfactionem Chriſto amabilis plebis,qualiter Deus veritatem demonſtraret. Et congregato plurimo populo in atrio publici lauacri,quod dicitur Zeuxipus, idē Polychronius poſuit ſuper mortuū huiuſmodi fidei ſuæ chartulam, perq; plures horas perſeuerans & inſuſurrans ei nihil horum,quæ ab eo ſtolidè ac blaſphemè promiſſa fuerant valens peragere,idē Polychronius dixit, nullatenus ſe poſſe mortuū ſuſcitare. Populus qui ibidem aderat,exclamauit, dicens: Nouo Simoni anathema, Polychronio ſeductori populi anathema. Sācto Concilio iterum interroganti, ſi adhuc perſeueraret in illa ſua fide. Polychronius reſpondit:Sicut cōtinet chartula, quā obtulit & poſuit ſupra mortuū, ita credo vnā voluntatem & Dei virilem operationem, & alterū quid non dico. Et cùm perſeueraret in proprio errore, per ſanctum Conciliū, tanquā ſeductor populi & manifeſtus hæreticus, depoſitus eſt ab omni ordine & officio ſacerdotali. Glorioſiſſimi Principes,& ſanctū cōcilium dixerunt. Sufficiunt quæ hodierna die acta ſunt.

Actio ſextadecima.

Conueniente ſancto & vniuerſali Concilio, &c. vt ſuprà.

Adductus eſt Conſtantinus presbyter Eccleſiæ quæ eſt in Apamia ſecundæ Syriorū prouinciæ, ad Conciliū,& examinatus eſt de ſua fide,qui rogatus à Cōcilio

dixit

dixit se non cognoscere, nisi vnã voluntatem, & vnam operationẽ in Chro, sicut Macarius sentiebat. Cui post longã disputationẽ, sanctum Conciliũ dixit: Ita sentis, & ita perseueras vsq; ad finẽ in hac secta? Et Constantinus dixit: Etiam Dñi, sic sentio, & sic credo, & nõ est possibile aliter. Sancta synodus exclamauit: Hęc secta Manichęorũ est. Hæc est fides Apollinarij. Anathema illi cũ dogmatib. suis. Anathema Theodoro hæretico Pharanitano, Sergio hęretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hęretico anathema, Petro hęretico anathema, Macario hęretico anathema, Polychronio hæretico anathema, Aspergio Pragẽsi anathema. Oĩb. q suffraganṫ hæreticis, anathema. Sic absoluta est actio sextadecima.

Actio decimaseptima.

In hac actione profertur symbolum, quod Dominicis diebus nunc publicè in ecclesiis cantatur, à synodo Nicæna constitutum, vbi obiter condemnatur Arrius, qui aiebat de verbo, quod erat aliquando, quando non erat, & antequam nasceretur, non erat, & quia ex nihilo factus est, vel ex altera substantia, vel essentia, dicentes esse aut vertibilem, aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat Catholica & Apostolica synodus. *Sessio 17.*

Ibidem longa oratione explicatur mysterium Dñicę incarnationis in vnitate personæ, & vnius substantiæ duas concurrisse naturas & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes indiuise, inseparabiliter inconfuse, secundùm sanctorum Patrum doctrinam in Christo copulatas, non contrarias, iuxta quod impij asserunt hęretici, sed voluntatem humanam nunquam reluctantem, sed subiectam diuinæ eius atque omnipotenti voluntati iuxta sententiam sapientissimi Athanasij.

Idem recenset hæreticos, quos supra anathematizat, & recipit tomum sanctissimi Leonis Papæ ad sanctum Flauianum, quem & titulum rectæ fidei appellat sancta synodus. *Recipitur epistola Leonis Papæ ad Flauianum.*

Item Epistolas synodicas, quæ scriptæ sunt à beato Cyrillo aduersus ipsum Nestorium, & ad Orientales episcopos. *Recipiuntur epistolæ synodicæ Cyrilli aduersus Nestorium.*

Item etiam approbat & recipit quinque vniuersalia concilia, & sanctos & probabiles patres definien-

tes Dominum Iesum Christum vnum de sancta Trinitate. Et subscripserunt omnes Episcopi,& absolutus est conuentus decimusseptimus.

Actio decimaoctaua.

Præsidente pijssimo & magno Imperatore, cōuenien te quoque sancto & vniuersali Concilio,quod per Imperialem sanctionem congregatum est, &c.vt suprà.

Sessio. 18. In hac actione præsente Imperatore confirmauerunt acta in actionibus præcedentibus,& subscripserunt omnes Epi præsentes,& vices gerentes absentium eporum. Deinde & Constantinus Imperator subscripsit.Post subscriptionē habentur explicatę hæreses,quæ circa Christi humanitatē sunt exortę. Quidā enim personas in Christo diuidunt. Alij contra naturas permiscent & confundunt,&c.Nos aūt altrinsecus positā voraginem,diuisionisq; & confusionis declinantes periculum tanquā iter Regale pergentes, duas in Christo naturas, & harū pari numero naturales operationes confitemur, in vnā & indiuiduam concurrentes subsistentiā, & quæ sua sunt alterutrum in cōmune proprietates conferentes. Superfluas aūt vocum nouitates,& earum inuentores procul ab Ecclesiasticis septis abiicimus, & anathemati meritò subiicimus,id est, Theodorum Pharanitanū, Sergiū, & Paulum, Pyrrhum simul & Petrum, Cyrum & honorium, deponentes Macarium, qui fuerat Antiochensis Eps, & Stephanum eius discipulum. Similiter & Polychronium infantilis intelligentiæ delirum senem, qui mortuos suscitare pollicitus, dum non suscitaret, derisus est, & oēs qui constituerunt,vel constituunt,vel constituere præsumpserint vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione humanitatis Christi.

Ad hæc accessit edictum Constantini Imperatoris, non minus Christiana eruditione quàm pietate refertum. Datum est autem ad populum Occidentalem ad corroboranda & firmanda omnia, quæ à præsenti synodo definita sunt. Amplectitur autem & suscipit piissimus Imperator quinque vniuersales synodos, & hanc sextam cum eis,sub hac forma verborum.

Quinque vniuersalia,& à Deo consita concilia, sicut quandam hæreditatem cœlestem in cordis conclaui

repo-

reponentes, tanquam intellectuales margaritas, ab eis thesaurizamus dogmata, & quos anathemetizarunt, & quæ refutarunt, anathematizamus atque refutamus, quosq́; susceperunt, suscipimus, patresq́; nostros scribimus. Anathematizamus oẽm hæresim, quæ à Simone vsque nunc in Dei ecclesiam introducta est ad scindẽdam pacem & vnitatem credentium. Super hæc omnia anathematizamus Theodorũ, Sergium, Cyrum, Petrũ, &c. quos suprà pluries recensuimus.

Vltimò est epistola Leonis Papæ ad Constantinum Augustum, habens sic:

Regis Regum, in cuius potestate sunt regna mundi, magnas gratias agimus, ꝙ sancta vniuersalis & magna sexta synodus, quam nutu Dei vestra clementia & sedulè conuocauit, & cui pro Dei ministerio præfuit, Apostolicã in oĩbus regulã, & probabiliũ patrum secuta fuerit. Et q̃a definitione rectè fidei plenissimè prædicauerit, quã & Apostolica sedes B. Petri Apostoli (cuius licèt impares ministerio fungimur) veneranter suscipit, idcirco & nos, & per nostrũ officiũ hæc veneranda sedes Apostolica concorditer ac vnanimiter his, quæ definita sunt ab ea, consentit, & B. Petri authoritate cõfirmat, sicut supra solidatã petrã, qui Christus est, ab ipso Dño adeptus firmitatem. Propterea sicut suscipimus atq; firmiter prædicamus sancta quinq; vniuersalia Concilia, Nicænũ, Constantinopolitanũ, Ephesinum primum, Chalcedonense & Constantinopolitanum, & quæ oĩs Christi ecclesia approbat & sequitur: ita & q̃d nuper in Regia vrbe pio vestrę serenitatis aduisu celebratũ est sanctũ sextum Conciliũ, vt eorũ pedissequi interpretes, pari veneratione atque censura suscipimus, & hoc cum eis dignè cõnumerari, tanquã vna & æquali Dei gratia congregatũ decernimus, & qui in eo fideliter conuenerunt Christi ecclesiæ Sacerdotes, & inter sanctos ecclesię patres atq; doctores adscribendos æquè censemus. Nam & illis sicut illis, idẽ Dei spiritus salutẽ animarum operatus est, & huius immarcessibilis fructus imperiali pietati vestræ à Dño reputabit, cuius & p secula prędicãdo labore perfectũ est.

Deinde anathematizat omnes hęreses & earum authores, quos & suprà nominauimus.

Canones sextæ synodi in Trullo celebratæ ex Græcis exemplaribus desumpti, interprete Gentiano Herueto Aurelianen.

Author. *In uolumine Conc. excuso Coloniæ feruntur 9. Canones adscripti sextæ synodo, cū tamen sciamus sextā synodum, quādo primo sub Constantino congregata est, nullos edidisse Canones: sed pòst, sub Iustiniano côueniētes 227. Patres in Trullo Regiæ Palatij Constantin. canones ediderunt sequentes 102. Hoc ita tradunt Patres, qui ad septimam synodum cōuenerunt in Nicæa sub Constātino filio Leonis, & Irene eius matre in actione quinta, & explicatius in actione sexta, Tomo primo in vtroque loco citant canonem octuagesimum secundum. Horum etiam canon[illegible]m mem[illegible]it Nicolaus primus in Epistola ad Michaelem Imperatorem. Itē & Anastasius Abbas Apostolicę sedis Bibliothecarius, in prefatione octauę synodi, dicens: Cùm 6. synodus nullam protulerit, præter fidem, regulā, sed quas eius asseuerant regulas, longè post sextam synodū ab ipsis constat esse penes se priuatimq; depromptas, &c. Item Patres, qui ex Oriente & Occidente conuenerunt ad synodum Florentinam, in sessione quinta etiam hos 102. Canones 6. synodi in Trullo. Itē Gratianus in Decret. citat aliquot canones istorum (vt in proprijs locis indicabimus) & ascribit illos 6. synodo, propter hoc & alia visum est 9. Canones prædictos vt nothos & adulterinos reijcere, & istos 102. ex Græco nono canone vetustiss. nondū excuso. Præmittitur loco præfationis allocutoria oratio Patrum, qui in Trullo cōuenerunt ad Imperatorē Iustinianū, qua ostendūt quod cū duæ vniuersales synodi 5, scilicet, quæ fuit regnāte Magno Iustiniano, & 6. quæ fuit regnante Constātino Bogonato, non fecerint canones ad Ecclesiarum cōstitutionē, sicut reliquæ 4. sanctæ vniuersales synodi fecerūt, hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec 6. propria numeratur, sed πενθέκτη, id est, Quini. 6. Nam quod quintæ & sextæ synodi deerat, repleuit. Est autem ēt vniuersalis.*

Canon 1.

In primo canone proponitur fides tenēda vt per Apostolos, & sacra Concilia tradita est, & explicatur ratio sex synodorum vniuersalium, sicut in multis alijs concilijs explicata est. Sub anathemate etiam decernuntur tenenda vniuersa, quæ in eis sunt à patribus definita.

Can. 2.

Can. 2. Vt tam synodorum generalium quarundamq́; prouincialium, quam Apostolorum, & aliorum Patrum canones stabiles maneant, definitur.

Hoc quoque huic sanctæ synodo pulcherrimè & honestissimè placuit, vt ab hoc nũc tpe deinceps ad animarũ medelã, & perturbationũ curationẽ firmi, stabilesq; maneant, qui à sanctis Patribus, qui nos præcesserunt, suscepti ac confirmati sunt, atq; à Deo nobis ẽt traditi sunt, sanctorum Apostolorum noĩe 85. Canones. Qm̃ aũt in his nobis Canonibus præceptum est, vt eorundẽ sanctorum Apostolorum per Clementem constitutiones susciperemus, quibus iam olim ab ijs, qui à fide aliena sentiunt, adulterina quædã & pietate aliena introducta sunt, quæ diuinorum nobis decretorum elegantem & venustam speciem obscurarunt: has constitutiones ad Christianissimi gregis ædificationem ac securitatem vtiliter reiiecimus, hæreticæ falsitatis fętus nequam immiscentes, & germanę ac integræ Apostolorum doctrinæ inserentes. Obsignamus ẽt reliquos omnes Canones, q̃ à sanctis & beatis nostris Patribus expositi sunt, id est, à trecentis decem & octo diuis Patribus, qui Nicææ conuenerunt, ab ijsque, qui Ancyræ: ẽt ab ijs, qui Neocæsareę, siṁr & qui Gangris. Præterea & ijs, qui Antiochia Syriæ: ab ijs etiam, qui Laodicea Phrygiæ. Præterea autem à 150. Patribus, qui in hac Dei cultrice & Regia ciuitate conuenerunt, & ducentis, qui in Ephesiorum Metropoli prius coacti sunt, & 620. sanctis Patribus, qui Chalcedone, siṁr & ab ijs, qui Sardiæ, & qui Carthagine, & qui rursus in hac regia vrbe conuenerunt sub Nectario, qui regiæ huic ciuitati præsidebat, & Theophilo, q̃ fuit Alexandriæ Archiepiscopus. Quinetiam Canones Dionysij Archiepiscopi Alexandrinorum Megalopolis. Et Petri Alexandriæ Archiescopi & Martyris Gregorij Neocæsareę Episcopi, qui θαυματουργὸς, id est, mirabilium operũ effector dictus est, Athanasij Alexandrini Archiepisc. Basilij Archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, Gregorij episcopi Nyssæ. Gregorij Theologi, Amphilochi Iconij, Timothei Archiepiscopi Alexandrini, Cyrilli eiusdem Alexandriæ Archiepiscopi. Et Gennadij Patriarchæ huius Regiæ ciuitatis. Præterea verò & à Cypriano

Quomodo hic canon Cypriani recipiatur, explicat 95. C. infra & 19. Nic syn.

Aphrorum regionis Archiepõ & martyre & ſynodo,quę ſub ipſo fuit emiſſum canonem,qui in prædictorum prę ſulum locis, & ſolum ſm traditam eis conſuetudinem ſeruatus eſt.Et nulli licere prius declaratos canones adulterare, vel abolere, vel alios præter prius hic propoſitos, canones admittere,à quibuſdam falſa adiecta,inſcriptione cõpoſitos,qui veritatẽ cauponari conati ſunt.Si quis aũt ꝙ prædictorum canonũ aliquem innouare vel ſubuertere conetur, conuictus fuerit, reus erit ſm eum canonem, vt ipſe pronuntiat canon pœnam luens, & per ipſum in eo in quo offendit,medelam ſuſcipiens.

Ca.3.Qualiter puniendi clerici qui præter canonicas ſanctiones vxores duxerint.

Rex noſter allocutus eſt, vt miniſtros eccleſiæ puros, & eo miniſterio dignos exhiberet ſynodus. At cum hi, qui ſunt Romanę eccleſię, canonis ſummum ius ſeruare propoſuerint, huius autem ciuitatis ſedes benignitatem,nos verò vnum è duobus componentes(vt nec ex lenitate diſſolutionẽ,nec ex rigore auſteritatẽ) ſancimus, eos qui ad ſecundas tranſierunt nuptias, nec à peccato cui mancipati ſunt,reſipiſcere voluerint, depoſitioni canonicæ ſubiacere.Qui verò eos hãc ſecundarum nuptiarum affectionem tranſierunt quidem, ſed ante noſtram cognitionem procul peregrinam,ſpuriamq; coniunctionem abiecerunt,vel quorum vxores ſecundæ obiere, vel ipſi ad conuerſionem prouidentes,in animum ſobrietatem reuocarunt, & ſubitò eorum oĩum,quæ prius contra leges erant, obliti ſunt, ſiue presbyteri ſiue diaconi ſint, viſum eſt eos ceſſare dẽre ab omni ſacro munere & actione in certum tp̃s damnatos, dummodo honores quidem ſuæ ſedis & ſtatum retineant,contenti primo ac cubitu:lachrymis à Domino eſflagitantes, vt ſibi remittat illud ignorantiæ peccatum:ineptum enim eſt,vt alijs bene precetur,qui neceſſe habet curare ſua vulnera.Cæterum,qui vni quidem coniuncti ſunt vxori,ſed quæ vidua eſt cum aſcita fuit,ſiſr & qui poſtquam fuere electi, nuptijs illegitimis adhæſere, hoc eſt presbyteri, diaconi & hypodiaconi: ad breue aliquod tp̃s damnati, ſemotique à ſacra adminiſtratione, rurſus ad eoſdem reſtituantur gradus,dummodo ad maiorem non procedant gradum

gradum latenter illegitimo contubernio soluto. Et hæc quidem solum in Sacerdotibus disposuimus, definientes ab hoc tempore, & restituẽtes canonem illum qui prohibet, vt qui ad secundas nuptias transierit post baptismum, vel pellicem habuerit, non possit episcopus aut Presbyter creari, vel diaconus, aut omnino ordinis sacri. Similiter qui viduam assumpserit, vel repidiatam vel amitam, vel ancillam, vel meretricem, esse non potest episcopus vel Presbyter, vel diaconus, vel omnino ordinis sacri. *Ca. Apo. 17. & 18. d. 33. Si quis viduam.*

Ca. 4. Clericus vitians monacham, deponatur.

Si quis episcopus, vel Presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel lector, vel cantor, vel ostiarius cum muliere Deo dicata coierit, deponatur, vt qui Christi sponsam violauerit. Si autem laicus, segregetur. *Ex 25. ca. Apostolorum, qui qualemcũque mulierem stuprauit clericus deponatur.*

In quinto canone statuitur, ne quis, ex clero habeat secũ mulierẽ extraneã. Canõ repetitus ĩ multis cõcilijs

Ca. 5 Soli cantores & lectores possunt vxores ducere.

Quoniam in Apostolicis canonibus dictum est, eorũ qui nõ ducta vxore in clerũ promouentur, solos lectores & cãtores vxorẽ posse ducere; & nos hoc seruantes, decernimus, vt deinceps nulli penitus hypodiacono uel diacono, vt Presbytero post sui ordinationem, coniugium cõtrahere liceat. Si aũt hoc facere ausus fuerit, deponatur. Si quis aũt eorũ, qui in clerum acccedunt, velit lege matrimonij mulieri coniugi: antequã hypodiaconus, vel diaconius uel presbyter ordinet̃, hoc faciat. *27. q. 1. Si quis d. 34. Si quis eorum.*

Ca. 6. Diaconi non sedeant loco honoratiori quàm presbyteri

Quoniam in nõnullis Ecclesiis diaconos officia Ecclesiastica habere cognouimus, & ex hoc nõnullos eorum arrogãtia & licentia fretos ante presbyteros sedere, statuimus vt Diaconus etiã si in dignitate, id est, in quouis sit officio Ecclesiastico, ante presbyterũ non sedeat, pręterquã (si proprij Patriarchę, uel Metropolitani vicem getens adsit in alia ciuitate super aliquo capite. Tunc enim vt locũ illis implens honorabitur. Si quis autẽ tyrannica adductus audacia tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu deiectus, sit omnium vltimus eius ordinis in cuius est catalogo in sua ecclesia. *d. 93. Præcipimus.*

Hic

Author. *Hic Canon erat renouandus, quoniam videmus diaconos in dignitate constitutos ante presbyteros sedere. Puto exemplum ab Ecclesia Romana sumentes in qua ante Episcopos etiam sedent diaconi Cardinales.*

Ca.apo.36. In canone 8. statuit, vt quotānis synodi prouinciales fiant, estq; canon 5. Nic. & Calced. 19. Addit tamen, vt saltem semel in anno fiat synodus.

Canon 9.

Ca.apo.54. & 34. d.c. Nulli autho. Ca. Nic.con. 18. ap. 44. Nulli liceat clerico cauponariā hr̄e tabernā. Canon Apostolicus in cauponā ingredi clericū non permittit.

Hic habere pro eo quod est exercere, accipe.

Ca. 10. Clerici vsuras non accipiant.

Episcopus, Presbyter & Diaconus, qui usuras vel centisimas accipit, vel cesset, vel deponatur.

Ca. 11. Nulli fidelium licet Iudæorum azyma comedere.

Nemo eorū, qui in sacro ordine cēsentur, aut laicus *28. q. 1. Nullus* Iudęorū azyma comedat, vel vllā cū eis familiaritatem ineat, vel in morbis accersat, vel medicinas ab eis suscipiat, vel vnà cū eis in balneis lauetur. Si quis contra fecerit, si sit clericus, deponatur; si laicus, excommunicetur.

Nemo putet, quod hic Patres Prohibuerint azymum panē comedere, sed per azyma more Iudaico festa celebrare.

Ca. 12. post ordinationem suam Episcopi à propriis vxoribus secedant.

Iubet omnino, antistites, postquā sunt ordinati, à proprijs vxoribus secedere. Ne aūt cōtra quintū Apostolicū canonē facere videantur, qui epis cū vxorib. suis habitare permittit, inferūt qđ nō diuinis Apostolis aduersātes hęc decernūt, sed statū ecclesiasticū in pulchriorem ordinē prouehi volētes, quoniā Apostoli, cū fides inciperet, ad fideliū imbecillitatē se magis demittebāt, cùm autem Euangelij prædicatio sit magis ampliata, oportet & Pontifices ad perfectam continentiam vitam suam dirigere: ne status ecclesiasticus vllo probro afficiatur.

Ca. 12. Subdiaconi, vt supra vicis sua tempore. ab uxoribus separentur.

d. 31. Quoniam in. Is mos seruatus est Hoc canone Patres decernunt. Primò eos, qui ut ordinētur Hypodiaconi, diaconi, aut Presbyteri digni sunt, à prioribus suis legitimis vxoribus non separari. Addijciunt autē eos non cum suis coniugibus coniun-

ctionem

ctionem indiſcriminatim habituros, ſed ab eis abſten-turos vicis ſuæ tempore, eo ſcilicet tempore, quo ſacrificant, ſicut definit Carthag. ſynodus ſecunda ca. 2.

in Oriente, vt ex coniugio licitè aſſumatur ad clerum

Scdo, decernit deponēdos eos, q̃ audeāt poſt ordinationē diaconos & ſacerdotes cū priorib⁹ ſuis legitimis vxorique cõſuetudine priuare, & ipſos qui ordinātur, ſuas vxores pietatis p̃textu expellētes, excõicandos ſtatuit.

Tertiò, dicunt Patres ſe id facere cognoſcentes Romanæ eccleſię pro canone traditum eſſe, vt diaconi vel presbyteri in ſua ordinatione profiteantur ſe non amplius ſuis vxoribus coniungendos.

Authe.

Canon 13. Prohibuit Epiſcopos cum propriis vxoribus poſt ordinationem habitare, hic autem canon de diaconis & ſacerdotibus ſubdiſtinguit, veluti corrigens, quod ea de re ſit in eccleſia Romana: ſed tu Lector intellige, ſi iuſte prohibentur in Oriente ſacris initiati cum propriis vxoribus manere uicis ſua tempore, ubi ſacerdotes & reliqui nõ præfinitis viciſſim hebdomadibus. ſed perpetuo ſacrificāt, vt ſit in Occidente, nonne ęqua erit ea conſtitutio? De hac cõſtitutione latius Inno. in epiſt. 3. ad Exuperium Tholo. epiſ. c. 1. habes ſup. Ab hac conſtitutione excipit ſacerdotes, qui ſunt in eccleſiis Barbaricis ca. 30. huius ſextæ ſynodi.

Ca. 14. & 15. prohibet ne diaconus ante 25. annū creetur. nec hypodiaconus ante 28. nec presbyter ante 30. nec diaconiſta ante 40.

d. 77. Subdiaconus.

Ca. 16. De quibus diaconibus loquatur liber Act. Apoſt.

Quoniam Actorum liber ſeptem diaconus ab Apoſtolis cõſtitutos eſſe tradit, & Neocæſarien. ſynodus in canonib. ſuis ſic apertè diſſeruit, q̃ ſeptem debēt eſſe diaconi, &c. Nos cū dicto Apoſtolico mētē Patrū adaptaſſemus, inuenimus eos eſſe locutos, nõ de viris q̃ miniſtrāt myſterijs, ſed de miniſterio, qđ ĩ vſu mēſarū adhibeatur cū liber Actorū ſic habeat: Cū diſcipulorū multitudo, &c. Quòd & accepimus à Ioan. Chyſoſt. ſic hæc verba interpretātein cõment. ſuper Acta Apoſtolorum, cap. 6.

Ca. 14. Neocæſa. ſyno. corrigitur per præſentem canonem.

Ca. 17. Sine demiſſoriis Epiſcpi, clerici à propriis eccleſiis non recedant.

Statuimus vt nullus omnino clericus poſſit ſine proprii epiſcopi ſcriptura dimiſſoria in alienę eccleſiæ catalogum referri. Qui ſecus fecerit, deponatur.

Excipe Conſtantinop. & Carthagin. Eccleſiam.

Ca.18.Cessante causa recessus, clericus ad propriam redeat Ecclesiam.

Clericus qui propter Barbaricam incursionem, vel aliquo modo reliquit suã ecclesiã, cessante hac circunstantia propter quã secessit, redeat statim ad ecclesiam.

Ca.19.Episcopi diebus omnibus præcipue Dominicis docere populum debent.

Docere populum solis Episcopis ex officio datum.

Quod oportet eos, qui præsunt ecclesijs, in omnibus quidem diebus, sed præcipuè Dominicis omnẽ clerum & populum docere pietatis ac rectæ religionis eloquia, ex diuina scriptura colligentes intelligentias & iudicia veritatis, & non transgredientes iam positos terminos vel diuinorum Patrũ traditionem. Sed & si ad scripturam pertinens controuersia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, quam quomodo ecclesiæ luminaria & doctores suis scriptis exposuerunt, & maiorem es ijs laudem assequuntur, quàm si quæ à se dicuntur, cõponant: ne dum quandoq; ad id hæsitant, ab eo quod cõuenit, excidant. Per prædictorũ enim Patrum doctrinam populi ad eorũ, quæ sunt bona & expetenda, & inutilia ac reijcienda cognitionem venientes, uitam in melius componunt, nec ignorantiæ vitij conuincuntur, sed doctrinæ mentem adhibentes, seipsos ad id ne mali quid eis accidat, excitant, & imminentiam suppliciorum metu sibi salutem procurant.

De scriptura suborta cõtrouersia per Patrũ interpretationẽ diluẽda.

Ca.20.Nec in alia ciuitate Episcopus doceat.

Non licet episcopo in aliena ciuitate publicè docere. Si hoc facere deprehensus fuerit, cesset ab episcopatu, presbyteri autem munere fungatur.

Canon 21.

Clerici propter canonicum crimen depositi, si resipiscant, recipiantur ab ecclesia.

Canon 22.

Ob pecuniam promotos, siue episcopos, siue clericos deponi iubemus.

Ca.23.Pro Eucharistiæ administratione nihil exigẽdũ est.

1 q.1. Nullus episcopus aut.

Nullus episcopus, siue presbyter, siue diaconus purissimam præbens communionem, ab eo qui communicat, eius participationis gratia, obolos vel quamuis aliam speciem exigat. Non est enim vænalis gratia, nec

nec pecuniis spiritus sanctificationem impartimur, sed ea iis qui digni sunt, absque vlla fraude est communicanda. Qui secus fecerit deponatur.

Ca.24.est 25.canon Concilij Laodicēsis & 11.ca.Cōcilij Carthaginen.3. ne clerici aut monachi intersint ludis Theatricis.Ca.25.est can.17.synodi Chalcedonensis. *d.28.Presbyterum.*

Ca.26.Ignorantia non impedit quin ab illicitis nuptiis presbyter abstinere teneatur. *d.27.Presbyterum.*

Presbyter,qui per ignorantiam illicitis nuptiis est implicatus,sit quidē cathedrę particeps: à reliquis autē operationibus abstineat.Ei enim qui talis est, satis est si venia detur.Nec ergo publicè nec priuatim benedicat,nec Chisti corpus aliis distribuat,nec aliquod aliud ministerium obeat,sed prima sede contentus,Domino defleat, vt illi ex ignorantia peccatum condonetur.Manifestum est,quod nepharium coniugium dissoluetur.

Canon 27.

Clericus vestem sibi conuenientem induat tam in vrbe quam in via.

Ca.28.Vna non distribuatur simul cum Eucharistia.

Quoniam in diuersis Ecclesiis intelleximus,vuam ad altare allatam ministros cum incruento illo oblationis sacrificio cōiunctā, ex quadā quæ inualuit consuetudine,vtraq; simul populo distribuere, decernimus vt nullus Sacerdos hoc amplius faciat,sed ad viuificationē & peccatorū remissionē solā oblationē populo impertiat. Sacerdotes verò has vuas allatas priuatim bñdicētes, nō secus ac primitias quasdā distribuāt pęnitentib.ad laudē datoris fructuū,p quas nostra corpora diuina dispositione augētur & nutriūtur.Si qs secus fecerit, deponatur. *De con. d. 2. Didicimus.*

Ca.29. Ne ferias. in cęna Domini soluatur ieiunium, nec non ieiuni communicent.

Hoc canone abrogatur synodi Carthaginen.tertiæ decretum,vt 5.feria in qua cęna Domini peragitur,fideles cęnati communicent.Et renouatur ca.50.synodi Laodicen.Ne ea die soluatur ieiunium.

Ca.30.Sacerdotes Barbarici cum ordinantur, vxores relinquere possunt.

Dispensat hic canon cum Sacerdotibus, qui sunt in Barbaricis Ecclesiis, ut mutua consuetudine suarum

vxorum abstineant, sic tamen vt cum illis non amplius cohabitare contingat. Hoc autem indulgetur propter externos ac non satis firmos, sed agrestes mores.

Ca.31. Sine Episcopi licētia clerici intra domos non baptizent.

De con.d. 1. Clericos infra ca.59.

Clericos qui in oratoriis, quæ sunt intra domos mini strant vel baptizant, hoc illius loci Episcopi sententia fa cere decernimus. Qui hoc sic nō seruauerit, deponatur.

Ca.32. Vt in sacrificio vinum aqua mistum offeratur.

Armenii male intellexerāt verba Chrysost.

Quoniā nouimus in Armeniorū regione vinū tm̄ in sacra mensa offerri, aquā illi non miscētes, qui incruentū sacrificiū peragūt, prætexentes Ecclesiæ doctorē Ioannem Chrys. in interpretatione Matthęi hoc asserentem: vt iam nūc ab ignorātia liberētur, illius patris mentē orthodoxe aperimus. Cū.n. antiquā Hydroparastarū hęresim, qui pro vino sola aqua in sacrificio vsi sunt, subuerteret, illam orationē cōposuit, in qua aqua in sacrificio Missæ adiunctionē amouere illi existimant, cum tn̄ nō doceat sanctus per solū vinū oblationē fieri, q̄n quidē & suæ Ecclesiæ vbi est illi pastoralis administratio tradita, aquā vino miscendā tradidit, q̄n incruentū peragi sacrificiū oportet, & pretioso & honorādo nostri Redēptoris sanguine & aqua, contēperationē attēdēs, quę in totius mūdi viuificationē effusa est, & peccatorū redemptionē. Et in omni ēt Ecclesia, vbi spūalia luminaria refulserunt, hic ordo diuinitus traditus seruatur. Nā & Iacobus Dn̄i nostri Iesu Christi s̄m carnē frater, & Basilius Cæsarien. Archiepiscopus, cuius gloria omnē terrarū orbē peruasit, mystico nobis inscripto tradito sacrificio, ita peragendū in sacro mysterio ex aqua & vino sacrū poculū ædiderunt. Et qui Carthagine conuenerunt sancti Patres, ita aperte tradiderunt. Si quis ergo Episcopus vel Presbyter non s̄m traditum ab Apostolis ordinem facit, deponatur, vt imperfecte ac simpliciter mysterium enuntians, & quę tradita sunt innouans.

De con.d.1. Iacobus.

Author.

Annota quod à præsenti canone duæ hæreses subuertuntur. Hydroparastarum & Armeniorum. Isti in solo vino, illi in sola aqua sacrificium peragebant. Secundo apparet ex præsenti canone ritum sacri mysterii à Iacobo fratre Domini, qui fuit primus Hierosolymorū Episcopus fuisse traditū,

qua

quę quidem traditio apud nos non inuenitur, nec recognoscitur, vt qua exoleuerit. Tertiò apparet à S. Basilio, & S. Ioanne Chrisost. traditos nobis mysterii ritus, quos nunc ob seruant Graci.

Cà. 33. Non attendatur genus, sed mores, ad manus impositionem.

Quoniã cognouimus in Armeniorũ regoine eos solos ad clerũ admitti, qui sunt ex genere sacerdotali: imò & nonnullos eorũ non attõsos, cãtores, & diuinæ legis lectores constitui. Decernimus vt deinceps non liceat ad eius, cui manus imponitur, genus respicere, sed examinãtes an digni sint, expositis in sacris canonibus decretis, eos in cleri catalogũ referri, & Ecclesiastice promoueri, siue sint ex maioribus suis sacerdotibus, siue non. Itẽ, vt nulli eorum liceat populo in suggestis diuinas scripturas explicare, nisi is sacerdotali tonsura vsus fuerit, & benedictione à suo pastore canonice susceperit, Si quis secus fecerit, deponatur. *Apud Iudęos lege sancitum erat, vt ex tribu Leuitica sola sacerdotes fierent.*

Ca. 34. est ea. 18. Syno. Chalc. de coniurationibus.

Ca. 35. Spolia Epi defuncti indiminuta futuro seruentur. *Ca. 22. Chalced. apo. c. 40.*

Nulli oĩum Metropolitarũ liceat mortuo epõ, cuius throno subest, res eius vel ipsius Ecclesiæ sibi uẽdicare, sed sint sub custodia cleri Ecclesię cui defunctus pręfuit, vsque ad alterius epi promotionẽ, præterquã si in eadẽ Ecclesia nõ relicti sint cleri, tunc. n. Metropolitanus ea non diminuta seruabit, ordinando epo omnia reddens.

Ca. 36. Sedes Constantinopolitana aquatur Romana, dummodo sit secunda.

Renouãtes quę sanctis Patribus 150. qui in hac regia vrbe cõuenerũt, & à 630. qui Chalcedone conuenerũt, cõstituta sunt, decernimus vt thronus Cõstãtinop. ęqualia priuilegia cũ antiquæ Romanę throno obtineat, & in ecclesiasticis negotiis vt illa emineat, sed s po^t illã existẽs. Post quẽ Alexãdrinorũ Metropolis numeretr thron⁹. Deĩde Antiochiæ, & post eũ Hierosolymitanę ciuitatis.

Can. 37. Episcopi si Episcopali vrbe priuentur, sua tamen priuilegia non amittunt.

Episcopo, qui propter Barbaricam incursionem ad suam ecclesiam venire non potuit, suus honor deferatur, vt in can. 18. Antioche. synodi decretum est.

Can. 38.

Ca.38. Noua ciuitas nouam habeat dignitatem Episcopalem vel Metropolitanam.

Canonem,qui à Patribus factus est, nos quoque obseruamus:qui sic edicit: Si qua ciuitas à Regia potestate innouata est,vel innouabitur, ciuilem publicam formam, Ecclesiasticarum quoque rerũ ordo cõsequatur.

Canon 39.

Hic canon confirmat canonem octauum Ephesi. synodi; quo concessum est Cypri Ecclesiam esse principalem & primam.Et prohibitum est Antiochenum Episcopum facere in ea ordinationes.

Ca.40. De ætate ingredientium monasteria.

Magnus Basilius in 18.suo canone eas,quæ post sedecim annos se virginitatẽ suscipere profitentur,admittit, vt quæ bonũ à malo possint secernere.Præsens aũt Can. eũ,qui decẽ annos natus est, si monachus esse elegerit, nõ reiicit.Sed eũ ad vitã monasticã nõ aliter recipiendũ decernit,quã si ab Epo probatus, examinatusq; fuerit, vt sua prudẽtia admittatur,vel repellatur, vel prorogetur tẽpus. Adiicit aũt se hoc statuere, quoniam Ecclesia Dei gratia ad anteriora procedat, & ad diuinorũ mãdatorum obseruationem firmior & validior euadat.

Ca.41. Quomodo probandi, qui profitentur monachatum.

Eos, qui in vrbibus vel villis volunt secedere,ac sibi separatim attẽdere,prius quidẽ in monasterium ingredi oportet,& anachoritiam(hoc est) ab aliis separatã ac semotã viuendi rationem exercere,& spatio triennij ei,qui in mansione præest in Dei timore parere, & obediẽtiam in omnibus(vt æquũ est)implere. Et ita huius vitæ eligẽdę institutum profitentes: & ꝙ eã ex toto corde sua spõte amplectũtur,ab eius loci Præsule examinati approbẽtur. Deinde sic alio anno extra clausuram fortiter se gerere debent, vt scopus eorum magis manifestetur:tunc enim plene ac perfecte significabunt, quod non inanem gloriam captantes, sed propter ipsum pulchrum & honestum hoc silentium prosequantur. Post tanti autem temporis complementum, si in eodem eligendæ vitæ instituto permaneant,includi ipsos, & eis non amplius licere, quando voluerint ex tali mansione egredi: præterquam si propter communem vtilitatem vel etiam necessitatem

necessitatem ad mortem vrgentem ad id trahantur, & ita cum benedictione eius loci epi. Qui aũt exceptis his casibus exierint,primò quidẽ vel inuitos ipsos dicta clausura coerceri. Deinde ieiunijs & alijs afflictionib. ipsos curare,scientes om̃ nemo,qui manum suam aratro immisit,& retro conuersus est, aptus est regno cęlorum.

Ca.42. Eremitæ habitum cæterorum monachorum sumant.

De Eremitis,qui quidem nigris vestibus induti & capite comati vrbes abeunt,& cũ viris ac mulieribus versant,& propriæ professioni faciũt iniuriã, statuimus ton sis comis reliquorũ monachorũ amictũ suscipere,cosq; in monasterio constitui. Quòd si hoc non elegerint,eos oĩno ex vrbibus expelli, & solitudines quæ eremi dñr, habere, ex quibus sibi ẽt denominationes contraxere. *Nouatiana hæresis est,venientes ad peniten tiam non susci pere.*

Ca.43. Propter nullum crimen arcendus est aliquis à monachatu.

Liceat oĩ Christiano vitam therapeuticam eligere, & rerum ad vitam pertinentium deposita tempestate monasterium ingredi, atq; instar monachi tonderi,in quocunq; crimine deprehensus fuerit. Saluator enim noster Deus inquit. Eum qui ad me venit,non eijciam foras. Nam sicut columna id quod in ea describitur,exprimit: ita & monachica professio,monachi pęnitentiam describit:Ei ergo qui ad illud germanè ac syncere accedit, acquiescimus ac fauemus, nec vlli ei mores impedimentũ afferent,quo minus proprium votum adimpleat.

Vt est verisimile. ꝓhibebãtur quidã,qui tõderi volebãt, vel ꝑꝑ suã vitæ turpitudinem,sordesq;,vel propter aliquod delictũ. Præsens Canon dicit,quod nullũ peccatum prohibet Christianã vitam exercitatricem eligere,& per pęnitentiã Deum placare,cum nullum sit peccatum quod Dei clementiam superet. Aliæ tamen sunt causæ,quæ tonderi prohibeãt. *Author.*

Ca.44. Monachus fornicator iure communi punitur.

Monachus fornicator, vel qui ad matrimonij communionem,vitæq; societatem vxorem duxerit, fornicatorum pęnis subijciatur.

Ca.45. Futuræ monasteriæ non induantur sumptuosis vesti bus eo die quo ingressuræ sunt monasterium.

Quoniam intelliximus in nonnullis mulierum mo-

nasteri js,mulieres,quæ sacro illo amictu dignæ habentur,prius sericis,& omnis generis vestibus, præterea autem & mundis auro & gemmis varietatis, ab ijs, qui illas ducunt exornari,& sic ad altare accedentes exuit anto materiæ apparatu:& statim in illis fieri habitus benedictionē,illasq; nigro amictu indui: statuimus ne hoc deinceps fiat. Neq; enim fas est, vt quæ iam propria voluntate omnē vitę iocunditatem deposuit, & eam quæ est ſm Deum vitę agendę rationē amplexa est,& ita monasteriū accessit, per eum qui interit ac fluit mundum, & quorum iam oblita erat memoriā reuocet, & ex eo anceps reddatur, & eius anima perturbetur instar exundantium fluctuū,hucq; & illuc versantium, adeò vt aliquam nōnunquā lachrymā emittēs cordis per corpus, compunctionē ostēdat:sed & si exigua aliqua lachryma exilierit, non tam pp affectionem, quam habet propter exercitatorium certamen, quàm propterea quod mundum relinquat, & ea à videntibus profluxisse putetur.

Ca.46. Monasteria non exeant à monasterio, nisi sub certa forma.

Quę vitam exercitatoriam eligunt,& in monasterijs sunt constitutæ, ne omnino progrediantur. Si qua autem inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione eius,quæ præest,hoc agant.Tuncq; nō solum per se,sed cum aliquibus vetulis, & quæ in monasterio primæ sunt,cum mādato eius,quæ perfecta est. Eis autem omnino extra cubare non licet. Hoc idem & de viris, qui monasticam vitam persequuntur, statuimus.

Ca.47. Vir in monasterio mulierum non dormiat,nec ediuerso.

Nec mulier in virorū monasterio, neq; vir in mulierum dormiat. Extra offendiculum enim & scandalum fideles esse debent.Qui secus fecerit,segregetur.

Ca.48. Vxor Episcopi reponatur in monasterium.

Lege.ca. 12. supra. Vxor eius,qui ad episcopalem dignitatem promotus est,communi sui viri consensu prius separata postquam in Epm ordinatus est, ac consecratus monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione extructum, & Episcopi prouidentia fru[...]ur. Sin autem digna visa fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem prouehetur.

Ca.49.est ca.24.Synodi Chalcedon.

Ca.50.Alea clericis interdicuntur.

Nullum omnino, siue clericũ, siue laicum ad hoc deinceps tpe alea ludere. Qui secus fecerit, excõicetur.

Ca.51.Ne Mimi aut venationes spectentur.

Omnino prohibet hæc sancta & vniuersalis synodus eos, qui dicuntur Mimos, & eorum spectacula, deinde venationum quoque spectationes, easque quę fiunt in scena saltationes perfici. Qui secus fecerit, si sit clericus, deponatur: si laicus, segregetur.

Ca.52.Vt sabbato & dominica in quadragesima consecratio tantum fiat.

In omnibus sanctæ quadragesimæ ieiunij diebus pręterquam sabbato & dominica, & Annuntiationis die, fiat sacrum præsanctificatorum sacrificium.

Sacrificium præsanctificatorum, est oblatio sacrificij iam peracti & perfecti. Ieiuniorũ aũt dies, luctus & cõpunctionis in expiationẽ peccatorũ. & quia Deo sacrificij offerre, est festum diẽ agere, statuerunt Patres nõ fieri nouã consecrationẽ tota.xl.nisi sabbato & Dom.&c.In his festũ agere non lugere nec ieiunare iussi sumus. Quod nũc obseruatur apud Latinos in die Parasceues. Hęc.ex Theo.Balsamon. *Author.*

Ca.53. Ordo cognationis spiritualis obseruetur.

Quoniã spiritualis cognatio corporum coniunctione maior est, nouimus in quibusdam locis exceptores puerorũ ex sancto & salutari baptismate postea cũ matribus illorũ viduis matrimonium contrahere: statuimus ne in posterum tale aliquid fiat. Si qui verò secus fecerint, hi quidem primò ab illicito matrimonio separentur, deinde fornicatorum pœnis subiiciantur.

Ca.54.Nuptiæ prohibitæ.

Decernimus, vt qui deinceps cũ fratris sui filia matrimonij societatẽ coierit, vel pater & filius, qui cũ matre & sorore, vel cũ duabus puellis sororibus pater & filius, vel cũ duobus fratribus mater & filia, in septennii canonẽ incidãt, separatis ipsis publicè à nefario cõtubernio.

Ca.55.Ne sabbatis, aut Dominicis diebus quadragesimæ ieiunetur.

Quoniã intelleximus in Romanorum ciuitate in sanctis quadragesimæ diebus, in eius sabbatis ieiunare, *Propter hunc canonẽ aliqui*

Romani nō recipiebāt hanc synodum tanquam vniuersalem.

præter Ecclesiæ traditam consuetudinem, sanctæ synodo visum est, vt in Romanorum Ecclesia canon inconcusse obtineat, qui dicit: Si quis clericus inuētus fuerit in sancto Dominico vel Sabbato ieiunās, præter vnum & solum, deponatur. Si autem laicus, segregetur.

Can. Apost.

Ca. 56. Ne oua & caseus in quadragesima comedantur.

Accepimus in Armeniorum regione, & in alijs locis in sabbatis & Dñicis sanctę quadragesimę quosdā oua & caseum comedere: visum est ergo, vt omnis Dei ecclesia, quę est in vniuerso terrarū orbe, vnum ordinē sequens, ieiunium perficiat: & abstineant sicut ab omni mactabili, sic & ab ouis & caseo, quę quidē sunt fructus & fętus corū, à quibus abstinemus. Si aūt hoc nō seruauerit, si sint clerici, deponantur: si laici, segregentur.

Canon 57.

Ca. Apost. 3.

Ad altare mel & lac offerre non oportet.

Ca. 58. Ne laicus sacramenta sibi ministret.

Ca. 31. permittit de volūtate Episcopi id fieri posse.

Nemo eorum, qui sunt ex ordine laicorū, diuina sibi mysteria impartiat præsente Epō, vel presbytero, vel diacono. Qui secus fecerit, vna septimana segregetur.

Ca. 59. Baptismus in Ecclesiis tantum celebretur.

In oratorio priuato, quod domi est, nullatenus baptismus peragatur, sed qui digni habebūtur huius purissimi luminis, ad catholicas Ecclesias accedant, & hoc illi munere perfruantur. Si quis contrafecerit, si clericus est, deponatur: si laicus, excommunicetur.

Ca. 60. De his qui se simulant dæmoniacos.

De hoc lege Chris. in Epistolā Pauli ad Colos. homi. Et sextā eiusdem oratione aduersus Iudæos.

Eos qui se Dæmone correptos esse simulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum simulatè præ se ferūt, visum est omnimodo puniri, & eiusmodi afflictionibus & laboribus eos subiici oportere, quibus hi qui à Dęmone verè correpti sunt, vt à Dæmonis operatione liberentur, verè subiiciuntur.

Ca. 61. De sortilegis damnandis.

Lege sexennij subijci, est sexennio excommunicari.

Qui se vatibus tradiderunt, vel iis qui Centuriones dicuntur, aut iis similibus, vt ab illis discant si quid sibi reuelari velint, ꝭm ea quæ prius à Patribus sunt sancita, canoni qui est de sexennio subiiciantur. Eidem pęnę subiicere oportet eos, qui vrsas aut similes bestias ad lusum & perniciem simpliciorū circunferūt, & eos qui fortu-

fortunã, fatũ, genealogiã, aut similiũ verborũ turbã ad nugas deceptorias obloquũtur, eosq́; qui nubes fugare dñr, & Imprecatores, & Amuletarios & Vates. In his aũt perseuerantes, nec mutantes sñiam, nec fugientes hæc pnitiosa & Ethnica instituta, oĩno eijciendos ab ecclesia definimus, sicut sacri canones dicunt. Nam quæ luci cũ tenebris cõmunio? Aut quæ concordia Christi & Belial?

Author.

Præsens ca. vniuersas Dæmoniacas operationes auertit. Vates dñr palmę in inspectores, & qui in pelui diuinãt, aut per sacrificia aliqua Satanã interrogant, se Dæmoni addicẽtes, Centuriones dicebantur senes quidam, qui se reliquis consulere præ se ferentes, per eiusmodi execrabiles operationes, simpliciores seducebanť, & vt Pseudothei colebantur.

Vrsas trahere dicebantur, qui Vrsorũ altores appellabantur, qui quidem in capite & totius aĩalis corpore cincturas appendentes, & pilos tondentes, eos vnà cũ cincturis dabãt, vt remedia & tanquam in morbis & fascinantibus oculis conferre possint. Alij verò serpentes in sinu gestantes, hunc quidem die maligno natum esse, illum verò felici sydere natũ dicunt, & futuras felicitates & infelicitates annuntiãt, & alia multa nugantur. Nubium inspectores dñr qui quæ multis ignota sunt ex nubibus significant: maximè autem si Sole occidente inspiciantur. Imprecatores sunt qui diuina quædã cantica dicunt, & nominũ martyrum & sanctissimæ virginis meminerunt. Quæ oĩa diuina patres & ecclesiæ Doctores fugienda statuunt, & plusquam alij Chrysostomus.

Ca. 62. Ne festa gentilium celebrentur.

Calendas & vota & Brumalia quæ vocantur, & qui in primo die Martij mensis fit conuentus, ex fidelium ciuitate oĩno tolli volumus. Sed & publicas mulierum saltationes multam noxam exitumq́; afferentes. Præterea & eas quę noĩe eorũ qui falsò apud Gręcos Dij nominati sunt, vel noĩe virorũ ac mulierũ fiunt saltationes ac mysteria more antiquo, & à ritu Christianorũ alieno, reijcimus: statuẽtes, vt nullus vir deinceps muliebri veste induať, nec mulier veste viro conueniẽte. Sed nec comicas, nec Tragicas, nec Satyricas personas induãt, nec execrãdi Bacchi nomen, vuã in torcularib. exprimentes inuocent, nec vinũ in dolijs effundentes risum moueãt, ignorantia, vel vanitatę ea quæ à dęmonijs impostura pro-

Brumalia forte sunt saturnalia, quæ Bruma mense scilicet Decembri fiebant.

cedunt, exercentes. Qui secus fecerint, si clerici sint, deponantur: si laici, segregentur.

Author. *In mense Martio fiebat Græca vniuersalis concio propter temporis & aeris temperiem. in qua indecora saltationes à mulieribus, virisq; fiebant. Quas & indecora alia similia Patres nullo modo permittebant.*

Ca. 63. Martyrum historia ab infidelib. scripta damnantur.

Quæ à veritatis hostibus falso confictæ sunt Martyrum historiæ, vt Dei Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent, ad infidelitatem deducerentur, in ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi. Eos autem qui eas admittunt, vel tanquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.

Gregor. Nazian. latè tractat de hoc in li. theol. cuius testi. vtitur hic synodus.

Ca. 64. Probibetur laico publicè docere.

Non oportet laicum publicè disputare, vel docere, sed ordinari à Dño tradito cedere, & aurem ijs, qui docendi gratiam acceperint, aperire, & diuina ab eis doceri. Qui hæc transgressus fuerit, quadraginta diebus excõicetur.

Ca. 65. Ne rogi in Nouilunio ritu Gentili accendantur.

Quos in Nouilunijs quidam antè suas officinas & domos accendunt rogos; supra quos etiam antiqua quadam consuetudine salire ineptè ac delire solent, deinceps cessare iubemus. Qui contra fecerit, si clericus sit, deponatur: si laicus, segregetur.

Ca. 66. A die resurrectionis per integram hebdomadam fideles ferientur.

A sancta die resurrectionis vsq; ad nouã Dñicam tota septimana ecclesijs vacare fideles iugiter oportet, Psalmis & hymnis & spiritualibus canticis in Christo gaudẽtes, festumq; celebrantes, & diuinarũ scripturã lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysterijs iocundè & lautè fruentes. Sic ergo cum Christo exultabimus & vna resurgemus. Nequaquam ergo prædictis diebus equorum cursus, vel aliquod publicum fiat spectaculum.

Apud Latinos iã exoleuerat illa constitutio apostolorum vt referunt commẽtarij Græci me.

Ca. 67. Vt abstineant à sanguine & suffocato.

Sacra scriptura nobis præcipit, vt abstineamus à sanguine & suffocato & fornicatione. Meritò igitur damnamus eos, qui cuiuscunque animalis sanguinem arte aliqua condiunt, & sic comedunt. Qui hoc fecerit, clericus deponatur: laicus excommunicetur.

Ca. 68.

Ca.68. Libri sacri cõi & prophano vsu non consumantur.

Nulli ex oĩbus licere veteris & noui testamenti librũ nec sanctorũ nostrorũ præconum ac doctorum corrumpere, vel conscindere, vel librorũ cauponatoribus, vel vnguentarijs, vel alicubi alij delendum tradere, nisi vsque vel à tineis, vel ab aqua, vel alio modo redditus fuerit inutilis. Qui tale aliquid fecerit, vno anno excõicetur.

Ca.69. Laicus non ingrediatur chorum excepto Cæsare.

Nulli oĩum, qui sit in laicorum numero, liceat intra sacrum altare ingredi. Ab eo tñ nequaquam prohibita potestate & authoritate regia, quandoquidem voluerit Creatori dona afferre ex antiquissima traditione.

Ca.70. Mulieres in ecclesia taceant.

Ne liceat mulieribus in celebrationis tempore loqui, sed, vt est vox Pauli, sileant. *1.Cor.14.*

Ca.71. A quibus cauere debeant iuris professores.

Eos qui docentur legibus ciuilibus, Græcis moribus vti non oportere, & neq; in theatrum induci, aut quæ volutabra dicuntur celebrare, vel præter vsum communem sibi vestem induere, neque quo tempore disciplinam aggrediuntur, vel ad finem eius perueniunt. Qui secus fecerit, segregetur. *Lege Gre.Nazian. in oratione funebri magni Basil.*

Ca.72. Ne orthodoxus Ethinieam ducat, aut contrà.

Non licere virum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cũ viro hæretico copulari, sed si qd eiusmodi ab vllo ex oĩbus factum apparuerit, irritas nuptias existimari, & nefarium coniugium dissolui. Si aũt adhuc infideles sunt inter se legitimo matrimonio coniuncti, deinde alter eorũ conuertatur ad fidem: altero in infidelitate manente, si fideli placeat cum infideli habitare, non à se inuicem separentur, iuxta Pauli sententiã. *1.Cor.7.*

Ca.73. Ne crucis figura in pauimento fiat.

Cum crux viuifica illud salutare nobis ostẽderit, nos oẽ studium adhibere oportet, vt ei per quã ab antiquo lapsu saluati sumus, eum, qui par est, honorem habeamus. Vnde & mente & sermone, & sensu adorationem ei tribuentes, Crucis figuras, quæ à nonnullis in solo ac pauimento fiunt, omnino deleri iubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæis iniuria afficiatur. Qui secus fecerit, excommunicari decernimus.

Ca. 74. Vt ne agapes fiant in ecclesia.

Locos dominicos uocat uestibula & porticus ecclesiæ. Accubitus, lectulos molles, quos ad delicias sternebant in templo. Lege Chry. in ora. panegyrica. sup. 6. c. Esai.

Non oportet in Dñicis locis, vel ecclesijs, charitates quas vocant, facere: & intus in æde comedere, & accubitus sternere. Qui hoc fecerint, cessent, vel excõicentur.

Ca. 75. Vt cantores ecclesiastici non vtantur modulatione inordinata.

Eos, qui in ecclesijs ad psallendũ accedunt, volumus nec inordinatis vociferationibus vti, nec naturam ad clamorẽ vrgere: nec aliquid eorũ, quæ ecclesiæ nõ conueniunt, sed cum magna attentione & compunctione psalmodias Deo, qui est occultorum inspector, offerre.

Ca. 76. Ne intra Ecclesiarum ambitum mercimonia vendantur.

Ca. 30. synodi Laodicen. Coniugibus prohibetur etiã vnà lauari. Ca. 46. in synod. Laodiceu.

Non oportet intra sacros ambitus, cauponã, vel aromatum species proponere, vel alias venditiones facere, suam venerationem ecclesijs seruantes. Saluator noster nos instituit non facere domum patris nostri, domum negotiationis. Qui secus fecerit, segregetur.

Ca. 77. Ne fideles cum mulieribus vna lauentur.

Non oportet sacris initiatos, vel clericos, vel exercitatores, siue monachos lauari cum mulieribus, nec omnem Christianum laicum. Hæc est enim prima condemnatio apud gentes.

Qui hoc fecerit clericus deponatur: laicus excõicet.

Ca. 78. Vt fideles quinta feria apud catechistas fidem recitent.

Quòd oportet eos, qui illuminantur, fidem addiscere, & quinta septimanæ feria episcopo, vel presbyteris renuntiare.

Ca. 79. Partus virginis fuit citra vllum dolorem.

Absq; vllo dolore Virginis partum esse confitentes (vt qui sine semine cõstitutus sit) eos, qui pp ignorantiam aliquid indecens faciunt, correctioni subijcimus. Vnde qñ aliqui post diem natalis Christi Dei nostri reperiuntur coquentes similam, & se hac mutuo donantes; prætextu, scilicet, honoris secundinarũ impollutæ Virginis matris, statuimus vt deinceps nihil tale fiat à fidelibus. Nec enim hoc honor est virginis, quæ supra mentem & sermonem quod comprehendi non potest verbum peperit carne, ex communibus & ijs, quę in nobis fiunt, inenar-

inenarrabilem eius partū metiri ac describere. Si quis hoc fecerit clericus, deponatur: laicus segregetur.

Ca. 80. Clericus, vel laicus per tres hebdomadas absens ab Ecclesia punitur.

Si quis episcopus, vel eorū qui in clero cēsentur, vel laicus nullam grauiorē habeat necessitatē vel negociū difficile, vt à sua ecclesia absit frequētius, sed in ciuitate agēs tribus diebus Dominicis vna non conueniat, si clericus est, deponatur: si laicus, à communione separetur.

Ca. 81. in trisagio non apponendam crucem.

Quoniam nouimus in quibusdam locis in trisagio acclamari post illud. Sanctus immortalis, ille crucifixus pro nobis, miserere nobis: Nos cum antiquis Patribus statuentes, anathemarizamus eos, qui deinceps talem susceperint vocem in ecclesia, vel aliàs ter sancto hymno apponentes. Si transgressor fuerit sacerdos, deponatur, laicus, excommunicetur.

Petrus Fallo innouator huius hæresis quod Trinitas sit crucifixa, in s. synod. generali damnatur. Author.

Trisagium appellant Græci hymnum, in quo Deus ter sanctus nominatur, vt ibi: Sancte Deus, Sancte fortis, Sancte & immortalis. Anathematizant ergo Patres illos, qui sic acclamauerint: Sancta deus crucifixus, &c. sancte fortis crucifixus, sancte & immortalis crucifixus, &c.

Ca. 82. Vt Christus deinceps in figura humana pingatur, non Agni.

Inter venerabilium imaginum picturas Agnus digito præcursoris mōstratus depingitur, qui in figuram receptus est gratiæ, adumbrans nobis uerum illum per legē agnū Christū demonstratū. Antiquas ergo illas figuras & vmbras, velut quasdam veritatis notas, adumbrationesq; ecclesiæ traditas vēdicātes, gratiam eisdem præponimus, & veritatem hanc vt legis cōplementū, suscipimus. Itaq; hoc iam quidem re perfectum, pictorū artibus ante omnium oculos præscribatur, & picturā illius Agni Christi Dei nostri, qui tollit peccata mūdi, vt humanus character valet exprimere, & in imaginibus in posterum pro vetere Agno erigendam sancimus per quam humilitatem Dei verbi contemplamur, & velut manu ducimur ad memoriam illius conuersationis in carne, & passionis, eiusque mortis salutaris, & redemptionis quæ huic pro mundo facta est.

Author. Patres voluerunt cessare typos præsente veritate. Hinc prohibuerũt Spiritũ sanctũ sub colũba figurari, & Magos sub stella, & Christũ sub vetere agno, sed humana forma.

Ca.83. Mortuis non danda Eucharistia.

Hoc idẽ præcipit ca.12. Conci. Antisiodoren. supra. Nemo cadaueribus mortuorum Eucharistiam impartiatur, scriptum est: Accipite & comedite. Cadauera nec accipere valent, nec comedere.

Can.84. est ca.6. Conc. Cartha.5. De baptizandis infantibus quando non est certum eos baptizatos.

Ca.85. Quomodo libertas donata seruis ualeat.

Serui à proprijs dominis libertate donati coram tribus testibus, vt hoc honore fruantur, sancimus.

Ca.86. Contra alentes scorta.

Qui scorta in perniciem animarum congregant & alunt, si clerici fuerint, deponãtur. si laici, segregentur.

Ca.87. Vir qui relicta vxore, aliam ducit, adulter est.

Quæ virum reliquit adultera, si ad alium se contulit, secundũ sacratum Basiliũ, qui optimè hoc ex propheta Hieremia colligit, &c. & qui reliquerit legitimã vxorẽ & aliã duxerit, iuxta Domini sententiam, adulter est. Sãcitũ est, vt hi qui tales per annũ lugeant, per biennũ sint audiẽtes, per trienniũ subiaceant, & tandẽ sexto anno cõgregentur, cũ fidelibus, & ita demum mensa Domini digni habeantur, si cũ lachrymis pęnituerint.

Hier.3.

Ca.88. Ne quis iumentum in templum inducat.

Nemo in sacra templa iumentum inducat, prætérquam si quis iter faciens maxima opprimatur necessitate, & carens domũcula aut diuersorio ad huiusmodi tẽplũ diuertit. Si n. iumentũ non introduceret, fortè illud periret, & ipse ob iumẽti iacturã, inops Cõcilij ad celeriter viã capessẽdã mortis periculo obijceretur. Sabbatũ enim propter hominẽ esse factũ docemur. Quare præ omnibus æstimãda est homini salus, & cõmoditas. Qui secus fecerit clericus, deponatur: laicus segregetur

Ca.89. Dies passionis Domini nostri ieiunio celebretur vsque ad mediam noctem.

Qui dies salutaris passionis in ieiunio & oratione & compunctione cordis peragunt, oportet circa horam mediæ noctis magni sabbati ieiunos esse: cum Euangelistæ Mattheus & Lucas, ille per dictionem,

Vespere autem sabbati, hic verò per profundum diluculum, tarditatem noctis nobis præscribant.

Ca. 90. Ne dominicis diebus genua flectamus.

Ne dominicis diebus genua flectamus, à diuinis patribus nostris canonicè accipimus. Quare post vespertinum ingressum sacerdotũ in sabbato ad altare, vt more obseruatũ est, nemo genu flectit vsq; ad sequentẽ vesperã post Dominicã: in qua post accessum ad candelabrũ rursus genua flectentes, sic preces domino offerimus, si celebramus resurrectionem domini nostri Iesu Christi.

Ca. 91. Contra feminas quæ abortus procurant.

Quę pharmaca procurãt abortus faciẽtia, & quę venena suscipiũt partus perimentia, pęna occisoris accusent.

Ca. 92. Puniantur raptores, & conscii.

Raptores feminarum sub nomine consortij, siue patratores ipsi, sanciuit synodus sancta, vt clerici deponantur, laici anathematizentur.

Ca. 93. Ne quis ad secunda vota transeat, nisi certus de morte coniugis.

Mulier quæ viro secedẽte & incõperto quo terrarum agat, anteq̃uã de morte certa sit, alteri nupserit, mechatur. Similiter & militũ vxores quæ nubunt ignorãtes virorũ fata, eidẽ subiaceãt rationi, vt quæ nõ expectãt reditũ viri peregrinantis. Quanquã in hac re est quodammodo venia digna, quia plerunque mors præsumitur.

Ca. 94. Ne quis ethnice iuret.

Iurantes iuramenta ethnica, nos huiusmodi homines excommunicandos decernimus.

Ca. 95. Qualiter suscipiendi heretici.

Venientes ad Ecclesiam hæreticos suscipimus secundum morem & ordinẽ traditum. Arrianos quidẽ & Macedonianos & Nouatianos, qui se puros, sincerosque vocant, & Tetradistas & Apollinaristas suscipimus, si libellos offerant, & execrentur quamlibet hęresim. De Paulianistis autem constitutio ab Ecclesia catholica facta est, vt omnino rebaptizentur. Eunomianos verò qui vna submersione baptizantur, & Montanistas, qui hic Phryges dicuntur, & Sabellianos, & reliquas omnes hæreses, præsertim qui à Galatarum regione sunt profecti, venientes ad Ecclesiam nõ secus ac gẽtes suscipimus.

Ca. 19. Conc. Nic. & c. 7. & 8. Laodic. & ca 7. synod. 2. Iuxta editionẽ Gręcã quoniam deest in Latinis exemplaribus.

Et primo

Et primo die ipsos Christianos facimus. Secũdo verò catechumenos. Tertio tamen ipsos auctoramus postquam ter insufflauimus in faciẽ & aures. Sic illos initiamus, sancimusq; vt in Ecclesia numerent, & audiãt scripturas, & tunc illos baptizamus. Manichæos vero & Valentinianos & Marcionistas, & huiusmodi hæresum libellos oportet facere: & execrari hæresim, & Nestoriũ, & Eutychen, & Dioscorum, & Seuerum, & reliquos huiusmodi hæresum principes & omnes prolatas hæreses, & sic participes esse sanctæ communionis.

Ca.96. Ne quis calamistratis crinibus incedat.

Qui per baptismum Christum induerunt, conuersationẽ eius in carne imitaturos professi sunt. Qui igitur capillos in perniciẽ intuentiũ excogitata quadam implicatione digerũt, intenteq; ornant, ueluti quasdã escas infirmis animabus ex eo proponẽtes, ea ratione paterna pœna curamus, vt pædagogi ipsos instruentes, & modestè viuere docẽtes, vt cũ reliquerint deceptionem hãc & ineptias, ad perpetuã, beatãq; vitã assiduè mẽtẽ cõuertãt, & in timore purè & castè cõuersentur, ad Deũq; q̃tũ fieri p̃t accedãt, & interiorẽ poti⁹ q̃ exteriorẽ hominẽ virtutibus ornẽt, vt nullas secũ reliquas ferãt aduersa stoliditatis. Qui secus gesserit, excõicetur.

Ca.97. Qui templa prophanant, reiiciendi.

Qui cum vxore habitant, vel temerè alias sacra loca prophanant, & sic in ipsis diuersantur, eijciẽdos sancimus à penetralibus ędiũ sanctarũ. Qui hoc nõ seruauerit, si clericus est, deponatur, si laicus, segregetur.

Canon 98.

Qui mulierem alij desponsatã viuente adhuc sponso, in vxorem duxerit, iudicio adulterij subiaceat.

Ca.99. Ne particulæ statę sacerdotibus offerrantur.

Ex hoc in Armeniorum regione fieri intelleximus, quosdã intus in sacris altaribus cũ carniũ portiones elexauerĩt, offerre particulas quasdã sacerdotib⁹, q̃ solẽniter à victimis abscidant, eas Iudaicè distribuẽtes. Quare sancimus ne sacerdotibus liceat pręcipua, cerraque tornacula carnium offerentibus accipere, sed illis contenti sint, quę offerẽti placuerint, & huiusmodi oblatio extra ecclesiã fiat. Qui secus fecerit, excommunicetur.

Ca.100.

Ca.100. Ne turpes imagines pingere liceat.

Facile sensus corporei quæ sua sunt in animam deriuant. Picturas igitur oculorum præstigiatrices siue in tabulis, siue alias propositas, & mentis corruptrices, & sufflammationum ad turpes voluntates incitatrices, sancimus vt nullatenus in posterum pingātur. Si quis autem hoc fecerit, excommunicetur.

Ca.101. Quo gestu accedere oportet ad Eucharistiam.

Hominē ad Dei imaginē factū diuinus Apostolus uocat corpus Christi & templū. Cum omnem ergo sensibilem possessionem superet, qui salutari passione cęlestem assecutus est dignitatem, manducās & bibens Christum, omnino vitæ applicatur æternæ, anima & corpore sanctificatus particeps est diuinæ gratiæ. Quare si quis uoluerit synaxis tēpore cōmunicare purissimo Christi corpore, & coram ipso participatione esse, manus in formā crucis figurans, sic adeat, & suscipiat gratiæ communionem. Eos enim qui pro manu vascula quædam aurea, vel ex alia materia cōstruunt ad susceptionē Diuini doni, & per illa immaculatam communionem volunt, nullo modo admittimus, vt præferentes materiā inanimē, hominiq; obnoxiam, Dei imagini. Si quis sacerdos particeps fecerit communionis huiusmodi, vascula admouens, excommunicetur: & qui hæc infert.

Ca.102. In absoluendis hominibus à peccatis, qua cura adhibenda.

Oportet, qui facultatem absoluendi & ligandi à Deo receperunt, ut peccati qualitatē speculenī, & peccatoris promptitudinem ad reuersionem, vt sic medicamentum admoueant ægritudini aptum, ne si de peccato sine discrimine statuant, aberrēt à salute ægrorātis. Nō.n. simplex est peccati morbus, verū varius & multiformis, plurimisq; noxiis propaginibus suppullulans, ob quas malū lōge, lateq; diffundit ac serpit quousq; tādem virtuti medicātis resistat. Igitur qui ostēdere uoluerit quātū valeat in spirituali medēdi arte, oportet attēte rimari qualiter affectus sit q peccauit, an ad salutē inclinet, an contra moribus, quib. familiariter assueuit, aduersus se ægritudinē prouocet inspicere: & qd ille secū deliberet ad redeundū ad meliorem frugē, An obtēperet magistro, an

Infra Can 7. concilii Vormacien,

mētis vlcus per admota pharmaca crescat, & sic miseri-cordiā æqua lāce impartiri. Summa enim ratio & Deo & præfecto huic pastorali curæ errantem ouē reducere, & vulneratam ab angue curare, & nec præcipitia despe-rationis detrudere nec habenas laxare ad vitæ dissolutio nem & contemptū, sed omnimodo qua pharmacis auste rioribus qua mollioribus & lenioribus morbo contrai-re, pugnareq́;, vt vlcus cicatricem obducat, vt qui notos habeat pœnitentiæ fructus, & hominē ad claritatem il-lam supernam vocatum, prudenter gubernet. Vtraq; igi tur scire oportet, & quæ sunt rigoris, & quæ commisera-tionis: sequi verò non eos qui superficiem traditarum fi gurarum suscepere, vt nos diuinus Basilius docuit. Impe rator Iustinianus fidelis in Deū Iesum Christum assistēs omnibus decretis & obtemperans, subscripsi. Sanctissi-mus Papa Romanus: Paulus Episcopus Constantinopol. nouæ Romæ, definiens subscripsi. Similiter & reliqui Epi scopi ex omni prouincia subscripsere 217.

Concilium Toletan. 12.

Finiunt canones sextæ synodi in Trullo congregatę. In decreto Gratiani ascribuntur aliquot decreta huic sy-nodo, & septimæ etiam generali, quæ inter suprascriptos canones non continentur. Ex quo certo apparet uitio typographorum id factum esse.

Rex Hispaniarum elegit sibi successorem.

Concilium Toletanum XII. *tempore Agathonis Papæ, vel Leonis Papę, anno primo Eringij Regis.*

Canon 1.

AGnoscitur verus Rex, & legitimus Bambæ succes-sor Eringius, quem & diuinum iudiciū in regno præelegit, & decessor princeps successorem sibi instituit, & totius populi amabilitas exquisiuit, vnde subiecit sy-nodus sic: Dignum est, vt sacerdotum ordo honorabili-ter veneretur & suscipiat in regem. Vnde non erit iam deinceps ab anathematis sententia alienus, quisquis cō-tra salutem eius erexerit vocem.

Ca. 2. De his qui pęnitentiam nescientes accipiunt.

Multos sæpe aspeximus in salute positos, vltimum de-siderātes pœnitentiæ fructum: & rursus nimietate ęgri-tudinis ita loquendi & sentiendi naturale perdidisse of-ficium,

ficiũ, vt nulla illis cura salutis suæ videretur inesse, nullo etiã pristinæ deuotionis noscerentur desiderio anhelare: quorum tamen casibus fraternitas condolens ita taliũ necessitates in fide susceperit sua, vt vltimũ illis tribuatur viaticũ, scilicet ne sine fructu pęnitentiæ videantur transire à seculo. Quòd si forsitan respiciente Domino, saluti pristinę reformentur, agunt cautionibus vanis & oppositionibus execrãdis, qualiter à se tonsuræ venerabile signũ expellant, atq; habitũ religionis abiiciãt, impudentissime asserentes, ideo se nullis regulis ecclesiasticæ disciplinę sub hoc voto teneri, quia pęnitentiam, nec ipsi petierũt, nec cõsentientes acceperunt, quorũ impudentia diuinę bonitatis, quę eos ad tã venerabile ac fœcundi fructus vocauit sacramentum, turpiter immemor, & obstinata procacitas non aliquando diceret talia, si qualiter ad vitam per sacrosancti lauacri gratiã venire meminisset. Etenim paruulorũ infantiũ, vita originali peccato obnoxia, quę nulli propter ętatę discernẽdi, vel expetendi sensui aptior iudicetur, nisi ex sponsione fidelium baptismi accipiant sacramẽtum, nullo sensu, nulla etiã discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptisma, quod nescientibus paruulis sine vlla cõtentione in fide tantũ proximorũ accipitur, ita pęnitentię donum, quod nescientibus illabitur, aliisq; inpugnantia violationis, hi qui illud acceperint, obseruabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc violauerit synodale institutũ, vt verè trãsgressor paternis regulis ferietur. Nec enim ista statuentes, sacerdotes quosque vt passim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus audeant prorogare, absoluimus: sed hos, qui qualiter forte pœnitentiam susceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus.

Cap. 3. Vt quos regia admittit potestas, clericus non euitet.

Vidimus nonnullos & fleuimus ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitisse à collegio sacerdotum, ab eis nulla se abstinebit sacerdotum communio, sed quos regia potestas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ suę effecerit, hos sacerdotum & populorum conuentus suscipere in ecclesiasticam & communionem debebit,

bebit, vt quod principalis pietas habet acceptum, à sacerdotibus Dei non debeat esse extraneum.

Canon 4.

Vt in villulis nullus ordinetur eps in Sardicē. Cōc. 26. in Laodice. 57. In Carthag. 2. ca. 5. & Carthaginē. 3. c. 41.

Ca. 5. Contra sacerdotes qui non semper sacrificantes, communicant.

De cō. d. 2. Relatū est nobis quosdā. Semper in oblatione sacrificii fiat communio 1. Cor. 10.

Relatum nobis est, quosdam de sacerdotibus non tot vicibus communionis sanctæ gratiā sumere, quot sacrificia vna die uidentur offerre, sed in vno die si plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus a communione suspendunt, & in sola tantum extrema sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiā sumunt cùm dicat Apostolus: Certum est quod hi qui sacrificātes non edunt, rei sunt dominici sacramenti. Quicunque ergo sacerdotum deinceps, diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

Ca. 6. De authoritate concessa Pontifici Toletano in promotiones Episcoporum.

Dist. 63. Cum longe lateque.

Toletanus pōtifex præficit dignos Episcopos quos regia potestas prius elegit,

Illud quoque decernendum nobis occurrit quòd in quibusdam ciuitatibus, decedentibus ēpis propriis dum differtur diu ordinatio successoris non minima creatur officiorū diuinorū offensio. Vnde placuit omnibus (saluo priuilegio vniuscuiusque prouinciç) vt licitū maneat deinceps Toletano pontifici, quoscunque regalis potestas elegerit, & iā dicti Toletani pontificis iudicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouinciis præficere præsules, & decedētibus ēpis eligere successores. Sic tñ, vt quisque illis fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus infra trium mensium spatium proprii Metropolitani præsentiam uisurus accedat, qualiter eius authoritate vel disciplina instructus, condignè susceptæ sedis gubernacula teneat. Quòd si per desidiam aut neglectū quilibet constituti temporis metas excesserit, excommunicetur. Hanc quoque definitionis formulam sicut de Episcopis ita de cæteris rectoribus placuit obseruandam.

Canon 7.

De recepto testimonio personarum, quæ per legem testifican-

testificandi licentiam perdiderunt. Nihil habet annotatione dignum.

Ca 8. De his qui uxores suas temerè relinquunt.

Præceptum Dñi est, vt excepta cā fornicationis, vxor à viro dimitti non dēat. Et ideò quicunq; citra culpā criminis supradicti vxorē suā quacunq; occasione dimiserit, quia quos Deus iunxit, ille separare disposuit, tandiu ab ecclesiastica cōione priuatus & à cętu oīum Christianorū maneat alienus, quandiu societate relictæ cōiugis synceriter amplectatur & foueat. Ita tñ, vt qui iam admoniti à sacerdote semel, bis, terq;, vt corrigerentur, ad thorū suæ cōiugis noluerint redire, & à palatinæ dignitatis officio ipsi se separabunt, & insuper generosæ dignitatis testimonium, quandiu in culpa fuerint, amissuri sunt. *32. q. 5. Præceptum domini est. Et in Decret. Iuo. lib. Mat. 5.*

Canon 9.

De confirmatione legum, quæ contra Iudęorum nequitiam promulgatæ sunt per Eringium regem. *d. 54. Et si Iudæorum serui.*

Canon 10.

Consentiēte pariter Domino nostro Eringio rege hoc sanctum concilium definiuit, quòd nullus audet eos, qui confugiunt ad ecclesiam metu vel terrore, qui ibi resident, inde vi abstrahere. *17. q. 4. Definiuit sanctū.*

Canon 11.

Contra cultores Idolorum, vt per regiam potestatem puniantur, Exod. 22. Deut. 17.

Canon 12.

Vt annis singulis in vnaquaque prouincia concilium celebretur.

Canon 13.

Totum consumitur in gratiarum actionibus Deo, & Regi Eringio, & subscriptoribus episcoporum.

Finit Concilium Toletanum 12.

Benedictus 2. Papa 81. sub Petrro, patria Romanus, diuinæ scripturę ita operā dedit, ut exercitatione & doctrina in reb. diuinis singularis tunc hēretur. Ad hunc Cōstātinus Imperator 61. (hoīs sanctitate permotus) sanctionē misit, vt deinceps, quē clerus populus, exercitusq; Romanus in Pontificē elegisset, eūdē statim verū Christi uicariū esse oēs crederent, nulla aut Constantin. Principis, aut Italiæ hexarchi expectata authoritate, ut antea fieri *Bened. Pa. 81.*

consueuerat, id enim ratum erat in creando Pontifice, quod princeps confirmasset, vel qui eius vices in Italia gerebat, sedit annum vnum.

an.d.679. Io.5.pa. 82. Ioannes 5.Antiochenus 82. sub Petro, sedit annos 2. vir singularis religionis, & mãsuetudinis. Constantino Pogonato Imperatore, circa annum Domini 685.

an.d.680.Canon pa.82. an. d. 681. Ser. pa.82. Huius temporibus Beda uixit in Anglia. Canon, Thracia oriũdus 83. sub Petrô, sedit annum 1. Sergius Antiochenus 84. Papa sub Petro, sedit annos 9. H c tpe Deodati Pontificis Rom. veniens in clerũ Romanum ascisscitur. Deinde verò ob eius doctrinã & diligentiã circa mysteria & rem diuinã, per ordines condescendens sanctæ Susannę presbyter cũ titulo eius loci creatur. Nunc vocatur Cardinalis eius tituli, inde assumptus est ad Pontificatum. Iustiniano Imperatore 62.

an.d. 690. Io.6.pont.85. Ioannes 6.Græcus 85. sub Petro, sedit annos 5. Tempore huius Pontificis Sarraceni occupata Lybia, & Aphrica, transmisso Atlantico freto, omnes Hispanias præter Astures, & Cantabros occupant. Sub hoc floruit Beda, qui ob religionem & modestiam Venerabilis nuncupatus est, & Strabo & Haymo Bedæ fratres.

Ioan.7.põt.86 Eodem Sisin. Papa 87. Const.pa. 88. Ioannes 7.Papa 86. sub Petro, natione Græcus, sedit annos 2.

Sisinius Syrus 87. Papa, sub Petro, sedit dies 20. Constantinus Syrus 88. sub Petro, sedit annos 7. prædicti pontif. fuerunt sub Iustiniano.

Concilium Toletan. 13. *Concilium Toletanum XIII. Anno quarto eiusdem Regis Eringij, nihil habet singulari annotatione dignum.*

an. d. 708. Gregor.2. pont.89. Gregorius 2. Papa 89. natione Romanus, ex patre Marcello, sedit annos 16. menses 9. dies 12. Leone Iconomacho, Impe. 68. Fuit hic Pontifex diuina scriptura eruditus, facundus eloquentia, constans animo, ecclesiasticorum dogmatum defensor, & contrariorum fortissimus impugnator. Eo tempore fluuius Tyberis alueum suum egressus se per campestria dedit, & intumuit inundatione aquarum multarum, & transcendit aliquibus locis & muris vrbis, & vltra basilicam S.Marci per plateas se extendit, ita vt in via lata ad vnam & semis staturam aqua eiusdem fluminis excreuisset.

Simi-

Similis inundatio fuit sub Clemen. 7. anno Domini 1530. 8. die Octobris.

Extant aliquot huius Pontificis epistolæ, maximè ad Thuringos, & Saxones, & Germanos, qui deserta fide ad idola colēda fuerāt cōpulsi per Paganos, ad quos misit Bonifaciū epm, qui eos ad fidem Catholicā reuocaret.

Gregorius tertius 90. Papa sub Petro, natione Syrus, ex patre Ioanne, sedit annos 10. mēses 8. dies 27. vir mitissimus, & valde sapiens, in diuinis scripturis sufficienter instructus. Græca, Latinaq; lingua eruditus. Psalmos omnes per ordinem retinens memoriter, & in eorum sensibus subtilissima exercitatione limatus, Leone 3. Iconomacho Imp. circa annum Domini 731. *an. d. 729. Greg. 3. pont. 90.*

Extant decreta illius, quę in synodo quadā instituit obseruanda, in quibus cauetur, ne inter consanguineos celebrentur coniugia, quō nunc cautum est in iure.

Extat epistola eius ad Bonifaciū apud Germaniā legatum, in qua cōsultus de duobus articulis, respondet. Primò legebatur in tua epistola, vt quota progenies propinquorū matrimonio copuletur: Dicimus ꝙ oportuerat quidē quandiu se agnoscunt affinitate propinquos, ad huius copulę nō accedere societatē, sed quia tēperantia magis, & presertim in tam barbarā gentem plus placet, q̄ districtio censurę, cōcedendū est, vt post quartam generationē iungantur. Scdm, quod quęris: Si mulier infirmitate correpta non voluerit debitū viro reddere, quid eius faciat iugalis. Respondet: Bonum esset si sic permaneret, vt abstinentiæ vacaret: sed quia hoc magnorum est, ille qui se non poterit continere, nubat magis: non tamen subsidii opera subtrahat ab illa: quam infirmitas præpedit, & non detestabilis culpa excludit.

Forsan ea infirmitas præcessit vinculum matrimonij, & erat talis, quæ redderet illam incapacem coniugij: quoniam si subsequuta est infirmitas coniugium, non daretur ea venia denuo nubendi. *Author.*

Zacharias Papa 91. sub Petro, natione Græcus, ex patre Polychronio, sedit annos 10. menses 3. dies 14. vir mitissimus atq; suauis, amator cleri & totius populi Romani, tardus ad irascendum, & velox ad miserendum. Constantino & Irene eius matre imperantibus, *Zacharias pont. 91.*

Hic inuenit totam Italiam bellorum turbatione cōmotam, quā suo prudentissimo studio penè totā pacauit. Extat epistola Bonifacij apud Germanos legati ad Zachariā Papam, in qua requirit voluntatē sedis Romanæ in quibusdā, quę visa sunt illi necessaria ad confirmandam fidē Germanorū. Primum, necesse habemus indicare paternitati vestræ, quia per Dei gratiā Germanię populis aliquantulū correctis, tres ordinauimus Ēpos & prouinciā in tres parochias discriuimus, & in illas tres vrbes, in quibus cōstituti & ordinati sunt scriptis authoritatis vestrę confirmari, & stabiliri precantes desideramus: vt si Dn̄s voluerit, per authoritatē & pręceptum, sanctisque missionibus Apostolicis fundatæ & stabilitæ sint, tres in Germaniæ Ēpales sedes, sed vt præsentes, vel futuræ generationes non præsumant, vel parochias corrumpere, vel violare præceptum Apostolicæ sedis.

Bonifa petit confirmare per Episcopum Ro. sedes Episcopales, quas erexerat in Germania.

Secundum, Notū sit similiter paternitati vestrę, quòd Carolomagnus Rex Francorū, me accersitum ad se rogauit, vt in parte regni Francorū, quæ in sua est potestate, synodum inciperem congregare, & promisit se de ecclesiastica religione, quæ iam longo tempore, id est, non minus quàm per 60. vel 70. annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare velle. Quapropter si hoc (Deo inspirante) veraciter implere voluerit, concilium & præceptum sanctæ vestræ authoritatis, id est, Apostolicæ sedis habere, & scire debeo.

Requirit authoritatē Pontificis Romani ad congregandum synodum.

Tertium, Deinde si inuenero apud illos diaconos & p̄sbyteros fornicarios, & adulteros, & sic pro populo sacras oblationes offerre, volo habere pręceptū & conscriptū authoritatis vestrę q̄d de talibus definiatis, vt per responsū Apostolicū cōuincant̄ & arguātur peccatores.

Quartum, Inueniuntur quidam inter eos Episcopi, qui licet dicant se fornicarios, vel adulteros non esse, sunt tamen ebriosi, & incurriosi, vel venatores, & qui pugnant in exercitu armat, & effundunt propria manu sanguinem hominum Paganorū, siue Christianorum: Volo scire sententiam vestram, quia seruus legatus Apostolicæ sedis esse dinoscor, vt vnum sit verbum meum hic, & vestrum ibi.

Quintum, De vna re, & concilium quærere, & licentiam

tiū petere necesse habeo, eo quod venerandæ memoriæ prædecessor vester, sicut audistis, in præsentia vestra mihi præcepit, vt Presbyterū post obitum meū, Deo volente, in ecclesiastico ministerio hęredē & successorē cōstituere, deberē, & hoc mihi (si Dei voluntas est) placet, sed modo dubito, & nescio si fieri possit, quia postea frater illius auunculum ducis Regis Francorum occidit, & adhuc ignoramus qualiter ista discordia pacificari, & finiri valeat. Ideò obsecro, vt authoritate vestra licentia sit, vt cum cōsilio seruorum Dei de ista electione faciam, quod nobis in communi pro Deo, & pro ecclesiæ vtilitate, vel fructu spirituali, & defensione religionis optimum esse videatur, & mihi inspirare dignetur Deus: quia hoc nō videtur posse fieri, si contrarius Princeps fuerit.

Rogat Bonifacius si possit eligere successorē sedis suę

Sextum, Quærere & interrogare paternitati vestræ cōsilium debeo de quadam confusione & scandalo prædicationis, quæ nuper ad nos veniens mentē nostram conturbauit, & sacerdotib. ecclesiarū verecundia incutiebat, quia laicus quidam dicebat sibi ab Apostolicę sedis Pontifice sanctę memoriæ Gregorio datā fuisse licentiam, vt in matrimoniū acciperet viduā auunculi sui, quæ & ipsa fuit vxor cōsobrini, & illa eo viuēte discessit ab eo, & isti viro in tertio gradu propinqua illius esse dignoscitur, qui nunc eam accipere desiderans, affirmat sibi licētiā data, & deinde votum vouit Deo castitatis, & velata fuit, & iterū obiecto velamine maritata, tale.n. matrimonium supradictus homo ab apostolica sede sibi affirmat esse concessum: qđ non ęstimamus verū, qui synodus & ecclesia, in qua natus & nutritus fui, talē copulā & matrimoniū, maximum scelus, & incestum & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri ex authoritate sanctę scripturæ iudicabat. Quapropter paternitas vestra huius rei veritatem nobis indicare non dedignetur, vt ecclesiæ sacerdotibus, vel populo Christiano inde scandala, vel schismata, vel noui errores oriantur & concrescant.

De scādalo orto ex dispensatione.

Septimum, Quia carnales hoīes idiotæ, Germani, vel Franci, si iuxta Romanam vrbem aliquid facere viderint ex his peccatis, quæ nos prohibemus licitum & concessum à sacerdotibus esse putant, & dum nobis improperium deputant, sibi scandalum vitæ accipiunt, sicut

Facile trahitur in exemplum, quod Romæ.

affirmât se vidisse annis singulis in Romana vrbe,& iuxta ecclesiam sancti Petri in die, vel nocte quando Calendæ Ianuarij intrant, Paganorum consuetudine choros ducere per plateas,& acclamationes ritu gentilium,& cãtationes sacrilegas celebrare, & mensas illa die vel nocte dapibus onerare. Quæ oĩa eo ꝙ ibi à carnalib.& insipientib. videntur,nobis hic improperiũ,& impedimẽtũ prædicationis & doctrinæ perficiunt. Et istas paganias si paternitas vestra ibi in Romana vrbe prohibuerit, & sibi mercedẽ,& nobis maximũ profectum in doctrina ecclesiastica perficiet. Hęc oĩa dñe charissime propterea vobis nota facimus, vt vestrę authoritatis respõsum talib. dare possimus, & per cautelam vestræ doctrinę oues ecclesiæ non seducantur, sed lupi rapaces superati pereant.

Epistola Zacharię Papę ad Bonifacium episcopum.

Quomodo constituẽdę sedes Episcopales. d. 80. per totum.

SVscepimus fraternitatis tuæ literas & petis, vt per authoritatem nostræ sedis, episcopales ibidem sedes firmentur. Sed tua sancta fraternitas pertractet maturè si expedit, aut si loca vel populorum turbæ talia esse probãtur, vt episcopos habere mereantur. Memineris quod in sacris canonibus præcipimur obseruare, vt minimè in villulas vel in modicas ciuitates episcopos ordinemus, ne vilescat nomen episcopi. Sed nos tuis literis prouocati, quæ proposuisti absque mora concedi patimur, & statuimus per Apostolicam authoritatem episcopales illic sedes, quę per successionem episcopos mereantur, & populis præsint, atque in quibus verbum prædicationis subiectis insinuetur. Et nulli post hæc liceat hæc quæ à nobis sancita sunt, quomodo violare, quæ authoritate beati Petri Apost. firma esse decernimus.

De eo aũt qđ intimasti ꝙ Carolomagnus te rogauit. Respondemus quod dum iuuante Deo quæ à præfato filio nostro promissa sunt, ad effectũ pducta fuerint, tuaq; fraternitas memorato cõsilio consederit, si quos repererit ep̃os, presbyteros aut diaconos cõtra canones vel statuta Patrũ excessisse, id est, in adulterio, vel si plures vxores habuerũt, aut si sanguinẽ Christianorũ siue Paganorũ effuderũt, &c. nulla rõne apostolica authoritate permittas sacerdotio fungi, quia tales à suo proprio ore falsi nominãtur sacerdotes,& peiores ac deteriores secularibus

bus esse noscuntur, qui se neque à fornicationibus, nec à nefarijs matrimonijs abstinent, neq; ab hominum sanguinis effusione manus seruant innoxias. Quales esse sacerdotes existimant, dicente Dño: sacerdotes mei semel nubant: Apostolus, Vnius vxoris virum, &c Et hoc ante susceptum sacerdotium, vti licitum est, nã à die suscepti sacerdotij ẽt ab ipso ꝓprio cõiugio prohibẽdi sunt, &c. Qũo se sacerdotio fungi considerant, qui talibus sceleribus inuoluti esse monstrant: Qui peiora secularium scelera committunt, vt plures vxores hr̃e præsumant, quib. nec vnã concessum est post susceptũ ministeriũ attrecta re? Isti namque, vt præmisi, nec sacerdotio fungi patiantur, nec diuina contingere mysteria commonemus.

Qualiter olim permissum est sacerdotib. coniugium. Tit. 1.

Ad quintum, De eo aũt ꝙ tibi successorem constituere dixisti, vt te iubente in tuo loco elegat episcopum, hoc nulla rõne concedi patimur, quia contra omnem ecclesiasticam regulam, vel instituta Patrum esse monstratur: Sed volumus vt tibi ministret, & sit in euangelium Christi adiutor. Nimis enim reprehensibile manifestum est, vt te viuente tibi alium substituamus. Sed hoc commonemus, vt quandiu te diuina iusserit clemẽtia superesse, sine intermissione orare non cesses, vt tibi Deus illum successorem concedat, qui ei possit esse placabils, & populum, quem ad suam gratiam per vestræ sanctitatis industriam vocare voluit, irreprehensibiliter regere valeat, atque ad viam vitæ elaboret perducere. Si autem contingat aliquem post tui transitus diem superesse, quem idoneum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea hora, qua te de præsenti seculo migraturum cognoueris, præsentibus cunctis tibi successorem designa, vt huc veniat ordinandus. Hoc nulli alij cõcedi patimur, quod tibi charitate cogente largiri censuimus.

7. q. 1. Ca. De eo aut. Nõ conceditur vt episcopo superstite alius successorẽ subroget.

7 q. 1. ca. Petisti vt cum nostro. Conceditur Bonifacio vt hora mortis sib i successorẽ subroget.

Ad sextum, De illo autem qui viduã auunculi sui, &c. Absit hoc vt prædecessor noster ita præciperet. Nec n. ab Apostolica sede illa dirigunt, quæ contraria esse patrum, siue canonum institutis perhibẽtur. Ideò admonere, adhortari, increpare eos frater necesses, quatenus à tali scelesti recedant matrimonio, vt non in æternum pereant.

Quantum cauebat Episcopus Rom. dispẽsare contra canones patrum.

Ad 7. De calẽd. verò Ianuarijs, vel cęteris augurijs, vel alijs diuersis obseruationibus, quæ Gentili more obser-

Leu. 19. Num. 23. uare dixisti apud B. Petrum Apost. vel in vrbe Romã hoc à nobis & oĩbus Christianis detestabile & perniciosum esse iudicamus, dicente Deo: Nõ augurabimini neq; obseruabitis somnia. Ita & à nobis cauendum esse censemus, vt nullis augurijs vel obseruationibus attẽdamus; quia oĩa hæc abscissa esse à Patribus sumus edocti. Et quia per instigationem diaboli iterum pullulabant, à die qua nos iussit diuina clementia Apostoli vicem gerere illico omnia hęc amputauimus. Pari enim modo volumus tuam sanctitatem populis tibi subditis prædicare, atque ad viam æternæ vitæ perducere, &c. Deus te incolumen custodiat reuerendissime frater.

Ignorãtia linguæ Latinæ mutans uerba bãptismi, uerum confert baptismum.

Extat altera Epistola ad eundem Bonifacium, reuerendissimo fratri Bonifacio episcopo, &c. Retulerunt q̃d fuerit in eadem prouincia sacerdos, qui Latinam linguã penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latinum eloquium, infringens linguam, diceret: Baptizo te in nomine patria, & filia, & spiritu sancta: ac per hoc tua fraternitas considerauit rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizauit, non errorem introducens, aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam baptizans dixisset, non possumus consentire vt denuo baptizentur, quia quincunque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine patris, & filij & spiritus sancti, vt tua fraternitas bene compertum habet, nullo modo rebaptizari debet, sed per solam manus impositionem purgari. Vale frater.

Synodus Sub Zacharia Papa mandato Apostolico à sancto Bonifacio & Francorum Episcopis sub Carolomagno duce, habita anno 742.

IN noĩe Dñi, &cæt. Ego Carlomagnus dux, &cæt. Anno ab incarnatione Christi. 742. 11. Calend. Martij, cũ cõsilio seruorum Dei, & optimatum meorum epos qui in regno meo sunt cum presbyteris ad concilium & synodũ pro timore Christi congregaui, Bonifacium Archiepiscopum ac reliquos epos cum presbyteris eorum, vt mihi consilium darent quomodo lex Dei & Ecclesiastica religio recuperaretur, quæ in diebus præteritorum principum dissipata corruit, & qualiter populus Christia-

nus ad salutem animæ peruenire possit. Et ordinauimus concilio sacerdotum, & optimatum meorum per ciuitates episcopos, & cōstituimus super eos archiepiscopum Bonifacium, qui est missus sanct. Petri.

Ca. 1. Quæ sint prohibita ecclesiasticis.

Statuimusq; per annos singulos synodum congregari, & falsos presbyteros, & adulteros vel fornicatores diaconos & clericos de peculijs ecclesiarum abstulimus, degradauimus, & ad pœnitētiā coegimus. Et seruis Dei per omnia omnibus armaturā portare vel pugnare aut in exercitū & in hostem pergere omnino prohibemus, nisi illi tantūmodo qui propter diuinū ministeriū id est, missarū diuina adimplenda, & sanctorum patrocinia portanda ad hoc electi sunt, id est, vnū vel duos episcopos cum capellanis presbyteris pinceps secū habeat, & vnusquisq; præfectus vnum presbyterum, qui hominibus peccata cōfitentibus indicare pœnitentiam possit. Nec non & illas venationes, & syluaticas vagationes cū canibus omnibus seruis Dei interdiximus. Similiter ac cipitres & falcones non habeant.

Permittitur principi ad sacra ministeria vnū, aut duos Episcopos secum habere.

Ca. 2. Vt singulis quadragesimis Episcopo presbyter rationem ministerii sui reddat.

Decreuimus quoq; iuxta sanctorū canones, vt vnusquisq; presbyter in parochia habitās episcopo illi subiectus sit, in cuius parochia habitat, & semper in quadragesima rationem & ordinem ministerij sui, puta de baptismo, de fide catholica, de præcibus & ordine missarū episcopo reddat & ostēdat. Et quandocunq; iure canonico Episcopus circuit parochiā ad populos confirmādos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum episcopum cū collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet: & in cœna Domini semper nouum chrisma ab episcopo quærat, & episcopo testis assistat castitatis & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

Ca. 3. Absque probatione synodali ignoti Episcopi, aut presbyteri non admittantur.

Statuimus etiam vt secundum cautelam omnes vndecunque superuenientes ignotos episcopos, vel presbyteros ante probationem synodalem in ecclesiasticum misterium non admittamus.

Ca. 4.

Ca.4. Vt cum presbyteris vel diaconibus nulla mulier cohabitet.

Decreuimus quoq; vt presbyteri vel diaconi non fagis, laicorũ more, sed cassulis vtantur, ritu seruorũ Dei, & nullus in domo sua mulierem habitare permittat.

Ca.5. Epõ sit cura spurcitias omnes gentilitatis abijcere.

Item decreuimus, vt vnusquisq; episcopus in sua parochia solicitudinẽ habeat adiuuante Graphione, qui defensor ecclesiæ est, vt populus Dei paginas non faciat, sed vt omnes spurcitias gentilitatis abijciat.

Finit synodus sub Carlomagno.

Stephanus pont.92. an d.750. Stephanus secundus Papa, qui sub Petro sedit annos quinque, dies 28. vir singularis religionis & prudentiæ.

Paulus pa. Paulus primus, Papa 93. sub Petro, natione Romanus, Stephani secundi frater, sedit annos decẽ, mensem vnum, vir tantæ pietatis & humanitatis, vt noctu cum duobus aut tribus familiaribus cubicula pauperũ ęgrotantium circumiret, vnumquemq; eorum & verbis & eleemosynis ad recuperandam valetudinem cohortaretur, & carcerem quoque frequenter adibat. *Nota.*

an.d 760. Constan.pa. Constantinus 1. Papa 94. sedit annum vnum.

an.d.761. Steph pa. Stephanus tertius Siculus, Papa 95. sedit annos 5. menses quinque.

an.d.764. Adria pa. Adrianus primus, Romanus 96. Papa sub Petro, sedit 23. annos, menses 10. dies 17. nequaquam à prędecessoribus degenerauit, cum quouis optimo Pontifice comparari potest.

Synodus secunda Nicæna, quam Græci septimam generalem appellãt. Anno Domini 781. Imperantibus Constantino & Irene eius matre sub Episcopo vrbis Romæ Adriano primo Papa, celebrata contra eos qui imagines in Ecclesiis damnãt & eiiciunt, in qua imaginum expressiones adorandas & amplectendas relatiue decretum est, & honorandas reliquias sanctorum.

Actio prima.

IMperantibus pijssimis Constantino cum matre sua Irene, conueniente sancta & œcumenica synodo in

Nicæa Bithyniæ Petro archipresbytero Romanæ Ecclesiæ,& Petro Monacho vicarijs existentibus Apostolicæ sedis, præsente Tarasio archiepiscopo inclytę Constan. nouæ Romæ,& cæteris episcopis,&c.

Primò omnium uenerunt in Concilium ter episcopi ex conciliabulo Ephesino, in quo damnatæ fuerant imagines, resipiscentes, & attulerunt libellos confessionis suæ. Primus erat Basilius Ancyre episcopus. Secundus Theodorus Cyrus episcopus Myron, & tertius Theodosius episcopus Amorij. Basilius episcopus è libello sic cœpit legere.

Confessio catholica.

Credo & cõfiteor in Deum patrem omnipotentem, & in vnicum Dominum Christum filium eius vnigenitum,& in sanctum spiritum dominum viuificãtem, & Trinitatem consubstantialem in throno eodem consedentem, in vna deitate, potestate, authoritate, adoratam & glorificatã in vnius sanctæ Trinitatis, & domini Dei nostri Iesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacræ œcumenicæ Synodi tradiderunt. Hæc omnia sic confiteor. Vniuersam autem hæreticorum linguę incontinentiam abijciens execror, quemadmodum ipsi sese reddiderunt execrabiles. Interpellans etiã intemeratæ virginis nostræ Deiparæ, sanctarum cœlestium potestatum, omniumq; sanctorum intercessionem, horum etiam sanctas reliquias cum omni honore suscipiens & amplectens honorificè ueneror, firmiter credens me illorũ sanctitatis fieri posse participem. Eodem modo venerandas imagines, quę œconomiam Iesu Christi Domini & Dei nostri, qui propter salutem nostram homo factus est, & inuiolatæ virginis dominæ nostræ Deiparæ, sanctorumq; Apostolorum, Prophetarum, martyrum & omnium sanctorum suscipio & amplector, eisdemque honorem debitum exhibeo. Abijciens & execrans ex toto animo & corde congregatam ex deprauata mente & insania, & appellatam septimam synodum apud eos qui rectè sapiunt, nimirum quã iustè & canonis ψευδοσύνοδον hoc est falsum conciliabulum appellatum, vt pote ab omni pietate & religione alienã, & à Deo traditæ ecclesiasticæ legislationi

Basilij prius hæretici confessio catholica.

tioni

tioni audenter & perfractę, ne dicam impie oblatrantē, venerandasque imagines contumelia afficientem, iubentemque has è medio sacrarum Ecclesiarum tolli, cui præfuit Theodosius falso nominatus Ephesi Episcopus, Sisinnius item Pergæ cognomine Pastillas.

Anathematismi eiusdem Basilij Ancyræ Episcopi. Primus, Qui doctrinas sanctorum patrum & traditionē catholicæ Ecclesiæ cōtemnunt: quique causantur & voces Arrij, Nestoris, Eutychis, & Dioscori iactāt, dicētes quod nisi satis ex veteri & nouo testamēto instructi essemus, sanctorum patrum, sacrarum sex synodorū doctrinas, & catholicæ Ecclesiæ traditiones sequeremur, execratio.

Secundus, Qui inquiunt diabolicarum insidiarum inuentum sacrarum imaginum culturam & ædificationē, nequaquam autem sanctorum Patrum nostrorum traditionem, execratio.

Cæteri anathematismi eadem continent, quæ & illi qui sunt in fine septimæ actionis.

Hęc quidem confiteor & approbo, & ex tota anima, corde, & mente demonstro. Quod si autem siue ex calumnia, siue ex instinctu volens nolens vllo tempore ab his desciuero, alienus sim & à sancta Trinitate, & a catholica Ecclesia.

Similiter & alii duo produxerūt libellos confessionis suæ sequentes Basilium Ancyræ Epm ex Chrysostomo, & ex Basilio in oratione in quadraginta martyres, probantes venerationē imaginum & cinerū sanctorū martyrum, quos benigne excepit sacra synodus: ēt restitutis eis suis sedibus, in quibus continuo iussi sunt residere.

1.q.7. Conuenientibus

Deinde adducti sunt & alii plures Episcopi ex eadem hæresi: & placuit sanctæ synodo ſm canonem octauum Nicænæ synodi, & tertiū Ephesinæ & Epistolam diui Basilii ad Amphilochiū super simili negotio scriptā eos ab hæresi venientes recipi cum manuum impositione.

Præcessit autem longa disputatio quomodo hæretici pęnitentes, cum redeūt ad Ecclesiam catholicam, sint recipiendi: sed ex sententiis Patrum Basilii, Athanasii, Cyrilli, Chrysostomi, & Sardicen. synodi deliberatūm est, eos cum manuum impositione recipiēdos, & sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Imperantibus Constantino,& Irene eius matre, &c. vt in actione prima.

Primò producta est in synodo epistola Adriani archiepiscopi Romani ad Constantinum & Irenen Augustos, in qua hæc insunt.

Primò historia Syluestri & Constantini de lepra & exilio montis Soractę,de visione Apostolorum Petri & Pauli in somno, & de baptismo Constantini: de quibus in præfatione Concilij Nicæni.

Secundo Gregotij Nysseni locus pro veneratione imaginum.

Tertiò Basilij Magni testimoniũ in libro aduersus Iulianũ de inuocatione sanctorũ,& imaginũ veneratione.

Item Chrysostomi in eandem rem sententia.

Item Cyrilli ad idem locus.

Item Athanasij & Ambrosii ad Imperatorem Gratianum sententiæ.

Item Hieronymi locus de imaginibus habendis.

Item Stephani Episcopi Bostrorum sermo de imaginum veneratione.

In eadem actione lecta est epistola synodica eiusdem Adriani Papæ ad Tarasium Patriarchã: in qua primò dicitur quod pictura illa veneranda, in qua agnus digito præcursoris demonstratur, à sexta synodo probata sit, vnde vsus inualuit eius frequentissimæ picturæ.

Deinde tractat de authoritate Romani Pontificis, & quod Ecclesia Romana sit caput omnium ecclesiarum.

Postremo adiectæ sunt sententiæ omnium Episcoporum,& Synodi.

Petrus, & Petrus locum tenentes sanctissimi papæ veteris Romæ Adriani dixerunt: Dicat nobis Tarasius Patriarcha regiæ vrbis, consentitne literis sanctissimi Papæ,an minus?

Tarasius Patriarcha respondit. Nos patrũ præceptis imbuti,sic confessi sumus, & confitemur,cõcordamus, & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas secundum priscam Patrum traditionem recipimus,& has desiderio nostro adoramus, vt in nomine Christi Dei nostri &,intemeratæ, Deiparæ virginis,

ſanctorũ Angelorũ, & omniũ ſanctorũ factas: ſed apertis verbis teſtamur nos duntaxat in vnũ Deũ verum latriã, hoc eſt cultum & fidem noſtrã referre & reponere.

Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet.

Petrus, & Petrus legati Apoſtolicæ ſedis dixerunt. Dicat nobis ſacra ſynodus, num recipiat ſanctiſſimi Papæ veteris Romæ literas, an minus?

Sancta ſynodus reſpondit: Sequimur, recipimus, & probamus.

In eandem ſententiam & reliqui Epiſcopi pronunciauerunt. Et ſic abſoluta eſt actio ſecunda.

Actio tertia.

In hoc ſecundo conſeſſu, primò reſtitutus eſt Gregorius Epiſcopus Neocæſareæ ex hæreſi veniens, in priorem gradum dignitatis ſuæ.

Secũdò, producta eſt epiſtola ſynodica Taraſij archiepiſcopi ad Epos Orientales, & alia eorundem Epiſcoporum ad prędictum Taraſium, in quibus explicantur per capita ſex ſynodi generales, & quæ in eis geſta ſunt.

Deinde adduntur ſequentia.

His itaque ſex ſacris ſynodis, quas ſolas vniuerſales agnoſcimus, concorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt, nec aliam præter has ſynodum accipimus. Locales autẽ ſynodos non auerſamur, ſed magis amamus, amplectimur, & recipimus, earum etiam diuinitus inſpiratas canonicas conſtitutiones, correctiones, & vtiles earum legiſlationes ſumma obſeruantia colimus.

Sancti vt filij Dei coluntur. Apoſtolicas autem Eccleſiæ traditiones, quibus veneratio, culturaque ſanctorum docetur, recipimus & veneramur. Eos autem vt miniſtros, amicos, & filios Dei exiſtentes honoramus. Honor enim qui à conſeruis idẽ ſentiẽtibus inuicẽ exhibetur, indiciũ eſt beneuolentiæ erga Dñm. Sunt.n. promptuaria Dei & pura Chriſti habitacula, Spiritusq; ſancti immaculata ſpecula. Sancti.n. in Dei manu ſunt, ob idq; precioſa ĩ cõſpectu Dñi mors ſanctorũ eius. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, ſanctorũ reliquias nobis reliq̃t, multis modis beneficia fundẽtes, martyrũ enim oſſa virtutes multas operantur, atque id per Chriſtum qui in ipſis habitat. Cũ his etiam

Reliquia ſanctorum virtute potentes.

ſanctas

ſanctas imagines reueremur, principio adorātes Dei uerbi propter nos incarnati, Domini noſtri & ſeruatoris Ieſu Chriſti, qui formam ſerui aſſumpſit, imaginem. Quamquam ſciamus ipſam imaginem & typum Deitatis, quæ cum carne illius immaculata inconuulſim vnita eſt, minimè poſſe figuram præſtare. Inuiſibilis enim eſt diuina natura, nec depingi, nec figurari ſe permittit. Deum enim (vt ipſe inquit) nemo vidit vnquam, ſed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Veneramur etiam & adoramus imaginem Deiparæ, & Dominæ noſtræ, irreprehenſibilis, immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis Matris, quæ illum peperit.

Quinetiā ſanctorū Apoſtolorū, Prophetarū, & victorum martyrū, ſanctorumque & beatorū, veluti amicorum Dei imagines colimus, non in materia, aut in coloribus honorem conſtituentes, ſed per hoc officiū noſtrū, qđ ipſis à Deo quorū typū imagines geſtant, debemus, impartientes: cū ſciamus iuxta Baſilij magni ſnīam, ꝙ imagini honor exhibitus, ad ipsū prototypū referatur.

Omnia prædicta qui conuenerant Epiſcopi receperunt & approbarunt, & ſubſcripſerunt omnes Epiſcopi numero 350. & ſic abſoluta eſt actio tertia.

Actio quarta.

Imperantibus Conſtantino & Irene eius matre, conueniente ſancta & vniuerſali ſynodo, &c. iuxta ordinem in prima actione præſcriptum.

In hac actione quarta multa ex ſcriptura, & ſanctorum doctrinis afferuntur teſtimonia de vſu pio & vtili imaginum.

Quòd in ſacris ſcripturis imagines admittantur, primò adducitur locus ex lib. Exodi, ibi: Facies propitiatorium, &c. *Exod. 25.*

Secundò ex Numeris, ibi: Ipſa eſt dedicatio altaris, &c.

Tertiò ex Ezechiele, Introduxit me in templum, vt me tiretur, &c. *Ezech. 41.*

Quartò ex epiſtola ad Hebræos, Habeat quidē etiam prius tabernaculum iuſtificationis, &c. *Heb. 9.*

Itē temporibus Chryſoſtomi ſanctorū imagines pingebantur: & ipſe Chryſoſtomus habuit tabulam continentem picturam cædis Aſſyriorum veteris teſtamenti.

Item

Item recensetur Gregorij Nysseni pathetica oratiõ de pictura, in qua à patre Isaac immolabatur, in qua in hũc modũ loquitur Gregorius: Vidi sępius inscriptionis imaginẽ, & sine lachrymis transire non potui, cum tam efficaciter ob oculos poneret historiam, &c.

Quibus verbis auditis aliqui Patres dixerunt: Si tanto doctori historia inspecta peperit vtilitatem & lachrymas, quantò magis rudibus & idiotis vtilitatem & commoditatẽ afferet? Alij verò sic dixerũt: Si Gregorius vigilantissimus ad diuina oracula, inspecta historia Abrahæ fleuit, quãto magis œconomia incarnati Dñi nostri Iesu Christi verbi Dei nostri à nobis inspecta ad lachrymas & vtilitatẽ cõtẽplãtes nos adhortabiť? Et Cyrillus eãdẽ picturã suo tpe extitisse ꝓbat in Epistola ad Acariũ epm.

Extat adhuc sermo sancti Athanasij de imagine dñi nostri Iesu Christi, & de miraculo in Berito ciuitate prodito, cũ imago cæsa est à perfidis Iudæis, & percusso latere sanctæ imaginis, cõtinuo exiuit sanguis & aqua, &c. Hic sermo totus lectus est in concilio ad statuendam venerationem imaginum.

1. Cor. 14. Ibidẽ annotatur à Patribus ratio, cur miracula à nostris imaginibus nunc non ædantur: nempe (vt dicit Apostolus) quoniam miracula non credentibus data sunt, sed his qui in incredulitate versantur.

Ibidẽ docetur & decernitur à sanctis Episcopis, quòd templa non nugacibus & vanis picturis ornanda sunt, sed historijs veteris & noui testamẽti parietes tẽpli replere conuenit, vt hi qui literas non norunt, nec sacram scripturã legere queunt, contemplatione picturæ in memoriã reducãt, quimã germane vero illi Deo per fortia facta seruierunt, atque in certamen excitentur laudatorũ facinorum, per quæ cũ cœlo terram cõmutauerunt.

Ibidẽ lecta est docta disputatio Leontij Episcopi Neapoleos Cypri contra Iudæos pro imaginibus sanctorũ conseruandis: est dialogus quidem satis elegans, lectione dignus, desumptus ex libro quinto apologiæ eius: extabant tunc & alia opera sancti Episco. Leontij.

Item recensita sunt tria miracula ex lib. miraculorũ sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani pro statuenda imaginum veneratione.

Item

Item traditur quod omnis honor imagini exhibitus ad prototypum refertur. Quod probatur primò ex quarto libro contra Arrianos, patris Athanasij.

Secundò ex codice 30. capitũ ad Amphilochium de Spiritu sancto beati Basilij ca. 7. Ex qua colligitur falsum & stultum esse axioma, quod falsa synodus sparserat. Quicunq; imaginẽ adorat, in duo Christum diuidit, & quicunq; imaginem aspiciens dixerit, aut inscripserit ei, hic est Christus, Christum diuidit.

Deinde produxerunt vicarii Adriani Papæ veteris Romæ, in codice paruo verba Basilii in epistola ad Iulianum apostatã, quæ sic habent: Confiteor etiã filii incarnatam οἰκονομίαν. Deinde sanctã Mariam, quæ ẽm carnẽ illum peperit (hãc Deiparã vocans) suscipio enim sanctos Apostolos, Prophetas & Martyres, qui pro me apud Deũ supplicãt, quo per illorũ mediantẽ propitius sit mihi Deus noster benignissimus, & remissionẽ peccatorum mihi gratis largiatur. Quã ob cãm & historias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis & à sanctis Apostolis non est prohibitum, sed in omnibus Ecclesiis nostris eorum historias erigimus.

Postremò productæ & lectæ sunt 4. Epistolæ 1. Gregorii Papæ Roma. ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanũ. Alii tres Germani ad diuersos Episcopos Orientis pro refellenda hac improbitate hæreticorum, & statuenda veneratione imaginum.

In confirmationem prædicti dogmatis adductus est ab Helia protopresbytero Ecclesiæ Dieparæ virginis in Blachernis 6. syno. can. 82.

Recitato itaque ab Helia prædicto canone, Tarasius Patriarcha dixit.

Quæ est hęc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? scandalũ enim est dubitare, nũ sint sextæ synodi: Cognoscat igitur tales sextã synodũ tpibus Cõstantini fuisse congregatã, nimirũ cõtra eos qui tantũmodo vnã actionẽ & voluntatẽ in Christo collocãt. Illi igit̃ hęreticos anathemate verberãtes, orthodoxamq; fidẽ cõfirmãtes sub annũ decimũquartũ imperii Constantini domum redierunt, post annos tñ quatuor, aut quinq; iidẽ illi patres sub Iustiniano Constantini filio

Sexta synodus. Ex hac sententia apparet nouẽ canones, qui in exemplaribus Latinis sextæ synodi scribuntur, falsò ei synodo adscribi.

congregati, prædictos canones ediderunt: neq; hac de re quisquam dubitet, nam qui temporibus Constantini subscripserunt, ijdem illi sub Iustiniano quoq; præsentem hanc chartã subsignarunt:quę res satis clara e t ex eorundem propriarum manuum immutabili similitu line. Necessum aũt erat post synodum vniuersalem definitam, canones quoque ecclesiasticos ederet. Igitur ad recordationem salutaris illius mortis in carne politiæ ex venerandis imaginibus nos manu duci decla rarunt. Quod si autem in dispensationem Christi verbi Dei hoc modo manuducimur, quales eos esse arbitrandum est, qui has subuertere conantur? Petrus primus presbyterorum in sancta Romana Ecclesia subscripsi, & cæteri Episcopi recipientes & approbantes omnia prædicta subscripserunt, & absoluta est actio quarta.

Actio quinta.

Imperantibus Constantino & Irene matre eius conueniente sancta vniuersali synodo, &c.

Productus & lectus est liber quidam beati Ioannis Epi Thessalonicensis, in quo disputat cum gentili quodam de vsu imaginũ, interrogante gentili, respondẽte verò Ioanne. obiecit aũt gentilis in hunc modũ. Sancte Deum verbũ hominẽ factũ icone exprimatis, quid ad angelos hoc facit, quos vt hoïes pingitis & adoratis? Hi tamẽ hoïes non sunt, sed intellectuales & in corporei, & simplr existẽtes dicuntur. Sanè ea rõne & à nobis Deos venerabiles existima, nõ enim sic quicquã absurdi agimus, quemadmodum nec vos eum angelos adoratis.

Disputatur an Angeli sint corporei. Sanctus dixit: De angelis & archangelis, & eorum potestatibus, quibus & nostras animas adiungo, ipsa catholica Ecclesia sic sentit esse quidem intellegibiles, sed non omnino corporis expertes & inuisibiles, vt uos gentiles dicitis, verum tenui corpore præditos & aereo siue igneo, vt scriptũ est: Qui facit angelos suos spiritus, & ministros eius ignem vrentẽ. Sic autem multos sanctorum Patrum sensisse cognouimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodo autem Deus incorporeus & informabilis: intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, &

immutabi-

imitabiles pictura existunt, quare et in loco existunt,& circumferentiā habent. Quanquā aūt non sunt vt nos corporei, vtpote ex quatuor elementis & crassa illa materia: nemo tñ vel angelos, vel dęmones, vel aīas dixerit incorporeas, multoties .n. in ꝓprio corpore visi sunt, sed ab illis, quibus dñs oculos aperuit. Nos igitur eos non vt Deū: sed vt creaturas intelligibiles & ministros Dei, non tñ vt verè incorporeos pingimus & colimus. Quod aūt forma hominis pingantur, in causa est quod in ea visi sunt, si qñ ministeriū Dei apud hoīes obierūt.

Synodus nō improbat, sed magis visa est approbare hāc sn̄iam, dicente Tarasio Patriarcha: Ostendit autem pater quòd & angelos pingere oporteat, qñ circumscribi possunt, & vt homines apparuerūt. Sacra synodus respōdit. Etiam Dn̄e. Augu. ad Nobridium Epist. 115. dicit Angelos aerea, aut æthereа animātia, & in libro de Eccle. dog. c. 11. dicit. Nihil incorporeū & inuisibili natura credendū, nisi Deū solum. Et can. 12. creaturū omnē corporeā esse, Angelos & omnes virtutes cœlestes corporeas, licet nō carne subsistant (addentes) Ex eo aūt corporeas esse credimus, quod localiter circūscribātur, sicut anima, quæ carne clauditur. Et in qu. 67. dixerat infimos Angelos animaliter viuere, quod tñ in 1. retract. tēperauit. Et nuper Card. Caie. in Cōment. ad Ephes. 2. dixit dæmones esse aereos spiritus. Hæc dixerunt Patres isti secuti Platonē. Ecōtra multi alij Patres Ecclesiæ sentiunt Angelos omnino incorporeos: quos vt vr̄. secuti sunt Patres Concilij Lateranen. 1. dicētes: Deus ab initio vtrāque de nihilo condidit creaturam corporalē & spiritualem. Angelicam scilicet & mundanam. Hæc illi: Quibus verbis spirituale opposuerunt corporali: Sed hæc controuersia nondum Ecclesiæ censura terminata est. *Author.*

Deinde productus est ab Epiphanio diacono locū tenente Thomę Epi Sardinię, codex quidā ex itinerariis falso īscriptis sc̄tōrū Apostolorū, ī quo multa īdigna & ridicula de Christo dño legebant, vt illū nec bibisse, nec edisse, nec pedib. terrā calcasse, & his similia. Quo lecto sancta synodus dixit: Oīs hęresis ab hoc libro depēdet.

Rursus sancta synodus dixit: Anathema sit illi libro à principio vsque ad calcem.

Deinde Cosmas cubicularius protulit ex Patriar-

cho codicem veteris Testamenti cum scholijs suo loco appositis, in quo continebantur sequentia.

Exod. 20. Non erunt tibi Dij alieni præter me. Non facies tibi idolum, nec alicuius similitudinem. Quæcunq; existunt in cœlo suprà, aut quęcunq; in terra infrà, & quæcunq; in aquis deorsum subter terrā, non adorabis ea, nec seruies il'is. *Leuit. 6.* *Scholion.* Et si facimus hominū piorū similitudines, non tñ ea fiunt vt adorentur vt Dij, sed vt eas videntes ad imitationem facinorū illorū irritemur. Si verò similitudines Christi facimus, sanè non pp similitudinem adoramus, sed quo mens per ea, quæ cōspexit sursum volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incommutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quamuis sciamus eum natura Deū existentem. Non idem igitur Deum & imaginē dicimus, sed Deum cognoscentes, similitudinem in imagine dispensationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errantes, similitudines Deos esse arbitrantur.

Qualiter imagines adorantur à fidelibus

Post hæc lectæ sunt historiæ quædā sanctorum cum miraculis, quæ fiebant pro veneratione imaginum.

Postremò lectis oībus prędictis & alijs fragmentis scriptorum ecclesiasticorū, tota synodus proclamauit: Diuiniloquorū Patrū doctrinę nos correxerūt: ex illis hauriētes fidē & veritatē potati sumus: illos insequētes, mendaciū psecuti sumus. Nō venerādas imagines susci pimus. Nos ita nō affectos anathemate deuouemus, &c.

Actio sexta.

Hęc actio cōtinet refutationē hęreticorū, qui in Cōstantinopolitano cōciliabulo sub Leone hæretico Imperatore pręsidēte Photio imagines dānauerunt, quorū dicta referuntur per Gregoriū, qui tunc fuerat conuersus ad meliorem mentem, & redarguuntur per Epiphanium. Distributa est hæc actio per sex tomos.

Tomus primus.

Non est vera synodus, quæ authoritate Pa. Ro. caret.

QVòd non fuerit vera synodus sub Leone celebrata, qm̄ non habet cooperariū, vt hæc quę nūc celebratur, Romanū Papam, nec illius sacerdotes, nec per vicarios, nec per prouinciales literas, quēadmodū fieri in synodis debet. Quin etiā nec concordantes

ſibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, & vrbis ſanctæ ſummos Pontifices.

Secundò oſtendit ꝙ imagines ab Apoſtolorum tpibus in eccleſia fuerint: quod potiſſimum probat ex canone 82. ſextæ ſynodi, de qua dicit in hunc modum.

Sacra ſexta & vniuerſalis ſynodus poſteaquā ſnīam ſuam de vna voluntate Chriſti ſub Conſtantino, qui per ea tpa imperium adminiſtrabat, cuiuſq; nutu & voluntate conuentus is erat indictus, pronunciaſſet, contigit Imperatorem de vita decedere. Iuſtiniano aūt eius filio Imperium adſumente, iterum vnanimiter oēs diuina voluntate poſt quatuor, aut quinq; annos congregati, de rebus eccleſiaſticis, ſtatuſq; earum correctione circiter duos & centum canones edidere, in quorum octuageſimoſecundo de imaginibus ſic tradiderunt.

In quibuſdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcurſoris indicatus, &c.

Videmus igitur oēs & intelligimus, qđ & ante ſacras ſex ſynodos, & poſt has ēt ſanctorum picturæ in eccleſia traditæ fuerint, non aliter ac ſacra euangelij lectio. Nam quæ leguntur, vbi ad aures venerint, ad aīum deinde legamus & traſmittimus: & quę oculis videmus in picturis, ea quoq; mente cōplectimur, atq; ita per duo iſta inuicē conſequentia, lectionē & picturam, vnam cognitionē acquirimus, qua ad recordationē rerū geſtarū peruenitur. Vnde ex duob. iſtis ſenſibus in Canticis canticorū inuenire licet efficacē coniunctionē. Sic. n. ibi dr: Oſtēde mihi faciem tuam, & audire fac mihi vocem tuam, &c. Quibus adiungimus illud: Sicut audiuimus, ita vidimus. *Can. 8.* *Pſal. 47.*

Tomus ſecundus.

De ſex ſynodis contra hæreticos celebratis, quas recēſent hæretici Iconoclaſtæ. Deinde Epiphanius oſtendit picturam neceſſariam & vtilem, quę vulgus erudiat. Nihil habet ſingulari annotatione dignum.

Idem proſequitur in tertio Tomo, tantum eludi verba hæreticorum.

Tomus quartus.

Conuenientes in ſceleſta ſynodo dixerunt.

Imaginum falſi nominis praua appellatio, nec Chriſti nec Apoſtolorum, nec Patrum traditone cępit, &cæ.

Epiphanius respondet.

Quod aũt cum multis alijs, quæ in ecclesia obseruantur sine scriptura nobis imaginnm veneratio tradita sit, ab Apostolorum tpibus latè per historias traditum est, de imagine maximæ Hæmorrhoissæ, quam multis scriptoribus cõfirmare possumus. Basilius Magnus in diuersis opusculis suis mẽtionẽ imaginum facit. Gregorius ẽt illius & carne & spiritu frater, Nyssensium præsul, in sermone in Abraham idem sentit. Itẽ aliter Greg. q̃ à Theologia nomen sortitus est, in versibus à se conditis qui de virtute inscribuntur, assentit. Chrysosto. ẽt in oratione funebri in Meletium episcopum Antiochiæ & in sermone qui inscribitur, quod veteris & noui testamenti vsus sit legislator. Cyrillus in epistola ad Acacium episcopum Scythopoleos, Athanasius eps Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim sancti Patres nostri imagines receperunt. Quam ob causam mendaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt non esse Patrum traditionem.

Pro veneratione imaginũ recensentur Patres Ecclesiæ.

Et post pauca idem Epiphanius subdit.

Qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipsum Imperatorem contemplatur. Et qui imaginem eiusdẽ adorat, ipsum Imperatorẽ & adorat, huius .n. forma & figura illius est imago. Et quemadmodum despiciens imaginem Imperatoris, non aliter castigatur, q̃ si ipsum Imperatorem contumelia affecisset (cum tñ illa ipsa imago præter lignũ & colores nihil sit) eodẽ modo qui typum siue figuram alicuius ignomina afficit, in illum ipsum quẽ typus repræsentat, iniurius est. Quod quidem ipsa rerum natura repręsentat. Hoc ẽt vniuersi mortales agnoscunt, Patresq; sanctos ita tradidisse norunt, & eos qui aliter docẽt, ecclesiæ catholicæ, imò naturæ rerũ contradicere.

Qui imagines reyciunt, etiã contra naturã agunt.

Hæretici dixerunt.

Tã ex scriptura diuinitus afflata, q̃ ex Patrum electorum testimonijs asserentibus piam nostram intentionẽ, exhibebimus nostram definitionem. Principio verbum diuinæ vocis, sic dicentis præmittimus: Deus est spiritus. Quicunq; Deũ adorauerit, in spiritu & veritate adoret. Et iterũ: Deũ nemo vidit vnquã, &c. nec formam eius vidistis. Beati sunt, qui non viderunt, & crediderunt.

Ioan. 4. *Ioan. 1.* *Ioan. 20.*

Epi-

Epiphanius pro synodo.

Quoties recta dogmata hoĩes iuxta suam opinionem subuertere conantur, nõ miretur aliquis si scripturæ verba vsurpent. Nã & oẽs hæresiarchæ suorum errorum occasiones è diuina scriptura collegerunt, & quæ rectè à Spiritu sancto dicta erant, peruersa animi snĩa conuellunt. Atq; hoc Coryphæus Apostolorũ Petrus olim prę dixerat: dicens. Quæ imperiti & minimè constantes, s̃m proprias cupiditates peruertunt, &c. Quamobrem non est mirãdum, si nouæ istius prauitatis hæretici nobis è diuina scriptura sumptiones quasdam adferunt. Et ideò quæ de inuisibili & incomprehẽsibili Deitate dicta sunt, in dispensationem Dñi nostri Iesu Christi secundum carnem commutarunt, vt illud: Deum nemo vidit vnquam, quod de diuina natura scriptum esse nemo ignorat. Et illud: Nec vocem eius audistis, nec formam eius vidistis. Quòd si hæc secundum humanitatem quispiam intellexerit, totum Euangelium subuertit. Item, Cognouimus Deum esse Spiritum, & qui adorant eum, in spiritu & veritate id facere debere, & quæ secundum fidem est, adorationem & cultum illi soli (vtpote omnium Deo in Trinitate laudato) offerendum. Non enim Christiani adorationem in spiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, nec etiam diuinæ crucis effigiei, nec etiam vnquã inuisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem appararunt. Nam cum diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad id ipsum prototypum respicimus. Sed quemadmodum verbum caro factum est, ita quoque humanam eius œconomiam describimus, & depingimus. Quam ob causam nugamenta illorum vana, & nupera, item putrida & à ritate exorbitantia deprehenderunt.

1.Pet.3.

Deut.4.

Hæretici dixerunt.

Ait Dominus ad Mosen & populum. Non facies tibi idolum, neque oẽm similitudinem, quæcunque sunt in cęlo supra, & in terra infra. Quam ob causam in monte in medio ignis vocem verborum vos audistis: similitudinem autem non vidistis, sed tantummodo uocem.

Leuit.20.

Epiphanius pro synodo.

Quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Israel

vitulum adorabant,& Ægypti abominationibus,insiste-bant,dicuntur, in Christianos quoque iactare non desi-nunt. Capiuntur autem labijs proprij oris. Vtinam au-tem cogitassent, quia Dñs eam gentem ducturus erat in terram promissionis,in qua habitabant gentes,quæ ado rabant & colebant idola,dæmones,Solem, & Lunam, & Astra,reliquasque creaturas,ēt volucres,quadrupedes,& serpentes,Deum aūt verū ignorabant.Quare tam diligē-tet eis præcepit,ne facerent vllam similitudinē eorū quę in cęlo aut in terra sunt. Postquā aūt eos ab idololatria abduxisset, iussissetq; tabernaculū testimonij fabricari, Moses sensibilia Cherubim habētia hominum formam obumbrantia propiciatorium, qđ Christū præfigurauit (nā ipse propitiatio fuit pro peccatis nostris) formauit.

Hæretici dixerunt.

Rom. 1. Et mutauerunt gloriam immortalis Dei, per imagi-nem, non solum ad mortalis hoīs similitudinem effe-ctam,& venerati sunt,& coluerunt ea quæ condita sunt supra eum qui condidit. Et rursum. Si enim cognoui-

2. Cor. 5. mus Christum secundùm carnem, iam non cognosci-mus,per fidem enim ambulamus, non per speciem. Et

Rom. 10. hoc quod ab Apostolo apertè dictum est. Igitur fides ex auditu,auditus autem per verbum Dei.

Epiphanius pro synodo.

Clarum enim oībus est, Apostolum gentes reprehen-disse in eo qđ ait: Commutauerunt gloriā incorruptibi-lis Dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs.Infert ēt volucrum,quadrupedum,& serpentum.Dolose tñ isti totā phrasim cōtaminauerunt, vt per eam immutatam simpliciores inescarent, quasi Apostolus de imaginū in ecclesia pictura verba faceret.Nam quæ ab Apostolo infe runtur,apertam habent manifestationem:volatilium.n. quadrupedum,& serpentium mentionem facit. Item, ea & venerati sunt,& coluerunt (creaturas scilicet) supra creatorem.Norunt enim qui in historijs triti sunt, Ægy ptios olim & boues, & reliqua animalia coluisse, vt di-uersa volatilia,mares,vespas,itē vilia alia & abiecta ani-malium. Persæ verò ignem & solem adorabant. Græci præter ista,quamuis creaturam colebant, quinetiam He bræi quidam, vt testatur liber Regum, & propheticæ

enarrationes. Decepti deniq; sunt omnes, & gentes vanitatem induerunt: quare obscuratum est stultum cor eorum, & ante Christi aduentum, & post Christũ, maximè tamen omnium antequam in Christum credidissent: clarum enim est hoc.

Ad illud vero. Si enim cognouimus Christum secundum carnem, &c. adducemus insignes huius loci interpretes. Ioannes Chrysostomus interpretando sic ait: Neminem fideliũ iuxta carnem nouimus. Quid enim si in carne fuerit, cũ vita illa carnalis perierit, de supernis. nati sumus in Spiritu. Nouimus aliã vitã & statũ qui in cęlis est. Et mox eiusdẽ ducẽ Christũ existẽtẽ ostẽdit, qua propter ẽt induxit. Si verò iuxta carnem Christũ nouimus, sed amplius iã nõ cognoscimus, qa si passibilẽ cognouimus Christũ, at iã nõ amplius: non qđ reliquerit carnẽ, nã cum hac veniet iudicaturus terrarũ orbẽ, &c. Rom. 1.

Cyrillus Alexandrinus idem illud dictũ explicãs, ita commentatur: Quod Paulus inquit, tale est, Verbũ caro factũ est, & pro omnibus occubuit, atq; ita illum cognouimus secundũ carnẽ, sed amodo nõ cognoscimus. Nam & si nunc sit in carne (resurrexit enim tertia die, ascendit in cęlos.) Verum hæc supra carnem cõsiderantur. Non enim amplius moritur, nec vllam carnis infirmitatem sustinet, omnibus enim his superior est.

Animaduertitis igitur qui aduersarii semper didicistis, quòd non modò Apostolicas sententias peruertitis, sed & sanctis Patribus contraria statuitis?

Ad alium etiam locum eiusdem Apostoli (Per fidem ambulamus, & non per speciem) idem Chrysostomus enarrãs ait: Porro ne quis audiẽs, peregrinamur à Domino, dicat: cur hæc dicis? Alieni enim ab illo sumus, dũ hic agimus, prius hęc corrigit dicens: Per fidẽ enim ambulamus, nõ per speciem, & hic quidem ista scimus, uerum haud ita apertè. Quòd & alibi dicit in speculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem. 1. Cor. 13.

Atque hæc à diuinis istis Patribus dicta sunt.

Tomus quintus.

Gregorius pro hereticis.

Eadem etiam & Apostolorum discipuli, & successores diuini Patres nostri tradiderunt, Epiphanius.

Enim Cyprus, inter antesignanos præclarus sic inquit: Estote memores dilecti filij, ne in ecclesiam imagines inferatis, nec in sanctorum cœmiterijs eas statuatis, sed perpetuo circunferte Deum in cordibus vestris. Quinetiam nec in domo communi tolerentur. Non enim fas est Christianum per oculos suspensum teneri, sed per occupationem mentis.

Epiphanius pro synodo.

Docet omnem Christianũ cum libros aliquos adulternos audit aut legit, respuere, nec omnino animum adhibere. Nam & inter Epistolas diuini Apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam Patres nostri tanquã alienam reprobauerunt. Ad hæc Manichæi Euangelium secundum Thomam inuexerunt, quod ecclesia catholica merito (vt impium) auersatur, queadmodum etiam id quod nũc è beato Patre nostro Epiphanio dictum est, cum illius nequaquam existat. Diuinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hæreses Gentiles & Iudaicas, item quotquot post Christianismũ susceptũ inuectę sunt, dãnauit; in quo proculdubio & eã posuisset, quę de imaginibus ab istis fertur, si alienã à Christi religione, hãc existimasset. Ita & libros illos contra imagines nemo Christianorũ, pręter istos nouitatis magistros recepit. Quod si tãto tpe in ecclesia nõ sunt recepti, quã ob rẽ nũc à nobis recipi debẽt? Attẽdamus aũt qui floruerint per tpa supradicti Patris nostri Epiphanij, in ecclesia, quos tãquã gloriosos doctores & tuta monumenta ecclesię dicere possumus. Profecto Basilius magnus, Gregorius cognomẽto Theologus, Gregorius Nyssensiũ epus, quem omnes patrũ patrẽ vocãt, Chrysostomus. Pręter hos etiã Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymorũ episcopus. Quod si is, qui hãc expositionẽ doctorũ cõtra venerandas imagines edidit, ait se à sanctis patribus, qui per ea tpa floruerũt, nõ fuisse receptũ, quomodo ea quę sancti patres nõ probauerunt, nos qui circa fines seculorũ occurrimus, & indigni sumus vt discipuli eorum vocemur, recipiemus? Præsertim cum falso contra ecclesiam edita sint. Apage cum ista impia & intolerabili editione. Neque hic linguas suas acuant & exerceant

vani-

vaniloqui isti accusatores rectè sentientium, quasi illi, qui antiquam ecclesiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio, aduersentur. Nequaquam. Commentarium enim illud reijcimus. beatum autem patrem Catholicæ ecclesiæ doctorem cognouimus. Nam & diuini patres, qui in quarta vniuersali synodo fuerunt congregati, epistolam, quæ nomine Ibæ episcopi Edessæ ad Marin Persam circũferrebatur, anathemate damnauerunt, quasi Nestorio consentientem. Eodem etiã modo in sacra quinta synodo cõuenerunt: ipsum aũt Ibã nequaquã (nõ.n.demõstrati poterat, quod esset Ibæ) Quãobrẽ ĩ anathematismis nõ ipsũ Ibã deuouerũt, sed Ibæ Epistolã. Dicebatur.n.Ibæ, cũ tñ illius nequaq̃ esset. Iudicate ergo oẽs, q̃ auditis, & verũ à falso discernite, quia editiones istæ non sunt beati istius patris, sed potius Manichæacæ, quas veluti amara bile plenas fugiamus. Manichęi enim & quicunque confusionis fuerunt authores, cõtemplationem istam nunquam ferre potuerunt.

Gregorius pro hæreticis.

Similiter & Gregorius theologus in uersibus suis dicit. Flagitium est fidem habere in coloribus & non in corde. Ea enim quæ in coloribus existit, faciliter eluitur, quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica.

Epiphanius pro synodo.

Peruersè rursus cogitantes, & aliud dictum Gregorij Theologi subijciunt, quod à dicto patre sic editum est. Flagitium fidem habere in coloribus, nõ in animis, quæ facilè elui potest, sed profunditas mihi chara. Ab his autem sic faso scribitur. Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim quę in coloribus existit, facilitur eluiter, quę vero in profundo mentis, illa mihi amica: Beatus enim Grego. Theologus in metricis suis opusculis dictum illud quod hi citant, ad moralem quendam sensum attulit. Corrigit enim vitã nostrã, vt abstineamus à temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus scilicet carnalibus & spiritualem rursus vitam (quæ ad cœlestia perducat) eligamus. Nec credamus mundo huic, nec temporaneis & nõ manentibus adhæreamus (hęc enim colores vocauit) sed potius spiritualibus & veris insistamus, quæ in corde stabilimen-

bilmentum habent, & in æternum manent.

Gregorius pro hereticis.

Chrysost. sic docet: Nos per scripta sanctorum fruimur presentia, non sanè corporum ipsorum, sed animarum imagines habentes. Nam quæ ab ipsis dicta sunt, animarũ illorũ imagines sunt. Maxima vero recti inuestigatio (inquit Magnus Basilius) meditatio scripturarũ diuino afflatu nobis datarũ. In his enim & rerum argumenta inueniuntur, & vitæ beatorum virorum præscriptæ, veluti imagines quædam animatæ.

Epiphanius pro synodo.

Qui quicquam rectè sapit, nequaquam hæc ad subuersionem sacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifestum est, cum audimus virilia & fortia sanctorum facta constantiã, firmitudinemque animorũ illorum nos beatificare, & laudare. Quinetiã cum in diuinis scripturis sanctorũ vitas legimus, cumq; in picturis easdem contẽplamur, in memoriam reuocamus quantopere in Deũ feruore fuerint accensi. Nam quę oratio per auditum exhibet, hæc scriptura tacens per imitationẽ ostẽdit, vt Magnus inquit Basilius.

Gregorius pro hereticis.

Vt Alexandrię lumen Athanasius dixit: Quomodo non miseratione persequendi sunt, qui creaturas adorant, quod illi qui vident, non uidentibus cultum exhibent, & audientes non audientes orant, precanturque. Creatura enim à creatura nunquam seruabitur.

Epiphanius pro synodo.

Papè quanta insania. Nunc enim nouam quandam blasphemiæ viam excogitantes, planè à veritate deuiãt. Nam ea quæ diuinus vir contra idola locutus est, hæc isti homines etiam post cognitionem veritatis & confessionis synceræ & diuinæ regenerationis tribuunt, & prę ter vnum vniuersorum Dominum creaturis Christianos & idololatriam commisisse asserunt.

Gregorius pro hereticis.

Similiter Amphilocius Iconij Episcopus ita inquit: Non enim nobis sanctorum corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curæ est, quoniã his opus nõ habemus, sed politiæ illorũ virtutũ memores esse debemus.

Epipha-

Epiphanius pro synodo.

Hæreticis proprium est mutilatas exquirere sententias. Nam si quis studiose exquirat, haud facile hanc B. Patris sententiã inuenerit cõtra venerandarũ imaginũ repræsentationem: sed affectionis animæ sanctorum vigilitatem & constantiã, celebrans & prædicans virtutũ efficaciam hanc dicit beatus pater: maximè quos nos ad imitationem perducat. Non enim sanctos propter carnalem amorẽ laudamus, nec pingimus: sed quo virtutũ illorum simus memores. Et in libris quoque vitas illorum describimus, in tabulisque illos depingimus, non quòd hoc à nobis postulent ipsi, verũ id nostra causa, & propter vtilitatẽ nostram sancimus. Non enim solũ passiones martyrum nos instituunt: sed & cõtextus, & scriptum de illorum passionibus, picturaq; idem indicans. Vnde (vt veritatis verbum nos docet) hæc oportet facere, & illa non omittere. Hoc idem late disputat Magnus Basilius in suis moralibus sermonibus. Asterius etiam Amastæ Episcopus similiter docet veterem esse de imaginibus traditionem, vt patet præter alia ex sermone, quem in Lazarum & diuitem epulonem conscripsit.

Gregorius pro hæreticis.

Consentanea his etiam Theodorus Ancyræ Episcopus sic docet: Sanctorum formas & species ex materialibus coloribus formari minimè decorum putamus: horum autem virtutes, quæ per scripta traditę sunt veluti viuas quasdam imagines reficere subinde oportet. Ex his enim ad similium imitationem & zelum peruenire possumus. Dicant enim nobis qui illas erigunt, quænam vtilitas ex illis ad se redit? an quòd qualiscunque recordatio ei s habet ex tali specie ac contemplatione? Sed manifestum est quod vana sit eiuscemodi cogitatio? & diabolicæ deceptionis inuentum.

Epiphanius pro synodo

Multi nostrum diligenter quærentes & indagantes in sermonibus huius Theodori præsentẽ sñiam, nusquã sanè inuenimus. Ex quo conuincitur ementita esse testimonia ab istis citata: ideoque nec locum sermonis, nec librum vnde hæc sententia descripta esset, designarunt.

Deinde adducunt & quædam alia testimonia similiter ex-

lia ex Eusebio Pamphili hæretico, quæ Epiphanius contemnens, refellit, quoniã author in reprobũ sensum traditus, Arrii placitis cõsensit, vt ex cunctis historicis suis libellis cõstat, in quibus filiũ & verbũ Dei creaturã vocat, & scdo ad adorandũ loco. Huic opponit Epiphanius Athanasiũ in dogmatica ad Hesychiũ presbyterũ epistola, cuius initiũ: In quibus existimasti nos, &c. & Cyrillũ in epistola ad succensum, &c. contrarium docentes.

Tomus sextus.

Continet tantum anathematismos 19. conciliabuli sub Leone habiti: in quorum septẽ prioribus rectè sentiunt, & patrum traditionibus cõuenientia dicunt, quippe qui mysterium S. Trinitatis, & incarnationis domini cæ iuxta orthodoxas fidei regulas explicant. In reliquis verò anathematissimis abrogandum imaginum vsum, & damnandum in ecclesia catholica definiunt.

Actio septima.

Conueniente sancta & vniuersali synodo, iuxta diuinum & pium Imperatorum à Deo electorũ decretum, congregata in Nicæa, &c.

Definitio sanctæ magnę & vniuersalis in Nicæa synodi secunda.

In hac definitione primo approbant sex vniuersales synodos. Deinde pronuntiãt, profitenturque symbolum fidei. Tertiò damnant omnes hæreticos, quos & sex vniuersales synodi damnauerant. Vltimò subiiciunt sic:

Fatemur autem vnanimiter nos ecclesiasticas traditiones, siue scripto, siue cõsuetudine valentes & decretas retinere velle: quam de numero est imaginum effigurario, vt quæ historiæ euãgelicę promissionis concinat ad credulitatẽ veræ & phantasticæ incarnationis Dei, & ad vtilitatẽ similitudinis, quam nobis exhibet vtiliter inuẽtã. His se sic habentibus regiam viã incedentes, sanctorũ nostrorũ & diuinorũ patrũ doctrinæ insistentes, & Catholicæ ecclesię in qua sanctus spiritus inhabitat, traditionẽ obseruantes, definimus cũ omni diligẽtia & cura, venerandas & sanctas imagines ad modũ & formam venerandę & viuificantis crucis è coloribus & tessellis, aut alia quauis materia commode paratas dedicandas & in templis sanctis Dei collocandas, habendasq́;, tum in sacris vasis

cris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in ędibus priuatis, in vlis publicis, maximè autem imaginem Domini & Dei seruatoris nostri Iesu Christi, deinde intemeratæ Dominæ nostræ Deiparę, venerãdorum Angelorum & omnium deinde sanctorũ virorũ. Quo scilicet per hanc imaginum pictarum inspectionem omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & desideriũ veniãt, illisq; salutationẽ & honorariã adorationem exhibeant. Non tamen s͞m fidem nostram veram latriam, quę solum diuinæ naturæ competit, sed quemadmodum typo venerandæ & viuificantis crucis, & sanctis Euangeliis & reliquis sacris oblationibus suffitorũ & luminariũ reuerẽter accẽdimus, quẽadmodum veteribus piè in consuetudinem hoc adductum est. Imaginis enim honor in prototypum resultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptũ argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum patrũ obtinet disciplina, vel traditio Catholicæ Ecclesiæ, quæ à finibus vsque ad fines Euangelium suscepit. Igitur qui ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hęreticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, aut nouam vaniloquentiam inducere, aut quicquam de consecratis in Ecclesia abiicere, Euangelij in quam depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas sciuerit esse germanas, & veras, aut contra istas vafre & improbè aliquid cogitare, quod sit contra constitutionem ecclesiasticam, aut vti tanquam communibus sacratis Deo, repositis pretiosis, aut monasteriis reuerendis, si fuerint Episcopi aut clerici, deponuntur; si monachi, aut laici, communione priuantur.

Reliquię sanctorum venerandę.

Sãcta Synodus exclamauit. Omnes sic credimus, omnes idẽ sapimus, oẽs approbantes subscripsimus. Hęc est fides Apostolorũ, hęc est fides patrũ, hęc est fides orthodoxorum, hęc fides orbẽ terrarũ confirmauit. Credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntur: qui sic non sentiũt, ab ecclesia depellũtur. Quicunque sententias sacrę scripturę de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema.

Qui

Qui venerandas imagines idola appellant, anathema.

Qui dicunt, quod Christiani imagines vt Deos adorent, anathema.

Qui scientes cõmunicant cũ illis qui cõtra venerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema.

Qui præter Christum dominum Deum nostrum dixerit alium nos à cultu idolorum liberasse, anathema.

Qui audent Ecclesiam Catholicam dicere idola aliquando suscepisse, anathema.

Si quis ex Inconoclastrarum hæresi aliquem existentem defenderit, anathema.

Si quis Deum secundum humanitatem non circunscriptibilem confessus fuerit, anathema.

Si quis Euangelicas narrationes per picturam repræsentatas non acceptauerit, anathema.

Si quis has non salutauerit in nomine Domini, & sanctorum eius, anathema.

Si quis traditiones Ecclesiæ, siue scripto, siue consuetudine valentes non curauerit, anathema.

Ex hac 7. synodo desumit argumenta Nicolaus primus in epistola ad Michaelem Imperatorem.

Septima Synodus, quæ semel excusa est Coloniæ, non habet suos Canones Latinè excusos: nos autem ex Nomocanone Græco, ex quo & canones sextæ synodi assumpsimus, eos partim integros, partim in partim in epitomen redactos, ne cresceret volumen summæ, hic adiecimus: interprete eodem Gentiano Herbeto, Gallo.

IN primo canone huius sanctæ synodi hæc dicunt patres: A sanctis Apostolis prius editos canones, & à sanctis vniuersalibus & localibus synodis amplectentes, eos anathematizamus, qui ab ipsis anathematizati fuere, deponimus qui depositi fuere, nihilque his adiicimus, non inexplebiles vt auri existentes, sed his quæ ab illis constituta sunt, contenti sumus. Atque hic est quidem scopus huius canonis.

Hic Can. Apostolorum tantum & synodalium canonum meminit, secundus tamen Can. synodi in Trullo aliorum quoque sanctorũ decreta vt sacros canones obseruari iubet.

Can. 2. Non ordinandus quispiam, nisi saltem bene norit Psalterium.

Decernimus, quemlibet quidẽ, qui ad Epalẽ gradum est prouehendus, Psalteriũ omnino noscе, vt ex eo omnem quoq; suum clerum ita imitari moneat. A Metropolitano aũt bene examinari, an ad sacros canones diligenter ac cũ perscrutatione, non aũt cursim, obiterq; legẽdos, prompto, paratoq; sit animo, & sacrum ẽt euangelium, & librũ diuini Apostoli, omnemq; diuinã scripturã, & in diuinis pręceptis versari, & populũ docere. Nostrę enim hierarchię substantia, sunt eloquia diuinitus tradita, diuinarũ scilicet scripturarũ vera sciẽtia, sicut & Magnus Dionysius ostendit. Si quis aũt dubius fuerit animi, & non lubenter hec facere & docere voluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: Tu repulisti scientiã, & ego te repellã, ne sis mihi sacerdos. *d. 38. ca. Omnes psallentes.* *Ose. 4.*

Ca. 3. Electiones Episcoporum, quæ vi principum procedunt, infirmari debent.

Omnem electionem, quæ fit à magistratibus Epi, vel presbyteri, vel diaconi, irritã manere ex canone dicẽte. Si quis Eps magistratibus secularibus vsus per eos Ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur, & oẽs qui cum eo cõmunicant. Oportet enim eum, qui est promouendus ad Episcopatum, ab Episcopis elegi, quemadmodum à sanctis patribus Nicæę decretum est, can. 4. *31. ca. Apo. 16. q. 7. Si quis Episcopus. Et habetur etiã. d. 93. Omnis 16. q. 1. Prædicator.*

In Episcopo electio propriè dicta est, in presbytero autem & diacono abusiuè, pro ordinatione, quod non infrequenter offendes in canonibus.

Can. Pœna talionis puniendus antistes, qui iniustè clericos arcet, vel templa claudit.

Præco veritatis Paulus, quendã veluti canonẽ Ephesiorũ presbyteris imponens, vel vniuersæ potius sacerdotali multitudini, sic liberè dixit: Argentum vel aurum, vel vestem nullius concupiui, omnia vobis ostendi, quoniã oportet sic laborantes infirmos acquirere, & apprehendere, dare beatum existimantes. Quocirca nos ab eo edocti statuimus, ne turpis lucri gratia *Act. 20.*

antiſtiti in mentē veniat quærenti excuſationes in peccatis aurum, vel argentū, vel vllam aliam ſpeciem ab ijs, qui ſibi ſubſunt Epis, vel clericis, vel monachis exigere.
2. Cor. 12. Dicit enim Apoſtolus: Non debent liberi parentibus the ſaurum parare, ſed parētes liberis. Si quis ergo per auri exactionem, vel alicuius ſpecies, vel pp aliquā propriam affectionem à miniſterio arcere inuentus fuerit, vel ſegregare ſuorum clericorum aliquem, vel venerandum templum claudere, ne in eo fiant diuina myſteria, talionis erit legi obnoxius, vt qui ſit mandati Dei transgreſſor.
1. Pet. 5. Præcipit enim & Petrus Apoſtolorum ſummus: Paſcite gregem Domini nō coactè, ſed ſpontaneè, &c.

In Ca. 5. definiunt patres ſeuerè puniendos clericos, qui per auri dationem primas ſedes, prioresque honores quærunt.

Ca. 30. apo. & ca. 2. Concil. Chale. d. 18. c. Quoniā quidē Sexto canone definitur, ſaltem ſemel in anno celebrari ſynodos prouinciales, ſicut patres ſextæ ſynodi in Trullo ſtatuerunt, canon 8. Additur autem non licere Metropolitano ex his, quæ ſecum affert Epiſcopus, vel iumentum, vel aliquam rem aliam petere Si verò hoc feciſſe deprehenſus fuerit, reddet quadruplum.

Ca. 7. Vt templa ſine reliquijs ſanctorū non conſecrentur.

Eccleſiaſticus mos erat templa per ſāctas martyrum reliquias conſecrare. Qui venerabilium imaginum aſpectum ex Eccleſia ſuſtulerunt, alios quoq; mores relinquerunt, quos quidem oporteat renouari, & tā ex iure ſcripto, q̄ non ſcripto ſic obſeruari. Quęcunq; ergo tēpla conſecrata ſunt abſque reliquiis martyrū, in eis fieri ſtatuimus reliquiarum depoſitionē cū conſuetis precibus. Qui aūt tēplum conſecrauerit ſine ſanctis reliquiis, deponatur.

Author. *Iudęi cùm quorundam criminum rei agerentur, vellent autem damnationem effugere, ad fidem Chriſtianam fictè accedebant, quod cauetur in ſequenti canone.*

Canon 8.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errantes Chriſtum Deū noſtrū ſubſannari viſi ſunt ſeſe Chriſtianos eſſe fingētes, ipſi autem clanculum eum negantes, ſabbata obſeruantes, & multa alia Iudaica facientes: ſtatuimus, vt nec ad cōmunionem, nec ad orationem nec ad Eccleſiam admittantur, ſed apertè ſint ſecundum ſuam religionem Hebræi: & nec filios eorum

bapti-

baptizent, nec seruũ emant, vel possideant. Si aũt ex pura & syncera fide quis eorũ conuertaẽ, & ex toto corde confessus fuerit, eũ recipiant, & baptizent eorum filios. Et caueant ipsi se ab Hebræorum studijs, & institutis destituros. Si aũt non ita se gerant, eos nullo admittãt modo.

Ca. 9. Hæreticorum scripta vulgo non permittuntur. *Scripta hæreticorum, puerilia ludibria, q̃a sunt solutu facilia, vt puerorum ludibria.*

Pueriliа oĩa ludibria, furiosaq; dicta adscripta, quę aduersus sanctas imagines æditæ sunt, oportet dari episcopo Constantinopolitano, vt cum reliquis hęreticis libris reponantur. Si quis autem hæc celare inuentus fuerit, si sit episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: si autem laicus, aut monachus, segregetur. *21. q. 2. Quoniam diuersorum. 9. q. 3. cũ sing.*

Canon 10. est ca. 17. & 18. sextæ synodi in Trullo etiã 13. & 23. Chalcedonen.

Canon 11. est ca. 26. Con. Chalcedon.

Canon 12. est ca. 39. Apost. Cauit synodus non alienandas res Ecclesiæ, aut monasterij.

Canon 13. est can. 24. in Concil. Chalced. & 49. canon 9. synodi in Trullo. *19. q. 3. quoniã à quibusdam. d. 69. ca. quoniã videmus.*

Ca. 14. Absque episcopi manus impositione, ne nullus fiat lector.

Nullus efficiatur lector absque epĩ manus impositione. Hoc ipsum ẽt in monacho seruetur. Lectoris autem manuum impositionem licet in proprio monasterio ẽt soli monasterij præfecto facere, si ipsi præfecto ab episcopo manus est imposita. Similiter & ex antiqua consuetudine Corepiscopus, episcopi permissu, oportet per manuum impositionem lectores creare. *Abbates nunc in proprijs monasterijs, possunt etiam lectores creare.*

Ca. 15. Ne aliquis clericus in duabus collocetur Ecclesiis.

Clericus ab hoc deinceps tpe in duabus ecclesijs non colloceẽ: hoc. n. est negotiationis & turpis lucri propriũ, & ab ecclesiastica consuetudine alienũ. Ab ipsa. n. Dñi voce audiuimus nõ posse quemquam duob. dñis seruire, aut vnũ amplectetur, & alterum negliget. Vnusquisque ergo (vt vox est Apostolica) in eo, in quo vocatus est, dẽt manere, & in vna ecclesia assidere. Quę enim propter turpe lucrum fiunt in ecclesiasticis negotijs, ea à Deo sunt aliena. Ad huius autem vitæ vsum sunt diuersa studia: ex his ergo si quis velit ea, quæ sunt corpori ad vsum necessaria, comparet. Dixit Apostolus: Vini meo, & his *21. q. 1. Clericus. Mat. 3. 1. Cor. 7. Malunt patres vt clericus artificio paret victum, quam vt in duabus collocetur Ecclesiis.*

qui mecum sunt, subministrauerunt manus meæ. Et hæc quidem in hac regia ciuitate, in his aũt qui extra sunt locis, propter hominum inopiam permittitur.

Act. 20.

Ca. 16. Ne insignem vestem induat clericus.

Omnis ornatus corporeus est à sacerdotali ordine alienus. Epos ergo vel clericos qui se splẽdidis & insigni bus vestibus exornant, corrigere oportet. Sin aũt pmaneant, supplicio tradi, similiter & eos, qui sunt vnguẽtis delibuti. Et si inuenti fuerint aliqui, qui eos, qui vilem & modestum amictũ induti sunt, irrideant, pęna corrigãtur: à superioribus enim vsq; tpibus, omnis vir sacerdotalis cum moderato & honesto indumẽto versatur.

21. q. 4. Omnis iactura. Hostes imaginũ irridebant eos, qui viliorilus vtebantur vestibus propter humilitatem.

In can. 17. prohibetur ne alicui monacho permittatur oratorium extra monasterium ædificare, si non habeat ea quæ ad prefectionem domus pertinent.

In can. 18. cauetur ne vlla ratione in Epatu aut monasterio mulier aliqua, ancilla vel libera versetur ad aliquod ministeriũ. Si sec⁹ fiat, eps aut pfectus deponatur.

Can. 19. est can. 2. synodi Chalcedon. Additur ad illud, ne quis admittatur in monasterio per largitionem pecuniæ, excepta ea, quæ datur libris à parentibus instar dotis, vel cum sponte offertur.

Ca, 20. Ne fiant duplicia monasteria.

Statuimus non fieri duplex monasterium, quoniam hoc fit multis scãdalum & offensio. Si qua autem sunt duplicia, seruetur ẽm constitutionem patris Basilij, quę sic definit. In vno monasterio ne versentur monachi & monachæ, nec monachus liberè cum monacha loquatur, &c. Si autem eueniat vt aliquam cognatam monachus velit aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur, exiguo & breui sermone, mox ab ea recedat.

Duplicia vocant monasteria, quia in vno & eodem viri & mulieres habitant. 18. q. 2. Definimus. Habetur etiã in 50. ca. Apo. & in c. 62. sextæ synodi in Trullo.

Canon 21.

Non oportet monachum vel monachã proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si aũt hoc cõtingerit, ipsum in hospitẽ accipi est necessarium.

Canon 22.

Præsens canon prohibet laicis, ne cum scenicis, ludicris, & saltationibus, aut meretricijs vocibus comedãt, sed ei qui nutrimentum dat, gratias agant. Porrò monachis & sacerdotibus præcipit, ne seorsum cum mulieribus

lieribus comedant, etiam si cognatæ fuerint, nisi peregrè versentur, & non haberent ea quæ sunt ad vsum necessaria. Hic est huius canonis scopus.

Finit septima synodus generalis cum
suis canonibus.

Leo 3. Papa 97. natione Romanus, patre Azupio, vir castus & integer, doctorum virorum ita amator, vt eos vndequaq; præmijs alliceret, eorumq; consuetudine mirum in modũ delectaretur. Præterea verò ægrotos visere, eosq; ad patientiã adhortari, eleemosynas indigentibus præbere, prædicationib. & admonitionibus, quibus plurimũ ad eloquẽtiã & doctrinã valebat, incumbere ei peculiare fuit. Morit anno 21. põtificatus sui. Quo et comete apparuit, vt nõnulli putãt tãtæ calamitatis indiciũ. *an.d.798. Leo 3. pont.97.*

Prædicti Pont. fuerunt sub Constantino, & Irene eius matre, Sub hoc Pontifice translatum est imperium ad Germanos. Hic coronauit Carolum Magnum.

Concilium Maguntiacum celebratum anno salutis 813. 5. Id, Iunij. Congregati sunt ad Concilium celebrandum Episcopi, presbyteri, & monachi iussione Caroli Imperatoris, qui inchoantes tractare de statu veræ religionis & profectu Christianæ plebis. *Cõcilium Magunt.*

PRimò statuerunt, de toto collegio clericorum, siue laicorum tres turmas fieri, in hunc modum:

In prima turma cõsederunt episcopi cum quibusdam notarijs, legentes, ac tractantes sanctum euangelium, & epistolas, & Actus Apostolorum, canones quoque ac diuersa sanctorum patrum opuscula, & pastoralem librũ Gregorij, cum cæteris sanctis dogmatibus, diligenti studio perquirentes, quibus modis statum Ecclesiæ Dei & Christianæ plebis perfectum sana doctrina & exemplis iustitiæ inconuulsum, largiente gratia Dei perficere & conseruare potuissent. *In tres turmas distinguitur concilium ad instaurandã collapsam Ecclesiam.*

In secunda turma consederunt Abbates ac probati monachi regulam sancti Benedicti legentes ac tractantes diligenter qualiter monachorum vitam in meliorem statũ atq; augumẽtum Dei gratia perducere potuissent. *Secunda turma.*

Tertia turma. In tertia turma federunt comites & iudices in mundanis legibus decertantes, vulgi iustitias perquirentes, omniumque aduenientium causa diligenter examinantes, quibus modis poterant iustitias terminantes.

Statuta Concilij Maguntiaci.

Can. 1. Sine operibus fides mortua est.

Initium actionis nostræ de fide esse decreuimus quæ bonorum omnium est fundamentum, quia sine fide Deo placere non possumus: fides tamen indiget opere, quia fides sine operibus mortua est: Vnde Gregor. Ille verè credit, qui exercet operando quod credit.

Canon 2. 3. & 4.

Commendant fidem, spem, charitatem, & sacramenta Christiana secundum Romanum ordinem celebranda.

Canon 5.

Commendantur pax & concordia in populo Christiano, quoniam ad vnam & veram hęreditatem regni cęlestis vocati sumus, ad quam cupimus peruenire.

Canon 6. & 7.

Commendantur episcopis res pauperum.

Canon 8.

De conuenientia episcoporum cum laicis,

Ca. 9. De regulari obseruantia canonicorum.

Decreuimus vt canonici clerici canonicè viuant, obseruantes diuinam scripturam & doctrinam, & documēta sanctorum patrum, & nihil sine sciētia epi sui, vel magistri eorum agere præsumant, & vt simul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi suppetit, vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneant, & singulis diebus mane prima ad lectionem veniant, & audiant quod eis imperatur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis magistris exhibeant.

Ca. 10. De vita clericorum.

Placuit sancto Concilio, vt qui dicunt se seculum reliquisse, & qui adhuc seculum sectantur, ita discernantur sicut in regula clericorum dictum est. His igitur lege patrum cauetur, vt à vulgari vita seclusi, à mundi, voluptatibus sese abstineant. Non spectaculis, non pompis intersint. Conuiuia inhonesta, turpia fugiant: Hierony-

ronymus ad Nepotianum dicit: Oīum Christianorum domos quasi proprias amare debemus, vt consolatores nos in mœroribus suis, potius quàm conuiuas in prosperis nouerint. Et Isidorus. Clerici tñ conuiuia priuata, nō tm̃ pudica, sed & sobria colant, vsuris nequaquā incumbant, nec turpium occupationes lucrorū, fraudisq; alicuius studium non appetant. Amorē pecuniæ quasi matrē cunctorum criminū fugiant, secularia officia, negotiaq; abijciant. Honorū gradus p ambitionē non subeāt, non vagis oculis, non infræni lingua aut petulanti, tumidoq; gestu incedant, sed pudorem ac verecundiam mentis, simplici habitu & incessu ostendant: obscœnitatem ēt verborum sicut & operum, penitus execrentur: viduarū ac virginum visitationes frequentissimas fugiant, contubernia fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoq; inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant, senioribus quoque debitam præbeant obedientiā, neque vllo iactantiæ studio se attollant. Postremo in doctrina & lectionibus, psalmis & hymnis & canticis exercitio iugi incumbant. Tales.n. debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet vt dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

Ca.11. De vita monachorum.

Abbates autem censuimus cum monachis suis pleniter viuere, secundum doctrinam regulæ sancti benedicti, quantum humana permittit fragilitas.

Ca.12. Ne monachi ad placita secularia veniant.

Hoc tñ oīno volumus, vt monachi ad secularia placita, nullatenus veniant, nec ipse Abbas sine consensu epi sui, & cum necessitas exigit, tunc per iussionem & consilium epi illuc vadat: nequaquam tñ contentiones, aut lites aliquas ibi mouere præsumat, sed quicquid quærendum vel respondēdum sit, per aduocatos suos hoc faciat.

Canon 13.

Abbatissæ cum monialibus regulariter viuant.

Canon 14.

Ministri altaris clerici vel monachi è negotijs secularibus omnino abstineant.

Canon 15.

Interpretatus est hic locus Pauli ad Phil.3. Imitatores

mei estote,&c. ex Hieronymo in Comment. ad Galat. & August. in primo lib. de Agone Christianorum.

Canon 16. & 17.

Quòd clericos cōueniat mundū & arma relinquere.

Canon 18.

De fictis virtutibus, & ex veris vitijs discernendis,

Canon 19.

Vt plus non mittatur in monasteria canonicorū, vel monachorum aut puellarum, quàm sufferri possit.

Ca. 20. De locis monasteriorum prouidendis.

Prospiciēdum monasterijs, ut nulla sit necessitas monachis vagandi.

Deinde dignum ac necessariū est, vt missi per quæq; loca directi simul cum episcopis vniuscuiusque diœcesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum: pariter & monachorum, similiterque puellarū, si in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessariū possit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dr. Monasterium aūt ita debet construi, vt oīa necessaria intra monasterium exerceantur, vt nō sit necessitas monachis, vel clericis, vel puellis vagādi foras, quia oīno non expedit animabus eorum. Sīr quoq; ædificia monasteriorum supradicti missi & cū eis episcopi, per diuersa loca præuideant, si apta sint, & congruenter sanctæ professioni composita: vel si claustrū firmum habeant, in quo saluari possint animę in eis commorantium sub disciplina canonica, vel regulari. Vbi aūt aliter inuentū fuerit, hoc omnimodo episcopus loci ipsius faciat emendari, ita vt condignam professione eorum custodiam habeant canonici, vel monachi atq; nonnanes, ne detur eis occasio malè faciendi quod absit.

Canon 21.

Sciant episcopi qualiter canonici viuant.

Canon 22. De clericis vagis.

Hos potes nūc dicere exēptos ab obedientia suorum prælatorum.

De clericis vagis seu de acephalis, id est, de his qui sunt sine capite, neque in seruitio Domini nostri, neque sub episcopo, neque sub Abbate, sed sine canonica, vel regulari vita degētes, vt in libro Officiorum secundum capitulū & tertiū de eis dicit. Hos neq; inter laicos aut seculariū officiorum studia, neque inter clericos religio tenet diuina, sed soliuagos atque oberrantes sola turpis vita complectitur & vaga: quique dum nullum metuunt,

tuunt, explendæ voluptatis suæ licentiam sectantur, qua si animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signum religionis, nõ religionis officium, hippocentauris similes, nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuenti fuerint, præcipimus vt episcopi sine ulla mora eos sub custodia cõstringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos secundum desideria voluptatũ suarum viuere permittant. Sin aũt episcopis suis canonicè obedire noluerint, excommunicentur, vsque ad iudicium archiepiscopi regionis illius. Et si ille eos corrigere non valuerit, tunc omnino sub vinculis constringantur vsque ad synodum, vt ibi eis iudicetur, vtrũ ad iudicium Domini nostri, aut ad istam magnam synodum afferantur sub custodia publica.

Ca. 23. De clericis iniuste tonsuratis.

De clericis vero hoc statuimus, vt hi qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico siue in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, vt ita permaneant, & deinceps cauendum, vt nullus tondeatur sine legitima ætate & spontanea volũtate, vel cum licentia domini sui.

Canon 24.

De clericis adeũtibus Imperatorẽ, hoc placet oĩbus modis obseruare, qđ de eis ĩ sacris canonib. cõstitutũ est

Canon 25.

De officio prædicationis si forte episcopus non fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente non valuerit, nunquam tamen desit diebus Dominicis aut festiuitatibus qui verbum Dei prędicet, & iuxta quod intelligere vulgus potest.

Diebus dominicis, & alijs festiuitatibus verbum Dei prædicandum

Canon 26.

Vt presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarum solennia celebrare, & iterum ad proprias Ecclesias redire.

Ca. 27. Diligenter chrisma custodiendum.

Presbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinę vel maleficij donare inde præsumant: quod si fecerint, honore priuentur.

Canon 28.

Presbyteri sine intermissione vtantur orarijs propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Canon 29.

Canon 29.

Vt laici presbyteros non eijciant de ecclesijs, neque constituant sine consensu episcoporum suorum.

Canon 30.

Vt laici omnino munera iniusta non exigant à presbiteris pp commendationẽ ecclesię cuiquã presbytero.

Ca.31. De clericis fugitiuis.

Vt vnusquisq; episcopus in sua parochia diligenter presbyteros vel clericos inquirat vnde sint, & si aliquẽ fugitiuum inuenerit, ad suũ Episcopum redire faciat.

Ca.32. Quid sit Litania.

Litaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latinè dicuntur rogationes: Inter λιταγίας autem & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomolegeses pro sola peccatorum confessione agantur: Litaniæ vero indicuntur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque uocabulum sub vna dignatione habetur.

Ca.33. De Litania maior.

Placuit nobis vt Litania maior obseruanda sit à cunctis Christianis diebus tribus, sicut legendo reperimus, & sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

Ca.34. De quatuor temporibus obseruandis.

Constituimus, vt quatuor tẽpora anni ab omnibus cum ieiunio obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima, & feria quarta & sexta & sabbato veniant omnes ad ecclesiam hora nona cum Litanijs ad missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur vsque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septembri hebdomada tertia, & in mense Decẽbri hebdomada quæ fuerit plena ante vigiliã Natalis domini, sicut est in Rom. Ecclesia traditum.

Ca.35. De indicto ieiunio.

Si quis indictum ieiunium superbiendo contempserit, & obseruari cum cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi Concilio præcipitur vt anathematizetur, nisi emendare se studeat.

Ca.36.

Ca.36. De festiuitatibus.

Festos dies in anno celebrari sencimus, hoc est, diē dominicā Paschæ, cū omni honore & sobrietate venerari. Similiter feriā secūdā, tertiā, & quartā, à feria quinta ante missam licētia sit arādi vel seminandi, & hortū & vineā excolēdi, & sepē circūcludēdi, ab alio verò opere cessare decreuimus. Post missam aūt ab opere vacare. Diē Ascensionis Dñi pleniter celebrare. Itē Pētecosten similiter vt in Pascha. In Natali Apostolorū Petri & Pauli diē vnum, Natiuitatem sancti Ioannis Baptistę, Assumptionē sanctæ Mariæ. Dedicationē sancti Michaelis, Natiuitatem sancti Remigij, sancti Martini, sancti Andreæ, In Natali domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniam Dñi, Purificationem sanctæ Mariæ: & illas festiuitates Martyrum vel Confessorum obseruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia sancta corpora requiescunt. Similiter etiam dedicationem templi.

Ca.37. De Dominicis diebus.

Omnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obseruare, & à seruili opere abstinere, & vt mercatus in eis minimè fit, nec placitum vbi aliquis ad mortem vel ad pęnam iudicetur.

Ca.38. De decimis.

Admonemus vel pręcipimus, vt decima de omnibus dari non negligatur, quia Deus ipse sibi dari constituit. Quia timendum est, vt quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne fortè Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Ca.39. De fugientibus ad Ecclesiam.

Reum confugientem ad Ecclesiam, nemo abstrahere audeat, nec inde dānare ad pęnam vel ad mortem, vt honor Dei & sanctorum eius conseruetur: sed rectores Ecclesiarum, pacem & vitam ac membra eius obtinere studeant, tamen legitimè componant, quod inique fecit.

Canon 40.

Præcipimus vt in Ecclesiis, aut in domibus Ecclesiarum vel atriis placita secularia minimè fiant.

Canon 41.

Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec alijs possessionibus priuent̄, ita vt nouis oratoriis tribuatur.

Canon 42.

Quicunq; beneficium ecclesiasticum habent, ad recta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendãdas, omnino adiutrent,& nouam decimam reddant.

Ca.43. Ne solus presbyter peragat sacrificium.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, solus missam cantare valet rectè. Quomodo enim dicet, Dominus vobiscũ, vel sursum corda admonebit habere,& alia multa his similia, cum alius nemo cum eo sit?

Canon 44.

Oblationem quoq; & pacem in ecclesia facere iugiter admoneatur populus Christianus, quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarũ, & in ipsa pace vera vnanimitas & concordia demonstratur.

Ca.45. De symbolo & oratione Dominica.

Nota. Symbolũ quod est signaculũ fidei,& orationẽ Dominicã discere, semper admoneãt sacerdotes populũ Christianũ. Volumusq; vt disciplinã cõdignã habeãt, q̃ hęc discere negligũt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione emẽdẽtur. Propterea dignũ est, vt alios suos doceant ad scholã, siue ad monasteria, siue foras p̃sbyteris, vt fidẽ catholicã recte discãt & orõnẽ dñicã, vt domi alios edocere valeãt. Et q̃ aliter nõ potuerit, vł ĩ sua lĩgua hoc discat.

Ca.46. De malo ebrietatis.

Magnum malum ebrietatis, vnde omnia vitia pullulant, modis omnibus præcipimus cauere, & qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum esse decreuimus vsque ad emendationem congruam.

Canon 47.

Deinde præcipimus vt vnusquisque compater spirituales filios suos catholicè instruat.

Canon 48.

Cãticum turpe atq; luxuriosum circa ecclesias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum est.

Ca.40. De subintroductis mulieribus.

Omnibus igitur clericis fœminas secum in domibus suis habere vltra licẽtiã canonũ, firmiter sit cõtradictũ.

Ca.50. Quales debeant esse ministri Episcoporum.

Omnibus igitur episcopis, Abbatibus, cuncto clero omnino præcipimus, vice dominos, præpositos, aduoca-

aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, nō periuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem vel cētenariis, atque tribunis seu vicariis dignum esse censemus, vt si mali reperti fuerint, de ministerio suo abiiciantur.

Ca. 51. Corpora sanctorum de loco ad locum non transferantur.

Deinceps verò corpora sanctorum de loco ad locum nullus præsumat transferre sine consilio Principis vel Episcopi, & sanctæ synodi licentia.

Ca. 52. Qui mortui possunt in Ecclesia sepeliri.

Nullus mortuus intra Ecclesiā sepeliatur, nisi episcopi aut Abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici.

Ca. 53. De incestuosis.

Vt episcopi incestuosos pariter inuestigari studeant, omnino præcipimus. Et si pęnitere noluerint, de ecclesia expellantur, donec ad pęnitentiam reuertantur.

Canon 54.

Cōtradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & si post interdictum inuentum fuerit, separetur.

Ca. 55. Ne proprium filium de baptismo quis suscipiat.

Nullus igitur propriū filium vel filiā de fonte baptismatis suscipiat, nec filiolam, nec cōmatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem duxerit, vbi autem factum fuerit, separentur.

Ca. 56. De damnatis nuptiis.

Si quis vxorem viduam duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit, seu cum patre & filio tales copulationes anathematizari & disiungi præcipimus, nec vnquam amplius coniugio copulari, sed magna districtione fieri.

Ca. 57. Clerici horis matutinis intersint.

Clericus quem intra muros ciuitatis suæ manere cōstiterit, & matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inuentus fuerit defuisse, septem diebus à cōmunione habeatur extraneus, quia ministrum sacrorū eo tempore quo non potest ab officio suo vlla honesta necessitas occupare, fas non est à salubri cessare. *In Concil. Vo uet. ca. 14.*

Concilium

Concilium Vormacienſe eſt prouinciale.

PRimò pronuntiatur profeſſio fidei Chriſtianæ, in qua fuſius quæ habentur in ſymbolo explicantur: maximè illud de incarnatione Chriſti in hunc modum. Dei filius perſonam hominis non accepit, ſed naturam. Naturam quippe noſtram in vnitatem ſuæ perſonæ aſſumpſit: & idcirco filius Dei & filius hominis vnus eſt Chriſtus. In eo nanque quòd filius Dei, æqualis eſt Patri: & in eo quod eſt filius hominis, minor eſt Patra.

Canon 1.

De con. d. 1. cum omne.

Quid in ſacrificio altaris offerri dēat, &c. nihil additur ad ea quę in Cōcilio Bracar. tertio, ca. 1. Eſtq; ca. 3. Apoſt.

Ca. 2. Epiſcopus pro paruis cauſis neminem excōmunicet.

Nota

Mandamus quod nullus ſacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat, præter eas culpas pro quibus antiqui Patres arceri iuſſerunt aliquid committentes.

Ca. 3. Qualiter ſe expurgare debeant fratres à furtis.

6. q. 4. Sępe contingit.

Sępè contingit vt in monaſteriis furta perpetrentur, & qui hæc cōmittat, ignoretur. Idcirco ſtatuimus vt qn̄ ipſi fratres de talibus ſeſe expurgare debeant, miſſa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo cui ipſe Abbas præceperit, præſentibus fratribus: & ſic in vltima miſſæ celebratione pro expurgatione ſua, corpus & ſanguinē Dn̄i noſtri Ieſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocētes ſe eſſe oſtendant. Vbi additur ad hæc, vt cōmunicātibus dicatur, corpus Dn̄i ſit tibi hodie in probationem.

Author.

Eſt derogatus hic canon de conſecra. Diſt. 2. ca tribus, & alijs locis prohibetur, ne ſuſpectis detur Euchariſtia. Et per beatū Stephanū Papā, Vt S. Th vult in 3. p. q. 8. ar. 6. ad 3.

Ca. 4. De clericis iter agentibus ſine epiſtola Epiſcopi.

Presbytero, aut diacono aut clerico ſine antiſtitis ſui epiſtola ambulanti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

Ca. 5. De paruulis à parentibus traditis monaſterijs.

Si pater filiū, filiamq; intra ſepta monaſterii in infantiæ annis ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquàm ad pubertatis peruenerint annos, egredi & matrimonio copulari, quia nefas eſt, vt oblatis à pa-

rentibus Deo filiis voluptatum fręna laxentur. Igitur, vt prædiximus, non liceat eis susceptum habitum vnquam deserere, sed conuicti quod tonsuram aut religiosam vestem aliquādo habuerint in religionis cultu, habituque uelint nolint, permanere cogantur.

Ca. 6. De professione monachorum.

Monachum ergo paterna deuotio, aut professio facit. Quicquid horum fuerit allegatum tenebit. Proinde huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdicimus regressus.

Ca. 7. Cautus sit sacerdos erga pęnitentes.

Pęnitentibus secundum differentiam peccatorum sacerdotis arbitrio pęnitētiæ decernātur. Debet itaq; sacerdos in pęnitētia dāda singulorū cās singulatim cōsiderare: originē quoq;, modūq; culparū & affectus, gemitusque delinquētiū diligēter examinare, manifesteq; cognoscere, tēporū ēt & personarū, locorū quoq; & ætatū qualitates inspicere, vt ēt pro cōsideratione locorū, ętatū vel tēporū, seu pro qualitate delictorū atque gemitū vniuscuiusq; delinquētis, à sacris regulis oculos nō reflectat. *De hoc supra canone 102. sexta synodi.*

Ca. 8. De his qui sacerdotem sponte occiderint.

Qui sacerdotem morti voluntate tradiderit, carnem nō comedat, nec vinū bibere pręsumat: & ieiunes vsque ad vesperā, exceptis festis diebus atq; Dominicis, arma nō sumat, vbicūque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, sed propriis pedibus proficiscatur. Ecclesiā per quinquenij tēpus non ingrediatur, sed cū sacrarum orationum officia, aut missarū solennia celebrātur, ante fores basilicæ perseueret orans ac deprecās Dominum, vt tanto crimine abluatur. Post expletū verò quinquennium ingrediatur Eccclesiam, nondum verò communicet, sed inter audientes tantummodo stet, vel dum facultas conceditur, sedeat. Et cum decimus anni cursus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatque in reliquis obseruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.

Ca. 9. De adulteris.

Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, septem annis pęnitentiam agat.

Canon 10.

Canon 10.

De his qui suspenduntur in patibulis, ne iis denegentur sepulturæ, & quòd oblationes pro eis fiant, & missæ celebrentur.

Reliqua decreta huius Concilii sunt ex Carthagin. Conc. 2. 3. & 5. desumpta, ideo missa fecimus.

Remensis synodus sub Leone tertio, anno domini 813. congregata per pussimum Carolum Cęsarem, more Priscorum Imperatorum.

Capitula in hoc Cōcilio ordinata vniuersa tractant de institutione clericorum, aliqua duximus annotanda.

Canon 11.

Lectæ sunt sententiæ libri pastoralis beati Grego. in præsentia omnium, vt pastores Ecclesiæ intelligerent quomodo ipsi viuerent, qualiter sibi subiectos deberent admonere, quoniam teste eodem beato Gregorio, aliter monendi sunt Prælati, aliter subditi.

Canon 12.

Ventilata est ratio pęnitentiæ, vt sacerdotes certius intelligerent quomodo confessiones recipere, & pęnitentiam secundum canonicam institutionem pęnitentibus deberent indicere.

Canon 13.

Ventilata est ratio octo principaliorum vitiorum, vt vnusquisque diuersitatem illorum sciret, & ab aliis dño auxiliante se intelligerent custodire & aliis prædicare.

Ca. 14. Cui lectioni Episcopi incumbere debeant.

Episcopi diligentius operam dent, lectioniq; diuinæ incumbant, id est, canonicis libris & opusculis Patrum, & verbum Dei omnibus prædicent.

Ca. 15. Quid Episcopi prædicare habeant.

Episcopi sermones & homilias sanctorum patrũ pro ut omnes intelligere possint, secundum proprietatem linguæ prædicare studeant.

Canon 16.

Vt Episcopi & presbyteri examinẽt qualiter confitentibus peccata diiudicent, & tempus pœnitentiæ constituant.

Ca. 17. Qualis debet esse mensa Episcoporum & Abbatum.

Episcopi & Abbates ante se loca turpia facere non permittant,

permittant, sed pauperes & indigētes secū ad mēsam habeant, & lectio diuina ibi personet, & sumant cibū cum benedictione & laude Domini s̃m Apostolum, siue manducent, siue bibant, omnia in laudem Dei faciant. *1.Cor.10.*

Ca. 18. Vt ministri Dei sobrij sint.

Episcopi & Dei ministri nō debent comessationibus & violentiis nimis incumbere, sed cōsiderent sententiā Dñi: Attendite ne grauentur corda vestra crapula, &c. *Luc. 12.* Moderatè enim cibum & necessariū potium sumant, vt iuxta Apost. sobrii sint, parati ad seruitium Domini. *1. Pet. 5.*

Ca. 19. Non omnia delicta ab hominibus punienda.

Episcopi & Iudices iudicia discernāt, quia sunt quædam iudicanda modò, quædam Dei iudicio reseruāda, *2. Cor. 4.* scriptum est: Nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat Dominus, &c. Et illius memores sint. In quo *Mat. 7.* enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis.

Canon 20.

Vt monachi ad placita secularia nullatenus vadant.

Reliqua capitula in Laodicen. & Carthaginen. 3. & 6. require.

Stephanus Papa quart9 sub Petro 98. vir sāctus, sedit *an.d.819.* mensés septē, sub Ludouico pio sedo Germano Cæsar. *Stephanus pont.98.*

Paschalis Romanus sedit an.7. 99. Pa. sub Petro. *an. d. 820.*

Eugenius secundus Papa 100. sub Petro. *Paschalis Pont. 99.*

Eugenius 2. patria Romanus sedit annos quatuor, menses sex, dies 24. Sub hoc Eugenio celebrata est synodus apud villam Theodonis, per Carolum Magnum *an.d. 829.* congregata, ad cohibendam præsumptionem quorundam tyrannorum in sacerdotes Domini grassantium. *Eugenius Pont.100.* Nihil habet præterea.

Valentinus Papa 102. tantæ sanctitatis, vt nondum presbyter, sed diaconus summū Pontificatus gradum ascendere meruerit, sedit dies 40. *an.d.833. Valētinus Pō.tot. Eodem Greg. Pont.102.*

Gregorius quartus 102. Papa sub Petro, sedit annos 16. Sunt qui velint post mortē eius annis 8. mensibus 7. diebus 9. sedē vacasse. Prædicti Pont. fuerūt sub Ludouico Pio secūdo Germano Cęsare, à quo eorū quilibet sui Pontificatus cōfirmationem petiit, adeò tunc premebatur Ecclesia Christi, vt recusaret electus Pontificatum recipere priusquam à Cæsare confirmaretur.

qui mecum sunt, subministrauerunt manus meæ. Et hæc quidem in hac regia ciuitate, in his aũt qui extra sunt locis, propter hominum inopiam permittitur.

Act. 20.

Ca. 16. Ne insignem vestem induat clericus.

Omnis ornatus corporeus est à sacerdotali ordine alienus. Epos ergo vel clericos qui se splẽdidis & insigni bus vestibus exornant, corrigere oportet. Sin aũt pmaneant, supplicio tradi, similiter & eos, qui sunt vnguẽtis delibuti. Et si inuenti fuerint aliqui, qui eos, qui vilem & modestum amictũ induti sunt, irrideant, pęna corrigãtur: à superioribus enim vsq; tpibus, omnis vir sacerdotalis cum mõderato & honesto indumẽto versatur.

21. q. 4. Omnis iactura. Hostes imaginũ irridebant eos, qui vilioribus vtebantur vestibus propter humilitatem.

In can. 17. prohibetur ne alicui monacho permittatur oratorium extra monasterium ædificare, si non habeat ea quæ ad prefectionem domus pertinent.

In can. 18. cauetur ne vlla ratione in Epatu aut monasterio mulier aliqua, ancilla vel libera versetur ad aliquod ministeriũ. Si sec⁹ fiat, eps aut pfectus deponatur.

Can. 19. est can. 2. synodi Chalcedon. Additur ad illud, ne quis admittatur in monasterio per largitionem pecuniæ, excepta ea, quæ datur libris à parentibus instar dotis, vel cum sponte offertur.

Ca, 20. Ne fiant duplicia monasteria.

Statuimus non fieri duplex monasterium, quoniam hoc fit multis scãdalum & offensio. Si qua autem sunt duplicia, seruetur ẽm constitutionem patris Basilij, quę sic definit. In vno monasterio ne versentur monachi & monachæ, nec monachus liberè cum monacha loquatur, &c. Si autem eueniat vt aliquam cognatam monachus velit aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur, exiguo & breui sermone, mox ab ea recedat.

Duplicia vocant monasteria, quia in vno & eodem viri & mulieres habitant. 18. q. 2. Definimus. Habetur etiã in 30. ca. Apo. & in c. 62. sextæ synodi in Trullo.

Canon 21.

Non oportet monachum vel monachã proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si aũt hoc cõtingerit, ipsum in hospitẽ accipi est necessarium.

Canon 22.

Præsens canon prohibet laicis, ne cum scenicis, ludicris, & saltationibus, aut meretricjis vocibus comedãt, sed ei qui nutrimentum dat, gratias agant. Porrò monachis & sacerdotibus præcipit, ne seorsum cum mu-

lieribus comedant, etiam si cognatæ fuerint, nisi peregrè versentur, & non haberent ea quæ sunt ad vsum necessaria. Hic est huius canonis scopus.

Finit septima synodus generalis cum suis canonibus.

Leo 3. Papa 97. natione Romanus, patre Azupio, vir castus & integer, doctorum virorum ita amator, vt eos vndequaq; præmijs alliceret, eorumq; consuetudine mirum in modū delectaretur. Præterea verò ægrotos visere, eosq; ad patientiā adhortari, eleemosynas indigentibus præbere, prædicationib. & admonitionibus, quibus plurimū ad eloquētiā & doctrinā valebat, incumbere ei peculiare fuit. Moritur anno 21. pōtificatus sui. Quo et cometes apparuit, vt nōnulli putāt tātæ calamitatis indiciū. *an.d.798. Leo 3. pont.97.*

Prædicti Pont. fuerunt sub Constantino, & Irene eius matre, Sub hoc Pontifice translatum est imperium ad Germanos. Hic coronauit Carolum Magnum.

Concilium Maguntiacum celebratum anno salutis 813.5. Id, Iunij. Congregati sunt ad Concilium celebrandum Episcopi, presbyteri, & monachi iussione Caroli Imperatoris, qui inchoantes tractare de statu veræ religionis & profectu Christianæ plebis. *Cōcilium Magunt.*

PRimò statuerunt, de toto collegio clericorum, siue laicorum tres turmas fieri, in hunc modum:

In prima turma cōsederunt episcopi cum quibusdam notarijs, legentes, ac tractantes sanctum euangelium, & epistolas, & Actus Apostolorum, canones quoque ac diuersa sanctorum patrum opuscula, & pastoralem librū Gregorij, cum cæteris sanctis dogmatibus, diligenti studio perquirentes, quibus modis statum Ecclesiæ Dei & Christianæ plebis perfectum sana doctrina & exemplis iustitiæ inconuulsum, largiente gratia Dei perficere & conseruare potuissent. *In tres turmas distinguitur concilium ad instaurandā collapsam Ecclesiam.*

In secunda turma consederunt Abbates ac probati monachi regulam sancti Benedicti legentes ac tractantes diligenter qualiter monachorum vitam in meliorem statū atq; augumētum Dei gratia perducere potuissent. *Secunda turma.*

Tertia turma. In tertia turma sederunt comites & iudices in mundanis legibus decertantes, vulgi iustitias perquirentes, omniumque aduenientium causa diligenter examinantes, quibus modis poterant iustitias terminantes.

Statuta Concilij Maguntiaci.

Can. 1. Sine operibus fides mortua est.

Initium actionis nostræ de fide esse decreuimus quæ bonorum omnium est fundamentum, quia sine fide Deo placere non possumus: fides tamen indiget opere, quia fides sine operibus mortua est: Vnde Gregor. Ille verè credit, qui exercet operando quod credit.

Canon 2. 3. & 4.

Commendant fidem, spem, charitatem, & sacramenta Christiana secundum Romanum ordinem celebranda.

Canon 5.

Commendantur pax & concordia in populo Christiano, quoniam ad vnam & veram hæreditatem regni cœlestis vocati sumus, ad quam cupimus peruenire.

Canon 6. & 7.

Commendantur episcopis res pauperum.

Canon 8.

De conuenientia episcoporum cum laicis,

Ca. 9. De regulari obseruantia canonicorum.

Decreuimus vt canonici clerici canonicè viuant, obseruantes diuinam scripturam & doctrinam, & documenta sanctorum patrum, & nihil sine sciẽtia epi sui, vel magistri eorum agere præsumant, & vt simul manducent & dormiant, vbi his facultas id faciendi suppetit, vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneant, & singulis diebus mane prima ad lectionem veniant, & audiant quod eis imperatur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis magistris exhibeant.

Ca. 10. De vita clericorum.

Placuit sancto Concilio, vt qui dicunt se seculum reliquisse, & qui adhuc seculum sectantur, ita discernantur sicut in regula clericorum dictum est. His igitur lege patrum cauetur, vt à vulgari vita seclusi, à mundi, voluptatibus sese abstineant. Non spectaculis, non pompis intersint. Conuiuia inhonesta, turpia fugiant: Hierony-

ronymus ad Nepotianum dicit: Oīum Christianorum domos quasi proprias amare debemus, vt consolatores nos in mœroribus suis, potius quàm conuiuas in prosperis nouerint. Et Isidorus. Clerici tñ conuiuia priuata, nō tm̄ pudica, sed & sobria colant, vsuris nequaquā incumbant, nec turpium occupationes lucrorū, fraudisq; alicuius studium non appetant. Amorē pecuniæ quasi matrē cunctorum criminū fugiant, secularia officia, negotiaq; abijciant. Honorū gradus p ambitionē non subeāt, non vagis oculis, non infræni lingua aut petulanti, tumidoq; gestu incedant, sed pudorem ac verecundiam mentis, simplici habitu & incesso ostendant: obscœnitatem & verborum sicut & operum, penitus execrentur: viduarū ac virginum visitationes frequentissimas fugiant, contubernia fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoq; inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant, senioribus quoque debitam præbeant obedientiā, neque vllo iactantiæ studio se attollant. Postremo in doctrina & lectionibus, psalmis & hymnis & canticis exercitio iugi incumbant. Tales.n. debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet vt dum scieñtiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

Ca. 11. De vita monachorum.

Abbates autem censuimus cum monachis suis pleniter viuere, secundum doctrinam regulæ sancti benedicti, quantum humana permittit fragilitas.

Ca. 12. Ne monachi ad placita secularia veniant.

Hoc tñ oīno volumus, vt monachi ad secularia placita, nullatenus veniant, nec ipse Abbas sine consensu epī sui, & cum necessitas exigit, tunc per iussionem & consilium epī illuc vadat: nequaquam tñ contentiones, aut lites aliquas ibi mouere præsumat, sed quicquid quærendum vel respondēdum sit, per aduocatos suos hoc faciat.

Canon 13.

Abbatissæ cum monialibus regulariter viuant.

Canon 14.

Ministri altaris clerici vel monachi è negotijs secularibus omnino abstineant.

Canon 15.

Interpretatus est hic locus Pauli ad Phil. 3. Imitatores

mei estote,&c.ex Hieronymo in Comment. ad Galat. & August.in primo.lib. de Agone Christianorum.

Canon 16. & 17.

Quòd clericos côueniat mundũ & arma relinquere.

Canon 18.

De fictis virtutibus, & ex veris vitijs discernendis,

Canon 19.

Vt plus non mittatur in monasteria canonicorũ, vel monachorum aut puellarum, quàm sufferri possit.

Ca.20.De locis monasteriorum prouidendis.

Prospiciẽdum monasterijs,ut nulla sit necessitas monachis vagandi.

Deinde dignum ac necessariũ est, vt missi per quæq; loca directi simul cum episcopis vniuscuiusque diœcesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum pariter & monachorum, similiterque puellarũ, si in apto & congruo loco sint posita, vbi commodum necessariũ possit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dr. Monasterium aũt ita debet construi, vt oĩa necessaria intra monasterium exerceantur, vt nõ sit necessitas monachis, vel clericis, vel puellis vagãdi foras, quia oĩno non expedit animabus eorum. Silr quoq; ædificia monasteriorum supradicti missi & cũ eis episcopi, per diuersa loca præuideant, si apta sint, & congruenter sanctæ professioni composita: vel si claustrũ firmum habeant, in quo saluari possint animę in eis commbrantium sub disciplina canonica, vel regulari. Vbi aũt aliter inuentũ fuerit, hoc omnimodo episcopus loci ipsius faciat emendari, ita vt condignam professione eorum custodiam habeant canonici, vel monachi atq; nonnanes, ne detur eis occasio malè faciendi quod absit.

Canon 21.

Sciant episcopi qualiter canonici viuant.

Canon 22.De clericis vagis.

Hos potes nũc dicere exẽptos ab obedientia suorum prælatorum.

De clericis vagis seu de acephalis, id est, de his qui sunt sine capite, neque in seruitio Domini nostri, neque sub episcopo, neque sub Abbate, sed sine canonica, vel regulari vita degẽtes, vt in libro Officiorum secundum capitulũ & tertiũ de eis dicit. Hos neq; inter laicos aut seculariũ officiorum studia, neque inter clericos religio tenet diuina, sed soliuagos atque oberrantes sola turpis vita complectitur & vaga; quique dum nullum metuunt,

tuunt, explendæ voluptatis suæ licentiam sectantur, qua si animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signum religionis, nō religionis officium, hippocentauris similes, nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuenti fuerint, præcipimus vt episcopi sine ulla mora eos sub custodia cōstringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos secundum desideria voluptatū suarum viuere permittant. Sin aūt episcopis suis canonicè obedire noluerint, excommunicentur, vsque ad iudicium archiepiscopi regionis illius. Et si ille eos corrigere non valuerit, tunc omnino sub vinculis constringantur vsque ad synodum, vt ibi eis indicetur, vtrū ad iudicium Domini nostri, aut ad istam magnam synodum afferantur sub custodia publica.

Ca. 23. De clericis iniuste tonsuratis.

De clericis vero hoc statuimus, vt hi qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico siue in monachico ordine tonsurati sine eorum voluntate, si liberi sunt, vt ita permaneant, & deinceps cauendum, vt nullus tondeatur sine legitima ætate & spontanea volūtate, vel cum licentia domini sui.

Canon 24.

De clericis adeūtibus Imperatorē, hoc placet oībus modis obseruare, qd de eis ī sacris canonib. cōstitutū est

Canon 25.

De officio prædicationis si forte episcopus non fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente non valuerit, nunquam tamen desit diebus Dominicis aut festiuitatibus qui verbum Dei prędicet, & iuxta quod intelligere vulgus potest. *Diebus dominicis, & alijs festiuitatibus verbum Dei prædicandum*

Canon 26.

Vt presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarum solennia celebrare, & iterum ad proprias Ecclesias redire.

Ca. 27. Diligenter chrisma custodiendum.

Presbyteri sub sigillo custodiant chrisma, & nulli sub prætextu medicinę vel maleficij donare inde præsumant: quod si fecerint, honore priuentur.

Canon 28.

Presbyteri sine intermissione vtantur orarijs propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Canon 29.

Canon 29.

Vt laici presbyteros non eijciant de ecclesijs, neque constituant sine consensu episcoporum suorum.

Canon 30.

Vt laici omnino munera iniusta non exigant à presbiteris pp commendationē ecclesię cuiquā presbytero.

Ca.31. De clericis fugitiuis.

Vt unusquisq; episcopus in sua parochia diligenter presbyteros vel clericos inquirat vnde sint, & si aliquē fugitiuum inuenerit, ad suū Episcopum redire faciat.

Ca.32. Quid sit Litania.

Litaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latinè dicuntur rogationes: Inter λιταγίας autem & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomolegeses pro sola peccatorum confessione aguntur: Litaniæ vero indicuntur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam vtrunque uocabulum sub vna dignatione habetur.

Ca.33. De Litania maior.

Placuit nobis vt Litania maior obseruanda sit à cunctis Christianis diebus tribus, sicut legendo reperimus, & sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

Ca.34. De quatuor temporibus obseruandis.

Constituimus, vt quatuor tēpora anni ab omnibus cum ieiunio obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima, & feria quarta & sexta & sabbato veniant omnes ad ecclesiam hora nona cum Litanijs ad missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur vsque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septembri hebdomada tertia, & in mense Decēbri hebdomada quæ fuerit plena ante vigiliā Natalis domini, sicut est in Rom. Ecclesia traditum.

Ca.35. De indicto ieiunio.

Si quis indictum ieiunium superbiendo contempserit, & obseruari cum cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi Concilio præcipitur vt anathematizetur, nisi emendare se studeat.

Ca.36.De festiuitatibus.

Festos dies in anno celebrari sancimus,hoc est,diē dominicā Paschæ, cū omni honore & sobrietate venerari. Similiter feriā secūdā,tertiā,& quartā,à feria quinta ante missam licētia sit arādi vel seminandi, & hortū & vineā excolēdi,& sepē circūcludēdi,ab alio verò opere cessare decreuimus.Post missam aūt ab opere vacare. Diē Ascensionis Dñi pleniter celebrare.Itē Pētecosten similiter vt in Pascha. In Natali Apostolorū Petri & Pauli diē vnum,Natiuitatem sancti Ioannis Baptistę,Assumptionē sanctæ Mariæ.Dedicationē sancti Michaelis,Natiuitatem sancti Remigij,sancti Martini,sancti Andreæ, In Natali domini dies quatuor, Octauas Domini,Epiphaniam Dñi,Purificationem sanctæ Mariæ:& illas festiuitates Martyrum vel Confessorum obseruare decreuimus,quorum in vnaquaque parochia sancta corpora requiescunt. Similiter etiam dedicationem templi.

Ca.37.De Dominicis diebus.

Omnes dies Dominicos cum omni veneratione decreuimus obseruare, & à seruili opere abstinere, & vt mercatus in eis minimè sit, nec placitum vbi aliquis ad mortem vel ad pęnam iudicetur.

Ca.38.De decimis.

Admonemus vel pręcipimus, vt decima de omnibus dari non negligatur,quia Deus ipse sibi dari constituit. Quia timendum est,vt quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne fortè Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Ca.39.De fugientibus ad Ecclesiam.

Reum confugientem ad Ecclesiam, nemo abstrahere audeat,nec inde dānare ad pęnam vel ad mortem,vt honor Dei & sanctorum eius conseruetur:sed rectores Ecclesiarum, pacem & vitam ac membra eius obtinere studeant,tamen legitimè componant,quod inique fecit.

Canon 40.

Præcipimus vt in Ecclesiis, aut in domibus Ecclesiarum vel atriis placita secularia minimè fiant.

Canon 41.

Ecclesiæ antiquitus constitutæ,nec decimis, nec alijs possessionibus priuenī,ita vt nouis oratoriis tribuatur.

Canon 42.

Quicunq; beneficium ecclesiasticum habent, ad recta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendãdas, omnino adiuuent, & nouam decimam reddant.

Ca. 43. Ne solus presbyter peragat sacrificium.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, solus missam cantare valet rectè. Quomodo enim dicet, Dominus vobiscũ, vel sursum corda admonebit habere, & alia multa his similia, cum alius nemo cum eo sit?

Canon 44.

Oblationem quoq; & pacem in ecclesia facere iugiter admoneatur populus Christianus, quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarũ, & in ipsa pace vera vnanimitas & concordia demonstratur.

Ca. 45. De symbolo & oratione Dominica.

Nota. Symbolũ quod est signaculũ fidei, & orationẽ Dominicã discere, semper admoneãt sacerdotes populũ Christianũ. Volumusq; vt disciplinã cõdignã habeãt, q hęc discere negligũt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione emẽdẽtur. Propterea dignũ est, vt alios suos donent ad scholã, siue ad monasteriã, siue foras p̃sbyteris, vt fidẽ catholicã recte discãt & orõnẽ dñicã, vt domi alios edocere valeãt. Et q aliter nõ potuerit, vl' ĩ sua lĩgua hoc discat.

Ca. 46. De malo ebrietatis.

Magnum malum ebrietatis, vnde omnia vitia pullulant, modis omnibus præcipimus cauere, & qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum esse decreuimus vsque ad emendationem congruam.

Canon 47.

Deinde præcipimus vt vnusquisque compater spirituales filios suos catholicè instruat.

Canon 48.

Cãticum turpe atq; luxuriosum circa ecclesias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum est.

Ca. 40. De subintroductis mulieribus.

Omnibus igitur clericis fœminas secum in domibus suis habere vltra licẽtiã canonũ, firmiter sit cõtradictũ.

Ca. 50. Quales debeant esse ministri Episcoporum.

Omnibus igitur episcopis, Abbatibus, cuncto clero omnino præcipimus, vice dominos, præpositos, aduoca-

aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, nō periuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem vel cētenariis, atque tribunis seu vicariis dignum esse censemus, vt si mali reperti fuerint, de ministerio suo abiiciantur.

Ca.51. Corpora sanctorum de loco ad locum non transferantur.

Deinceps verò corpora sanctorum de loco ad locum nullus præsumat transferre sine consilio Principis vel Episcopi, & sanctæ synodi licentia.

Ca.52. Qui mortui possunt in Ecclesia sepeliri.

Nullus mortuus intra Ecclesiā sepeliatur, nisi episcopi aut Abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici.

Ca.53. De incestuosis.

Vt episcopi incestuosos pariter inuestigari studeant, omnino præcipimus. Et si pęnitere noluerint, de ecclesia expellantur, donec ad pęnitentiam reuertantur.

Canon 54.

Cōtradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & si post interdictum inuentum fuerit, separetur.

Ca.55. Ne proprium filium de baptismo quis suscipiat.

Nullus igitur propriū filium vel filiā de fonte baptismatis suscipiat, nec filiolam, nec cōmatrem ducat vxorem, nec illam cuius filium aut filiam ad confirmationem duxerit, vbi autem factum fuerit, separentur.

Ca.56. De damnatis nuptiis.

Si quis vxorem viduam duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit, seu cum patre & filio tales copulationes anathematizari & disiungi præcipimus, nec vnquam amplius coniugio copulari, sed magna districtione fieri.

Ca.57. Clerici horis matutinis intersint.

Clericus quem intra muros ciuitatis suæ manere cōstiterit, & matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inuentus fuerit defuisse, septem diebus à cōmunione habeatur extraneus, quia ministrum sacrorū eo tempore quo non potest ab officio suo vlla honesta necessitas occupare, fas non est à salubri cessare. *In Concil. Vonet.ca.14.*

Concilium

Concilium Vormaciense est prouinciale.

PRimò pronuntiatur professio fidei Christianæ, in qua fusius quæ habentur in symbolo explicantur: maximè illud de incarnatione Christi in hunc modum. Dei filius personam hominis non accepit, sed naturam. Naturam quippe nostram in vnitatem suæ personæ assumpsit: & idcirco filius Dei & filius hominis vnus est Christus. In eo nanque quòd filius Dei, æqualis est Patri: & in eo quod est filius hominis, minor est Patre.

Canon 1.

De con.d.1. cum omne. Quid in sacrificio altaris offerri debeat, &c. nihil additur ad ea quę in Cõcilio Bracar. tertio, ca. 1. Estq; ca. 3. Apost.

Ca. 2. Episcopus pro paruis causis neminem excõmunicet.

Nota Mandamus quod nullus sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis à communione suspendat, præter eas culpas pro quibus antiqui Patres arceri iusserunt aliquid committentes.

Ca. 3. Qualiter se expurgare debeant fratres à furtis.

6.q.4. Sępe contingit. Sępè contingit vt in monasteriis furta perpetrentur, & qui hæc cõmittat, ignoretur. Idcirco statuimus vt qñ ipsi fratres de talibus sese expurgare debeant, missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo cui ipse Abbas præceperit, præsentibus fratribus: & sic in vltima missæ celebratione pro expurgatione sua, corpus & sanguinẽ Dñi nostri Iesu Christi percipiant, quatenus ita inde innocẽtes se esse ostendant. Vbi additur ad hæc, vt cõmunicãtibus dicatur, corpus Dñi sit tibi hodie in probationem.

Author. *Est derogatus hic canon de consecra. Dist. 2. ca tribus, & alijs locis prohibetur, ne suspectis detur Eucharistia. Et per beatũ Stephanũ Papã, Vt S. Th vult in 3. p. q. 8. ar. 6. ad 3.*

Ca. 4. De clericis iter agentibus sine epistola Episcopi.

Presbytero, aut diacono aut clerico sine antistitis sui epistola ambulanti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

Ca. 5. De paruulis à parentibus traditis monasterijs.

Si pater filiũ, filiamq; intra septa monasterii in infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, non liceat eis postquàm ad pubertatis peruenerint annos, egredi & matrimonio copulari, quia nefas est, vt oblatis à parentibus

rentibus Deo filiis voluptatum frena laxentur. Igitur, vt prædiximus, non liceat eis susceptum habitum vnquam deserere, sed conuicti quod tonsuram aut religiosam ve stem aliquādo habuerint in religionis cultu, habituque uelint nolint, permanere cogantur.

Ca.6. De professione monachorum.

Monachum ergo paterna deuotio, aut professio facit. Quicquid horum fuerit allegatum tenebit. Proinde huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdicimus regressus.

Ca.7. Cautus sit sacerdos erga pœnitentes.

Pœnitentibus secundum differentiam peccatorum sacerdotis arbitrio pœnitētiæ decernātur. Debet itaq; sacerdos in pœnitētia dāda singulorū cās singulatim cōsiderare: originē quoq;, modūq; culpatū & affectus, gemitusque delinquētiū diligēter examinare, manifesteq; cognoscere, tēporū ēt & personarū, locorū quoq; & ætatū qualitates inspicere, vt ēt pro cōsideratione locorū, ętatū vel tēporū, seu pro qualitate delictorū atque gemitū vniuscuiusq; delinquētis, à sacris regulis oculos nō reflectat. *De hoc supra canone 102. sexta synodi.*

Ca.8. De his qui sacerdotem sponte occiderint.

Qui sacerdotem morti voluntate tradiderit, carnem nō comedat, nec vinū bibere pręsumat: & ieiunnes vsque ad vesperā, exceptis festis diebus atq; Dominicis, arma nō sumat, vbicūque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, sed propriis pedibus proficiscatur. Ecclesiā per quinquennij tēpus non ingrediatur, sed cū sacrarum orationum officia, aut missarū solennia celebrātur, ante fores basilicæ perseueret orans ac deprecās Dominum, vt tanto crimine abluatur. Post expletū verò quinquennium ingrediatur Eccclesiam, nondum verò communicet, sed inter audientes tantummodo stet, vel dum facultas concedetur, sedeat. Et cum decimus anni cursus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatque in reliquis obseruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.

Ca.9. De adulteris.

Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, septem annis pœnitentiam agat.

Canon 10.

Canon 10.

De his qui ſuſpenduntur in patibulis,ne iis denegentur ſepulturæ,& quòd oblationes pro eis fiant, & miſſæ celebrentur.

Reliqua decreta huius Concilii ſunt ex Carthagin. Conc.2.3.& 5.deſumpta,ideo miſſa fecimus.

Remenſis ſynodus ſub Leone tertio, anno domini 813.congregata per piiſſimum Carolum Cęſarem,more Priſcorum Imperatorum.

Capitula in hoc Cõcilio ordinata vniuerſa tractant de inſtitutione clericorum,aliqua duximus annotanda.

Canon 11.

Lectæ ſunt ſententiæ libri paſtoralis beati Grego. in præſentia omnium, vt paſtores Eccleſiæ intelligerent quomodo ipſi viuerent, qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere,quoniam teſte eodem beato Gregorio, aliter monendi ſunt Prælati,aliter ſubditi.

Canon 12.

Ventilata eſt ratio pęnitentiæ;vt ſacerdotes certius intelligerent quomodo confeſſiones recipere, & pęnitentiam ſecundum canonicam inſtitutionem pęnitentibus deberent indicere.

Canon 13.

Ventilata eſt ratio octo principaliorum vitiorum,vt vnuſquiſque diuerſitatem illorum ſciret,& ab aliis dño auxiliante ſe intelligerent cuſtodire & aliis prædicare.

Ca. 14. Cui lectioni Epiſcopi incumbere debeant.

Epiſcopi diligentius operam dent, lectioniq; diuinæ incumbant,id eſt,canonicis libris & opuſculis Patrum, & verbum Dei omnibus prædicent.

Ca. 15. Quid Epiſcopi prædicare habeant.

Epiſcopi ſermones & homilias ſanctorum patrũ pro ut omnes intelligere poſſint, ſecundum proprietatem linguæ prædicare ſtudeant.

Canon 16.

Vt Epiſcopi & presbyteri examinẽt qualiter confitentibus peccata diiudicent, & tempus pœnitentiæ conſtituant.

Ca. 17. Qualis debet eſſe menſa Epiſcoporum & Abbatum.

Epiſcopi & Abbates ante ſe loca turpia facere non permittant,

permittant, sed pauperes & indigẽtes secũ ad mẽsam habeant, & lectio diuina ibi personet, & sumant cibũ cum benedictione & laude Domini s̃m Apostolum, siue manducent, siue bibant, omnia in laudem Dei faciant. *1.Cor.10.*

Ca. 18. Vt ministri Dei sobrij sint.

Episcopi & Dei ministri nõ debent comessationibus & violentiis nimis incumbere, sed cõsiderent sententiã Dñi: Attendite ne grauentur corda vestra crapula, &c. *Luc. 12.* Moderatè enim cibum & necessariũ potium sumant, vt iuxta Apost. sobrii sint, parati ad seruitium Domini. *1. Pet. 5.*

Ca. 19. Non omnia delicta ab hominibus punienda.

Episcopi & Iudices iudicia discernãt, quia sunt quædam iudicanda modò, quædam Dei iudicio reseruãda, *1. Cor. 4.* scriptum est: Nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat Dominus, &c. Et illius memores sint. In quo *Mat. 7.* enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis.

Canon 20.

Vt monachi ad placita secularia nullatenus vadant.

Reliqua capitula in Laodicen. & Carthaginen. 3. & 6. require.

Stephanus Papa quart⁹ sub Petro 98. vir sãctus, sedit *an. d. 819.* menses septẽ, sub Ludouico pio secũdo Germano Cæsar. *Stephanus pont. 98.*

Paschalis Romanus sedit an. 7. 99. Pa. sub Petro. *an. d. 820.*

Eugenius secundus Papa 100. sub Petro.

Eugenius 2. patria Romanus sedit annos quatuor, *Paschalis* menses sex, dies 24. Sub hoc Eugenio celebrata est syno *Pont. 99.* dus apud villam Theodonis, per Carolum Magnum *an. d. 829.* congregata, ad cohibendam præsumptionem quorundam tyrannorum in sacerdotes Domini grassantium. *Eugenius Pont. 100.* Nihil habet præterea.

Valentinus Papa 101. tantæ sanctitatis, vt nondum *an. d. 833. Va-* presbyter, sed diaconus summũ Pontificatus gradum *lẽtinus Põ. tot.* ascendere meruerit, sedit dies 40. *Eodem Greg.*

Gregorius quartus 102. Papa sub Petro, sedit annos *Pont. 102.* 16. Sunt qui velint post mortẽ eius annis 8. mensibus 7. diebus 9. sedẽ vacasse. Prædicti Pont. fuerũt sub Ludouico Pio secũdo Germano Cæsare, à quo eorũ quilibet sui Pontificatus cõfirmationem petiit, adeò tunc premebatur Ecclesia Christi, vt recusaret electus Pontificatum recipere priusquam à Cæsare confirmaretur.

Sub hoc corpus sancti Marci ab Alexandria à mercatoribus Venetis in patriam delatum est, vbi nunc maxima veneratione habetur, extructo templo in celebriore vrbis loco.

an. d. 840. Sergius 2. Pont. 103.

Sergius 2. Papa 103. sub Petro, sedit annos 2. mensem 1. dies 3. sub Lothario primo Germano Cæsare 3. 1. Pont. primus mutauit suum nomen, nam antea Os porci fuit appellatus.

an. d. 841. Leo Pont. 104.

Leo 4. Papa 140. sub Petro.

Ioannes 8. Pont. 105.

Ioannes 8. Papa 105. sub Petro sedit annos 2. mensem 1. dies 4. De hoc ferunt, quòd malis artibus Pontificatum adeptus est, quoniam cùm esset fœmina, sexum mentitus est: & postea à seruo compressa, doloribus circumuenta, mortua est. Hæc vulgò feruntur, incertis tamen & obscuris authoribus.

an. d. 850. Benedict. Põ. 106.

Benedictus 3. Papa 109. sub Petro, diu reluctatus & inuitus Põtificiũ munus suscepit, sedit ann. 2. mẽses 5. sub hoc tp̃s magnę cõtẽtiones & tumultus exorti sunt pp electionem, sed hos sedauit Lotharius Imperator.

an. d. 862. Nicolaus Põ. 107

Nicolaus 1. Papa 107. natione Romanus, sedit annos 9. menses 6. dies 21. sub Lodouico 2. Germano Cæsare quarto, circa annum Domini 858. Scripsit plures decretales epistolas, vt paret ex volumine per Gratianum collecto.

Extat Nicolai Papæ antiqua & insignis epistola ad Michaelem Imperatorem Constantinopolitanum, super depositione Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani, quem quidã Episcopi ab Ecclesia, cui iure præsidebat, tyrannicè proiecerunt, & Photium quendam ex foro ac seculari militia eductum, ac subitò tonsuratum, eidem Ecclesię cõtra sacros canones præfecerunt.

Tractat multa in epistola, Primùm inuehitur acriter in Imperatorem (seruata tamen modestia Christi vicario digna) propter epistolam quam ab eo acceperat, irreuerentiam admodum, blasphemijs vndique & iniuriis plenam. Docet ibidem, quanta secũdum Deum Sacerdotibus reuerentia debeatur, & quanta religione venerati sint Apostolicam sedem Catholici Imperatores, vt ex historia Eccles. lib. 10. cap. 28. dist. 97. ca. victor, facilè constare potest.

Secun-

Secundò demonstrat quomodo inimici & suspecti Iudices esse non possunt.

Hæretici iudices esse non possunt.

Tertiò idem de hæreticis & excommunicatis demonstrat, quia neminem deiicere potest ipse primò prostratus.

Quartò eleganter & eruditè differit, quòd subditi Prælatos suos aut iudicare, aut accusare, aut leuiter eti reprehēdere nec debent, nec possunt. In quod probandum inter cætera habet argumentum ex facto Dauid primi Regum cap. 24. vbi legimus, quod Dauid percussit cor suum, eo quod oram chlamydis Saulis abscidisset, &c. Sic, inquit, faciunt piæ subditorum mentes, si quando contra Prælatos suos vix sese pro infirmitate sua continere valentes, leuia quædam loquuntur, eorum manifesta mala tenuiter mordentes: vtique ad semetipsos redeunt, seque vehementissimè vel de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Facta quippè præpositornm oris gladio ferienda non sunt. Secundò addit & aliud argumentum, quo & tempore eius Pontificis adhuc ea seruaretur consuetudo in Ecclesiis, vt nullus sacerdos maiore suo consacerdote non innuente, cuilibet rei benedicere sit ausus. Sed & anterior sacerdos stans ad pronunciandum aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere, quia ad Hebræos legimus quòd minor à maiore benedicitur: per quod innuitur quantæ censuræ fræno inferiores quique à suis iudicandis præpositis coercendi sunt, si hi nec benedicendum ius vllum penitus obtineant, vt re vera appareat, quod non est discipulus supra magistrum. Et si ad benedicendum non est ius, quantò minus ad maledicendum? Quocirca minor non accuset, nec maledicat maiorem sacerdotem.

Subditi nec leuiter reprehēdere Prælatos suos debent.

Quāta reuerētia à minoribus circa suos maiores consacerdotes.

Quintò, Quòd Romana sedes à nemine iudicari potest: quod inter cætera duobus demonstratur exemplis. Primò Concilii Chalcedonensis, in quo Sancti Patres Dioscorum Alexandrinū Antistitem inter cętera idcirco potissimum, & sine vlla restitutione damnauerunt, quod ponens in cęlum os suum, lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sanctum Leonem Papam dictauit. Secūdo exemplo Concilii Romani.

D 2 t. in tantum.

Sedes Romana à nemine iudicatur.

ni, quo habetur sic: Vnde factū est, vt in Concilio Epōrū nullus in Marcellinum Papā, qui tempore Diocletiani & Maximiniani Augustorū idolis compulsus sacrificauerat, sed postea insignis martyr effectus est, sniam proferre ausus fuerit, dū ei sæpissimè oēs dicerent. Tuo ore iudica cām tuā, non nostro iudicio. Et iterum: Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo cām tuā, ex te iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis. Et rursus: Prima sedes non iudicatur à quoquam, &c.

Di. 21. ca. nūc autem. Ecclesiæ Romanæ nulla synodus priuilegiū aliquod contulit.

Vltimò differūtur multa de primatu Ro. sedis. Maxima pars epistolæ in hoc insumitur, vt demonstret hanc primam esse inter omnes, superq; oēs potestatē habere, vtpote quæ sola à Dño immediatè super Petrū fundata fuerit. Ibidē qđ synodus absq; authoritate Romani Pō. nō valet. Deinde ꝙ Ecclesiæ Romanæ nō Nicæna, nec vlla alia synodus priuilegiū aliquod cōtulit, quæ in Petro nouerat eā totius potestatis iura pleniter meruisse, & cūctarū Christi ouiū regimen accepisse, cum cæteras alias Episcopatuum cathedras instituerit Ecclesia Romana.

Decreta eiusdem Nicolai ex Gratiani volumine in vnum collecta, & in aliquot titulos distributa.

De sede Apostolica titulus primus.

d. 79. ca. 1. & can. Si quis. Non papa, sed apostata, qui sine canonica electione Cardinaliū eligatur. 25. q. 7. Si quis.

SI quis pecunia vel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, Apostolicæ sedi, siue concordi & canonica electione cardinaliū eius ecclesiæ, & sequentium clericorum religiosorum intronizatur, non Papa vel Apostolicus, sed Apostaticus habeatur.

Contra contemnentes mandata Apostolica.

Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro catholica fide, vel Ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium & futurorum malorum à sedis Apostolicę pręsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.

Quanti facienda decreta Apostolica in his, quæ ad fidem spectant.

d. 19. Si Romanorum.

Si Romanorum Pontificum Decreto, cęterorū opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur, ita vt quod vere sedes Apostolica probauerit, hodie teneatur acceptū: & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quanto potius ea, quę ipsa pro catholica fide, pro

sanis dogmatibus, & multifarijs ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diuerso tempore scripsit, omni honore debent præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus, vel opportunitatibus, discretione vel dispensatione magistra, reuerenter assumi?

De Imperatoribus titulus secundus.

Vbinam legistis Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse, nisi fortè in quibusdam, vbi de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium cõmunis, quę non solũ ad clericos, verumetiã ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos? *d.96. Vbinam. Imperatores vniuersalibus duntaxat synodis interesse possunt.*

Quæ spiritualia sunt, non ad Imperatores attinent.

Mediator Dei & hominum Christus Iesus: idem Rex & Pontifex, actibus proprijs & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit, vt Christiani Imperatores pro ęterna uita Põtificibus indigerẽt, & Pontifices pro cursu tẽporaliũ tãtũmodo rerũ Imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & Deo militans minimè se negotijs secularibus implicaret, ac vicissim nõ ille rebus diuinis p̃sidere videretur, q̃ esset secularib. negotijs implicatus. *d.99. cum ad verum.*

Non vita, sed dignitas in sacerdotibus consideranda.

Nõ quales sacerdotes Domini sunt, sed q̃d de Domino loquãtur, est vobis magnopere prouidẽdũ, nec in vicarijs Beati Petri Apostoli vobis est attẽdendũ q̃d sint, sed quid pro correctione ecclesiarũ, q̃d pro salute vestra satagãt. Nec.n. illos dicetis inferiores Scribis & Pharisęis sedentibus super cathedrã Moysi, de quibus Dominus præcipit, dicẽs: Quæcunque dixerint vobis, facite, &c. *1.q.1. Non quales. Malus Prælatus non admittit potestatem. Mat.13.*

De dignitate sacerdotali idem Nicolaus in epistola ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit, Proposueramus, &c. in 2. Tolet. Conc. multa dicit.

An non districta vltione feriendus est, qui in duabus vxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus esse dignoscitur? Quod Dominus non nisi post septuaginta septem generationes suo salutifero aduentu deleuit, cum Cain fratricidium septima generatione aquis abolitum sit cataclysmi, id est, diluuij. *24.q.3. An non.*

De Episcopis titulus tertius.

Episcopi ab omnium bestiarum uel volucrum venatione *d.34. ca.1.*

tione penitus alieni existere, & ab immoderata filiarũ suarum familiaritate, vnde mala oriatur fama, abstinere debent. Nullum enim sanctum (vt ait beatus Hieronymus) venatorem legimus.

d.43 c fin. *1Cor.9.* Episcopis dispensatio cęlestis seminis iniuncta est, væ si non sparserint, væ si tacuerint, sicut vas electiones formidat & clamat.

Propter infirmitatem impediti Pontifices abijciendi non sunt.

Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate, abijciendi non sunt, nec alij in loco eorum cõsecrandi sunt, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quòd si de ministerio sibi concesso conqueruntur, quæ licita sunt, sacerdotes expleant. In ijs verò quæ his præsumere non licet, vicinorum episcoporum vsque ad recipiendam sanitatem auxilia subrogentur.

Vt soliciti sint Prælati ne vel coronam amittant.

Ibidem. Episcopos verò qui Dñici gregis suscipiunt curam atque solicitudinẽ, ab administratione eorũ discedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamẽ eorũ salubriter augeatur, & tripliciter fructus.

Ibidem.

In persecutionibus Episcopus oues suas non deserat.

Ibidem. *Sciscitaris.* Sciscitaris, vtrum cum à Normannis ab episcopo depellaris, debeas de cætero in monasterio conuersari. In quo scias charissime frater, quod si pernitiosum est prore tam in trqanuillitate nauim deserere, quanto magis in fluctibus? vbi non dicimus, quod persecutorum non fugiamus insidias (maximeq; paganorum) cum ad ips sæuiunt, & ob multitudinem delictorum nostrorum nocendi facultatem diuinitus assequuntur, præsertim cũ eis prodire vltrò non debeamus, & multos Prophetas & Apostolos, ipsum quoque Dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clarius constet, sed quod præcipuè nos, qui tanquam arietes ducatum gregibus prębemus, imò qui & horum pastores sumus Deo authore, cum eis in periculis pro viribus persistere pro certo conueniat. Et cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitaq; furentium infestatio, mox gregem perquirere, & in vnũ colligere, & eius animos cœlesti pane, pace ac securitate prædicata, erigere debemus.

Non

Non licet episcopis secularibus implicari negotijs. Quid enim ad episcopos & milites Christi pertinet, nisi vt vacent orationibus? *25.q.8. Reprehensibile.*

De Presbyteris titulus quartus.

Nullus Missam audiat Presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroductā mulierē. *D.32.Nullus.*

De Sacerdote fornicario.

Sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueum, & criminis manifestus sit actus, Sacerdotij honorem habere non pñt, ſm canonicæ institutionis authoritatem. *de 50.Sacerdotes.*

Etiam à sacerdote manifestè malo, licitè Sacramenta sumuntur.

Ab oī Sacerdote & manifestè malo possunt fideles Sacramenta percipere, quoniam mali bona administrando se tantummodo lædunt. Fax accensa sibi quidem detrimentū præstat, alijs verò lumen in tenebris administrat, & vnde alijs commodū exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo, &c. qualiscunque enim Sacerdos sit, quæ sancta sunt, coinquinari non possunt. *15.q.8.c.fin.*

De Clericis titulus quintus.

Clericus qui vsque ad subdiaconatum castè vixit, vxorem ducere non potest. *32.De illo.*

Clericus qui Paganū occiderit, erit irregularis: nam discreti sunt milites seculi à militibus Ecclesię, quibus militare seculo non conuenit. *D.50.Clericus.*

De votis monasticis titulus sextus.

Non debet quispiam ad regularem disciplinam inuitus cogi, idcirco dominus non ferendam in via virgām, per quam violentia vlli inferatur, præcepit, &c. Nullum enim bonum, nisi voluntarium. *20.q.3.Præsens.*

De laicis titulus septimus.

Non debent laici presbyterum iudicare, nec de vita eius quicquam inuestigare, sed Episcoporum iudicio quicquid id sit, est reseruandum. *d.28.c.fin.*

Facta Pontificum Imperator iudicare non debet.

Non debet Princeps secularis facta Pontificum quorumcunque, Presbyterorumq́, iudicare, exemplo Constantini Imperatoris, quem scripturæ narrant dixisse: Verè si proprijs oculis vidissem Sacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui in monachali habitu amicti sunt, *d.96.In scripturis.*

peccātē, chlamydē meā expoliarē, & cooperirē eū, ne ab aliq̄bus videreť. Hoc dicimus cautos vos reddere cupiētes, vt si de Dñi Sacerdotibus (qui iure Patres animarū dicunť) aliquid cōtigerit vos audire, qđ cōfusionē pijs mentibus ingerat, non infrunitos, sed pudoratos filios Noe imitantes, paternā verecūdiā cōtegatis, vt affluenti bñdictiōe repleri, sicut & illi, moderāte Dño mereamini.

De Ecclesiis titulus octauus.

17. q. 4. Sicut. Sicut antiquitus à sanctis Patribus statutum est, statuimus vt maior Ecclesia per circuitū quadraginta passus habeat, capellæ verò vel minores Ecclesiæ triginta. Qui autem confinia eorum confringere tentauerit, aut personam hominis, aut bona eius inde subtraxerit, nisi publicus latro erit, quousque emendet, & nisi quod rapuerit, reddat, excommunicetur.

De Baptismo titulus nonus.

d. 4. A quodam Iudæo. A quodam Iudæo, nescitis vtrū Christiano an Pagano multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid inde sit agendū cōsulitis. Ii profectò si in nomine Trinitatis, vel tantū in nomine Christi (sicut in act. Apost. legitur) baptizati sunt, rebaptizari non debent.

De Pœnitentia titulus decimus.

De publica pœnitentia, qua inuasores, & grassatores itinerum, pœnitere debent, habes 12. q. 2. c. de vito.

De pœnitentia publica interfectorum suarum coniugum, &c. 33. q. 2. c. Interfectores.

Statuitur pœna pro matricidis.

33. q. 2. Latorem. Matricidia sic pęniteat, per vnum annū integrū Ecclesiā non ingrediať, sed ante fores Basilicę stans orans & deprecans Deū, perseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo anno introeundi in Ecclesiā licentiā habeat, tm̄ inter audiētes stet, sed nondum cōicet. Completis tribus annis sacrę cōionis ei gratia concedatur, oblationes verò nō offerat, nisi prius aliorū septē annorum curricula expleātur. His aūt oībus annis carnem non manducet, nec vinū bibere præsumat, exceptis festis diebus, atque Dñicis, & à Pascha vsq; ad Pentecosten. Et quocunq; ire voluerit, à nullo deducatur, sed pedes proficiscať. Arma nō sumat, nisi contra Paganos. Ieiunet autem tribus diebus per hebdomadam vsque

ad vespe-

ad vesperam,& à propria & legitima coniuge non separetur,ne in fornicationis voraginē corruat.Si autem ante annorū triū cursum finis vita illius appropinquauerit, corporis & sanguinis Dñi nostri particeps fiat. Sin aūt,vt sup.statuimus efficiatur: tñ si illius conuersionē & lachrymarū fontē in oībus videritis floridis actionibus & optimis operib.pullulare,humanius circa eū solicitudo peruigil appareat,mitisq; in oībus demōstretur.

De Matrimonio titulus vndecimus.

Sufficiat solus secundum leges consensus ad coniugiū:qui solus si defuerit,cętera etiam cūm ipso coitu celebrata frustrantur. *27.d. 2. Sufficiat.*

Nec vxorem ducere,nec conuiuia facere in Quadragesima,conuenire posse,vllo modo arbitror. *33.q.4.Nec vxorem.*

Reliqua ca.huius tituli explicant impedimenta matrimonij: quæ quia circumferuntur in iure canonico, missa fecimus.

De bellis titulus duodecimus.

Monomachiam in lege non assumimus. Quam præceptam fuisse non reperimus,cum hæc & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur.

Quòd omni tempore sit à pręlijs abstinendum.

Si nulla vrget necessitas, non solum Quadragesimali tempore,sed etiā omni tempore est à pręliis abstinendū. Si autem ineuitabilis vrget importunitas, nec quadragesimali tēpore pro defensione tam sua quā patrię, seu legum paternarū,est bellorum præparationi proculdubio parcendū,ne Deum videatur homo tentare,si habet quod faciat,& suæ ac aliorum saluti consulere non procurat,& sanctæ religionis detrimenta non præcauet.

Eadem vel aliqua capitula Nicolai Papę, omisimus, ne communia toties repeteremus.

Adrianus 2.Pa. 107. sedit an.5.menses 9. dies 12.sub Ludouico 2.Germano Cæsare quarto, à clero & populo electus est.

Synodus Vniuersalis octaua Constantinopoli, anno Basilij Imperatoris tertio celebrata sub Adriano Papa 2.

De origine huius Synodi dixi in controuersia quanta,

ta,& etiam cum ageremus de Nicolao primo. Tota synodus consumitur in depositione Photij & restitutione Ignatij Archiepiscopi Constantinopolitani.

Actio prima.

ANno tertio pijssimorum Imperatorum Basilij & Constantini,conuenientibus Donato & Stephano episcopis,& marino diacono, & locum tenentibus Adriani sanctissimi Archiepiscopi senioris Romæ, & Ignatio Archiepisc.Constantinop. nouæ Romæ, &c.

Hic primo synodus exegit à legatis Romanæ sedis literas,quibus notã facerent potestatem suam, vt præsideren in synodo.At illi produxerũt Epistolã Adriani Papæ ad Basilium Imperatorem,cuius titulus est.

Adrianus episcopus seruus seruorũ Dei,pijssimo Imperatori Basilio Augusto Christianissimo & desiderabilissimo filio. Legationis excellentiæ tuæ, &c. Et post pauca subiũgit:Volumus per vestræ pietatis industriã Cõstantinopoli numerosum celebrare concíliũ,cui nostri quoq; missi præsidentes,& culparũ, personarumq; differentias liquidò cognoscentes,iuxta quod in mandatis acceperant, singulorum libere discretiones exerceant:in quo sacrato cœtu execrãdi vanitatis Concilij, quod aduersum hanc sedem actum est,cuncta decernimus exemplaria à possessoribus suis ablata,contemplantibus cunctis,igne cremari,nec superesse apud quemlibet ex his omnibus,saltẽ vnũ iota vel vnũ apicem, nisi quis totius clericatus, imò totius nominis Christiani (anathemate perculsus) carere voluerit. Non enim tam detestandũ collegiũ, nisi Ariminense sub Constantio, vel Ephesino à Dioscoro cõgregato latrocinio comparandũ decernimus.Et dilectos fratres meos Donatũ sanctæ ecclesiæ Hostiensis, Stephanum ecclesiæ Repesinæ reuerendiss.Episcopos, atq; filium meũ Mariuum Apostolicæ sedis Diaconum Consiliarios nostros tuæ commendamus pietati.Præcamur, vt eos ob amorem præcipuorum Apostolorum Petri & Pauli, à quorum sede mittuntur,benignè suscipias, & tanquam nobismetipsis aures credulitatis accommodes.

Deinde productus est libellus à sãcta Romanorũ ecclesia missus,& lectus audiẽte tota synodo,cuius sũma est.

Anathe-

Anathematizamus omnes hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiã Photium, qui cõtra sacras regulas,& sanctorũ Pontificum Romanorum veneranda decreta repente de curiali administratione,secularique militia sublatus (superstite Ignatio Patriarcha) in Constantinopoli est peruersorie imò tyrannicè à quibusdã schismaticis, vel anathematizatis, atque depositis institutus in ecclesia, donec sedis Apostolicæ sanctionibus inobediens perseuerans eius sententiam tam de se quàm de Patriarcha nostro Ignatio spreuerit, & conciliabuli acta, quod se authore contra sedis Apostolicæ congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autem sanctã synodum,& amplectimur, quam beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipse domine coangelice summe Pontifex Adriane subscripsisti, ante sacratissimum Petri & Pauli (Apostolorum eximij) corpus celebrauit. Simul & quam tu ipse nuper egisti,& omnia quæ in his statuta sunt, secundum Decreti vestri moderationem venerabiliter conseruabimus, recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes qui in illis dãnati sunt,& præcipuè iã dictũ Photium,& Gregoriũ Syracusanũ, patricidas videlicet, qui cõtra spiritualem patrẽ suũ linguas eximere minimè formidarũt, atq; perseuerãtes ĩ schismate sequaces eorũ, necnõ & qui in illorũ communionis societate permanserint. *33. q. 2. Latorem. Definitio synodi Romana celebrata sub Nicolao.*

Sancta Synodus dixit: Omnibus placet libellus à sancta Romanorum Ecclesia expositus.

Deinde lecta est definitio episcoporum Orientis super depositione Ignatij, quæ facta fuerat priusquam vicarij senioris Romæ venissent, quæ cõueniebat cum ea, quæ facta fuerat à synodo Romana præsente Nicolao Papa. Et sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Ad hanc sessionẽ venerunt, qui ceciderant cũ Photio, epi, presbyteri, diaconi,& subdiaconi,& proferẽtes libellos pęnitẽtiæ corã synodo, recepti sunt ab ea cũ sola manus impositione. Et absolutus est conuentus secundus.

Actio tertia.

In hoc cõuentu lecta est epistola Imperatoris Basilij, & epistola Ignatij Patriarchæ ad Nicolaum Papam. & deinde

deinde epistola Adriani Papæ ad Ignatium Patriarcham super damnatione Photij,& suorum sectatorum.

Actio quarta.

d.63.cap. Adrianus.

In hac sessione primo legitur epistola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, missa per Rhodoaldum & Zachariam olim episcopos: in qua ostendit Cæsari, hominem laicum non promouendum ad sacerdotium subitò,sed per suos gradus,sicut Sardicense concilium, vt de laicis non eligerentur antistites,in ca.33.per omnia prohibuit.Item & Cœlestinus Papa in decreto suæ sanctionis,ca.21.& Leo Romanæ sedis Pontifex hoc ipsum in decretalibus suis prohibuit,ca.33.Itē & Gelasius nō solū ep̄os de laicis fieri prohibuit,sed ēt presbyteros, ne talia præsumerēt,vetuit in decretorum suorū,cap.3.

Nectarius ex pretore vrbano catechumenus sacerdotiū suscepit in 2.synodo gene.cui & præfuit, vt refert hist.ecclesi.lib.11.cap.21. & Trib.hist. lib.9.cap.13.

Accedit,quod prædecessor noster Adrianus primus in epistola quā Cōstātinopolim pro uenerādis imaginibus destinauerat,ita instituit,vt amplius de laicis nullatenus ordinarentur antistites. Hæc Nicolaus: Subinde verò commendat venerationem sanctarum imaginum.

Secundo legitur altera eiusdem Nicolai ad Photium epistola,in qua inuehitur in illum propter vsurpatum Sacerdotium contra ordinem sacrorum canonum.Deinde ad illud quod scripserat ad Nicolaum Papā, quod exemplo aliorum Patrum fecerat,respondet.

Temerè & imprudenter ad tanti honoris culmen ascendere præsumpsisti, assumens tibi quasi à sanctissimo viro Nectario occasionem, quem sancta secunda synodus non ob aliud ad sacerdotalem eligere atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, nisi quia magnæ necessitatis contritione anxiabatur, eo quod in Constantinopolitana Ecclesia nullus clericorum inueniri poterat, qui pessimè hæreseos nimbosa caligine non fuerat impeditus. Et ob hoc ne diutius dicta ecclesia sub destitutione pastoris quasi uiduata maneret,prædictum Nectariū expugnatorem hæreticorum, & defensorem ecclesiarum ad ecclesiasticam curam & dignitatem sacerdotalem secunda sancta synodus elegit. Sed ne hoc iterum fieret, non confirmauit, nec instituit.Et ideo licet contra Patrum, atque canonicas institutiones, quod per necessitatis fieri euētus comprobatur,

batur,non in authoritate tenendum est: sed ne iterum talis proueniat necessitas,magis magisq; cauendum.

De Tarasii quidem promotione, qui similiter ex laicali cœtu ad Patriarchatus exemplo culmen promotus est,quã & vos quasi in authoritatẽ vestræ defensionis assumere vultis,si sanctã(quæ apud vos tpe sanctissimi viri Adriani Papæ celebrata est)synodũ diligentius scrutati fueritis,inuenietis quid in eadẽ sanctissimus vir cõsultus decreuit, & qđ dũ eius cõsecrationis reprehenderet actus,mœrorem se pro tam præsumptiua factione nimiũ sustinere profiteretur. Dicit.n.qđ nisi in erigendis imaginibus feruentius cõtra illorũ depositores atq; conculcatores,vt verus miles Christi resisteres, nequaquam vestræ consecrationi assensum præberemus,aut in ordine Patriarchatus vestrã dilectionẽ susciperemus , quæ tantum declaratur inordinate promota, quantũ comprobatur cõtra Apostolica decreta enormiter præsumpta. *Tarasius ex laico ordine assumitur ad Archiepiscopatum.*

Beatissimum quoque Ambrosium splendidissimam lucernam Ecclesiæ, qui ex catechumeno, diuino præsagio , ad Episcopalem per continuos gradus promotus est dignitatem, cui nobis pro vestro tutamine opponitis?Qui non instinctu hominum,sed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus est. *Hist eccles. lib. 11. ca. 11. Amb. catechumenus assumitur ad episcopatum.*

Tertiò legitur & alia epistola Nicolai ad Imperatorem,quæ idem tractat argumentum.

Actio quinta.

Ad sessionẽ venit Photius,& stantem in præsentia Patrum interrogauerunt eũ ter legati,si susciperet cõstituta sanctorum Patrũ. At Photius non respondit verbũ. Sed tamen vrgentibus vicariis senioris Romæ, tandem dixit:Vocem meam etiam me tacente Deus audit.

Præsidentes synodi dixerunt : Per silentiũ non effugies manifestiorem damnationem. Et eo præsente fecerunt, vt legerentur epistolæ , quæ in actione quarta fuerant lectæ.Quibus lectis vicarij senioris Romæ dixerũt. Nos ergo nouum aliquod vel recens iudicium iudicabimus,aut introducemus , sed vetus ex multo tempore iudicatum à beatissimo Papa Nicolao,firmatum autem à sanctissimo Papa Adriano,& nos non possumus commoueri à paternis definitionibus & legibus.

Quia

Quem ergo nec ſedes noſtra Apoſtolica, nec ſedes receperunt Orientaliū, quis de cætero, Chriſtianus eſſe volēs, vlterius ſuſcipiet? Sed talē conatū abiicimus & anathematizamus, ne vlterius cōtra Eccleſiā talis qualibet alia fortè in omne ſeculū maligna introducatur actio, nec temerè à mūdana poteſtate eiiciatur legitimus Pōtifex, & pro eo ſubrogetur alter inique & illegaliter.

Actio ſexta.

Sancta & vniuerſalis ſynodus exclamauit. Recipimus hęc omnia, valdè quippe ſunt diſcreta, & cōgrua Eccleſiaſticis regulis atque legibus. Et ſic cōmonitus eſt ad pęnitētiā Photius & dimiſſus, & abſoluta eſt actio quinta.

Vocati ſunt ad ſynodum Epi Photij, ante quos lectæ ſunt Epiſtolæ Nicolai Papę ad Michaelem Imperatorem & Photiū per Leonem à ſecretis miſſæ (quaſque quarta continet actio) & quum nollent reſipiſcere, commonuit eos corā ſynodo Baſilius Imperator. Et cū nec ſic agnoſcerent errorē ſuū, denuo cōmonuit eos Imperator, dicens: Ecce qualiter & quoties admonuimus vos, & audiſtis, & nō eſt vobis rationis ſermo. Si enim vultis ſubiici admonitionibus omniū noſtrum, ecce potus & medicina: quòd ſi nō, imperium noſtrū præbet vobis inducias ſeptem dierū, vt ſi quidem curā geſſeritis ſalutis veſtræ, bene & optimè: ſi verò minimè, vētura ſexta feria in ſancta & vniuerſali ſynodo ſtate oēs, & quicquid definierit vniuerſalis ſynodus, fiet. Et abſoluta eſt actio ſexta.

Actio ſeptima.

Ingreſſus eſt Photius ad ſynodum baculo innixus, quem ab eo Marinus vicarius Romanus iuſſit auferri, dicēs: Baculus ſignum eſt dignitatis paſtoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus eſt, non paſtor. Et hortabantur illum vicarij ſenioris Romæ ad faciendū libellum pœnitentiæ, & tota ſynodus prouocabat illum ad pœnitentiam, ſed ille eos è contrario cum ſuis Epiſcopis ad pęnitentiam magis impellebat.

Lecta epiſtola Nicolai Papæ ad clerū Conſtantinop. in qua latè tractat hoc argumentum de ſceleſta depoſitione Ignatij, & introductione Photij.

Epiſcopus Romanꝰ nō iudicatur. Mox recitata ſunt geſta ſynodi, quæ facta eſt ab Adriano Romano Papa ſuper promotione Photij. In tertia autem

tem

tē allocutione Adriani ad synodū sic habetur: Romanū Pontificē de oīum Ecclesiarū præsulibus iudicasse legimus: de eo verò quēquā iudicasse non legimus. Licet n. Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictū, sciendum tñ est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quā solū licitū est minoribus, maiorum suorū motibus resistere, vel prauos suos sensus libere respuere, quamuis & ibi nec patriarcharū, nec cęterorū Antistitū cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferre sñiam, nisi eiusdem primæ sedis Pontificis consensus præcessisset.

ter à quequā nisi in causa hæresis.

Adrianus Papa de prophano conciliabulo Constantinopoli congregato penitus abolendo.

Conciliabulū vanitatis à Photio, & huius fautore Michaele, videlicet tyrannice imperante, Constantinopoli nuper aduersus Apostolicę sedis reuerētiā & priuilegiū cōgregatū, vt potè veritatis inimicū, & oī falsitate repletum: cū & sibi cōsentiētiū animas incerficiēs Ephesino latrocinio cōparandum fore statuimus, & ipsius execrāda gesta (quibuscūq; habeātur monumētis inserta) summi Iudicis Dñi nostri Iesu Christi, sanctorū Apostolorū principū Petri & Pauli, nostręq; mediocritatis authoritate penitus abolēda decernimus, ita vt igni tradātur, & anathemate perpetuo percellātur. Similiter & de cæteris scripturis, quæ viris iam nominatis authoribus contra eandē sedē tpe dicto uerso sunt æditę, gerēdū definimus.

Hic dānatur synodus in tēplo Apostolorum celebrata Constan. per Photium, qua habet 17. can.

Pari etiam modo de conuenticulis ab eisdem viris Michaele, scilicet imperante, seu Photio Constantinopolitano inuasore bis aduersum fratrem & corepiscopum nostrum Ignatium factiose collectis, deliberamus.

Photi (qui licet sit à decessore meo & à nobis pro criminibus ante patratis iure damnatus & anathematizatus, nunc tamen quia recentioribus excessibus priores iniquitates transcendit, & ponens in cœlū os suum aduersus venerāda sedis Apostolicę priuilegia noua temeritate prorupit, cui resistere minimè formidauit Apostolicæ authoritatis censura) iteratò dānamus, & anathematis nexibus innodamus. Si tñ viua voce ac proprio scripto Apostolicæ sedi in oībus obedire spopōderit, & prophanū conciliabulū à se Constantinopoli celebratū damnauerit, laicæ cōmunionis gratiam non negamus.

De cōuenticulis cōtra Ignatiū collectis similiter abolendis. De Photio inuasore iterato damnato. Damnatur & altera synodus Photii in templo Sophiæ celebrata. habent tres canones.

His

His sententiis subscripsit Adrianus Papa, etiam & alij Episcopi.

Post hæc verò Stephanns Diaconus fecit anathematismũ Photij & sequacium,& cooperatorũ eius, in quo ipsum Photium,vt secularem & tyrannum,vt schismaticum & vanum,vt mœchum & parricidam,vt fabricatorem mendacij,& vt nouum Dioscorum anathematizat cum omnibus sequacibus & fautoribus eius.

Actio octaua.

In conuentu octauo tractatum est de abolendis chirographis iniustis, & vniuersis actis conciliabulorum quæ à Photio contra Papam Nicolaum,& Patriarcham Ignatium celebrata sunt. Quæ vniuersa præcepto Imperatoris & synodi combusta sunt.

Deinde venerũt ad synodum aliqui sacerdotes Iconomachi,& monitis sanctæ synodi & Imperatoris conuersi,recepti sunt cum sola manus impositione.

Postremò Stephanus diaconus è suggestu anathematizauit Iconomachos & Photium in hac forma:Concilio quod adhuc fremit cõtra venerabiles imagines, anathema.

His qui sumũt diuinę scripturę dicta,quę sũt ad versus Idola,cõtra venerãdas imagines, anathema. Cętera sicut in synodo septima & vniuersali actione 2.in fin.

Actio nona.

Quæ nona continentur actione. Nuntiatur synodo venisse Ioseph vicariũ Alexandrinę sedis: huius hortãte synodo,epistola commẽdatitia legitur, & ipse receptus, quæ acta sunt in octo actionibus prædictis approbat.

Mox examinantur falsi testes, qui contra Ignatium iurauerant,& cum præscripta à synodo satisfactione pęnitentiæ recepti sunt ad communionem Ecclesiæ.Sic recepti sunt & cæteri, qui defecerant ad Photium deserto legitimo antistite Ignatio.

Actio decima.

In postrema sessione annuente tota synodo præceperunt vicarij senioris Romæ, vt legerentur canones, quos statuerat sancta synodus:quos integros nec libuit, nec licuit transcribere propter intolerabilem codicum deprauationem. Nactus sum exemplar quoddam

Latinum,

Latinũ, & p Amanuensẽ scriptũ insigniter deprauatũ. Græcũ aliquod exẽplar cum quo cõferrẽ Latinũ nunq̃ potui videre. ideò plerosq; canones in epitomen redegi.

Can. 1. De obseruatione canonum vniuersalium & localium synodorum.

REgulas, quæ sanctæ, Catholicæ, & Apostolicæ, tam à sanctis Apostolis quàm ab orthodoxorũ vniuer salibus, necnon & localibus Cõcilijs, vel etiam à quolibet deiloquo patre ac magistro Ecclesiæ traditę sunt, seruare ac custodire profitemur: quibus & propriã vitã & mores, & omnẽ sacerdotij catalogũ regamus. Sed & omnes qui Christiano cẽsentur vocabulo, & dãnationi bus & iustificationibus, quæ per illas prolatæ sunt, canonicè subiici decernimus. Tenere quippe traditiones, quas accepimus, siue per sermonem, siue per epistolam sanctorum qui ante fuerunt, Paulus apertè admonet. *2. Thes. 2.*

Ca. 2. Vt seruentur definitiones Nicolai & Adriani Papæ.

Secundus canon habet, vt cõseruentur definitiones synodicæ à beatissimo Nicolao Papa & Adriano Roma nis patriarchis pro defensione Ecclesiæ Const. ac restitutione Ignatii, atque Photii neophyti expulsione, ac condẽnatione eiusdem Photii. De quibus in actione 4. *d. 63. can. Adrianus.*

Ca. 3. Vt venerentur imagines.

Sacram imaginẽ Dñi nostri Iesu Christi & omnium Saluatoris æquo honore cũ libro sanctorũ Euãgeliorũ adorari decernimus. Sicut enim per syllabarũ eloquia, quæ in libro feruntur, salutẽ consequũtur oẽs, ita per colorum imaginariã operationẽ & sapientes & idiotæ cũcti, ex eo ꝙ in promptu est, perfruũtur vtilitate. Quę enim in syllabis sermo, hęc & scriptura quæ in coloribus, prędicat & cõmendat. Dignum est enim vt ẽm cõgruẽtiã rationis, & antiquissimã traditionẽ propter honorem, quia ad principalia ipsa refertur, ẽt deriuatiuè imagines honorentur & adorentur, vt sanctorum Euãgeliorum sacer liber, atque typus pretiosæ crucis. *De obseruatione imaginum.*

Quartus canon declarat, quod neophytus Photius nunquam fuerit Episcopus, nec illi, qui in sacerdotali gradu cõsecrati sunt ab eo, putentur esse sacerdotes: sed subuertenda esse omnia quæcunque ille ad dandum aliis gradum sacerdotii operatus est.

Can. 5. Nullus ex laico ord.ne assumatur Episcopus.

Hoc idem de sacerdotali dignitate statuitur in ca. 38. côc. Bracar. 2.

Nullus de Senatoria dignitate, vel de aliquo laicorum ordine nuper tonsus eligatur vel suscipiatur Patriarcha, nisi s͡m definitionē, quæ prolata est ab hac sancta & magna synodo, scilicet si omnē gradum ecclesiasticum transigens per definita nūc tempora irreprehensibilis inuentus extiterit & probatus, ita vt in gradu lectorum annū compleat, in subdiacono verò duos, sitq; diaconus tribus, & p̄sbyter quatuor annis: bene placuit huic sanctę & vniuersali synodo eligi hunc & admitti.

Ca. 6. Anathematizatur Photius.

Anathematizamus Photium. Primò propter nequissimā inuasionē Ecclesiæ Constātinopo. cum alijs malis operibus suis. Scdò pp inuentionē falsorū vicariorum. Tertiò pp concilium vnitatis quod celebrare tentauit. Quartò propter crimina quæ falso cōtra sanctissimum papam Nicolaum in suo conciliabulo proposuit.

Ca. 7. De non admittendis hostibus imaginum.

Valde proficuum est venerabiles imagines pingere, sed & proximo disciplinas diuinæ ac humanæ sapiētiæ docere. Non autem bonum est, nec omnino proficuum ab indignis horū aliquid fieri huius rei gratia, nequaquā imagines operari in sacris tēplis: sed neq; in quouis loco docere anathematizatos ab hac sancta & vniuersali synodo, definimus & promulgamus quousq; à propria seductione, ac malitia conuertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem ad picturæ sanctarum imaginum in Ecclesiis, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiserit, si quidē clericus fuerit, proprio gradu periclitetur: si laicus, communione priuetur.

Canon 8. & 9.

Apparet ex actis octauæ sessionis huius synodi solitum fuisse Photiū, cùm eius vigebat hęresis extorquere chirographas tū à quouis ordine clericorū, tum etiam à nobilibus & ignobilibus vsq; ad cerdones & belliones, & reliquam plebis fæcem, quibus promittebant se illi adhæsuros, pugnatoresque pro eius opinione. Ipse præterea Photius solebat alias vicissim chirographas dare, quibus facultatem dabat ad docendum vel discendum. Ex hoc improbo more arripuere ansam & catholici, vt

lici, vt vellent à pijs sacerdotibus habere syngraphas, vt discerẽt & docerẽt, essentq́; tuti & securi talibus muniti scripturis. Ob hoc sancitum est his duobus canonibus octauo & nono, vt qui creãtur epi vel Patriarchę, nullas chirographas à catalogo clericorũ expostulent, sed tm̃ fiant solennitates de more: & vt liceat oĩbus idoneis discere vel docere liberè, sine facultate per chirographas.

Ca. 10. Ne quis vitet superiorẽ præsulem ante sententiam.

Nullus clericus ante diligentem examinationem & synodicam sententiam à communione proprij patriarchæ se separet, licet criminalem quamlibet causam eius se nosse prætendat, nec recuset nomen ipsius referre inter diuina mysteria. Idem statuimus de Episcopis erga proprios Metropolitas: similiter & de Metropolitis circa Patriarcnam suum. Qui verò contrafecerit, ab omni sacerdotali operatione & honore decidat.

Ca. 11. Quòd vnica sit hominis anima.

Apparet quosdam id tpis in tm̃ impietatis venisse, vt hominem duas animas habere impudenter dogmatizarent. Tales igitur impietatis inuentores & similia sentientes, cum vetus & nouũ Testamentũ, oẽsq́; Ecclesię patres vnam animam rationalem habere hominẽ asseuerent, sancta & vniuersalis synodus anathematizat.

Ca. 12. Ne quis potentia principum fretus assumat dignitatem Episcopi.

Si quis Eps per versutiã vel tyrãnidem principũ suę dignitatis consecrationẽ susceperit, deponatur, vtpote qui non ex voluntate Dei, & ritu ac decreto Ecclesiastico, sed ex voluntate carnalis sensus ex hominibus & per homines Dei donum possidere voluit, vel consensit.

Can. 13. Ex minoribus ordinibus assumantur ad maiores.

Decernimus, vt soli clerici magnę Ecclesię qui in minoribus ordinibus morati sunt, ad maiores gradus & honores ecclesiasticos (si digni inueniuntur) ascendere debeant. Nullo tamen modo hi qui foris sunt, ad tales dignitates vel honores admittantur.

Ca. 14. In quanto honore habendi sunt Episcopi à principibus secularibus.

Qui diuina gratia Episcopalem sortiuntur dignitatem ordinẽ cęlestis hierarchię referunt in terris. Quare

meritò sancimus, vt digno in honore, tā à principibus, quàm à cęteris omnibus habeātur. Non oportet itaq;, vt principibus vel viris militari dignitate prædítis obuiam longissimè procedant ab eorum Ecclesiis, nec à mulis, equisve descendant in occursu, aut timidè, abiectéq; ante genua procidant, velut adoraturi. Imò verò non accedant ad mensas secularium principū, sed cum omni modestia, quę spiritalem deceat dignitatem officia omnibus & debita tribuant, cui vectigal, vectigal: cui honorem, honorem. Dummodo principes, & pij imperatores agnoscant sibi æquales Episcopos, vt liberè audeant reprehendere, increpareq; & principes & cæteros, qui militari honore fruuntur, si quid peccauerint. Si quis verò Eps post hāc sanctionem suam dehonestauerit dignitatem, cadens ab honore sibi per canones debito, vixeritq; abiectè secūdum veterem & agrestem consuetudinem, amoueatur per annum & princeps, qui in causa fuerit, excommunicetur per biennium.

Ca. 15. In quē vsum Ecclesiæ possessiones seruari debeant.

12. q. 2. Apostolicos. Decernimus, vt Episcopo vēdere, vel vtcunq; alienare vasa, aut vestes sanctas, nec alias rusticas possessiones venundare liceat, ne propter hoc ecclesiastici redditus lædantur, quos ad propriam vtilitatem & in escā pauperum & peregrinorū sustentationem esse definimus, Nec etiam per emphyteosim salaria ecclesiarū tribuere possit, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet in redemptionem captiuorum.

Canon 16.

Colligere licet, solenne fuisse in aulis principum statis quibusdā diebus componere aliquē laicum insignibus Epalibus, qui & tonsura & cęteris ornamentis personatum Epum ageret: & creasse ēt ridiculum Patriarcham, quo se oblectarent. Quæ omnia, vt in dedecus Ecclesiæ accersita, prohibentur sub grauibus censuris.

Canon 17.

Author. *Quia deprauata exemplaria reddunt hunc canonē insigniter obscurum, visum est hac summa illum complecti, & non integrum transcribere, triaq; continet canon præsens.*

1 Primum, quòd Metropolitani super vniuersos Episcopos qui ab ipsis promouentur, & siue per manus impositio-

positionem, siue per paludationem Episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant potestatem, videlicet ad conuocandum eos (vrgente necessitate) ad synodalem conuentum: vel etiam ad coercendum illos & corrigendum, cum fama eos super quibusdam delictis forsitan accusauerit. Hoc primum est ex canone sexto Nicæni Concilij desumptum, quem refert in hac forma. Quia & in Romanorum ciuitate huiusmodi mos præualuit.

Secundum, Quoniam sunt quidam episcoporū, qui ne secundum vocationem apostolici prǽsulis occurrāt, se à mundi principibus impeditos excusantur; placuit talem excusationem omnimodo esse inualidam. Cum enim principes pro suis causis frequenter conuentum agant, impium est vt summos præsules ad synodos pro ecclesiasticis negotijs celebrandas impediant, vel quosdam à concilijs eorum prohibeant, licet tale impedimentum, & fictam prohibitionem episcoporum suggestione diuersis modis fieri didicerimus. *De episcopis, qui causantur se impeditos à mundi principibus ne veniant ad syno.*

Tertium est: Illud aūt tanquam perosum quoddam ab auribus nostris repulimus, quod à quibusdam imperitis dr̄, non posse synodum absque principali præsentia celebrari, cum nusquam sacri canones conuenire seculares principes in concilijs sanxerint, sed solos Antistites. Vnde nec interfuisse illos synodis, exceptis concilijs vniuersalibus, inuenimus. Nec enim fas est seculares principes spectatores fieri rerum, quæ sacerdotibus Dei nonnunquam eueniunt. *Quòd ad principes seculares non pertineat synodis interesse.*

Ca. 18. Vt in Ecclesijs antiquæ conseruentur priuilegia.

Placuit huic sanctę & magnæ synodo, vt res vel priuilegia quę Dei Ecclesijs ex longa cōsuetudine pertinēt, & siue à diuę recordationis Imperatoribus, siue ab alijs Dei cultoribus in scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam à potestate præsulis quęcunq; persona secularis per potestatē subtrahat, aut per argumenta quælibet auferat, sed sint oīa in potestate ac vsu præsulis Ecclesiæ quęcunque intra triginta spatium annorum ab ecclesijs possessa fuisse noscuntur. Qui contra fecerit, vt sacrilegus iudicetur, & donec talia priuilegia seu res restituerit, anathema sit.

Ca. 19. Ne Metropolitanus grauet subiectos Episcopos.

Definiuit sancta hęc & vniuersalis synodus, nullum Archiepiscoporũ aut Metropolitanorũ relinquere propriam ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & consumere redditus qui apud illos inueniuntur ad ecclesiasticam dispositionem & alimenta pauperum. Sed tñ si contingat aliquo per illas ecclesias necessario iter agere, tunc non alia nisi ex his quæ ad præsens de compendio præparata inueniuntur, cum reuerentia & cum timore Dei dignãter accipiat, & maturius propositum iter perambulet. Si enim vnũquenque epõrum ecclesiæ propriæ rebus cũ multa parcitate vti, & nullatenus in proprias vtilitates importunè ac sine rõne cõsumere redditus ecclesiasticos sacri canones decernunt, qua putas impietate iudicabitur dignus, qui alijs epis commissas Ecclesias grauare non formidat? Qui contra fecerit, deponatur, & sequestretur vt sacrilegus, & alter idololatra factus iuxta magnũ Apostolum.

Canon 20.

Hoc canone sancitũ est vt possessiones in emphyteosim datas ab ecclesia, nõ liceat emphyteotã spoliare prætextu nõ seruari pacti. Verũ si per tres annos cõtinuos pensionẽ nõ soluerit, liceat tunc ecclesiæ vendicare suas possessiones, dummodo id fiat ordine iudiciali coram cõpetente iudice. Qui secus fecerit, cogetur ad restitutionem in integrum. Quòd si noluerit parere, deponitur.

Ca. 21. Quanta reuerentia agendum est erga Episcopum Romanum.

22. di. d. c. Definimus. Definimus, neminẽ prorsus mundi potentium quenquam eorũ qui patriarchalibus sedibus præsunt, inhonorare, aut mouere à proprio throno tentare, sed oĩ reuerentia & honore dignos iudicare, pręcipuè quidẽ sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps aũt Constãtinopoleos patriarchã: Deinde verò Alexandriæ, ac Antiochiæ, atque Hierosolymorum. Sed nec alium quenquam conscriptiones contra sanctissimũ Papam senioris Romæ, ac verba complicare vel cõponere liceat sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum, quod & nuper Photius fecit, & multo antè Dioscorus. Quisquis aũt tale facinus contra sedem Petri principis apostо-

apostolorum ausus fuerit intentare, æqualem & eãdem quam illi, condemnationem recipiat. Porrò si synodus vlis fuerit congregata, & facta fuerit ẽt de sancta Romanorum ecclesia quæuis ambiguitas & controuersia, oportet venerabiliter & cum conuenienti reuerentia de proposita quęstione sciscitari, & solutionẽ accipere, aut proficere aut profectum facere, non tamen audacter sniam dicere cõtra summos senioris Romę Pontifices.

Ca. 22. Ne princeps secularis se immisceat promotioni Episcoporum.

Sancta & vniuersalis synodus definit, neminem laicorum principum, vel potẽtum semet inserere electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cuiusli bet epi, ne videlicet inordinata hinc & incõgrua fiat cõfusio vel contentio: præsertim cum nullã in talibus potestatem quenquam potestatiuorum vel cęterorum laicorum hr̃e conueniat, sed potius silere, ac attendere sibi vsque quo rl'r à collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futuri Pontificis. Quisquis aũt secularium principum & potentum, vel alterius dignitatis laicæ aduersus communem, ac consentaneam, atq; canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit.

Ca. 23. Ne q̃d præsumat agere episcopus in aliena ecclesia.

Nullus episcoporum possessionum aliarum ecclesiarum locationem sibi fieri ab alio episcopo rogare audeat, nec ipse rogatus suæ ecclesiæ possessiones alicui cõferat, nec etiam constituat presbyteros, aut quemlibet alium clericum in ecclesijs, quę sibi subiectæ non sunt, præter voluntatem episcopi.

Ca. 24. Ne Metropolitæ exerceant ministeria Episcopalia per subiectos Episcopos.

Diuina scriptura dicente, Maledictus homo qui facit opus Dñi negligenter, quidam Metropolitanorum extrema negligentia & desidia delapsi, præceptionibus suis subiectos ad se adducunt epos, & committunt eis ecclesiæ propriæ diuina officia & litanias, & cuncta oĩno sacra, quæ ad se pertinent mysteria, vt per illos celebrẽt oĩa, quæ per semetipsos alacriter agere debuerunt, ac per id eos, qui episcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo clericos sibi subiectos exhibent. Vacant

Ecclesiastici præsules abstineant á curis secularibus, & vacēt orationi & lectioni.

ijdem præter ecclesiasticas leges secularibus curis, atq; dispositionibus, dimittentes perseuerare in orationibus & obsecrationibus pro suis delictis, ac populi ignorantijs: qđ nusquam apud aliquos penitus inuenitur, cum sit canonicis nimirum contrarium oĩno præceptis. Hęc autem oĩa magnis & multis ac vehementissimis damnationibus dignos huiusmodi statuunt. Probantur. n. tales per hæc quæ faciunt, etiam satanica iactantia & superbia languere. Quisquis ergo Metropolitanorũ post hanc sanctæ ac vniuersalis synodi definitionem eadem audacia, vel superbia & contemptu abusus, non per se cum timore & alacritate, seu consciētia bona debita ministeria in propria ciuitate, sed per suffraganeos episcopos suos efficere tentauerit, pęnas exoluat coram proprio Patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur.

Ca. 25. Vt deponantur clerici, qui defecerunt ad Photiũ.

Definiuimus, vt clerici ritè prius ordinati à Methodio vel Ignatio, & resiluerunt à consortio fidelium, vt adhærerent Photionis hæresi, & obdurati exemplo Pharaonis nolunt resipiscere, deponantur oĩno, nec postea recipiantur in ordinem clericorum, imò semper exosi sint, vt Esau. Ni fortè ad magnam pęnitentiam à misericordia ecclesiæ admissi fuerint.

Ca. 26. De ordine appellationis.

Ordo prouocationis datur in hoc canone, vt qui se læsum arbitrabitur à proprio episcopo, possit Metropolitanum appellare, qui datis dimissorij ad se cām aduocet. Liceat tñ ẽpis prouocare ad Patriarcham, si crediderint se iniustitiam pati à Metropolitano, à quo litibus finis imponatur, vt nullatenus Metropolita in Metropolitam, aut episcopus in episcopum vicinum ius habeat.

Canon 27.

Monachi creati episcopi non mutent vestis rationem.

Hic canon decernit qualiter oporteat vti pallio, vt scilicet ẽpi non vltra statuta tēpora & loca eo vtantur, ne signum sit superbiæ aut arrogantiæ. Præterea monachi qui vita & doctrina vt episcopi creentur meruerint: non mutent habitus, vestisque rationem ob nouam dignitatem, non minus enim hoc arrogans esset, quàm pallio ineptè vti. Quisquis ergò episcopus, præter definita sibi tempora se pallio induerit, aut mona-

sticam vestem deposuerit, aut corrigatur, aut à Patriarcha proprio deponatur.

Postremo iussu vicariorum senioris Romæ prolatus est & lectus terminus, vt illi vocant, in quo ad modum epilogi continentur omnia, quę acta sunt in hac sancta synodo. Primo ibi paucis explicantur mysteria sanctæ Trinitatis & Dominicæ incarnationis. Mox explicatur ratio septem synodorum generalium, & probantur à tota synodo præsenti. Deinde explicatur etiam intentio huius octauæ synodi, & quæ acta sunt pro Ignatio Patriarcha contra Photium: & vltima episcoporum vniuersorum acclamatione recepta sunt & probata, subscribentibus vniuersis. Primo vicarijs senioris Romæ. Secundò Ignatio Patriarcha Constantinopol. Tertiò vicarijs ecclesiarum Orientis. Quartò Imperatoribus Basilio, Constantino & Leone, qui noluerunt ante uicarios subscribere. Postremo reliquis episcopis. Et absoluta est octaua synodus generalis.

Extat allocutio quædam Basilij Imperatoris ad totam synodum, in qua post alia amica & gratulatoria verba subiungit. Quisquis habet aliquid contra hanc sanctam & vniuersalem synodū, aut eius canones, stet in medio, & quæ sibi videntur dicat, siue sit de ecclesiastico clero, siue etiam laicus sit, aut ex his qui ciuilibus officijs mancipantur. Quanquam non datum sit istis secundum canonem dicendi quicquā pęnitus de ecclesiasticis causis. Opus enim hoc Pontificum & sacerdotum est. Sed ex abundanti omne os iniquum obstruere volentes, licentiam præstamus omnibus, vt qui in mente habet quid ambiguū de his, quæ decreta sunt ab hac sancta synodo, hoc in medium exhibeat, & suscipiat satisfactionis salubre remedium. Nam soluta sancta & vniuersali synodo, qui apparuerit ecclesiæ Dei contradicens, aut non communicans ei, quicunque ille sit, veniam ab imperio nostro minimè consequetur, sed iustè condemnabitur, & à ciuitate nostra pelletur, vt pestilés & corruptor, & mēbrum putridum & inutile, & commune corpus ecclesiæ violans.

Finit octaua synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata.

In

In decreto Gratiani ascribuntur multa decreta huic octauæ synodo, quæ in exemplaribus Latinis non inuenimus. Vnde uel falso illi ascribuntur, vel Gratianus nactus fuit alia exemplaria magis integra.

an.d.877.Ioannes 9.pot. 109. Ioannes 9. Papa 109. sedit annos decem, dies 2. sub Ludouico secundo Imperatore.

an.d.883.Martinus pōt. 110. Martinus 2. Papa 110. malis artibus Pontificatum adeptus, sedit annum 1. menses 5. sub Arnolpho Germano Cæsare sexto.

an.d.83. Adrian 3. Papa. 111. Adrianus 3. Papa 111. sub Petro, natione Romanus. hic tanti animi fuit, vt initio sui Pontificatus ad senatum, populumq; retulerit, ne in creando Pontifice Imperatoris authoritas expectaretur, vtq; libera essent & cleri & populi suffragia, quod institutū à Nicolao primo tentatū potius, quàm inchoatum fuerat &c. Obijt anno primo mense secundo, sui pōtificatus, sepeliturq; in basilica S. Petri collachrymantibus omnibus tātum parentem tam repentè sibi sublatum esse.

Concilium Triburiense prouinciale. Celebratum est sub Imperatore Arnolpho à vigintiduobus Episcopis Germanorum, anno Domini 895. ad reformationem morum & status non modò clericorum, sed etiam laicorum, à quo Gratianus transcripsit multa in volumine Decretorum.

Canon 2. Quòd excommunicati, si post excommunicationem non se inclinauerint ad pęnitentiam, per principem puniri debent.

Canon 10. Vt episcopus non deponatur, nisi à duodecim episcopis, Presbyter à sex, diaconus à tribus.

Canon 11. Si quis clericus homicidium fecerit, etiā si nimium coactus, ab ordine cessare debet.

Canon 12. Vt præter Pascha & Pentecosten baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitantium.

Ca 13. Quibus de causis offerendæ sint decimæ.

Decimæ offerendæ sunt à populo, vt hac ratione Deus placatus largius præstet, quæ necessaria sunt, & vt ministri ecclesiæ exinde releuati liberiores fiant ad spiritualis officij expletionē, & vt munus populi ex hinc

in quoti-

in quotidiana oblatione Domino immoletur, necnon secundũ statuta canonũ sustentationẽ pauperũ & restaurationẽ ecclesiarũ proficiant. Quatuor enim fieri partes iuxta canones, iudicamus de decimis & oblationibus fideliũ, vt vna sit episcopi, altera clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi ecclesiarum ser uetur, sicut in epistola Gelasij Papæ ca. 27. Igitur.

Ca. 15. Vbi quis decimam soluit, ibi sepeliendus.

Vbicunque facultas rerum & opportunitas temporum suppetit, sepulturám morientium apud ecclesiam vbi est episcopi sedes ordinamus celebrari. Quod si ex aliqua causa difficile æstimetur, vbi decimam persoluebat viuus, sepeliatur mortuus.

Ca. 16. Ne sepulturæ pro mortuis vendantur.

Interdictum sit omnibus Christianis terrã mortuis vendere, & debitã sepulturam denegare, nisi fortè proximi & amici defuncti propter nomen Domini, & redemptionẽ animæ viri gratis aliquid donare velint.

Ca. 17. Vbi sepeliendi sint laici.

Eleemosinæ prosunt defunctis.

Nullus laicus in ecclesia sepeliatur, nisi in cõi cœmiterio: corpora tamẽ antiquitus in ecclesia sepulta nequaquã proijciãtur: sed pauimento desuper facto, nullo tumulorũ vestigio apparẽte, ecclesiæ reuerẽtia cõseruetur

Ca. 18. De vasculis, in quibus mysteria sacra cõficiũtur.

De cõd. 1. Vasa in quib. etc.

Vasa, in quibus sacrosancta cõficiũtur mysteria, calices sunt & patenæ, de quibus Bonifacius martyr & epũs interrogatus si liceret in vasculis ligneis sacramenta cõficere, respondit: Quõdã sacerdotes aurei ligneis calicibus vtebãtur: nũc ecõtra lignei sacerdotes aureis vtũtur calicibus. Zepherinus 14. Romanus epũs patenis vitreis missas celebrari cõstituit. Nos statuimus vt deinceps nullus sacerdos sacrũ mysteriũ corporis & sanguinis Dñi in ligneis vasculis vllo mõ cõficere præsumat.

Ca. 19. Ne vinum sine aqua in calice offeratur.

Est canon 23. sexta synodi.

Non debet calice Domini, aut uinum solũ, aut aqua sola offerri, sed vtrunq; permistum, quia vtrunq; ex latere eius profluxit: sed sic vt duę partes sint vini, tertia uero aquę, quia maior est maiestas sanguinis Domini, quàm fragilitas populi, qui per aquam designatur, iuxta illud: Populi multi, aquæ multæ.

Apot. 17.

Ca. 20.

Ca.20.De rasura clericorum.

Clerici in hoc raduntur, vt solicitudinē coronæ Domini in capitibus suis gerant, quos & seruos suos dici & esse voluit, sortemq; illlorū se constituit, sicut de eis scriptū est: Ego hæreditas eorum, quos qui percusserit, aut iniuria aliqua affecerit, grauiter puniri debet.

Num.8. Deut.18.

Ca.21. Vt Presbyteri iurare non cogantur.

2. q.4. Si quis presbyter.

Presbyter in iudicio ad iurandum cogi non debet, sed vice sacramenti per sanctam consecrationem interrogetur: quia sacerdotes ex leui causa iurare non debent, cum Dominus in euangelio discipulis suis dicat. Nolite iurare omnino, &c. quod autem his abundantius est, à malo est. Non dixit, quod amplius est, malum est, sed à malo est, id est, à malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare. *Can.22.*

Qui infamia laborat, permittitur vt per ignem candenti ferro se purget. Colligitur ex hoc non esse natura sua malum. Sunt tamen hæc iam abrogata.

Ca.27. De his qui in clero iam deputati sunt.

Semel in clero deputati, nec ad militiā, nec aliquam veniant dignitatē mundanā, vt in synodo Chalce. statutum est ca.7. ne tales sint, sicut S. Isidorus dixit esse, similes hippocentauris, qui nec equi nec homines, sed quasi bruta animalia libertate, ac desiderio suo feruntur.

Ca.31. De furibus & latronibus.

Dura admodum sanctio.

Si inuentus fuerit quis furtum, aut rapinā exercere, & in ipso diabolico actu mortē meretur incurrere, nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare, & eleesymona pro eo data in memoriā, nec clericorum, nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat.

Ca.35. Placita in diebus festis Iudices non habeant.

Quid in ieiunijs quadragesima agēdum.

Vt nullus Iudex diebus festis, vel dominicis, seu ieiuniorū, aut quadragesimæ placitū habere præsumat. Et vt nullus pœnitēs eo veniat, in hoc sancto statuimus Cōcilio, qa inde irascit̄ Deus, cū qn̄ suo sancto seruitio dēt populus desudare, inueniat̄ lites & cōtētiones frequētare. Diebus verò dominicis & sanctorū festis, vigiliis & orationibus insistēdū, & ad missas cuilibet Christiano cū oblationibus est currēdū, & tñ Deo vacādū Diebus quadragesimæ & ieiuniorū summa deuotione ieiunandum,

dū,& oī deuotione est orādū,atq; ab vnoquoq; pro fa cultatibus suis eleemosynę tribuēdę,& nullę lites,vel cō- tentiones habendæ.Arguit enim Dñs per Prophetā eos, qui contentiones & lites tempore ieiuniorū exercent.

Ca.39. De matrimonio inter alienigenas.

Si quis alienigenā,hoc est,alienæ gentis,non tñ reli- gionis fęminā in matrimoniū duxerit, vel in nolit tenen da est,nec vltra ab eo separanda, excepta fornicationis cā,sicut synodus Romana ait, ꝙ nō dimittēda sit vxor post baptismū,quæ habita est & ante baptismū.In bap- tismo soluuntur crimina,non tamē legitima coniugia. *Esa.58.*

Ca.40.Prohibetur matrimonium inter adulteros.

Qui vxorē alterius eo viuente cōstuprauit,& insuper iuramēto confirmauit, si ambo eius legitimū superui- xissent maritū,vt ille fornicator illā adulterā adulterio pollutā sibi associaret legitimo cōiugio: Nos tale cōiu giū anathematizamus & Christianis omnibus obsera- mus,quia non oportet Christianæ religioni, vt vllus ea vtatur in matrimonio,cū qua prius pollutus est adulte rio .Idem sine vlla limitatione prohibetur infra,ca. 51. *Extra de eo qui du. in ma etc.cū habere.*

Ca.45. De illo qui cum duabus sororibus fuerit pollutus.

Qui cū duabus soribus fuerit pollutus, vsq; ad exi- tum vitæ pœnitens & continens permaneat, & soror, quæ posterior scienter se cum eodem commaculauerit, vsq; ad finem vitæ pęnitens & continens perduret.

Ca.46.De confugiente ad Episcopum ne ob adul- terium à marito interficiatur.

Si cuius vxor constuprata fuerit,& propterea mari- tus capitali sententia delere illam machinauerit,ipsa ve rò vrgentis mortis periculo ad Episcopos confugerit,& auxilium quæsierit, operosiore, si potest, Episcopus la- bore desudet ne occidatur, si vitam ei obtinere possit, reddat, sin autem, omnino non reddat. Maritus verò quandiu ipsa viuat,nullo modo alteram ducat.

Ca.47. Statuitur pęna pro homicidio voluntario.

Qui voluntariè homicidiū fecerit, quod in Ancyra- no Con.ca.22.legitur,obseruet, quia instituta canoni- ca & S.Patrum decreta, nostro & omnium orthodoxo rum iudicio inuiolabilem habent infirmitatem. No- bis tamen, quia pastores ouium Christi sumus, pro

moderati

moderni tempore qualitate,& hominum fragilitate,bonū & vtile vī, vt authoritate synodali modum castigationis imponamus,ne prolixum tempus pęnitentiæ generet fastidium neglıgentibus. Igitur si quis sponte homicidium fecerit 40. diebus ab ingressu Ecclesiæ arceatur,& nihil mãducet in illis 40. diebus pręter solum panem & salem,nec bibat nisi puram aquã,nudis pedibus incedat, lineis non induatur vestibus, nisi tm̃ femoralibus,secularia arma non portet, nullo vehiculo vtatur, &c.Post illos 40.dies vnū annū integrū ab introitu Ecclesiæ suspendatur,& abstineat se à carne & caseo & vino. Scđum verò & tertiū annū simili modo pęniteat.4. aūt annū & 5.6.& 7.isto modo obseruet.Ieiunet autem his singulis tres quadragesimas.Vnam ante Pascha Domini à caseo & pinguibus piscibus,à vino & medone.Alteram ante natiuitatem S.Ioannis Baptistæ. Tertiã ante natiuitatē Dñi Saluatoris ieiunet, & abstineat se à carne & cęteris rebus prædictis. His septē annis ritè expletis reconcilietur, & more pęnitentium sacris altaribus & sanctæ communioni restituatur atque perfectionem consequatur,id est,communionis Christi gratiam.

Vnanimes subscripserunt 22. Episcopi præsidente & adiurante pio principe Arnolpho.

Reliqua capitula requirat Lector in volumine magno conciliorum,qua sustulimus,ne aliàs dicta repeteremus.

an. do. 890. Stephanus Pont. 112. Stephanus,5.Papa 112.sub Petro sedit annos 7.

Formosus 113.Papa,sedit annos 6.Iterum tum ingēs dissidium fuit Romæ de electione.

an. d. 901. Bonifacius 6. Pont. 114. Bonifacius 6.Papa 114.sedit dies 26.De tpe quo sedit in sede Petri,magna controuersia est interscriptores

an. d. 901. Stephanus 6. Pont. 115. Stephanus sextus,Papa 115.sedit annū vnum.Hic magno odio persecutus est Formosi nomen, cuius & ordinationes omnes rescidit & damnauit.Iam enim tunc cęperat Pontificum,& virtus, & integritas deficere.

an. d. 902. Roman. 2. Pont. 116. 902. Romanus 1.Papa 116.sedit menses 3. in quibus vniuersa facta Stephani improbat & abrogat.

Theodorus 2.Papa 117.sedit dies 20.

an. d. 904. Bened. 4 Pō. 119 Ioannes 10.Papa 118.sedit annos 2.

Benedictus 4.Papa 119.sedit annos 4.

Leo 5. Papa 120. sedit dies 40.quem Christophorus

familiatis

familiaris illius honore Pontificatus spoliauit, cupidi ne quadam dominandi.

Christophorus 1. Papa 121. Pontificatum malis artibus adeptum, male amisit, septimo mense dignitate eiectus, monasticam vitam obire cogitur. *a.d.907. Christop.1. Pō,12.*

Sergius 3. Papa 122. sedit an. 7. Hic Christophorum à monasterio tractũ in vincula cõiecit, & Formosi nomẽ subinde prosequiũ, cuius corpus humatũ truncari cap. iussit, res plena horroris, vt videas quantũ degenerabãt põtifices à maioribus suis, ne cui mirũ sit interim si qui abusus & peruersæ opiniones in Ecclesiam irrepserunt. *Sergius 3. Pont.122. an.d.907. an.d.914.916.*

Anastasius 3. Papa 123. sedit annos 2.

Landus 1. Papa 124. sedit menses 6. *Landus 1. Pont.124.*

Ioannes 11. Papa. 125. sedit annos 13. *Ioannes 11. Pont.125.*

Leo 6. Papa 126. sedit menses 7. sub Henrico Germano Cæsare 9.

Stephanus 7. Papa 127. sedit annos 2.

Ioannes 12. Papa 120. sedit annos 4.

Leo 7. Papa 129. sedit an. 3. sub eodẽ Hẽrico Cęsare.

Stephanus 8. Papa 150. sedit annos 3.

Martinus tertius, Papa 131. sedit annos 3. menses 6. dies 10. Electus fuit sub Othone primo Germano Cęsare decimo.

Agapetus 2. Papa 132. sedit an. 9. sub eodem Cæsare. *Agap.2. Pont.132.*

Ioan. 13. Papa 133. potẽtia patris fretus Pontificũ munus sibi desumit. Vir, qui venationib. magis quã orationibus vacabat, & multa alia auditu indigna de eo dicũtur. Sedit ann. 8. Is Othonẽ Cęsare corona exornauit.

Benedictus 5. Papa 134. sedit menses 6. Hunc eiecit Otho Imperator à sede sua, & compulit; clerum vt subscriberet Leonem illius loco. *Benedict.5. Pont.134.*

Leo 8. Papa 135. sedit annum vnum.

Ioannes 14. Papa 136. sedit annos 6. Ab hoc Otho secundus corona Imperij donatus est. *Leo.8. Pont.135.*

Benedictus sextus. Papa 137. sedit annũ 1. Hic à Cynthio Romano cine capitur, & in arcẽ (quam sancti angeli vocant) includitur, & eodem loco non multo post fame moritur sub Othone secundo Cęsare. *Benedict.6. Pont.138.*

Donus secundus, Papa 158. sedit annum vnum, sub eodem Cęsare. *Donus 2. Pont.138.*

Bona-

Bonifacius septimus, Papa 139. sedit mēses 7. malis ar tibus Pōtificatū adeptū, malè amisit sub eodē Cæsare.

Benedictus 7. Papa 140. sedit annos 8. sub eodem Cæsare.

Ioannes 15. Pont. 141. Ioannes 15. Papa 141. sedit menses 4.

Hic mense 3. sui pontificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani inclusus, pædore carceris, inedia moritur sub Othone tertio Germano Cæsare 12.

Ioan. 16. Pont. 142. Ioannes 16. Papa 142. sedit mēses 8. nihil cōmemoratione dignū gessit hoc tempore, sub eodem Cæsare.

Ioannes 17. Papa. 143. sedit annos 10. menses 6. dies 10. sub eodem Cæsare.

Gregor. 5. Pont. 144. Gregorius quintus. Papa 144. sedit an. 2. mēses 5. Hic seditione quadā eiectus est à Pontificatu, sed vndecimo mense præsidio Imperatoris Othonis restitutus est.

Ioannes 18. Hic fuit qui viuente Gregorio sedē per tyrannidem occupauit: Moritur autem & cum ignominia decimo mense vsurpati Pontificatus sub eodem Cæsare Annumeratur Papa. 145.

Syluester. 2. Pon. 146. Syluester 2. Papa 146. malis artibus Pontificatum adeptus anno 4. moritur sub eodem Cæsare. Is magnus fuisse fertur.

Ioannes 19, Papa 147. sedit menses quatuor, dies 20. electus sub Henrico secundo, Germano Cæsare. 13.

Ioannes 20. Papa 148. sedit annos 4. menses 4. sub eodem Cæsare, ad otium conuersus, nihil dignum memoria gessit.

Sergius 4. Pont. 149. Sergius 4. Papa. 149. sanctissimus pater Ecclesiæ anno 2. sui Pontificatus moritur sub eodem Cæsare.

Benedictus 9. Papa 150. sedit annos 11. sub eodem Cæsare.

Ioannes 21. Papa. 151. sedit annos 11. sub eodē Cæsare.

Bedict. 9. Pont. 152. Benedictus P. Papa 152. sedit annos vndecim, electus sub Corrado secundo, Germano Cæsare 14. Hunc propter ignauiā eiecerūt Romani à sede, & in eius locum suffecerūt Ioannē Sabinum Episcopū, Syluestrum tertium appellantes, sed post nouem & quadraginta dies pulso adulterino Pontifice Benedictus restituitur.

Syluester. 3. Pont. 153. Syluester tertius annumeratū Papa 153. qui tñ vt diximus, nō fuit verè Papa, sed seditione populi intrusus.

Grego-

Gregorius 6. Papa 154. sedit annos 2. viuente adhuc Benedicto, è quo Pontificatum, vt quidam volunt, acceperat, quamuis alij aliud dicant. *Gregor. 6. Pont. 154.*

Clemẽs 2. Papa 155. in syn. Pōtifex creat, imperāte & cogēte Hen. 3. sed abeunte Imperatore Romani veneno Pontificem è medio sustulere Pontificatus sui mense 9. *Clemens 2. Pont. 155.*

Damasus 2. Papa 156. per vim Pontificatū occupat, nullo cleri, populiq; cōsensu. Adeò inoleuerat hic mos, vt cuiq; ambitioso liceret Petri sedem inuadere. Sed nō diu tulit Deus hanc tyrannidem, nam 23. die vsurpati Pontificatus moritur, quare meritò à nonnullis non recensetur inter Pontifices. *Damasus 2. Pont. 156.*

Leo 9. Papa 157. anno Domini 1049. Pōtificatū optima ratione obtinuit, nō assumēs sibi honorē, sed à Deo vocatus velut alter Aaron, sic optimè functus est officio suo. Sedit annos 5. mēses 2. & dies 6. sub Henrico 3. qui niger dictus est. Sub hoc tempus fuit Berengarius author erroris de sacramento cœnæ Dominicę: cuius error à Leone in concilio Vercellensi damnatus est. *an. d. 1040. Leo 9. Pont. 157.*

Victor 2. Papa 158. hic magnā synodū Florentiæ habuit, in qua multos Epos, tum simoniæ, tum fornicationis causa Episcopatu priuauit, clerumque admonuit, quid maximè ad se pertineret, proposita pęna his, qui leges trāsgrederentur. Moritur anno 2. mense 3. die 14. *Victor 2. Pont. 158.*

Stephanus 9. Papa 159. sedit menses 7. dies octo. *Stephanus 9. Pont. 159.*

Benedictus 10. Papa 160. sedit menses 9. dies 20. eiectus est è sede, suborta Romæ contentione quadam super electione sua: subrogatus est eius loco Gerardus quidam Episcopus Florentinus. *Benedict. 10. Pont. 160.*

Nicolaus 2. Papa 161. qui pro Benedicto suffectus est. Hic apud Lateranum habito Concilio sacerdotali, legem tulit, quæ sic habet. *Nicol. 2. Pon. 161. 1057.*

Si quis pecunia aut gratia humana, aut populari, militari ve tumultu sine concordi & canonica electione Cardinalium fuerit in throno Petri collocatus, is non Apostolicus, sed apostaticus, id est, à ratione deficiens meritò vocetur. Liceatq; Cardinalibus, clericis, & laicis Deum colentibus, illum vt prædonem anathematizare, & quouis humano auxilio à sede Apostolica propellere, atq; quouis in loco, si in vrbe non liceat, ca- *Is Pōt. primus statuisse dicitur, eligendi Pont. in posterum penes cardinales tantum fore.*

 tholi-

tholicos huiuscæ rei causa congregare.

In eodem Concilio ferunt reuocatum ab errore suo Berengarium diaconum Andegauensis Ecclesiæ, qui arbitrabatur in sacramento Eucharistiæ non esse verum Christi corpus, integrumq́; sanguinẽ, nisi vt in sign & figura, quem errorem instante & vrgente Nicolao, publicè confessus est. Tertiò Pontificatus sui anno moritur sub Henrico 3. Germanorum Cæsare 15.

Alexan. 2. *Pont. 152.* Alexander 2, Papa 162. sedit annos vndecim, menses sex, sub eodem Cæsare.

Gregor. 7. *Pont. 163.* Gregorius septimus, Papa 163. omniũ bonorũ consensu Pontifex creatur anno salutis 1072. Habes formã electionis suæ, & alia annotatione digna in Platina, ex quibus vnũ est, ꝙ Henricum quartũ Imperatorem, qui, quia multis malis & iniuriis affecerat Ecclesiã Romanam, ipsum priuatum prius omni regia administratione anathemate notauit, nec fuit absolutus, donec deposito regali ornamento, nudis pedibus, quamuis a pera esset hyems, & gelu cuncta rigessérent, venit ad ipsum Pontificẽ, & veniã petens, absoluitur, & ecclesiæ reconciliatur, pace iureiurando confirmata, & integra obedientia promissa, sedit annos 12. mensem vnum.

Victor. 3. *Pont. 164.* Victor 3. Papa 164. ex Abbate montis Cassini Pontifex creatur, qui (vt aliqui ferũt) opera Henrici veneno in calicẽ iniecto, dũ sacrificat, necatur anno primo sui Pontificatus, sub Henrico 4. Cæsare Germano 16.

Vrbanus 2. *Põ. 165. 1086.* Vrbanus secundus, Papa 165. Hic Archiepiscopo Toletano pallium & priuilegia multa cõcessit, eundemq́; totius Hispanię primatem instituit, & Regem Galiciæ cum omni diœcesi sancti Iacobi anathematis vinculo alligauit, quia prouincię Epũm in carcerem inaudita causa coniecerat. Cisterciensium ordinem primò in Burgundia excitatum, sua authoritate cõfirmauit. Sunt ẽt qui scribant Carthusianos monachos eius Pontificis tpe originem habuisse, quãuis alij temporibus Victoris tertij hoc ascribant. Sedit annos 12. sub eodem Cęsare.

Pascha. 2. *Pont. 166.* Paschalis secũdus, Papa 166. Hunc totus clerus nolentẽ & latitantem Pontificem creat, ꝙ diceret humeros suos nequaquam tanto oneri suffecturos: Sub hoc floruit Anselmus vir æquè sanctus & doctus, & diuus

Bernardus vitæ monasticę facilè Princeps, Abbas Claræuallensis. Sedit autem Paschalis annos decem & octo, menses sex, electus sub eodem Cæsare.

Gelasius secundus, Papa 167. Huius tpibus scribunt quidā habuisse originē Templarios milites, qui non longè à sepulchro Dñi habitantes, peregrinos suscipiebāt, eosq; per loca sacra armati ducebant, ac reducebāt: quò eis sine piculo inuisere loca sacra liceret. Sedit annū vnū *Gelasius 2. Pont. 167.*

Calixtus secundus, Papa 168. electus est in Caluniacensi cęnobio, in quo loco obierat Gelasius, verùm is non prius Pontificium habitum sibi desumpsit, quàm intellexit se ab his quoque Cardinalibus confirmari, qui Romæ & in Italia remanserāt. Anno quinto, mense 10. sui Pontificatus moritur in Domino, electus sub Henrico 5. Germano Cæsare 17. *Calixtus 2. Pont. 168.*

Honorius secundus, Papa 169. familiaritate præclarorum virorū mirificè delectatus est, quos & Romæ retinebat. Sub hoc floruit Hugo de Sancto Victore, qui scribendo sui ingenij præclara monimenta reliquit. Huius tpe Arnulphus Christianę religionis prędicator egregius clericorū insidijs necatur, quod acerbè nimiū in eorum lasciuiam & libidinem inueheretur, quodq; eorum pompā & in comparādis diuitijs nimium studium improbaret, paupertatem Christi & integerrimam vitam ad imitationem oībus proponēs. Moritur anno quinto sui Pontificatus, & mense secundo, sub eodem Cæsare. *Honorius 2. Pont. 169.*

Innocentius secūdus, Papa 170. Contra hunc Petrus Romanus ciuis Romæ Antipapa (eo absente) creatur, Anacletusque vocatur: quem post dies aliquot Lotharius Germanorum Rex Roma expulit, & Innocentium restituit, sedit annos 14. menses 7. sub eodem Cæsare. *Innocen. 2. Pont. 170.*

Cęlestinus 2. Papa 171. sedit menses 5, electus sub Corrado Sueuo Germano Cæsare 19. *Cœlestin. 2. Pont. 171.*

Lucius secundus, Papa 172. Huius consensu in Gallia synodus Episcoporum & Abbatum facta est contra Bilardum Philosophum peripateticum, qui præsente Ludouico Rege rationibus victus, non modò sententiam mutauit, sed monasticam vitam, & religionem professus est. Sedit menses 7. dies 4. sub eodem Cæsare. *Lucius 2. Pont. 172.*

Eugenius tertius, Papa 173. anteà sācti Anastasij Ab- *Eugen. 3.*

bas, quem sanctus Bernardus monachum indurat, ad quem sedentem in cathedra Petri, scripsit libros de consideratione sua, religione & eruditione refertissimos. Sedit annos 8. menses 4. dies 20. sub eodem Cæsare.

Anasta. 4. Pont. 174. Anastasius quartus, Papa 174. sedit annũ vnũ, menses 4. sub eodem Cæsare. Tunc doctrina & vita florebat Richardus de S. Victore, cuius scripta nũc extãt integra.

Adrian. 4. Pont. 175. Adrianus quartus, Papa 175. sedit annos 4. menses decem, sub eodem Cæsare.

Alexan. 3. Pont. 176. Alexãder 3. Papa 176. sub eodẽ Cæsare. Contra hunc electus est per tres Cardinales Octauianus Romanus ciuis, Victor appellatus, & fuit schisma in Ecclesia fermè per 20. annos. Alexander verò post longos & assiduos labores, cùm iam quieturus à tyrãnicis perturbationibus videretur, Pontificatus sui anno 21. Romæ moritur, sublatis prius è medio quatuor schismaticis Pontificibus, quorũ seditionibus Ecclesia Romana ferè subuersa est. Sub hoc Pontifice B. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus martyrii mercem assecutus est.

Hic Senatus Veneti opera contra vim imperatoris est in sede repositus.

Lucius 3. Pont. 177. Lucius tertius, Papa 177. Hic ab vrbe deiectus, eò quòd consulum nomen abolere adnitebatur, Pontificatus sui anno 4. mense 2. die 18. moritur Veronæ sub Friderico 1. Germano Cæsare 20. Scribunt aliqui Petrum Comestorem, qui historiam vtriusq; testamenti conscripsit, in pretio tunc fuisse.

Vrbanus 3. Pont. 178. Vrbanus 3. Papa 178. Hoc administrante sacerdotium, occupata est ab infidelibus Hierosolimum ciuitas ancta. Vrbanus proficiscens Venetias cõparandę classis gratia dolore animi, quem ex calamitate Christianorum acceperat, Ferrariæ moritur Pontificatus sui anno 1. mense 10. die 25. sub eodem Cæsare.

Gregor. 8. Pont. 179. Gregorius 8. Papa 179. tractat de recuperanda Hierosolyma, sed dum hęc agit Pisis moritur Pontificatus sui die quinquagesimoseptimo, sub eodem Cæsare.

Clemens 3. Pont. 170. Clemens 3. Papa 180. sedit annos 3. menses 5. sub eodem Cæsare.

Cęlestin. 3. Pont. 181. Cęlestinus 3. Papa 181. Hic Constantiã monachã Rege Rogerio natã occultè è monasterio Panormitano eduxit, & Henrico sexto dispẽsatione Apostolica in matrimoniũ collocauit. Vir sanctissimus nihil in vita prætermisit,

termisit, quo terra sancta recuperaretur, sedit annos 6. menses 7. dies 11. electus sub Friderico primo.

Innocentius 3. Papa 183. Vir ante Pontificatum doctrina & moribus insignis à Cęlestino in numerum Cardinalium refertur, quo mortuo, oĩum consensu in eius loco Pontifex sufficitur, sub Henrico 6. Germano Cæsare 21. Huius tpibus oborta apud Tholosam hæresis est, quam eodem procurãte B. Dnicus, à quo ordo fratrum Prædicatorũ fuit institutus, mira celeritate compescuit. *Innocen. 3. Pont. 183.*

CONCILIVM LATERANENSE.

Conilium Lateranum maximum sub Innoc. iij. celebratum, anno salutis 1215. cui interfuit Hierosolymitanus & Cõstantinopolitanus Patriarcha, Metropolitani 70. Episcopi 500. Abbates 12. Priores conuentuales 800. Græci & Romani Imperij legati, Regum verò Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri Oratores. Papa moritur Perusij Pontificatus sui anno 18. mense 7. die 16. Adiuuarũt huius Pontificis virtutem & doctrinam beati Dominici & beati Francisci Assisinatis sanctitas, è quibus Prædicatorum & Minorum ordo ortum habuit.

Acta Concilij Lateranensis per titulos distributa.

Canon 1. De fide catholica.

IN capitulo primo sunt articuli sequentes, qui ad fidem pertineant.

Vnus est Deus indiuisus in essentia, & discretus in personis, creator omnium, &c. Is ab initio temporis vtranque de nihilo condidit creaturam corporalem & spiritualem, Angelicam scilicet & mundanam. Deinde humanam, quasi communem ex spiritu & corpore constitutam.

Diabolus à Deo quidem natura creatus est bonus, sed ipse per factus se est malus: homo verò diaboli suggestione peccauit, &c.

Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiã indiuidua, & secundum personales proprietates est discreta, &c.

Vnigenitus Dei filius à tota Trinitate communiter est incarnatus, ex Maria virgine Spiritusſancti cooperatione conceptus.

Oēs mortales cũ suis proprijs corporibus resurgent, quæ nunc gestant, vt recipiant secundum merita sua, siue bona fuerint, siue mala: mali cum diabolo pœnam perpetuam, boni cum Christo gloriam sempiternam.

Vna est fidelium vniuersalis ecclesia, extra quam nullus saluatur, &c.

Verum Christi corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, &c.

Hoc Sacramentũ nemo pōt conficere, nisi Sacerdos fuerit ritè ordinatus ſm claues ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis & eorum successoribus Iesus Christus.

Sacramentum Baptismi, quod cum inuocatione Trinitatis consecratur in aqua, tam paruulis, quàm adultis in forma ecclesiæ à quocunque rite collatum fuerit, proficit ad salutem, &c. Si tamē post susceptionem baptismi contingat prolabi in peccatnm, per veram pœnitentiam semper potest recuperari, &c.

De summa Trin. & fi. ca. 1 Non solùm virgines & continentes, verumetiam coniugati per fidem rectam & operationem bonam ad æternam merentur beatitudinem peruenire, &c.

Ca. 2. De errore Abbatis Ioachim.

Damnamus ergo & reprobamus libellum siue tractatum, quem Abbas Ioachim ædidit contra Magistrum Petrum Lombardũ de vnitate seu essentia Trinitatis, appellãs hæreticum & insanum pro eo quòd in suis dixit sententijs, quod quædam summa res est pater & filius & spiritusſanctus, & illa non est generans, neque genita, nec procedens. Vnde asserit, quòd ille non tam Trinitatem, quàm quaternitatem astruebat in Deo, videlicet

delicet tres personas, & illam cõem essentiã quasi quartam, manifestè protestans, quòd nulla res est, quæ sit pater & filius & spiritussanctus * *(Hic deest aliquid)* sunt vna essentia, vna substantia, vnaq; natura, verùm vnitatem hmôi non veram & propriam, sed quasi collectiuã, & similitudinariam esse fatetur, quemadmodũ dñr mul ti hoĩes vnus populus, & multi fideles vna ecclesia, iuxta illud: Multitudinis credentiũ erat cor vnum & aĩa vna: *Act. 4.* Et qui adhęret Deo vnus spiritus. Item, Qui plantat & *1.Cor.6.* qui rigat vnum sunt: & oẽs vnũ corpus sumus in Chri- *5.& 12.* sto. Rursus in libro Regum: Populus meus & populus *3.Reg.22.* tuus vnum sunt. Ad hanc autem suam sniam astruendam illud potissimum verbũ inducit, quod Iesus Christus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo Pater, vt sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus, vt sint con- *Ioan.17.* summati in vnum: Non enim ait, vt fideles Christi sint vnum, id est, vna quædam res, quæ cõis sit oĩbus, sed tantum; sint vnum, id est, vna ecclesia, propter catholicæ fidei vnitatem, & tandẽ vnum regnum, pp vnionem indissolubilis charitatis: quemadmodũ in canonica Ioannis epistola legitur: Quia tres sunt qui testimoniũ dant *1.Ioan.5.* in cęlo, Pater, & verbum, & Spiritussanctus, & hi tres vnum sunt: statimque subiungit. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis, & hi tres vnum sunt, sicut in codicibus quibusdam inuenitur. Nos aũt sacro & vniuersali Concilio approbante, credimus & confitemur cum Petro, ꝙ vna quædam res est incõprehensibilis quędem & inæstimabilis, quæ veraciter est Pater & Filius & Spiritussanctus, tres simul personæ, ac singulatim quælibet earundem: & ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas, quia quælibet trium personarum est illa res, videlicet Substantia, Essentia, siue Natura diuina, quæ sola est vniuersorum principium, præter quàm illud inueniri non potest: & illa res non est generalis, neq; genita, nec procedens: sed est Pater qui generat, Filius qui gignitur, & Spiritussanctus, qui procedit, vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, aut Spiritussanctus, non tamen aliud, sed id quod est, Pater est & Filius, & Spiritus sancti .i. omni-

no, vt ſm orthodoxam & catholicam fidem conſubſtã-
tiales eſſe credantur. Pater enim ab æterno filium gene-
rando, ſuam ſubſtantiam ei dedit, iuxta quod ipſe teſta-
Ioan. 10. tur: Pater quod dedit mihi, maius eſt oĩbus. At dici non
poteſt, quòd partem ſuæ ſubſtantiæ illi dederit, & partẽ
retinuerit ipſe ſibi, cùm ſubſtantia patris indiuiſibilis
ſit, vtpotè ſimplex omnino. Sed nec dici poteſt, quòd pa-
ter in filium tranſtulit ſuã ſubſtantiam generando, qua-
ſi ſic dederit eam filio, quòd non retinuerit ipſam ſibi:
alioquin*deſeruiſſet eſſe ſubſtãtia. Patet ergo quod ſine
vlla diminutione filius naſcendo ſubſtantiam patris ac-
cepit, & ita pater & filius habent eandem ſubſtantiã, &
Aliter ſunt ſic eadẽ res eſt pater & filius & Spiritusſanctus abvtroq;
vnum fideles procedens. Cum ergo veritas pro fidelibus ſuis ad patrẽ
Chriſti, aliter orat, Volo, inquiens, vt ipſi ſint vnum in nobis, ſicut &
tres perſonæ di nos vnũ ſumus: hoc nomen, vnum, pro fidelibus quidẽ
uinæ. accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro
Matth. 7. perſonis verò diuinis, vt attẽdatur identitatis in natura
Non ipſe Ioa- vnitas, quemadmodum veritas alibi ait: Eſtote perfecti,
chim, ſed eius ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt, perfectione na
liber dãnatur. turæ, vtrunque videlicet ſuo modo, quia inter creatorẽ
& creaturam non poteſt tanta ſimilitudo notari, quin
inter eos maior ſit diſſimilitudo notanda. Si quis igitur
ſñiam ſiue doctrinam præfati Ioachim in hac parte de-
fendere vel approbare præſumpſerit, tanquam hæreticus
ab omnibus confutetur. In nullo tñ per hoc florenti mo
naſterio, cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor, volumus
derogari, qm̃ regularis inſtitutio eſt & obſeruantia ſa-
lutaris, maximè cum idem Ioachim omnia ſcripta ſua
nobis aſſignari mandauerit, Apoſtolicæ ſedis iudicio ap-
probanda ſeu ẽt corrigenda, dictans epiſtolam cui pro-
pria manu ſubſcripſit, in qua firmiter confitetur ſe illã
fidẽ tenere, quã Romana tenet eccleſia, quæ cunctorũ
fidelium diſponente Dño mater eſt & magiſtra. Repro-
bamus ẽt & damnamus peruerſiſſimum dogma impij
Amalrici, cuius mentem ſic pater mendacij excæcauit,
vt eius doctrina nõ tam hæretica cenſenda ſit, q̃ inſana.

Ca. 3. De hæreticis.

Excommunicamus & anathematizamus omnem hæ
reſim extollentem ſe aduerſus hanc ſanctam ortho-

doxam catholicā fidē, quā superius exposuimus, cōdem nantes vniuersos hęreticos, quibuscūque nominibus cēseantur: facies quidē habentes diuersas, sed caudas adinuicē colligatas, quia de vanitate cōueniūt in idipsum.

Damnati vero secularibus potestatibus præsentibus, aut eorum baliuis relinquantur animaduersione debita puniendi, clericis prius à suis ordinibus degradatis: ita quod bona huiusmodi damnatorū, si laici fuerint, cōfiscentur: si vero clerici, applicētur ecclesijs à quibus stipendia perceperunt. Qui autē inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi iuxta cōsiderationes suspicionis qualitatemq; personę, propriā innocentiā congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsq; ad satisfactionē condignā ab omnibus euitentur, ita quod si per annum in excommunicatione persisterint, ex tunc velut hæretici condemnentur.

Punitio hæreticorum secularibus potestatibus committenda.

Contra suspectos de hęresi

Quod iuramentum debeant præstare seculares potestates.

Moneantur autem & inducantur, & si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur seculares potestates cuiuscunq; officij etiam, sicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publicè iuramentum, q de terris sui iurisdictioni subiectis vniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos, bona fide pro viribus exterminare studeant, ita q amodo quandocunque quis fuerit, in potestatem, siue spiritualem, siue temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum firmare.

Si uero Dominus temporalis requisitus & monitus ab ecclesia, terrā suam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanū & cōprouinciales episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere cōtempserit infra annū, significetur hoc summo Pontifici, vt extunc ipse vasallos ab eius fidelitate denuntiet absolutos, & terram exponat catholicis occupandā, qui eam exterminatis hæreticis sine ulla cōtradictione possideāt, & in fidei puritate cōseruent, saluo iure dominij principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadē nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent dominos principales.

De priuile-

De priuilegijs concessis catholicis, qui hæreticorum exterminio insistunt.

Catholici vero qui crucis assumpto charactere, ad hęreticorum exterminiũ se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoq; priuilegio sunt muniti, quo accedentibus in terræ sanctæ subsidium conceditur.

Excommunicentur, qui sine licentia prædicant.

1. Tim. 3. Rom. 10. Quia vero nonnulli sub specie pietatis, virtutẽ eius (iuxta quod ait Apostolus) abnegantes authoritatem sibi vendicant prædicandi, cum ipse Apostolus dicat: Quomodo prædicabũt, nisi mittãtur? omnes qui prohibiti, vel nõ missi, præter authoritatẽ, Ab Apostolica sede vel catholico episcopo loci susceptam, publicè vel priuatim prædicationis officiũ vsurpare præsumpserint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quantocyus resipuerint, alia competenti pęna plectantur.

Deponatur Episcopus, qui ad expurgandas hæreses negligens inueniatur.

Volumus igitur & mandamus, & in virtute obedientię districtè præcipimus, vt ad hæc efficaciter exequẽda episcopi per dięceses suas diligenter inuigilent, si canonicam effugere voluerint vltionem. Si quis enim episcopus super expurgando de sua dięcesi hæreticæ prauitatis fermẽto negligens fuerit vel remissus, cum id certis indicijs apparuerit, ab episcopali officio deponatur, & in locũ ipsius alter substituatur idoneus, qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem.

Ca. 4. De superbia Grecorum contra Latinos.

De hoc habes extra de bap. & eius effectu, &c.

Ca. 5. De ordine sedium Patriarchalium.

Vt post Romanã ecclesiam, quæ mater vniuersorum Christi fidelium est & magistra, Constantinopolitana primum, Alexãdrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineant, &c.

Ca. 6. Vt singulis annis Prouincialia celebrentur concilia.

Metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis prouincialia non omittant concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessibus & moribus reformandis, pręsertim in clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, &c.

Ca.7.De correctione excessuum.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij. Ca. Irrefragabili.

Ca.8.De inquisitionibus.

Cõtra delinquẽtes tribus modis põt procedi, per accusationẽ, denũtiationẽ & inquisitionẽ, diligẽs tñ adhibeatur cautela, vt sicut accusationẽ legitima dẽt præcedere inscriptio, sic & denũtiationem charitatiua admonitio & inquisitionem clamosa insinuatio præuenire, &c. *Extra de accus.c.Qualiter & quando*

Ca.9.De diuersis ritibus in eadem fide per Episcopum tolerandis.

De hoc hẽs extra de officio iudicis ordinarij ca. Qm̃. *Ibid.cap seq.*

Ca.10.De prædicatoribus instituendis cum Episcopi prædicare non valeant.

Officium Episcoporum prædicare populo.

Cùm sæpè contingat, quòd episcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, seu occasiones alias (ne dicamus defectũ scientię, quod in eis est reprobandũ omnino, nec de cętero tolerandum) per seipsos nõ sufficiunt ministrare populo verbum Dei, maximè per amplas dięceses & diffusas, generali cõstitutione sancimus, vt episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere, & sermone, qui plebes sibi commissas vice ipsorum (cum per se idem nequeunt) solicitè visitantes, eas uerbo ædificent & exemplo, quibus ipsi cùm indiguerint, cõgruè necessaria ministrent: quos habebũt episcopi coadiutores & cooperatores, non solum in prędicationis officio, verumetiam in audiendis confessionibus, & pęnitentijs iniungendis, ac cæteris, quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, districtæ subiaceat vltioni.

Canon 11.

De magistris scolasticis in ecclesijs cathedralibus instituendis, de triennio in triennium celebrandis, &c. *Extra de magist.quia.*

Ca.12.Extra de statu mona.in singulis.

Canon 13.

De nouis religionibus prohibitis. *Extra de relig.domi, ca. fin.*

Ca.14.De incontinentia clericorum puniendo.

De hoc habes extra de vita & honesta. clerico. vt clericorum.

Canon 15.

Canon 15.

De arcenda ebrietate clericorum, ibid. c. seq.

Canon 16.

De iumentis clericorum, ibidem.

Can. 17. De comessationibus Prelatorum, & negligentia eorum super diuinis officijs, &c.

De hoc habetur in celebratione Missarũ. Ca. Dolētes,

Canon 18.

Extra ne cle. vel mona. sententiam.

De iudicio sanguinis clericis interdicto, & de duello ab eis nō exercēdo: & præcipuè ne quisquā sacerdos & diaconus purgatione aquæ feruentis, vel frigidæ, seu ferri candētis, ritū cuiuslibet benedictionis aut cōsecrationis impendat, saluis nihilominus prohibitionibus de monachis siue duellis antea promulgatis, &c.

Canon 19.

Extrà de custodia Eucharistia.

Relinqui nolumus in correctū, quod quidā clerici sic exponūt ecclesias suppellectilibus proprijs, & etiā, vt domus potius laicæ quàm Dei Basilicæ uideantur, &c.

Ca. 21. Fideles omnes semel in vnno confiteri tenentur.

Extra de pœnit. & remiss. c. omnis.

Omnis vtriusq; sexus omnia sua peccata confiteatur fideliter saltē semel in anno proprio sacerdoti, vel alieno, prius tamen à proprio sacerdote impetrata uenia, quoniā aliter ille ipsum nō potest absoluere vel ligare. Et suscipiat reuerenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ sacramentū, nisi proprius sacerdos ab èius perceptione duxerit abstinendū, &c. Sit autem sacerdos discretus & cautus, diligenter inquirens & peccatoris circunstantias & peccati, per quas prudenter intelligat quale illi consilium debeat exhibere, & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimentis vtendo ad sanandum ægrotum, &c. Caueat autem omnino ne verbo, vel signo, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiorum consilio indiguerit, illud absque vlla expositione personæ cautè requirat, &c.

Can. 102. sexta syn.

Canon 22.

Extra ibidem 2. seq.

Quoniam infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato prouenit, Medici ante omnia curent aduocare Medicos animarū, vt postquam infirmis fuerit de spirituali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remediū salubrius procedatur, cum causa cessante cesset effectus.

ctus. Cæterum cum anima sit multò præstantior corpore, sub anathemate prohibemus, ne quis Medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculum animæ conuertatur.

Canon 24.

Triplex est duntaxat via iurisdicæ electionis, per inspirationẽ Spiritussancti, per scrutiniũ, per compromissionem, qui verò contra prædictas formas eligere tentauerit, eligendi (ea vice) potestate priuetur, &c. *Extra de electione.*

Ca. 29. De multa prouidentia.

Fuit in hoc Cõcilio prohibitũ, vt nullus diuersas dignitates Ecclesiasticas, & plures Ecclesias parochiales reciperet cõtra sacrorũ canonũ instituta. Hoc idẽin personalibus decernimus obseruãdũ, addentes, vt in eadẽ Ecclesia nullus plures dignitates habere præsumat, aut personatus, ẽt si curã nõ habeãt animarũ. Circa sublimes tñ & literatas personas, quas maioribus sunt beneficiis honorandæ (cũ ratio postulauerit) per sedẽ Apostolicam poterit dispensari, &c. *Extra de preb. & dig. c. cum multa.*

Canon 31.

Ad abolendam pessimam, quæ in plerisque inoleuit Ecclesiis, corruptelam, firmiter prohibemus, ne canonicorum filij (maximè spurij) canonici fiant in secularibus Ecclesiis, in quibus instituti sunt patres, &c. *Extra de fil. pres.*

Canon 32.

Extirpãdæ cõsuetudinis vitiũ in quibusdam patribus inoleuit, ꝙ patroni Ecclesiarũ parochialiũ, & aliæ quædã personæ, prouẽtus ipsarũ sibi penitus vẽdicãtes, presbyteris earundẽ seruitio deputatis relinquũt adeo exiguã portionẽ, vt ex ea cõgruè nequeãt sustẽtari, vnde fit vt in his regionibus pene nullus inueniatur sacerdos parochialis, qui vel modicã hẽat notitiã literarũ. Cũ igitur os bonis triturãtis alligari nõ dẽat, &c. Statuimus vt portio sufficiens ipsis assignetur. Qui verò parochialẽ hẽt Ecclesiã, nõ per vicarium, sed per seipsum illi deseruiat, in ordine quẽ ipsius Ecclesię cura requirit, nisi fortè præbendæ vel dignitati parochialis Ecclesia sit annexa: in quo casu concedimus, vt is, qui talem hẽt præbendam vel dignitatem, cum oporteat eum in Ecclesia maiori seruire in ipsa parochiali Ecclesia idoneum & perpetuum studeat habere vicariũ canonicè institutũ, &c. *Extra de preb. & dig. c. extirpanda.*

Illud

Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus Ecclesiæ (quæ curam proprii Sacerdotis debet habere(pēsionem alij quasi pro beneficio conferre præsumat,&c.

Canon 41.

Extra de præscri. Quoniam Nulla valet absque bona fide præscriptio, tam canonica quam ciuilis, cum sit generaliter omni constitutioni atque consuetudini derogandum, quæ absque mortali peccato non potest obseruari. Vnde oportet, vt qui præscripsit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ.

Ca 46. Clerici etiam propter communes vtilitates grauari non possunt.

Extra de immun. ecc. Aduersus. Aduersus cōsules alios, qui Ecclesias & viros Ecclesiasticos taliis, seu collectis & exactionibus aliis grauare nitūtur, Cōciliū Lateranēse immunitati Ecclesiasticæ volēs prouidere, præsumptores huiusmodi, sub anathematis districtione prohibuit, excōmunicationi præcipiēs subiacere trāsgressores & fautores eorū, donec satisfactionē impendant cōpetentem. Verū si qñ forsan Eps simul cū clericis tantā necessitatē & vtilitatē inspexerint, vt absque vlla coactione ad reuelandas vtilitates & necessitates cōmunes (vbi laicorū non suppetunt facultates) subsidia per Ecclesias duxerint cōferenda, prædicti laici humiliter & deuote recipiāt, cum actionibus gratiarum. Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanum prius consultant Pontificem, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere,&c.

Ca. 50. Prohibitio copulæ coniugalis quartum gradum non excedat.

Extra de cōs. & affin. Non debet. Prohibitio copulæ cōiugalis quartum consanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniā in vlterioribus gradibus iā nō pōt absque graui dispendio huiusmodi prohibitio generaliter obseruari.

Canon 51.

Extra de clandest. despō. cū inhibitio. Clandestina coniugia penitus inhibemus,&c.

Ca. 54. Vt prius soluantur decimæ quam tributa.

Extra de prim. & obla. cum non. Statuimus, vt exactionem tributorum & censuum præcedat solutio decimarū, vel saltem hi ad quos census & tributa indecimata peruenerint (quoniam res

cum

cum onere suo transit) ea per censuram Ecclesiasticam decimare cogantur Ecclesiis, quibus iure debeantur.

Ca. 58. Tpe interdicti possunt monachi diuina celebrare.

Celebrare diuina possunt tā monachi, quā clerici tēpore interdicti, sed exclusis excōmunicatis & īterdictis, ianuis clausis & suppressa voce, nō pulsatis campanis. *Extra de privileg. Quod nonnullis.*

Ca. 61. De reliquiis sanctorum.

Cū ex eo q quidā sanctorum reliquias exponūt vena les, vt eas passim ostēdant, Christianæ religioni sit detra ctum sæpius, in posterū præsenti decreto statuimus, vt antiquæ reliquiæ amodo extra capsam non ostendantur, nec exponātur venales. Inuentas autē de nouo nemo publicę venerari pręsumat, nisi prius authoritate Romani Pōtificis fuerint approbatæ. Prælati verò de cætero non permittāt illos, qui ad eorum Ecclesias cā venerationis accedunt vanis figmentis, aut falsis decipi documentis, sicut in plerisque locis occasione quæstus fieri consueuit. Eleemosynarum quoque quęstores quorum quidam se alios mentiendo, abusiones nonnullas in sua prædicatione proponunt, admitti (nisi Apostolicas vel diœcesani Episcopi literas veras exhibeant) prohibemus, & tunc præter id quod in ipsis continebitur literis, nihil populo proponere permittantur. *Extra de reliqui. & vene. sanct. cum ex eo.*

Canon 62.

Qui autem ad quærendas eleemosynas destinantur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut locis incongruis hospitentur: nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauentes omnino ne falsum religionis habitum gestent. *Quæstores modesti & discreti.*

Ad hæc, quia per indiscretas indulgentias, atq; superfluas, quas quidam Ecclesiarum Prælati iacere non verentur, & claues Ecclesię contemnuntur, & pęnitentialis satisfactio eneruatur, decernimus, vt cum dedicatur basilica, non extendatur indulgētia extra annum, siue ab vno solo, siue à pluribus Episcopis dedicetur, ac deinde in anniuersario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat: & intra hunc quoque dierum numerum indulgentiarum literas pręcipimus moderari, quę pro quibuslibet causis aliquoties cōceduntur, cū Romanus *Moderamen indulgētiarū.*

Pontifex

Pontifex (qui plenitudinem obtinet potestatis) hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare.

Canon 63.

Extra de sim. Sicut procerto

Ne pro cõsecrationibus Episcoporũ aut benedictionibus, aut ordinibus clericorum aliquid accipiatur.

Ca. 64. Monacha pretio recepta vna cum recipientibus de monasterio expellantur.

Extra ibid. Quoniam.

Quoniã simoniaca labes adeo plerasq; moniales infecit, vt vix aliquas sine pretio recipiãt in sorores, paupertatis prætextu volentes huiuscemodi vitiũ palliare: ne id de cætero fiat, penitus prohibemus, statuentes, vt quęcũque de cętero talẽ prauitatẽ cõmiserit, tã recipiẽs quã recepta, siue sit subdita, siue prælata, sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur, in locũ arctioris regulæ, ad agendam perpetuo pęnitentiam retrudenda.

De his autem quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus prouidendum, vt remotæ de monasteriis, quæ perperam sunt ingressę, in aliis eiusdem ordinis collocentur.

Quòd si propter nimiam multitudinem, alibi fortè nequiuerint commodè collocari: ne fortè damnabiliter in seculo euagentur, recipiantur in eodem monasterio dispensatiouẽ de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.

Hoc etiã circa monachos & alios regulares decernimus obseruandũ. Verũ ne per simplicitatẽ vel ignorantiã se valeãt excusare, præcipimus vt diœcesani Epi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari.

Canon 65. Extra ibidem.

Canon 66. Extra ibidem.

Ca. 67. Iudæi etiã cõpellendi sunt ad restituendas vsuras.

Extra de vsuris. Quãto amplius. Quando cogũtur Iudæi satisfacere pro vsuris.

Statuimus, vt si de cætero quocunque prætextu Iudæi à Christianis graues & immoderatas vsuras extorserint, Christianorũ eis participium subtrahatur, donec de immoderato grauamine satisfecerint competenter. Censura etiam Ecclesiastica Iudæos decernimus, cõpellendos ad satisfaciendum Ecclesiis pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus aliis percipere consueuerant, antequam ad Iudæos quocunque titulo deuenissent.

Canon

Canon 68.

Statuimus vt Iudæi vtriusque sexus in omni Christianorum prouincia,& in omni tempore, qualitate habitus publicè ab alijs populis distinguantur. *Extra de Iudæis,& Sarracenis.*

Canon 69.

Nec Iudæi nec Pagani officijs publicis præficiantur. *Extra ibid.*

Postremo loco habetur in hoc concilio bulla expeditionis pro recuperanda terra sancta, sanctissimè ædita; in qua expeditione omnes clerici mandato concilij,bonam partem ecclesiasticorum prouētuum in subsidium terræ sanctæ tradiderunt. Papa verò & Cardinales integram decimam. In reliquis capitulis remittimus lectorem ad magnum volumen conciliorum, quæ ne eadem pluries repeteremus, omisimus. *Cum sit.*

Finit Concilium Lateran. primum.

Honorius 3. Papa 183. ordinē beati Dominici eo instante confirmat, & Fridericum secundum anathemate notatum imperij dignitate priuat. *an. d. 1214. Hono. 3. Pont. 183.*

Idem & ordinem beati Francisci comprobauit, quē biennio post Gregorius in catalogo sanctorum retulit. Sedit annos 10.menses 7.dies 13.

Grego.9.Papa 184. Hic beatum Dominicum & beatum Franciscum in sanctos retulit, circa annum domini 1240.Sedit annos 14.menses 5.sub Friderico 3. Germano Cæsare 24. *Gregor.9. Pont.184.*

Cęlestinus 4.Papa 185.sedit tantū dies 18.vacat sedes vno & 20.mensib.donec Cardinales qui à Friderico Imperatore in carcere detinebantur,liberare donati sunt. *Cœlesti. 4. Pont.185.*

Innocentius 4.Papa 186.Hic beatū Petrum Veronensem ordinis Prædicatorum ab hæreticis occisum inter sanctos martyres retulit. Idē statuit vt Cardinales galero rubeo vterentur honestandi ordinis causa. & Hugonem ex ordine sancti Dominici, virum vita & doctrina insignem, in Cardinalis dignitatem euexit, qui comment. in tota Biblia scripsit. Sub hoc floruit Alexander ordinis minorum,qui summam in theologiam scripsit. Sedit ann.11.menses 6.dies 12 sub eodem Cęsare. *Innocen. 4. Pont.186. Sub hoc etiam Decretalium volumē est ędi tum.*

Alexāder 4.Papa 187.sedit annos 7.Vacat sedes mēs. 3.dieb. 4. Huius Pontificis vita ab oībus certè mirificè laudatur,electus sub VVilhemo Germano Cæsare 26. *Alexan.4. Pont.177.*

Vrban. 4. Pont. 188. Anno domini 1265.

Vrbanus 4. Papa 188. Scribunt aliqui ſub Vrbano fuiſſe Albertum cognomento Magnum, & diuinum Thomam Aquinatem ordinis Prędicatorum. Sedit autem annos 3. menſem vnum ſub eodem Cæſare.

Clemens 4. Pont. 189.

Clemens 4. Papa 189. Hic vxorem & liberos habuerat, qua mortua factus eſt Eps, deinde Cardinalis, & abſens electus Papa ſub eodẽ Cæſare. Sedit an. 3. Quo mortuo nõ ſolum inter populos Italię, quos in officio ſanctiſſimus Pontifex authoritate ſua cõtinebat, verùm & inter Cardinales diſcordia orta eſt de creãdo nouo Pontifice, vt biẽnio ſedes vacauerit. Bona Eccleſiæ Clemens vir integerrimus adeo accuratè diſpenſauit, vt cũ haberet duas filias ex mortua vxore ante Pontificatũ ſuſceptas, vni in monaſterio collocatæ triginta tm̃ libras dedit. Alteri quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac cõditione ne quid vnquam amplius peteret. Habuit & nepotem clericum, quem vbi comperit tres prębendas habere, optionem facere compulit, vt quam vellet ex his retineret, & duas relinqueret. Inſtantibus aũt amicis vt non tm̃ nepoti illa dimitteret, ſed maiora & plura tribueret, reſpondit ſe Deo, nõ aũt carni & ſanguini acquieturum: quem vtinam vniuerſi Pontifices imitati eſſent.

Deo, non autẽ carni & ſanguini acquieuit ſanctus Pontifex.

Gregorius 10. Papa 190. ſub eodem Cæſare. ſedit an. 4. Sub hoc celebratum eſt Concilium Lugdunenſe generale, in quo ſequens veritas definita eſt.

Proceſſio ſpiritusſancti à patre & filio profitetur. Vnica inſpiratione S. S. æternaliter procedit.

Fideli & deuota profeſſione fatemur, quod Spiritus ſanctus æternaliter ex patre & ex filio non tanquam ex duobus principiis, ſed tanquã ex vno principio, nõ duabus inſpirationibus, ſed vnica inſpiratione ꝓcedit. Hoc profeſſa eſt hactenus, ꝑdicauit & docuit ſacroſancta Romana Eccleſia mater omniũ fidelium & magiſtra. Hoc habet orthodoxorũ patrum atq; doctorũ Latinorum pariter & Græcorum incommutabilis & vera ſñia. Sed quia nonnulli pp. irrefragabilis pręmiſſę veritatis ignorantiam in errores varios ſunt prolapſi, nos ſacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus oẽs qui negare præſumpſerint æternaliter Spiritum ſanctum ex patre & filio procedere: ſiue etiã temerario auſu aſſerere quòd Spiritus ſanctus ex patre & filio tanquam ex

duobus

duobus principijs,& non tanquam ex vno procedat. Habentur de summa trinit. & fi. catho. in 6.

In eodem concilio mandatum est, quòd nullus sacerdos manifestos vsurarios ad confessionem admittat, siue ipsos absoluat,nisi de vsuris satis fecerint,vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum præstent idoneam cautionem.

Vsurarij non absoluendi.

Innocent. 5. Papa 191. ex ordine sancti Dominici assumptus ad Pontificatum anno domini 1275. Sedit menses 6.sub Rudolpho Germano Cæsare.27.

Innocen. 5. Pont.191.

Adrianus 5. Papa 192. sedit dies 40.sub eodē Cæsare.

Adrian. 5. Pont. 192.

Ioannes 22. Papa 193. Vir literatus, sed in rebus gerendis, vt dicitur, parū prudens. Moritur Pontificatus sui mēse 8. sub eodē Cæsare. Sub hoc facta est definitio contra eos, qui dicunt Christum & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt, nullum ius eis fuisse. Eiusmodi sententiam erroneam & hæreticā esse censendam, declarat in extrauagan. Cum inter nonnullos, de verb.sig. Sub eodem Ioanne 22.damnantur errores Ioannis de Voliaco doctoris Parisiensis.

Ioan.22. Pont. 193.

Hæretica sententia contra asserētes Christum & eius discipulos nihil habuisse.

Errores Ioannis de Voliaca

Primus, ꝙ confessi fratribus habētibus licētiā generalē audiendi confessiones, tenentur eadē peccata, quæ confessi fuerant, iterum confiteri proprio sacerdoti.

Secundus, quòd stāte,omnis vtriusque sexus, edicto in Concilio generali, Romanus Pont.non potest facere quòd parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri, quem dicit esse parochianum curatum. Imò nec Deus posset hoc facere,quia(vt dicebat(implicat contradictionem.

Tertius,quòd Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem, imò nec Deus,quin confessus habenti licentiam teneatur eadem cōfiteri proprio sacerdoti, quē dicit esse, vt præmittitur, proprium curatum. Prædictos articulos, & quemlibet eorū, tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra deuios, authoritate Apostolica condennamus & reprobamus de fratrū nostrorū concilio,& contrariam esse catholicam fidem asserimus,scilicet quod illi,qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quàm si ea aliàs confessi fuissent eorum

proprio sacerdoti, iuxta Concilium generale. Habentur in extrauagan. communi. Vas electionis, &c.

Nicol. 3. Pont. 194.

Nicolaus 3. Papa 194. Scribunt historici, neminē ante ipsum sacrificasse religiosius visum, cùm semper, dum solennia ageret, lachryma funderet. Vacātibus Ecclesiis celerrimè consulebat, & eas statim optimo & idoneo ministro cōmittebat. Notarios & tabelliones à se, vt pestiferos, eiecit. Gregoriū 10. & Ioānem 21. imitatus. Religionis obseruantissimus, instituti sancti Francisci, ob rerum humanorum contēptum, amator: ideò & decretali Epistola quædam suæ regulæ ambigua declarauit. Sedit an. 3. menses 5. sub eodem Cæsare. Vacat sedes menses 5.

Martin. 4. Pont. 195.

Martinus 4. Papa 195. sedit an. 4. mensem 1.

Honor. 4. Pont. 196.

Honorius 4. Papa 196. sedit annos 2. sub eodem Cæsare. Vacat sedes menses decem propter ægritudinem cardinalium, qua apud sanctam Sabinā correpti sunt.

Nicolaus 4. Papa 197. sedit annos 4. sub eodem Cæsare, assumptus ex ordine Minorum.

Celestin. 5. Pont. 198.

Cęlestinus 5. Papa 198. Deducta electione discordia Cardinalium per bienniū & 3. menses, assumptus est ex eremo Petrus Moroneus vocatus Cęlestinus. Verū cum à priore vita ob Pontificatū nequaquā declinaret, visus est rebus agēdis parū idoneus: hāc ob rē de abrogatione eius mētio fieri cępta est inter Cardinales. Tandē psuasus est, vt pontificatu se abdicaret, ne ecclesia Dei ob imperitiā gubernātis periclitaretur. Quo facto Cęlestinus ad priuatam vitā se redegit, & alterius subrogandi Pontificis Cardinalibus potestatem dedit, Pontificatus sui mense 6. Imperante Adolpho Germano Cæsare 28.

Cessit Pōtificatui bonus pastor ne oues periclitarentur.

Bonifa. 8. Pont. 199.

Bonifacius 8. Papa 199. Ab hoc ferūt deceptum Cœlestinum voce tanquam cœlitus missa per cannam ad eum factam vt desereret Pontificatum, & Bonifacium institueret. Ingentia bella in Italia excitauit. Excommunicauit Gallorum regem Philippum, & titulum regni Gallici donauit Alberto Austriacę domus 1. Cæsari, vt hac occasione tādem inter se confligerentur Germani & Galli. Postremò captus est Bonifacius, & in carcere periit. Atque hinc est quod dicitur de eo: Intrauit vt vulpes, regnauit vt lupus, mortuus est vt canis. Sedit annos octo, menses 5. sub eodem Cæsare.

Benedictus 11. Papa 200. ex ordine sancti Dominici assumptus ad pontificatum. Ita semper vixit, vt post mortem inter beatos meritò censeatur. Sedit menses 8. dies 15. Electus est sub Alberto Germano Cæsare 29. *Benedictus 11. Pont. 200.*

Clemẽs 5. Papa 201. sub eodẽ Cæsare. Hic apud Lugdunenses egit in Gallia, & iam inde ab hoc tempore, i. anno 1302. translata est pontificia sedes ab vrbe Roma Auinium Galliæ vrbem, vbi ad septuaginta & quatuor annos remãsit cũ magno Christianorum incommodo. Interim noua hæresi apud Nouarienses per Dulcinum & Margaritam inuenta est, qua mares & fęminæ simul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptistarum more (qui nostra hac ætate in incertum vagantur) senserunt nihil proprij habendum, non esse administrandas respublicas Christianis: & similes phanaticas opiniones habuere. Sub hoc celebratũ est conciliũ Viennense, in quo & librum Clementinarũ à se compositum ædidit. Fertur hoc fermè tpe Tẽplarios olim Christi milites à nostris ad Saracenos defecisse. Quamobrem interfecti sunt quotquot comprehendi potuerunt, eorumq; bona partim Rhodianis militib. partim nouis religionib. sunt attributa. Sedit annos 8. mẽses 10. dies 15. *Clemens 5. Pont. 201. an. d. 1302.* heresis

Concilium Vienense generale sub Clemente quinto celebratũ: in quo probatæ sunt cõstitutiones illę & definitiones, quæ in volumine Clementinarũ feruntur. Vna est sub hac forma. Doctrinã oẽm seu positionẽ temerè asserentẽ, aut vertentem in dubium ꝙ substantia animæ rõnalis, seu intellectualis, verè ac perfectè humani corporis non sit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicã fidei, hoc sacro approbante Concilio reprobamus: definientes vt cunctis nota sit fidei syncerę veritas: ac præcludatur vniuersis erroribus aditus, ne subintrent, quòd quisquis deinceps asserere, defendere seu tenere pertinaciter pręsumpserit, quòd anima rationalis seu intellectiua non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tanquã hęreticus sit censendus. Itẽ Baptisma vnicum baptizatos oẽs in Christo regenerãs esse (sicut vnus Deus, ac fides vnica) ab oĩbus fideliter confitendum, ꝙ celebratur in aqua in noĩe Patris & Filij & Spiritus sancti, credimus esse tam adultis, quã paruulis *Concilium Viennen.* *Anima rationalis per se & essentialiter est forma humani corporis*

communiter perfectum remedium ad salutem. Verùm quia quantum ad effectum baptismi in paruulis repe-riuntur doctores quidam Theologi opiniones contra-rias habuisse, quibusdam ex ipsis dicentibus per virtu-tem baptismi, paruulis quidem culpam remitti, sed gra-tiam non conferri, alijs econtra asserentibus quòd & culpa eisdem in baptismo remittitur, & virtutes ac in-formans gratia infunduntur quo ad habitum, & si nõ pro illo tpe, quo ad vsum: Nos attẽdentes generalem ef-ficaciam mortis Christi, quæ per baptisma applicatur: pariter oĩbus baptizatis, opinionem secundam, quæ di-cit tam paruulis, q̃ adultis conferri, in baptismo infor-mantem gratiam & virtutes, tanquam probabiliorem, & dictis sanctorum, & doctorum, modernorum Theolo giæ magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio duximus eligendam. Habentur prædictæ duæ definitiones in Cle. de sum. Trinit. & fi. Catholi.

Tam paruulis quam adultis in baptismo cõfertur gratia, virtutesq; infunduntur.

In eodem Concilio facta est constitutio, vt festum corporis Christi celebretur feria 5. post octauam Pen-tecostes, cõcessis indulgentijs ijs, qui in eo festo, vel sub octauis officio, vel horis interfuerunt. Habetur in Clem. de religi. & venerat. sanctorum.

Erro. Begadorum & Beguinarum damnantur.

In eodem damnati sunt errores Begadorum & Begui narum mulierum Alemaniæ.

Primus, quòd homo in vita præsenti tantum & talem perfectionis gradum potest acquirere, quòd reddetur pe nitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere nõ va-lebit. Nam (vt dicunt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inueniri.

Secundus, Ieiunare non oportet hominem, nec ora-re, postq̃ gradũ perfectionis hmõi fuerit assecutus: quia tũc sensualitas est ita perfectè Spiritui & rõni subiecta, ꝙ homo põt liberè corpori concedere, quicquid placet.

Tertius, ꝙ illi, qui sunt in prædicto gradu perfectio-nis, & spiritu libertatis, non sunt humanæ subiecti obe-dientiæ, nec ad aliqua præcepta ecclesiæ obligantur, q̃a, vt asserunt, vbi Spiritus Domini, ibi libertas.

2. Cor. 3.

Quartus, quòd homo potest ita finalem beatitudi-nem secundùm omnem gradum perfectionis in præsen ti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata.

Quintus,

Quintus, quòd quælibet intellectualis creatura in seipsa naturaliter est beata: quodq; aīa nō indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad Deū videndū, & eo beatè fruēdū.

Sextus, quòd se in actibus exercere virtutum, est hoīs imperfecti, & perfecta anima licentiat à se virtutes.

Septimus, quòd mulieris osculum (cum ad hoc naturā non inclinet) est mortale peccatum: actus autem carnalis, cum ad hoc natura inclinet, peccatum non est, maximè cum tentatur exercens.

Octauus error, quod in eleuatione corporis Christi Iesu non debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere: asserentes quòd esset imperfectionis eisdem, si à puritate & altitudine suæ contemplationis tm̄ descenderet, quòd circa mysterium seu sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent. Sacro approbante Concilio sectā ipsam cū præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino. Habetur in Clement. Ad nostrum, de hæreticis.

In eodem concilio. Si quis in illum errorem inciderit, vt pertinaciter affirmare præsumat, exercere vsuras non esse peccatum: decernimus eum velut hæreticum puniendum. Locorum nihilominus ordinarijs, & hæreticæ prauitatis inquisitoribus districtius iniungentes, vt contra eos, quos de errore huiusmodi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos, vel suspectos de hæresi procedere non omittant. Habentur in Clemen. de vsuris, ca. Sanè. *Puniantur vt hęretici qui affirmauerint exercere vsuras nō esse peccatum.*

Ioannes 23. Papa 202. sedit annos 10. menses 4. imperatore Ludouico Bauaro, in quem censuris Pontificijs animaduertit. *Ioan. 23. Pont. 202.*

Benedictus 12. Papa 203. sedit annos 4. menses 3. sub eodem Cæsare. Vir sanctissimus omnibus collachrymantibus sepelitur. *Benedict. 12. Pont. 203.*

Clemens 6. Papa 204. sedit annos 10. menses 6. Hic emit (vt fertur) Auinium Franciæ, atque ita vrbs hęc iuris Pontificij facta est. *Clemens 6. Pont. 204.*

Innocent. 6. Papa. 205. Hic præbēdas ecclesiasticas nō nisi probatissimis sacerdotibus, tum vita, tum doctrina dedit. Fecitq; vt oēs Prælati ad ecclesias suas proficiscerentur. Sedit annos 9. menses octo sub eodem Cęsare. *Innocen. 6. Pont. 205.*

Vrbanus 5. *Pont. 206.* Vrbanus 5.Papa.206.sedit an.8.menses 4.electus sub Carolo 4. Germano Cæsare 32

Gregor. 11. *Pont. 207.* *an.d.1371.* Gregorius 11. Papa 207. electus sub eodem Cæsare. Hic Romam ex Gallia transtulit iterum pontificiam sedem anno Dñi 1376. motus maximè ex verbis cuiusdã epi, qui interrogatus à Pontifice (dum simul ambularent) cur non rediret ad ecclesiam suam, quam malum erat tandiu sine pastore nudam relinqui, respondit: Cur tu summe Pontifex cæteris exemplum daturus, tuum episcopatum non repetis? Moritur Romæ, an. d.1378. sui Pontificatus anno 7. mense. 5.

Post Gregorium 11.ingēs schisma ortum est.Itali Italum Pontificē,Vrbanum 6.dictū,crearunt, & is Romæ mansit.Galli item elegerunt Pontificē in Italia, quē Clementē septimū appellarunt.Is Auinium se recepit.Erant itaque Pontifices duo,alter in alterū censuris sæuiebat. Durauit hoc schisma vsque ad Concil.Constantiense.

Vrbanus 6. *Pont. 208.* Vrbanus 6.Papa 208.Pontificatus sui satis infeliciter acti,anno 11.mense 8.Romæ morit.Ruperto Cęsare 34.

Bonifa. 9. *Pont. 209.* Bonifacius 9.Papa 209. sub eodē Cæsare. Hic annorum circiter triginta erat,cum Pontificatū iniuit:ita tñ vixit in tanta vel peccandi licentia,vt nulla ei voluptas impingi vel obijci posset. Interim mortuo Clemente 7. adulterino Pontifice, Petrus de Luna (Benedictus tertiusdecimus appellatus) Auinione sufficitur.

an.d.1390. Bonifacius hic Annatarum hostium potentiam veritus, vel augendæ ditionis ecclesiasticæ causa, vt aliqui volunt, vsum beneficijs ecclesiasticis primus imposuit, hac conditione, vt qui beneficium cōsequeretur, dimidium annui prouentus fisco Apostolico persolueret. Quamuis sint qui hoc inuentum, Ioanni 22.ascribant. Hanc consuetudinem omnes admisere præter Anglos, qui id de solis episcopatibus concessere: de cæteris beneficijs non adeò.Sedit annos 14.menses nouem.

Innocen. 7. *Pont. 210.* Innocentius 7. Papa 210. duobus annis sacerdotio infeliciter administrato mortuus est.

Gregor. 12. *Pont. 211.* Gregorius duodecimus, Papa 211. Is promisit cessurum se Pōtificatui, si Benedictus itidem non recusaret. Cæterum fugiente Benedicto in Cataloniam relicta Auinione reuocauit promissum suū Gregorius de resi-

gnando papatu:proinde,Concilio Pisis à Cardinalibus vniuersis habito, vterque & Gregorius & Benedictus Pontificatu sunt depositi,& in locum eorum suffectus tertius Papa Alexander 5. Gregorius profugit Ariminum, vbi mansit vsque ad Constantiensis Concilij tempora. Alexander quintus, Bononiæ egit.

Alexander quintus Papa 212. sedit menses 8. ex ordine Minorum assumptus, sanctus Dei. *Alexan.5. Pont.212.*

Ioannes 24. Papa 213. Hic Ioannes 24. Bononiæ, Gregorius Arimini. Benedictus in Hispania superstites uixerunt, vsque dum opera Sigismundi Imperratoris Constantiæ publica synodus cogeretur. Sunt autem tres hi pariter in eo Concilio papatu deiecti. *Ioan.24. Pont.213.*

Martinus 5. Papa 214. electus in Concilio Constantiensi, sedit annos 14. menses tres. *Martin.5. Pont.213.*

Acta Concilij Constantiensis sub Ioanne Papa 24. conuocati & inchoati tempore schismatis. Ferebantur enim tunc tres Pontifices, prædictus Ioannes, & Benedictus 13. & Gregorius 12.

IN sessione 1. anno Domini 1415. Præsente Sigismundo Imperatore, promisit Ioannes 24. se cessurum papatui sub hac forma: Ego Ioannes Papa 24. propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo, promitto, iuro, & voueo Deo, & ecclesię, & huic sacro Concilio, spõtè & liberè dare pacẽ ecclesiæ Christi per uiam meæ simplicis cessionis papatus, & eam facere, & adimplere cum effectu iuxta deliberationem præsentis concilij, si & quando Petrus de Luna, Benedictus 13. & Angelus de Corario, Gregorius 12. in suis obedientijs nuncupati, papatui quem prætendunt, per se uel procuratores suos legitimos simpliciter cedant, &c. Nihil ad hæc addiderunt in sessione secunda & tertia.

In sessione quarta & quinta habetur sic definitum, quòd ipsa synodus in spiritu sancto cõgregata legitimè generale conciliũ faciens, ecclesiã catholicã militãtem repręsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscũq; status, vel dignitatis, etsi papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem

&

11 Nullus Prelatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat esse excommunicatum à Deo: & qui sic excommunicat, est hereticus.

12 Prelat⁹ excõmunicãs clericũ, q̃ appellauit ad Regẽ & ad Cõciliũ regni, eo ipso traditor est regis & regni.

13 Illi, qui dimittũt prædicare siue audire verbũ Dei propter excõicationẽ hominum, sunt excommunicati.

14 Licet alicui diacono vel presbytero predicare verbum Dei absque authoritate sedis Apostolicę, vel episcopi catholici.

15 Nullus est dominus ciuilis, nullus est prelatus, nullus est episcopus dum est in peccato mortali.

16 Domini temporales possunt ad arbitriũ suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus.

17 Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18 Decimę sunt purę eleemosynę, & parochiani possunt propter peccata suorum prelatorum, ad libitum suum auferre eas.

19 Speciales orationes applicatę vni personę per prelatos vel religiosos, non plus prosunt eidem quàm generales cęteris paribus.

20 Conferens eleemosynam fratribus, est excommunicatus ipso facto.

21 Si quis ingreditur religionem priuatam qualemcunque, redditur ineptior & inhabilior ad obseruantiam mandatorum Dei.

22 Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.

23 Religiosi viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.

24 Fratres tenentur per labores manuũ victum quęrere, & non per mendicitatem. Prima pars est scandalose & presumptuose asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur. Secunda erronea pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.

25 Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subuenientibus.

26 Oratio prescíti, nulli valet.

27 Omnia de necessitate absoluta eueniunt.

28 Confirmatio iuuenũ, clericorum ordinatio, locorum consecratio reseruantur Papæ & episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

29 Vniuersitates, studia, collegia, graduationes, & magisteria in eisdem sunt vna gẽtilitate introducta, & tantum prosunt ecclesiæ sicut Diabolus.

30 Excommunicatio Papæ vel cuiuscunque Prælati non timenda, quia est censura Antichristi.

31 Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.

32 Ditare clerum, est contra regulam Christi.

33 Syluester Papa & Constantinus Imperator errauerunt ecclesiam dotando.

34 Omnes de ordine mendicantium sunt hæretici, & dantes eis Eleemosynam sunt excõicati.

35 Ingredientes religionẽ sunt inhabiles ad obseruandum diuina præcepta, & per consequens ad perueniendum ad regnum cœlorum, nisi apostatauerint ab eisdem.

36 Papa cũ omnibus clericis suis possessionẽ habentibus sunt hæretici, eo quod possessionem habent.

37 Ecclesia Romana est synagoga Satanæ: nec Papa est immediatus vicarius Christi, & Apostolorum.

38 Decretales epistolæ sunt Apocryphæ, & seducunt à fide Christi, & clerici sunt stulti qui student eis.

39 Imperator & Domini temporales seducti sunt à Diabolo vt ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

40 Electio Papæ à Cardinalibus per diabolum est introducta.

41 Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias. Error est si per Romanam ecclesiã intelligat vniuersalem ecclesiam aut Concilium generale: aut pro quanto negat primatum summi Pontificis super alias ecclesias particulares.

42 Fatuũ est credere indulgentijs Papæ & epõrum.

43 Iuramenta illicita sunt quæ fiunt ad roborandum humanos contractus & commercia ciuilia.

44 Augustinus, Benedictus, Bernardus dãnati sunt, nisi pœnituerint de hoc quod habuerunt possessiones, & insti-

& instituerũt & intrauerũt religiones. Et sic à dño Papa vsque ad vltimum religiosum omnes sunt hæretici.

45 Omnes religionis indifferenter introductę sunt a diabolo.

Hos sancta synodus præfatos articulos 45.examinari fecit & sæpius recenseri:quibus examinatis,fuit repertum aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notoriè hæretico, & à sanctis Patribus reprobatos, alios nõ catholicos sed erroneos:alios scãdalosos & blasphemos,quosdã piarum aurium offensiuos,nonnullos eorũ temerarios & seditiosos. Propterea concilium pronuntiat hæreticũ Ioannem VVicleff,ac memoriam eiusdẽ condemnat,& mandat exhumari ossa ipsius & cremari.

In 9.10.& 11.nihil annotatione dignum actum est. In sessione 12. pronuntiata est publica sententia diffinitiua depositionis à papatu contra Ioannem Papã 24. propter recessum quẽ fecerat à ciuitate Constantiẽsi & dicto sacro Concilio generali clandestine noctu hora suspecta & in habitu dissimulato, & pp scandalũ datũ ab illo turbatiuũ pacis vnionis Ecclesiæ à voto, & promissione, & iuramento per ipsum Ioannẽ Papã Deo & Ecclesiæ & huic sacro Cõcilio pręstitis deuiatiuum.

Itẽ statuit & decernit sancta synodus pro bono vnionis Ecclesiæ, quòd nullo vnquam tempore eligatur in Papã dominus Balthasar Costa,nuper Ioannes 24. nec Angelus de Corario,Gregorius 12.nec Petrus de Luna, Benedictus 13.in suis obedientiis sic nominati.Si contrarium fiat,id ipsum sit irritum & inane.

Sessio 13.

Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerariè asserere pręsumant, populum Christianum debere sacramentum Eucharistię sub vtraq; panis & vini specie suscipere, & non solum sub specie panis, sed ẽt sub specie vini populum laicũ passim communicẽt, & post cœnam vel alias non ieiuni, & communicandum esse pertinaciter asserunt contra laudabilẽ Ecclesiæ consuetudinem rationabiliter approbatã; hinc est quod hoc generale concilium declarat, decernit & definit contra hunc errorem, quòd licet Christus post cœnã instituerit,& suis discipulis administrauerit sub vtraque specie

panis

panis & vini hoc venerabile sacramentum, tñ hoc non obstante sacrorum canonum authoritas, & approbata cõsuetudo Ecclesię seruauit & seruat, qđ huiusmodi Sacramentũ, nec cõficiatur post cęnam, nec sumatur à nõ ieiunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à iure, vel Ecclesia concesso, vel admisso, &c. Et similiter quòd licet in primitiua Ecclesia huiusmodi sacramentũ reciperetur à fidelibus sub vtraque specie: tamen hęc consuetudo ad euitandũ aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, ꝙ à conficientibus sub vtraque specie & à laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cum firmissime credendũ sit, & nullatenus dubitandnm, integrum Christi corpus & sanguinem, tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri, &c. Qua propter dicere, quòd hanc cõsuetudinẽ, & legẽ obseruare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, tanquam hæretici arcendi sunt, & grauiter puniendi per diœcesanos locorum aut inquisitores hæreticæ prauitatis, &c. Item præcipimus sub pęna excommunicationis, quod nullus presbyter cõmunicet populum sub vtraque specie panis & vini.

Sessio 14.

Carolus de Malatestis renunciauit papatui nomine Gregorij 12.

Sessio 15.

Errores Ioannis Vss.

Articuli Ioannis vss damnati in Concilio, quoniam publice prędicabat Ioannẽ Vviclef virum catholicum & authorem Euangelicum.

1 Vnica est sancta vniuersalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum vniuersitas.

2 Paulus nunquã fuit membrũ diaboli, licet fecerit actus quosdã actibus Ecclesiæ malignãtium cõsimiles.

3 Præsciti non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars eius ab ea finaliter excidat, eo quòd prædestinationis charitas, quę ipsam ligat, non excidit.

4 Duæ naturæ, diuinitas & humanitas sunt vnus Christus.

5 Pręscitus etsi aliquando sit in gratia secundũ præsentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ,

clesiæ,& prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ,licet aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gratia prædestinationis.

6 Sumendo Ecclesiā pro conuocatione prædestinatorum,siue sint in gratia,siue nō secundum præsentem iustitiam,isto modo Ecclesia est articulus fidei.

7 Petrus non fuit, neque est caput Ecclesiæ sanctæ catholicæ.

8 Sacerdotes qūolibet criminose viuētes, sacerdotij polluūt potestatē,& sicut filij infideles sentiūt infideliter de septē Sacramētis Ecclesiæ,de clauibus & cēsuris.

9 Papalis dignitas à Cæsare inoleuit,& Papæ profectio & institutio à Cæsaris potentia emanauit.

10 Nullus siue reuelatioue assereret rationabiliter de se vel alio, qđ esset caput particularis Ecclesiæ: nec Romanus Pontifex est caput Romanæ Ecclesiæ.

11 Non oportet credere quod iste quicunq; est particularis Romanus Pontifex,sit caput, cuiuscunque particularis Ecclesię nisi Deus eum prędestinauerit.

12 Nemo gerit vicem Christi,vel Petri,nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter à Deo recipiat procuratoriam potestatem, quia ad illud officium vicarij requiritur & morum conformitas,& instituentis authoritas.

13 Papa nō est manifestus & verus successor Apostolorum principis Petri, si viuit moribus cōtrariis Petro: etsi quęrit auaritiam, tunc est vicarius Iudę Iscariotis. Et pari euidentia Cardinales non sunt manifesti & veri successores collegij,aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum,seruantes consilia & mandata Domini nostri Iesu Christi.

14 Doctores ponentes quod aliquis per censurā ecclesiasticam emendandus est,si corrigi noluerit,iudicio seculari est tradendus, pro certo sequūtur in hoc Pontifices,Scribas & Pharisęos, qui Christum nolētem eis in omnibus obedire,tradiderunt Pontio Pilato.

15 Obedientia ecclesiastica,est obedientia secundum adinuentionem sacerdotum Ecclesię propter expressam authoritatem Ecclesię.

16 Quòd nulla sint opera indifferentia : sed hęc sit

diuisio

diuisio immediata humanorum operum quòd sint vel virtuosa vel vitiosa, quia si homo est vitiosus & agat quicquam, tunc agit vitiose, & si est virtuosus, & agat quicquam, tunc agit virtuose, quia sicut peccatum inficit vniuersaliter omnes actus hominis virtuosi, sic virtus viuificat omnes actus hominis virtuosi.

17 Sacerdos Christi viuens secundum legem eius, & habens notitiam scripturę, & affectum ad ędificandum copulum, debet prędicare non obstante prætensa excommunicatione.

18 Quilibet prędicantis officiū de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatum debeat exequi non obstante excommunicatione.

19 Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis vel interdicti ad sui exaltationem clerus populum sibi laicalem suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, viam præparat Antichristo.

20 Si Papa est malus, & maximè si est p̄scitus, tūc vt Iudas Apostolus, est diabolus, fur, & filius perditionis.

21 Gratia prędestinationis est vinculū, quo corpus Ecclesię & quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti indissolubiliter.

22 Papa vel Pręlatus malus & pręscitus est ęquiuoce pastor, & vere fur & latro.

23 Papa non dēt dici sanctissimus etiā ẜm officium, quia aliàs rex deberet dici sanctissimus ẜm officium, & tortores, & præcones dicerentur sancti, imò & diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei.

24 Si Papa viuat Christo cōtrariè, etiam si ascenderet per legitimam electionem secundum constitutionē humanam, tamen aliundè ascenderet quam per Christum, dato etiam quòd intraret per electionem à Deo principaliter factam. Nam Iudas Scarioth ritè & legitimè est electus à Deo ad apostolatum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium.

25 Cōdemnatio 45. articulorū Ioannis Vvicleff per doctores facta, est irrationabilis & iniqua & male facta.

26 Non eo ipso quo electores, vel maior pars eorum consenserit viua voce secundum ritus hominum in personam aliquā, eo ipso illa persona est legitime electa.

Vnde

V..le siue electores bene vel malè elegerint, operibus electi debemus credere.

27. Non est scintilla apparentiæ, quòd oporteat esse vnū caput in spiritualibus regēs Ecclesiā, quod semper cum ipsa militanti Ecclesia conuersetur & conseruetur.

28 Christus sine talibus capitibus monstruosis per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam Ecclesiam regularet.

29 Apostoli & fideles sacerdotes domini strenuè in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum.

30 Nullus est dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est Episcopus dum est in peccato mortali.

Pronuntiata est sententia damnationis horum articulorum sub eadem forma, qua condemnati sunt articuli Ioannis VVicleff.

Condemnatur articulus sequens.

Quilibet tyrannus pōt & debet licitè & meritoriè occidi per quēcunq; vasallū suū, vel subditū, ēt per clanculares insidias & subtiles blanditias, vel adulationes, non obstāte quocunq; præstito iurō seu cōfęderatione factis cum eo, nō expectata sn̄ia, vel mādato iudicis cuiuscunque. Aduersus hunc errorē satagēs hęc sancta synodus exurgere & ipsum funditus tollere declarat & definit huiusmodi doctrinā erroneā esse in fide, & in moribus, ipsamq; tanquā hęreticā, scandalosā, & ad fraudes, deceptiones, mēdacia, proditiones, periuria, vias dantē, & reprobat & condēnat. Declarat insup & decernit, ꝙ pertinaciter doctrinā hāc pniciosissimā asserētes, sunt hęretici, & tanquā tales iuxta canonicas sanctiones puniēdi.

Sessiones 16.17.& 18. nihil habent lectione dignum.

Sessio 19. Anno 1415.23. die Septembris.

Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga artium liberalium magister, cognoscens veram Catholicam Ecclesiam & Apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipuè eam de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizauerunt, & tenuerunt Ioannes VVicleff, & Ioannes Vs, in suis opusculis, libellis, seu sermonibus ad clerum & ad populum. Con-

ſentio autem Sanctæ Roma. Eccleſiæ, & Apoſtolicæ ſedi, & huic ſacro concilio, & ore ac corde profiteor in oı̄bus & per omnia & pręſertim, de clauibus, ſacramentis, ordinibus, officijs & cenſuris eccleſiaſt c s, indulgētijs & reliquijs ſanctorū, eccleſiaſtica libertate & de cęremonijs & aliis oı̄bus ad religionē Chriſtianā pertinentibus.

In ſeſſione 20. agitur cauſa ciuilis inter ducem Auſtriæ & Epiſcopum Tridentinum.

Seſſio 21. Anno 1416. 31. die menſi Maij.

Sententia contra Hieronimum de Praga laicam, magiſtrum in artibus, qui poſt abiurationem in ſeſſione 15. annotatam, audientiam publicam ſibi dari in hac ſancta ſynodo poſtulauit: qua ſibi conceſſa, coram eadem ſynodo publicè aſſeruerint, dixit, & profeſſus eſt quòd præfatæ ſententiæ damnationis dictorū Ioannis VVicleff, & Ioannis Vſs, iniquè conſenſerat, & illā ſententiam approbando mentitus fuit, nec verebatur ſe confiteri mentiū, quinimo confeſſionem ſuper illorum damnatione reuocabat nunc & in æternum, aſſerens ſe in libris Ioannis VVicleff, & Ioannis V̄ſs, nullam vnquam hæreſim vel errorem legiſſe, licet ante fuerit cōfeſſus, &c. proptereaq; ſancta ſynodus prædictum Hieron. palmitem putridum, aridum, in vite non manentem foras mittendum decreuit, ipſumq; hæreticum, & in hæreſim relapſum excommunicatum, anathematizatum pronūciat & declarat atque damnat. Qui Hieron. traditus eſt poteſtati ſeculari, & combuſtus.

Seſſiones intermedię totę terūtur in citando & deponendo Petro de Luna Benedictio 13. nuncupato, & recipiēdis oratoriibus regū Aragonū. Caſtellę & Nauarræ.

Seſſio 39. anno 1417. die 9. Octob.

Statutum de Concilijs generalibus erga futura ſchiſmata Edictio perpetuo ſancimus & ordinamus, vt amodo Concilia generalia celebrentur, ita quòd primum à fine huius Concilii in quinquennium immediatè ſequens. Secundum verò à fine illius in ſeptennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur in locis quæ ſummus Pontifex per menſem ante finem cuiuſlibet concilii, approbante & conſentiente concilio, vel in eius defectu ipſum Concilium deputare & aſſignare

gnare teneatur, vt sic per quandã continuationẽ semper aut cõcilium vigeat, aut per termini pendentiã expecte tur: quem terminũ liceat summo Pontifici de suorũ fratrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilio ob emergentes fortè casus abbreuiare, sed nullatenus prorogetur. Locum aũt pro futuro celebrando Concilio deputatum absque euidenti necessitate non mutet.

Sessio 40. Reformationes fiendæ per Papam vna cum Concilio antequam Concilium dissoluatur.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, statuit & decernit, ꝙ futurus Roma. Pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus cum hoc sacro concilio, vel deputandus per singulas nationes debeat reformare Ecclesiam in capite & in membris, & cùriam Romanam ẜm æquitatem & bonum regimen Ecclesiæ, antequam hoc Concilium dissoluatur super materiis articulorũ alias per nationes, in reformatorio oblatorũ, quę sequunt̃. Primò de numero, qualitate & natione dominorum Cardinalium. Itẽ de reseruationibus sedis Apostolicæ. Item de Annatis, communibus seruitiis & minutis. Item de collationibus beneficiorum, & gratiis expectatiuis. Item de confirmationibus electionum. Item de causis in curia Romana tractandis, vel non. Item de appellationibus ad Romanã curiam. Item de officiis Cancellariæ & Pœnitentiariæ. Item de exemptionibus & incorporationibus tpe schismatis factis. Item de cõmendis. Item de fructibus medij temporis. Item de non alienãdis bonis Romanæ Ecclesiæ. Item propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi Item de extirpatione simoniæ. Item de dispensationibus. Item de prouisione Papæ & Cardinalium. Item de indulgentiis. Item de decimis. Hoc adiecto quòd facta per nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia Papæ liberè ad propria remeare.

Sessio 41. anno 1417. die 8. Nouembris.

Constitutio Papæ Clementis 6. super modo & forma obseruandis à Cardinalibus in conclaui existentibus super electione pontificis, decretum de nõ spoliando electum in Papam sub pœna excommunicationis,

In sessione 44. statuitur locus futuri Concilij.

Sessio 45. & vltima de dissolutione Concilij.

Martinus Papa 5. dixit quod oĩa & singula determinata, conclusa & decreta in materijs fidei per præsens Conciliũ cõciliariter tenere & inuiolabiliter obseruare volebat,& nunquam contraire quoquo modo. Ipsaque sic conciliariter facta approbat & ratificat,& non aliter nec alio modo, quo dicto ipsum Concilium absoluit, omnibus & singulis in eo existentibus ad propria remeandi.ipso approbante Concilio facultatem fecit.

Bulla Martin. 5. de condemnatione Ioannis VVicleff de Anglia, & Ioannis Vss de Bohemia, damnati in hoc sacro Concilio Constantiensi.

Martinus episcopus, &c. Inter curas pastoralis curæ solicitudines,&c.

Sequuntur errores Ioannis VVicleff 45. & errores Ioan. Vss 30. In eadem forma,qua supra recensiti.

Super præmissis autem articulis quilibet de eis suspectus seu in eorũ assertione deprehensus,iuxta hunc modũ interrogetẽ. In primis vtrũ cognouerit Ioãnẽ Vuicleff de Anglia, & Ioannẽ Vss de Bohemia, & Hieronymum de Praga. Item vtrum teneat & credat, ꝙ quodlibet Concilium generale, & ẽt Constantiense vniuersalẽ ecclesiã repræsentet. Item vtrum credat quod illud, quod Concilium Constantiense vniuersalem ecclesiam repræsentãs, approbauit, & approbat in fauorem fidei & ad salutem aĩarũ, ꝙ hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum & tenẽdum. Item vtrum credat & asserat, quod in nullo casu sit licitum iurare. Item Vtrum credat quod ad mandatum iudicis iuramentum de veritate dicẽda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum, ẽt pro purificatione infamiæ faciendum, sit licitum. Item vtrum credat quod periurium scienter commissum ex quacunque causa, vel occasione pro conseruatione vitæ corporalis,vel patriæ,vel alterius ẽt in fauorem fidei, sit mortale peccatum. Item vtrum credat deliberato aĩo contemnens ritum ecclesię,q̃d ceremonias exorcismi & Catechismi,aquæ baptismatis cõsecratæ,peccet mortaliter. Item vtrum credat ꝙ post consecrationem sacerdotis in sacramento altaris sub velamento panis & vini non

sit panis materialis, & vinum materiale, sed idē per oīa Christus, qui fuit in cruce passus, & sedet ad dextera Patris. Item vtrum credat & asserat, ꝙ facta consecratione per sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & præter speciem vini, sit vera caro Christi & sanguis, & anima, & Deitas, & totus Christus, ac idē corpus absolutè, & sub vna qualibet illarum specierum singulariter. Itē vtrum credat ꝙ consuetudo cōicandi personas laicas sub specie panis tantum, ab ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantien. approbata, sit seruanda, sic qđ non liceat eam reprobare, aut sine ecclesiæ authoritate pro libito immutare. Itē vtrum credat ꝙ Christianus contemnens susceptionem sacramentorum confirmationis, vel extremæ vnctionis, aut solennizationis matrimonij, peccet mortaliter. Itē vtrum credat ꝙ Christianus vltra contritionem cordis habita copia sacerdotis idonei, soli sacerdoti ex necessitate salutis confiteri teneatur, & non laico, seu laicis quantumcunque bonis & deuotis. Item vtrum credat ꝙ sacerdos in casibus sibi permissis possit peccatorum confessum & contritum à peccatis absoluere, & sic pęnitentiam iniungere. Item vtrum credat ꝙ malus sacerdos cum debita materia & forma, & cum intentione faciendi, quod facit ecclesia, verè conficiat, verè absoluat, verè baptizet & verè conferat alia sacramenta. Item vtrum credat quod B. Petrus fuerit vicarius Christi habens potestatem ligandi & soluendi super terram. Itē, vtrum credat ꝙ Papa canonicè electus, qui pro tpe fuerit, sit successor Beati Petri, habēs supremam potestatē in ecclesia Dei. Item, vtrum credat authoritatem iurisdictionis Papæ, Archiepiscopi, & epī in soluendo & ligando esse maiorem authoritate simplicis sacerdotis, ēt si curam animarum habeat. Itē, vtrum credat quòd Papa oībus Christianis verè contritis & cō fessis ex causa pia & iusta possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maximè pia loca visitantibus. Item vtrum credat, quòd ex tali concessione visitantes ecclesias ipsas, & manus adiutrices eis porrigentes, eiusmodi indulgentias consequi possint. Item vtrum credat quòd singuli episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum canonum huiusmodi in-

dulgentias concedere possint. Item, vtrum credat & asserat licitum esse sanctorum reliquias & imagines à Christi fidelibus venerari. Item, vtrum credat, quod Papa, vel alius prælatus, vel ipsorum vicarij possint suum subditum ecclesiasticum siue secularem pp inobediētiam siue cōtumaciam excommunicare, ita quòd talis pro excōicato sit habendus. Item, vtrum credat quod inobediētia, siue contumacia excōicatorum crescente, prelati vel vel eorum vicarij in spirtualibus habeant potestatē aggrauandi interdictum ponēdi, & brachium seculare inuocandi, & quod illis censuris per inferiores sit obediendum. Item, vtrum credat quòd liceat personis ecclesiasticis absque peccato huius, mundi habere possessiones & bona temporalia. Item, vtrum credat quòd laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat, ēt si malè viuerent personæ ecclesiasticæ bona huiusmodi possidentes. Item, vtrum credat quòd liceat laicis vtriusque sexus viris & mulieribus liberè predicare verbum Dei. Itē, vtrū credat quod singulis sacerdotibus liberè liceat prædicare verbum Dei vbicunque, quandocunque & quibuscunque placuerit, etiam si non sint missi. Item, vtrum credat quòd omnia peccata mortalia, & specialiter manifesta sint publicè corrigenda & extirpanda.

Quid de præmissis hæresibus, vel articulis, vel aliquo premissorum infamati fuerint, ad arbitriū vestrum expurgare teneantur. Alij verò, qui per testes, seu propriā confessionem, vel alias legitimas probationes conuicti fuerint de prædictis hæresibus vel articulis, vel aliquo præmissorū, eosdē articulos & errores & solemniter publicè reuocare, abiurare penitentiā cōdignā subire cogantur inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, &c. Datū Constātiæ Pontificatus nostri an. 1.

Finiunt acta in Concilio Constantiensi sub Martino quinto.

Concilium Basiliense. In præfatione annotatur quis modus sit obseruandus in publica sessione Conciliorum generalium & qui fuit obseruatus in Concilio generali Constantiensi.

CONcilium Basiliense inchoatum anno dom. 1431. præsidente Iuliano cardinale sancti Angeli legato apostolico legitima potestate à felicis recordationis Martino 5. & Eugenio 4. tunc recens electio facta. Istud Concilium inchoatum fuerat Senis, translatum est certis de causis in Basileam per Martinum 5. vt notatur in sessione 1. eius Concilij.

Sessio secunda.

Hæc sancta synodus legitimè cōgregata authoritate Apostolica legitimè interueniente sacris Constantiensis & Senen. Concilijs generalibus decernentibus atque ordinantibus, fuit & est in hoc loco Basiliensi debitè, legitimè, ac ritè inchoata & congregata: ideò in pręsenti sessione ordinat & declarat quæ sequuntur.

Constant. Conc. sess. 4. Primò declarat, qđ ipsa synodus in spiritu sancto legitimè congregata generale Cōcilium faciens, & ecclesiā militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscūq; status vel dignitatis, ēt si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & generalem reformationem ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Item declarat quod quicunq; cuiuscunque status vel dignitatis, ēt si papalis existat, qui mandatis, statutis seu ordinationibus aut præceptis huius sacræ synodi, & cuiuscunque alterius Concilij generalis legitimè congregati super præmissis vel ad ea pertinentibus, obedire cōtumaciter contempserit & respuerit, condignæ pęnitētiæ subijciatur, & debitè puniatur.

Sessio tertia.

Constant. Conc. Sessione. Primò repetuntur eadem decreta, quæ in sessione secunda sunt definita & declerata.

Secundò decernitur, dissolutionem huius Concilij nullatenus fieri posse per Eugeniū papam: qm̄ est cōtra decreta Cōstāt.ē. Cōcilij & tēdit in graue periculū fidei, & status ecclesiast. turbationē, & detrimentū atq; scandalū totius populi Christiani agnouerāt Pręlati in Concilio tunc congregati, qđ Eugenius papa cū collegio Cardinaliū dissoluisset illud Concilium. In alijs sessionibus nihil habetur, tm̄ commonetur Papa vt veniat ad Concilium, & accusatur eius contumacia nolentis parere.

Sessio

Sessio 12.

Eligantur Epi & quicunque alij Prælati, ac cõfirmẽtur iuxta statuta iuris cõis, nempe vt singulæ Ecclesiæ Epos, singula collegia, singuli cõuentus Prælatos sibi eligant: qui rursus ab illis cõfirmentur ad quos de iure cõfirmatio spectat, nempe Epi à Metropolitanis, Metropolitani à Papa, & inferiores Prælati ab Episcopis.

Sessio 13. & 14. Tota teritur in monendo & citando Eugenio papa 4.

Sessio 15.

Synodales congregationes singulis annis saltẽ semel sunt celebrãdæ. Prouincialia verò Cõcilia ad minus de triẽnio in trienniũ: in quibus inter missarum solennia vel post, diœcesanus vel alius eius nomine, verbum Dei proponat, exhortando oẽs ad bonos mores sectandum, abstinendum à vitijs, & ad ea quæ pertinent ad ecclesiasticam disciplinam & officia singulorum, & præsertim vt ei quibus animarum cura commissa est, diebus Dominicis & alijs solennibus plebem subiectam, doctrinis & monitis salutaribus instruant. Postea legantur statuta prouincialia & synodalia, & inter alia aliquis cõpendiosus tractatus docens quomodo sacramenta administrari debeant: & alia vtilia pro instructione sacerdotum. Deinde ipse diœcesanus de vita & moribus subditorum solerter inquirat labem simoniacę prauitatis, contractus vsurarios, concubinatum, fornicationem, & aliaquæuis crimina & excessus debita correctione cohibeat. Alienationes rerum Ecclesiasticarũ à iure prohibitas reuocet, clericorũ abusus & aliorũ subiectorũ, qui circa diuinũ officiũ & delationẽ debiti habitus defuerint, in melius reformet & emẽdet. Præcipua aũt in ipsa synodo Epi cura sit inquirere ac debitis modis occurrere, ne aliquod dogma hæreticum, erroneũ & scandalosum, sortilegia, diuinationes, incantationes, superstitiones, & quæuis diabolica figmẽta diœcesim suã inficiãt.

Sessio 16. & 17.

Eugenius Papa annullat dissolutionem ab eo factam Concilij Basiliensis, quia graues dissessiones ex prædicta dissolutione ortæ sunt, & grauiores oriri possent, & decernit & declarat prædictum concilium à

principio inchoationis suæ fuisse & esse legitimè congregatum, & reuocat bullas, quas ad dissoluendum illud Concilium ante dederat.

Sessio 18.

Repetuntur Decreta Concilij Cōstātiensis, de authoritate & potestate Conciliorū generalium absentibus legatis Papæ, vt supra in hoc Basiliensi Cōcilio sessione 2. & 3. Quod cōciliū generale potestatē immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis etiam si papalis existat, obedire tenetur vt supra.

Sessio 19.

In hac sessione promulgatur decretū quomodo prædicanda sit fides Iudæis & cæteris infidelibus cū Christianis commorantibus, & quomodo tractandi sunt illi quandiu durāt in infidelitate sua, & de his qui uolunt ad fidem conuerti, vt bona sua quæcunq; habent mobilia & immobilia, eis intacta, illæsaq; permaneant, nisi ex vsura aut illicito quęstu fuerint acquisita, & notæ sint personæ, quibus de iure sit restitutio facienda: quia tūc illis restitui omnino oportet, ijs vero personis nō stantibus, quia talia per manus ecclesiæ in pios essent vsus conuertenda, hæc sancta synodus in fauorem concedit suscepti baptismatis tanquam in pium vsum apud eos remanere debere. Si uero conuersionis tēpore inopes & indigētes fuerint, per viscera misericordię Dei nostri omnes tā ecclesiasticos quā seculares hęc sancta synodus exhortatur, ut ipsis cōuersis manus porrigant adiutrices. Ipsi quoque dięcesani non solū Christianos ad subueniēdum illis exhortātur. sed tam de redditibus ecclesiarū quàm de his, quæ ad pauperū vsus per ipsos conuertenda deuoluūtur, huiusmodi neophytos sustentare non negligant, ipsosq; detractionibus & contumelijs paterna affectione defendāt. Et quoniā per gratiam baptismi ciues sanctorum & domestici Dei efficiuntur longèque dignius sit regenerari spiritu quàm nasci carne, lege præsenti statuimus vt ciuitatū & locorum, in quibus sacro baptismate regenerantur, ibi legis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alij consequuntur. Curent insuper sacerdotes baptizantes & diœcesani,

diœceſani, ne cum Iudæis ſeu infidelibus ſaltem per longum tempus conuerſentur: quoniam experientia teſte mutuam inter ſe neophytorum conuerſationem ipſos in fide noſtra fragiliores reddere, ac ſaluti illorum plurimum officere cõpertum eſt. Exhortatur hæc ſancta ſynodus locorum ordinarios vt quãtum pro incremento fidei uiderint expedire, curent & ſtudeant neophytos ipſos cum originarijs Chriſtianis matrimonio copulare. Prohibeatur & ijs neophitis ſub grauibus pęnis, ne mortuos more Iudæorum ſepeliant, aut ſabbata, aliaſque ſolennitates, & antiquæ ſectæ ritus quoquo modo obſeruent, ſed eccleſias & prædicationes noſtras prout alij catholici frequenter, & in omnibus ſe Chriſtianorum moribus conformes reddant.

Seſſio 20. Conſtitutio de concubinarijs.

Si quis fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium ſuorum vel beneficiorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpẽſus, quos ſuus ſuperior in fabricam vel aliam euidentem eccleſiarũ vtilitatem, ex quibus hi fructus percipiũtur, cõuertat. De inde eiuſmodi concubinariũ monere teneatur vt concubinam dimittat, quã ſi non dimiſerit, vel miſſam aut aliam publice reſumpſerit, iubet hæc ſancta ſynodus, vt ipſum ſuis omnibus beneficijs omnino priuet.

Seſſio 21. De annatis.

Conſtitutio de annatis non exigendis tam in curia Romana quàm alibi pro confirmatione electionum, vel admiſſione poſtulationum, aut aliqua collatione.

Altera cõſtitutio quomodo diuinũ officiũ in eccleſia celebrandũ ſit: quo tempore quiſq; debet eſſe in choro.

Turpẽ ẽt illũ abuſum in quibuſdã frequẽtatũ eccleſijs quo certis anni celebritatibus nõnulli cũ mitra, baculo, ac veſtibus põtificalibus more epõrũ benedicunt. *In 8. ſynod. gen. ca. 16.* Alij vt reges ac duces induti, quod feſtũ fatuorũ vel innocẽtiũ vel puerorũ in quibuſdã regionibus nũcupatur, vt alij laruales & theatrales iocos. Alij coreas & tripudia mariũ ac mulierũ facientes, homines ad ſpectacula & cachinnationes mouẽt, alij cõmeſſationes, & cõuiuia ibidẽ præparant hęc ſancta ſynodus deteſtãs, ſtatuit & iubet ordinarijs & eccleſiarũ rectoribus, ne hæc aut

ſimilia

simil̃ia ludibria, nec etiam mercantias, seu negotiationes nundinarum in ecclesia, quæ domus orationis esse debet, ac etiam cœmiterio exerceri amplius permittant, transgressoresq; per cēsuram ecclesiasticam, aliaq; iuris remedia punire non negligant.

Sessio 22. De erroribus Archiepiscopi Nazareni.

Quendam libellum æditum ab Augustino de Roma Archiepiscopo Nazareno, cuius primus tractatus de sacramento diuinitatis Iesu Christi & ecclesia intitulatur. Secundus de Christo capite, & eius inclyto principatu. Alius de charitate Christi circa electos, & de eius infinito amore tanquam nō sanam & erroneam in fide doctrinam continentem, cū suis defensorijs hæc sancta synodus damnat & reprobat, & potissimè scandalosam assertionem erroneā in fide in ipso libello cōtentā, scilicet, Christus quotidie peccāt, & ex quo fuit Christus, quotidie peccauit, quāuis pro capite ecclesię Christo Iesu dicat se non intelligere, sed ad mēbra sua, quæ cum Christo capite vnum esse Christum asseruit, intelligentiam eius esse referēdā dicat. Nec nō & propositiones istas, & eis in sentētia similes quas in atticulos dānatos in Cōcilio Constan. incidere declarat, scilicet nō omnes fideles iustificati, sunt mēbra Christi, sed soli prę destinati. Humana natura in Christo, uere est Christus, & eadem est persona Christi. Humana natura in Christo est persona verbi. Humana natura assumpta à verbi, bo ex vnione personali est ueraciter deus naturalis & proprius &c. Christus secundum voluntatem creatam tantū diligit naturam humanam vnitam personæ verquantum diligit naturam diuinā, sicut duę personę in diuinis sūt ęqualiter diligibiles, ita duę naturę in Christo, humana & diuina sunt ęqualiter diligibiles propter personam communem.

Anima Christi uidet Deum, tam clare & intense: quantum clare & intense Deus videt seipsum. Ratio suppositatis determinans humanā naturam in Christo, non realiter distinguitur ab ipsa natura determinara. Quas propositiones & alias ex eadem radice procedentes, tanquam erroneas in fide, damnat & reprobat hæc sancta synodus, anno 1435.

Sessio 23.

Qualis debet esse electio Pontificis. Secundo de modo & qualitate Cardinalium, vt numerum 24. non excedant,& de omnibus regionibus Christianitatis assumantur viri in scientia & moribus ac rerum experientia excellentes,non minores 30.an.magistri seu licentiati in iure diuino vel humano.Sit saltem tertia vel quarta pars de magistris in sacra scriptura, non nepotes ex fratre vel sorore Romani Pontificis,aut alicuius Cardinalis viuentis: non illegitimè nati, non corpore vitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota respersi.

Sessio 26.& 27.

Tractatur de admonitione & citatione contra Eugenium Papam & Cardinales.

Sessio 28.& 29.

In qua causatur contumacia Papæ,& declaratur cõtumax.quia tractabar de dissolutione eius Concilij.

Sessio 30.

Hęc sancta synodus decernit & declarat quòd fideles laici siue clerici communicantes & non conficientes,non astringuntur ex pręcepto Domini ad suscipiendum sub vtraque specie, panis scilicet & vini sacrum Eucharistiæ sacramentũ,sed Ecclesia,quæ regitur spiritu veritatis secum manente in æternũ, & cũ qua Christus manet vsque ad consummationem seculi, ordinare hẽt quomodo ipsis nõ conficiẽtibus ministretur, prout pro reuerentia ipsius sacramenti & saluti fidelium viderit expedire, & vt supra in Concilio Constantinop.

Sessiones 31. & 32. tractant de præbendis ecclesiasticis canonicè per ordinarios conferendis, & de suspensione Eugenij Papæ 4.

Sessio 33.

De veritate fidei Catholicæ per tres veritates. Primò definitur quòd generalis synodus in spiritu sancto legitime cõgregata generale Conciliũ faciens, Ecclesiam militãtem repręsentans,potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscunque status, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem,& ad extirpationem schismatum, & ad generalem reformationem ecclesię in capite & in membris.

Has tres veritates reprobauit & damnauit Eugenius papa.d. libello qui incipit Moyses seruus Dei, vt patet

Secundò

extra 38. sess-sione in Constant. sessione 4. & 8. In Basilien. sessi. 8.

Secundò declarat quod quicunque cuiuscunque dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunque alteri is concilij generalis legitimè congregati super præmissis, siue ad ea pertinentibus obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignę pęnitentiæ subiiciatur, & debite puniatur.

Tertiò declarat quod ipsum generale concilium pro pręmissis eaque concernentibus cōgregatū sine ipsius consensu, per nullum, quauis authoritate, etiam si papali dignitate præfulgeat, dissolui, transferri, aut ad aliud tempus prorogari potest.

Et licet has esse veritates fidei catholicæ satis cōstet ex pluribus declarationibus pręcedentibus, ad maiorem tñ soliditatē & firmitatē veritatū ipsarum hęc sancta synodus, definit & declarat: Primò ꝙ veritas de potestate concilij generalis supra Papam, & quemlibet alterū declarata per Cōstantiēse & hoc Basiliense generalia concilia, est veritas fidei catholicæ. Secundò, veritas hęc qđ Papa Conciliū generale legitimè congregatū, sine eius cōsensu nullatenus pōt dissoluere, est veritas catholicæ fidei. Tertiò quod veritatibus prædictis pertinaciter repugnans est censendus hæreticus, anno 1439.

Sessio 34.

In hac & sequenti tractatur de depositione Eugenij Papę, & stabilitate Concilij.

Sessio 36.

Hactenus difficilis quęstio in diuersis partibus super cōceptione ipsius gloriosæ virginis Mariæ matris Dei, & exordio sanctificationis eius facta est, &c. Nos diligēter inspectis authoritatibus & rationibus quæ iā à pluribus annis ex parte vtriusque doctrinæ allegatæ sunt, aliisque etiam plurimis super hac re visis, & matura cō sideratione pensatis, doctrinā illam differentem gloriosam virginem Mariam, præueniente & operante diuini numinis gratia singulari, nunquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctamque & immaculatam, tanquam piam & consonam cultui ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & sacræ scripturæ approbandam

bandam

bandam fore & tenendam & amplectendã diffinimus & declaramus, nullique de cætero licitum esse in contrarium prædicare, seu docere, renouantes præterea institutionem de celebranda sancta eius conceptione quę sexto idus Decembris antiqua & laudabili consuetudine celebratur.

Sessio 37. & 48. Tractant de electione noui Pontificis.

Sessio 39.

Deposito Eugenio fuit electus Amadeus dux Sabaudiæ, qui in solitudine Ripaliæ à pluribus annis in virtute continentiæ fuerat conuersatus.

Amadeus felix nuncupatus cessit iuri quod in papatu asserebat se habere, & creatus è Cardinalis, & vicarius Pontificis Romani.

Sessio sequens consensit electioni factæ nuncupatus est Felix papa quintus.

Bulla Nicolai Papæ 5. qui successit Eugenio 4. De approbatione gestorum in Concilio Basilien. propter securitatem animarum; & cauenda pericula conscientiarum confirmat Nicolaus Papa gesta per Amadeum nuncupatum Felicem quintum, & per congregatos in Concilio Basiliensi, quod spectat ad censuras & causas beneficiales. De alijs nihil, nec de probatione eius Concilij, anno 1449. sui Pontificatus, anno 3.

Quæ in his duabus cõgregationibus Cõstantiensi & Basiliensi statuta sunt, non habent aliquid authoritatis robur, nisi duntaxat illa quæ in bulla Martini 5. aut Nicolai 5. pontificia authoritate probata sunt, quorum paucis mentionem fecimus supra. *Autho.*

Eugenius 4. Papa 215. sedit ann. 16. fuit electus Romę ann. 1431. viuente adhuc Sigismũdo Germano Cęsare 35. *Eugen. 4. Pont. 215.*

Hic durante Concilio Basiliensi conuocauit conciliũ generale Ferrariæ, vt tractaretur de vnione Ecclesiæ Orientalis cum Ecclesia Latina, vbi cœpit celebrari prę sente Palæologo Imperatore & Patriarcha Constantinopolitano cũ alijs Ecclesiæ orientalis Pontificibus, abbatibus, monachis, & cruce signatis. Attamen inchoatum non potuit absolui propter ingruentem pestem: & translatum est ab Eugenio Florentiam, vbi & absolutum est. Celebratum est concilium prædictum per viginti & quinque sessiones, quarum sexdecim celebratæ sunt Ferrariæ, reliquæ verò Florentiæ. In quibus omnibus disputatũ est inter Latinos & Græcos. Primum de proces-

processione spiritus sancti à filio, & an ritè facta fuerit à Latinis ea additio in symbolo, filioque procedit, &c. Secundò, de igne purgatorio. Tertiò, de Papæ principatu. Quartò, de azymo & fermentato pane. Quintò, de panis in Eucharistię transmutatione. Quę tamen disputationes solam contentionem inter Græcos & Latinos pepererunt, vt coacti fuerint cessare à disputatione, & res citra vllam controuersiam inter eos tractaretur. & sic facta est vnio earum Ecclesiarum, & sequẽs definitio prædictorum articulorum sub hac forma.

De processione sancti Spiritus.

CONCILIVM FLORENTINVM.

Approbante hac sancta synodo Florẽtina definimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur & suscipiatur, quia Spiritus sanctus à Patre & Filio æternaliter est: & essentiam suã, suumq́ esse subsistens habet ex Patre simul & Filio. & ex vtroq; æternaliter tanquã ab vno principio & vnica spiratione procedit: declarantes qđ id quod sancti Doctores & Patres dicunt ex Patre per Filium procedere Spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc significetur filium quoque esse secundum Græcos quidem causam, secundum Latinos verò principium subsistentiæ Spiritus sancti, sicut & Patrem. Et quoniam omnia quæ Patris sunt, ipse Pater vnigenito filio suo gignendo dedit, præter esse Patrem, hoc ipsum, quod Spiritus sanctus procedit ex Filio: ipse Filius à Patre æternaliter habet, a quo æternaliter etiam genitus est.

De particula illa (filioque procedit.)

Definimus etiam explicationem verborum illorum, filioque, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licitè ac rationabiliter symbolo fuisse appositum.

Item,

Item, in azymo, siue fermẽtato pane triticeo corpus Christi veraciter confici:sacerdotesq;in altero ipsũ Dñi corpus cõficere debere,vnũquemq; scilicet iuxta suæ ecclesiæ siue Occidentalis siue Orientalis cõsuetudinem. *In azymo & fermento corpus Christi conficitur.*

Item, si verè pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequã dignis pœnitẽtię fructibus de cõmissis satisfecerint,& omissis, eorũ aĩas pœnis purgatoriis purgari. Et vt à pœnis hmõi releuentur, prodesse his virorũ fideliũ suffragia missarũ,scilicet,sacrificia, orationes, & eleemosynas,& alia pietatis officia,quę à fidelibus pro aliis fidelibus fieri cõsueuerũt ſm Ecclesię instituta, illorũ ẽt animas,qui post baptisma susceptũ nullã omnino peccati maculam incurrerunt,illas ẽt, quæ post cõtractam peccati maculã, vel in suis corporibus, vel eisdẽ exutæ corporibus(prout superius dictum est)sunt purgatę,in cęlum mox recipi, & intueri clare ipsum Deũ trinum & vnum sicuti est: pro meritorum tñ diuersitate alium alio perfectius.Illorum aũt animas,qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere,pœnis tamen disparibus puniendas. *De Purgatorio.* *De peccato originis.*

Item definimus sanctã Apostolicã sedem, & Romanum Pontificẽ in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri Principis Apostolorum, & verũ Christi vicarium, totiusq; Ecclesiæ caput,& omniũ Christianorũ patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi & gubernãdi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse,quemadmodum etiam gestis œcumenicorum Conciliorum in sacris canonibus continetur. Datum Florentiæ in sessione publica synodali anno 1439. *Romanus Pontifex successor Petri & Christi vicarius est.*

Dum hęc Florentię agerentur,in vltima sessione subita morte defunctus est Patriarcha Constãtinop.& quærentibus Gręcis ac Latinis cãm tam subitæ mortis eius, famuli responderũt, ipsum postquã cęnasset,in penetrale domus scribendi causa, vt sui moris erat, intrasse, & dum scriberet, tremore ac animi languore affectũ, statim occubuisse. Literæ aũt sequentia continebant.

Ioseph miseratione diuina Constãtinopolis & nouæ Romæ Archiepiscopus, ac œcumenicus Patriarcha:

Quo-

Confessio Archiepiscopi Constantinop.

quoniam ad extremum vitæ meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate Dei meam sn͞iam his literis palàm facio. Nam quæ D͞ni nostri Iesu Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Romæ veteris sentiat ac celebret, omnia me quoq; sentire, credereq; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimū autem patrum patrem ac summū Pontificem, Romæq; veteris Papam, D͞ni nostri Iesu Christi vicarium esse concedere, atque animarum Purgatorium esse non inficior. Datum Florentiæ die octauo mensis Iunii, Anno 1439.

Dum iam absolueretur Conciliū Armeniorū Patriarchę legati ad synodū ipsam venerūt, dicētes se, suamq; Ecclesiā cū catholica cōiungi, ac ipsum synodi decretū piè seruare velle. Quibus benignissimè susceptus sub quodā breui cōpendio orthodoxę fidei veritatē, quā Romana profitet̃ ecclesia, per hoc decretū sacro approbāte Concilio, ipsis ēt oratoribus ad hoc cōsentientibus, tradidit Eugenius Papa. Quo ab eis accepto, vnà cum Græcis Florentia discesserunt, & dissolutum est concilium.

Decreta Concilij Florentini super vnione Iacobinorum & Armeniorum.

In primis damus eis sanctum symbolum à centum quinquaginta Ep͞is in œcumenico Constantinopolitano Concilio editum, cum illa additione, filioq;, ipsi symbolo declarandæ veritatis gratia, & vrgente necessitate & rationabiliter apposita. Cuius tenor est, Credo in vnum Deum, &c. Hoc aūt symbolū, sicut apud Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armeniorum Ecclesias inter Missarum solennia singulis saltem Dominicis diebus, & maioribus solennitatibus decantari vel legi.

Secundò, tradimus eis definitionem quartæ & vniuersalis synodi Chalcedonensis, in quinto postea & sexto vniuersalibus Conciliis renouatā de duabus naturis in vna Christi persona. Cuius tenor talis est.

Sufficeret quidem sapiens hoc, &c.

Tertiò, definitionem de duabus Christi operationibus in prædicto sexto Concilio promulgatam, &c.

Commēdatur definitio bea-

Quartò, instruximus eos, & declarauimus synodum Chalcedonensem, & beatissimū Leonem sanctè & rectè veritatē de duabus in vna persona Christi naturis

superius

ſuperius deſcriptã definiſſe cõtra impia Neſtorij & Eutychis dogmata. Iniũgimusq́, vt ipſum beatiſſimũ Leonem (qui verè fidei columna fuit, & oĩ ſanctitate doctrina refertus) tanquam ſanctum, & in catalogo ſanctorũ merito deſcriptũ, de cætero reputẽt & venerẽtur: atq; non ſolum dictas tres ſynodos, ſed & omnes alias vniuerſales authoritate Romani Pontificis legitimè celebratas ſicut & cæteri fideles reuerenter ſuſcipiant. *tiſſimi Leonis Papa.*

Quintò, eccleſiaſticorum ſacramentorum veritatem ſub hac redigimus formula.

Septem ſunt Sacramenta noua legis.

Nouæ legis ſeptem ſunt Sacramenta, ſcilicet, Baptiſmus, Cõfirmatio, Euchariſtia, Pęnitentia, extrema Vnctio, Ordo, & Matrimonium. Quę multum à Sacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non cauſabant gratiam, ſed eam ſolum per paſſionem Chriſti dandam figurabant. Hæc verò noſtra & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt. *Sacramenta antiqua legis gratiam dandam per Chriſtũ figurabant.*

Horum quinq; prima ad ſpiritualẽ vniuſcuiuſq; hoĩs in ſeipſo perfectionem, duo vltima ad totius eccleſiæ regimen, multiplicationemq́ue ordinata ſunt. Per Baptiſmum.n. ſpiritualiter renaſcimur: per Confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide, renati aũt & roborati, nutrimur diuina Euchariſtiæ alimonia. Quòd ſi per peccatum ęgritudinẽ incurrimus animæ, per pęnitentiã ſpiritualiter ſanamur. Spiritualiter ẽt & corporaliter (prout animæ expedit) per extremam vnctionem. Per ordinem verò eccleſia gubernatur & multiplicatur ſpiritualiter, per matrimonium córporaliter augetur. *Ad quid ordinata ſint ſacramenta nouę legis.*

Hæc oĩa ſacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tanquam materia, verbis tanquã forma, & perſona miniſtri conferentis ſacramentũ cum intentione faciendi, qđ facit eccleſia. Quorũ ſi aliqđ deſit, non perficitur ſacramentũ. Inter hæc ſacramenta tria ſunt, Baptiſmus, Cõfirmatio, & Ordo, quæ characterem, id eſt, ſpirituale quoddã ſignũ à cæteris diſtinctũ, imprimunt in aĩa indelebile: vnde in eadẽ perſona non reiterantur. Reliqua verò quatuor, characterẽ nõ imprimunt, & reiterationẽ admittunt. Primũ oĩum ſacramentorũ locum tenet baptiſmus, quod vitæ ſpiritualis ianua eſt: per ipſum enim *Tribus perficiuntur ſacramenta. Tria tantum ſacramẽta characterẽ imprimunt, & ideò non reiterantur. Ianua vita ſpiritualis baptiſmus.*

Ioan.3. membra Christi, ac de corpore efficimur ecclesiæ. Et cùm per primũ hominẽ mors introierit in vniuersos, nisi ex aqua & Spiritusancto renascimur, nõ possumus (vt inquit Veritas) in regnum cœlorum introire.

Materia Baptismi. *Forma Baptismi.* Materia huius sacramẽti est aqua vera, & naturalis: nec refert frigida sit an calida. Forma aũt est Ego te baptizo in noĩe Patris & Filij & Spiritussancti. Non tñ negamus, quin & per illa verba, Baptizet talis seruus Christi in noĩe Patris & Filij & Spiritussancti, vel Baptizatur manibus meis talis, in noĩe Patris & Filij & Spiritussancti, verũ perficiatur baptisma, qm̃ cum principalis cã, ex qua baptismus virtutẽ habet, sit sancta Trinitas, instrumentales aũt sit minister, qui tradit exterius sacramentum, si exprimitur actus, qui per ipsum exercetur ministrum cũ sanctę Trinitatis inuocatione, perficitur sacramentũ. Minister huius sacramẽti est sacerdos, cui ex officio cõpetit baptizare. In causa aũt necessitatis, nõ solũ sacerdos vel diaconus, sed ẽt laicus & mulier, imò etiam Paganus & hęreticus baptizare põt, dummodo formam seruat Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesia.

Effectus Baptismi. Huius sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis, & actualis: omnis quoq; pœnę, quæ pro ipsa culpa debetur, propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam cõmittant, statim ad regnum cœlorum & Dei visionem perueniunt.

De Sacramento confirmationis. Secundum sacramentũ est cõfirmatio, cuius materia est Chrisma cõfectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorẽ significat bonæ famæ, per Epum benedicto. Forma aũt est, Signo te signo crucis, & cõfirmo te Chrismate salutis in noĩe Patris & Filii & Spiritussancti. Ordinarius minister est eps. Et cũ cæteras vnctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc nõ nisi eps debet conferre, quia de solis Apostolis legitur (quorum vicem tenent epi) quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabant. Loco aũt illius manus impositionis datur in Ecclesia confirmatio. Legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili & vrgente admodum causa simplicem sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto hoc

Minister sacramenti confirmationis Episcopus.

Act.9.

cto hoc administrasse confirmationis sacra mentum.

Effectus aũt huius sacramẽti est, quia in eo datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pẽtecostes, vt Christianus audacter Christi confiteatur nomẽ. Ideoq; in fronte vbi verecundiæ sedes est, confirmãdus iniungitur, ne Christi nomẽ cõfiteri erubescat. & præcipuè crucem eius, quæ Iudæis est scandalum, Gentibus autem stultitia, propter quod signo crucis signantur. *Effectus confirmationis.* *1. Cor. 1.*

De Sacramento Eucharistię.

Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, qm̃ iuxta testimonia sanctorum Patrum, creditur ipsum Dominum in vino aqua permisto hoc instituisse Sacramentum. Deinde quia hoc cõuenit Dominicæ passionis repræsentationi. Inquit enim beatus Alexander Papa, quintus à beato Petro, In Sacramentorum oblationibus, quæ inter Missarum solennia Domino offeruntur, panis & vinum aqua permistum offerri debet, quia vtrunque, id est, sanguis & aqua, ex latere Christi produxisse legitur. *Quare apponatur aqua in vino.* *De con. d. 2. In sacramentorum.*

Tertiò etiam conuenit ad significandum huius Sacramenti effectũ, qui est vnio populi Christiani ad Christum. Aqua enim populum significat, &c. *Apoc. 17.*

Forma huius Sacramenti sunt verba Saluatoris, quibus hoc conficitur Sacramentũ. Sacerdos.n. in persona Christi loquens hoc conficit sacramentũ. Nam ipsorũ verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substãtia vini in sanguinem conuertuntur, ita tñ, quod totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini, sub qualibet quoq; parte hostiæ consecratæ, & vini consecrati, separatione facta totus est Christus.

Huius Sacramenti effectus, quem in aĩa operatur dignè sumẽtis, est adunatio hoĩs ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius vnitur, sequitur qđ per hoc Sacramẽtum in sumẽtibus dignè gratia augeatur: oẽmq; effectum, quẽ materialis cibus & potus quo ad vitam agunt corporalẽ, hoc idem quo ad vitam spiritualem & hoc sacramẽtum operatur. *Effectus Eucharistiæ.*

Quartum Sacramentum est pœnitẽtia, cuius quasi *De sacramẽto Pœnitentiæ.*

materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguunt partes. Quarum prima est cordis contritio, ad quā pertinet, vt doleat de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet, vt peccator oīa peccata quorum memoriā hēt, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia, est satisfactio pro peccatis ſm arbitrium sacerdotis: quæ quidem præcipue fit per orationem, ieiunium, eleemosynam.

Forma huius sacramenti est, Ego te absoluo, &c.

Minister huius sacri est sacerdos, habens authoritatē absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Effectus huius sacramenti est absolutio à peccatis.

De extrema vnctione.

Quintum sacramentum est extrema vnctio, cuius materia est oleum oliuæ per episcopum benedictum. Hoc sacramentum nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet: qui vngendus est in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, vel locutionem: in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibidem vrgentem. Forma huius sacramenti est hæc: Per istam sanctam vnctionem, & suam pijssimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quicquid peccasti per visum, &c. Et similiter in alijs membris. Effectus verò est mentis sanatio, inquantum autem expedit, ipsius etiam corporis. De hoc sacramento habetur Iacobi quinto.

De sacramento ordinis.

Sextum sacramentum est ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo, sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenę cum pane porrectionē. Diaconatus verò per libri Euāgeliorū dationem. Subdiaconatus per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem. Et siſr de alijs per rerū ad ministeria sua pertinentium assignationē. Forma sacerdotij talis est: Accipe potestatem offerēdi sacrificium in ecclesia pro viuis & mortuis, in noīe Patris & Filij & Spiritus sancti, & sic de aliorum ordinum formis. Ordinarius minister huius sacramēti est episcopus. Effectus, augmentum gratiæ, vt quis sit idoneus minister.

Effectus sacramenti ordinis.

De sacramento Matrimonio.

Septimum est sacramentum matrimonij, quod est signum coniunctionis Christi & ecclesiæ, secundum

Apostolum. Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus consensus per verba de præsenti expressus.

Tria sunt bona matrimonij. Primum, proles suscipiẽda & educanda ad cultum Dei. Secundum fides, quam vnus coniugum alteri seruare debet. Tertium, indiuisibilitas matrimonij propter hoc quod significat indiuisibilem coniunctionem Christi & ecclesiæ. Quamuis aũt ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non tñ aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum sit. *Tria sunt bona Matrimonij.*

Sextò, compendiosam illam fidei regulam per beatissimum Athanasium æditam ipsis præbemus, videlicet: Quicunque vult saluus esse, &c.

Septimò, decernimus, vnũ atq; eũdẽ Deũ veteris ac noui testamenti, hoc est legis & Prophetarũ, atq; Euãgelij profitemur authorẽ: qm̃ eodẽ spiritu inspirãte, vtriusque testamẽti sancti locuti sunt: quorum libros suscipit & veneratur Ecclesia, qui titulis sequentib. continẽtur.

Quinque Moysi, idest, Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronom. Iosue, Iudicum, Ruth. Quatuor Regum, duo Paralipom. Esdras, Neemias, Tobias, Iudith, Esther, Psalm. Dauid, Parabolæ, Ecclesiast. Cantica cãtic. Sapient. Ecclesiasticus, Esaias, Hieremias, Baruch, Ezech. Dan. duodecim Prophetæ minores, id est, Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Duo Machabæorũ. Quatuor Euangelistę, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Qua tuordecim Epistolæ Pauli, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses. Duæ ad Thessalonicenses, ad Colossenses. Duę ad Timotheũ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. Petri duæ, Ioannis tres, vna Iabi, vna Iudæ. Acta Apostolorum, & Apocaly. Ioannis. Propterea anathematizamus Manichæorum insaniam, qui duo principia posuerunt, vnum visibilium, aliud inuisibilium, & alium noui testamenti, Deum, alium veteris esse dixerunt.

Octauò tradimus, quod in consecratione corporis Christi hac vteretur forma ecclesia Romana: Hoc est enim corpus meum: sanguinis vero: Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamẽti, mysteriũ fidei,

qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Panis verò triticeus in quo sacramentum conficitur, an eo die an anteà decoctus sit, nihil omnino refert, dummodo panis substantia maneat.

Roman. 7.

Licitè quis, si impedimẽtum non obstet, sæpè ac sæpius cõtrahere potest.

Sicut virginitas viduitati, ita casta viduitas nuptijs præfertur.

Nonò, qm̃ asseritur nonnullos quartas nuptias tanquã condẽnatas, respuere ne pcm̃ vbi non est, esse putetur, cum s̃m Apostolum, mortuo viro mulier sit ab eius lege soluta, & nubendi cui vult in Dño, habeat facultatẽ, nec distinguat mortuo primo, secundo, vel tertio, declaramus non solum secundas ac tertias, sed & quartas atq; vlteriores, si aliquod canonicum impedimentũ nõ obstet, licitè contrahi posse. Cõmendatiores tñ dicimus, si vlterius à coniugio abstinentes in castitate permanserint; quia sicut virginitatem viduitati, ita nuptijs castã viduitatẽ laude ac merito præferendam esse censemus.

His oĩbus explicatis prædicti Armeniorum oratores noĩe suo & sui Patriarchæ, & oium Armeniorum hęc saluberrima synodalia decreta cum oĩbus suis capitulis, declarationibns, definionibus, necnon quicquid tenet & docet sancta sedes Apostolica & Romana ecclesia, cũ oĩ deuotione & obedientia suscipiunt & amplectuntur.

Finit Concilium Florentinum.

an. d. 1447.
Nicolaus. 5.
Pont. 216.

Nicolaus 5. Papa 216. Hic cum se indignum tãto magistratu arbitraretur, supplex rogauit Cardinales, vt maturius ecclesiæ cõsulerent: & tandem inuitus assumpsit Sacerdotium. Quo per octo annos administrato, moritur, Frederico 3. Germano Cæsare. 37.

His temporibus anno 1453. die Maij 29. post diutinam obsidionem, grauissima tandem oppugnatione potitus est Mahometes Turcarum Imperator vrbe Constantinopoli: in eaq; tantam crudelitatem exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Calistus 3.
Pont. 217.

Calistus 3. Papa 217. Hic B. Vincẽtiũ ordinis Prędicatorũ ĩ sanctos retulit. Sedit annos tres sub eodẽ Cęsare.

Author.

Visum est necessariũ hoc loco summã duarũ extrauagãtiũ Martini quinti & Calisti tertij subijcere & explicare cõditiones, quib. olim prædicti Põtifices præmiserũt eiusmodi cõtractus, quib. emuntur annui census cũ pacto retrouendendi, &c. Qm̃ videmus nunc intollerabiles abusus exerceri hoc colore, & passim celebrari prædictos contractus, vix vna

aut altera conditione seruata, & hoc falso titulo emptionis multi praetexerunt suas vsuras.

Decretum Martini s. idem est & Calisti tertij.

Martinus epus, &c. & Calistus epus, &c. Petitio dilectorũ filiorũ nobis exhibita cõtinebat, q̃ à tãto tpe cuius cõtrarij memoria hominũ nõ existit, quędã consuetudo rationabilis obseruata, per scripta, ac morib. vtentiũ approbata ad cõmunẽ vtilitatẽ hominũ introducta fuisse, pro quibus Princeps, miles, siue oppidanus, partiũ earundẽ cũ hoc expedire videbatur personę ecclesiasticæ, aut seculari collegio, aut vniuersitati super bonis suis, oppidis, terris, agris prædijs, domibus, & hæreditatibus vendere cõsueuit, & vendidit annuos cẽsus vnius vel pluriũ marcarũ, & pro qualibet marca annui cẽsus decẽ, vendecim, tredecim, quatordicim marcæ, aut plus uel minus secũdũ tpis qualitatẽ (prout ipsi cõtrahẽtes tũc interesse cõuenerant) ipsi vẽditori tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius cẽsus annui solutione in perpetuũ obligatis. Et semper in ipsis cõtractibus expresse ipsis vẽditoribus data fuit facultas atq; gratia, quòd ipsum annuũ cẽsum in toto vel in parte pro eadẽ summa denariorũ quã ab ipsis temporibus receperant, quandocunque vellent libere absque alicuius requisitione, cõtradictione, vel assensu, possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione, extunc penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi cẽsus uenditores inuiti nequaquam peremptores arctari aut astringi ualerent etiam ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis, seu destructis. Sed ijdem ementes etiam si bona, domus, terræ agri, possessiones & hæreditates huiusmodi processu temporis ad omnimodæ destructionis siue desolationis reducerentur, opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen an huiusmodi contractus emptionis liciti existant, hæsitatur. Quare pro parte eorundem nobis fuit humiliter supplicatum, vt an contractus huiusmodi liciti vel illiciti censeri debeant, declarare de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos igitur comperimus, contractus huiusmodi Iuridicos,

ridicos,& iuxta determinationem doctorum licitos fore,& iuri communi conformes,ideo ipsorum censuum venditores ad illorum solutionem obligari, authoritate Apostolica tenore præsentium ex certa scientia declaramus,non obstantibus,&c.

Cõditiones,quibus annui cẽsus licitè emi posšũt & vẽdi.

Prima conditio.Oportet quod vendens designet & exprimat rem aliquam quam vendat,& alius emat, puta domum aut agros , &c. Et rei vel rerum designatarum tantum debet fieri emptio vel uenditio , & ea sola debent manere obligata ad solutionem prædicti cẽsus, & non alia vendentis bona,quia si vniuersa alia bona cum persona vendente obligãtur (vt fit apud nos) iam destruitur emptio & venditio,& est oppigneratio , & fit contractus vsurarius.

Secunda conditio,quòd iusto & competenti pretio ematur annuus census,& quo tempore celebratur contractus,integraliter numeretur pecunia.

Tertia,quòd in eodem contractu expresse venditori detur facultas,ꝙ ipsum annuũ cẽsum uel in toto vel in parte pro eadẽ summa denariorũ, quã ab emptore recepit,quãdocunq; uelit,libere absq; alicuius requisitione aut cõtradictione possit extinguere vel redimere , & se ab ipsius census solutione ex tunc penitus liberare.

.Quarta,ꝙ ad redimẽdũ annuũ censũ vẽditor inuitus nullo mõ obligari possit,sed liberũ sit illi uel soluere cẽsũ,vel redimerẽ ĩ toto vł ĩ parte eadẽ numerata pecunia.

Quinta,ꝙ si cõtingat aliqñ bona ipsa,domus,agros, aut possessiones alias,q̃ obligata sũt ad solutionẽ cẽs⁹, & quorũ facta est emptio,processu tp̃s oĩno destrui, & penitus ĩterire, emẽtes pecuniã ipsam,quã dederũt pro prædictis bonis,repetere amplius nequaquã ualebunt, quoniã emẽtis periculo debet,perire res empta: alioqn nõ fuit uera emptio & vẽditio, sed cõtractus vsurarius.

Sexta,non debet obligari ad censum res aliqua , nisi sit uendibilis res,& fructuosa:& annuus census, ad cuius solutionem talis res est obligata , non debet excedere valorem fructuum,quos ex re ipsa percipere solet aut potest dominus rei. Si enim plus est in annuo censu,quã in fructibus rei venditæ,iam destruitur emptio,

& pal-

& palliatur vsura, & emens accipit rem ipsam in pignus suæ pecuniæ.

Seruatis prædictis conditionibus vtcunque tolerandos iudico tales contractus: aliqua earum omissa, nulla ratione puto tolerandos.

Pius 2. Papa 218. Catherinam Senēsem inter sanctas retulit: sedit annos sex. Friderico Cæsare. *an. d. 1458. Pius 2. potest. 218.*

Paulus 2. Papa 219. sub eodē Cæsare. Sacerdotio illau dabiliter procurato sexto anno mēse decimo suæ assūptionis, solus ī cubiculo nemine vidēte, scda hora noctis apoplexia moritur. Suo tpe oīa officia Romæ venalia erāt, & fere sp beneficia & epatus his cōmittebat, qui officiū aliquod venale haberent, vnde elici munus posset. *Paulus 2. Pont. 219.*

Sixtus 4. Papa 220. Friderico Cæsare. Hic Bonauenturam Theologū albo sanctorū inscribi iussit. Moritur assumptionis suæ an. 13. Sub hoc Pontifice & eius speciali cōmissione, an. do. 1479. facta est congregati o per reuerē. in Christo patrem Alfonsum Carillū Archiepiscopū Toletanum. Compluri multorū doctorū Theologię, & vtriusq; iuris super libello Confessionis ædito per Petrū Oxomēsem sacræ Theologiæ Professorem in vniuersitate Salmātina, Hispaniæ. Accepit aūt prædictus Archiepiscopus Toletanus authoritatē declarādi ac definiēdi oēs propositiones & cōclusiones falsas, erroneas, hęreticas aut malè sonātes, q̄ in pręfato libello cōtinerentur. *Sixtus 4. Pont. 220.*

Cōclusiones aūt producta ex libello dicti magistri Oxomē. discussa & disputata tandēq; damnatæ sunt, quę sequūtur.

Prima conclusio, peccata mortalia quantum ad culpam & pęnam alterius seculi delentur per solam cordis contritionem sine ordine ad claues.

Secūda cōclusio, ꝙ cōfessio de peccatis ī specie fuerit ex aliquo statuto vniuersalis ecclesię, nō de iure diuino.

Tertia, cōclusio, ꝙ prauę cogitationes cōfiteri nō debent, sed sola displicētia delētur sine ordine ad claues.

Quarta conclusio, quòd confessio debet esse secreta, id est, de peccatis secretis, non de manifestis.

Quinta, quod non sunt absoluendi pœnitentes, nisi peracta prius pęnitentia eis iniuncta.

Sexta, quòd Papa non potest indulgere alicui viuo pœnam Purgatorij.

Septima,

Septima, quòd ecclesia vrbis Rom. errare potest.

Octaua, quòd Papa non potest dispensare in statutis vniuersalis ecclesiæ.

Nona conclusio, quòd sacramentū pœnitentiæ, quantum ad collationē gratiæ, sacramentū naturæ est, non alicuius institutionis veteris vel noui testamenti.

Quibus conclusionibus sic propositis, ac per plures dies singillatim disputatis, recepto tandem ab eisdem doctoribus solenni iuramēto, tactis sacrosanctis Euangelijs, & sententia excōmunicationis in eos, & in eorum quēlibet primitus prolata, qd in prædictis quæstionibus dicerēt veritatē secūdū suā sentētiā & cōsciētiā, votisq; eorū corā notario & testibus singillatim in scriptū redactis 24. Maij, præfatus Reueren. dominus sedēs pro tribunali sentētiā protulit, quia cōclusiones prædictas tanquam hæreticas, erroneas ac scādalosas, & male sonātes Apostolica & primitiali authoritate damnauit, ac damnandas decreuit, librumq; illum comburendum indicauit, quē ilico promotor fiscalis curię tradidit seculari.

Adiuratio dicti Magistri Petri Oxomensis in forma canonum.

Quoniā ego magister Petrus Oxomēsis cōposuerā librū cōfessionis cōtinētē nonnullas propositiones, quas tūc credebam veras & determinationi sanctę matris ecclesię & cōi opinioni doctorū cōsonas, sed qa primū ex libro illo orta sūt maxima scādala in cordib. fideliū, maximè in partibus horū Regnorū, adeo, q reuerēdiss. in Dño pater ac dominus Archiepus Toletanus authoritate Apostolica (accersitis quāplurimis magistris & sacræ Theologiæ doctoribus, & alijs uiris eruditissimis) maturo cōsilio ac deliberatione pronūtiauit & declarauit dictū librū cōtinere nōnullas propositiones falsas hereticas, scādalosas, malè sonātes & erroneas, & ideo cōburendū, prout in sentētia latius cōtinetur. Quapropter ego præfatus Magister desiderans salutē animæ meæ, ac proprīū recognoscens errorē & culpā, dico & cōfiteor me grauiter errasse ī cōpositione dicti libelli, vtpote cōtinētis propositiones falsas, erroneas, scādalosas, hæreticas, & male sonātes. Quas vt tales cōfiteor, & declaro, summittoq; me determinationi sāctæ matris ecclesię, & determinationi

terminationi & sniæ præfatæ & prolatæ per dictũ reuerend. dominũ. cui ego ex nunc & specialiter & expresse assentior. Et cognoscẽs verã fidẽ, anathematizo omnem hæresim, maximè eã de qua hactenus sum infamatus, & cõsentiõ sanctæ matri Ecclesiæ Romanæ & sedi Apostolicæ, & ore ac corde cõfiteor sacramẽta Ecclesiæ, & illam fidẽ tenere, quã dñs Sixtus Papa modernus authoritate Apostolica & Euangelica tenet: & per hæc sancta Dei Euãgelia omnes qui cõtra hanc fidẽ venerint cum suis doctrinis, dignos æternæ damnatio ne pronuntio.

Celebrata est ea cõgregatio per quinquaginta duos viros doctos magistros in Theologia, vel iure canonico, præsidente præfato reuendissimo. Accessit ad hæc specialis confirmatio eorũ, quæ acta sunt in prædicta congregatione per Sixtũ Papam quartũ. Exemplar autem bullę, qua cõfirmantur prædicta, habetur in bibliothéca Ecclesię Toletanę, & extat alterum exemplar in mónasterio S. Vincentij instituti beati Dominici in vrbe Placentina: Quam confirmationem ego legi, & vidi in legitimo exemplari, sed ne plus iusto cresceret volumen huius summæ, hic nolui illam subiicere. *Confirmatio præcedentis sententiæ.*

Innocentius 8. Papa 221. Friderico Cęsare. Sedit annos septem. *Innocen. 8. Pont. 221.*

Alexander 6. Papa 222. Patria Hispanus ex gẽt Borgia originem duxit. Sedit annos 11. Electus imperante eodem Friderico. *Alexan. 6. Pont. 222.*

Pi⁹ iij. Papa 223. Sedit dies 30. Maximiliano Cęsare 38 *Pius 3. Pont. 223.*

Iulius 2. Papa 224. moritur bellica gloria clarus, Pontificatus sui anno decimo, dum celebratur Concilium Lateranense, Maximiliano Cæsare. *Iulius. 2. Pont. 224.*

Leo 10. Papa 225. Cęsare Maximiliano. Moritur Pontificatus sui anno 9. Sub hoc Pontifice celebratum est Concilium Lateranense. *Leo 10. Pont. 225.*

Concilium Lateran. sub Iulio secundo, & Leone decinto.

IVlius secundus, nuper electus, iurauit se celebraturũ Concilium generale pro reformatione Ecclesię, & pace inter Principes Christianos componenda. Requisitus autem post, vt prædictum iuramẽtum seruaret, &

iuxta

iuxta cõstitutionem Concilij Cõstantiensis expleto decennio à proximo Concilio celebrato nouum celebraret, ille tñ differebat. Tandẽ instantibus aliquibus Prælatis Ecclesiæ, & vrgentibus celebrationem Concilij, & Pontifice vel non valente, vel non volente, Benardinus de Carauaial, Hispanus, & Fridericus de sancto Seuerino Ecclesiæ Romanæ Cardinales, cum quibusdam aliis Cardinalibus venerunt Pisas, deinde Mediolanũ: & contra voluntatem & authoritatem Romani Pontificis, vocauerunt Episcopos & Christianos Principes ad generale Concilium in prædictis locis indictum. Contra hoc Conciliabulum indixit Iulius Pontifex generale Concilium Romæ apud Lateranum celebrandum.

Sessio. 1. 10. die mensis Maii, anno 1512.

Pontifex exhortatur synodũ ad Ecclesiæ reformationem, & schismatis extinctionem, pacem inter Christianos Principes componendam, & expeditionem contra infideles conficiendam. Mox annotantur per Pontificẽ causæ non celebrati Concilij, cum toties ante fuisset promissum, & nec tamen vsque ad illum diem fuerat inchoatum. Præcipuus autem fuit cõflictus apud Rauennam ciuitatem Romandiolæ, habitus inter exercitum ipsius Iulij Pontificis, & Regis Hispaniæ Ferdinandi cognomento catholici, & exercitum Ludouici Regis Francorum, & aliorum adhærentium conciliabulo Pisano. In quo conflictu fuerunt interfecta multa milia hominum. Et absoluta est actio prima.

Sessio 2. 17. mensis Maii eiusdem anni.

Legitur bulla in qua Pisanũ conciliabulum damnatur, & oĩa in eo gesta annullantur & irritãtur. Lateranẽse quoq; cõciliũ legitimè & spiritusancto esse cõgregatũ definitur. Excipiũtur suffragia omniũ pręsentiũ.

Sessio 3. 3. Decemb. eiusdem anni.

Tantũ legitur bulla, in qua iterũ reprobantur oĩa & singula per Cardinales schismaticos acta, tã in Trãsalpinis quã Cisalpinis locis. Reuocantur quoq; cõcessa priuilegia, siue gratiæ per sedẽ Apostolicã in eisdem locis.

Sessio. 4. 10. Decemb. eiusdem anni Pontificatus Iulij Papæ an. 10. præsidente eodem.

Legitur bulla, in qua pragmatica sanctio, & gesta per Concilia-

Conciliabulũ Pisanum super eodem annullantur.

Sessio 5.

Præsidente Epo Hostiensi Cardinali propter ægritudinem Iulij Põtificis 16. Februarij, anno Domini 1513.

Legitur bulla innouationis & confirmationis contra simoniacam prauitatem in electione Pontificis non cõmittendam. In qua sacro approbante Concilio statuitur, quòd electio Rom. Pontificis per simoniam facta eo ipso nulla existat, & sic electo nulla in spiritualibus vel temporalibus tribuatur facultas. Et Cardinales, qui simoniace aliquẽ elegerint, à suis ordinibus, dignitatibus & beneficiis sint absq; alia declaratione priuati. Mediatores etiam tam clerici quam laici, cuiuscunque dignitatis sint, priuantur omnibus beneficijs, honoribus, & bonis eo ipso, & ad similia fiunt inhabiles, &c.

Prędicta constitutio placuit vniuersis Episcopis & Patribus, exceptis quinque Episcopis.

Quatriduo post sessionem 25. Februarii, anni 1513. Iulius 2. Papa obiit Romę apud sanctum Petrum in palatio Pontificum.

Feria sexta 11. Martij eiusdem anni eligitur canonice Episcopus Rom. & Papa vniuersalis Ecclesię Cardinalis de Medicis, nuncupaturque Leo 10.

Sessio 6. 27. Aprilis prædicti anni.

Fit electio 24. Pręlatorũ, qui adsint cũ Cardinalibus in his quę pertractanda sunt coram Pontifice. Et distributi sunt per classes, vna classis erat ad conferenda pertinentia ad componendã pacem inter Principes, & extirpandũ schisma. Alia ad tractandum, quę pertinent ad generalẽ reformationem curię. Tertia verò ad ea, quę pertinerent ad fidem & pragmaticam sanctionem.

Septima sessio feria. 6. 17. Iunij 1513. præsidẽte Leone 10.

Leguntur literę subscriptę per Bernardinum Carauaial & Fridericũ de sancto Seuerino olim Cardinales super materia abiurationis schismatis & vnionis Ecclesię, & cõfessionis erroris ipsorum, & venię petitionis pp suscitatũ ab illis schisma, &c. Qui post paucos dies in Palatio Apostolico pristinæ dignitati sunt restituti in consistorio secreto post solennem abiurationem schismatis, veniẽtes ad Palatiũ tãquã priuati clerici, & ante

pedes Papæ abiurato schismate alta & ĩtelligibili voce.

Sessio.8. 19.Decemb.anni 1513.præsidente Leone 10.

Legitur schedula super fide animæ humanę sub hac forma.

Quod anima hominis vnita sit ipsa quæ immortalis definitur.

Cũ diebus nostris nõnulli ausi sint dicere de natura animæ rationalis,q̃ mortalis sit,aut vnica in cũctis hominibus:& aliqui temere philosophãtes,ſm saltẽ philosophiã, verũ esse asseuerant,Sacro approbãte cõcilio dãnamus & reprobamus oẽs asserẽtes animã intellectiuã mortalẽ esse,aut vnicã in cũctis hominibus,& hęc in dubiũ vertẽtes:cũ illa nõ solũ verè,& per se & essentialiter humani corporis forma existat,sicut in Can. Clemẽtis Papæ 5.in generali Vienensi cõcilio ædito cõtinetur,Verũ & immortalis,& pro corporum, quibus infunditur multitudine singulariter multiplicabilis,& multiplicata,& multiplicãda.Quod manifestè cõstat ex Euãgelio, cũ Dñs ait,Animã aũt occidere nõ possunt.Et alibi.Qui odit aĩam suã in hoc mũdo,&c. Et ẽt cũ æternã pęnã & æterna supplicia pro merito vitæ iudicandis repromittit,alias incarnatio,& alia Christi mysteria nobis minimè profuissent:nec resurrectio expectanda foret,ac sancti & iusti miserabiliores essent,iuxta Paulũ,oĩbus hominibus. Cumque verum vero minimè contradicat, omnem assertionẽ veritati illuminatæ fidei cõtrariam, omnino falsam esse definimus,& vt aliter dogmatizare non liceat,districtius inhibemus.Omnesque huiusmodi erroneis assertionibus inhærentes,tanquam hæreticos vitandos & puniendos fore decernimus.

Fides nõ cõtrariatur vero.

Precipitur preceptoribus Philosophiæ, vt discipulis suis ostendant & declarent veritatem religionis Christianæ.

Insuper omnibus & singulis Philosophis in vniuersitatibus studiorum generalium, & alibi publice legentibus districtè præcipimus,vt cum Philosophorũ principia aut conclusiones in quibus à recta fide deuitare noscũtur,auditoribus suis legerint,seu explicauerint,quale hoc de immortalitate animæ, aut vnitate, & mundi æternitate,ac alia huiusmodi,teneantur eisdem veritatem religionis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo, pro posse docere, ac omni studio huiusmodi Philosophorum argumenta (cum omnia solubilia existãt)pro viribus excludere atque resoluere.

Statuimus insuper, ne quis de cætero in sacris ordinibus

nibus constitutus, in studijs generalibus, vel aliàs publicè audiẽdo, Philophię aut poesis studiis vltra quinquennium, post Grammaticā & Dialecticā, sine aliquo studio Theologię, aut iuris Pontificij, incūbat, verū exacto dicto quinquēnio, si illis studijs insudare voluerit, liberū sit ei, dū tñ simul aut seorsum Theologiæ, aut sacris canonibus operā nauauerit, vt in his sanctis & vtilibus professionibus sacerdotes Dñi inueniant, vnde infectas Philosophiæ & poesis radices purgare & sanare valeant.

Prohibetur constitutis in sacris ordinibus incūbere poesis studijs.

Hos canones per ordinarios locorum & rectores in vninersitatibus singulis annis in principio studij in virtute sanctæ obedientiæ publicari mandamus.

Sessio 6. 5. Maij. 1514. Præsidente Leone Papa.

Legitur in hac Sessione publicè Bulla reformationis curiæ Romanæ, in qua sequentes Canones subiiciuntur.

Decernimus vt seruetur, quòd Innocen. Papa 3. in Lateranensi concil. decreuit de ætate & grauitate morum & literarum scientia in personis promouendis in Episcopos & Abbates diligenter inquirenda.

Ca. 2. Ne Episcopus aut Abbas amoueantur non præmissa defensionis copia.

Statuimus vt nullus Eps aut Abbas, quouis instante aut requirente, nisi sibi copia & facultas legitimæ defensionis permittatur, ēt si crimina fuerint notoria, diligenterq; partibus auditis, causa plenariè probata fuerit, priuari valeat. Nève aliquis Prę latus inuitus, nisi aliis iustis, efficacibusq; rationibus & causis transferatur, iuxta formam ac decretum Constantiensis Concilij.

Can. 1. De elect. cum in cunctis.

Can. 3. Ne Monasteria alicui commendentur.

Et quoniam ex commendis Monasteriorum, Monasteria ipsa tam in spiritualibus quàm in temporalibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia partim commendatarium negligentia, partim auaritia, vel incuria collabuntur, & in dies diuinus cultus in eis magis diminuitur, volumus & sancimus, vt cùm illa per obitum Abbatum, qui illis præerant, vacauerint, nullo modo cuiquam possint cōmendari, sed de persona idonea, iuxta præscriptam constitutionem, eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, prout decet, præfuturi sint.

Canon 4.

Vniones perpetuæ, præterquã in casibus à iure permissis, vel sine rationabili causa, nequaquam fiant.

Can. 5. Ne plura incompatibilia quis habeat.

Dispensationes autem ad plura incompatibilia vltra duo, nisi qualificatis iuxta formam iuris communis non concedantur nisi ex magna & vrgente causa.

Can. 6. Vt Cardinales assistant Romano Pontifici.

Cùm Cardinalium officiũ in primis versetur in frequenti Romani Pontificis assistẽtia, & sedis Apostolicæ negotiis, Statuimus vt oẽs Cardinales in Romana curia resideant, & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex menses, si extra Italiã infra annũ à die publicationis præsentis constitutionis reuertantur. Alioquin fructus beneficiorum, & omniũ officiorum emolumenta amittant.

Can. 7. De officio præceptorum puerorum.

Statuimus vt magistri scholarũ & præceptores, pueros suos siue adolescẽtes, nedũ in Grãmatica & Rhetorica, ac cæteris hmõi instruere debeant, verum ẽt docere teneantur ea, quæ ad Religionẽ pertinent, vt sunt præcepta diuina, Articuli fidei, Sacri hymni, & Psalmi, ac sanctorũ vitę. Diebusq; festiuis nihil aliud eos docere possint, q̃ in rebus ad religionẽ & bonos mores pertinentibus. Eosq; in illis instruere, hortari & cogere in quantũ possint, teneãtur, nedũ ad missas, sed ẽt ad vesperas, diuinaq; officia audiẽda ad Ecclesias accedant. Similiter ad sermones audiẽdos impellãt. Nihilq; cõtra bonos mores, aut quod ad impietatẽ inducat, eis legere permittãt.

Canon 8. De innouatione constitutionum contra simoniacos.

Vt nefariæ simoniæ labes ac pestis nõ solum à Romana curia, sed ex omni ẽt Christiana ditione in perpetuũ deijciatur, constitutiones per antecessores nostros ẽt in sacris concilijs ędiras contra hmõi simoniacos, innouamus: easq; inuiolabiliter obseruari præcipimus.

Canon 9. Vt priuetur beneficio, qui canonicas non recitauerit horas.

Qui officium non dixerit, beneficiorum

Statuimus & ordinamus, vt quilibet habens beneficium cũ cura vel sine cura, si post sex menses ab obtẽto beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento

pedimento cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos non faciat, pro rata omissionis officij, & tpis: sed eos tanquã iniustè perceptos, in fabricas hmõi beneficiorũ, vel pauperũ eleemosynas erogare teneatur. Si verò vltra dictũ tps in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente beneficio ipso priuetur, cũ propter officium detur beneficium. Intelligitur aũt officium omittere quo ad hoc, vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit. *fructus suos non facit.*

Reliquos canones, quia non necessarios iudicauimus, huc minimè transcripsimus.

Sessio 10.4.Maij 1515. præsidente Leone Papa 10.

In hac sessione ædita est decretalis super confirmatione Montis Pietatis, sub hac forma. Cũ inter nonnullos controuersiã quandã non sine populorũ scandalo olim esse cõperiamus circa pauperum releuationẽ in mutuis eis publica authoritate faciendis, qui Montes pietatis vulgò appellantur, quiq; à nõnullis prędecessoribus nostris probati & confirmati sunt, nonnullis ẽt magistris & doctorib. dicentib. eos montes non esse licitos, in quibus aliquid vltra sortem per ministros huius montis ab ipsis pauperibus, quibus mutuũ datur, exigitur: Nos super hoc opportunè prouidere volentes, sacro approbante cõcilio declaramus, & definimus, Montes Pietatis antedictos per Respub. institutos, & authoritate sedis Apostolicæ hactenus probatos, in quibus pro eorũ impensis & indemnitate aliquid moderatũ ad solas ministrorum impensas, & aliarum rerũ ad illarum cõseruationem (vt præfertur) pertinentium, pro eorum indemnitate duntaxat, vltra sortem absque lucrò eorundem Montium recipitur: nec speciem mali præferre, nec peccandi incentiuum præstare, nec vllo pacto improbari: quinimo meritorium esse ac laudari & probari debere tale mutuũ, & minimè vsurariũ putari, liciteq; eorũ pietatẽ & misericordiã populis prædicare, ẽt cũ indulgentijs à sede Apostolica eam ob cãm concessis: & deinceps alios similes Montes cum Apostolicæ sedis approbatione erigi posse. Multò tñ perfectius, multoq; sanctius fore, si oĩno tales Montes gratuitè constituerentur, hoc est, si illos erigentes, aliquos census assignarent, quibus, si non oĩ, saltem

vel media ex parte huiusmodi Montium ministrorum soluantur impensæ: vt ad leuiorem æris soluendi portionem medio hoc pauperes grauari contingat.

Omnes autem religiosos & Ecclesiasticas ac seculares personas, qui contra præsentis declarationis & sanctionis formā de cætero prędicare, seu disputare verbo vel scriptis ausi fuerint, excommunicationis latæ sententiæ pęnam incurrere volumus, non obstantibus, &c.

In eadem sessione ædita est decretalis super impressione librorum, sub hac forma.

Sacro approbāte Concilio statuimus & ordinamus, quòd de cętero nullus librum aliquem siue aliā quamcunq; scripturam tam in vrbe nostra q̃ in alijs ciuitatibus & diœcesibus imprimere seu imprimi facere præsumat, nisi prius in vrbe per vicarium nostrnm & sacri Palatij Magistrum, in aliis verò diœcesibus per Epm vel alium ab epo, ad id deputandum & inquisitorē hæreticę prauitatis illius diœcesis in quibus librornm impressio eiusmodi fieret, diligenter examinetur, & per horum manu propria subscriptionē gratis & sine dilatione imponendam approbetur. Qui autem secus præsumpserit, vltra librorum amissionē, & illorum publicam combustionem, excōicationis sententia innodatus existat.

In eadem sessione statuitur, vt contra exemptos diœcesani & alii locorū ordinarii procedere possint, quando ab illis, quibus per Apostolicam sedem mandata est illorum correctio, non corrigantur.

Ibidem definitur, vt singulæ causæ quomodolibet Ecclesiasticum forum concernentes, in prima instantia extra Romanā curiam coram ordinariis locorum terminentur: & nulli ante definitiuam snīam liceat appellare, nec appellatio admittatur nisi ab interlocutoria.

Sessio vndecima 19. Decembris, 1516. præsidente Leone 10.

In hac sessione edita est decretalis super modo prædicandi verbum Dei: in qua post alia multa subiicitur: Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, vt nullus tam clericus secularis, quàm cuiuscunq; etiā mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi, tam de iure quàm de consuetudine vel priuilegio, aut aliàs pertinet, ad huiusmodi

officium

officium exercendum admittatur, nisi prius per superiorē suum diligēter examinatus (in qua re conscientiā ipsius superioris oneramus) ac morum honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplo ad illud aptus & idoneus reperiatur. Et hic quocunq; postea prędicaturus accesserit, de hmōi examine & idoneitate sua per literas, seu alias sui examinatoris, approbatorisq; episcopis & alijs locorum ordinarijs fidem legitimè faciat. Mandamusq; oībus, qui hoc onus sustinent, quiq; in futurū sustinebunt, vt Euangelicam veritatē & sanctā scripturam iuxta declarationē, & interpretationem doctorum, quos ecclesia vel vsus diuturnus approbauit, legēdosq; hactenus recepit, & in posterum recipiet, prædicēt & explanent, nec quicquam eis ex proprio sensu cōtrarium vel dissonū adijciant: sed illis sp insistāt, quæ ab ipsius sacrę scripturę verbis ritè ac sanè ex præfatorū doctorum interpretationibus intellectis non discordant. Tēpus quoq; præfixum futurorū malorum, vel Antichristi aduentum, aut certum diē iudicij prædicare vel asserere nequaquam præsumant cum Veritas dicat, non esse nostrum nosse tpa vel momenta. Cæterum si quibusdam eorum Dñs futura quædam in Dei ecclesia inspiratione quapiā reuelauerit, vt per Amos Prophetā ipse promittit, & Paulus Apostolus inquit: Prophetiā nolite spernere, &c. hos aliorū fabulosorū & mēdacium gregi connumerari, vel aliter impediri minimè volumus.

Quæ sint prohibita prædicatoribus prædicare.

Act. 1.

Amos 3.

1. Thes. 5.

Et qm̄ res magni momenti est, eò q̄ non de facili credendum sit oī spiritui, sed sint probandi spiritus an ex Deo proueniant, volumus vt lege ordinaria tales assertę inspirationes antequā publicentur, aut populo prędicētur, ex nunc Apostolicæ sedis examini reseruatæ intelligantur. Quod si sine morę periculo id fieri non valeret, aut vrgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine seruato ordinario loci notificetur, vt ille adhibitis se cum tribus aut quatuor doctis & grauib. viris, & hmōi negotio cū eis diligenter examinato qñ id expedire videbunt, super quo eorum conscientias oneramus, licentiā concedere possint. Si quis aūt contra præmissorum aliquid committere quicquam ausi fuerint, excōicationis sñiam incurrant, à qua non nisi à Rom. Pont. absoluant.

Et vt horum exẽplo alij attentare similia minimè audeant, eis prædicationis officiũ interdictũ esse perpetuò decernimus, nõ obstãtibus quibuscunq; priuilegijs, &c.

In eadem sessione ædita est decretalis, quæ disponebat circa religiosos, & eorum priuilegia.

Sessio 12. 16. Martij 1517. præsidente Leone Papa 10.

In hac sessione prolata est decretalis cum censura excommunicationis maioris contra inuadentes domos Cardinalium in noua electione Rom. Pontificis.

Hac sessione absolutum est concilium, & confirmatum, & probata vniuersa & singula, quę definita sunt in Concilio per Leonem decimum.

Ambiguũ tñ est an censuræ latæ in hoc Concilio sint vsu receptæ, vt annotatur à Cardinale Caietano in summa verbo, excõicatio, & à me ẽt ambigitur, pleræque earum vsu non obseruantur, quo solo poterant abrogari.

Finit Concilium Lateranense.

Martinus Luther. Tpibus Leonis 10. suscitatus est nouus Hæresiarches in Germania Martinus Luther, qui primum contra indulgentias Pontificis & prædicauit & scripsit. Deinde cõtra primatũ ęcclesię Rom. mox contra cęlibatum, & cæteros ritus veteris ecclesię. Nec quieuit donec Germaniã repleuit nouitatibus & hæresibus. Hunc nanq; morem habẽt hæretici quoties vno verbo pietatẽ cõtempserint & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniformis.n. res veritas, mendacium aũt in varia distrahitur. *Thomas Monetarius.* Post hunc ibidem Anno Dñi 1525. concionator ecclesiasticus Thomas Monetarius dictus, palã docuit restauraturũ se collapsum ecclesiæ statum. Gloriabaturq; priuatim sibi reuelationes à Deo fieri, & ad euertendã tyrannidẽ impiorum gladium Gedeonis sibi cõmissum esse. Eduxit turmatim cohortes vulgi, iussitq; nobiliũ domos diripi, & monasteriorũ bona compilari. Hic primus author fuit phanatici illius erroris Anabatistarum, qui ẽt nũc passim turbas excitãt in Germania.

Joannes Oecolampadius. Zuuinglius errorem Beringarii renouauit. Eodẽ anno 1525. Ioannes Oecolampadius Basileæ & Zvvinglius primũ oĩum scriptis libellis damnatũ Berẽgarij errorem renouauerunt, in participatione mensæ Dñicę non distribui verũ corpus & sanguinẽ Christi: tametsi anno superiori idem hoc odiosum argumẽtũ insanus

nus homo Andreas Carolostadius iã antea pposuerat.

Et quoniam secta parit sectam, tota Germania diuexatur à multitudine sectarum & hæreseon.

Adriau. 6.Papa 226. vir eo magistratu dignus electus sub Carolo 5.Germano Cęsare59.sedit an.circiter duos. *Adrianus 6. Pont.226.*

Clemens 7.Papa 227.sedit annos 10.menses totidem sub eodem Cæsare. *Clemens 7. Pont.227.*

Paulus 3.Papa 228.sub eodem Cæsare electus.Hic ad extinguendas hæreses suscitatas per Martinum Lutherum in Germa.Conciliũ gñale iam diu multumq; desideratum ab vniuersis fidelibus indixit. Et primò Mantuam locum aptum assignauit.Deinde aliquibus de causis Vicentiam: tertiò Tridentum. Nec tunc quicquam factũ est. Quartò rursus Tridentum designauit locum anno 1545.& aspirante Christo inchoatum est tertiadecima Decembris eiusdẽ anni,Legatis & Apostolicæ sedis Vicarijs,præsidentibus Ioanne Mario Cardinale episcopo Prænestino, & Marcello presbytero Cardinale sanctę Crucis,& Reginaldo Polo Anglo diacono Cardinale. Verum ea res quid tãdem exitus habitura sit, Deus nouit. Faxit Christus quàm feliciter & ex voto vniuersorum fidelium inchoatum est,tam feliciter absoluatur. *Paulus 3. Pont.228.*

Fuerint & alia multa celebrata concilia,quæ non potuimus videre,vel quia non extant integra exẽplaria,vel quia ad manus nostras nondũ venerũt. Horum est vnũ Conciliũ Viennense sub Clemẽte 5.celebratũ,cuius integra exemplaria non licuit videre.Alterũ est Lugdunense sub Gregorio decimo,quæ ambo fuerunt generalia.

Fuerũt & alia partim sacra,partim pphana, vt apud Aluerniam celebratũ est prouinciale conciliũ,cuius meminit Gratia.6.q.2.qđ aũt ibidem meminit Concil.Varensis,ca.Si tm̃.Item & apud Alphesum,de quo Gratian. 21.q.1.illud verò.Item Cõcilium apud Hermeriam, de quo Gratia.desumpsit in multis locis decreta.Itẽ concilium celebratũ apud Fauentiam.Itẽ aliud apud Alteum. Itẽ aliud concilium Hipponense.Itẽ concilium Genuensis.Item concilium Maticense.Itẽ concilium Manetense. Itẽ concilium Vrbanense. Ex quibus singulis desumpsit decreta Gratianus. Horum tñ exemplaria nõ feruntur. Sub Iulio Papa primo,partim sacrum, partim sacrilegũ

Concilium in Sirmio. In Sirmio celebratum est Conciliũ, pręcepto Cõstãtini Imperatoris, in quo epi Oriẽtales Arriani damnauerũt Photjum, & catholici de fide sua propositiones ediderunt: quas habes supra: ad quem conuentum inuitus venit Osius episcopus Hispanus. Sed quum eis consentire respueret, tormẽta longæuus, plagasq; perpessus est. Vnde et necessitate vehementi definitionibus tunc editis consensit aut subscripsit. Hęc Socrates in hist. Tripart. lib. 6. cap. 6. & 7. Sed post cum Liberio episcopo Roma. & alijs Pontificibus, est pater Osius in exiliũ actus, *Osius exulat pro fide Nica. syn.* quia noluit impia decreta Arrianorum in Concil. Mediolanen. propria subscriptione firmare, vt refert Theodoretus cap. 16. eiusdẽ historiæ. Ad hunc modum celebrarunt Arriani decem Concilia, contendentes firmare *Decem. cõcil. celebrata ab Arrianis.* suam fidẽ in ecclesia, vt refert Athanasius in epistola ad Aphros. Eorũ vnũ est illud celebratũ in Seleutia Isaurię. *Concil. 11. Seleucia.* 160. epõrum, de quo Socrates in hist. Tripar. lib. 5. cap. 32. Cuius acta recenset Sozomenus in eodẽ lib. cap. 35.

Sub Leone Pap. 2. iussu Theodosij Iunioris coactum est Concilium 2m Ephesinum prophanum, cui præsedit *Concil. Ephesinum. 2. prophanum.* Dioscorus, qui Flauianũ sanctissimũ occidit, & legatos Leonis Papę contempsit, epistolas Leonis Papæ nec legi permisit, sed fidem Eutyhis definiuit, cui & sacerdotium restituit. Contra hunc Dioscorũ anno 2. Martiani Imperatoris Chalcedone sancta facta est, 4. synodus, quę Dioscorum & Eutychen. & deposuit & damnauit.

Sub Leone 3. & Adriano 2. celebrata est synodus à *Concilia sub Photio celebrata.* Photio, qui vsurpauerat sedem patriarchalẽ in templo Apostolorum, & habet 17. can. & alia per eundem in ędes Sapientiæ, quæ habet 3. canones feruntur in Nomocanono Græco, sed ambæ relectæ & damnatæ sunt per octauam synodum in actione 7. & 8.

Item Concilium apud Compendium, cuius meminit Gratia. 6. q. 3. Placuit. & 33. q. 5. Mulier si sine. & 33. q. 1. Si quis acceperit.

Item 22. q. 5. ex Concilio apud sanctum Medandum citatur decretum, quibus temporibus iurare prohibeamur ca. Decreuit.

Item Concilium apud Beluacum, ex quo Gratia. de conse. dist. 4. Si quis voluerit.

CONCILII TRIDENTINI SVMMA.

Sessio prima 1545. anno, & Decembris 13. præsidentibus in ea nomine Pauli tertij Pontificis Max. Reuerend. Ioanne Maria à Monte, Matthæo Ceruino Sanctæ crucis, Reginaldo Polo Anglo.

S.R.E. Cardinalibus. & Apostolicæ sedis de latere Legatis.

In ea tantum declaratum est, sanctam synodum esse apertam & inchoatam, & post solennes de more preces, indicta est secunda sessio in diem certum.

Decretum secundæ sessionis 7. Ianuarij. 1546.

Hortatur sacra synodus omnes qui Tridenti sunt, vt à peccatis, sceleribusq; abstinẽtes, pijs, sanctisq; operibus vacare incipiant, & orationibus Deum reddant propitium, publicè, priuatimque pacem ecclesiæ orantes. Episcopis vero, cæterisque Sacerdotibus qui ad Concilij celebritatem conuenerunt, preces, laudes diuinæ, sacrificia crebra, ieiunia, & quæcunque pietatem excitant opera commendantur. Sextis ferijs omnibus, ieiunia indicuntur toti populo. Quintis ferijs, solenniter in ecclesia cathedrali, Missa de Spiritu sancto celebretur, cum litanijs, & alijs orationibus ad hoc institutis: in alijs vero ecclesijs, eadem die, saltem litaniæ & orationes dicantur. Nec inter sacra, strepere aut confabulari liceat, sed intentis animis celebranti assistant.

Episcopos, quos oportet esse irreprehẽsibiles, sobrios, castos, domui suæ bene p̄positos, hortat̃ seruare sobrietatẽ, moderationẽq; ciborũ in mensa, cui diuinarũ scripturarũ lectio admisceatur, & suos quisq; familiares instruat, & erudiat, ut omnium virtutũ ornamentis conspicui appareant, sicut decet ministros ministrorũ Dei.

Ad hæc, cùm huius sacrosancti Concilij præcipuus hic sit scopus, vt disiectis hæresum tenebris (quæ tamdiu terram operuerunt) Catholicæ veritatis lux effulgeat, eaque quæ reformatione indigent, reformentur: Sancta synodus, omnes qui huc venerunt, venturique sunt, præsertim sacrarum literarum peritus hortatur, vt sedulo secum cogitent, quibus potissimum

mum nijs, hęc Synodi uota optatū effectum sortiri possint. In sententijs vero dicendis, immodestis uocibus per strepere, aut tumultibus inter turbare nemini licebit. Nullus hic falsis, vanis, aut obstinatis disceptationibus contendet. Quæ dicentur, mirissima uerborum prolatio ne temperabuntur, vt nec audientes offendātur, nec recti iudicij acies perturbato animo inflectatur.

Statuit tādē ne cui pręiudiciū generetur, nève alicui nouū ius acqratur, si forte quispiam aut in debito loco nō sederit, aut sentētiā dixerit (ēt sub uerbo placet) aut interfuerit, aut aliquē actū durāte hoc Cōcilio fecerit.

Tertiæ Sessionis primum Decretum, 4. Febr. 1546.

Adhortatur sancta synodus in primis vniuersos ut cōfortentur in Domino, & in potentia virtutis eius in omnibus sumentes scutum fidei in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam spei salutis, cū gladio spiritus, quod est Verbū Dei. Præmittendam igitur decernit cōfessionē fidei, quod scutū Patres contra hęreses in exordijs sacratiorū conciliorū contra hęreses opponere consueuerunt: hoc sæpè infideles ad fidē traxerunt, hæreticos expugnarunt, & fideles confirmauerunt. Quare Symbolum fidei, quo sanctā ecclesia Romana vtitur, tanquā principiū in quo omnes, qui fidem Christi profitentur, necessario conueniunt, & fundamē tum firmum & vnicum, contra quod portæ inferi nunquam pręualebunt, totidem uerbis, quibus in omnibus ecclesijs legitur exprimendum esse censuit: quod eiusmodi est: Credo in vnum Deum, &c. vt in Missali est.

Decretum quartæ sessionis, 5. Aprilis. 1546.

Cupit sancta synodus, vt exturpatis erroribus, puritas Euangelij in ecclesia cōseruetur, quod per Prophetas missum Iesus Christus Dei filius proprio ore primum promulgauit, deindę per Apostolos prædicari iussit. Et cum hæc ueritas & disciplina libris scriptis, & traditionibus sine scripto contineatur, quæ traditiones ex ipsius Christi ore, ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis spiritu sancto dictāte, quasi per manus traditę, ad nosvsq; peruenerunt: Orthodoxorū Patrum exempla sequuta, omnes libros, tam ueteris quam noui testamenti, (cum utriusq; vnus Deus si auctor) nec

non

non traditiones ipsas,tum ad fidē,tū ad mores pertinentes,tāquā vel oretenus à Christo, vel à spiritu sancto dictatas,& cōtinua successione in ecclesia Catholica conseruatas, pari pietatis affectu ac reuerētia suscipit ac veneratur.Sacrorū verò librorū indicē huic decreto asceribēdū cēsuit,ne cui dubitatio suboriri possit,quinā sint, qui ab ipsa synodo suscipiantur. Sunt verò infrascripti. Testamēti vetetis,quinque libri Moysi,scilicet,Genesis, Exodus,Leuiticus,Numeri,Deuteronomiū, deinde Iosue,Iudicū,Ruth,quatuor Regū , Paralipomenon duo. Esdræ duo,primus scilicet,& sc̄ds,qui dr̄ Nehemias,Tobias,Iudith,Esther,Iob,Psalteriū Dauidicū centū quinquaginta Psalmorū,Parabolę Salomonis , Ecclesiastes , Cantica canticorū,Sapientia,Ecclesiasticus,Esaias, Hieremias,Baruch , Ezechiel, Daniel . duodecim Prophetę minores,scilicet Osea,Ioel,Amos , Abdias,Ionnas , Micheas,Nahū,Habacuc,Sophonias,Aggæus,Zacharias , Malachias.Duo Machabęorum,primus scilicet & sc̄ds. Testamenti noui,quatuor Euangelia , scilicet s̄m Matthęū,Marcum,Lucam,& Ioannem.Acta Apostolorum, à Luca Euangelista conscripta: quatuordecim Epistolæ B. Pauli Apostoli , scilicet ad Romanos , ad Corinthios duę,ad Galatas,ad Ephesios,ad Philippenses , ad Colossenses,ad Thessalonicēses duæ,ad Timotheum duę, ad Titum,ad Philemonē,ad Hebręos. Petri Apostoli duę , Ioannis Apostoli tres , Iacobi Apostoli vna , vna Iudę Apostoli,Apocalypsis Ioannis Apostoli.

Si quis autē libros ipsos integros cū oībus suis partibus,prout in ecclesia Catholica legi cōsueuerūt,& in veteri vulgata Latina ęditione habētur, pro sacris & Canonicis non susceperit,& Traditiones prędictas sciēs & prudens contempserit,anathema sit. Omnes itaque intelligāt,quo ordine & via ipsa Synodus, post iactū fidei confessionis fundamentū,sit progressura, & quibus potissimū testimonijs ac prędidijs in cōfirmandis dogmatibus.& instaurandis in ecclesia moribus,sit vsura.

Secundum Decretum.

Statuit & declarat sancta Synodus , vt hęc vetus & vulgata ęditio , quę longo tot seculorum vsu , in ecclesia ipsa probata est, in publicis lectionibus , disputationibus

ribus, prædicationibus, aut expositionibus pro authentica habeatur: vt eam nemo reijcere quouis prætextu audeat uel præsumat.

Canon alius.

Præterea ad coercenda petulantia ingenia, decreuit, vt nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentiũ, sacrã scripturã ad suos sensus contorqueat: aut contra eũ sensum, quem tenuit & tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de uero sensu & interpretatione sanctarũ scripturarũ, aut etiã cõtra unanimẽ cõsensum Patrũ, ipsam sciptura sacrã interpretari audeat: etiam si huiusmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contrauenerint, per ordinarios declarentur, & pęnis à iure statutis puniantur.

Canon alius.

Impressoribus modum imponẽs, statuit, vt post hac sacra scriptura, potissimum uero hæc ipsa vetus & vulgata editio, quam emendatissimè imprimatur. Nulliq; liceat imprimere uel imprimi facere quosuis libros de rebus sacris, sine nomine auctoris: nec uendere, nec apud se retinere, nisi primũ examinati, ꝓbatiq; fuerint ab ordinario, sub pęna anathematis, & pęnę statutę in Lateranẽsi nouissimo Cõcilio. Et si fuerint regulares, vltra examinationẽ & ꝓbationẽ hmõi, impetrent à suis superioribus licẽtiã, recognitis per eos libris, iuxta formam istarũ ordinationum & qui libros non examinatos & probatos euulgẽt, vel cõicant, eisdẽ pęnis subiaceãt, quibus impressores: & qui eos habuerint vel legerint, nisi auctorẽ prodiderint, pro auctoribus habeãtur. Ipsa uero hmõi librorũ probatio in scriptis detur, atq; adeo in frõte libri vel scripti, vel impressi authẽticè appareat. Idq; totũ, hoc est, & probatio & examen, gratis fiat: vt probãda probentur, & improbãda reprobentur.

Post hæc temeritatem illam reprimere volens, qua prophana quæq; conuertuntur & torquentur uerba & sententiæ sacræ scripturæ, ad scurrilia, scilicet, fabulosa vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famosos: mandat & præcipit ad tollendam

huius-

huiusmodi irreuerentiam & contemptum, ne de cætero cuiusquam quomodolibet verba sacræ scripturæ ad hæc & similia audeat vsurpare, & vt omnes eius generis cor ruptores, temeratores, & violatores verbi Dei, iuris & ar bitrij pęnis per Episcopos coerceantur.

Primum decretum quintæ Sessionis. 17. Iunii. 1546.

Sacrosancta Tridētina Synodus, sacrarū literarum, sanctorū Patrū, ac probatissimorum Conciliorum testi monia, & ipsius Ecclesiæ iudiciū & consensum sequuta, hæc de peccato originali statuit, fatetur, & declarat.

Si quis Adā primū hominē nō cōfitetur, cū mādatū Dei in Paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatē & iustitiā, in qua positus erat, amisisse, incurrisseq; per offensam præuaricationis huiusmodi, irā & indignationē Dei, atq; ideo mortē, quam antea illi cōminatus fuerat Deus, & cū morte captiuitatem sub eius potestate, qui mortis deinde habuit imperiū, hoc est, diaboli, totumq; Adā per illam præuaricationis offensam, ſm corpus, & animā in deterius commutatum fuisse, anathema sit.

Si quis Adę prçuaricationem sibi soli, & nō eius propagani asserit nocuisse: acceptā à Deo sanctitatē & iusti tiam, quā perdidit, sibi soli, & non nobis, eum perdidisse: aut inquinatum illū, per inobedientię peccatum, mortem & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est animę, Anathema sit: cum contra dicat Apostolo dicenti, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.

Si quis hoc Adę peccatum, qđ origine vnū est, & pro pagatione, non imitatione, transfusum, in oībus inest vnicuique propriū, vel per humanę naturę vires, vel per aliud remediū asserit tollli, quā per meritū vnius mediatoris Christi Iesu Dn̄i nostri, qui nos Deo recōciliauit in sanguine suo, factus nobis iustitia, sanctificatio, & redēptio: aut negat ipsum Iesu Christi meritū, per Baptismi sacrūm in forma Ecclesię ritè collatum, tā adul tis, quā paruulis applicari, Anathema sit: quia, Non est aliud nomen sub cęlo datū hībus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit

tollit peccata mundi. Et illa, Quicunque baptizati estis, Christum induistis.

Si quis paruulos recentes ab vteris matrũ baptizandos negat, etiamsi fuerint à baptizatis parentibus orti, aut dicit in remissionẽ quidẽ peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, qđ regenerationis lauacro necesse sit expiari ad vitã æternã consequendã: vnde fit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionẽ peccatorũ nõ vera, sed falsa intelligatur, Anathema sit: quoniã nõ aliter intelligendũ est id, qđ dixit Apostolus, Per vnum hominẽ peccatũ intrauit in mundũ, & per peccatũ mors, & ita in homines oẽs mors pertrãsiit, in quo oẽs peccauerunt, nisi quẽadmodũ Ecclesia Catholica vbique diffusa semper intellexit. Propter hanc.n. regulã fidei, ex traditione Apostolorum ẽt paruuli, qui nihil peccatorũ in semetipsis adhuc cõmittere potuerũt, ideo in remissionẽ peccatorũ veraciter baptizãtur, vt in eis regeneratione mũdetur, qđ generatione cõtraxerunt. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nõ põt introire in regnum Dei.

Si quis per Iesu Christi Dñi nostri gratiã, quæ in baptismate cõfertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut ẽt asserit nõ tolli totũ id, qđ veram & propriam rationem peccati habet, sed illud dicit tñ radi, aut non imputari, anathema sit. In renatis aũt nihil odit Deus: quia nihil est damnationis iis, qui verè consepulti sunt cũ Christo per baptisma in mortem, qui non ẽm carnẽ ambulant; sed veterẽ hominem exuentes, & nouum induentes, qui ẽm Deũ creatus est, innocẽtes, immaculati, puri, innoxij, ac Deo dilecti, effecti sunt hæredes quidem Dei, cohæredes aũt Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur. Manere aũt in baptizatis cõcupiscentiam vel fomitẽ, hæc sancta Synodus fatetur ac sentit, quæ quidẽ cũ ad agonẽ relicta sit, nocere non cõsentiẽtibus, & viriliter per Iesum Christi gratiã repugnãtibus, nõ valet: quinimo, Qui legitimè certauerint, coronabuntur. Hãc concupiscentiã, quã aliquãdo Apostolus peccatũ appellat, sancta Synodus declarat Ecclesiam Catholicã nunquã intellexisse peccatum appellari, qđ verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia

ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium ſenſerit, anathema ſit.

Declarat tamen hæc ipſa ſancta Synodus, nõ eſſe ſuæ intentionis, comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam virginẽ Mariã Dei genitricem, ſed obſeruandas eſſe conſtitutiones felicis recordationis Sixti Papæ 4. ſub pœnis in eius conſtitutionibus contentis, quas innouat.

Eiuſdem quintæ ſeſſionis decretum de reformatione.

Conſtitutionibus ſummorũ Pontificũ & conciliorũ probatorũ inhærens ſancta Synodus, & illis adiiciẽs, ſtatuit vt Epi, & alij locorũ ordinarij cõpellant eos, qui in Eccleſiis hñt præbendã, ſeu præſtimoniũ ſeu ſtipendiũ lectorib. ſacræ ſcripturæ Theologiæ deputatũ, ad ipſius ſacræ expoſitionẽ, ſi idonei ipſi ſint, per ſeipſos, alioqui per idoneum ſubſtitutum, qui ab ipſis Epiſcopis vel Ordinariis eligatur, etiam per ſubtractionẽ fructuum, ac deinceps huiuſmodi præbendæ vel ſtipendia iis conferantur, qui id munus præſtare per ſe poſſint; & aliter facta prouiſio nullius momenti ſit.

Si huiuſmodi emolumenta nõ ſint deputata in Eccleſiis Metropolitanis, & aliis inſigniũ oppidorũ, præbẽda primo vacatura ipſo facto ad hunc vſum perpetuo deputata intelligatur. Vbi verò præbẽda aut nõ ſit, aut parũ ſufficiẽs ſit, Eps tũc ſimplicis beneficij fructus applicet, vel alia rõe ſtipendiũ ita prouideat de Capituli conſilio, vt hęc ſacræ ſcripturę lectio habeatur: ita tñ vt alię quæcũq; lectiones antea inſtitutæ non prætermittãtur.

Quę autẽ Eccleſiæ tenues habẽt prouentus, quæq́ue clero ac populo tam ſunt exiguo, vt Theologiæ lectionem tolerare commodè non poſſint, habeant ſaltem magiſtrum, qui Grammaticam pauperes gratis doceat, vt deinceps ad ſtudia ſacra tranſire ſit facilè: & huic magiſtro dum docendi munus exercuerit, epiſcopus vnde viuat beneficium aut ſalarium aſſignabit.

In Monaſteriis etiam Monachorum (vbi id commodè poſſit fieri) eadem ſacræ ſcripturæ lectio aſſignetur, compellantq́ue ad eam rem epiſcopi, Abbates, ſi fuerint ipſi negligentes. Hanc etiam lectionem ſcripturæ ſacræ habeant conuentus aliorum regularium, quam Capitu

la ipſorũ dignioribus Magiſtris cõmendabunt. In Gym naſiis publicis, in quibus inſtituta non eſt, erigatur: & ſi iam inſtituta negligitur, reſtituatur. Et ſtatuit ſancta Synodus, nemine͂ ad hanc ſacrę ſcripturę interpretatione͂ publice vel priuatim profite͂dam admittendũ, qui non fuerit ab epiſcopo loci examinatus, & in moribus atq; doctrina approbatus: quod tamen de lectoribus in clauſtris monachorum non intelligatur. Tam verò publicè in ſcholis doce͂tes ſacram ſcripturam, quam auditores eorum, priuilegijs oĩbus de perceptione beneficiorum in abſentia à iure conceſſis plenè gaudeant.

Statuit ſancta Synod⁹, oe͂s ep̄os Archiep̄os Primates, & alios Eccleſiarũ Pręlatos teneri per ſeipſos ad prędicã dũ ſanctũ Ieſu Chriſti Euãgeliũ, ſi impediti legitimè nõ ſint, (hoc.n. pręcipuũ ep̄orum munus eſt) ꝙ ſi ipſi legitimo detineãtur impedime͂to, viros idoneos ad id exerce͂dum aſſumant iuxta formã generalis Concilij: & qui hoc adimplere cõtempſerit, diſtrictę ſubiaceat vltioni.

Archipresbyteri quoque & omnes curã habe͂tes animarũ, per ſe vel per alios (ſi ipſi nõ poſſint) idoneos, diebus ſalte͂ Dñcis & feſtis ſole͂nibus, plebes ſibi cõmiſſas, paſcant ſalutaribus verbis, pro ſua & earum capacitate: doceãt ea, quę ſcire omnibus neceſſariũ eſt ad ſalute͂, annuncie͂t cum breuitate & facilitate ſermonis, vitia quæ vitare, virtutes quas ſectari oporteat, vt pęnã æternam euadere, & cęleſtem gloriã conſequi valeant, Quod ſi facere negligãt, (licet ſe exemptos, aut Eccleſias exemptas aut annexas monaſterijs habere cauſentur) Epiſcopus, in cuius dięceſi ſint, eos moneat, & poſt triũ menſiũ ſpatiũ, ſi muneri ſuo e͂t tunc defuerint, cogat eos per cenſuras, aut alia ratione, quæ Ep̄o expediens videatur, donec ipſi reſipiſcant. Quod ſi ſint Eccleſię parochiales monaſteriis ſubiectę, extra totã Epiſcopi diœceſim, & Prælati in prædictis negligentes fuerint, à Metropolitanis, in quorum Prouincijs ſunt, compellãtur, neque executionem impediat exemptio aut appellatio, &c.

Regulares verò cuiuſcunque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita & moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum, prædicare non poſſint, cum

qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant.

In ecclesijs verò quæ suorum ordinum non sunt, vltra licentiam suorum superiorem, ēt episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsius ecclesijs non suorū ordinum, nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam gratis episcopi concedant.

Si verò (quòd absit) prædicator errores aut scandala disseminauerit in populum, (ēt si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet) eps ei prædicationem interdicat. Quod si hæreses prædicauerit, contra eum ſm iuris dispositionem aut loci consuetudinem procedat, etiamsi prædicator ipse generali vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet. Quo casu, episcopus authoritate Apostolica & tanquam sedis Apostolicæ delegatus, procedat. Curent autem epi, ne qui prædicator vel ex falsis informationibus vel alias calumniose vexetur, ne iustam de eis conquerendi occasionem habeat.

Caueant preterea epi, ne aliquem vel eorum qui cum sint noīe regulares extra claustra tñ & obedientiam religionum suarum viuunt, vel presbyterorum secularium, nisi ipsis noti sint, & moribus atq; doctrina probari, ēt priuilegiorum quorumlibet pretextu, in sua ciuitate, vel diœcesi prædicare permittant: donec ab ipsis epis super ea re dicta sedes Apostolica consulatur: à qua priuilegia huiusmodi, nisi tacita veritate, & expresso mendacio, ab indignis extorqueri verisimile non est.

Quæstores verò eleemosynarij, qui ēt quæstuarij vulgò dñr, cuiuscunq; cōditionis existant, nullo modo nec per se, nec per aliū prædicare præsumāt, & cōtra facientes, ab epis & Ordinarijs locorū, priuilegijs quibuscunque nō obstātibus, opportunis remedijs oīno arceantur.

Sextæ sessionis decretum de Iustificatione

Die 13. Ianuarij. 1547.

Cum hoc tempore non sine multarum animarum iactura, & graui ecclesiæ vnitatis detrimento, falsæ quædam disseminatæ sint de Iustificatione opiniones, sacrosancta Synodus exponere intendit veram de ea doctrinam, quam Christus docuit, Apostoli tradi-

derunt, & Catholica Ecclesia Spiritu sancto suggerent, perpetuò retinuit: districtius inhibet, ne audeat quisquam aliter credere aut docere, quàm præsenti decreto statuitur & declaratur.

Can. 1. De natura & legis imbecillitate ad iustificandos homines.

Primùm, ad iustificationis doctrinam probè & syncerè intelligendã, oportet vt vnusquisq; agnoscat & fateatur, oẽs homines perdita in prçuaricatione Adç innocentia, factos immũdos, & natura filios iræ, vsqueadeo seruos fuisse peccati & sub potestate diaboli ac mortis, vt nõ modo gẽtes per vim naturç, sed ne Iudæi quidem per ipsam ẽt literam legis Mosi, inde liberari aut surgere possent, tametsi in eis liberum arbitrium minimè extinctum esset, viribus licet attenuatum & inclinatum.

Can. 2. De dispensatione & misterio aduentus Christi.

Quo factum est, vt cçlestis pater, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, Christum Iesum filium suum, & ante legem & legis tpe multis sanctis patribus declaratũ ac promissum, cũ venit beata illa plenitudo tpis, ad homines miserit, vt & Iudæos, qui sub lege erant, redimeret, & gentes, quæ nõ sectabãtur iustitiam, iustitiam apprehenderent, atq; omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris: non solum aũt pro nostris, sed etiam pro totius mundi.

Can. 3. Qui per Christum iustificabitur.

Verùm etsi ille pro omnibus mortuus est, nõ omnes tñ mortis eius beneficium recipiunt, sed ij duntaxat, quibus meritũ passionis eius cõicatur. Nam sicut reuera hoĩes, nisi ex semine Adç propagati nascerentur, non nascerentur iniusti, cũ ea propagatione, per ipsum dum concipiũtur, propriã iustitiã cõtrahãt: ita nisi in Christo renascerẽtur, nunquã iustificarẽtur, cũ ea renascentia, per meritũ passionis eius, gratia, qua iusti fiunt, illis attribuatur. Pro hoc beneficio Apostolus gratias nos semper agere hortať Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorũ in lumine, & eripuit de potestate tenebrarũ, transtulitq; in regnũ filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum.

Canon 4.

Can.4. Insinuatur descriptio iustificationis impij, & modus eius in statu gratiæ.

Quibus verbis iustificationis impij descriptio insinuatur, vt sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adę, in statum gratię & adoptionis filiorum Dei per secundum Adam, Iesum Christum Saluatorem nostrū. Quę quidem translatio, post Euangeliū promulgatum, sine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non pōt, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non pōt introire in regnum Dei.

Can. 5. De necessitate præparationis ad Iustificationem in adultis, & vnde sit.

Declarat præterea ipsius iustificationis exordium in adultis à Dei per Christū Iesum pręueniente gratia sumendū esse, hoc est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis, vocātur, vt qui per peccata à Deo auersi erāt, per eius excitantē atq; adiuuantē gratiā ad conuertendū se ad suā ipsorū iustificationē, eidem gratię liberè assentiendo & cooperando disponātur, ita vt tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationē, neq; homo ipse nihil oīno agat, inspirationē illā recipiēs, quippè qui illā & abiicere pōt: neq; tñ sine gratia Dei, mouere se ad iustitiā corā illo libera sua volūtate possit. Vnde in sacris literis cùm dr: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, libertatis nostræ admonemur: Cùm respondemus, Conuerte nos Dñe ad te, & conuertemur, Dei nos gratia præueniri confitemur.

Can.6. Modus præparationis.

Disponuntur aūt ad ipsam iustitiā, dum excitati diuina gratia & adiuti, fidē ex auditu cōcipientes, liberè mouentur in Deum, credētes vera esse, quę diuinitus reuelata & promissa sunt atq; illud in primis, à Deo iustificari impiū per gratiā eius, per redēptionē, q̄ est in Christo Iesu: & tñ peccatores se esse intelligētes, à diuinę iustitiæ timore, quo vtiliter cōcutiūtur, ad cōsiderandā Dei misericordiā se cōuertēdo, in spem erigūtur, fidentes Deū sibi propter Christum propitiū fore, illumq; tanquam omnis iustitiæ fontem, diligere incipiunt, ac propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante

baptiſmum agi oportet. Denique proponūt ſuſcipere baptiſmum, inchoare nouā vitā, & ſeruare diuina mādata. De hac diſpoſitione ſcriptū eſt, Accedentē ad Deū oportet credere quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit. Et, Cōfide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et, Timor Dñi expellit peccatum. Et, Pęnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionē peccatorū veſtrorū, & accipietis donum Spiritus ſancti. Et, Euntes ergo, docete omnes gētes, baptizātes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcunque mandaui vobis: denique, Præparate corda veſtra Domino.

Can. 7. Quid ſit iuſtificatio impij, & quæ eius cauſa.

Hanc diſpoſitionem ſeu præparationem iuſtificatiō ipſa cōſequitur quæ nō eſt ſola peccatorū remiſſio, ſed & ſanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariā ſuſceptionē gratiæ & donorum, vnde homo ex iniuſto fit iuſtus, & ex inimico amicus, vt ſit hæres ſm ſpem vitæ æternę. Huius iuſtificationis cauſę ſunt, finales quidē gloria Dei & Chriſti, ac vita æterna. Efficiens verò, miſericors Deus, qui gratuito abluit & ſanctificat, ſignās & vngens Spiritu promiſſionis ſancto, qui eſt pignus hęreditatis noſtrę. Meritoria aūt, dilectiſſimus vnigenitus ſuus, dñs noſter Ieſus Chriſtus, qui cū eſſemus inimici, pp nimiā Charitatē, qua dilexit nos, ſua ſanctiſſima paſſione in ligno crucis nobis iuſtificationem meruit & pro nobis Deo Patri ſatisfecit. Inſtrumētalis itē, ſacramentū baptiſmi, quod eſt ſacramentum fidei, ſine quo nulli vnquā iuſtificatio contingit. Demū vnica formalis cauſa eſt, iuſtitia Dei, nō qua ipſe iuſtus eſt, ſed qua nos iuſtos facit, qua videlicet ab eo donati, renouamur ſpiritu mentis noſtræ, & non modò reputamur, ſed verè iuſti nominamur & ſummus, iuſtitiā in nobis recipientes, vnuſquiſq; ſuā ſm menſurā quā Spiritus ſanctus partitur ſingulis, prout vult, & ſm propriam cuiuſq; diſpoſitionem & cooperationē. Quanquā enim nemo poſſit eſſe iuſtus, niſi cui merita paſſionis Dñi noſtri Ieſu Chriſti communicantur, id tñ in hac impii iuſtificatione fit, dum eiuſdem ſanctiſſimæ paſſionis merito, per Spiritum ſanctum, charitas Dei diffunditur in cordibus eorum

bus eorum, qui iustificãtur, atque ipsis inhæret: vnde in ipsa iustificatione cũ remissione peccatorũ, hæc oĩa simul infusa, accipit homo per Iesum Christũ, cui inserit per fidẽ, spem, & charitatẽ. Nã fides nisi ad eã spes accedat & charitas, neque vnit perfectè cũ Christo, neq; corporis eius viuũ membrũ efficit. Qua rõne verissimè dr̃, fidẽ sine operibus mortuã & otiosam esse: & in Christo Iesu neque circuncisionẽ aliquid valere, ne præputium; sed fidẽ quæ per charitatem operatur. Hanc fidem ante Baptismi sacramentum, ex Apostolorum traditione catechumeni ab ecclesia petunt, cùm petunt fidem vitam æternam præstantẽ, quam sine spe & charitate fides præstare nõ põt. Vnde & statim verbum Christi audiunt: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Itaq; veram & Christianã iustitiam accipiẽtes, eam seu primam stolam, pro illa quam ad Adam sua inobedientia sibi & nobis perdidit, p Christũ Iesum illis donatã, candidã & immaculatã iubenẽ statim renati conseruare, vt eã perferant ante tribunal Dñi nostri Iesu Christi & habeant vitã æternam.

Ca. 8. quomodo intelligatur impium per fidem & gratis iustificari.

Cum verò Apostolus dicit iustificari hoĩem per fidẽ, & gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quẽ perpetuus ecclesię Catholicæ consensus tenuit & expressit, vt s. per fidem ideò iustificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix oĩs iustificationis sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire: gratis aũt iustificari ideò dicamur, quia nihil eorum quę iustificationẽ præcedunt, siue fides, siue opera, ipsam iustificationis gratiam promeretur. Si. n. gratia est, iã non ex operibus: alioquin, vt idem Apostolus inquit, gratia iam non est gratia.

Ca. 9. Contra inanem hæreticorum fiduciam.

Quanuis autem necessarium sit credere, neque remitti, neque remissa fuisse vnquam peccata, nisi gratis diuina misericordia propter Christum, nemini tñ fiduciam & certitudinem remissionis peccatorum suorum iactanti, & in ea sola quiescenti, peccata dimitti vel dimissa esse dicendum est, cum apud hęreticos & schismaticos possit esse, imò nostra tempestate sit, & magna

 contra

contra ecclesiam Catholicam contentione prædicetur vana hæc,& ab oĩ pietate remota fiducia.Sed neq; illud asserendũ est,oportere eos,qui verè iustificati sunt,absq; vlla oĩno dubitatione apud semetipsos statuere se esse iustificatos,neminemq; à peccatis absolui ac iustificari,nisi eum qui certò credat, se absolutum & iustificatũ esse, atque hac sola fide absolutionẽ & iustificationem perfici:quasi qui hoc non credit,de Dei promissis,deq; mortis & resurrectionis Christi efficacia dubitet.Nam sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito,deq; sacramentorũ virtute & efficacia dubitare dẽt:sic quilibet,dũ seipsum, suamque propriã infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia formidare ac timere potest,cum nullus scire valeat certitudine fidei,cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consequutum.

Can.10. De accepta iustificationis incremento.

Sic ergo iustificati, & amici Dei ac domestici facti, euntes de virtute in virtutẽ, renouantur, vt Apostolus inquit,de die in diem,hoc est,mortificando membra carnis suę,& exhibendo ea arma iustitię in sanctificationẽ, per obseruatione mandatorũ Dei & ecclesiæ,in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide, bonis operib.crescunt, atq; magis iustificantur, sicut scriptum est: Qui iustus est, iustificetur adhuc. Et iterum: Ne verearis vsq; ad mortẽ iustificari. Et rursus: Videtis qm̃ ex operibus iustificatur homo,& nõ ex fide tm̃.Hoc verò iustitię incrementum petit sancta ecclesia,cũ orat: Da nobis Domine fidei, spei, & charitatis augmentum.

Ca.11. De obseruatione mandatorum, deq; illius necessitate & possibilitate.

Nemo aũt,quãtumuis iustificatus, liberum se esse ab obseruatione mandatorũ putare dẽt,nemo temeraria illa,& à Patribus sub Anathemate prohibita voce vti,Dei præcepta hoĩ iustificato ad obseruandũ esse impossibilia.Nã Deus impossibilia nõ iubet, sed iubendo monet, & facere qđ possis,& petere qđ non possis,& adiuuat vt possis:Cuius mãdata grauia nõ sunt, cuius iugũ suaue est,& onus leue. Qui.n.sunt filij Dei, Christũ diligunt, qui aũt diligunt eũ,vt ipsemet testat̃, seruant sermones eius:qđ vtique cum diuino auxilio præstare pñt. Licet

enim

enim in hac mortali vita, quantumuis sancti & iusti, leuia saltem & quotidiana, quę ẽt venalia dñr, peccata qñque cadant, non propterea desinunt esse iusti. Nã iustorũ illa vox est & humilis & verax: Dimitte nobis debita nostra. Quo fit vt iusti ipsi eo magis se obligatos ad ambulandũ in via iustitiæ sentire debeãt, quo liberati iam à peccato, serui aũt facti Deo, sobriè, iustè, & piè viuẽtes, proficere pñt per Christũ Iesum, per quem accessum habuerunt in gratiã istam. Deus nanque sua gratia semel iustificatos nõ deserit, nisi ab eis pri⁹ deserat. Itaq; nemo sibi in sola fide blandiri debet, putans fide sola se hæredem esse constitutum, hæreditatemque consequuturũ, ẽt si Christo non compatiatur, vt & conglorificetur. Nã & Christus ipse, vt inquit Apostolus, cum esset filius Dei, didicit ex his, quæ passus est, obedientiam: & consummatus, factus est oĩbus obtemperantibus sibi causa salutis æternę. Propterea Apostolus ipse monet iustificatos, dicens: Nescitis, qđ ij qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accepit brauium? sic currito, vt comprehẽdaris. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum, sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meũ, & in seruitutem redigo. ne fortè cũ alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Itẽ princeps Apostolorum Petrus: Satagite, inquit, vt per bona opera, certam vestram vocationem & electionem faciatis. Hæc.n. facientes, non peccabitis aliqñ. Vnde constat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduersari, qui dicunt iustum in oĩ bono opere saltem venialiter peccare: aut, quod est intolerabilius, pœnas æternas mereri: atque ẽt eos, qui statuunt in oĩbus operibus iustos peccare si in illis suã ipsorum socordiam excitando, & sese in stadio ad currẽdum cohortando, cum hoc in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam, cum scriptum sit: Inclinaui cor meum ad faciẽdas iustificationes tuas, propter retributionẽ. Et de Mose dicat Apostolus, quod respiciebat in remunerationem,

Ca. 12. Prædestinationis temerariam præsumptionem cauendam esse.

Nemo quoque, quamdiu in hac mortalitate viuitur, de arcano diuinæ prædestinationis mysterio vsq; adeò

præſumere debet, vt certo ſtatuat ſe oĩno eſſe in numero prædeſtinatorũ, quaſi verũ eſſet, qđ iuſtificatus aut amplius peccare non poſſit, aut ſi peccauerit, certam ſibi reſipiſcentiam promittere debeat. Nam niſi ex ſpeciali reuelatione ſciri non poteſt, quos Deus ſibi elegerit.

Ca. 13. De perſeuerantia munere.

Similiter de perſeuerãtiæ munere, de quo ſcriptũ eſt, Qui perſeuerauerit vſq; in finẽ, hic ſaluus erit: qđ quidẽ aliunde haberi non põt, niſi ab eo q̃ potens eſt, eũ, qui ſtat ſtatuere, vt perſeuerãter ſtet, & eũ qui cadit, reſtituere, nemo ſibi certi aliqđ abſoluta certitudine polliceat: tametſi in Dei auxilio firmiſſimã ſpem collocare & reponere oẽs debent. Deus enim, niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cępit opus bonũ, ita perficiet, operans velle & perficere: veruntamẽ qui ſe exiſtimant ſtare, videãt ne cadant, & cũ timore ac tremore ſalutẽ ſuã operent, in laboribus, in vigilijs, in eleemoſynis, in orationibus, & oblationibus, in ieiunijs, in caſtitate. Formidare. n. dẽt, ſciẽtes qđ in ſpẽ gloriæ, & nondum in gloria renati ſunt, de pugna, quę ſupereſt cũ carne, cum mundo, cũ diabolo, in qua victores eſſe non pñt: niſi cũ Dei gratia, Apoſtolo obtẽperent dicẽti: debitores ſumus nõ carni, vt ſ̃m carnem viuamus. Si. n. ſ̃m carnem vixeritis, moriemini, ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

Ca. 14. De lapſis, & eorum reparatione.

Qui verò ab accepta iuſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus iuſtificari poterunt, cũ excitãte Deo, per pęnitẽtiæ ſacramentũ merito Chriſti amiſſam gratiam recuperare procurauerint. Hic. n. iuſtificationis modus, eſt lapſi reparatio, quã ſecundã poſt naufragiũ deperditæ gratiæ tabulam ſancti Patres aptè nuncuparunt. Etenim pro his q̃ poſt baptiſmũ in peccata labuntur, Chriſtus Ieſus ſacramentũ inſtituit pęnitentiæ, cum dixit: Accipite Spiritũ ſanctũ, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Vnde dicendum eſt, Chriſtiani hoĩs pęnitentiam poſt lapſum, multo aliã eſſe à baptiſmali, eamq́; continęre nõ modò ceſſationẽ à peccatis, & eorum deteſtationẽ, aut cor contritum & humiliatum: verum ẽt eorundem ſacramentalem confeſſionem, ſaltem in voto & ſuo tempore

pore faciẽdam,& sacerdotalem absolutionem, itemque satisfactionem per ieiunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia non quidem pro pęna æterna,quæ uel sacramento, uel sacramenti uoto vnà cũ culpa remittitur,sed pro pęna temporali, quæ ut sacrę literę docẽt,nõ tota semper vt in baptismo fit,dimittitur illis,qui gratiæ Dei quam acceperunt,ingrati,Spiritum sanctum contristauerunt & templum Dei violare nõ sunt veriti.De qua pęnitẽtia scriptum est. Memor esto vnde excideris,& age pęnitentiam, & prima opera fac.Et iterum:Quæ secundum Deum tristitia est,pœnitentiam in salutem stabilem operatur:& rursus, Pœnitentiam agite:& Facite fructus dignos pœnitentiæ.

Ca.15.Quolibet peccato mortali omitti gratiã,sed nõ fidẽ.

Aduersus etiam hominum quorundã callida ingenia qui per dulces sermones & benedictiones seducũt corda innocentium,asserendũ est,non modo infidelitatę, per quã & ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato,quanuis non amittatur fides,acceptam iustificationis gratiam amitti,diuinę legis doctrinam defendendo,quę à regno Dei non solum infideles excludit,sed & fideles quoque fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores, fures,auaros,ebriosos,maledicos,rapaces,cęterosq; omnes,qui lętalia cõmittũt peccata:à quibus cum diuinæ gratię adiumento abstinere possunt,& pro quibus à gratia Christi separantur.

Ca.16.De fructu iustificationis,hoc est,de merito bonorum operum deque ipsius meriti ratione.

Hac igitur ratione iustificatis hominibus, siue acceptã gratiã perpetuò cõseruauerint,siue amissã recuperauerint,proponẽda sunt Apostoli verba.Abũdãtes in omni opere bono, sciẽtes quod labor vester nõ est inanis in Domino. Nõ.n.iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri & dilectionis quã ostendistis in nomine ipsius.Et, Nolite amittere cõfidẽtiam vestrã, quæ magnam habet remunerationem. Atque ideò bene operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est uita æterna,& tanquam gratia filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus &

bus & meritis fideliter reddēda. Hæc est enim illa corona iustitiæ, quam post suū certamen & cursum, repositam sibi esse, aiebat Apostolus, à iusto iudice sibi reddēdā, & nō solū sibi, sed & omnibus qui diligūt aduētū eius. Cum.n. ille ipse Christus Iesus tanquā caput in mēbra, & tanquā vitis in palmites in ipsos iustificatos iugiter virtutē influat, quæ uirtus bona eorū opera semper antecedit, comitatur & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata & meritoria esse possent, nihil ipsis iustificatis amplius deesse credendū est, quo minus plenè illis quidē operibus, quæ in Deo facta sunt, diuinæ legi pro huius vitę statu satisfecisse, & uitā ęternā suo ētiā tpē, si tamē in gratia decesserint, cōsequēdā, vere promeruisse cēseātur, cū Christus saluator noster dicat; Si qs biberit ex aqua quā ego dabo ei, nō sitiet in ęternū, sed fiet in eo fons aquę salientis, in vitā ęternā. Itaq; neq; propria nostra iustitia, tāquam ex nobis propria statuitur, neq; ignoratur, aut repudiatur iustitia Dei. Quę.n. iustitia nostra dicitur, qa per eā nobis inhærētē iustificamur, illa eadē Dei est, qa à Deo nobis īfunditur pChristi meritū.

Neque vero illud omittendū est, quod licet bonis operibus in sacris literis vsque adeo tribuatur, vt etiā, qui vni ex minimis suis parū aquæ frigidæ dederit, promittat Christus eū nō esse sua mercede cariturū, & Apostolus testetur. Id quod in pręsenti est momētaneū & leue tribulationis nostræ, supra modū in sublimitate æternū glorię pondus operari in nobis: absit tamē, vt Christianus homo in seipso uel confidat uel glorietur, & nō in Domino cuius tāta est erga omnes homines bonitas, vt eorū uelit esse merita, quæ sunt ipsius dona. Et quia in multis offendimus omnes, vnusquisq; sicut misericordiā & bonitatē, ita seueritatē, & iudiciū ante oculos habere debet neq; seipsum aliquis etiā si nihil sibi conscius fuerit, iudicare qm̄ omnis hominū uita, non humano iudicio examinanda & iudicanda est, sed Dei, qui illuminabit abscondita tenebrarū, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuiq; à Deo, qui ut scriptum est, reddet vnicuique secundum opera sua.

Post hanc Catholicam de iustificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter, firmiterq; receperit, iustificari non

cari non poterit, placuit, sanctæ Synodo hos canones subiungere, vt omnes sciantq́, non solum quid tenere & sequi, sed etiam quid uitare & fugere debeant.

CANONES.

1 Si quis dixerit hominem suis operibus, quæ vel per humanæ naturæ uires, uel per legis doctrinam fiant, absque diuina per Christum Iesum gratia posse iustificari coram Deo, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, ad hoc solũ diuinã gratiã per Christũ Iesũ dari, vt facilius homo iustè uiuere, ac vitã æternã demereri possit, quasi per liberũ arbitriũ sine gratia vtrũq;, sed ægrè tñ & difficulter possit, Anathema sit.

3 Si quis dixerit, sine præueniente Spiritussancti inspiratione, atque eius adiutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pęnitere posse, sicut oportet, vt ei iustificationis gratia conferatur. Anathema sit.

4 Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari, assentiendo Deo excitanti atque uocanti, quo ad obtinendam iustificationis gratiam se disponat ac præparet, nec posse dissentire, si uelit, sed urlut inanime quoddam nihil omnino agere, mereq; passiue se habere, Anathema sit.

5 Si quis liberum hominis arbitrium, post Adæ peccatum, amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, figmentum denique à Satana inuentum in ecclesiam, Anathema sit.

6 Si quis dixerit, non esse in potestate hominis uias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari nõ permissiuè, solum. sed etiam propriè & per se, adeo vt sit eius proprium opus non minus perditio Iudæ, quam vocatio Pauli Anathema sit.

7 Si quir dixerit, opera oĩa, quæ ante iustificationem fiũt, quacũque rõne facta sint, vere esse peccata, vel odiũ Dei mereri: aut quanto vehemẽtius qs nititur se disponere ad gratiã, tantò eũ grauius peccare, Anathema sit.

8 Si qs dixerit gehẽnę metũ, p quẽ ad Dei misericordiã de peccatis dolẽdo cõfugimus, vel à peccãdo abstinem⁹, peccatũ esse, aut peccatores peiores facere Anathema sit.

9 Si quis dixerit sola fide impium iustificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri, quo ad iustificationis gratiã confe-

cõſequẽdã cooperet,& nulla ex parte neceſſe eſſe, cum ſuę volũtatis motu pparari atq; diſponi, Anathema ſit.

10 Si quis dixerit homines ſine Chriſti iuſtitia, per quam nobis meruit, iuſtificari, aut per eam ipſam formaliter iuſtos eſſe, Anathema ſit.

11 Si quis dixerit hominẽ iuſtificari, vel ſola imputatione iuſtitiæ Chriſti, vel ſola peccatorũ remiſſionẽ, excluſa gratia & charitate, q̃ in cordibus eorũ per ſpiritũ ſanctũ diffundatur, atque illis inhæreat, aut ẽt gratiam, qua iuſtificamur, eſſe tm̃ fauorem Dei, anathema ſit.

12 Si quis dixerit, fidem iuſtificantem nihil aliud eſſe, quam fiduciam diuinæ miſericordiæ, peccata remittentis propter Chriſtum, vel eam fiduciam ſolam eſſe qua iuſtificamur, Anathema ſit.

13 Si quis dixerit, omni homini ad remiſſionem peccatorum aſſequendam, neceſſariũ eſſe vt credat certo & abſque vlla hæſitatione propriæ infirmitatis, & indiſpoſitionis, peccata ſibi eſſe remiſſa, Anathema ſit.

14 Si quis dixerit, hominem à peccatis abſolui ac iuſtificari certo credat, aut neminẽ verè eſſe iuſtificatum, niſi qui credit ſe eſſe iuſtificatum, & hac ſola fide abſolutionem & iuſtificationem perfici, Anathema ſit.

15 Si quis dixerit, hominem renatum & iuſtificatũ, teneri ex fide ad credendum ſe certo eſſe ex numero prædeſtinatorum, Anathema ſit.

16 Si quis magnum illud vſque in finem perſeuerantiæ donum ſe certo habiturum abſoluta & infallibili certitudine dixerit, niſi hoc ex ſpeciali reuelatione didicerit, Anathema ſit.

17 Si quis iuſtificationis gratiã nõ niſi prædeſtinatis ad vitã contingere dixerit, reliquos vero omnes qui vocantur, vocari quidẽ, ſed gratiã non accipere, vtpote diuina poteſtate prædeſtinatos ad malum, Anathema ſit.

18 Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam iuſtificato, & ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſeruandum impoſſibilia, Anathema ſit.

19 Si quis dixerit, nihil præceptum eſſe in euangelio præter fidem, cætera eſſe indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, ſed libera, aut decem præcepta nihil pertinere ad Chriſtianos, Anathema ſit.

20 Si

20 Si quis hominē iustificatū, & quātumlibet perfectū, dixerit nō teneri ad obseruantiā mandatorum Dei & Ecclesiæ, sed tm̄ ad credendū: quasi verò Euangelium sit nuda, & absoluta promissio vitæ æternę, sine conditione obseruationis mandatorum, Anathema sit.

21 Si quis dixerit, Christum Iesum à Deo hominib. datum fuisse, vt redemptorē cui fidant, non etiam vt legislatorem, cui obediant, anathema sit.

22 Si quis dixerit iustificatum, vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo non posse. Anathema sit.

23 Si quis hominē semel iustificatū, dixerit amplius peccare non posse, nec gratiam amittere, atque ideo eū qui labitur & peccat, nūquam verè fuisse iustificatum, aut cōtra, posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quēadmodum à beata virgine Maria tenet Ecclesia, Anathema sit.

24 Si quis dixerit, iustitiam acceptā non conseruari, atque ēt nō augeri coram Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo & signa esse iustificationis adeptæ, non etiā ipsius augendæ causam, Anathema sit.

25 Si quis in quolibet bono opere iustum saltem venialiter peccare dixerit, aut quod intolerabilius est mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri, tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera bona non imputet ad damationem, Anathema sit.

26 Si quis dixerit, iustos non debere pro bonis operibus, q̄ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternā retributionem à Deo, per eius misericordiam, & Iesu Christi meritū, si bene agendo, & diuina mandata custodiendo vsque in finem perseuerauerit, Anathema sit.

27 Si quis dixerit, nullum esse mortale peccatū nisi infidelitatis, aut nullo alio quantūuis graui & enormi, præterquam infidelitatis peccato, semel acceptam gratiam amitti, Anathema sit.

28 Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia simul & fidem semper amitti, aut fidem quę remanet, non esse veram fidem, licet non sit viua, aut eum qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, Anathema sit.

29 Si quis dixerit, eum qui post baptismum lapsus

est,non posse per Dei gratiam resurgere, aut posse quidē,sed sola fide amissa iustitiā recuperare sine sacramento pœnitentiæ,prout sancta Romana & vniuersalis Ecclesia, à Christo domino & eius apostolis edocta, huc vsque professa est,seruauit & docuit, Anathema sit.

30 Si quis post acceptā iustificationis gratiā.cuilibet peccatori pęnitēti ita culpā remitti, & reatū æternæ pęnę deleri dixerit,vt nullus remaneat reatus pęnæ tēporalis exoluendæ,vel in hoc seculo,vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna cœlorum aditus patere possit,Anathema sit.

31 Si quis dixerit iustificatum peccare,dum intuitu æternæ mercedis bene operatur,Anathema sit.

32 Si quis dixerit, hoīs iustificati bona opera ita esse dona Dei, vt non sint ēt bona ipsius iustificati merita, aut ipsum iustificatum,bonis operibus,q̄ ab eo per Dei gratiā & Iesu Christi meritū, cuius membrū viuū est, fiūt,non verè mereri augmentū gratiæ,vitā æternā, & ipsius vitæ ęternę,si tn̄ in gratia decesserit,consecutionem atque etiam gloriæ augmentum,Anathema sit.

33 Si quis dixerit, per hāc doctrinā Catholicā de iustificatione,à sancta Synodo hoc p̄senti decreto expressam,aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Iesu Christi Dñi nostri derogari & nō poti' veritatē fidei nostrę,Dei denique ac Iesu Christi gloriā Illustrari, Anathema sit.

Decretum reformationis in eadem sexta Sessione.

Quia integritas Præsidentiū,salus est subditorū,monet sancta Synodus oēs Patriarchalibus.Primitialibus, Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis quibuscūq; quouis nōīe ac titulo præfectos,vt attēdētes sibi & vniuerso gregi in quo Spiritussanctus posuit eos regere Ecclesiā Dei,q̄ acquisiuit sanguine suo, vigilēt sicut Apostolus præcipit,in oībus laborent,& ministeriū suū impleant. Implere aūt se non posse sciant,si greges sibi cōmissos mercenariorū more deserāt, atque ouiū suarū, quarū sanguis de eorum manibus est requirendus à summo iudice,custodiæ minimè incumbant: Cū certissimum sit,non admitti pastores excusationem, si lupus oues comedit,& pastor nescit. At verò quia nōnulli reperiuntur,qui propiæ salutis immemores,terrenaq; cęlestibus

lestibus præferētes,in diuersis curijs vagātur,aut in negotiorū tēporaliū solicitudine(ouili derelicto)occupantur.Placuit antiquos Canones aduersus non residentes promulgatos,innouare,& in hunc modum statuere atque sancire. *Primus Canon.*

Si quis à Patriarchali,Primitiali , Metropolitana seu Cathedrali Ecclesia,sibi quocunq; titulo,cā,noīe seu iure cōmissa,quacūque illa dignitate,gradu & præeminētia præfulgeat,(legitimo impedimento,seu iustis & rationabilibus causis cessantibus)sex mensibus continuis extra suā diœcesim morādo abfuerit: quartæ partis fructuū vnius anni,fabricæ Ecclesię & pauperibus loci,per superiorem Ecclesiasticum applicandorū pęnā,ipso iure incurrat.Qđ si per alios sex mēses,in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliā quartā partē fructuū similiter applicādā,eo ipso amittat.Crescēte verò cōtumacia (vt seueriori sacrorū Canonū censuræ subiiciatur)Metropolitanus suffraganeos Eps dabsētes,Metropolitanū verò absentem suffraganeus Eps antiquior residēs, sub pœna interdicti ingressus Ecclesię,eo ipso incurrenda, infra tres menses per literas seu nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur : qui in ipsos absentes(prout cuiusque minor aut maior cōtumacia exegerit)suæ supremę sedis authoritate animaduertere, & Ecclesiis ipsis de pastoribus vtilioribus prouidere poterit , sicut in Domino nouerit salubriter expedire.

Canon 2.

Episcopis inferiores, quæuis bñficia ecclesiastica,personalē residentiā de iure siue consuetudine exigētia, in titulū siue cōmendā obtinētes, ab eorū ordinarijs(quemadmodū eis pro bono Ecclesiarū regimine, & diuini cultus augmēto,locorū & personarū qualitate pēsata, expediēs videbitur) opportunis iuris remedijs residere cogātur:nulliq; priuilegia seu indulta perpetua de non residēdo,aut de fructibus in absentia percipiēdis suffragētur:Indulgētijs verò & dispensationibus tēporalibus ex veris & rationabilibus causis tm̄ cōcessis, & corā ordinario loci legitimè probādis,in suo robore permansuris.Quibus casibus, nihilominus officium sit Eporum, tanquam in hac parte à sede Apostolica delegatorum,

prouidere,

prouidere,& per deputationem idoneorum vicariorũ, & congruæ portionis fructuũ assignationem,cura animarum nullatenus negligatur:nemini, quo ad hoc,priuilegio seu exemptione quacunque suffragante.

Canon 3.

Ecclesiarũ Prælati,ad corrigẽdũ subditorũ excessus, prudẽter & diligẽter intẽdant.& nemo clericus secularis, vel cuiusuis ordinis personalis, vel regularis extra monasteriũ degens, ẽt sui ordinis priuilegij prætextu tutus cẽseatur, quo minus,si deliquerit, ab ordinario loci(tanquã super hoc à sede Apostolica delegato)ſm canonicas sanctiones visitari,puniri & corrigi valeat.

Canon 4.

Capitula Cathedraliũ & aliarũ maiorũ Ecclesiarũ, illarumq; personæ,nullis exemptionibus, cõsuetudinibus,ſnĩs,iuramẽtis,cõcordijs(quæ tm̃ suos obligẽt auctores,non ẽt successores) tueri se possint, quo minus à suis & Epis & alijs maioribus Prælatis,per seipsos solos, vel illis,quib.sibi videbiť adiũctis, iuxta canonicas sanctiones toties, quoties opus fuerit, visitari, corrigi & emendari, ẽt auctoritate Apostolica, possint & valeant.

Canon 5.

Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu, pontificale in alterius diœcesi exercere, nisi de ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum. Si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio pontificalium, & sic ordinati, ab executione ordinum, sint ipso iure suspensi.

Septima sessio

Decretũ de sacramentis Ecclesiæ, Die tertia Martij. 1547.

Ad cõsummationẽ salutaris de Iustificatione doctrinę,quę in pcedẽti proxima sessione, vno oĩum Patrum cõsensu promulgata fuit,cõsentaneũ visum est de sanctissimis Ecclesię sacris agere, p q̃ oĩs vera iustitia vel incipit,vel incepta augetur, vel amissa reparatur. Propterea sacrosancta œcumenica & generalis Tridẽtina Synodus, in spiritu sancto legitimè cõgregata,psidẽtibus in ea eisdẽ Apostolicæ sedis Legatis, ad errores eliminãdos & extirpãdas hæreses, quæ circa sanctissima ipsa sacramenta hac nostra tempestate,tum de damnatis, olim à

Patribus nostris hæresibus suscitatæ, tam etiã de nouo adinuentæ sunt, quæ Chatholicæ Ecclesiæ puritati, & animarum saluti magnopere officiunt, sanctarum scripturatum doctrinæ, Apostolicis traditionibus atq; aliorum Conciliorum & Patrum consensui adhęrendo, hos præsentes canones statuendos & decernendos censuit, reliquos qui supersunt ad cœpti operis perfectionem, deinceps diuino spiritu adiuuante æditura.

Canones de Sacramentis in genere.

1 Si quis dixerit, Sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionem, Ordinem, & Matrimoniũ, aut etiam aliquod horum septem non esse verè & propriè sacramentum, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, ea ipsa nouæ legis sacramenta, à sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quia cęremoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi, Anathema sit.

3 Si quis dixerit, hęc septẽ scr̃a, ita esse inter se paria, vt nulla ratione aliud sit alio dignius, Anathema sit.

4 Si quis dixerit, sacramenta nouę legis non esse ad salutẽ necessaria, sed superflua, & sine eis aut eorũ voto per solã fidẽ hoĩes à Deo gratiã iustificationis adipisci, licet omnia singulis necessaria non sunt, Anathema sit.

5 Si quis dixerit, hæc sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse, Anathema sit.

6 Si quis dixerit, sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiã ipsam, nõponentibus obicem, non cõferre, quasi signa tantum æterna sint acceptæ per fidẽ gratiæ vel iustitiæ, & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernentur fideles ab infidelibus, Anathema sit.

7 Si quis dixerit, nõ dari gratiã per hmõi sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, ẽt si ritè ea suscipiant, sed aliqñ & aliquibus, Anathema sit.

8 Si quis dixerit, per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem diuinæ promissionis, ad gratiam consequendam sufficere, Anathema sit.

9 Si quis dixerit, in tribus sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, vnde ea iterari non possunt, Anathema sit.

10 Si quis dixerit, Christianos oēs in verbo, & oībus Sacris administrandis habere potestatē, Anathema sit.

11 Si quis dixerit, in ministris, dum sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, Anathema sit.

12 Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, seruauerit, non conficere aut cōferre sacramentum, Anathema sit.

13 Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solenni administratione sacramentorum adhiberi consuetos, aut cōtemni, aut peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunq; Ecclesiarum pastorē mutari posse, anathema sit.

De Baptismo.

1 Si quis dixerit, Baptismum Ioannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, aquā verā & naturalem nō esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa Dñi nostri Christi Iesu: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphorā aliquam detorserit, Anathema sit.

3 Si quis dixerit, in Ecclesia Romana, quæ omnium Ecclesiarum mater est & magistra, non esse veram de Baptismi Sacramento doctrinam, Anathema sit.

4 Si quis dixerit, Baptismū, qui ēt dat ab hæreticis in noīe Patris & filij & spiritus sancti, cū intētione faciēdi quod facit ecclesia, nō esse verū Baptismū, anathema sit.

5 Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, Anathema sit.

6 Si quis dixerit, Baptizatum non posse etiam si velit, gratiam amittere, quantumcunq; peccet, nisi nolit credere, Anathema sit.

7 Si quis dixerit, Baptizatos, per Baptismum ipsum solius tantum debitores fidei fieri, non autem vniuersæ legis Christi seruandæ, Anathema sit.

8 Si quis dixerit, Baptizatos liberos esse ab omnibus sanctę

bus sanctæ Ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta vel tradita sunt, ita vt ea obseruare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint, Anathema sit.

9 Si quis dixerit, ita reuocandos esse homines ad Baptismi suscepti memoriam, vt vota omnia, quæ post Baptismum fiunt, vi promissionis in Baptismo ipso iā factæ, irrita esse intelligant, quasi per ea & fidei quā professi sunt, detrahatur, & ipsi Baptismo, Anathema sit.

10 Si quis dixerit, peccata omnia, quæ post Baptismum fiunt, sola recordatione & fide suscepti baptismi, vel dimitti, vel venialia fieri, Anathema sit.

11 Si quis dixerit, verè & ritè collatum Baptismum iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negauerit, cùm ad pęnitentiam conuertitur, Anathema sit.

12 Si quis dixerit, neminem esse baptizandum, nisi ea ætate qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo, Anathema sit.

13 Si quis dixerit, paruulos, eò quòd actum credendi non habent, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cùm ad annos discretionis peruenerint, esse baptizandos, aut potius omitti eorum baptisma, quàm eos non actu proprio credentes, baptizari in sola fide Ecclesiæ, Anathema sit.

14 Si quis dixerit, hmōi paruulos, baptizatos, cùm adoleuerint, interrogādos esse, an ratum haberi velint, quod patrini eorum nomine dum baptizarentur, polliciti sunt, & vbi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquēdos, nec alia interim pęna ad Christianā vitā cogendos, nisi vt ab Eucharistię, aliorumq; Sacramentorū perceptione arceantur, donec resipiscant, Anathema sit.

De confirmatione Canon primus.

1 Si quis dixerit, Confirmationem Baptizatorum otiosam ceremoniam esse, & non potius verum & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, q̄ catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, iniurios esse Spiritui sancto eos, qui sacro Confirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt, Anathema sit.

3 Si quis dixerit, sanctæ Confirmationis ordina-

rium ministrum, non esse solum Episcopum, sed quemuis simplicem sacerdotem, Anatema sit.

Decretum secundum de reformatione, In eadem septima sessione. Septima sessio sub Paulo 3.

Eadem sacrosancta Synodus, inceptũ reformationis & residentię negotiũ, ad Dei laudẽ & Christianę religionis incremẽtũ prosequi intẽdens, vt sequitur, statuẽdum censuit, salua semp in oĩb. sedis Apostolicę authoritate.

Canon primus.

Ad Cathedralium Ecclesiarum regimen, nullus nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, grauitate morum, literarumq; scientia, iuxta cõstitutionem Alexandri tertij, quæ incipit: Cùm in cunctis, in Concilio Lateranensi promulgatam, præditus assumatur.

Canon 2.

Nemo quacunq; etiam dignitate, gradu aut pręeminentia præfulgens, plures Metropolitanas, seu cathedrales Ecclesias in titulum siue cõmendã, aut alio quouis nomine, cõtra sacrorũ canonũ instituta, recipere, & simul retinere præsumat: cùm valdè felix sit ille censendus, cui vnã Ecclesiã bene ac fructuose, & cũ animarum sibi cõmissarũ salute regere cõtigerit. Qui aũt plures Ecclesias cõtra præsentis decreti tenorẽ nunc detinẽt, vna quã maluerint retenta, reliquas infra sex menses, se ad liberã sedis Apostolicę dispositionẽ pertineant, alias infra annũ dimittere teneãtur: alioquin Ecclesię ipsę (vltimo obtenta duntaxat excepta) eo ipso vacare cẽseantur.

Canon 3.

Inferiora beneficia præsertim curã animarũ habentia, personis dignis & habilibus, & quæ in loco residere, ac per seipsos curã ipsam exercere valeant, iuxta constitutionẽ Alexãdri tertij in Lateranẽsi (quę incipit: Quia nonnulli) & aliã Gregorij decimi, in generali Lugdunensi Cõcilio (quę incipit: Licet canon) editã conferant. Aliter aũt facta collatio, siue prouisio omnino irritetur, & ordinarius collator pęnas cõstitutionis concilij generalis (quæ incipit: Graue nimis) se nouerit incursurum.

Canon 4.

Quicunq; de cætero plura curata, aut aliàs incõpatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad

vitam,

vitam, siue cōmendę perpetuę, aut alio quocunq; nomi ne & titulo contra formā sacrorum Canonū, & præsertim constitutionis Innocentij (quæ incipit, De multa) recipere ac simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis iuxta ipsius constitutionis dispositionē ipso iure, etiam præsentis canonis vigore, priuatus existat.

Canon 5.

Ordinarij locorū quoscunq; plura curata, aut aliàs incōpatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districtè cōpellant, & aliàs procedant iuxta Constitutionem Gregorij decimi in generali Lugdunēsi Cōcilio editā (quæ incipit, Ordinarij) quam eadē sancta Synodus innouandā cēsuit, & innouat: addens insuper, quod ipsi Ordinarii ēt per idoneorū vicariorū deputationē, & cōgruè protinus fructuū assignationē oīno prouideāt, vt animarū cura nullatenus negligatur, & beneficia ipsa debitis obsequiis minimè defraudenē, appellationibus, priuilegiis, exēptionibus quibuscunq; ēt cum iudicum specialiū deputatione, & illorum inhibitionibus in præmissis nemini suffragātibus.

Canon 6.

Vniones perpetuæ à quadraginta annis citra factæ, examinari ab ordinariis, tāquā à sede Apostolica delegatis possint, & quę p subreptionē, vel obreptionē obtētæ fuerint, irritæ declarenē. Illæ verò, quæ à dicto tpe citra cōcessæ, nondū in toto, vel in parte sortitæ sunt effectū, & quę deinceps ad cuiusuis instātiā fient, nisi eas ex legitimis, aut aliàs rationabilibus causis corā loci ordinario, vocatis quorū interest, verificādis factas fuisse cōstiterit, p subreptionē obtētæ p̄sumanē: ac ppea, nisi aliter à sede Apostolica declaratū fuerit, viribus oīno careant.

Canon 7.

Beneficia ecclesiastica curata, q̄ Cathedralibus, Collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel monasteriis, bñficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscūq; ppetuò vnita & annexa reperiunē, ab ordinariis locorū annis singulis visitētur: qui solicitè ꝓuidere ꝓcurēt, vt p idoneos vicarios etiā ppetuos, nisi ipsis Ordinariis ꝓ bono ecclesiarū regimine aľr expedire videbiē, ab eis cū tertię partis fructuū, aut maiori vel minori, arbitrio ipsorū Ordinariorū por-

 tione,

tione, et super certa te assignanda, ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegijs, exemptionibus, etiam cum Iudicum deputatione & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmissis minimè suffragantibus.

Canon 8.

Locorum ordinarij ecclesias quascunq; quomodolibet exemptas authoritate Apostolica singulis annis visitare teneant, & opportunis iuris remediis prouidere, vt q̃ reparationẽ indigent, reparentur, & cura aĩarũ, si qua illis immineat, alijsq; debitis obsequijs minimè defraudentur appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus, ẽt ab immemorabili tempore præscriptis, iudicum deputationibus, vel illorum inhibitionibus penitus exclusis.

Canon 9.

Ad maiores ecclesias promoti, munus consecrationis infra tp̃s à iure statutum suscipiant, & prorogationes vltra sex menses concessæ, nulli suffragentur.

Canon 10.

Non licet Capitulis ecclesiarũ, sed vacante, infrà annum à die vacationis, ordinandi licentiã, aut literas dimissorias, seu reuerendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris cõis dispensatione, q̃ cuiusuis priuilegij consuetudinis vigore, alicui qui beneficij ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus nõ fuerit, concedere. Si secus fiat, capitulũ cõtraueniens ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minorib. ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus gaudeant: in maioribus verò, ab executione ordinũ, ad beneplacitũ futuri prælati, sint ipso iure suspensi.

Canon 11.

Facultates de promouendo à quocunque, non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam à proprijs episcopis ordinari non possint, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, nisi ab episcopo in sua diœcesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.

Canon 12.

Facultates de non promouẽdo, præterquàm in casib. à iure expressis concessę, ad annum tantũ suffragentur.

Canon 13.

Præſentati, ſeu electi, vel nominati à quibuſuis eccleſiaſticis perſonis, & ſedis Apoſtolicæ nuntijs, ad quæuis eccleſiaſtica beneficia non inſtituantur, nec confirmentur, neque admittantur & prætextu cuiuſuis priuilegij ſeu conſuetudinis, & ab immemorabili tempore præſcriptæ, niſi fuerint prius à locorum Ordinarijs examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio ſe tueri poſſit, quo minus examen ſubire teneatur: præſentatis tamen electis, ſeu nominatis ab vniuerſitatibus, ſeu collegijs generalium ſtudiorum exceptis.

Canon 14.

In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij quarti (quæ incipit, Volentes) in gñali Concilio Lugdunenſi edita, ſeruetur: quã eadem ſacroſancta Synodus innouandã cenſuit & innouat, addendo inſuper, ꝙ in ciuilib. cauſis mercedũ & miſerabiliũ pſonarũ, clerici ſeculares, aut regulares extra monaſteriũ degẽtes, quomodolibet exẽpti (& ſi certum iudicẽ à ſede Apoſtolica deputatum in partibus habeant: in alijs verò, ſi ipſum iudicẽ non habuerint) coram locorũ Ordinarijs, tanquã in hoc ab ipſa ſede delegatis, cõueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſint, priuilegijs, exemptionibus, conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.

Canon 15.

Curent Ordinarij, vt hoſpitalia quæcunq; à ſuis adminiſtratoribus (quocunq; illi noĩe cenſeantur, & quomodolibet exemptis) fideliter & diligenter gubernentur, conſtitutionis Concilij Viennenſis (quæ incipit, Quia contingit) forma ſeruata: quam quidem conſtitutionem eadem ſancta Synodus innouandam duxit & innouat, cum derogationibus in ea contentis.

Hucuſq; progreſſum fuit conciliũ Tridentinum ſub Paulo tertio (à quo poſtea Bononiã tranſlatũ, & illic eſt intermiſſum) Interim verò Paulus ipſe è medio ſublatus ſucceſſorẽ habuit Iuliũ tertiũ, à quo poſtea conuocatũ eſt iterũ in eãdẽ ciuitatẽ Bononiẽſem, & vocati oẽs quorũ intereſt Cõcilij celebratio: nihil tñ eſt actum, pp Patrũ paucitatẽ, & alias quæ ſuperuenerũt cãs, & diuerſis

ſeſſionibus tm̄ decretum eſt, vt amplius protraheretur tps, quouſq; tandē viſum fuit Iulio Pōtifici, hortāte eū Carolo quinto Imperatore, vt rurſus Tridentū cōciliū reuocaretur: coacti ſunt igitur Tridēti, ſub Iulio 3. Pōtifice Maximo: & prima ſeſſione aperta Calend. Maij 1551. Creſcētius Cardinalis & Legatus Pōtificis, rogauit Patres, an placeret Concilium reaſſumi, & procedēdum eſſe ad vlteriora, reſponſumq; à Patribus, Placet.

Secunda Seſſio ſub Iulio 3. Calend. Septembris 1551.

Prorogantur hac Seſſione decreta, vſque ad vndecimū Octobris diem, vt Germani Epiſcopi, & aliarum nationum qui expectabantur, intereſſe poſſent.

Seſſionis tertia ſub Iulio 3. 11. Octobris 1551. Decretum de ſanctiſſimo Euchariſtia ſacramento.

Cupit Sacroſancta Synodus, ſtirpitus cōuellere zizaniam execrabiliū errorū & Schiſmatū, quam inimicus homo, his noſtris calamitoſis tēporibus in doctrina fidei, vſu & cultu ſacroſanctæ Euchariſtiæ ſuperſeminauit: quā alioqui Saluator noſter in Eccleſia ſua tanquā ſymbolū reliquit eius vnitatis & charitatis, qua Chriſtianos oēs inter ſe coniunctos & copulatos eſſe voluit. Itaque ſanam & ſyncerā illā de venerabili & diuino hoc Sacro Euchariſtiæ doctrinā tradēs, quā ſemper Catholica Eccleſia ab ipſo Ieſu Chriſto Dn̄o noſtro, & ab eius Apoſtolis erudita, atque à Spiritu ſancto in dies illi omnem veritatē ſuggerēte edocta, retinuit, & ad finem vſq; ſeculi conſeruabit, omnibus Chriſti fidelibus interdicit, ne poſt hac de ſanctiſſima Euchariſtia, aliter credere, docere, aut prædicare audeant, quàm vt eſt hoc præſenti decreto declaratum atque definitum.

Ca. 1. De reali præſentia Domini noſtri Ieſu Chriſti in Euchariſtia Sacramento.

Principio docet Sācta Synodus, & apertè ac ſimpliciter profitetur, in almo ſanctæ Euchariſtiæ ſacro, poſt panis & vini cōſecrationē, D.N. Ieſum Chriſtū, verū Deū atq; hoīem, vere, realiter, ac ſubſtātialiter ſub ſpecie illarū rerū ſenſibiliū cōtineri. Nec.n. hæc inter ſe pugnāt, vt ipſe Saluator noſter ſemper ad dexterā Patris in cęlis aſſideat, iuxta modū exiſtēdi naturalē, & vt multis nihilominus aliis in locis ſacramētaliter præſens ſua ſub-

ſtantia

stantia nobis adsit, ea existendi ratione, quam etsi uerbis exprimere uix possumus, possibilē tamen esse Deo, cogitatione per fidem illustrata, assequi possumus, & cōstātissime credere debemus. Ita n. maiores nostri oēs, quotquot in uera Christi ecclesia fuerūt, q de sanctissimo hoc Sacramēto disseruerūt, apertissime professi sūt, hoc tā admirabile Sacramētū, in ultima cęna, redēptorē nostrū instituisse, cū post panis, uiniq; benedictionē, se suū ipsius corpus illis præbere, ac suū sanguinē diser tis ac pspicuis verbis, testatus est. Quæ uerba à sanctis Euāgelistis cōmemorata, & à Diuo Paulo postea repetita, cū propriā illā & apertissimā significationē prę se ferāt, secūdū quā à Patribus intellecta sunt, indignissimū sanè flagitiū est, ea à quibusdā cōtētiosis & prauis homi nibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus ueritas carnis & sanguinis Christi negatur, contra uniuersum ecclesiæ sensum detorqueri: quæ tāquā colūna & firmamentū veritatis, hæc ab impijs hominibus excogitata cōmenta, velut Satanica detestata est, grato sp & memo res animo pstātissimū hoc Christi beneficiū agnoscens,

Ca. 2. De ratione institutionis huius sāctissimi Sacramēti.

Ergo saluator noster discessurus ex hoc mūdo ad Patrem Sacramentū hoc instituit, in quo diuitias diuini sui, erga homines amoris, uelut effudit, memoriā faciēs mirabilium suorū: & in illius sumptione colere nos sui memoriā præcepit, suamq; annūtiare mortē, donec ipse ad iudicādū mundū veniat. Sumi aūt voluit sacramētū hoc tanquā spiritalē animarū cibū, quo alantur & confortētur viuētes vita illius, qui dixit: Qui mādacat me, & ipse viuet propter me: & tanquā antidotū, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Pignus præterea id esse uoluit futuræ nostrę gloriæ & perpetuæ fęlicitatis, adeoque symbolū vnius illius corporis, cuius ipse caput existit, cuique nos tanquam membra arctissima fidei, spei, & charitatis connexione astrictos esse uoluit, vt idipsum omnes diceremus, neque essent in nobis schismata.

Ca. 3. De excellentia sanctissimæ Eucharistiæ super reliqua sacramenta.

Commune hoc quidem est sanctissimæ Eucharistiæ

cum

cum cæteris sacramētis, symbolum esse rei sacræ, & inuisibilis gratiæ formam visibilē: uerū illud in ea excellens & singulare reperitur, quo reliqua sacramenta, tūc primum sanctificandi vim habent, cū quis illis vtitur: at in Eucharistia ipsa, sanctitatis auctor ante usus est. Nondum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli susceperant, cum uere tamen ipse affirmaret, corpus suū esse quod præbebat. Et semper hęc fides in ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus, uerumque eius sanguinem sub panis & vini specie, vna cum ipsius anima & diuinitate existere: sed corpus quidem sua specie panis, & sanguinem sub vini specie ex ui uerborum: ipsum autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamq; sub vtraque vi naturalis illius connexionis & concomitantiæ, qua partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur: diuinitatem porrò propter admirabilem illam eius cum corpore & anima hypostaticam vnionem. Quapropter verissimum est, tantundem sub altera specie, atque sub utraque contineri: totus enim & integer Christus sub panis specie, & sub quauis ipsius speciei parte: totus item sub uini specie, & sub eius partibus existit.

Ca. 4. De transsubstantiatione.

Quoniā aūt Christus redēptor noster corpus suū, id qđ sub specie panis offerebat, vere esse dixit, ideo persuasum sp in ecclesia Dei fuit, idq; nūc denuo sancta hæc Synodus declarat, per cōsecrationē panis & uini, conuersionē fieri toti⁹ substātiā panis, ĩ substātiā corporis Christi Dñi nostri, & totius substātię vini in substātiā sanguinis eius: quę conuersio cōuenienter, & propriè à sancta Catholica ecclesia, Transubstantiatio est appellata.

Ca. 5. De cultu & ueneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda.

Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, cum omnes Christi fideles, pro more in Catholica ecclesia semper recepto, latriæ cultū, qui uero Deo debetur sanctissimo Sacramētō in ueneratione adhibeāt. Neq; enim minus est adorādū, quòd fuerit à Domino, vt sumatur, institutū. Nam illū eundē Deum præsentem in eo adesse

credimus, quem Pater ęternus introducens in orbem terrarũ, dicit: & adorēt eum omnes angeli Dei, quē Magi procidentes adorauerunt: quem denique in Galilæa ab Apostolis adoratum fuisse, scriptura testatur.

Declarat præterea sancta synodus, & piè & religiosè admodũ in Dei Ecclesia inductũ fuisse hũc morē, vt singulis annis peculiari quodã & festo die præcelsum hoc & venerabile Sacrm̄ singulari veneratione ac solennitate celebraretur, vtq; in processionibus reuerenter & honorificè illud per uias & loca publica circũferretur. Æquissimũ est enim sacros aliquos statutos esse dies, cũ Christiani omnes singulari ac rara quadã significatione gratos & memores testētur animos, erga communē Dominum & redemptorem, pro tam ineffabili & planè diuino beneficio, quo mortis eius victoria & triumphus repræsentatur. Ac si quidem oportuit victricem ueritatem de mendatio & hæresi triumphum agere, ut eius aduersarij in cõspectu tanti splēdoris, & in tanta vniuersę ecclesiæ lætitia positi, uel debilitati & fracti tabescant, vel pudore affecti & confusi aliquando resipiscant.

Ca. 6. De asseruando Eucharistiæ Sacramento, & ad infirmos deferendo.

Consuetudo asseruandi in sacrario sanctam Eucharistiã, adeò antiqua est, ut eã seculũ ēt Nicæni Concilij agnouerit. Porrò deferri ipsã Euhcaristiã ad infirmos, & in hũc vsũ in ecclesijs cõseruari, præterquã ꝙ cũ summa æquitate & ratione cõiũctũ est, tũ multis ĩ Cõcilijs pręceptum inuenitur, & uetustissimo Catholicę ecclesię more est obseruatũ. Quare sancta hæc Synodus retinendũ omnino salutarem hũc & necessariũ morem statuit.

Ca. 7. De præparatione quæ adhibenda est, vt dignè quis sanctam Eucharistiam percipiat.

Si nõ decet ad sacras vllas functiones quempiam accedere nisi sanctè, certè quo magis sanctitas & diuinitas cęlestis huius Sacramenti uiro Christiano cõperta est, & eò diligentius cauere ille debet, ne absq; magna reuerentia & sanctitate, ad id percipiendum accedat: præsertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus. Qui manducat, & bibit indignè, indicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini.

Quare

Quare cõicare volenti, reuocãdũ est in memoriam eius pręceptum, Probet autem seipsum homo. Ecclesiastica aũt cõsuetudo declarat eã probationem necessariã esse, vt nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumuis sibi contritus videatur, absq; præmissa Sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat: quod à Christianis omnibus etiam, ab eis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo seruandũ esse decreuit, modò nõ desit illis copia cõfessoris. Quod si necessitate vrgente sacerdos absque pręuia cõfessioné celebrauit, quamprimum confiteatur.

Ca. 8. De usu admirabilis huius Sacramenti.

Quo ad usum autem, rectè & sapienter Patres nostri tres rationes hoc sanctũ Sacramentũ accipiendi distinxerunt. Quosdam enim docuerũt sacramẽtaliter duntaxat id sumere, vt peccatores: alios autem spiritualiter, illos nimirũ, qui uoto propositũ illũ cęlestem panẽ edentes, fide viua, quæ per dilectionẽ operatur, fructum eius & utilitatẽ sentiunt. Tertios porrò sacramentaliter simul & spiritualiter: ij autem sunt, qui ita se prius probãt & instruũt, vt vestẽ nuptialẽ induti, ad diuinã hanc mensam accedant. In sacramentali aũt sumptione in ecclesia Dei mos fuit, vt Laici à sacerdotibus communionem acciperent, sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent, qui mos, tanquam ex traditione Apostolica descendens, iure ac merito retineri debet.

Demum vero paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat, obsecrat per uiscera misericordiæ Dei nostri, vt omnes & singuli, qui Christiano nomine cẽsẽtur, in hoc vnitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiæ symbolo iam tandẽ aliquando conueniãt & cõcordẽt, memoresq; tãtę maiestatis & tã eximij amoris Iesu Christi Domini nostri, qui dilectã animam suã in nostræ salutis pretiũ, & carnẽ suã nobis dedit ad manducandũ, hæc sacra mysteria corporis & sanguinis eius, ea fidei cõstãtia & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credãt & venerẽtur, vt panẽ illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, & is uere eis sit animi vita, & perpetua sanitas mentis: cuius uigore confortati, ex huius miseræ peregrinationis itinere, ad

nere, ad cœlestem patriam peruenire valeant, eundem panem angelorum, quem modo sub panis velaminibus edunt, absque vllo velamine manducaturi.

Quoniam autem non est satis veritatem dicere, nisi & detegantur & refellantur errores, placuit sanctæ Synodo hos Canones subiungere, vt omnes iam agnita doctrina catholica, intelligant quoque, quæ ab illis hæreses caueri vitariq; debeant.

Canones de Sacramento Eucharistiæ. Primus Canon.

SI quis negauerit, in sanctissimo Eucharistię Sacro cōtineri verè, realiter & substātialiter corpus & sanguinē, vna cū anima & diuinitate Dñi nostri Iesu Christi, ac proinde totū Christū, sed dixerit tātummodo esse in eo, vt in signo vel figura, aut virtute, anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, in sacrosanctę Eucharistiæ sacro remanere substantiam panis & vini, vna cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritq; mirabilem illam & singularē cōuersionem totius substantię panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, manētibus duntaxat speciebus panis & vini: quā quidem conuersionem, Catholica Ecclesia aptissimè Transsubstantiationem appellat, Anathema sit.

Canon 3.

Si qs negauerit, ī venerabili Sacro Eucharistię sub vna quaq; specie, & sub singulis cuiuscūq; speciei partibus separatione facta totū Christū cōtineri, Anathema sit.

Canon 4.

Si quis dixerit, peracta consecratione in admirabili Eucharistiæ sacro non esse corpus & sanguinem Dñi nostri Iesu Christi, sed tantū in vsu dum sumitur, non autē ante vel post: & in hostiis seu particulis consecratis, quę post communionem reseruātur vel supersunt, non remanere verum corpus Domini, Anathema sit.

Canon 5.

Si quis dixerit, vel præcipuum fructum sanctissimę Eucharistiæ esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus prouenire, Anathema sit.

Canon 6.

Si quis dixerit, in sancto Eucharistiæ sacramento

Christũ vnigenitũ Dei filiũ nõ esse cultu Latriç ẽt externo adorandũ, atq; ideo nec festiua peculiari celebritate venerãdũ, neq; in processionibus ſm laudabilẽ & vniuersalẽ Ecclesiæ sanctæ ritũ & cõsuetudinẽ solenniter circũgestãdũ, vel nõ publicè, vt adoreẽ, populo ꝓponẽdũ, & eius adoratores esse idolatras, Anathema sit.

Canon 7.

Si quis dixerit, nõ licere sacram Eucharistiam in sacrario reseruari, sed statim post consecrationem astantibus necessario distribuendam, aut non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, Anathema sit.

Canon 8.

Si quis dixerit, Christum in Eucharistia exhibitum, spiritualiter tantum manducari, & non etiam sacramentaliter ac realiter, Anathema sit.

Canon 9.

Si quis negauerit, omnes & singulos Christi fideles vtriusq; sexus, cũ ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis, saltẽ in Paschate, ad cõmunicandũ, iuxta præceptũ sanctæ matris Ecclesiæ, Anathema sit.

Canon 10.

Si quis dixerit, non licere sacerdoti celebranti seipsum communicare, Anathema sit.

Canon 11.

Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendũ sanctissimũ Eucharistiæ sacr̃m, Anathema sit. Et ne tantum sacramentum indignè, atque ideo in mortẽ & cõdemnationẽ sumatur, statuit atq; declarat ipsa sancta Synodus, illis, quos cõscientia pecati mortalis grauat, quantũ cunq; ẽt se cõtritos existimẽt, habita copia cõfessoris, necessario præmittẽdã esse cõfessionẽ sacralẽ. Si quis aũt cõtrariũ docere, ꝑdicare, vel pertinaciter asserere, seu ẽt publecè disputãdo defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.

Decretum super reformatione. In eadem sessione.

Eadem sancta Tridentina Synodus, intendens nonnulla statuere, quæ ad iurisdictionẽ pertinent Episcoporum, vt iuxta proximæ sessionis decretũ, illli in conmissis sibi Ecclesiis eo libentius resideant, quo facilius & cõmodius sibi subiectos regere & in vitæ ac morum

honestate

honestate continere potuerint, illud primũ eos admonendos censet, vt se pastores, non percursores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, vt nõ eis dominentur, sed illos tãquã filios & fratres diligãt, elaborentq;, vt hortando & monẽdo ab illicitis deterreãt, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tñ si quid per humanam fragilitatem peccare cõtigerit, illa Apostoli est ab eis seruãda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpẽt, in oĩ bonitate & patiẽtia: cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolẽtia, quã austeritas: plus exhortatio, quã cõminatio, plus charitas, quam potestas. Sin aũt ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cũ misericordia iudicium, cum lenitate seueritas, adhibẽda est, vt sine asperitate, disciplina, populis salutaris ac necessaria conseruetur, & qui correcti fuerint, emendentur: aut si resipiscere noluerint, cęteri salubri in eos animaduersionis exemplo, à vitijs deterreantur: cum sit diligentis & pij simul pastoris officiũ, morbis ouium leuia primum adhibere fomẽta: post, vbi morbi grauitas ita postulet, ad validiora & grauiora remedia descẽdere: sin aũt nec ea quidem pro ciant, illis submouendis cęteras saltem oues à contagionis periculo liberare.

Cũ igitur rei criminũ plerunq; ad euitãdas pœnas & epõrũ subterfugiẽda iudicia, querelas & grauamina simulent, & appellationis diffugio iudicis processum impediãt, ne remedio ad innocẽtię pſidiũ instituto ad iniquitatis defensionẽ abutãtur, atq; vt hmõi eorũ callidi tati & tergiuersationi occurrat, ita statuit & decreuit.

Canon I.

In causis visitationis & correctionis, siue habilitatis & inhabilitatis, nec nõ criminalibus Epo, seu illius in spiritualibus Vicario generali, ante diffinitiuã sñiam, ab interlocutoria vel alio quocunque grauamine non appellet: nec Epus seu Vicarius appellationi hmõi, tanquã friuolę deferre teneatur, sed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis iudicio emanata, nec nõ oĩ stylo & cõsuetudine ẽt immemorabili, cõtraria non obstãte ad vlteriora valeat ꝓcedere, nisi grauamẽ hmõi ꝑ diffinitiuam sententiã reparari, vel ab ipsa diffinitiua

appellari

appellari non possit:quibus casibus,sacrorum & antiquorum canonum statuta illibata persistant.

Canon 2.

A snia Epi,vel ipsius in spiritualibus Vicarij generalis, i criminib9 appellationis cā (vbi appellationi locus fuerit) si Apostolica auctoritate in partibus eā cōmitti contigerit,Metropolitano, seu illius ēt Vicario in spiritualibus generali, aut si ille aliqua de cā suspectus foret,vel vltra duas legales dietas distet,seu ab ipso appellatū fuerit, vni ex vicinioribus Epis,seu illorū vicarijs, non autem inferioribus iudicibus committatur.

Canon 3.

Reus ab Epo,aut eius Vicario in spiritualibus generali,in criminali cā appellare corā Iudice possit: ei ad quē appellauit,acta primæ instātiæ oīo producat,& Iudex nisi illis visis,ad eius absolutionē minime pcedat: is aūt,à quo appellatum fuerit,intra 30. dies acta ipsa postulāti gratis exhibeat, alioqui absq; illis cā appellationis hmōi,prout iustitia sua asserit,terminetur.Cum verò tā grauia nōnunquam sint delicta ab ecclesiasticis cōmissa personis, vt ob eorū atrocitatē e sacris ordinibus deponēdæ,& curiæ sint tradēdę seculari,in quo ēm sacros Canones certus Eporum numerus requiritur, quos si oēs adhibere dificile esset, debita iuris executio differretur,si qn aūt interuenire possent, eorum residētia intermitteretur,propterea statuit & decreuit.

Canon 4.

Epo per se, seu illius vicariū in spritualibus generalē, contra clericū in sacris ēt presbyteratus ordinibus constitutū,etiā ad illius cōdemnationē,nec nō verbalē depositionē,& per seipsum,ēt ad actualē atque solennē degradationē ab ipsis ordinibus & gradibus ecclesiasticis,in castbus in quibus aliorū Eporū præsentia in numero à Canonibus diffinito requiritur, & absque illis procedere liceat: adhibitis tn & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, vsum mitræ & baculi ex priuilegio Apostolico habentibus, si in ciuitate aut diœcesi reperiri & commode interesse possint:alioquin alijs personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graues ac iuris scientia commendabiles existant.

Et quo-

Et quoniam post perfectas causas, quæ tamen satis probabiles videntur, interdū accidit, vt nonnulli eiusmodi gratias extorqueāt, per quas pœnæ illis Episcoporum, iuxta seueritatem inflictæ, aut remittūtur omnino, aut minuuntur. cū nō ferendū sit, vt mendacium, quod tantopere Deo displicet, non modò ipsum impunitum sit, verum etiam alterius delicti veniam impetret mentienti: idcirco, vt sequitur, statuit & decreuit.

Canon 5.

Episcopus apud Ecclesiam suam residens, de subreptione & obreptione gratię, quę super absolutione alicuius publici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere cęperat, aut remissione pęnę, ad quā criminosus p eum condēnatus fuerit, falsis precibus impetrat per seipsum, tanquā sedis Apostolicę delegatus, ēt summariè cognoscat, ipsāq; gratiā, postquā p falsi narrationē, aut veri taciturnitatē obtentā esse legitimè cōstiterit, nō admittat.

Quoniam verò subditi Epo, tametsi iure correpti fuerint, magnopere tn̄ eum odisse, & tanquā iniuria affecti sint, falsa illi crimina obiicere solent, vt quoquo pacto possint, ei molestiā exhibeāt: cuius vexationis timor plerunq; illū ad inquirēda & puniēda eorū delicta, segniorē reddit, idcirco ne ij magno suo & ecclesię incōmodo, gregē sibi creditū relinquere ac nō sine epalis dignitatis diminutione vagari cogantur, ita statuit & decreuit.

Canon 6.

Eps, nisi ob cām, ex qua depouendus siue priuandus veniret, ēt si ex officio, aut per inquisitionē seu denuntiationē, vel accusationē, siue alio quouis modo pcedatur, vt psonaliter cōpareat nequaq̄ citeē vel moneatur.

Canon 7.

Testes in causa criminali ad informationē, vel iudicia, seu alias in causa principali, contra Epum, nisi contestes & bonę conuersationis, existimationis & famæ fuerint, nō recipiantur: & si odio, temeritate, aut cupiditate aliquid deposuerint, grauibus pęnis mulctentur.

Canon 8.

Causæ Episcoporum, cùm pro criminis obiecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur.

Eadem die prorogatur diffinitio quatuor articulorũ ad aliã sessionẽ, nimirũ, An necessariũ sit ad salutem, & diuino iure pceptũ, vt singuli Christiani fideles, sub vtraq; specie, ipsum venerabile sacrũ accipiãt: & nec minus sumat, qui sub altera, quã qui sub vtraq; specie cõicat: & an errauerit sancta mater Ecclesia, laicos & nõ celebrãtes sacerdotes sub panis specie duntaxat cõicando: & an paruuli etiã cõicandi sint. Hæc aũt prorogatio facta est, quia protestantes Germani audiri se super his à sancta Synodo cupiebant, & ad veniendũ fidem publicam postularunt, vt tuto eis venire, morari, sententias dicere, & discere liceret. Data est eis amplissima fides, seu saluus conductus eadem die 11. Octobris 1551.

Quarta sessio. De sanctissimi Pœnitentiæ & extremæ vnctionis sacramentis 25. Nouemb. 1551.

Sacrosancta œcumenica & generalis Tridẽtina Synodus, in Spiritu sancto legitimè cõgregata, præsidentibus in ea eisdẽ sanctæ Apostolicæ sedis Legato & nũtiis. Quãuis in decreto de iustificatione multus fuerit de Pœnitentiæ sacro pp locorũ cognationẽ, necessaria quadam ratione sermo interpositus, tanta nihilominus circa illud nostra hac ætate diuersorũ errorũ est multitudo, vt non parũ publicæ vtilitatis retulerit, de eo exactiorẽ & pleniorẽ definitionẽ tradidisse: in qua demonstratis & cõuulsis Spiritus sancti psidio vniuersis erroribus, Catholica veritas pspicua & illustris fieret, q̃ nunc sancta hæc Synodus Christianis oĩb. ppetuo seruãdũ ꝓponit.

Ca. 1. De necessitate & institutione sacramẽti Pœnitentiæ.

Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, vt iustitiã in baptismo, ipsius beneficio & gratia susceptam, constanter tuerentur, nõ fuisset opus, aliud ab ipso baptismo sacramentum ad peccatorũ remissionem esse institutum. Quoniã aũt Deus, diues in misericordia, cognouit figmentũ nostrum, illis ẽt vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati seruitutem & dæmonis potestatẽ tradidissent, sacramentum videlicet pœnitentiæ, quo lapsis post baptismũ, beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem pœnitentia vniuersis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quouis tpe ad gratiam & iustitiam assequendam necessa-

necessaria, illis etiam, qui baptismi sacramento ablui pe tiuissent, vt peruersitate abiecta eliminata, tantam Dei offensionem cum peccati odio & pio animi dolore detestarentur. Vnde Propheta ait: Conuertimini & agite pęnitentiã ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinã iniquitas. Dñs etiam dixit: Nisi pęnitentiam egeritis, oẽs simul peribitis. Et princeps Apostolorum Petrus, peccatoribus baptismo initandis pœnitentiã cõmendans, dicebat: Pęnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrum. Porrò nec ante aduentum Christi pœnitentia erat sacramentum, nec est post aduentum illius cuiquam ante baptismum. Dñs autem sacrũm tunc præcipuè instituit, cùm à mortuis excitatus insufflauit in Discipulos suos, dicẽs: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittũtur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tám insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis & eorũ legitimis successoribus fuisse cõmunicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit: & Nouatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negãtes, magna ratione Ecclesia Catholica tanquam hæreticos explosit atque condemnauit. Quare verissimũ hunc illorũ verborum Dñi sensum sancta hæc Synodus probans & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, & Christi Euangelium annuntiandi, contra huiusmodi sacramenti institutionem falso detorquent.

Ca. 2. De differentia sacramenti Pœnitentiæ & Baptismi.

Cæterùm hoc sacramentum multis rationibus à baptismo differe dignoscitur. Nam pręterquã quod materia & forma quibus sacri essentia perficitur, longissimè dissident, cõstat certè baptismi ministrum iudicem esse non oportere, cùm ecclesia in neminẽ iudiciũ exerceat, qui nõ prius in ipsam per baptismi ianuã fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de his qui foris sunt iudicare? Secus est de domesticis, quos Chrs Dñs lauacro baptismi sui corporis mẽbra semel effecit: Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminauerint; non

iam repetito baptiſmo ablui, cùm id in Eccleſia Catholica nulla ratione liceat, ſed ante hoc tribunal tanquam reos, ſiſti voluit, vt per ſacerdotũ ſnĩam non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis ad ipſum pęnitẽtes cõfugerint, poſſent liberari. Alius eſt præterea baptiſmi, & alius pœnitentię fructus, per baptiſmũ enim Chriſtũ induentes, noua prorſus in illo efficimur creatura, plenã & integram peccatorũ omniũ remiſſionẽ conſequentes: ad quam tñ nouitatẽ & integritatẽ per ſacrum pœnitẽtię ſine noſtris magnis fletibus & laboribus, diuina id exigente iuſtitia, peruenire nequaquã poſſumus, vt merito pœnitentia laborioſus quidam baptiſmus à ſanctis Patribus dictus fuerit. Eſt autem hoc ſacramentum pœnitentię lapſis poſt baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, vt nondum regeneratis, ipſe baptiſmus.

Ca.3. De partibus & fructu huius ſacramenti.

Docet præterea ſancta Synodus, ſacramenti Pœnitentiæ formã, in qua pręcipuè eius vis ſita eſt, in illis miniſtri verbis poſitã eſſe. Ego te abſoluo, &c. Quibus quidem de Eccleſiæ ſanctæ more, preces quædam laudabiliter adiunguntur, ad ipſius tñ formæ eſſentiã nequaquã ſpectant, neq; ad ipſius ſacramẽti adminiſtrationẽ ſunt neceſſariæ. Sunt aũt quaſi materia huius ſacramenti, ipſius pęnitentis actus, nempè Contritio, Confeſſio, & Satisfactio: qui, quatenus in pęnitente ad integritatem ſacramẽti, ad plenamq; & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione, requirũtur, hac ratione partes pęnitentię dicuntur. Sanè verò res & effectus ſacramenti huius, quantũ ad eius vim & efficaciam pertinet, recõciliatio eſt cum Deo, quam interdum inviris pijs, & cum deuotione hoc ſacramentum percipientibus, conſcientiæ pax ac ſerenitas cum vehementi ſpiritus conſolatione conſequi ſolet. Hæc de partibus & effectu huius ſacramenti ſancta Synodus tradens, ſimul eorum ſententias damnat, qui pœnitentiæ partes, inconcuſſos conſcientiæ terrores & fidem eſſe contendunt.

Can. 4 De Contritione.

Contritio, quæ primum locum inter dictos Pœnitentis actus habet animi dolor ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccãdi de cætero.

Fuit aũt quouis tpe ad impetrãdã veniã peccatorũ,hic cõtritionis modus necessarius : & in homine post baptismũ lapso ita demũ pręparat ad remissionẽ peccatorũ,si cũ fiducia diuinæ misericordiæ,& voto præstandi reliqua cõiunctus sit,quæ ad ritè suscipiendum hoc sacramentũ requiruntur. Declarat igitur sancta Synodus,hanc contritionẽ non solũ cessationẽ à peccato,& vitæ nouæ propositũ & inchoationẽ, sed veteris etiam odium continere,iuxta illud: Proiicite à vobis oẽs iniquitates vestras,in quibus præuaricati estis,& facite vobis cor nouum & spiritum nouũ.Et certè,qui illos sanctorũ clamores cõsiderauerit,Tibi soli peccaui, & malũ corã te feci:Laboraui in gemitu meo,lauabo per singulas noctes lectũ meũ: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ: & alios huiusmodi generis,facile intelliget eos ex vehemẽti quodã anteactæ vitæ odio,& ingẽti peccatorũ detestatione manasse. Docet præterea,& si Contritionẽ hanc aliqñ charitate perfectã esse cõtingat,hominẽq́ue Deo recõciliare,priusquã hoc sacrum actu recipiatur,ipsam nihilominus reconciliationẽ ipsi Cõtritioni sine sacri voto, qd in illa includitur,nõ esse ascribẽdã. Illã verò contritionẽ imperfectã,quæ Attritio dr̃, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione,vel ex gehennæ & pęnarum metu cõmuniter cõcipitur,si voluntatem peccandi excludat cũ spe veniæ, declarat nõ solũ nõ facere hominem hypocritã,verũ ẽt donũ Dei esse,& Spiritus sancti impulsum,nõ adhuc quidem inhabitãtis,sed tm̃ mouentis,quo pęnitẽs adiutus,viã sibi ad iustitiam parat: & quanuis sine sacro pęnitẽtiæ per se ad iustificationem perducere peccatorẽ nequeat, tñ eum ad Dei gratiã in sacro pęnitentiæ impetrandã disponit.Hoc enim timore vtiliter cõcussi Niniuitæ, ad Ionæ prædicationẽ plenam terroribus,pęnitentiã egerunt, & misericordiã à Domino impetrarunt. Quamobrem falso quidẽ calũniantur Catholicos scriptores,quasi tradiderint sacramentum pœnitentiæ absque bono motu suscipientiũ gratiam conferre:quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit:sed & falso docent, Contritionem esse extortam & coactam,non liberam & voluntariam.

Cu. 5. De Confessione.

Ex institutione sacramenti Pœnitentiæ iam explicata, vniuersa ecclesia semper intellexit institutã etiam esse à domino integrã peccatorum confessionẽ & omnibus post baptismũ lapsis, iure diuino necessariam existere. Quia Dominus noster Iesus Christus, è terris ascẽsuris ad cœlos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam præsides & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint, quo pro potestate clauium, remissionis aut retentionis peccatorum sententiã pronũtient. Constat.n. sacerdotes iudiciũ hoc incognita causa exercere nõ potuisse, neque æquitatem quidẽ illos in pœnis iniungendis seruare potuisse, si in genere dũtaxat, & nõ potius in specie ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent. Ex his colligitur, oportere à pœnitentibus oĩa peccata mortalia, quorũ post diligentem sui discussionẽ cõscientiã habẽt, in cõfessione recẽseri, et si occultissima illa sint, & tãtũ aduersus duo vltima decalogi pcepta cõmissa, quę nõnũquã animũ grauius sauciã, & periculosiora sunt his, quę in manifesto admittũtur. Nã venialia, quib. à gratia Dei nõ excludimur, & in quę frequẽtius labimur, quãquã recte & vtiliter citraq; omnẽ pręsumptionẽ in cõfessione dicãtur, quod piorũ hominũ vsus demõstrat, taceri tamẽ citra culpã multis alijs remedijs expiari possunt. Verũ cũ uniuersa mortalia peccata, etiã cogitationes, homines iræ filios & Dei inimicos reddãt, necessum est omniũ etiã ueniã cũ aperta, & uerecũda cõfessione à Deo quærere. Itaq; dũ oĩa, quæ memoriæ occurũt peccata, Christi fideles confiteri audeant, proculdubio omnia diuinę misericordiæ ignoscenda exponũt. Qui uero secus faciũt, & scienter aliqua retinẽt, nihil diuinæ bonitati per sacerdotẽ remittendũ proponũt. Si enim erubescat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non curat. Colligitur præterea etiam eas circunstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant, quod sine illis peccata ipsa neq; à pœnitentibus integre exponantur, nec iudicibus innotescant, & fieri nequeat, vt de grauitate criminum recte censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis pœnitentibus imponere,

Vnde

Vnde alienum à ratione est docere circunstantias, has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse, aut vnam tantū circūstantiā confitendā esse, nēpè peccasse in fratrē. Sed & impiū est cōfessionē, quæ hac rōne fieri præcipitur, impossibilē dicere, aut carnificinā illā cōscientiarū appellare. Cōstat enim nihil aliud in ecclesia à Pœnitentibus exigi, quā vt postquā quisquis diligentius se excusserit, & cōscientiæ suæ sinus omnes & latebras explorauerit, ea peccata cōfiteatur, quibus se Dominum, & Deum suū mortaliter offendisse meminerit. Reliqua aūt peccata, quæ diligēter cogitanti non occurunt, in uniuersum eadē confessione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cū Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me Domine. Ipsa uero huiusmodi cōfessionis difficultas, ac, peccata detegendi verecūdia, grauis quidē videri posset, nisi tot tantisque cōmodis & cōsolationibus releuaretur, quæ omnibus dignè ad hoc sacramentum accedētibus, per absolutionē certissimè conferuntur. Cæterum quo ad modum confitendi secreto apud solū sacerdotēm: & si Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictā suorū scelerū & sui humiliationē, cum ob aliorū exemplū, tum ob ecclesiæ offensæ ędificationē, delicta sua publicè confiteri possit, nō est tamen hoc diuino præcepto mandatū, nec satis consultè humana aliqua lege præciperetur, vt delicta præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Vnde cū à sanctissimis & antiquissimis Patribus magno, vnanimique consensu secreta confessione sacramētalis, qua ab initio ecclesia sancta vsa est, & modo etiam vtitur, fuerit semper commendata, manifestè refellitur inanis eorum calumnia, qui eam à diuino mandato alienam, & inuentum humanum esse, atq; à Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere nō verentur. Neq; enim p Lateranense Concilium ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod iure diuino necessarium & institutum esse intellexerat: sed vt præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus & singulis, cū ad annos discretionis peruenissent, impleretur, Vnde iam in uniuersa ecclesia, cum ingenti animarum fructu, fidelium obseruatur mos ille salutaris confitendi sacro illo &

maximè acceptabili tempore.Quadragesimæ:quem morem hęc sancta Synodus maximè probat & amplectitur tanquam piè & merito retinendum.

Ca.6.De ministro & absolutione huius Sacramenti.

Circa ministrum autem huius Sacramenti declarat sancta Synodus,falsas esse & à veritate Euãgelij penitus alienas doctrinas,omnes,quæ ad alios quo suis homines præter episcopos & Sacerdotes,Clauiũ ministeriũ perniciose extendũt,putãtes verba illa Domini: Quæcunque alligaueritis super terrã, erũt alligata & in cęlo,& quæcunq; solueritis super terram,erunt soluta & in cęlo:&, Quorũ remiseritis peccata,remittũtur eis: & quorũ retinnetitis,retenta sunt:ad omnes Christi fideles indifferenter & promiscuè contra institutionem huius sacramenti fuisse dicta,vt quiuis potestatẽ habeat remittendi peccata,publica quidẽ per correptionẽ, si correptus acquieuerit,secreta vero per spontaneã confessionẽ cuicũque factã.Docet quoq; etiã sacerdotes qui peccato mortali tenentur, per uirrutẽ Spiritus sancti in ordinatione collatã tanquã Christi ministros, functionẽ remittendi peccata exercere,eosq; prauè sentire,qui in malis sacerdotibus hãc potestatẽ cõtendũt. Quanuis aũt absolutio sacerdotis,alieni beneficij sit dispẽsatio,tamẽ nõ est solũ nudũ ministeriũ,vel annuntiandi Euangeliũ, vel declarãdi remissa esse peccata, sed ad instar actus iudicialis, quo ab ipso velut à iudicè, sñia pronũtiatur. Atq; ideò nõ debet pęnitens adeò sibi de sua ipsius fide blandiri,vt etiam si nulla illi adsit contritio, aut sacerdoti animus serio agẽdi & verè absoluendi desit,putet tamen se propter suam solam fidem uerè, & coram Deo esse absolutum. Nec enim fides sine pęnitentia remissionem vllam peccatorum præstaret,nec is esset nisi salutis suæ negligentissimus qui sacerdotem ioco se absoluentem cognosceret,& non alium serio agentem sedulo requireret.

Ca.7.De Casuum reseruatione.

Quoniam igitur natura & ratio iudicij illud exposcit, vt sentẽtia in subditos duntaxat feratur, persuasum semper in ecclesia Dei fuit,& uerissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum præfert, in quem

ordinariā aut subdelegatam non habet iurisdictionem.
Magnopere uero ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, vt atrociora quædam & grauiora crimina non à quibusuis, sed à summis duntaxat sacerdotibus absoluerentur. Vnde meritò Pōtifices maximi ꝓ suprema potestate sibi in ecclesia vniuersa tradita, causas aliquas criminū grauiores suo potuerūt peculiari iudicio reseruare. Neque dubitādū est, quādo omnia, quę a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idē ep̄s omnibus, in sua cuiq; diœcesi, in ædificationē tamen, nō in destructionē liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes auctoritate, præsertim quo ad illa, quibus excōicationis censura annexa est. Hāc aūt delictorū reseruationē cōsonū est diuinæ authoritati, nō tm̄ in externa politia sed ēt corā Deo vim habere. Veruntamē piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pęnitentes à quibusuis peccatis & censuris absoluere possint: extra quē articulū sacerdotes cū nihil possint in casibus reseruatis id unū pęnitētibus persuadere nitātur, vt ad superiores & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedāt.

Ca. 8. De satisfactionis necessitate & fructu.

Demū quo ad Satisfactionē (quæ ex omnibus Pęnitētię partibus, quēadmodū à Patribus nostris Christiano populo fuit perpetuo tempore cōmēdata, ita vna maximè nostra ætate, summo pietatis prætextu impugnatur ab his, qui speciē pietatis habēt, virtutē aūt eius abnegauerunt) sancta Synodus declarat, falsū omnino esse & à verbo Dei alienū, culpā à Domino nūquā remitti, quin vniuersa ēt pęna cōdonetur. Perspicua. n. & illustria in sacris literis exēpla reperiūtur, quibus, præter diuinā traditionem, hic error quam manifestissimè reuincitur. Sanè & diuinę iustitię ratio exigere videtur, vt aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter vero, qui semel à peccati & dæmonis seruitute liberati, & accepto Spiritussancti dono, scientes templū Dei uiolare & Spiritum sanctum contristare, non formidauerint. Et diuinam clementiam

decet, ne ita nobis absq; vlla satisfactione peccata dimittantur, vt occasione accepta, peccata leuiora putantes, uelut iniurij, & cōtumeliosi Spiritui sancto, in grauiora labamur: thesaurizantes nobis iram in die iræ. Procul dubio enim magnopere à peccato reuocant, & quasi fræno quodam coercent hæ satisfactoriæ pęnę cautioresq; & uigilantiores in futurum pęnitentes efficiunt, medētur quoq; peccatorum reliquijs, & uitiosos habitus malè uiuendo comparatos, contrarijs, virtutū actionibus tollunt. Neq; uero securior vlla uia in ecclesia Dei vnquā existimata fuit ad amouēdū imminentē à Dño pęnam, quā ut hec pęnitentiæ opera homines cū uero animi dolore frequētēt. Accedit ad hęc, qđ dū satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, cōformes efficimur, certissimāq; inde arrā hñtes, qđ si cōparimur, & cōglorificabimur. Neq; uero ita nostra est satisfactio hęc quā ꝓ peccatis nr̄is exoluim⁹, vt nō sit p Chr̄m Iesum: nam qđ ex nobis tanq̄ ex nobis nihil possumus, eo cooperāte, qui nos cōfortat, omnia possumus. Ita nō hēt homo vnde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo uiuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, faciētes fructus dignos pęnitētiæ, qui ex illo nō hēnt, ab illo offerūtur Patri, & per illū acceptātur à Patre. Dēnt ergo sacerdotes Domini, quantū spiritus & prudētia suggesserit, ꝓ qualitate criminū & pęnitētiū facultate, salutares & cōueniētes satisfactiōes iniūgere: ne si forte peccatis cōniueāt, & īdulgētius cū pęnitētib. agant, leuissima quędā opera pro grauissimis delictis iniūgendo, alienorū peccatorum participes efficiātur. Habeāt aūt præ oculis, vt satisfactio, quā imponunt, nō sit tantum ad nouæ uitę custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum uindictam & castigationē. Nam claues sacerdotum, non ad soluendum duntaxat, sed & ad ligādum cōcessas, etiam antiqui Patres & credunt & docent. Nec propterea existimarunt sacramentū pœnitentiæ esse forū iræ uel pœnarū, sicut nemo vnquā catholicus sensit ex huiusmodi nostris satisfactionibus, vim meriti & satisfactionis domini nostri Iesu Christi, uel obscurari, vel aliqua ex

parte

parte imminui: quod dum Nouatores intelligere nolunt, ita aptissimam pęnitentiam, nouam vitam esse docent, vt omnem satisfactionis uim & vsum tollant.

Ca. 9. De operibus Satisfactionis.

Docet præterea, tātū esse diuinæ munificentiæ largitatē, vt nō solū pęnis, spōte à nobis pro vindicādo peccato susceptis, aut sacerdotis arbitrio pro mēsura delicti impositis, sed ēt (qđ maximū amoris argm̄ est) tporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patiēter toleratis apud Deū patrē p Christū Iesum satisfacere valeamus.

Ca. 1. Doctrina de Sacramento Extremæ Vnctionis.

Visum est aūt sanctæ synodo, præcedēti doctrinæ de Pęnitētia adiūgere ea, quæ sequuntur de Sacramēto extremæ vnctionis: qđ nō modo pęnitētię, sed ēt totius Christianæ vitę, quę perpetua pęnitētia esse dēt, cōsummatiuū existimatū est à Patribus. Primū itaq; circa illius institutionē declarat & docet, qđ clemētissimus redēptor noster, qui seruis suis quouis tpe voluit de salutaribus remediis aduersus oīa oīum hostium tela esse prospectū, quemadmodū auxilia maxima in sacramētis alijs præparauit, quibus Christiani conseruare se integros, dū viuerēt, ab oī grauiore spiritus incommodo possint, ita extremæ Vnctionis sacramento finē vitæ tā quā firmissimo quodā pręsidio, muniuit. Nā etsi aduersarius noster occasiones p omnē vitā quærat & captet, vt deuorare animas nostras quoquo modo possit: nullum tn̄ tempus est, quo vehementius ille oēs suæ versutię neruos intēdat ad perdendos nos penitus, & à fiducia ēt, si possit, diuinæ misericordiæ deturbādos, quam cum impendere nobis exitum vitæ prospicit. Instituta est autem sacra hęc vnctio infirmorū, tāquam verè & priè sacramentum noui testamēti, à Christo Domino nostro apud Marcū quidē insinuatū, per Iacobum autem, apostolum ac domini fratrem, fidelibus cōmendatum, ac promulgatū. Infirmatur, inquit, quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eū, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei. Quibus verbis, vt ex apostolica tra-

lică traditione per manus accepta Ecclesia didicit, docet materiã, formã, propriũ ministrum & effectũ huius salutaris sacri. Intellexit.n. Ecclesia, materiã esse oleũ ab Epo benedictũ. Nam Vnctio aptissimè Spiritus sancti gratiã, qua inuisibiliter animæ ægrotãtis inũgitur, repræsentat. Formã deinde esse illa verba, Per istã vnctionẽ, &c. Res porrò & effectus huius sacri illis verbis explicatur, Et oratio fidei saluabit infirmũ, & alleuiabit eũ Dñs, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim, gratia est Spiritus sancti, cuius vnctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animã alleuiat & cõfirmat, magnã in eo diuinę misericordiæ fiduciã excitando: qua infirmus subleuatus, & morbi incõmoda ac labores leuius fert, & tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatẽ corporis interdũ, vbi saluti animæ expedierit, cõsequitur. Iã verò ꝙ attinet ad prescriptionẽ eorũ, qui & suscipere & ministrare hoc sacramentũ debent, haud obscurè fuit illud ẽt in verbis prædictis traditũ: Nã & ostenditur illic, proprios huius sacramenti ministros esse Ecclesiæ presbyteros: quo nomine eo loco nõ ætate seniores, aut primores in populo intelligendi veniũt. Sed aut Epi, aut sacerdotes ab ipsis ritè ordinati per impositionẽ manuũ presbyteri. Declaratur ẽt esse hanc Vnctionem infirmis adhibendã: illis verò præsertim qui tã periculosè decumbũt, vt in exitu vitæ cõstituti videãtur, vnde & sacramentũ exeuntiũ nuncupatur. Qđ si infirmi post susceptã hãc Vnctionẽ cõualuerint, iterũ huius sacramenti subsidio iuuari poterunt, cũ in aliud simile vitæ discrimẽ inciderint. Quare nulla ratione audiẽdi sunt, qui contra tã apertã & dilucidã Apostoli Iacobi sñiam, docẽt hanc vnctionẽ, vel figmẽtũ esse humanum, vel ritum à Patribus acceptum, aut mandatũ Dei, nec promissionẽ gratiæ habentẽ: & qui illam iam cessasse asserũt, quasi ad gratiam curationũ duntaxat in primitiua Ecclesia referenda esset: & qui dicunt ritum & vsum, quem sancta Romana Ecclesia in huius Sacramenti administratione obseruat, Iacobi Apostoli sententiæ repugnare, atque ideo in alium commutandum esse: & denique qui hanc extremam

Vnctionē à fidelibus sine peccato cōtemni posse affirmēt. Hęc enim oīa manifestissimè pugnāt cū pspicuis tanti Apostoli verbis. Nec profectò Ecclesia Romana, aliarum oīum mater & magistra, aliud in hac administrāda vnctione, quātū ad ea, quæ huius Sacramēti substātiā perficiūt, obseruat, quā qꝫ B. Iacobus perscripsit. Nec verò tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere & ipsius Spiritus sancti iniuria esse posset.

Hæc sunt, quæ de Pœnitentiæ & Extremæ Vnctionis sacramentis hæc sancta Oecumenica Synodus profitetur & docet, atq; omnibus Christi fidelibus credenda & tenenda proponit: Sequentes autem canones inuiolabiliter seruandos esse tradit, & asserentes contrarium perpetuo damnat & anathematizat.

Canones De Sacramentis Pęnitentiæ & Extremæ Vnctionis, eadem Sessione publicati.

Canon primus.

Si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Pęnitentiā non esse verè & propriè sacramentū, pro fidelibus, quoties post baptismū in peccata labūtur, ipsi Deo recōciliādis à Christo dn̄o nostro institutum, Anathema sit.

Canon 2.

Si quis Sacra cōfundens, ipsum baptismū, Pęnitētiæ sacramentū esse dixerit, quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint, atque ideo Pęnitētiā non rectè secūdam post naufragium tabulam appellari, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis dixerit, verba illa Domini Saluatoris, Accipite Spiritum sanctum: quorū remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in sacramento pęnitentiæ, sicut Ecclesia catholica ab initio semper intellexit: detorserit autem contra institutionem huius sacramenti, ad authoritatem prædicandi Euangelium, Anathema sit.

Canon 4.

Si quis negauerit, ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pęnitente, quasi materiam sacramenti pęnitentiæ, videlicet Contritionem, Confessionem & Satisfactionem, quæ tres

pęnitētiæ partes dicūtur: aut dixerit duas tm̄ esse pęnitētiæ partes, terrores scilicet incussos cōscientiæ agnito peccato, & fidē cōceptā ex euāgelio, vel absolutione, qua credit q̄s sibi p̄ Christū remissa peccata, Anathema sit.

Canon 5.

Si quis dixerit, eā cōtritionē, quæ paratur per discussionē, collectionē & detestationē peccatorū, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, pōderādo peccatorū suorū grauitatē, multitudinē, fęditatem, amissionē æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cū proposito melioris vitæ, nō esse verum & vtilē dolorē, nec præparare ad gratiā, sed facere hominē hypocritā & magis peccatorē: demū illā esse dolorē coactum, & non liberum ac voluntarium, Anathema sit.

Canon 6.

Si quis negauerit, Confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutē necessariā esse iure diuino; aut dixerit, modum secretè confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper obseruauit & obseruat, alienum esse ab institutione & mandato Christi, & inuentum esse humanum, Anathema sit.

Canon 7.

Si quis dixerit, in sacro Pęnitētiæ ad remissionē peccatorum necessarium non esse iure diuino cōfiteri oīa & singula peccata mortalia, quorū memoria cū debita & diligenti præmeditatione habeatur, ēt occulta, & quæ sunt contra duo vltima decalogi præcepta, & circūstantias, quæ peccati speciem mutant: sed eam confessionem tantum esse vtilem ad erudiendum & consolandum Pęnitentem, & olim obseruatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam imponendam: aut dixerit eos, qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle diuinæ misericordiæ ignoscendum: aut demum non licere confiteri peccata venialia, Anathema sit.

Canon 8.

Si quis dixerit, confessionē omnium peccatorū, qualem Ecclesia seruat, esse impossibilē, & traditionem humanā, à pijs abolendā: aut ad eam non teneri omnes & singulos vtriusque sexus Christi fideles, iuxta magni Concilij Lateranensis constitutionem, semel in anno,

& ob

& ob id suadendum esse Christi fidelibus, vt non confiteantur tempore Quadragesimæ, Anathema sit.

Canon 9.

Si quis dixerit, absolutionẽ sacralẽ sacerdotis nõ esse actũ iudicialẽ, sed nudũ ministeriũ pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se esse absolutum, aut sacerdos non serio sed ioco absoluat: aut dixerit, non requiri confessionẽ pęnitentis, vt sacerdos eum absoluere possit, Anathema sit.

Canon 10

Si quis dixerit, sacerdotes q in peccato mortali sunt, potestatẽ ligãdi & soluendi nõ habere, aut non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed oĩbus & singulis Christi fidelibus esse dictũ: Quæcũq; ligaueritis super terrã, erũt ligata & in cęlo, & quęcũq; solueritis super terrã, erũt soluta & in cęlo: & quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis, & quorũ retinueritis, retẽta sũt, quorũ verborũ virtute quilibet absoluere possit peccata, publica qdẽ p correptionẽ dũtaxat, si correptus acquieuerit, secreta verò per spontaneã cõfessionẽ, Anathema sit.

Canon 11.

Si quis dixerit, Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reseruationem non prohibere, quo minus sacerdos à reseruatis verè absoluat, Anathema sit.

Canon 12.

Si quis dixerit, totam pęnam simul cum culpa remitti semper à Deo, satisfactionemque pęnitentium non esse aliam, quam fidem, qua apprehendunt Christum pro eis satisfecisse. Anathema sit.

Canon 13.

Si quis dixerit, pro peccatis quo ad pęnã tpalẽ minimè Deo per Christi merita satisfieri pęnis ab eo inflictis&, patiẽter toleratis, vel à sacerdote iniũctis, sed neq; spõte susceptis, vt ieiunijs, orationibus, eleemosynis, vel alijs ẽt pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam esse tantum nouã vitã, Anathema sit.

Canon 14.

Si quis dixerit, satisfactiones, quibus pęnitentes per Christum Iesum peccata redimunt, non esse cultus

Dei,sed traditiones hominum, doctrinam de gratia & verum Dei cultum atque ipsum beneficiū mortis Christi obscurantes,Anathema sit.

Canon 15.

Si quis dixerit, Claues Ecclesiæ esse datas tm̄ ad soluendū,non ēt ad ligandum,& propterea sacerdotes,dū imponunt pœnas cōfitentibus, agere contra fidē Clauiū,& contra institutionē Christi,& fictionē esse,ꝙ virtute Clauium sublata pęna ęterna,pœna tēporalis plerunque exoluenda remaneat,Anathema sit.

Canones De Sacramento Extremæ Vnctionis.

Canon 1.

Si quis dixerit, Extremā vnctionem non esse verè & propriè sacramentum a Christo domino nostro institutum,& à B.Iacobo Apostolo promulgatum, sed ritum tantum acceptum à Patribus, aut figmentum humanum,Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit,sacram infirmorum Vnctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos,sed iam cessasse,quasi olim tantum fuerit gratia curationum,Anathema sit.

Canon 3.

Si quis dixerit,Extremę Vnctionis ritū & vsum,quē obseruat sancta Romana Ecclesia, repugnare sn̄iæ beati Iacobi Apostoli,ideoque eū mutandū,posseq; à Christianis absque peccato contemni,Anathema sit.

Canon 4.

Si quis dixerit, presbyteros Ecclesiæ, quos B. Iacobus adducendos esse ad infirmum vngendum hortatur,non esse sacerdotes ab Epō ordinatos, sed ætate seniores in quauis cōitate,ob idque propriū extremę Vnctionis ministrū nō esse solū Sacerdotē,Anathema sit.

Decretum de reformatione eadem Sessione publicatum.Proœmium.

Cùm proprie Episcoporum munus sit subditorum omnium vitia redarguere, hoc illis præcipuè cauendum erit,ne clerici pręsertim ad animarum curam constituti, criminosi sint. nevè inhonestam vitam ipsis conniuentibus ducant. Nam si eos prauis & corruptis

moribus

moribus esse permittant, quo pacto laicos de ipsorum vitijs redarguent, qui vno ab eis sermone cõuinci possent, quod clericos ipsis patiantur esse deteriores: Qua et libertate laicos corripere poterunt sacerdotes, cùm tacitè sibiipsi respondeant, eadem se admisisse quæ corripiunt. Monebunt propterea Epi suos clericos, in quocunq; ordine fuerint, vt cõuersatione, sermone, & scientia commisso sibi Dei populo præeant, memores eius quod scriptum est: Sancti estote, quia & ego sanctus sum: & iuxta apostoli vocem, nemini dẽt vllam offensionem, vt non vituperetur ministrũ eorũ: sed in omnibus exhibeant se sicut ministros Dei, ne illud prophetæ dictum impleatur in eis, Sacerdotes mei cõtaminant sancta, & reprobant legem. Vt aũt ipsi Episcopi id liberius exequi, ac quoquam prætextu desuper impediri nequeant, eadem sacrosancta Synodus, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis Legato & Nuntijs, hos qui sequuntur Canones tuendos & decernendos duxit.

Canon primus.

Cùm honestius ac tutius sit subiecto, debitam præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deseruire, quàm cum præpositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitatem, ei cui ascensus ad sacros ordines à suo prælato ex quacũque causa, etiam ob occultũ crimen, quomodolibet etiam extraiudicialiter fuerit interdictus, aut qui à suis ordinibus, seu gradibus, vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius prælati voluntatem concessa licentia de se promoueri faciẽdo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates siue honores restitutio suffragetur.

Canon 2.

Et quoniam nonnulli Epi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium cõsistunt, clero carentes & populo Christiano, cùm ferè vagabundi sint & permanentẽ sedem non habeant, nõ quæ Iesu Christi, sed alienas oues inscio proprio pastoré quærentes, dũ per hãc sanctam Synodum se potificalia officia in alterius diœcesi (nisi de loci ordinarij expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum) exercere prohibitos vident, in legis fraudem & contemptum quasi Episcopalem

Cathedram in loco nullius diæcesis sua temeritate eligunt, & quoscunq; ad se venientes, ēt si suorū Eporum seu Prælatorū literas cōmendatitias non habeāt, clericali charactere insignire, & ad sacros ēt presbyteratus ordines promouere præsumunt: quo plerunq; fit, vt minus idonei & rudes ac ignari, & qui à suo epo tāquam inhabiles & indigni reiecti fuerūt ordinati, nec diuina officia peragere, nec ecclesiastica sacramēta rectè valeāt ministrare: nemo Eporum, qui titulares vocātur, ēt si in loco nullius diœcesis ēt exēpto, aut aliquo monasterio cuiusuis ordinis resederint, aut morā traxerint, vigore cuiusuis priuilegij, sibi de promouēdo quoscunq; ad se venientes pro tpe concessi alterius subditum, ēt prætextu familiaritatis continuę cōmensalitatis suæ, absq; sui proprij prælati expresso consensu, aut literis dimissoriis ad aliquos sacros aut minores ordines, vel primam tonsuram promouere seu ordinare valeat, contra faciens, ab exercitio pontificalium per annum: taliter verò promotus, ab executione ordinum, sic susceptorum, donec suo prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

Canon 3.

Eps quoscunq; suos clericos, præsertim in sacris constitutos, absq; suo præcedēti examine, & cōmendatitiis literis quacunq; auctoritate promotos, licet tanq̄ habiles ab eo à quo ordinati sūt ꝓbatos, quos tñ ad diuina officia celebrāda, seu ecclesiastica Sacra ministrāda minus idoneos & capaces repererit, à susceptorū ordinum exercitio ad tps, de quo ei videbit̄, suspendere, & illis ne in altari aut aliquo ordine ministrēt, interdicere possit.

Canon 4.

Omnes Ecclesiarum prȩlati, qui ad corrigendū subditorū excessus, diligenter intendere debent, & à quo uis nullius clericus ꝑ huius sanctȩ Synodi statuta cuiusuis priuilegij ꝑtextu tutus censet̄, quo minus iuxta Canonicas sanctiones visitari puniri & corrigi possit, si in ecclesiis suis resederīt, quoscūq; seculares clericos, qualitercunq; exēptos, qui alias suȩ iurisdictioni subessent, de eorū excessibus, criminib. & delictis, quoties & qñ opus fuerit, ēt extra visitationē tāquā ad hoc Apostolicæ sedis delegati, corrigēdi & castigādi facultatē habeāt, qui-

bufcun-

buſcunq; exēptionibus,declarationib. cōſuetudinibus, ſentētijs,iuris,cōcordijs,quę tm̄ ſuos obligāt auctores, ipſis clericis ac eorū conſanguineis,capellanis, familiaribus,procuratoribus,& alijs quibuſlibet ipſorū exemptorū contēplatione & intuitu minimè ſuffragātibus.

Canon 5.

Inſuper cùm nōnulli, qui ſub prætextu, quod ſuper bonis & rebus ac iuribus ſuis diuerſæ eis iniuriæ ac moleſtię inferātur certos iudices per literas cōſeruatorias deputati obtinent, qui illos à moleſtijs & iniuriis hmōi tueātur ac defendāt,& in poſſeſſione ſeu quaſi bonorū, rerum ac iuriū ſuorū manu teneāt & cōſeruent, nec ſuper illis eos moleſtari permittāt,eiuſmodi literas in pleriſq; cōcedentis mentē in reprobū ſenſum detorqueāt: idcirco nemini omnino cuiuſcunq; dignitatis & conditionis ſit ēt ſi capitulū fuerit, conſeruatorię literę cum quibuſcunq; clauſulis aut decretis,quorūcunq; iudicū deputatione, quocunq; ēt alio prætextu aut colore conceſſæ ſuffragentur ad hoc, vt corā ſuo Epō ſiue alio ſuperiore ordinario in criminalibus aut mixtis cauſis accuſari & conueniri, ac contra eū inquiri & procedi non poſſit,aut quo minus,ſi qua iura ei ex ceſſione cōpetierint, ſuper illis liberè valeat apud iudicē ordinariū conueniri. In ciuilibus ēt cauſis, ſi ipſe actor extiterit, aliquem ei apud ſuos conſeruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat. Quòd ſi in his cauſis, in quibus ipſe reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo conſeruator ab actore ſuſpectus eſſe dicatur, aut ſi qua inter ipſos iudices conſeruatorē & ordinariū controuerſia ſuper competentiā iuriſdictionis orta fuerit nequaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos,ſuper ſuſpicione, aut iuriſdictionis cōpetentia fuerit iudicatū:familiaribus verò eius, qui hmōi literis cōſeruatorijs tueri ſolent, nihil illæ proſint præterquam duobus duntaxat, ſi tū illi proprijs eius ſumptibus vixerint. Nemo ēt ſimilium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere poſſit. Non liceat quoque conſeruatoribus iudicibus vllum habere tribunal erectum: In cauſis verò mercedum aut miſerabilium perſonarum, huius ſanctę Synodi ſuper hoc decretum,in ſuo robore

permaneat. Vniuersitates aũt generales,ac collegia doctorum seu scholarium,& regularia loca,necnon hospitalia actu hospitalitatem seruantia, ac vniuersitatum, collegiorum, locorum & hospitalium huiusmodi personæ in præsenti Canone minimè comprehensa, sed exempta omnino sint, & esse intelligantur.

Canon 6.

Quia verò,etsi habitus non facit monachum, oportet tñ clericos vestes proprio cõgruentes ordini semper deferre,vt per decentiam habitus extrinseci, morũ honestatem intrinsecam ostendant, tanta aũt hodie aliquorum inoleuit temeritas, religionisq; contemptus, vt propriam dignitatem & honorem clericalem paruipendentes, vestes ẽt deferrant publicè laicales, pedes in diuersis ponẽtes, vnũ in diuinis,alterum in carnalibus: Propterea omnes ecclesiasticę personæ, quãtuncunque exemptæ,quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacunq; ecclesiastica obtinuerint, si postquã ab Epõ suo etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum clericalem,illorũ ordini & dignitati congruentem,& iuxta ipsius Epi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, redditibus & prouẽtibus ipsorum beneficiorum,necnon si semel correpti,denuò in hoc delinquerint, ẽt per priuationem officiorum & beneficiorum huiusmodi coercere possint & debeant, secũdum constitutionem Clementis quinti in Concilio Viennensi æditam,quæ incipit:Quoniam inuocando & ampliando.

Canon 7.

Cùm etiam qui per industriã occiderit proximum suũ,& per insidias,ab altari auelli debeat, qui sua voluntate homicidiũ perpetrauerit, ẽt si crimẽ id nec ordine iudiciario probatũ, nec alia ratione publicũ, sed occultũ fuerit, nullo tpe ad sacros ordines ꝓmoueri possit, nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, ẽt si curã non habeant animarũ, conferre liceat, sed omni ordine ac beneficio & officio Ecclesiastico perpetuo careat. Si verò homicidiũ non ex proposito sed casu, vel vim, vi repellẽdo,vt quis se à morte defenderet,fuisse cõmissũ nar-

retur,

retur,quã ob cãm ẽt ad sacrorum ordinũ & altaris mi nisteriũ,& beneficia quæcũque ac dignitates iure quo dammodo dispensatio debeatur.committatur loci ordinario,aut ex causa Metropolitano, seu viciniori Episcopo,qui non nisi causa cognita,& probatis processibus ac narratis,nec aliter dispensare possit.

Canon 8.

Præterea quia nonnulli, quorum etiam aliqui ueri sunt pastores ac proprias oues habẽt, alienis ẽt ouibus præesse quærunt,& ita alienis subditis quandoq; intẽdũt,vt suorũ curã negligãt,quicũque ẽt Epali prędítus dignitate,qui alienos subditos,puniẽdi priuilegium ha buerit,cõtra clericos sibi nõ subditos,præsertim in sacris cõstitutos,quorumcũque ẽt atrociũ criminũ reos nisi cũ proprij ipsorũ clericorũ epi,si apud Ecclesiã resederit, aut personæ ab ipso Epo deputandæ interuentu,nequaquam procedere debeat: alias processus & inde sequuta quæcunque viribus omnino careant.

Canon 9.

Et quia iure optimo distinctæ fuerunt diœceses & parochiæ, ac vnicuique gregi proprij attributi pastores,& inferiorũ rectores,qui suarũ quisq; ouiũ curam habeant,vt ordo ecclesiasticus nõ cõfundatur, aut vna & eadem Ecclesia duarũ quodammodo diœcesum fiat, nõ sine graui eorũ incõmodo, qui illi subditi fuerint: beneficia vnius diœcesis ẽt si parochiales ecclesiæ, vicariæ perpetuæ,aut simplicia beneficia seu præstimonia, aut pręstimoniales portiones fuerint,etiam ratione ad agendum cultum diuinum, aut numerum beneficiorum,aut alia quacunque de causa, alterius diœcesis beneficio,aut monasterio seu collegio,vel loco etiam pio, perpetuò non vniantur, decretum huius sanctæ Synodi super huiusmodi vnionibus in hoc declarando.

Cnon 10.

Regularia beneficia, in titulũ regularibus professis prouideri cõsueta,cũ per obitum,aut resignationẽ, vel aliàs illa in titulũ obtinẽtis vacare cõtigerit, religiosis tm̃ illius ordinis,vel his qui habitũ omnino suscipere & professionem emittere teneantur, & nõ aliis, ne vestem lino,lanaque contextam induant,conferantur.

Canon 11.

Quia verò regulares de vno ad aliũ ordinẽ trãslati, facile à suo superiore licẽtiã standi extra monasterium obtinere solẽt, ex quo vagandi & apostatandi occasio tribuitur, nemo cuiuscũque ordinis p̃latus vel superior, vigore cuiuscũque facultatis aliquẽ ad habitũ & professionem admittere possit, nisi vt in ordine ipso, ad quẽ trãsfert, sub sui superioris obediẽtia, ĩ claustro perpetuo maneat, ac taliter trãslat⁹, ẽt si Cãnicorũ regularium fuerit, ad beneficia secularium etiã curata omnino incapax existat.

Canon 12.

Nemo etiam cuiusuis dignitatis ecclesiasticæ, vel secularis, quacunque ratione, nisi Ecclesiam, beneficium aut capellam de nouo fundauerit & construxerit, seu iam erectæ, quæ tñ sine sufficienti dote fuerit de suis proprijs & patrimonialibus bonis competenter dotauerit, ius patronatus impetrare, aut obtinere possit, aut debeat. In casu aũt fundationis, aut dotationis, huiusmodi institutio episcopo, & non alteri inferiori, reseruetur.

Canon 13.

Non l'c:t præterea paterno cuiusuis priuilegij prætextu aliquem ad beneficia sui iuris patronatus, nisi Episcopo loci ordinario, ad quem prouisio seu institutio ipsius beneficij, cessante priuilegio, iure pertineret, quoquo modo præsentare, aliàs præsentatio ac institutio forsan sequutæ, nullæ sint & esse censeantur.

Sessio quinta. 25. Ianuarij. 1552.

Decernit sancta synodus, nẽ cui antiquum ius perire videatur. Si fortè in hoc Concilio admissus aliquis fuerit, aut sederit, aut sententiã dixerit, aut alios actus fecerit, cõtra statuta iuris, moresq; Conciliorũ approbatorũ tum etiam ne uel huic pręsenti Cõcilio, uel futuris quocunque tempore præiudicetur, si quæ forte mandata instrumẽta, protestationes, & alia cuiusuis generis scripta quæcunq; recepta fuerint, quę ipsius Concilij honorẽ, ius ac potestatem quomodocunque lædere possent.

Eadem die sancta Synodus saluum conductum iam antea Protestantibus concessum confirmat & amplificat, inuitans omnes Germanos ad ueniendum impunè, & liberè manendum, loquendum: sententias dicendum,

cendū,sese defendendū,Conciliū,Patresq; (si videatur) refellendū,& Christiana Charitate disputādū:ita vt religionis prætextu aut delictorū cōmissorū uel cōmittendorum minimè puniātur & vt propter eorum præsentiā nullibi à diuinis officijs cesset ur, libereq; possint omni hora & tempore quo libuerit ipsis,ad sua reuerti.

Sessio vltima 28. Aprilis 1552.

Videntes præcipui Patres Concilij,totū pene Christianū orbem,bellicis tumultibus exagitari,præcipuè uero Germaniam,cuius potissimū causa coacta Synodus fuerat:neq; vllū locum cōsilijs pacis ac legū sacrarū, inter tot bella esse relictū,iudicarunt,ecclesijs & ouibus fore cōsultum,si pastores qui in Cōcilio erāt,ad loca sua remearent,& sacrum Concilium ad saniora tempora reijcerent.Itaq; sancta Synodus suspendit progressum Concilij,bienni spatio hac,lege,ut si citius,seriusve res pacatæ fuerint Christianorum, tunc talis suspēsio sublata esse intelligatur,sine nouaPatrum conuocatione.Huic decreto accessit consensus suæ sanctitatis. Et nihilominus à duodecim magnis Patribus Hispanis reclamatum est, magna animorum, rationumque contentione.

Concilij Tridentini prosecutio.

Hoc ipsum Conciliū Tridētinum,fatali tpm calamitate,nouē propemodū intermissum annis tādē effulgente Dei Opt.Max.clementia,ad cursum suum est reuocatum,& felicē exitum sortitum,industria atq; labore nō magis nomine quā re Pij quarti Summi Pontificis, & Principum Christianorum. Hic igitur Pius,anni 1560, Cal.decembris,Patres omnes per Orbem dispersos, edicto celeberrimo euocauit:vt proxima die resurrectionis Dominicæ,Tridenti aut ipsi essent,aut (si minus id per grauissimas & ineuitabiles occupationes liceret)procuratores ipsorum uice fungendos mitterent.

Vltima die Anni Sexagesimi , Summus Pontifex decreto cauit, vt in Concilio,primo locus, sedesque daretur Patriarchis , deinde Archiepiscopis , tertio episcopis,secundum gradum & ordinem suarum promotionum ad eorum ecclesias, vt qui prior promotus fuerit,prior existat in suo ordine: neque vlla habeatur ratio dignitatis Primitialis,siue ueræ siue prætensæ.

Hoc decreto declararũt oẽs quatuor Legati Apostolici, Cõciliijq; p̃sidẽtes, nulli ius de nouo acq̃ri, nullius rursus præiudiciũ generari, sed oẽs Primates eodem gradu, locoq; fore post conciliũ quo ante Concilium vigebant.

Sub Pio 4. Sessio prima. 18. Ianuarij. 1562

Vt doctrina de fide, debitæ restituatur puritati, libri à varijs auctoribus post exortas hæreses scripti, atq; etiam librorũ cẽsuræ, in diuersis locis à Catholicis editæ, examinentur: vt Synodi de ea re decretum sacrosanctum, suo tempore publicetur. Huius rei expeditioni si quid quisquam afferre voluerit, libenter audietur.

Vocentur omnes decreto sanctę Synodi, ad quos tractanda pertinere posse videantur, ne postea se non auditos condemnatos esse causentur.

Inuitentur omnes in hæreses lapsi ad pœnitentiam, saluus cõductus amplissimus detur, clementia illis promittatur singularis, modo ad cor redire, & Sanctæ Catholicæ ecclesiæ potestatem agnoscere uelint.

Secundæ sessionis sub Pio. 4. Decretum primum.

Vt aliquibus committatur Patribus consideratio de librorum prohibitorum ac prohibendorum censura, ut ipsi quid sentiant ad sanctam Synodum suo tempore deferant. Electique sunt septemdecim magni Patres supremorum ordinum ad hanc rem conficiendam.

Secundo decreto fidem publicam interponit sancta Synodus, vt impunè liceat Principibus, vniuersisque hominum Germanis ordinibus, uenire, morari, loqui, conferre, disputareq; in Concilio, & inde cum libuerit, discedere. Eandem securitatem concedit aliarum nationum hominibus, qui publice deseruerunt ecclesiæ doctrinam.

Tertia sessione ac quarta tantum proroganda decernitur in decimamsextam iulij decretorum publicatio.

Quinte sessionis habita 16. Iulij. Canon primus.

Sãcta Synodus declarat & docet, nullo diuino pręcepto Laicos vel Clericos nõ cõficiẽtes obligari ad Eucharistię Sacr̃m sub vtraq; specie sumẽdũ, neq; vllo pacto (salua fide) dubitari posse, quũ illis alterius specie cõio, ad salutẽ sufficiat, qđ sacrarũ literarum testimonio comprobatur.

Canon 2.

Declarat hanc potestatem perpetuo fuisse in ecclesia, vt in

vt in sacramentorum dispensatione, salua eorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum sacramẽtorum venerationi, pro rerũ, temporum, locorumq́ue varietate, magis expedire iudicaret. Quam authoritatem in se agnoscens sancta ecclesia, vsum nascentis Christianæ religionis communicandi sub vtraq; specie mutatum iã progressu temporis videns, iustis causis persuasa, hanc consuetudinem communicandi sub altera specie approbauit, & pro lege habendam decreuit, quam reprobare, aut sine ecclesiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

Canon 3.

Declarat etiam, fatendum esse, etiã sub altera tantum specie, totũ atque integrum Christum, uerũq; Sacramentũ sumi: atque adeo nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui solam vnam speciem accipiunt.

Canon 4.

Denique docet, paruulos vsu rationis carentes nulla obligari necessitatę ad sacramentalã Encharistiæ communione, si quidem adeptam in baptismo gratiam, illa ætate amittere nõ possunt. Neque tamen ideo damnanda antiquitas est, si eum morem illius temporis ratione, alicubi nonnunquam seruauit.

Canones de Communione. *Canon 1.*

Si quis dixerit, ex Deipræcepto, vel necessitate salutis, omnes & singulos Christi fideles vtranque speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramenti sumere debere, Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, sanctã ecclesiã Catholicam non iustis causis & rationibus adductam fuisse, vt Laicos, atq; etiã Clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis negauerit totũ & integrè Christum, omnium gratiarũ fontẽ & auctorẽ, sub vna panis specie sumi, quia (vt quidã falso asserunt) non secundum ipsius Christi institutionem sub utraque specie sumatur, Anathema sit.

Canon 4.

Si quis dixerit, paruulis antequam ad annos discre-

tionis

tionis peruenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem Anathema sit.

Decretum de reformatione in eadem quinta Sessione publicatum. Canon 1.

Neque epi, neque alij Ordinũ collatores, aut eorũ ministri, quouis prętextu aliquid accipiant, pro collatione quorũcũq; Ordinũ, etiam clericalis tonsuræ, neq; pro literis dimissorijs, neq; pro sigillo, aut aliqua alia causa, ẽt si id spontè offeratur. Notarij verò, in ijs solũ locis vbi & cõsuetudo accipiendi inualuit, & salariũ nullũ habẽt, decimam tantum partem vnius aurei, pro singulis literis dimissorijs aut testimonialibus, accipere poterunt.

Canon 2.

Ne cum ordinis dedecore sacris ordinibus initiati mendicent, aut sordidum quæstũ captent, nullus deinceps clericus secularis licet idoneus scientia sit & ætate) ad sacros ordines promoueatur, nisi legitimè constet eũ beneficiũ ecclesiasticũ possidere pacificè, qđ sibi honestũ suppeditet victũ: neq; illud beneficiũ resignare possit, nisi facta mentione, quod ad eius beneficij titulũ sit promotus: neq; ea resignatio admittatur, nisi aliundè cõmode viuere possit. aliàs, facta resignatio nulla cẽseatur. Neq; patrimoniũ obtinẽtes, aut pẽsionẽ ordinentur prę ter illos, quos epus necessarios, uel vtiles ecclesijs suis duxerit. Hos aũt epus nõ initiabit sacris, nisi & fraudem in possessione eorũ substantiæ abesse perspexerit, & ad vitã degendam sufficiens sit, & sine licentia episcopi, illa alienari aut extingui, uel remitti nullatenus possit, nisi aliũde ad uitam trãsigendam necessaria adepti sint.

Canon 3.

In ecclesijs tam Cathedralibus, quã collegiatis, in quibus aut nullæ, aut tã tenues sunt distributiones quotidianæ, vt neglıgãtur, tertia pars fructuũ omniũ Canonicatuũ dignitatũ, &c. separetur, & in distributiones quotidianas conuertatur, & secundum proportionem iustam ab episcopo diuidatur. Salua tamen consuetudine ecclesiarum, in quibus non residentes vel seruientes, nihil aut minus tertia parte fructuum percipiunt. Quod si qui in non seruiendo contumaces sint, contra eos iuris & Canonum sacrorum sanctionibus procedatur.

Canon 4.

Canon 4.

Epiſcopi,in Eccleſijs vbi viderint vnũ rectorẽ nõ poſſe ſufficere,ſacris miniſtrãdis,& diuino cultui peragendo,cogãt rectores,& alios,ad quos hæc res ſpectat, tot Sacerdotes ad hoc munus adiũgere,quot ſufficere arbitrabũtur: & nouas Parochias ẽt inuitis rectoribus cõſtituant, vbi cognouerint eſſe neceſſarias, iuxta conſtitutionẽ Alexandri tertij(quæ incipit, ad audiẽtiã) & portionẽ aſſignẽt cõgruentem ſacerdotibus, quos nouis Eccleſiis præficient, ex fructibus Eccleſię matricis.Imò ſi ſit neceſſe,populũ cogant epiſcopi,ea ſubminiſtrare,quæ ſufficiãt ad vitã horũ ſacerdotum ſuſtentandam,neque ab hac re vlla ratione impediri poſſint.

Canon 5.

Liceat etiam Epiſcopo, facere vniones perpetuas Eccleſiarũ quarumuis, beneficiorumque ẽt Curatorum, ſi ipſarum hoc exigat paupertas,aut alij caſus iure permiſſi.Ne.jue hæ vniones poſſint reuocari, aut quoquo modo infringi cauſa reſignationis,&cæt.

Canon 6.

Epi,illiteratis, imperitisq; Eccleſiarũ Parochialiũ rectoribus (licet alioquin vita ſit honeſta) coadiutores, aut Vicarios pro t pe deputẽt: & fructuũ partẽ eiſdem pro victu ſufficiẽti aſſignẽt, vel aliter prouideãt.At vero eos rectores,qui turpiter & ſcãdaloſe viuunt,poſt admonitionẽ coerceãt & caſtigẽt.q̃ ſi adhuc pſtẽt incorrigibiles in nequitia,ab eiſdẽ epis priuentur beneficiis, nulla appellatio,aut exemptione audita,vt ſacri Canones ſanxerunt.

Canon 7.

Epi trãſferre poſſint beneficia ſimplicia(ẽt Iuris patronatus)ex Eccleſi js,quæ collapſæ ſunt,neq; inſtaurari poſſunt (vocatis iis,quorũ intereſt) in matrices, vel alias Eccleſias locorũ eorũdẽ ſeu vicinorũ:atq; in eiſdẽ eccleſiis erigant altaria vel cappellas ſub eiſdẽ inuocationib. Parochiales verò Eccleſias(ẽt ſi ſint Iuriſpatronatus)collapſas,refici & inſtaurari procurẽt;qđ ſi prouentus earũ,huic reparationi non ſufficiant,Patronos aut Parochianos ad id opportunis cogãt remedijs,nulla audita tergiuerſatione.Qđ ſi nimia oẽs egeſtate laborẽt,ad matrices ſeu viciniores Eccleſias trãſferãtur:

ſitque

sitq; facultas Ecclesias dirutas in prophanos vsus, non tñ sordidos conuertendi, erecta tantum ibidem cruce.

Canon 8.

Commendata monasteria, ēt Abbatię, Prioratus & Præpositurae, in quibus nō viget regularis obseruātia, nec nō beneficia ēr curata, secularia & regularia, quocūque modo cōmēdata, ēt exēpta, ab Ep̄is annis singulis visitētur, qui operā dabūt, vt si qua indigent reficiātur, quæq; illic debētur munia exerceantur, posthabita oī appellatione, exēptione, &c. Quòd si regularis in eis locis vigeat obseruantia, curent Ep̄i vt & superiores ad instituta suæ regulæ vitam componant, & subditos in officio contineant. Quod si admoniti superiores, intra sex menses, eos non visitarint & correxerint, tunc iidē Episcopi eos visitare possint, perinde ac superiores iuxta eorum instituta potuissent: non obstantibus, &c.

Canon 9.

Quæstorū eleemosynarum nomen & vsus, penitus ab oī Christiana Repub. locoq; extirpetur. neq; ad officiū hmōi exercēdum vllatenus admittātur, nec huic canoni obstent priuilegia concessa Ecclesijs, Monasterijs, Hospitalibus, &c Indulgētiæ verò & aliæ spirituales gratię, deīceps per ordinarios locorū, adhibitis duobus de Capitulo, populo publicentur: qui nulla prorsus mercede accepta, eleemosynas sibi oblatas fideliter colligent, vt hos cęlestes Ecclesię thesauros, nō ad quęstū, sed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant.

Sessio sexta, Die 17. Sept. 1562.

Quod in missa verum sacrificium offeratur.

Sacrosancta Synodus, vt absoluta & ex oī parte perfecta fide atq; doctrina de magno Eucharistię mysterio in Catholica Ecclesia retineatur, & in sua puritate (pro pulsatis hęresibus) conseruetur, de ea quatenus verū & singulare sacrificiū est, hæc quę sequuntur docet & declarat, & fidelibus populis prædicanda proponit.

Caput 1.

Quoniam sub priori testamento (teste Apostolo Paulo) propter Leuitici sacerdotij imbecillitatem consummatio non erat, oportuit (Deo patre misericordiarum ita ordinante) sacerdotem alium secundum ordinem

nem Melchisedech surgere, Dñm nostrũ Iesum Christũ, qui posset oẽs quotquot sanctificãdi essent, cõsummare, & ad perfectũ adducere. Is igitur Deus & dñs noster, etsi semel seipsum in ara crucis, morte intercedẽte, Deo patri oblaturus erat, vt æternã illic redemptionẽ operareť: quia tñ per mortẽ sacerdotiũ eius extinguendũ nõ erat, in Cæna nouissima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ suæ spõsæ Ecclesiæ, visibile (sicut hominũ natura exigit) relinqueret sacrificiũ, quo cruentũ illud semel in cruce peragendũ repræsentaretur, eiusq; memoria in finẽ vsq; seculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionẽ eorũ, quæ à nobis quotidie cõmittuntur, peccatorum applicaretur, sacerdotem, ſm ordinẽ, Milchisedech se in æternum constitutum declarans Corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum symbolis Apostolis (quos tũc noui Testamẽti sacerdotes constituebat) vt sumerẽt, tradidit, & eisdẽ eorumq; in sacerdotio successoribus vt offerrẽt, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meã cõmemorationẽ: vti sp Ecclesia Catholica intellexit & docuit. Nã celebrato veteri Pascha (qđ in memoriã exitus de Ægypto, multitudo filiorũ Israel immolabat) nouũ instituit Pascha, seipsum ab Ecclesia per sacerdotes sub signis visibilibus immolãdũ, in memoriã trãsitus sui ex hoc mũdo ad Patrẽ, qñ per sui sanguinis effusionẽ nos redemit, atq; eripuit de potestate tenebrarũ, & in regnũ suũ trãstulit. Et hæc quidẽ illa mũda oblatio est, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentiũ inquinari põt: quã ẽt dñs per Malachiã nomini suo, qđ magnũ futurũ esset in gẽtibus, in oĩ loco mundã offerendã prædixit, & quã non obscure innuit Apostolus Paulus Corinthiis scribẽs, cũ dicit: Nõ posse eos, qui participatione mensæ dæmoniorũ polluti sunt, mensæ Dñi participes fieri: per mensam altare vtrobiq; intelligẽs Hæc denique illa est, quæ per varias sacrificiorũ naturæ & legis tẽpore similitudines figurabaẽ, vt potè quæ bona oĩa per illa significata, velut illorum oĩum consummatio & perfectio complectitur.

Canon.

Et quoniã in diuino hoc sacrificio, qđ in Missa peragitur,

ragitur, idē ille Christus cōtinetur & in cruēte immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruente obtulit, docet sancta Synodus sacrificiū istud verè propitiatoriū esse, per ipsumq; fieri, vt si cū vero corde & recta fide, cū metu & reuerētia, cōtriti ac pœnitētes ad Deū accedamus, misericordiā cōsequamur, & gratiā inueniamus in auxilio opportuno. Huius quippe oblatione placatus Dominus, gratiā & donum pœnitētiæ cōcedens, crimina & peccata ēt ingētia dimittit. Vna enim eadēque est hostia, idemq; nunc offerens sacerdotū ministerio, qui seipsum tūc in cruce obtulit, sola offerēdi ratione diuersa. Cuius quidem oblationis (cruentæ, inquā) fructus, per hanc incruentam vberrimè percipiuntur: tantum abest, vt illi per hanc quouis modo derogentur. Quare nō solum pro fidelium viuorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus, sed & pro defunctis in Christo, nondum ad plenum purgatis, ritè iuxta apostolorum traditionem, offertur.

Canon 3.

Et quanuis in honorē & memoriā sanctorum nonnullas interdū Missas Ecclesia celebrare cōsueuerit, nō tñ illis sacrificiū offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronauit. Vnde nec sacerdos dicere solet, Offero tibi sacrificiū Petre vel Paule: sed Deo de illorū victorijs gratias agēs, eorū patrocinia implorat, vt ipsi pro nobis intercedere dignēt̃ ĩ cœlis, quorū memoriā facim⁹ ĩ terris.

Canon 5.

Et cū sancta sanctè administrari cōueniat, sitq; hoc oĩum sanctissimū sacrificiū, Ecclesia Catholica vt dignè, reuerenterq; offerretur ac perciperetur, sacrū Canonē multis ante seculis instituit, ita ab oĩ errore purū, vt nihil in eo cōtineatur, qđ non maximè sanctitatē & pietatem quandam redoleat, mentesq; offerētium in Deum erigat. Is enim constat cum ex ipsis domini verbis, tum & Apostolorum traditionibus, ac sanctorum quoque Pontificum piis institutionibus.

Canon 6.

Cumq; natura hominū ea sit, vt non facilè queat sine ipsis adminiculis exterioribus ad rerum diuinarū meditationem sustolli, propterea pia mater Ecclesia ri-

tus quosdã, vt scilicet quædã summissa voce, alia verò elatiore in Missa pronuntiarentur, instituit: ceremonias item adhibuit, vt mysticas benedictiones, lumina thymiamata, vestes, aliasq; id genus multa ex Apostolica disciplina & traditione: quo & maiestas tanti sacrificij commendaretur, & mẽtes fideliũ per hæc visibilia religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum quæ in hoc sacrificio latent, cõtemplationem excitarentur.

Canon 7.

Optaret quidem sacrosancta Synodus, vt in singulis Missis fideles adstantes, nõ solũ spirituali affectu, sed sacramẽtali ẽt Eucharistiæ perceptione cõmunicarent, quo ad eos huius sanctissimi sacrificij fructus vberior proueniret: nec tñ si id nõ semper fiat, & propterea missas illas, in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, vt priuatas & illicitas damnat, sed probat, atque adeo commendat. Siquidẽ illæ quoque Missæ verè communes censeri debent: partim quòd in eis populus spiritualiter cõmunicet: partim verò, qđ à publico Ecclesiæ ministro non pro se tñ, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrentur.

Canon 8.

Monet deinde sancta Synodus, præceptũ esse ab Ecclesia sacerdotibus, vt aquã vino in calice offerẽdo miscerent: tũ qđ Christũ Dñm ita fecisse credatur, tũ ẽt, quia è latere eius aqua simul cum sanguine exierit: qđ sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquę, in Apocalypsi beati Ioannis populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo vnio repræsentatur.

Canon 9.

Et si Missa magnã cõtineat populi fidelis eruditionẽ, nõ tñ expedire visum est Patribus, vt vulgari lingua passim celebraretur. Quamobrẽ retẽto vbiq; cuiusque Ecclesia antiquo, & à sancta Romana Ecclesia, oĩum Ecclesiarũ matre & magistra, probato ritu, ne oues Christi esuriãt, neve paruuli panẽ petãt, & nõ sit qui frãgat eis, mãdat sancta Synodus Pastoribus, & singulis curã animarũ gerẽtibus, vt frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios ex iis, quæ in Missa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera sancti-

ctissimi

ctissimi huius sacrificij mysterium aliquod declarent, diebus præsertim dominicis & festis.

Canon 9.

Quia verò aduersus veterē hāc in sacrosancto euangelio, Apostolorū traditionibus, sanctorumq; Patrum doctrina fundatā fidē, hoc tempore multi disseminati sunt errores, & multa à multis docētur atque disputātur, sacrosancta Synodus post multos, grauesq; in his de rebus maturè habitos tractatus, vnanimi Patrū omnium consensu, quæ huic purissimæ fidei, sacræq; doctrinæ aduersantur, damnare & à sancta Ecclesia eliminare per subiectos hos Canones constituit.

Canon 1.

Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verū & proprium sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quā nobis Christum ad manducandum dari, Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos sacerdotes, aut non ordinasse, vt ipsi, aliique sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis dixerit, Missæ sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationē sacrificij in cruce peracti, non autem propitiatorium: vel soli prodesse sumenti: neque pro viuis & defunctis, pro peccatis, pęnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere, Anathema sit.

Canon 4.

Si quis dixerit, blasphemiam irrogari sanctissimo Christi sacrificio in cruce peracto, per Missæ sacrificiū, aut illi per hoc derogari, Anathema sit.

Canon 5.

Si quis dixerit, imposturā esse Missas celebrare in honorem Sanctorū, & pro illorū intercessione apud Deū obtinenda, sicut Ecclesia intendit, Anathema sit.

Canon 6.

Si quis dixerit, Canonem Missæ errores continere, ideoque abrogandum, Anathema sit.

Canon 7.

Canon 7.

Si q̃s dixerit, cęremonias, vestes, & externa signa, q̃b. in Missarũ celebratione ecclesia Catholica vtit̃, irritabula impietatis esse magis, q̃ officia pietatis, Anathema sit.

Canon 8.

Si quis dixerit, Missas, in quib. solus sacerdos sacr̃aliter cõicat, illicitas esse, ideoq; abrogãdas, Anathema sit.

Canon 9.

Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritũ quo summissa voce pars Canonis & verba cõsecrationis proferuntur, damnandũ esse, aut lingua tm̃ vulgari Missam celebrari debere, aut aquã non miscẽdã vino in calice offerendo, quod sit contra Christi institutionem, Anathema sit.

Decretum de reformatione in eadem sessione sexta.

Canon primus.

Nihil est quod alios magis ad pietatẽ instruat, quam eorum vita & exẽplum, qui se diuino ministerio dedicarant. Quapropter sic decet clericos in sortẽ dñi vocatos, mores suos cõponere, vt habitu, gestu, incessu, sermone, alijsq; omnibus, nihil nisi graue, moderatum, ac religione plenum præ se ferant. Statuit itaq; sancta Synodus, vt quæ à summis Pontificibus & sacris Concilijs de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaq; retinenda, ac simul de luxu, cõmessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscunq; criminibus, nec non secularibus negotijs fugiendis, copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum pœnis vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis, obseruentur: nec appellatio executionem hanc suspendet. Et si qua in desuetudinem abierunt, ea quàm primum in vsum reuocentur.

Canon 2.

Quicunq; ad Cathedrales Ecclesias erit assumẽdus, non solùm natalibus, ætate, moribus, ac vita, ac alijs quæ à sacris Canonibus requiruntur, plenè sit præditus: verum etiam in sacro ordine antea saltẽ sex mensiũ spatio constitutus: & vt scientia polleat, qua tanto muneri satisfaciat. Sit is antea promotus in vniuersitate studiorum magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia vel iure Canonico, aut saltem publico alicuius Academiæ testimonio idoneus, ad alios

docendos ostendatur. Quòd si regularis fuerit, à superioribus suæ religionis similem fidem habeat.

Canon 3.

Episcopi tertiam partem fructuum & prouentuum, dignitatum, personatuum & officiorum Ecclesiarū Cathedralium & Collegiatarum, diuidere possint in distributiones, eorū arbitrio assignandas: ita vt distributionem amittāt, qui personaliter suū officium quolibet die statuto non impleuerint. Quæ distributio fabricę indigenti, aut alteri loco pio Epi arbitrio applicetur. Cōtra contumaces verò, iuxta sacrorū canonū constitutiones procedatur. Quod si alicui dignitati, in Ecclesia Cathedrali vel Collegiata, administratio vel officium nō competat, sed curam animarum habeat extra ciuitatem in Diœcesi, tunc dum in curata Ecclesia ministrauerit, habeatur tanquam præsens in sua Ecclesia Cathedrali seu Collegiata: non obstantibus consuetudinibus, &c.

Canon 4.

Nullus vocem habeat in Capitulo Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ (siue secularis ea, siue regularis sit) qui saltē subdiaconus nō sit, et si hoc ab alijs liberè concedatur. Qui aūt obtinēt aut deinceps obtinebūt dignitates, officia, aut alia bñficia quæcunq;, quibus annexū est, vt dicant & cātent, vel Missas, vel Euangelia, vel Epistolas, ij teneantur infrà annū iusto impedimēto cessante, ordines suscipere reqsitos: alioqui pęnas Cōcilij Viēnensis incurrant. Cogantq; eos epi suos ordines p seipsos exercere, sub eisdē & alijs grauiorib. pęnis. Nec alijs in posterū fiat ꝓuisio, nisi ijs, q̄ ætatē & cęteras habilitates integrè hr̄e dignoscantur: aliter irrita sit prouisio.

Canon 5.

Omnes dispēsationes, quę extrà Romanā curiā cōmittendę erūt, cōmittātur Ordinarijs illorū, qui illas impetrauerint: & ea, q̄ gratiose cōceduntur, suū effectū nō sortiantur, nisi ab eisdē sūmariè cognoscant & extra iudiciū, supplicationis pces nō fuisse subreptias vel obreptitias.

Canon 6.

Cognoscant etiā Epi summariè, in cōmutationibus vltimarum voluntatū (quæ nisi vrgente necessitate non fient) nihil nisi verè fuisse in precibus narratum, nec

prius

prius quàm hoc intelligatur, executioni mandetur.

Canon 7.

Legati, & Nuntij Apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani, tam in admittendis appellationibus quàm in dandis inhibitionibus, post appellationẽ seruent formam sacrarum constitutionum, & præsertim Innocentij 4. quæ incipit. Romana. Alias quæcunque inde sequuta, sint ipso iure nulla, non obstantibus, &c.

Canon 8.

Episcopi in casibus à iure cõcessis, omniũ piarum dispositionũ, tam in vltima voluntate, q̃ inter viuos, sint exequutores. Habeant ius visitãdi hospitalia, Collegia, Confraternitates Laicorũ, non tñ quæ sub immediata Regum protectione sunt, sine eorum licentia. Eleemosynas montis pietatis, siue charitatis, & loca pia omnia, etiã si eorũ cura ad laicos pertineat & exempta sint, ac omnia quæ ad Dei cultũ, animarum salutẽ, pauperum sustentationem, sunt instituta iuxta sacros Canones cognoscant & exequantur, non obstantibus, &c.

Canon 9.

Administratores tã Ecclesiastici, q̃ Laici fabricæ Ecclesiæ cuiuscunq; hospitalis, & quorumcunq; piorum locorum, singulis annis reddant rationem ordinariæ suæ administrationis, nisi secus fortè in institutione talis ecclesiæ seu fabricæ cautum esset. Quod si alijs ratio reddenda esset ex priuilegio aut institutione, tunc cum ijs coniungatur etiam Ordinarius; aliter liberationes factæ administratoribus non suffragentur.

Canon 10.

Possit Eps̃ quosuis notarios ẽt Apostolica, Imperatoria, vel Regia auctoritate creatos, examinatione facta de sufficientia, scrutari, ijsq; repertis parũ idoneis, aut in officio delinquẽtibus, prohibeat officij vsũ perpetuò aut ad tempus, in negotijs & causis ecclesiasticis & spiritualibus. Nec appellatio interdictionem suspendat.

Canon 11.

Si quem clericorum, aut laicorum quacunq; is digni tate, etiam Imperiali aut Regali præfulgeat, tantũ malorum omniũ radix cupiditas occupauerit, vt alicuius ecclesiæ, seu cuiusuis secularis, aut regularis beneficij,

montium pietatis, aliorumq; piorum locorum iurisdi-ctiones,bona,census ac iura etiã feudalia & emphyteo-tica,fructus,emolumenta,seu quascunq; obuentiones, quæ in ministrorum ac pauperum necessitates cõuerti debent per se,vel per alios,vi vel timore incusso,seu etiã per suppositas personas clericorũ aut laicorum,seu qua cunque arte, aut quocunq; quæsito colore in proprios vsus conuertere,illosq; vsurpare præsumpserit,seu impedire,ne ab aliis,ad quos iure pertinent,percipiantur: is Anatehematitam diu subiaceat, quàm diu iurisdi-ctiones,bona,res,iura,fructus,& redditus,quos occupa uerit, vel qui ad eũ quomodocunq;, etiam ex donatione suppositæ personæ peruenerint,ecclesiæ eiusq; administratori siue beneficiato integrè restituerit, ac deinde à Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quòd si eiusdem ecclesiæ patronus fuerit,etiã iurispatronatus, vltra positas pęnas,eo ipso priuatus existat: Clericus verò, qui nefandæ fraudis & vsurpationis huiusmodi fabricator seu consentiens fuerit,eisdem pęnis subiaceat, necnon quibuscunq; beneficiis priuatus sit, & ad quæcunq; alia beneficia inhabilis efficiatur, & à suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, arbitrio sui ordinarii suspendatur.

Decretum de obseruandis vel euitandis in celebratione Missa,in eadem sessione sexta promulgatum.

Omnis diligentia & opera, in eo est collocanda, vt quanta maximè fieri põt cordis puritate, atq; exteriori deuotionis & pietatis specie, sacrosãctũ Missę sacrificiũ peragatur · cui vt debitus cultus ad Dei gloriã & fidelis populi ædificationẽ restituaf, decernit sancta synodus, vt epi ea oĩa ꝓhibere & tollere sedulo curẽt,& teneanf, quæ vel auaritia,vel irreuerẽtia,vel superstitio induxit.

In primis quod ad auaritiã pertinet,quascunq; mercedum cõditiones,pacta conuentiones,& quicquid pro Missis celebrandis datur, & importunas eleemosynarũ exactiones,aliaq; similia,omnino prohibeant, quæ à Simoniaca labe vel certè turpi quęstu nõ longè absunt.

Deinde vt irreuerentia vitetur, interdicant, ne cui vago & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat. Publicè & notoriè criminoso, neque sacro ministrare altari,

altari,neque ſacris intereſſe permittant.Ne patiantur in priuatis domibus, atque oīno extra eccleſiam, aut oratoria diuino cultui tantum dicata(quæ ab ipſis deſignentur & viſitentur)ſanctum hoc ſacrificium peragi à ſeculari ſeu regulari ſacerdote:idque fiat decenter compoſito corporis habitu.Ab eccleſijs,Muſicas vbi organo vel cantu laſciuū aliquid miſcetur,ſeculares actiones, prophana colloquia,deambulationes,ſtrepitus,clamores,arceant: vt domus Dei verè domus orationis dici poſſit.

Poſtremò ne ſuperſtitioni locus eſſe poſſit, edicto & pœnis propoſitis caueant,ne Sacerdotes alijs quàm debitis horis celebrēt,nève ritus alios aut ceremonias & preces adhibeant,in miſſarum celebratione,præter eas,quæ ab eccleſia probatæ,ac laudabili & frequenti vſu receptę fuerint: quarundam verò Miſſarum & candelarum certum numerū,qui magis à ſuperſtitioſo cultu,q̃ à vera religione inuectus eſt,oīno ab eccleſia remoueāt:doceantq; populum quis ſit, & à quo proueniat huius ſanctiſſimi ſacrificij tā prætioſus ac propè cęleſtis fructus.Moneant etiā eundē populum,vt frequenter ad ſuas parochias,ſaltem diebus Dñicis & maioribus feſtis accedant. Hæc & quæcunq; huc pertinere viſa fuerint,ipſi ep̄i prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant: & pœnis propoſitis ipſorum arbitrio,ad ea ſeruanda fidelem populum compellant,non obſtantibus priuilegijs,&c.

Decretum ſuper petitione conceſſionis Calicis: In eadem Seſſione 6.publicatum.

Hoc decreto ſancta Synodus defert ad Pontificem Max. ſn̄iam & Iudicium integrum illorum duorum articulorum,quos antea propoſitos nondum diſcuſſerat: nimirum an conſuetudo Catholicæ Eccleſiæ cōicandi laicos, & non conficientes Sacerdotes ſub vna tantum ſpecie panis,ita ſit retinenda, vt nulla rōne Calicis vſus cuiquam ſit permittendus: &,an ſi concedendus alicui, vel nationi,vel regno, Calicis vſus videatur, ſub aliquibus conditionibus concedendus ſit:& quænam ſint illę.

Seſſio Septima. De Sacramento Ordinis ad condemnandos errores noſtri temporis. Die 15.Iulij 1563.ſub beatiſſimo Pio.4.Caput primum.

Sacrificium & ſacerdotium ita Dei ordinatione

nec deleri nec auferri poteſt, merito ſancta Synodus dãnat eorum ſententiam, qui aſſerunt noui Teſtamenti ſacerdotes temporariam tãtummodo poteſtatem habere, ac ſemel ritè ordinatos, iterum laicos effici poſſe, ſi uerbi Dei miniſteriũ non exerceant. Quod ſi quis omnes Chriſtianos promiſcuè noui teſtamenti ſacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm eccleſiaſticã Hierarchiam (quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata) confundere, perinde ac ſi cõtra B. Pauli doctrinã, omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Euangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint doctores. Proinde ſacraſancta Synodus declarat, prȩter cȩteros eccleſiaſticos gradus, epõs (qui in Apoſtolorũ locum ſucceſſerunt) ad hũc Hierarchicũ ordinẽ prȩcipuè pertinere, & poſitos (ſicut idẽ Apoſtolus ait) à ſpiritu ſancto regere eccleſiã Dei, eoſq; presbyteris ſuperiores eſſe, ac ſacramentũ confirmationis cõferre, miniſtros eccleſiæ ordinare atque alia pleraque peragere ipſos poſſe, quarũ functionũ poteſtatẽ reliqui inferioris ordinis nullã habent. Docet inſuper ſacroſancta Synodus in ordinatione epiſcoporũ, ſacerdotũ & cæterorum ordinũ, nec populi, nec cuiuſuis ſecularis poteſtatis, & magiſtratus conſenſum, ſiue uocationẽ, ſiue auctoritatem ita requiri, vt ſine ea irrita ſit ordinatio: quin potius decernit eos, qui tantũmodo à populo, aut ſeculari poteſtate ac magiſtratu vocati & ĩſtituti, ad hȩc miniſteria exercenda aſcendũt; & qui ea propria temeritate ſibi ſumũt, omnes non eccleſiæ miniſtros, ſed fures, & latrones, per oſtium non ingreſſos, habendos eſſe. Hæc ſunt quæ generatim ſacræ Synodo uiſum eſt Chriſti fideles de ſacramento ordinis docere. His autem contraria certis & proprijs canonibus, in hunc, qui ſequitur, modum damnare conſtituit, vt omnes adiuuante Chriſto fidei regula vtentes, in tot errorum tenebris Catholicam veritatẽ facilius agnoſcere & tenere poſſint.

Canon I.

Si quis dixerit, nõ eſſe in nouo Teſtamẽto ſacerdotiũ viſibile & externũ, uel nõ eſſe poteſtatẽ aliquam conſecrandi & offerendi verũ corpus & ſanguinẽ Domini, & peccata remittẽdi & retinẽdi, ſed officium tantũ & nu-

dum ministeriũ prædicandi Euangelium: vel eos qui nõ prædicant, prorsus nõ esse sacerdotes, Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, præter sacerdotiũ nõ esse in ecclesia catholica alios ordines & maiores & minores, per quos velut p gradus quosdã in sacerdotiũ tẽdat, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis dixerit, Ordinem, siue sacram Ordinationem non esse verè & propriè sacramentum, à Christo domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum excogitatum à uiris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros verbi Dei & Sacramentorum, Anathema sit.

Canon 4.

Si q̃s dixerit, per sacrã Ordinationẽ nõ dari Spiritũ sãctũ, ac proinde frustra epos dicere: Accipe Spiritum sanctũ: aut per eã nõ imprimi characterẽ: vel eũ, qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse, Anathema sit.

Canon 5.

Si quis dixerit, sacram vnctionem, qua ecclesia in sancta ordinatione vtitur, non tantum non requiri, sed contemnendam & pernitiosam esse, similiter & alias ordinis ceremonias, Anathema sit.

Canon 6.

Si quis dixerit, in ecclesia catholica non esse Hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & ministris, Anathema sit.

Canon 7.

Si quis dixerit, episcopos non esse Presbyteris superiores: vel habere potestatẽ confirmandi & ordinandi: vel eam quã habent, illis esse cum presbyteris commumem, vel ordines ab ipsis collatos sine populi, vel potestatis secularis consensu aut uocatione, irritos esse: aut eos qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate ritè ordinati nec missi sunt, aliũde veniunt sed legitimos esse verbi & Dei & sacramentorum ministros, Anathema sit.

Canon 8.

Si quis dixerit, episcopos qui auctoritate Romani Põtificis assumuntur, non esse legitimos ac veros episcopos, sed figmentum humanum, anathema sit.

De residen-

De residentia.

Declarat sancta synodus omnes epos, Archiepos & quocũq; nomine & titulo ecclesijs præfectos, et Cardinales, obligari ad personalē in sua ecclesia, uel diœcesi residētiā: neq; abesse posse, nisi ex causis & modis infra scriptis. Nā cũ charitas, uel urgens necessitas, vel debita obedietia, uel euidēs ecclesiæ, uel Reipub. vtilitas, aliquos nō nunq̃ abesse postulēt, hæ legitimæ causę à Rom. Pōtifice aut à Metropolitano, vel ab eo absente à Suffraganeo antiquiori epo residēte, (qui idē Metropolitani absentiam ꝓbabit) inscriptis approbētur, nisi cũ absentia sit pp munus & Reip. officiũ epatibus adiũctũ, cuius causæ vel notoriæ sunt, vel repētinæ, quas Metropolitano necesse nō erit significare: ad eũ cũ Cōcilio prouinciali spectabit iudicare, de hmōi licētijs, ne qs eo iure abutatur. Interea discessuri ouibus suis ita prouideāt, ne ex ipsorũ absentia damnũ accipiant. Extra prædictas aũt causas, singulis annis absentia duos, aut ad sũmũ tres mēses nō excedat, idq; ēt æqua causa & absq; gregis detrimēto fiat: qđ an ita sit, ipsorũ cōsciētiæ relinqt. Hortaturq; ne vllo pacto sint ab ecclesijs Cathedralibus tpe dominici aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis, Pēteco stes, & Corporis Christi diebus, nisi epalia munia in sua diœcesi, eos alio auocēt. Si quis secus fecerit, pręter pęnas sub Paulo I I I. contra non residentes impositas & innouatas, ac mortalis peccati rectũ quē incurrit, eum pro rata tēporis absentia, fructus suos nō facere, nec tuta cō scientia illos posse retinere, sed debere eos fabricæ, uel pauperibus erogare. Nec liceat per conuentionem aut compositionem vnde remittantur, aliquid ab hac pęna liberari, non obstantibus priuilegijs, &c.

Eadem omnino (quo ad culpam & fructuũ amissionem & pœnas) de quibuscunque beneficium cum cura animarum habentibus, sancta synodus decernit: quando uero abesse contigerit, (causa ab episcopo cognita & probata) vicarium idoneum ab ipso Ordinatio approabndum relinquant, cum debita mercedis assignatione. Nec licentiam) quam gratis & in scriptis dabunt) vltra bimestre tempus (nisi ex graui causa) concedent. Quod si citati (etiam nō personaliter) con-

tumaces

tumaces fuerint, possint eos Ordinarij per iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere, nec executionem possit suspendere aliquod priuilegiũ, exemptio, &c. Etiam decretum hoc quam illud Pauli tertij in conciliis Prouincialibus & episcopalibus publicetur.

Aliud decretum de Reformatione.

1 Præfecti ecclesijs Cathedralibus & superioribus, ẽt si sint Cardinales, si cõsecrationẽ intra tres menses nõ susceperint, teneantur ad fructuũ perceptorũ restitutionẽ: Si uero intra totidẽ mẽses id facere neglexerint, ecclesijs ipso iure sint priuati Consecratio celebretur in ecclesia cui præficiunt, si Romę nõ fiat, & cõmodè id fieri possit.

2 Episcopi per seipsos ordines conferant, & impediti ægritudine, subditos suos examinatos, & probatos, ad alium Episcopum mittant ordinandos.

3 Prima tonsura initientur illi tantũ, qui confirmati & in fidei rudimentis eruditi sint: quique cum legere & scribere sciant, hoc vitæ genus elegisse videantur vt Deo seruiant, non vt secularia iudicia subterfugiant.

4 Ad minores ordines promouendi bonum à Parocho & à Magistro scholæ, in qua educantur, testimoniũ habeãt. Hi uero qui ad singulos maiores erũt assumendi per mensẽ ante ordinationẽ epũm adeãt, qui Parocho aut alteri, cui magis expedire videbitur, cõmittat, vt nominibus ac desiderio eorũ, qui uolẽt promoueri, publicè in ecclesia propositis, de ipsorũ ordinandorũ natalibus, ætate, moribus & uita à fide dignis diligẽter inquirat, & literas testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimũ transmittat.

5 Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus cõstitutus, ante 14. annũ beneficiũ possit obtinere. Is ẽt fori priuilegio nõ gaudeat, nisi beneficiũ ecclesiasticũ hẽat, aut clericalẽ habitũ & tonsurã deferẽs alicui ecclesiæ ex mandato episcopi inseruiat: vel in seminario clericorũ, aut in aliqua schola vel vniuersitate de licentia epi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos uersetur. In clericis vero coniugatis seruetur constitutio Bonifacij noni, quæ incipit. Clerici qui cum vnicis: modo hi clerici alicuius ecclesiæ seruitio vel ministerio ab episcopo deputati, eidem ecclesiæ seruiant uel

minist rent,

ministrent, & clericali habitu & tonsura vtantur: nemini quo ad hoc, priuilegio & consuetudine etiam immemorabili suffragante.

6 Episcopus feria 4. antequam ordines conferat, aut quando ei videatur, ad ciuitatem euocet omnes initiandos, & eorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inuestiget, ad scitis sibi ad eam rem uiris prudentibus & pijs.

7 Ordinationes fiant statutis à iure temporibus, in ecclesia Cathedrali, aut alia quæ dignissima uideatur, in cleri præsentia, & quisque à proprio ordinetur epõ; nec alienũ quisquã promoueat, vllius prætextu priuilegij, nisi Ordinarij suo testimonio cõmendetur. Si secus fiat, ordinãs à collatione ordinũ per annum, ordinatus ab executione sit suspensus quandiu suo episcopo videbitur.

8 Episcopus familiarem suum non subditum ordinare non possit, nisi triennio secum habitauerit, & ei beneficium conferat omni fraude cessante.

9 Neque Abbatibus neq; alijs exemptis liceat tonsurã uel minores ordines cõferre, nisi ei qui sibi regularis subditus sit: nec literas dimissorias vel ipsi, uel Collegia, aut capitula, clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur, cõcedant. Sed omniũ ordinatio ad epos intra quorũ diœceses existunt, pertineat, non obstantibus priuilegijs, &c.

10 Minores ordines latinè intelligentibus, neq; oẽs semel (nisi secus epo videãtur, expedire) cõferãtur, vt in vno quoq; munere epi arbitrio se exerceãt in ea ecclesia cui sunt dedicati, nisi in studijs occupentur, atq; ita gradu ad gradũ ascendant, & altioribus nemo initietur ordinibus, nisi quẽ scientiæ spes ijs dignum ostendet. Neque id fiet nisi elapso anno à postrema minorum ordinũ susceptione, nisi episcopus censeat ecclesiam tunc secus exigere.

11 Nullus deinceps fiat Subdiaconus ante annũ 22. suæ ætatis, neq; Diaconus ante 23. neq; Presbyter ante vigesimumquintũ. Digni tantũ assũmẽtur, quorum probata uita senectus sit. Regulares etiam neq; minores natu neq; sine examine diligenti episcopi, ordinentur, priuilegijs quibuscunque penitus quo ad hoc exclusis

12 Subdiaconi & diaconi moribus, literisque probati, & necessarijs ad ordinem exercendum instructi, quique

quique Deo auctore continentiã sibi pollicentur, Ecclesijs inseruiant quibus ascribentur: sciant maximè decere si saltẽ diebus Dñicis & solennibus sacram cõionẽ perceperint cum altari ministrauerint. Subdiaconus nisi per annum in suo ordine versatus, ad altiorem gradũ ne ascendat, nisi aliud epõ videatur. Duo sacri ordines non conferantur eodẽ die, ẽt Regularibus: non obstantibus priuilegijs, & indultis concessis quibuscunque.

13 Qui piè & fideliter in ministerijs anteactis se gesserint, & ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium. Et hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum (nisi ob ecclesiæ vtilitem ac necessitatẽ aliud epõ videretur) ministrauerint, sed ẽt ad populum docendum ea, quæ scire oĩbus necessarium est ad salutem, ac ministrandi sacramenta diligẽti examine præcedente, comprobentur, atq; ita pietate ac castis moribus cõspicui, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari. Curet Episcopus, vt ij saltem diebus dñicis ac festis solennibus (si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciant) Missas celebrent. Cum promotis per saltum (qui non ministrauerint) episcopus ex legitima causa possit dispensare.

14 Quanuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatẽ accipiant, decernit tñ sacrosancta Synodus, nullum (ẽt regularẽ) posse confessiones secularium, ẽt sacerdotũ audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficiũ, aut ab epis per examen (si illis videbitur esse necessariũ) aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationẽ, quæ gratis detur, obtineat: priuilegijs, cõsuetudine quacunque ẽt immemorabili, non obstante.

15 Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui episcopi non sit vtilis, aut necessarius suis ecclesijs, sancta synodus, vestigijs sexti Canonis Concilij Chalcedonensis inhærendo, statuit vt nullus in posterum ordinetur, qui illi ecclesiæ aut pio loco, pro cuius necessitate aut vtilitate assumitur, non ascribatur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum inconsulto episcopo deseruerit, sacrorum exercitium interdicatur. Nullus præterea clericus peregrinus,

nus, fine commendatitijs sui ordinarij literis, ab vllo Episcopo ad diuina celebranda & sacramenta administranda admittatur.

16 Prælatos Ecclesiarũ sancta Synodus in Dño hortatur, & præcipit (vt quantum fieri cõmode poterit) in Ecclesiis omnibus vbi populus sit frequens, & census id ferre queant, restituant functiones sanctorum ordinũ à Subdiaconatu ad Ostiariatũ, & eas exercentibus, stipẽdia assignent ex beneficiis aut fabrica. Quod si ministeriis quatuor minorum ordinum exercendis clericis cęlibes præsto non erunt, suffici poterunt coniugati, non tamen bigami, qui vitam probatam cum tonsura & habitu clericali in Ecclesia, coniungant,

17 Sacrosancta Synodus statuit, vt singulæ Cathedrales, Metropolitanæ, & his maiores Ecclesię, pro modo facultatũ & diœcesis amplitudine, certũ puerorũ numerũ in collegio in cõuenienti loco, ab Epo ad hoc eligendo alãt, ac religiose educãt, & in ecclesiasticis disciplinis instituãt. In hoc verò Collegio recipiantur legitimè nati, nõ minores 12. annis, legere & scribere docti, de quorumq; indole & volũtate spes concepta sit perpetuò ecclesiasticis ministeriis inseruituros. Pauperũ filios eligi vult, nec diuitũ excludit, modo suo sumptu alantur, & studium præ se ferant Deo & Ecclesiæ inseruiendi. Hos pueros Epus in classes diuisos, partim Ecclesiarũ ministerio adiiciet, partim in Collegio erudiẽdos retinebit, aliosq; sufficiet vt eorũ loco ministrent. Hoc collegiũ, perpetuũ erit seminarium Dei ministrorum. Hi semper tonsura & habitu clericali vtantur. Grammatices, Cantus, Cõputi ecclesiastici, aliarumq; bonarum artium diplinã discent. Sacrã scripturã, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, Sacramentorũ tradẽdorum (præsertim quæ ad cõfessiones audiendas videbuntur opportuna) ritũ, ceremoniasq; ædificent. Intersint quotidie Missæ sacrificio, singulis saltẽ mẽsibus cõfiteãtur peccata, & iuxta Confessoris iudiciũ sumant corpus dñi nostri Iesu Christi. Cathedrali, & aliis loci Ecclesiis, inseruiãt diebus festis. Eps cũ cõsilio duorũ Canonicorũ, quos ipsi eligẽt, hęc oĩa & alia, quæ in eũ finẽ opportuna videbũtur, constituet. Visitabit crebro, discolos puniet, etiãsi opus

fuerit,

fuerit, expellet. Ad harũ rerũ oĩum sumptus, vltra quę sunt in aliquibus Ecclesijs ad instituendos pueros destinata, quę huic seminario eo ipso applicãtur, idẽ epus, cũ duorũ de Capitulo consilio, & duorũ de Clero ciuitatis, partẽ aliquã & portionẽ detrahent ex fructibus integris oĩum redituũ ecclesiasticorũ, & Monasteriorũ, non tñ mendicãtiũ, & Hospitaliũ, quę in titulũ vel administrationẽ dãtur, & Collegiorũ (in quibus seminaria discentiũ ad cõmune Ecclesię bonũ nõ habẽtur) & oĩum ordinũ militũ, pręterquã sancti Ioannis Hierosolymitani: & eã portionẽ detractã, & beneficia simplicia & pręstimonia vacantia, huic collegio applicabunt & incorporabũt. Hoc si ab Episcopo erigi negligatur, superiores eum, & hos synodus prouincialis acriter corripiet, & faciendum curabit. Vt hoc minori fiat sumptu, Ordinarij compellant scholasticos suę Ecclesię, & alios quibus lectionis est munus annexum, vt in hoc Collegio per se doceant, aut per substitutos quos ipsi eligant, & ordinarij approbent. Et tales dignitates quę Scholasterię dicuntur, deinceps non conferantur, nisi ea doctrina pollẽtibus qui hoc muneris per se exercere possint: & aliter facta prouisio inualida sit, non obstantibus priuilegijs quibuscunque.

Si quę Ecclesię, ob paupertatẽ hęc Collegia erigere non potuerũt, Synodus Prouincialis aut Metropolitana cum duobus Suffraganeis, in aliqua eius Prouincię Ecclesia vnũ aut plura Collegia, ex fructibus diuersarum Ecclesiarum instituet, vt pueri earũ quæ singulę Collegium non possunt habere, commode educentur.

Si diœcesis magna sit, poterit episcopus alia habere seminaria, quę tamen ab illo quod in ciuitate erectum fuerit, in omnibus dependeant.

Si pro vnionibus aut portionum taxatione aut alia de cã, difficultas orirẽ, quę hanc institutionẽ aut cõseruationẽ perturbaret, epus cũ dictis deputatis vel Synodus prouincialis ĩ iis decernere, prouidereq; valeat.

Octaua Sessio. Doctrina de Sacramento Matrimonij publicata dies 11. Nouembris 1563. Tridenti sub beatissimo Pio.4.

Matrimonij perpetuum indissolubilemque nexum,

primus

primus humani generis parens diuini spiritus instinctu pronunciauit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna.

Hoc aũt vinculo duos tãtummodo copulari & cõiũgi Christus dñs apertius docuit, cũ postrema illa verba tanquã à Deo prolata referẽs, dixit: Itaque iam non sunt duo, sed vna caro, statimq; eiusdẽ nexus firmitatẽ, ab Adamo tãto ante pronũciatã, his verbis cõfirmauit: Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.

Gratiã verò, quę naturalem illũ amorẽ perficeret, & indissolubilẽ vnitatẽ cõfirmaret, cõiugesq; sanctificaret, ipse Christus venerabiliũ Sacramentorũ institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit. Quod Paulus Apostolus innuit, dicẽs: Viri diligite vxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiã, & seipsum tradidit pro ea: mox subiungens, Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

Cũ igitur matrimoniũ in lege Euãgelica veteribus connubijs per Christũ gratiã pręstet, meritò inter nouę legis Sacramẽta annumerãdũ sancti Patres nostri, Cõcilia & vniuersalis Ecclesię traditio semper docuerũt: Aduersus quam Impij homines huius seculi insaniẽtes, nõ solum perperã de hoc venerabili Sacro senserunt, sed de more suo, prętextu Euãgelij, libertatẽ carnis introducẽtes, multa ab Ecclesię Catholicę sensu, & ab Apostolorũ tẽporibus probata cõsuetudine aliena, scripto & verbo asseruerunt, nõ sine magna Christi fideliũ iactura. Quorũ temeritati sancta & vniuersalis Synodus cupiẽs occurrere, insigniores pręfatorũ schismaticorũ hęreses & errores, ne plures ad se trahat perniciosa eorũ cõtagio exterminãdos duxit, hos in ipsos hęreticos eorumq; errores decernẽs Anathematismos.

Canones de Sacramento Matrimonij.

1 Si quis dixerit, Matrimonium nõ esse verè & propriè vnum ex septem legis Euangelicę sacramentis, à Christo Domino institutũ, sed ab hominibus in ecclesiam inuentum, neque gratiam cõferre, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere

bere vxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, Anathema sit.

3 Si quis dixerit, eos tm̃ consanguinitatis & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimũtur, posse impedire matrimoniũ contrahendũ, & dirimere cõtractũ, nec posse Ecclesiã in nonnullis illorũ dispẽsare, aut cõstituere vt plures impediant & dirimant, Anathema sit.

4 Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis cõstituendis errasse, Anathema sit.

5 Si quis dixerit, propter hæresim aut molestam cõhabitationem, aut affectatam absentiam à cõiuge, dissolui posse matrimonij vinculum, Anathema sit.

6 Si quis dixerit, matrimonium ratum non consummatum, per solennem religionis professionem alterius coniugum non dirimi, Anathema sit.

7 Si quis dixerit, Ecclesiã errare cũ docuit & docet (iuxta euãgelicam & apostolicã doctrinã) pp adulteriũ alterius cõiugũ Matrimonij vinculũ nõ posse disolui, & vtrũque vel ẽt innocẽtẽ, qui cãm adulterio nõ dedit, nõ posse altero cõiuge viuẽte aliud matrimoniũ cõtrahere, mœchariq; eũ, qui dimissa adultera aliã duxerit, & eam quæ dimisso adultero alij nupserit, Anathema sit.

8 Si quis dixerit, Ecclesiam errare cum ob multas causas separationem inter coniunges, quo ad thorum, seu quo ad cohabitationem, ad certũ incertumve tempus fieri posse decernit, Anathema sit.

9 Si quis dixerit, clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares castitatẽ solenniter professos, posse matrimoniũ contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica vel voto, & oppositum nihil aliud esse, quã dãnare matrimoniũ, posseq; omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis (etiam si eam vouerint) habere donũ, Anathema sit: cum Deus id rectè petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari.

10 Si quis dixerit, statum coniugalem anteponendum esse statui virginitatis vel cœlibatus: & non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu, quã iungi matrimonio, Anathema sit.

11 Si quis dixerit, prohibitionē solennitatis nuptiarū certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam, ab ethnicorū superstitione profectam, aut benedictiones & alias ceremonias, quibus Ecclesia in illis vtitur, damnauerit, Anathema sit.

12 Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad iudices Ecclesiasticos, Anathema sit.

Decreta de Reformatione Matrimonii.

Dubitādū nō est Clandestina Matrimonia libero cōsensu facta, rata & vera esse matrimonia, quādiu ecclesia ea irrita nō fecit: & proinde iure sunt dānādi, & Anathemate eos damnat sancta synodus, qui ea vera esse negant, quisq; affirmant matrimonia filiorū sine cōsensu parentū facta, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse: illa tn̄ matrimonia sper sancta ecclesia detestata est & prohibuit: animaduertensq; nūc sancta Synodus grauia peccata, quæ ex eisdē ortū habēt, quibus bus succurri non pōt, nisi efficacius remediū adhibeatur, præcipit, vt antequā matrimoniū cōtrahatur: publice in ecclesia tribus cōtinuis festiuis diebus à Parocho denūtietur, & tunc nullo impedimento remorante, ad matrimonium in facie ecclesiæ procedatur. Quod si merito timeatur malitiose impediri posse si toties denuntietur, fiat vna tunc denuntiatio, vel salrem parocho & duobus vel trib. testib. præsentibus matrimonium celebretur, & ante cōsummationēdenūtiationes fiant, nisi Ordinatio supersedendū videatur. Qui aliter quā præsente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimoniū contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hmōi contractus irritos & nullos esse decernit præsenti decreto, Insuper sacerdotes & testes, & eos qui contrahēt, si secus fecerint, puniendos ab Ordinario decernit. Coniuges hortatur ne in eadē domo cohabitent ante sacerdotis in Ecclesia benedictionem, quam solus Parochus, aut qui ab eo vel ab Ordinario licentiā habent, dare poterit, qui aūt secus fecerit, & alienæ Parochiæ sponsos coniungere vel benedicere ausus fuerit, pęna suspensionis additur, non obstantibus priuilegiis, &c.

Hortatur etiam sancta Synodus, coniuges, vt antequam contrahant vel triduo ante cõsummationem, ad puram confessionem & cõionem accedãt: & laudabiles consuetudines & ceremonias Prouinciarum in nuptiarum sacro omnino retineri optat. Et hoc decretum omnes Ordinarij quamprimum populo publicari & explicari faciant in omnibus parochijs, idq; sæpissimè primo anno: deinde quoties expedire iudicauerint.

1 Decernit insuper vt hmõi decretũ, in vnaquaque Parochia suũ robur post triginta dies hr̃e incipiat, à die primę publicationis, ĩ eadẽ parochia factę, numerãdos.

2 Vnus tantũ (siue vir, siue mulier) vel ad summum vnus & vna, baptizatum de baptismo suscipiant: inter quos & baptizatũ ipsum, & illius patrẽ & matrem, necnon inter baptizantẽ & baptizatũ, baptizatiq; patrem ac matrem tm̃ spiritualis cognatio contrahatur. Parochus q̃s vel eos, quos electos ad hoc cognouerit, tm̃ ad suscipiẽdum baptizatũ admittat: & in libro eorum nomina scribens, doceat quam cognationem cõtraxerint. Si qui alij baptizatum tetigerint, nulla inde esto cognatio spiritualis, nõ obstantibus constitutionibus contra decernentibus. Ea quoq; cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & cõfirmatum, illiusque patrem & matrem, ac tenentem, non egrediatur.

3 Iustitiæ publicę honestatis impedimentũ, vbi sponsalia valida non erunt, sancta Synodus prorsus tollit: vbi autem valida fuerint, primũ gradũ non excedat.

4 Impedimentũ affinitatis ex fornicatione contractum, quod matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo & secundo gradu cõiunguntur, restringit: in vlterioribus gradibus talis affinitas non dirimet matrimonium postea contractum.

5 Si quis sciens intra gradus prohibitos matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis cõsequendę careat: idq; magis in eo seruetur, qui cõsummare matrimoniũ ausus fuerit. Si ignorãter id fecerit & solennitates requisitas neglexerit, eisdẽ subiiciatur pęnis. Si verò solennitatibus adhibitis, postea impedimentũ cognoscatur, cuius habuit ille probabilẽ ignorãtiã, tunc facilius cũ eo & gratis dispẽsari poterit.

In con-

In contrahendis matrimonijs, aut nulla omnino, aut raro detur dispensatio, idq; ex causa,& gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes & ob publicam causam.

6 Quandiu rapta mulier in potestate raptoris fuerit, nullum posse fieri matrimoniũ decernit sancta Synodus. Si aũt in libertate cõstituta, eum in virũ habere consenserit, eam raptor in vxorem habeat: Iure tñ ipso sint excommunicati, perpetuo infames, & omnium dignitatum in capaces, tam raptor, quã omnes consilium, auxilium & fauorem illi præbentes. Si clerici sint, de gradu suo cadant: dotare aũt raptam arbitrio Iudicis raptor teneatur, siue illam duxerit, siue non duxerit.

7 Paternè monet sancta Synodus eos ad quos spectat, ne genus hominũ vagantiũ,& incertas sedes habentiũ ad matrimoniũ facilè recipiãt. Magistratus hortat' vt eos seuerè coerceãt. Parochis pcipit ne illorũ matrimoniis intersint, nisi diligẽti facta inquisitione,& re ad Ordinariũ delata, ab eo licẽtiã id faciẽda obtinuerint.

8 Statuit sancta Synodus concubinarios, tam solutos quã coniugatos, cuiscunq; sint status, si ter admoniti ab ordinario cõcubinas non eiecerint, seq; ab earũ cõsuetudine nõ seiunxerint, excõicatione feriẽdos esse: à qua donec re ipsa paruerint, non absoluãtur. Quod si censuris neglectis per annũ in cõcubinatu permãserint, contra eos ab Ordinario seuerè procedatur. Mulieres quæ cum adulteris seu concubinariis publicè viuunt, si ter admonitæ nõ paruerint, ab Ordinariis locorum grauiter puniantur, inuocato, si opus sit, auxilio seculari.

9 Præcipit sancta Synodus omnibus cuiuscunq; gradus, cõditionis, & dignitatis existant, sub anathematis pœna, quã ipso facto incurrant, ne quouis modo directè, vel indirectè, subditos suos vel quoscunq; alios cogant, quo minus liberè matrimonium contrahant.

10 Ab aduentu Dñi vsque ad diem Epiphanię, & à feria 4. (cinerũ) vsq; in octauã Pascatis ĩclusiuè, antiquę nuptiarũ prohibitiones obseruentur: In aliis temporibus solenniter celebrari permittantur: vt aũt ea modestia & honestate qua decet, fiant, Episcopi curabũt: Sancta enim res est matrimonium & sanctè tractandum.

Decreta de reformatione generali in eadem 8. sessione.

1 Cùm primum Ecclesia vacauerit, suplicationes ac preces publicè, priuatimq; fiant, quibus Clerus & populus bonum à Deo pastorem valeāt impetrare. Hortaturq; sancta Synodus omnes, qui ius habent ad promotionem præficiēdorū, aut aliquā operā præstāt, vt meminerint nihil se ad Dei gloriā, & populorū salutē vtilius posse facere, quàm si bonos pastores promoueri studeāt: eosq; mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesię vtiliores iudicauerint, præfici diligenter curauerint: & quos ex legitimo matrimonio natos, vita, ætate, doctrina, aliisq; dotibus præditos sciant, quæ iuxta sacros Canones & huius Synodi decreta requiruntur. Additur hic de forma instructionis & testimonii in Synodis Metropolitanis facienda, & à summo Pontifice approbanda ad promotionem Episcoporum. Et summus Pontifex admonetur officii sui in eligendis præstantissimis, quibuscunque viris & & ad Cardinalitiam dignitatem.

2 Prouincialia Concilia sicubi intermissa sunt, reuocentur. Metropolitani ipsi intra annum à fine præsentis Concilii, & deinde quolibet triennio post octauam Paschæ resurrectionis Dñicę, seu alio commodiori tpe, non prętermittāt Synodū in prouincia sua cogere, quo epi & alii, qui interesse debent, cōuenire teneātur. Neq; epi Cōprouinciales ad Metropolitanā ecclesiā deinceps accedere inuiti cōpellātur. Epi nulli Archiepo subiecti, vicinum aliquē Metropolitanū semel eligāt, cuius Synodo Prouinciali intersint, & ibi ordinata obseruent, cæteris in rebus eorū integra maneant priuilegia. Synodi dięcesanę quotānis celebrētur, ad quas oēs accedere teneantur, etiam exempti illi, qui nisi exempti essent, interesse deberent. Qui Ecclesiarū curam gerunt, etiam annexarum, quicunque illi sint, Synodo intersint.

3 Patriarchæ, Primates, Metropolitani & Episcopi, propriam diœcesim per seipsos, aut si legitimè impediti sint, per suum generalem vicariū aut visitatorem visitent. Si quotannis totam visitare non poterint, saltem maiorem eius partem, ita vt biennio tota compleatur. Metropolitani, diœceses suorum Comprouincialium ne visitent, nisi causa cognita & probata in Concilio

Prouinciali.

Prouinciali. Archidiaconi, Decani, & alii inferiores, quas ecclesias legitimè consueuerunt, visitent assumpto Notario, de consensu epi & per seipsos tantum. Eps & eius visitator possit visitare illas ecclesias, quas visitator Capituli (qui non nisi approbatus ab episcopo id faciet) iam visitauit. Archidiaconi & alii inferiores cũcta visitationis suæ acta exhibebunt intrà mẽsem epo, nõ obstante quacunq; consuetudine, &c. Visitationum scopus primus sit orthodoxam fidẽ extirpatis hæresibus, inducere: bonos mores tueri, prauos corrigere, populum exhortari ad religionem, pacem, innocentiam, &c. Quæ vt succedant felicius, ii omnes qui hoc munere funguntur, studeãt charitate omnes amplecti, & modesto comitatu contenti celeriter visitationẽ absoluãt: nulli graues inutilibus sumptibus sint, nec quicquam accipãt exceptis victualibus, quæ sibi ac suis nihil nisi necessarium exigentibus sufficiant. Eligant ii, qui visitantur, malint ne consuetã pecuniam numerare, an victualia prædicta ministrare. Ius tñ conuentionũ cũ ecclesiis non parochialibus illæsum seruetur. Vbi nihil à visitatorib. accipiebatur, gratis ẽt nũc visitent eis, q plus cœperint, pęna statuitur. Patroni neq; in iis, quæ ad Sacrorum administrationẽ spectant, se ingerant, neq; visitationi bonorum ecclesiæ, nisi quatenus eis id ex institutione competat. Eporum id munus esto, qui & fabricę prouẽtus in ecclesię vsum expẽdi curabũt.

4 Canones sub Paulo tertio de Prędicatione verbi Dei præsentis temporis necessitati sancta Synodus aptius accommodans, mandat vt episcopi ipsi (quorum hoc præcipuum munus est) in ecclesia sua, aut eis impeditis, illi quos ad hoc assument, in aliis aũt ecclesiis Parochi, aut eorum impensis ii, quos constituet eps prædicẽt, saltem Dñicis diebus & solennibus festis: tpe aũt ieiuniorum, Quadragesimę & Adaeutus quotidie, vt saltem tribus in hebdomada dieb. si ita oportere duxerint, & si qñ aliàs id opportunum iudicarint. Moneatur populus audire verbum Dei, vbi id commodè possit, in sua Parochia. Nullus, neque ipsi Regulares etiam in ecclesiis suorum ordinum, contradicente episcopo, prædicare præsumat. Episcopi, pueros in singulis Parochiis diligenter doceri faciant fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum

& parentes, saltem Dominicis & festiuis diebus. Et si necesse sit, per censuras, ad id compellant eos, ad quos hoc munus spectat: non obstantibus priuilegijs, &c.

5 Causę criminales grauiores contra epos, ēt hęresis, quæ depositione aut priuatione dignæ sint, à Romano tm̄ Pontifice cognoscantur & terminentur. Si cā necessario extra Romanā curiam sit cōmittenda, nemini n. si Metropolitanis aut epis a summo Pontifice eligēdis cōmittatur, idq; manu ipsius summi Pontificis signetur, nec his plus tribuatur, q̃ vt processum causæ conficiāt, & ad Romanū Pontificē transmittant, cui sp sn̄ia diffinitiua reseruabitur: Cętera sub Iulio 3. superius decreta, & constitutio sub Innocentio tertio, in Concilio generali, quæ incipit. Qualiter & qn̄, ab oībus obseruentur. Minores causæ eporum in Concilio tantū Prouinciali, aut à deputandis per ipsum cognoscantur & terminentur.

6 Liceat epis in irregularitatibus oībus & suspēsionibus, ex delicto occulto prouenietibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio volūtario, & exceptis alijs deductis ad forū cōtentiosum, dispensare, & in quibuscūq; casib. occultis ēt sedi Apostolicę reseruatis, delinquētes quoscūq; sibi subditos in diœcesi sua p seipsos, aut Vicariū ad id specialiter deputādū, in foro cōscientię gratis absoluere imposita pęnitētia salutari. Idē & ī hęresis crimine in eo dē foro cōsciētię eis tm̄, nō eorū vicarijs sit permissum.

7 Cū Sacra administrabunt, illorū vis & vsus pro suscipientiū caput explicetur, iuxta formā à sancto Synodo præscribendā in Catechesi, quā in vulgarē linguā fideliter versam populo parochi exponēt. Eadēq; lingua, sacra eloquia & salutis monita singulis diebus festis explanent, & in lege dn̄i erudiant, reiectis inutilib. quęstionib.

8 Crimen publicè & cum multorum scandalo perpetranti, publica pœnitentia iniungatur: hanc tn̄ episcopus commutabit in priuatam, cum id magis vtile iudicauerit. In Cathedralibus ecclesijs, vbi id commodè possit, Pęnitentiarius cum vnione Præbendæ proximè vacaturæ instituatur, Doctor aut Licentiatus in Theologia vel iure Canonico & Quadragenarius, aut alias qui pro ratione loci aptior reperiatur. Censeatur hic præsens in choro, quandiu Confessiones in ecclesia audiet:

9 Quæ

9 Quę in hoc Concilio toto de visitatione beneficiorum exemptorũ constituta sunt, eadẽ seruẽtur in ijs ecclesijs secularibus, quę in nullius diœcesi esse dicuntur, vt ab episcopo proximo, aut ab electo ab eo, semel in Cõcilio Prouinciali, visitentur: non obstantibus, &c.

10 Epi ius & potestatẽ habeãt ea ordinãdi, puniẽdi, & exequẽdi iuxta Canonũ sanctiones, quę necessaria videbuntur visitationi & morũ correctioni suorũ subditorũ. Neq; executionẽ ĩpediat exẽptio, ĩhibitio, appellatio, &c.

11 Decernit sancta Synodus vt si qñ exigentibus causis grauissimis, aliqui decorabuntur titulis honorarijs; Prothonotariatus, Accolytatus, Comitis Palatini, Cappellani Regij, aut similibus: & si qui alij eximentur sub noĩe seruientium militijs seu monasterijs, hospitalibus, aut Collegijs, aut quouis alio titulo, nihil ex his priuilegijs detractum iri Ordinarijs intelligatur, quo minus existantij subiecti plenè Ordinarijs, & quo ad Cappellanos Regios, iuxta constitutionem Innocentij tertij, Quę incipit. Cũ Capellę, Exceptis ijs qui exẽptis locis, militijs que a ctu seruiunt, intra eorũ septa, & in eorũ obedientia viuentes: & ijs qui legitimè ẽm regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua constet Ordinario. Quæ verò priuilegia residentibus in curia Romana, aut familiaribus Cardinalium, ex Eugenii constitutione competent, ea in iis qui beneficia obtinent, rõne Beneficiorum non intelligantur, sed Ordinariis subiecti permaneant, non obstantibus priuilegiis, &c.

12 Nemo deinceps ad vllam dignitatem, cui animarũ cura subest, promoueatur, nisi qui 25. annũ ætatis attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad id muneris necessaria, & morũ integritate commẽdet. Archidiaconi, vbicunq; fieri poterit, sint magistri seu Doctores aut Licẽtiati in Theologia aut Iure Canonico: ad cæteras dignitates quibus ea cura non est annexa aĩarum. Clerici assumantur idonei, non minores 22. annis. Patroni beneficiorũ curã aĩarũ habentiũ, intrà duos à possessione adepta mẽses, in manibus epi, aut coram generali eius Vicario publicã faciant Orthodoxæ suæ fidei professionẽ, & in Sanctę Romanę ecclesię perpetuà obediẽtiam iurent. Assumpti ad Canonicatus & dignitates in

Cathedrali ecclesia, id ipsum faciant non solùm coram epõ, sed ẽt in Capitulo: alioqui neq; fructus faciãt, neq; eis possessio suffragetur. Multa præterea statuuntur de ętate, ordinibus, titulis, residẽtia, cultu, exercitio, & moribus eorũ qui ad Canonicatus & Portiones assumẽtur.

13 Concilio prouinciali cõmittitur, vt diligenter inquirat, qua rõne, quibusve modis tenues aliqui epatus augeantur, vt & dignitati episcopali respondeant, & ecclesiarũ necessitati satisfiat, & confecta super hoc instrumenta ad Summum Pontificẽ mittat, qui prout expedire iudicauerit, tales ecclesias aut vniendo, aut fructuum accessione, augebit. Idẽ ẽt in Parochialibus ecclesis pauperibus prouidẽdum epo permittitur. Ecclesiæ Parochiales nullo modo vniantur monasteriis, Abbatiis, Præbendis, vel alijs quibuscunq; beneficijs, vel Hospitalibus, vel militijs: & in eis omnibus quę sunt iam vnitæ, decretum huius Synodi sub Paulo tertio obseruetur. Epatus qui summam ducatorum mille, & Parochiæ quæ summam centum, annuis prouentibus, s͠m verum valorem non excedunt, nullis pensionibus aut reseruationibus fructuum grauentur. Vbi Parochiales ecclesiæ non sunt distinctæ, sed rectores earum promiscuè petentibus ministrant Sacramẽta, eps populo distincto, certas Parochias faciat, & suum perpetuum populum ac peculiarem Parocho assignet. Et vbi nullæ sunt Parochiales, quamprimum fieri curet: non obstantibus priuilegijs, &c.

14 Mandat sancta Synodus epis, vt eas solutiones seu promissiones seu turnorũ lucra, quæ praua consuetudine alicubi exigunt̃ in electione, præsentatione, vel alia ꝓuisione seu admissione ad possessionẽ, penitus aboleãt & extirpẽt: illis dũtaxat exceptis, quas pias & laudabiles inuenerint: ijs verò q cõtra cõprehẽsa in decreto, cõmittẽt, pęnis in Simoniacos latis mulctent̃, nõ obstãtib. &c.

15 Liceat episcopis cum consensu Capituli, aliquot beneficia simplicia vnire Canonicatibus ecclesiæ Cathedralis: & Collegiatæ, vbi tam tenues sunt, vt gradui Canonicorum pro loco & personis non sufficiant, aut aliquas supprimant præbendas cũ Patronorum consensu, vt earum prouentus in distributionibus quotidianis aliarum applicentur: ita tamen vt tot supersint quæ,

diuino

diuino cultui ac dignitati ecclesiæ respondeant.

16 Iubetur Capitulum cui sed vacante munus incũbit fructuũ percipiẽdorũ,œconomũ decernere,qui rerũ ecclesiasticarũ & prouẽtuũ curã geratitẽ vicariũ cõstituet idoneũ infra octo dies, uel existentẽ confirmabit. Cessante Capitulo Metropolitani cura hæc sit. Ep̃us vero ad talẽ ecclesiã promotus,ab his Officialibus & ab ipso Capitulo rationẽ exigat officiorũ & administrationis possitq; eos punire,q deliquerint in ea administratione licet à Capitulo liberationem obtinuerint.Et de scripturis ad ecclesiã pertinẽtibus ,Capitulũ episcopo reddat rationem, si quæ scripturæ ad illud peruenerunt.

17 Sancta Synodus statuit,vt in posterũ vnũ tantũ beneficiũ ecclesiasticũ singulis cõferatur: qđ si ad uitã honestè sustẽtãdã eius cui cõfertur,nõ sufficiat, licebit aliud simplex sufficiẽs idẽ cõferri:modo vtrũq; persona nalẽ residentiã nõ requirat.Et hæc ad omnes Cathedrales ecclesias,& ad omnia beneficia secularia & regularia vel cõmendata pertineant.Illi uero qui in præsenti plures Parochiales ecclesias,aut unã Cathedralẽ & aliã parochiãlẽ obtinẽt, cogantur omnino vna tatum retẽta, alias infra sex mẽses dimittere : alioquin beneficia oĩa, quę obtinẽt,vacare cẽseãtur:& vt vacantia aliis conferantur,nec illi tuta cõscientia fructus post dictũ tẽpus retineant.Optat tamẽ sancta Synodus Sũmũ Pontificẽ aliqua ratione necessitatibus resignantium prouidere.

18 Cùm ecclesia Parochialis, quæcunque ea sit per obitũ vel resignationẽ uacauerit, episcopus statim idoneũ in ea vicariũ,si opus sit,cũ cõgrua sustẽtatione fructuũ cõstituet, donec ei de rectore prouideatur. Porrò ep̃us & Patroni,intra breue tempus,quod ipse ep̃us pręscribet,idoneos clericos coram deputandis examinatoribus nominet & deferãt, q uolẽt aliorũ nomina, vt de omnibus diligẽs fiat inquisitio.Et si ep̃o & Synodo prouinciali videatur,per edictũ publicum uocẽtur,qui volent examinari Examinẽtur eb episcopo omnes, aut ab eius generali vicario,cũ aliis saltẽ tribus examinatoribus horumvotis,si pares aut singulares fuerint,accedere possit episcopus. vel uicarius quibus magis videbitur Examinatorum eligẽdorũ latè præcipitur modus, qualitates,

qualitates,&c.& quid fiet quando Ius Patronatus vel ad ecclesiasticum pertinebit vel ad Laicos. Nec aliter facta prouisio vllius sit valoris vel moneti,non obstantibus indultis,priuilegijs,&c.

19 Mandata de prouidendo & gratię quæ dicuntur Expectatiuæ, nec concedantur deinceps, nec concessis vti liceat, nec reseruationes mentales, nec aliæ quæcunque gratiæ ad uacatura alicui etiam Cardinali dentur, & concessa antea abrogata esse censeantur.

20 Causæ omnes ad forū ecclesiasticū pertinentes,in prima instantia coram Ordinarijs locorū dūtaxat cognoscantur,& infra biennium saltē à diē motæ litis terminentur: alioquin litigātes superiores Iudices cōpetentes adeāt,qui eām terminēt.Hic latè decernitur,quę & apud quos Iudices causæ sint peragēdę.:& ne Nūtij seu Legati ꝑcedāt cōtra Clericos & alios ecclesiasticos,nisi epō requisito & negligēte.Et vt notarius actorū cop am appellāti cōgrua mercede,intra mēsem exhibeat.Si fiau dē fecerit aut ipse Notarius aut Iudex ad dupli pęnā quāti ea lis fuerit,teneatꝰ:nō obstātibus priuilegijs, &c.

Sessio nona.

Decreta & Canones de Purgatorio, Veneratione reliquiarum,inuocatione Sanctorum,De Imaginibus,& indulgentiis,& reformatio regularium & generali, publicata die 3.& 4. Decembris 1563.sub Pio Papa 4.

De Purgatorio.

Præcipit sancta Synodus episcopis, vt doctrinam de Purgatorio vbique prædicari studeant,& difficiliores atque incertas quæstiones euulgari non permitant.

Decretum de ueneratione reliquiarum,inuocatione sanctorum,& imaginibus.

Iisdē mādat vt doceāt sanctorū inuocationem,reliquiarū honorē,& imaginū vsum,& eos qui aliter docēt, impiè sentire prędicēt:Id qđ Cōciliorū,præsertim vero secūdæ Nicæ Sinodi decretis cōtra imaginū oppugnatores,est sancitū.Si quis aūt his decretis cōtraria docuerit aut senserit,Anathema sit.In has aūt sanctas & salutares obseruationes,si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta synodus cupit. Et ut hęc fidelius obseruētur,statuit nemini licere vllo in loco,vel ecclesia,et

quomo-

qūolibet exēpta, vllā insolitā ponere, vel ponēdā curare imaginē, nisi ab epō approbata fuerit. Nulla etiam admittēda esse noua miracula vel nouas reliquias recipiēdas, nisi eodē recognoscēte vel approbante episcopo.

De regularibus. *Ca.1.*

Omnes regulares tā viri quā mulieres ad regulæ quā professi sunt præscriptū, uitā instituant & componant.

Iis non liceat bona immobilia vel mobilia tanquam propria possidere. Quod si quis aliter quicquam tenere deprensus aut conuictus fuerit, is biennio actiua & passiua voce priuatus sit, atque etiam iuxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur. *Canon 2.*

Concedit sancta Synodus omnibus monasteriis, exceptis sancti Frācisci fratribus capucinis, & minoribus de obseruantia, vt deinceps bona immobilia eis possidere liceat. Nec de cætero similia loca erigantur, sine epī, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta. *Canon 3.*

Ne quis regularis sine sui superioris licentia, quouis prætextu se alicui subiiciat. Illi aūt qui studiorum causa ad uniuersitates mittūtur, in conuentibus tantū habitent, alioquin ab ordinariis contra eos procedatur. *Canon 4.*

Vniuersi episcopi clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligēter restitui, & conseruari procurēt, etiam cum inuocatione secularis brachii si opus fuerit. Nemini sanctimonialiū liceat sine approbatione episcopi à monasterio discedere. Neminiq; liceat sine episcopi licentia intra septa monasterii ingredi. *Canon 5.*

In electione quorūcūq superiorū fiat electio per vota secreta, ita vt singulorū eligētiū nomina nō publicētur. *Canon 6.*

Omni præposita eligatur, nō minor annis quadraginta, quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Nulla duobus monasteriis præficiatur: si qua plura obtinet, cogatur intra sex menses, vno excepto, cætera resignare. *Canon 7.*

Monasteria quę immediate ad sedis Apostolicæ protectionem diriguntur, infra annū sese in congregationes redigere, & certas regulares personas deputare teneantur. Quod nisi fecerint, Metropolitanus ea conuocet, in cuius defectum episcopi subdantur. *Canon 8.*

Monasteria sanctimonialium sanctę Dei Apostolicæ *Canon 9.*

immediatè

immediatè subiecta, ab episcopis tanquam dictæ sedi delegatis, gubernentur: Quæ uero a deputaris in capitulis generalibus, uel ab aliјs regularibus reguntur, sub eorum cura & custodia relinquantur.

Canon 10. Attendant diligenter epi, & cæteri superiores monasteriorum sanctimonialiũ, vt in constitutionibus earum admoneantur Sãctimoniales, vt saltẽ semel singulis mẽsibus cõfessionẽ peccatorũ faciant, & sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, vt eo se salutari præsidio muniãt, ad omnes oppugnationes dęmonis fortiter superandas

Canon 11. In monasteriis seu domibus virorũ seu mulierũ, quibus imminet animarum cura personarũ seculariũ, personę tam regulares quam seculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediate iurisdictioni, visitationi, & correctioni epi, in cuius dięcesi sunt, excepto monasterio Cluniasensi cum suis limitibus. Et exceptis ẽt his monasteriis seu locis, in quibus Abbates generales aut capita ordinum sedem ordinariam principalem habent, atq; aliis monasteriis seu domibus, in quibus Abbates aut alii regularium superiores iurisdictionem episcopalem & temporalẽ in parochos & parochianos exercent.

Canon 12. Censuræ quæ à sede Apostolica vel ab episcopo mandantur, à regularibus in illorum ecclesiis publicentur & seruentur.

Canon 13. Controuersias omnes de præcedentia tam inter regulares quàm seculares, episcopus amota appellatione componat.

Canon 14. Regularis non subditus episcopo qui uel extra, vel intra claustra cum scandalo degit, seuerè puniatur intra tempus ab episcopo præfigendum. Sin minus, ab episcopo puniatur.

Canon 15. In omni regione professio nõ fiat ante decimum sextum anũ expletũ. Professio autem antea facta, nulla sit.

Canon 16. Nulla quoque renunciatio aut obligatio antea facta, nisi cum licentia episcopi, siue eius vicarii fiat, intra duos menses proximos ante professionem, ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione. Finito tempore nouiciatus, superiores nouicios, quos habiles inuenerint ad profitendum, admittant, aut ex monasterio eos eiiciant.

Si puella

Si puella,quæ habitũ regularem suscipere voluerit, maior duodecim annis sit,nõ ante eũ suscipiat, q̃ Epus aut eius vicarius de eius volũtate diligẽter cognouerit. *Canon 17.*

Qui virginẽ,vel viduã monasteriũ ingredi,aut habitũ suscipere,quõcũque imepdinerit,Anathema sit.

Quicũq; regularis prętẽderit se per vim & metũ ingressum esse religionẽ, aut ẽt dicat ante ætatẽ debitam professum fuisse,velitq; habitũ dimittere,aut ẽt cũ habitu discedere sine licẽtia superioris,nõ audiatur:nisi intra quinquenniũ tm̃ à die professionis, & tũc nõ aliter nisi cãs quas prætenderit, deduxerit corã superiore suo & ordinario. Nemo ẽt regularis cuiuscũq; facultatis vigore trãsferaĩ ad laxiorẽ religionẽ: nec detur licẽtia cuiquam regulari,occultè ferendi habitum suæ religionis. *Canon 18.* *Canon 19.*

Abbates,qui sunt ordinũ capita,Epis nõ subiecti,quibus est in alia inferiora monasteria, prioratusve legitima iurisdictio,eadẽ illa sibi subdita monasteria & prioratus,suo cuique loco & ordine,ex officio visitent, *Canon 20.*

Illi,qui in præsenti monasteria,quæ capita sunt ordinũ,siue Abaatiæ,siue Prioratus, filiæ eorum nuncupatæ,in commendam obtinent,nisi sit eis de regulari successore prouisum,infra sex menses,religionem solenniter profiteri,aut iis cedere,teneantur. *Canon 21.*

Omnia monasteria, hæc quæ hactenus sancita sunt, obseruare teneantur.Et si quid executioni mandatum non sit episcoporum negligentia, concilia prouincialia suppleant.Regularium verò capitula prouincialia & generalia,in defectum aliorum prouideant.Quibus vt auxilium & authoritatem interponant, Reges & principes hortatur sancta Synodus. *Canon 22.*

Decreta Reformationis generalis in eadem Sessione publicasa.

Episcopi, cæteriq; ecclesiastici ex redditibus ecclesiæ, consanguineos,familiaresve augere non studeant. *Canon 1.*

Oẽs ecclesiæ Primates in prima Synodo prouinciali,quæ hic definita sunt,palam recipiant, & omnes hęreses publicè detestentur. Idem faciant qui in Synodo diœcesana conuenire debent. *Canon 2.*

Excommunicationes nemini prorsus præterquã ab episcopo decernantur.Nephas autem sit seculari magi

stratui

ſtratui prohibere eccleſiaſtico iudici ne quẽ excõicet.

Canon 4. Liceat epiſcopis,& Abbatibus & generaliũ ordinum pro ſua conſcientia Miſſarum magnum numerũ, quibus celebrandis ſingulis diebus in vna eccleſia ſuffici non poteſt, quicquid magis ad honorem Dei viderint expedire,decernere & ſtatuere.

Canon 5. Qualitatibus, quæ in beneficiorum electione requirunt̃,vt oneribus illis inunctis,non derogetur.

Canon 6. Decretum Pauli 3. quòd incipit Capitula Cathedralium,obſeruetur.

Canon 7. Nemini in poſterum acceſſus, aut regreſſus ad beneficium eccleſiaſticum concedatur. Quod in coadiutoriis poſthac obſeruetur.

Canon 8. Omnes eccleſiaſtici hoſpitalitatis officium pro beneficiorum prouentu & fundationis præcepto, adminiſtrent. Adminiſtratio autem hoſpitalium vni & eidem perſonæ vltra triennium deinceps non committatur, niſi aliter in fundatione cautum reperiatur.

Canon 9. Titulus iuris patronatus ex autẽtico documẽto, & ſm̃ iuris diſpoſitionem oſtendatur.Item liceat ẽpo præſentatos à patronis,ſi idonei non ſint,repellere.

Canon 10. In his locis, in quibus propter longinquitatem perſonarum notitia haberi non poteſt, perſonæ eccleſiaſticæ committantur,quæ de iiſdem cognoſcant.

Canon 11. Omnes beneficiorũ locationes in ſucceſſorum præiudicium validæ non intelligantur, neque liceat iuriſdictiones eccleſiaſticas locare.

Canon 12. Decimæ in poſterum ſub excommunicationis pęna integre perſoluantur.

Canon 13. Quarta quæ funeralium dicitur, Cathedrali aut Parochiali eccleſiæ ſolita perſolui, in toto iure perſoluatur,etiam ſi fuerit aliis Eccleſiis conceſſa.

Canon 14. Clerici ne concubinas, aut alias mulieres in poſterũ habeant,alioquin puniantur.

Canon 15. Non liceat filiis clericorum, in eccleſiis vbi eorũ patres beneficiũ eccleſiaſticũ habent,beneficiũ obtinere.

Canon 16. Beneficia ſecularia, quæ curam animarum habent, in ſimplex beneficium non conuertantur.

Ẽpi,tã in eccleſia, q̃ in foris,ſuũ ordinẽ & gradũ retineant,& principes paterno honore proſequantur.

Cano-

Canones exactè obseruentur, de quibus non nisi iusta tatione dispensetur, *Canon 18.*

Quicunque duellum concesserit, excommunicetur.

Oĩa cõcilia, & sacri Canones diligẽter obseruentur. *Canon 19.*

Postremo sancta Synodus omnia & singula, sub quibuscunque clausulis, quæ de morum reformatione, atque ecclesiastici disciplina, tam sub sanctissimis Paulo 3. & Iulio 3. quam beatissimo Pio 4. maximis Pontificibus, in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat ita decreta fuisse, vt in his salua semper authoritas sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur. *Canon 20.* *Canon 21.*

DECRETA PVBLICATA IN eadem Sessione die 4. Decemb.

Decretum primum.

Indulgentiarum vsus in ecclesia retineatur. Et si quis abusus irrepserit, cohibeatur.

Ciborum delectus & ieiunia, vt dierum festorum religiosa celebratio, retineatur. *Decret. 2.*

Catechismi, Missalis, & Breuiarii negotium ad Romanum Pontificem remittatur. *Decret. 3.*

Declarat sancta synodus, ex loco assignato oratoribus, tã ecclesiasticis, quã secularibus, in sedendo, in dicẽdo, aut quibuscũq; aliis actibus, nullũ cuiquã eorũ factũ fuisse præiudicium, sed oĩum illorũ, vt Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, ac principum sua iura & prærogatiuas illæsas, saluas esse & in eodẽ statu permanere, prout ante præsens Concilium reperiebantur. *Decret. 4.*

Principes, quæ ab hac sancta Synodo decreta sunt, ab hæreticis deprauari non sinant. *Decret. 5.*

Decreta, quę ad dogmata & morum reformationem statuta & definita sunt temporibus Pauli 3. & Iulii 3. Max. Pontif. lecta & approbata fuere à sancta synodo. *Decret. 6.*

Hac Sessione placuit omnibus finem imponi huic Concilio Tridentino, confirmationemque a sanctissimo Pio Papa 4. petere, sed à tribus patribus reclamatum & intercessum fuit.

FINIS.

REGISTRVM

ABCDEFGHIKLMNOPQRS TVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx.

Omnes ſunt quaterniones.

VENETIIS.

Apud Hæredes Petri Dehuchini.
M D LXXXVII.

Pertinet ad Conu:tu S. Fran:ci Transt:m

3-2